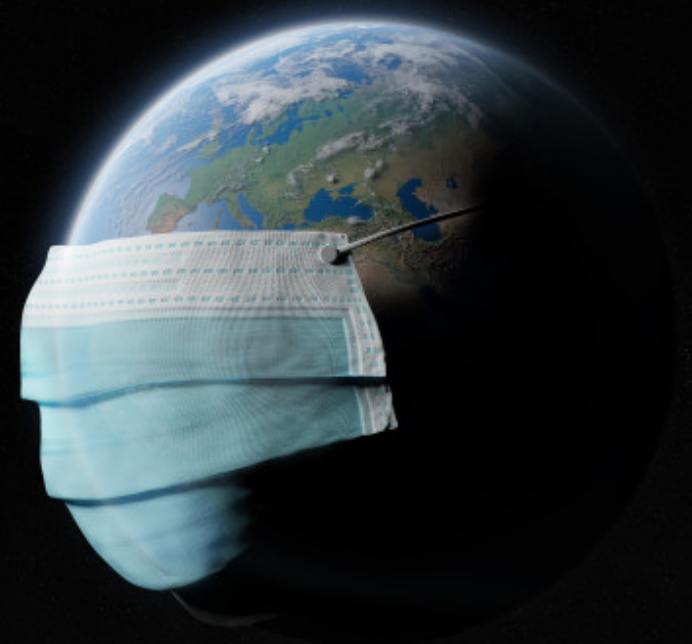
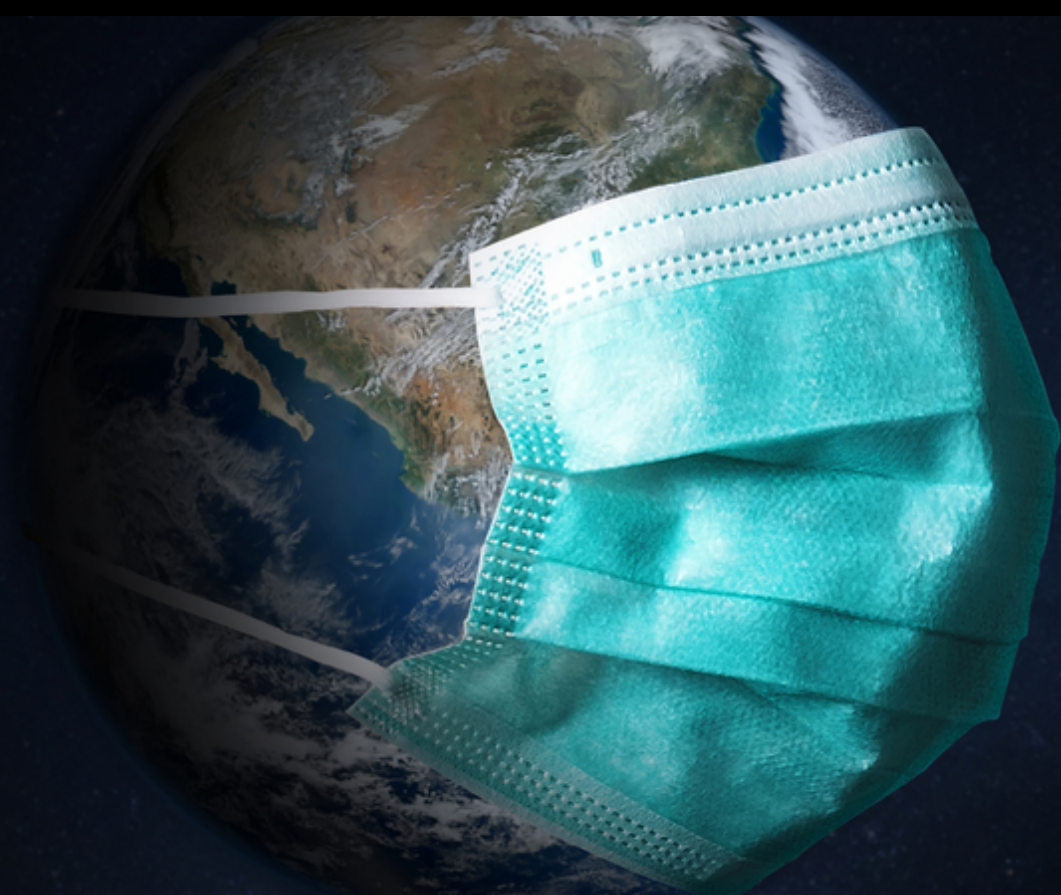

INTERNATIONAL COVID-19 AND CURRENT ISSUES CONGRESS

EDITORS
DOROTHY M. RIMPILLO
TUBA FIRAT

ISBN: 978-605-74582-0-9

INTERNATIONAL

COVID-19

AND

CURRENT

ISSUES

CONGRESS

PROCEEDINGS BOOK

MARCH 12-14, 2021

(ONLINE PARTICIPATION)

ASSOCIATION FOR STRUGGLE WITH HYPOPHOSPHATASIA DISEASE ®

TC. MINISTRY OF CULTURE AND TOURISM PUBLISHER LICENSE

NUMBER: (2021/.....)

TURKEY

TR: +90 538 334 59 23

E-MAIL: iletisim@hifoder.org

ALL RIGHTS OF THIS BOOK BELONG TO...

AUTHORS ARE ETHICALLY AND LEGALLY RESPONSIBLE FOR THEIR STUDY

BABIL PUBLICATIONS - 2021©

ISBN: 978-605-74582-0-9

CONGRESS NAME

**INTERNATIONAL COVID-19 AND CURRENT ISSUES
CONGRESS**

ORGANIZERS

ANKARA UNIVERSITY

ASSOCIATION FOR STRUGGLE WITH HYPOPHOSPHATASIA DISEASE

ASCHAFFENBURG UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

HOCHSCHULE NIEDERRHEIN UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

PRESIDENTS OF THE ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Ali BİLGİLİ

Prof. Dr. Calen SCRCAIPRU

NUMBER OF ACCEPTED PAPERS

139 papers

70 Foreign Participants

69 Turkish Participants

NUMBER OF REFUSED PAPERS

17 papers

PARTICIPATING COUNTRIES

Turkey, United States, Germany, Italy, Belgium, Poland,

Hungary, Azerbaijan, Nigeria, Kenya, Angola

South Korea, South Africa, Morocco,

Azerbaijan, Kyrgyzstan, Kazakhstan, Iran.

EVALUATION PROCESS

**All Submissions Have Passed a Double-Blind Referee
Evaluation Process**

SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Ali BİLGİLİ- Ankara University, Turkey

Prof. Dr. Naile BİLGİLİ – Gazi University, Turkey

Prof. Tin-Yam CHAN- National Taiwan Ocean University, Taiwan

Prof. Mohammed BETTACH- Chouaib Doukkali University, Morocco

Prof. Dr. Vaskhanim ORUJOVA- Baku State University, Azerbaijan

Prof. Dr Dobrinka D. RADOINOVA- Medical University of Varna, Bulgaria

Prof. Dr. Calin SCRIPCARU- Iasi Institute of Forensic Medicine, Romania

Assoc. Prof. Dr. Çiğdem NAS- Yıldız Technical University, Turkey

Assoc. Prof. Dr. Başak HANEDAN- Atatürk University, Turkey

Assoc. Prof. Dr. Bosilijka DJIKANOVICS- Belgrade University, Serbia

Assoc. Prof. Dr. Yueqi Zhang - Purdue University Northwest, China

Dr. Claudia Equit - TU Dortmund University, Germany

Antonia Finckh-TU Dortmund University, Germany

Assist. Prof. Dr. Kaan DİYARBAKIRLIOĞLU- ICONSOS / Yalova University, Turkey

Dr. Martin KANEV- TUSEB, Covid-19 Center: Specialist Biologist, Turkey

Dr. Mario JACKSON- Doctor, United Nations, United Health Group, Jordan

Dr. Ahmet YILMAZ- Treu Consulting Coorporation, Germany

Dr. Rina DEMJAHA- Istanbul Cerrahpaşa University, Turkey

Dr. Genc DEMJAHA- Demjaha Dent, Kosovo

Dr. Nora DEMJAHA- Demjaha Dent, Kosovo

Dr. Elena BOOTS- John Hopkins University, USA

Dr. Enis Nadia Md YUSOF- University Sains Malaysia, Malaysia

Dr. Nik NORLIATI FITRI MD NOR- University Sains Malaysia

Dr. Amirah HURZAID- University Sains Malaysia

Dr. Yassine ENNACIRI- Chouaib Doukkali University, Morocco

Dr. Yanko G. KOLEV- Pleven Medical University, Bulgaria

Dr. Ulker IMAMELİYEVA – Baku State University, Azerbaijan

PhD Teona KVANTCHIANI- Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Republic of Georgia

Abdulgaffar MUHAMMAD- National Open University of Nigeria, Nigeria

CONGRESS' COORDINATORS & TRANSLATORS

APAK KEREM ALTINTOP
UNIVERSITY OF FLORENCE, ITALY

MELLI GUT
HOCHSCHULE NIEDERRHEIN UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES,
GERMANY

BAHA AHMET YILMAZ
ISTANBUL UNIVERSITY, TURKEY

TUBA FIRAT
SUI GENERIS YOUTH GROUP, TURKEY

ZELAL ADANMIŞ
ICONSOS ACADEMIC NETWORK, USA

MERVE ACAR
YILDIZ TECHNICAL UNIVERSITY, TURKEY

SELDA YILMAZ
ASCHAFFENBURG UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, GERMANY

SESSION 1 – HALL 1

11:30-13:00 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
09:30-11:00 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: PROF. DR. ALİ BİLGİLİ

11:30 GMT+3	Prof. Dr. Ali BİLGİLİ, Assoc. Prof. Dr. Başak HANEDAN	Ankara University Atatürk University	IS THERE A RISK OF KEEPING CAT AND DOG IN HOUSE DURING COVID-19?
11:45 GMT+3	M.D. Hacer İŞLER	Samsun Training Research Hospital	BALANCE SHEET OF HEPATIT B COVID 19 DRAWING
12:00 GMT+3	M.D. Melek BİLGİN	Samsun Training Research Hospital	COVID-19 RISK ASSESSMENT WITH SARS- COV-2 IGG SCREENING RESULTS IN LABORATORY HEALTHCARE WORKERS
12:15 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Erol HAVUZ	Samsun Training Research Hospital	DIABETIC RETINOPATHY TREATMENT DURING THE COVID-19 PANDEMIC AND PROBLEMS IN THE PROCESS
12:30 GMT+3	M.D. Seda GÜDÜL HAVUZ	Bafra Hospital	CHALLENGES WHEN ESTABLISHING A PCR LABORATORY IN COVID 19 PANDEMIA
12:45 GMT+3	Prof. Dr. Papatya KARAKURT, Serhat YILDIRIM	Erzincan Binali Yıldırım University	HEALTH CARE PROFESSIONALS DURING COVID-19 PANDEMIC PERIOD: NURSING EXAMPLE
13:00 GMT+3	M.D. Cemile UYAR	Evliya Çelebi Training and Research Hospital	REVIEW OF SCIENTIFIC PUBLICATIONS ON COVID 19 TREATMENT

SESSION 1 - HALL 2

11:30-13:00 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
09:30-11:00 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: M.D. CEMALETTİN DURĞUN

11:30 GMT+3	M.D. Cemalettin DURĞUN	Memorial Dicle Hospital	ISCHEMIC GASTROINTESTINAL SYSTEM INVOLVEMENTS OF COVID 19
11:45 GMT+3	Teac. Asst. Dr. Şerife YILMAZ Meltem BÜYÜKÖZTÜRK	Düzce University	ANXIETY ENCOUNTERED BY NURSING STUDENTS IN CLINICAL PRACTICES DURING CORONAVIRUS OUTBREAK
12:00 GMT+3	M.D. Emine Kübra DİNDAR DEMİRAY	Bitlis Public Hospital	SHOULD WE BE CAREFUL ?: COVID 19 CANDIDEMIA DRAWING
12:15 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Hatice ÖNTÜRK	Bitlis Eren University	COVID-19 NURSING HOMES
12:30 GMT+3	M.D. Mehmet DURĞUN	Bitlis Public Hospital	OUR COUNTRY'S POSITION IN SCIENTIFIC PRODUCTIVITY ON COVID 19
12:45 GMT+3	Kemal YILMAZ, Teac. Asst. Orhan ÇAKIR, Assoc. Prof. Dr. Gülendam HAKVERDİOĞLU YÖNT	İzmir Bakırçay University, İzmir Tınaztepe Uni., İzmir Tınaztepe Uni.	CLINICAL CHARACTERISTICS AND EXPERIENCES OF A HEALTHCARE PROFESSIONAL TESTED COVID-19 POSITIVE TWICE : CASE REPORT
13:00 GMT+3	Teac. Asst. Burcu GÜNGÖR ÖNLEN	İskenderun Teknik University	MEASURES TAKEN BY LOCAL GOVERNMENTS DURING THE COVID-19 OUTBREAK PROCESS AND HEALTH PROTECTION ACTIVITIES

SESSION 1 - HALL 3

11:30-13:00 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
09:30-11:00 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: PROF. DR. NAİLE BİLGİLİ

11:30 GMT+3	Gül Feyza ERDEM, Asst. Prof. Dr. Aysel TOPAN	Zonguldak Bülent Ecevit University	DIRECTIONS OF ATTENTION DURING A PAINFUL INVASIVE INTERVENTION IN CHILDREN AND NURSING APPROACHES
11:45 GMT+3	Teac. Asst. Fatma Betül ÖZ, Res. Asst. Aysun ERDAL, Prof. Dr. Naile BİLGİLİ	Gazi University	EFFECTS OF COVID-19 PANDEMIC ON FAMILY MENTAL HEALTH
12:00 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Nur Özlem KILINÇ, Prof. Dr. Behice ERCİ	Firat University, İnönü University	DEVELOPMENT OF COVID-19 ATTITUDE SCALE AND PSYCHOMETRIC CHARACTERISTICS
12:15 GMT+3	Teac. Asst. Sultan KAYAN, Prof. Dr. Naile BİLGİLİ	Bilecik Seyh Edebali University, Gazi University	INCREASED MENTAL HEALTH ISSUES IN ELDERLY: COVID-19
12:30 GMT+3	Muhammet Mücahit KOCATAŞ, Assoc. Prof. Dr. Meltem KÜRTÜNCÜ	Zonguldak Bülent Ecevit University	THE IMPORTANCE OF THE IMPACT OF COVID-19 PANDEMIA ON NURSES' WORK STRESS LEVEL
12:45 GMT+3	Teac. Asst. Fatma Zehra GENÇ, Prof. Dr. Naile BİLGİLİ	Necmettin Erbakan University, Gazi University	BEING A MIGRANT WOMAN IN THE PANDEMIC PROCESS
13:00 GMT+3	Prof. Dr. Naile BİLGİLİ, Res. Asst. Aysun ERDAL, Teac. Asst. Fatma Betül ÖZ	Gazi University	HEALTH EFFECTS OF WORKING FROM HOME DURING COVID -19 PANDEMIC

SESSION 1 - HALL 4

11:30-13:00 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
09:30-11:00 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: ASSOC. PROF. DR. NUR JALE ECE

11:30 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Sevinç Köse TUNCER, Asst. Prof. Dr. Figen ALP YILMAZ, Prof. Dr. Papatya KARAKURT, Msc. Nadire YILDIZ ÇİLTAŞ	Erzincan Binali Yıldırım University, Yozgat Bozok University, Erzincan Binali Yıldırım University, Mengücek Gazi Training and Research Hospital	THE RELATIONSHIP BETWEEN THE FEAR OF CHILDBIRTH AND ANXIETY DURING THE COVID-19 PANDEMIC
11:45 GMT+3	Çidem ÇİÇEK, Asst. Prof. Dr. Aysel TOPAN	Zonguldak Bülent Ecevit University	NEGATIVE EFFECTS OF COVID-19 PROCESS ON CHILDREN AND NURSING APPROACH
12:00 GMT+3	Res. Asst. Şeyma Nur HEPOKUR Prof. Dr. Yeter KİTİŞ	Yozgat Bozok University, Gazi University	TURKISH ADAPTATION OF THE CHANGING LIFESTYLE RELATED BEHAVIOR QUESTIONNAIRE DURING THE COVID-19 PANDEMIC; VALIDITY AND RELIABILITY STUDY
12:15 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Sevil ALKAN ÇEVİKER, Nrs. Canan Bulut AYAZ, Spc. Dr. Emine Kübra DİNDAR DEMİRAY, Spc. Dr. Mustafa YILMAZ, Spc. Dr. Köksal DİNÇ	Çanakkale Onsekiz Mart University, Kütahya Evliya Çelebi Training Research Hospital, Bitlis Public Hospital, Kütahya Evliya Çelebi Training Research Hospital, Bitlis Public Hospital	EVALUATION OF THE APPLICABILITY OF THE CORONAVIRUS ANXIETY SCALE FACTOR STUDY IN ASSESSING THE ANXIETY LEVELS OF MOTHERS IN THE COVID 19 PANDEMIC AMONG HEALTHCARE WORKERS
12:30 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Zemzem TAŞGÜZEN	Mardin Artuklu University	PANDEMIC STATE OF HOME: EVERYDAY PRACTICES, HOUSEHOLD RELATIONS AND TIME
12:45 GMT+3	Res. Asst. Burcu KISMET, Asst. Prof. Dr. Burcu TAN	Beykoz University	ARCHITECTURAL DESIGN STUDIO DURING COVID-19
13:00 GMT+3	Assoc. Prof. Dr. Nur Jale ECE	Mersin University	THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON MARITIME INDUSTRY AND TRADE

SESSION 2 - HALL 1

14:00-15:30 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
12:00-13:30 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: MERVE DENİZ PAK GÜRE

14:00 GMT+3	Prof. Dr. Levent CAVAS, Hacer KANDEMİR	Dokuz Eylül University	PRODUCTION OF ACTIVATED CARBON FROM COVID-19 PANDEMIC MASKS
14:15 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Bayram DÜNDAR Asst. Prof. Dr. Gökhan KARAKÖSE	Bartın University	SEAT ASSIGNMENT MODELS FOR CLASSROOMS IN RESPONSE TO COVID-19 PANDEMIC
14:30 GMT+3	Kemal ULUSOY, Prof. Dr. Neslihan DOĞAN- SAĞLAMTİMUR	Niğde Ömer Halisdemir University	AIR POLLUTION STATUS IN PARTICULATE MATTER (PM10) FRAMEWORK IN KAHRAMANMARAŞ (TURKEY) BEFORE AND DURING COVID-19 ISSUES
14:45 GMT+3	Teac. Asst. Merve Deniz PAK GÜRE	Baskent University	THE FAMILY RESILIENCE MODEL FOR FAMILIES WITH RARE DISEASES DURING THE COVID-19 PANDEMIC
15:00 GMT+3	Res. Asst. Abdulkadir SOLAK, Asst. Prof. Dr. Mustafa ONÜÇYILDIZ, Asst. Prof. Dr. M. Tolga ÇÖĞÜRCÜ, Asst. Prof. Dr. Atila DEMİRÖZ, Prof. Dr. Mehmet KAMANLI	Konya Teknik University	EDUCATIONAL STUDIES REQUIRED TO BE CARRIED OUT IN THE COVID-19 PROCESS IN BUILDING WORKPLACES
15:15 GMT+3	Res. Asst. Abdulkadir SOLAK, Asst. Prof. Mustafa ONÜÇYILDIZ, M. Tolga ÇÖĞÜRCÜ, Dr. Atila DEMİRÖZ, Prof. Dr. Mehmet KAMANLI	Konya Teknik University	PRECAUTIONS TO BE TAKEN FOR COVID-19 OUTBREAK IN BUILDING WORKPLACES
15:30 GMT+3			

SESSION 2 - HALL 2

14:00-15:30 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
12:00-13:30 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: ASSOC. PROF. DR. FAHRİ ERENEL

14:00 GMT+3	Assoc. Prof. Dr. Fahri ERENEL	İstinye University	ORGANIZATIONAL COMMITMENT IN THE CONTEXT OF NEW NORMAL AND HOME WORKING
14:15 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Turgut TÜRKDOĞAN	Pamukkale University	THE NEED FOR SAFETY, PERCEIVED SOCIAL SUPPORT, BASIC PSYCHOLOGICAL NEEDS AND LIFE SATISFACTION IN THE COVID- 19 PROCESS: A MEDIATION MODEL
14:30 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Hakan GÜNDÜZ	Hasan Kalyoncu University	THE CRIME OF ACTING IN VIOLATION OF MEASURES REGARDING CONTAGIOUS DISEASES
14:45 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Selen Gökçem AKYILDIZ	Niğde Ömer Halisdemir University	THE IMPACT OF EPIDEMIC MOVIES IN THE COVID-19 PERIOD
15:00 GMT+3	PhD (c) Suadiq Mehammed HAILU, Assoc. Prof. Gamze VURAL	Çukurova University	THE EFFECT OF COVID-19 PANDEMIC ON STOCK MARKETS. EVIDENCE FROM DEVELOPED AND EMERGING COUNTRIES` STOCK MARKETS INDEXES
15:15 GMT+3	Teac. Asst. Engin KABAN	Giresun University	AFTER COVID-19 PANDEMIC NEW OUTLOOK OF RELIGIOUS LIFE IN TURKEY: DISTANT RELIGIOSITY AS A PROBLEMATIC
15:30 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Aksu AKÇAOĞLU	Çanakkale Onsekiz Mart University	COVID-19 AS A SOCIAL CRISIS

SESSION 2 – HALL 3

14:00-15:30 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
12:00-13:30 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: ASST. PROF. DR. GÜLREYHAN ŞUTANRIKULU

14:00 GMT+3	Assoc. Prof. Dr. Fahri ÖZSUNGUR	Mersin University	SOCIAL WORK AND INTEGRATION OF THE INDIGENOUS POPULATION INTO SOCIETY
14:15 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Gülreyhan ŞUTANRIKULU	Batman University	STUDENTS OF BATMAN UNIVERSITY SOCIOLOGY DEPARTMENT ON THE COVID-19 OUTBREAK
14:30 GMT+3	Dr. Eda KARAÇÖP	Dokuz Eylül University	EFFECTS OF THE TERMINATION RESTRICTION IN COVID- 19 PANDEMIC PROCESS IN PRACTICE
14:45 GMT+3	Dr. Işıl KURNAZ BALTACI	Ankara Hacı Bayram Veli University	THE EFFECTS OF COVID- 19 ON YOUTH'S LABOR MARKET PERFORMANCE: A "LOCKDOWN" GENERATION?
15:00 GMT+3	Dr. Abdullah Selim DOĞAN	Yalova University	SOCIAL SERVICES AND SOCIAL ASSISTANCE FOR THE ELDERLY IN THE COVID-19 PERIOD IN TURKEY
15:15 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Nilüfer ÖZTÜRK AYKAÇ	Karamanoğlu Mehmetbey University	COVID-19 PANDEMIC: SOCIETY, SOCIAL RESPONSIBILITY AND THE DISCOURSE
15:30 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Hilal ÜNAL KAYA	Türk-Alman University	THE ADVANTAGES AND RISKS OF DIGITALIZATION ATTEMPTS IN JUDICIARY, THAT FASTENED WITH THE COVID-19 PANDEMIC, BROUGHT TO CIVIL LITIGATION AREA

SESSION 2 - HALL 4

14:00-15:30 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
12:00-13:30 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: ASST. PROF. DR. KUTAY UZUN

14:00 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Ömer Gökhan ULUM	Mersin University	COVID-19 ANXIETY STATES OF PRE-SERVICE ELT TEACHERS
14:15 GMT+3	Teac. Asst. Dr. Kutay UZUN	Trakya University	A WEB APPLICATION TO SUPPORT REMOTE LANGUAGE EDUCATION AND RESEARCH DURING THE PANDEMIC
14:30 GMT+3	Prof. Dr. Muhlise COŞGUN ÖGEYİK	Trakya University	EVALUATING DISTANCE EDUCATION FOR TEACHER TRAINING IN THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS
14:45 GMT+3	Teac. Asst. Dr. Kutay UZUN	Trakya University	SCHOOL CLOSURE DECISIONS OF HIGH AND LOW-GDP OECD COUNTRIES DURING THE COVID-19 PANDEMIC
15:00 GMT+3	Prof. Dr. Muhlise COŞGUN ÖGEYİK	Trakya University	ONLINE EXAM SESSIONS DURING COVID-19 PANDEMIC DAYS
15:15 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Önder BALTACI	Kırşehir Ahi Evran University	SOCIAL MEDIA USAGE SITUATIONS OF UNIVERSITY STUDENTS IN THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS
15:30 GMT+3			

SESSION 3 - HALL 1

16:00-17:30 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
14:00-15:30 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: KÜBRA ELMALI

16:00 GMT+3	PhD. Gökçen AYDINBAŞ, M.D. Gökmen AYDINBAŞ	Anadolu University, İspir State Hospital	AN ANALYSIS ON INDIVIDUAL OPINIONS AND ANXIETY LEVELS TOWARDS THE COVID 19 OUTBREAK
16:15 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Abdullah ERAVCI	Sinop University	MARKETING STRATEGIES, BUSINESS ETHICS AND SOCIAL RESPONSIBILITY UNDER COVID-19 CONDITIONS
16:30 GMT+3	Berna Doğuş KOÇOĞLU, Dr. Süleyman KAHRAMAN	İstanbul Arel University, Beykent University	THE RELATIONSHIP BETWEEN THE FEAR OF CORONAVIRUS, PSYCHOLOGICAL RESILIENCE AND POSITIVE FUNCTIONAL ATTITUDES IN ADULTS
16:45 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Kübra ELMALI	Bayburt University	FOREIGN TRADE AND EMPLOYMENT IN THE COVID-19 PERIOD SPATIAL ANALYSIS
17:00 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Serap Pelin TÜRKOĞLU, Res. Asst. Dr. Sevgi Eda TUZCU	Ankara Yıldırım Beyazıt University, Ankara University	ASSESSING COUNTRY PERFORMANCES DURING THE COVID-19 PANDEMIC BY USING SDV BASED ROV METHOD
17:15 GMT+3	Dr. Pınar UYSAL CANTÜRK	İstanbul Yeni Yüzyıl University	THE ROLE OF COGNITIVE FLEXIBILITY IN COPING WITH STRESS IN THE PANDEMIC PERIOD
17:30 GMT+3	Res. Asst. Dr. Muhammet Enes KAYAGİL	İstanbul University	DISCUSSIONS ON THE EFFECT OF COVID-19 PANDEMIA ON TYPES OF WORK

SESSION 3 - HALL 2

16:00-17:30 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
14:00-15:30 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: DR. ÖZGE BAYDAR ARICAN

16:00 GMT+3	Dr. Özge BAYDAR ARICAN	Gazi University	PHYSICAL INACTIVITY IN COVID-19 PANDEMIC
16:15 GMT+3	Res. Asst. (PhD) Mehtap UYAR, Asst. Prof. Dr. Songül OMUR	Niğde Ömer Halisdemir University	A REVIEW OF THE WORK DONE ON NEW MEDIA IN THE PANDEMIC PROCESS IN THE WORLD AND TURKEY
16:30 GMT+3	Res. Asst. Hasan Ali GÜÇLÜ	Ufuk University	OBLIGATIONS OF HEALTHCARE EMPLOYEES DURING COVID 19 PROCESS
16:45 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Hande GÜNGÖR, Prof. Dr. Hülya GÜLAY OGELMAN, Teac. Asst. İlkay GÖKTAŞ	Pamukkale University, Sinop University, Ondokuz Mayıs University	EXAMINATION OF YOUNG CHILDREN IN THE COVID-19 PROCESS IN TERMS OF SOME VARIABLES ACCORDING TO PARENTS' VIEWS
17:00 GMT+3	Teac. Asst. Dr. Yasemin ÖZYER, Res. Asst. Dr. Safiye YANMIŞ, Teac. Asst. Samet DİNÇER	Sinop University, Erzincan Binali Yıldırım University, Sinop University	THE STUDENTS ATTITUDES TOWARDS COVID-19 VACCINE
17:15 GMT+3	PhD (c) Hatice Sena ÇINARLI, Assoc. Prof. Dr. Betül AKYOL	İnönü University	THE EFFECT OF CLINICAL PILATES EXERCISES ON THE PSYCHOSOCIAL HEALTH OUTCOMES OF FEMALE HEALTH WORKERS
17:30 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Mustafa EŞKİSU	Erzincan Binali Yıldırım University	INTERNET ADDICTION IN ADOLESCENTS: THE PREDICTIVE ROLE OF META- COGNITION, ONLINE DISSOCIATION, INSOMNIA SEVERITY AND BEHAVIORAL ACTIVATION/INHIBITION

SESSION 3 – HALL 3

16:00-17:30 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
14:00-15:30 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: MELLI GUT

16:00 GMT+3	Dr. Claudia Equit, Antonia Finckh	TU Dortmund University	PERSPECTIVES OF YOUNG PEOPLE AND STAFF MEMBERS IN RESIDENTIAL LIVING GROUPS DURING THE COVID- 19 PANDEMIC ON EVERYDAY LIFE MATTERS AND PARTICIPATION – FIRST INSIGHTS AND HYPOTHESES.
16:15 GMT+3	Dr. Elena BOTTS	Johns Hopkins University	THE CASE LAW OF COVID-19, ITS IMPLICATIONS AND POSSIBILITIES
16:30 GMT+3	Asst. Prof. Dr. Ulker Imamaliyeva	Baku State University	IMPACT OF “COVID-19” ON THE WORLD ECONOMY: DIRECTION S AND RESULTS
16:45 GMT+3	Prof. Vaskhanim Orujova	Baku State University	IMPACT OF CORONAVIRUS ON DEMOGRAPHIC PROCESSES
17:00 GMT+3	Rituraj BASUMATARY	Tata Institute of Social Sciences	IMPACTS OF COVID-19: A GLOBAL CHALLENGE
17:15 GMT+3	Prof. Elnara SHAFIYEVA	Baku State University	PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF CHILDREN WITH DEVELOPMENTAL DISORDERS AT THE PANDEMIC PERIOD
17:30 GMT+3	Prof. Elnara SHAFIYEVA	Baku State University	PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF THE PANDEMIC PERIOD

SESSION 3 - HALL 4

16:00-17:30 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
14:00-15:30 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: YASSINE ENNACIRI

16:00 GMT+3	Dr. Yassine ENNACIRI, Mohammed BETTACH	Chouaib Doukkali University	COMPARATIVE STUDY OF THE CHEMICAL TREATMENT OF PHOSPHOGYPSUM WASTE BY SULFURIC ACID AND CERTAIN COMMERCIAL ACIDS
16:15 GMT+3	Dorothy Maryed P. RIMPILLO, Rafael A. DAVID, Maegan Rose J. PASCUA, Angelica A. QUEJADO, Hilmer M. FERNANDEZ	LORMA Colleges Senior High School	STRANDED TOURISTS AMID COVID 19 PANDEMIC IN SAN FERNANDO, LA UNION
16:30 GMT+3	Abdulgaffar MUHAMMAD, Umar HAMISU, Bilkisu ABDULMUMIN	National Open University of Nigeria	IMPACT OF MANAGERIAL DECISIONS ON ORGANIZATIONAL PRODUCTIVITY IN KADUNA STATE FACILITIES MANAGEMENT AGENCY (KADFAMA)
16:45 GMT+3	Abdulgaffar MUHAMMAD, Umar HAMISU, Bilkisu ABDULMUMIN	Nigerian Institute of Transport Technology	ECONOMIC IMPLICATION OF EFFECTIVE RAIL TRANSPORTATION SYSTEM IN NIGERIA: A CASE OF ABUJA- KADUNA NETWORK

SESSION 1 – HALL 1

11:30-13:00 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
09:30-11:00 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: RITA WIDAN

11:30 GMT+3	Rita WIDAN	Intern Doctor, Köln, Germany	HOW TO HANDLE WITH STRESS?
11:45 GMT+3	Dan Perju-DUMBRAVĂ Daniel URECHE Prof. Dr. Calen SCRIPCARU	Independent Researcher, Independent Researcher, Regional Development Studies Institute (RDSI), USA	VIOLENCE AMOUNG COLLEGE STUDENTS IN TWO UNIVERSITIES OF ROMANIA
12:00 GMT+3	Andrea TORELLI Abnavta RADIOS	Università degli Studi di Perugia, University of Nova Gorica	GREEN DEAL AND DIGITALIZATION GOALS OF THE EU
12:15 GMT+3	Inesa MILTE	University of Tiran, Albenia	BALKANS AND MIGRATION ROUTES
12:30 GMT+3	Ibrahim AL-MUDDA	Jordan-German University, Madaba, Jordan	DEVELOPING COUNTRIES AND PANDEMIC
12:45 GMT+3	Frederico MARELLI	University of Bari, Italy	ITALIAN ASYLUM PROCESS DURING PANDEMIC
13:00 GMT+3			

SESSION 1 - HALL 2

11:30-13:00 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
09:30-11:00 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: LORENZO ZANIFI

11:30 GMT+3	Lorenzo ZANIFI	Independent Researcher, Trento, Italy	AGEISM AND PANDEMIA
11:45 GMT+3	Simon Arthur PIERE	University of Nantes, France	EMOTIONAL VIOLENCE AGAINST CHILDREN
12:00 GMT+3	Dilshat ALMASOV	Karagandy State University	UKRAINE COVID-19 VACCINE POLICY
12:15 GMT+3	Ralph ROTSIDES	University of Malta	CYBERCHONDRIA
12:30 GMT+3	Juané FURAHA Chuma NWADIKE	A. Baitursynov Kostanay State University	THE EVOLUTION OF OUTSTANDING DISEASES FROM THE INDUSTRIAL REVOLUTION TO THE COLD WAR: COMPARISON WITH COVID-19
12:45 GMT+3			
13:00 GMT+3			

SESSION 1 - HALL 3

11:30-13:00 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
09:30-11:00 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: CELESZTINA HENRIK

11:30 GMT+3	Hamidi ZADZISAI	Moulay Ismail University, Meknes, Morocco	SHII FAITH IN THE CONTEXT OF IRAN HISTORY
11:45 GMT+3	Celesztina HENRIK Brájen KORNÉL	Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary	USE OF SEXUAL VIOLENCE IN WAR AND ARMED CONFLICT WITHIN THE FRAMEWORK OF FEMINIST THEORY ON BOSNIA GENOCIDE, RWANDAN GENOCIDE AND COLOMBIAN CIVIL WAR
12:00 GMT+3	Gulzada ZHAPAROV Dilnura ABZALOV	Lankaran State University, Lankaran, Azerbaijan	THE WHITE REVOLUTION AND THE PROCESS LEADING TO THE ISLAMIC REVOLUTION IN IRAN (1963-1979)
12:15 GMT+3	Sanzhar NIYAZOVA Ulykbek TAGAEV	K. Zhubanov Aktobe State University, Kazakh-Russian International University, Kazakhstan	THE EFFECTS OF COVID-19 ON INTERNATIONAL RELATIONS AND SYSTEM THEORIES
12:30 GMT+3	Jina IHEJIRIKA Iwalaye OSEI Jakubu NWOSU	National University of Lesotho	THE CONCEPT OF MIGRATION IN THE 21ST CENTURY: SYRIA CIVIL WAR
12:45 GMT+3	Firuz NAMIQLU Nigar DADASHOV	Baku Business University	EFFECTS OF COVID-19 PROCESS ON EU ECONOMIC INTEGRATION
13:00 GMT+3			

SESSION 1 - HALL 4

11:30-13:00 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
09:30-11:00 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: ADELINDA HEIDEMANN

11:30 GMT+3	Adelinda HEIDEMANN Adolph BERGMANN	Ren Friedrich Wilhelm University, Bonn, Germany	UNTERNEHMER UND GESCHÄFTSLEBEN GLEICHGEWICHT IN DEUTSCHLAND WÄHREND DER COVID- 19-ZEIT
11:45 GMT+3	Sebastiane FELDER Valesca DÖRFLINGER	Witten/Herdecke University, Witten, Germany	APHASIE ALS SPRACHSTÖRUNG: GRÜNDE UND ERSCHEINUNGSFORMEN
12:00 GMT+3	Maame Esi QUANSAH	Applied Social Sciences and Textile and Clothing Technology, Germany	WIRKUNG DER COVID 19 PANDEMIE AUF DIE DEUTSCHLAND- TEXTILINDUSTRIE
12:15 GMT+3	Catherine Doonan FITZGIBBON	Hochschule Niederrhein University of Applied Sciences	SOZIALE TRANSFORMATIONEN IN DEUTSCHLAND WÄHREND DER COVID- 19-ZEIT
12:30 GMT+3	Nico LISCHKE Tilman BRAUNE	University of Koblenz- Landau	EIN VERGLEICH ZWISCHEN PERFORMATIVEN UND KONSTATIVEN SPRECHAKTE SPRECHAKTTHEORIE
12:45 GMT+3	Joshua KRIEGER Roman KREHL	Zeppelin Universität	VERGLEICH VON DEUTSCHLAND UND UKRAINE IM BEDINGUNGEN VON COVID-19
13:00 GMT+3			

SESSION 2 - HALL 1

14:00-15:30 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
12:00-13:30 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: TANESHA OKORO

14:00 GMT+3	Yven BARTSCH Richel GOUDIER Agatha SCHENCK	Bauhaus-Universität Weimar, Weimar, Deutschland	DIMENSIONS OF GLOBALIZATION IN THE NEW WORLD ORDER
14:15 GMT+3	Tanesha OKORO	Abia State University, Nigeria	CHANGES IN GEOPOLITICAL CONTENT WITH THE COVID-19
14:30 GMT+3	Njau ONYILOGWU	Abdelmalek Essaâdi University, Tétouan, Morocco	GLOBALIZATION IN THE FRAMEWORK OF THE COVID-19 OUTBREAK: RADICALIZATION AND INCREASING ABRASIVITY
14:45 GMT+3	Dr. Nurlan AKHMEDOV Dr. Vuqar ƏLİYƏVA	Baku Business University, Baku, Azerbaijan	AZƏRBAYCAN MİLLİ KİMLİK FORMALAŞMASI
15:00 GMT+3	Nicol VAN DAELE	Université de Mons	COMPARISON OF ENGLAND AND ITALY IN THE FIGHT AGAINST COVID
15:15 GMT+3	Caimile ADESINA	University of Boumerdès	THE EFFECTS OF COVID-19 PANDEMIC ON THE MICRO- ECONOMY
15:30 GMT+3			

SESSION 2 - HALL 2

14:00-15:30 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
12:00-13:30 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: MIRALDA ALBERT

14:00 GMT+3	Miralda ALBERT	Université de Liège	COVID-19 AND STRESS MANAGEMENT
14:15 GMT+3	Romuś MYSZKA Urszula KALKOWSKI	Collegium Medicum of the University of Zielona Góra	THE EFFECT OF CLOSING HOME ON ALCOHOL CONSUMPTION
14:30 GMT+3	Talina KRÜGER	Universität Duisburg- Essen	GOOD PRACTICE EXAMPLES OF PANDEMIC
14:45 GMT+3	Mahirə NABIYEVA	Azerbaijan Technical University	TESTING FOR CORONAVIRUS SARS- COV-2 IN RUSSIA
15:00 GMT+3	Nadirbek KARIMOVA	Kazakhstansko- Nemetskiy Universitet	REVIEW OF KAZAKHSTAN HEALTH MINISTER MIKHAIL OKHLOPKOV COVID-19 REPORTS
15:15 GMT+3	Eloiza MIRGASIMOVA, Eloiza MIRGASIMOVA	Nakchivan Private University	THE EVOLUTION OF POST-COLD WAR EPIDEMICS IN TURKIC REPUBLIC AND TURKEY
15:30 GMT+3			

SESSION 2 - HALL 3

14:00-15:30 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
12:00-13:30 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: ATABEK NABIYEV

14:00 GMT+3	Atabek NABIYEV	Ganja State University	HISTORICAL BACKGROUND OF RUSSIA WITH COVID-19
14:15 GMT+3	Mahigul IBRAGIMOV	Azerbaijan Cooperation University	CYPRUS IN COMBATING COVID-19
14:30 GMT+3	Ojore BUHLE Bron ZADZISAI	Université Abdou Moumouni de Niamey	EASTERN MEDITERRANEAN ISSUE: THE STRUGGLE IN THE MIDDLE EAST REGION
14:45 GMT+3	Nazira YELDOSEV	Kainar University	KALININGRAD IN EU – RUSSIA RELATIONS AFTER 2010
15:00 GMT+3	Zarema ERKINEV	Narxoz University	US-CHINA VACCINE RIVALRY AND RUSSIA'S COVID-19 STRATEGY
15:15 GMT+3	Yuk Do-Yeon	Pukyong National University, Busan, South Korea	EXAMINING THE US- VENEZUELAN CONFLICT IN IDEOLOGICAL CONTEXT: A COMPARISON OVER THE CASES OF CUBA AND VIETNAM
15:30 GMT+3			

SESSION 2 - HALL 4

14:00-15:30 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
12:00-13:30 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: FEECHI OLOWE

14:00 GMT+3	Qəhrəman HAZIYEVA	Azerbaijan Medical University	NEWCASTLE XƏSTƏLİYİ VİRUSU
14:15 GMT+3	Zahirə JALILOVA	Azerbaijan Medical University	YERLİ TOYUQ XƏSTƏLİYİ
14:30 GMT+3	Adah ACHEAMPONG Feechi OLOWE	Universidade Católica de Angola	THE BASIS OF SPATIAL PLANNING
14:45 GMT+3	Sthenjwa GOWON Isaaq IGWE	Gretsa University	NEGATIVE EFFECT OF FROST ON AGRICULTURE
15:00 GMT+3	Zauresh JEANEV	Shymkent University	ОЦЕНКА ПЛАНА РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ И БАЗОВОГО ОБРАЗОВАНИЯ ПЛАН ТРАНСФОРМАЦИИ НА ОСНОВЕ ПРЕДПОЛОЖЕНИЙ СИСТЕМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ С АКЦЕНТ НА ОБРАЗОВАНИЕ
15:15 GMT+3	Zoe SCHLAMME	University of Giessen	ZEITLICHER ZUSAMMENBRUCH DER DEUTSCHEN COVID-19- MAßNAHMEN
15:30 GMT+3			

SESSION 3 - HALL 1

16:00-17:30 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
14:00-15:30 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: ZAHRA BABANGIDA

16:00 GMT+3	Anton DAMIAN	Independent Researcher, Breaza, Romania	ETHNOPSYCHIATRY
16:15 GMT+3	Şəhla HÜSEYNQULULI	Kazakhstansko- Nemetskiy Universitet	EVALUATION OF UKRAINE-RUSSIA RELATIONS BETWEEN (2010-2020)
16:30 GMT+3	Səfər HAJIBEYOVA Ughur ORUJO	Nakchivan Private University, Independent Researcher	ECONOMIC REPERCUSSIONS OF MILITARY EXPENDITURE AFTER COVID-19: DOES DEFENSE EXPENDITURES PREVENT ECONOMIC GROWTH?
16:45 GMT+3	Zahra BABANGIDA	University of Al Quaraouiyine	INVESTIGATION OF ARTIFICIAL NERVOUS NETWORK IN COVID19 PROCESS FOR PEOPLE OVER 60 YEARS OLD
17:00 GMT+3			
17:15 GMT+3			
17:30 GMT+3			

SESSION 3 - HALL 2

16:00-17:30 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
14:00-15:30 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: ANGELIQUA CHIDUBEM

16:00 GMT+3	Abulfaz NAMIQLU Mənsur QULAMZADƏ	Azerbaijan State University of Culture and Arts	STALIN POLICIES IN THE CENTRAL ASIA (1928- 1952)
16:15 GMT+3	Qasim MANZUROV Sulaymon YARMATOV	Akfa University	THE ROLE OF COVID-19 IN THE WORLD REVOLUTIONS
16:30 GMT+3	Angeliqua CHIDUBEM Nakeeya YEBOAH	University of Sankoré	ART-POLITICS AND COVID- 19 RELATIONS
16:45 GMT+3	Océlia CALLEWAERT	Hogeschool West- Vlaanderen	MEASURES TO BE TAKEN IN FOOD TRANSPORT AND DISTRIBUTION AGAINST COVID-19
17:00 GMT+3			
17:15 GMT+3			
17:30 GMT+3			

SESSION 3 - HALL 3

16:00-17:30 (GMT+3) TURKEY LOCAL TIME
14:00-15:30 (GMT+1) GERMANY LOCAL TIME

MODERATOR: NARIMAN KENESOV

16:00
GMT+3

Nariman KENESOV

Jambyl of Humanities
and Technique

VACCINE PROBLEMS IN
THE CONTEXT OF
RUSSIA AND CHINA

16:15
GMT+3

Veronka GÉZA
Méiri BENJÁMIN

Óbuda University

THE RELATIONSHIP
BETWEEN DEMOCRACY
AND COVID-19 IN NEW ERA
AMERICA

16:30
GMT+3

Yazid CHIZIMU
Jana CHEDJOU

Adekunle Ajasin
University

FOREIGN POLICY ANALYSIS
OF INTERNATIONAL
RELATIONS AND SOFT
POWER PRACTICE IN COVID-
19 TERM

16:45
GMT+3

Zhannur ABDULAYEV
Safar ABDULOV

Kainar University

MIDDLE ASIA COVID-19
VACCINE POLICIES

17:00
GMT+3

17:15
GMT+3

17:30
GMT+3

Meeting ID: 443 584 0491
Passcode: 9N48FT

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- ❖ To be able to attend a meeting online, login via **<https://zoom.us/join>** site, enter ID “Meeting ID or Personal Link Name” and solidify the session.
- ❖ The Zoom application is free and no need to create an account.
- ❖ The Zoom application can be used without registration.
- ❖ The application works on tablets, phones and PCs.
- ❖ The participant must be connected to the session 5 minutes before the presentation time.
- ❖ All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- ❖ Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Points to Take into Consideration - TECHNICAL INFORMATION

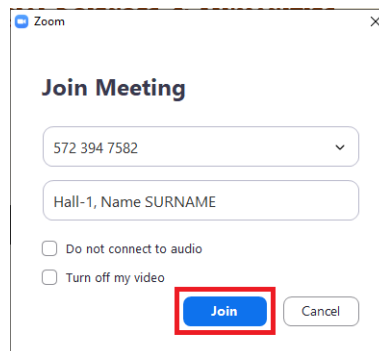
- ◆ Make sure your computer has a microphone and is working.
- ◆ You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- ◆ Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- ◆ Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program.

*(All speakers required to be connected to the session **15 min before** the session starts)
Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.*

*Each presentation will take **10-15 minutes**. There will be a question and answer session for 5 minutes after the presentation.*

Before you login to Zoom please indicate your name_surname and HALL number:

exp. Hall-1, Apak KEREM ALTINTOP

CONGRESS PHOTOS

Recording... +

Örnekler Büyüt/Küçült Slayt Ekle

Oynat Tablo Grafik Metin Şekil Ortam Yorum Ortak Çalış

Biçim Canlandır Belge

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

INTERNATIONAL COVID-19 AND CURRENT ISSUES CONGRESS

MARCH 12 - 14, 2021 • ZOOM ONLINE

Evin Pandemi Hali:
Gündelik Pratikler, Hanehalkı İlişkileri Ve Zaman

Dr. Öğretim Üyesi Zemzem TAŞGÜZEN
Mardin Artuklu Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

Coordinator - Baha Yilm...

Hall 4, Zemzem Taşgüzen

Nur Jale ECE

canan bulut ayaz

Recording... +

Örnekler Büyüt/Küçült Slayt Ekle

Oynat Tablo Grafik Metin Şekil Ortam Yorum Ortak Çalış

Biçim Canlandır Belge

Coordinator ...

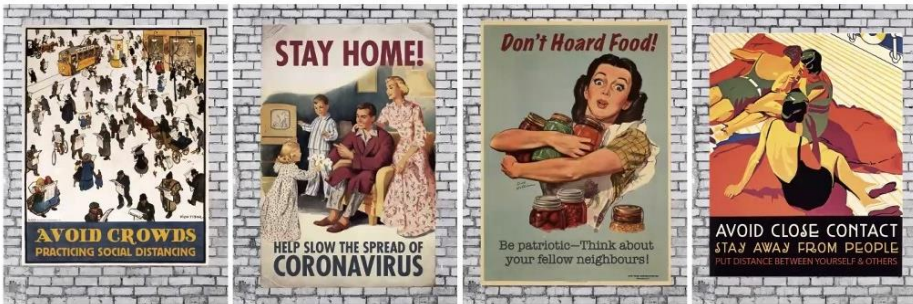
Hall 4, Zemzem ...

Nur Jale ECE

canan bulut ayaz

Hall-4, Şeyma N...

Hall 4 - Burcu...

<https://bigumigu.com/haber/repurposed-with-a-purpose-eski-guvenlik-duyurulari-coronavirus-afislerine-donustu/>

Recording...

canan bulut ayaz Hall-4, Şeyma N... Hall 4 - Burcu...

Coordinator ... Hall 4, Zemzem ... Nur Jale ECE

Atina, Yunanistan Mumbai

Unmute Stop Video Participants Chat Share Screen Pause/Stop Recording Ask for Help Reactions Leave Room

Recording...

Neslihan DOĞAN-SAGLAMTIMUR Hifo-DER Coordinator Merve ACAR Hall-1, Kemal Uluşoy

HALL 3, MOD: Merve Deniz Pak Güre Hall-1, Bayram Dündar Hall-1, AŞBULKADİR SOLAK

hacer kandemir

Recording... You are viewing Hall-4-ÖnderBaltacı's screen View Options View

+

sosyal medyanızı en son ne zaman kontrol ettiniz?

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL MEDYA KULLANIM DURUMLARI

Önder BALTACI
Ahi Evran Üniversitesi, baltaciender@gmail.com

Hall-4-ÖnderBaltacı

INTERNATIONAL COVID-19 AND CURRENT ISSUES CONGRESS

Unmute Stop Video Participants Chat Share Screen Pause/Stop Recording Ask for Help Reactions Leave Room

Recording...

Prof. Dr. Ali Bilgili

Hifo-DER Coordinator Merve ACAR

Hall-1 Başak HANEDAN

erol havuz

Hall-1 Cemile Uyar

Hall-1 Melek Bilgin

456241 Hacer İş...

Hall1-Gökçen AYDINBAŞ (PhD)

Hall1-Papatya K...

S

S

Seda Güdül Havuz

Salon1, Serhat YILDIRIM

Recording...

canan bulut ayaz Hall-4, Şeyma N... Hall 4 - Burcu...

Coordinator ... Hall 4, Zemzem ... Nur Jale ECE

La tragedia del Nova Scotia DOMENICA del CORRIERE Una favola più grande di lui

WITH YOU FOR EVER

In città gireremo così?

"1962 yılında bir Fransız Dergisinin 2022 tahmini..."

<http://www.desideuridigital.com.ar/?p=8038>

<https://www.rferl.org/a/mural-masks-coronavirus-inspires-global-graffiti/3527353.html>

Recording...

JAN 2021

DIGITAL AROUND THE WORLD

ESSENTIAL HEADLINES FOR MOBILE, INTERNET, AND SOCIAL MEDIA USE

INTERNET USER NUMBERS NO LONGER INCLUDE DATA SOURCED FROM SOCIAL MEDIA PLATFORMS, SO VALUES ARE NOT COMPARABLE WITH PREVIOUS REPORTS

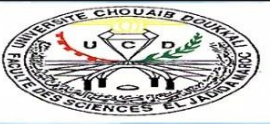
TOTAL POPULATION	UNIQUE MOBILE PHONE USERS	INTERNET USERS*	ACTIVE SOCIAL MEDIA USERS*
7.83 BILLION	5.22 BILLION	4.66 BILLION	4.20 BILLION
URBANISATION: 56.4%	vs. POPULATION: 66.6%	vs. POPULATION: 59.5%	vs. POPULATION: 53.6%

SOURCES: THE U.N., LOCAL GOVERNMENT BODIES, OSMA INTELLIGENCE, ITU, GWI, EUROSTAT, CNNIC, APAC, SOCIAL MEDIA PLATFORMS, SELF-SERVICE ADVERTISING TOOLS, COMPANY EARNINGS REPORTS, MEDIA COE. * **ADVISORIES:** INTERNET USER NUMBERS NO LONGER INCLUDE DATA SOURCED FROM SOCIAL MEDIA PLATFORMS, SO VALUES ARE NOT COMPARABLE TO DATA PUBLISHED IN PREVIOUS REPORTS. SOCIAL MEDIA USER NUMBERS MAY NOT REPRESENT UNIQUE INDIVIDUALS. * **COMPARABILITY ADVISORY:** SOURCE AND BASE CHANGES.

we are social

Coordinator - Baha ... Hall 4 - Kutay Uzun Hall 4 - Onder Baltaci Muhlis

Recording... You are viewing HALL 4- Yassine ENNACIRI's screen View Options

Chouaib Doukkali University
Faculty of Sciences, El Jadida
Morocco

**INTERNATIONAL COVID-19 AND
CURRENT ISSUES CONGRESS**

COMPARATIVE STUDY OF THE CHEMICAL TREATMENT OF PHOSPHOGYPSUM WASTE BY SULFURIC ACID AND CERTAIN COMMERCIAL ACID

Presented by : Yassine ENNACIRI

Doctor in Materials Sciences
**Laboratory of Physical Chemistry of Materials (LPCM), Faculty of
Sciences, Chouaib Doukkali University, El Jadida, Morocco**
yassinemaster@gmail.com

Coordinator - Baha ...

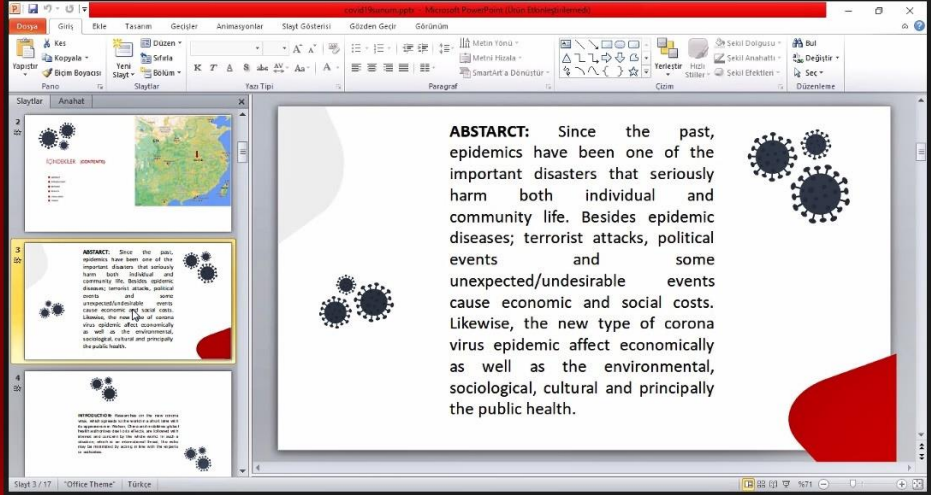
HALL 4- Yassine ENNACIRI

Hall-4, Abdulgaffar ...

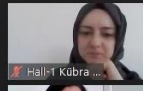
1

Unmute Stop Video Participants Chat Share Screen Pause/Stop Recording Ask for Help Reactions Leave Room

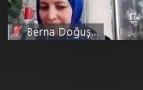
Recording...

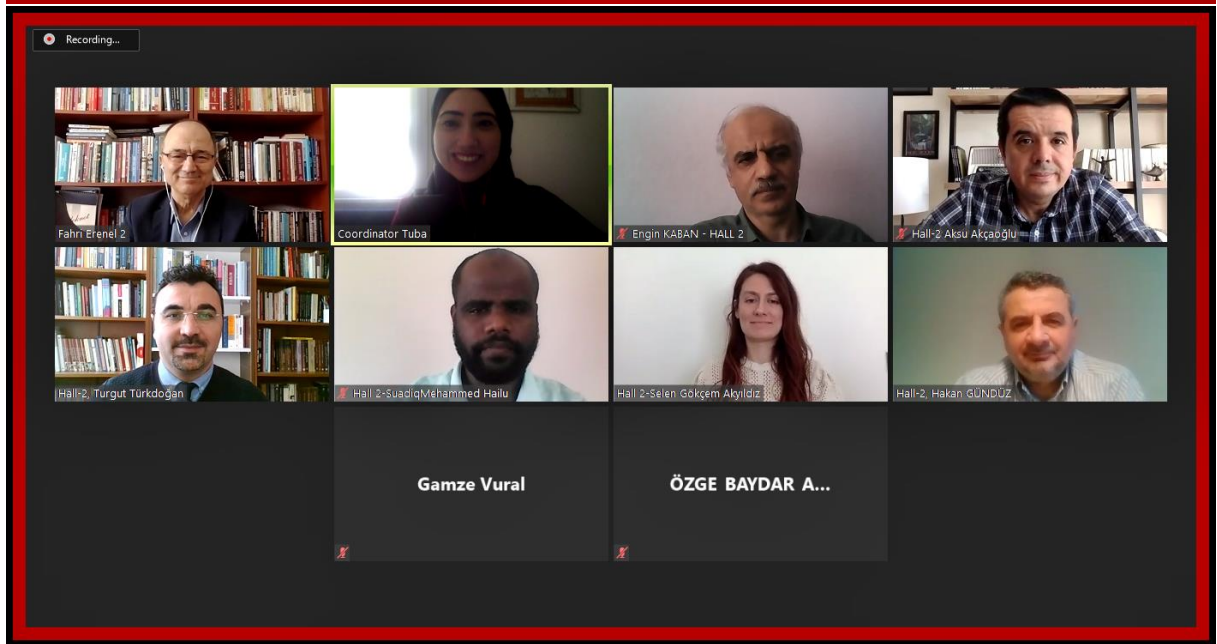
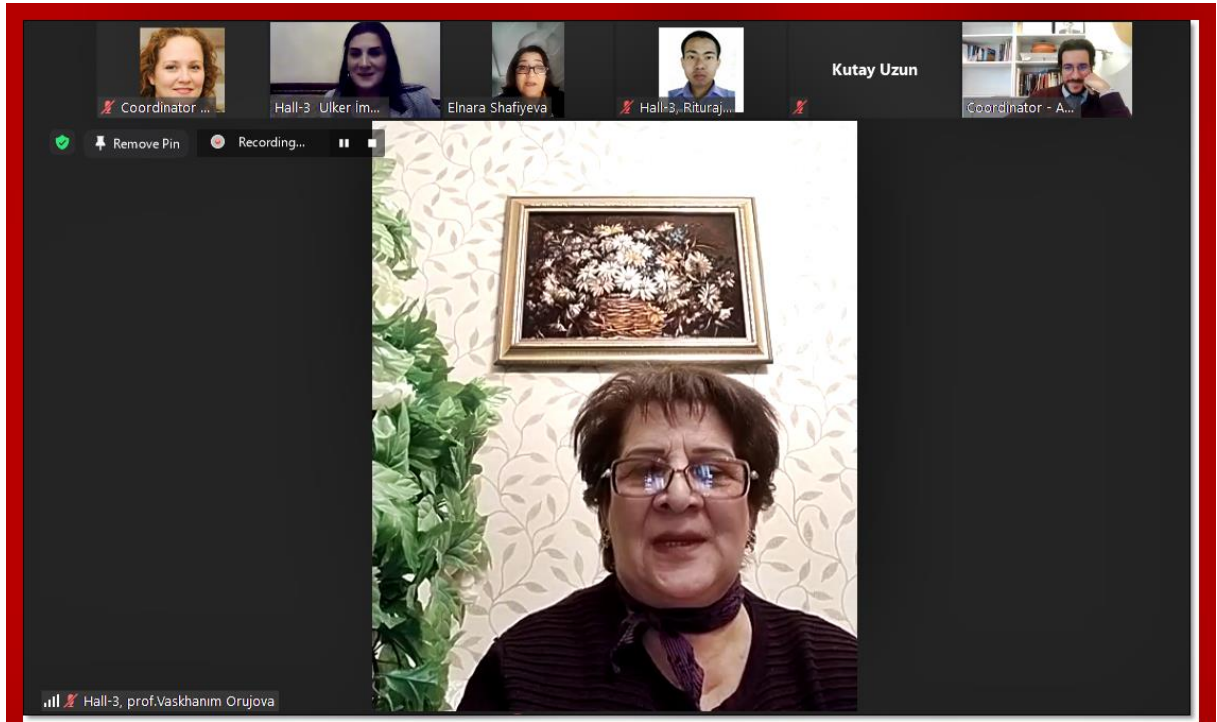

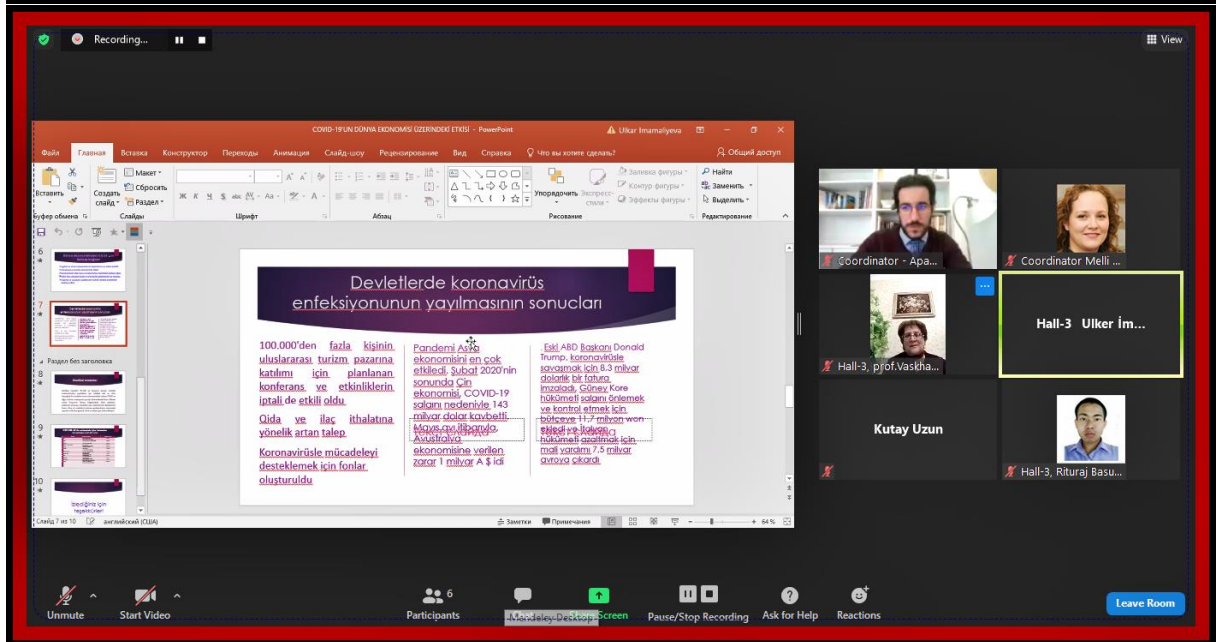
ABSTRACT: Since the past, epidemics have been one of the important disasters that seriously harm both individual and community life. Besides epidemic diseases; terrorist attacks, political events and some unexpected/undesirable events cause economic and social costs. Likewise, the new type of corona virus epidemic affect economically as well as the environmental, sociological, cultural and principally the public health.

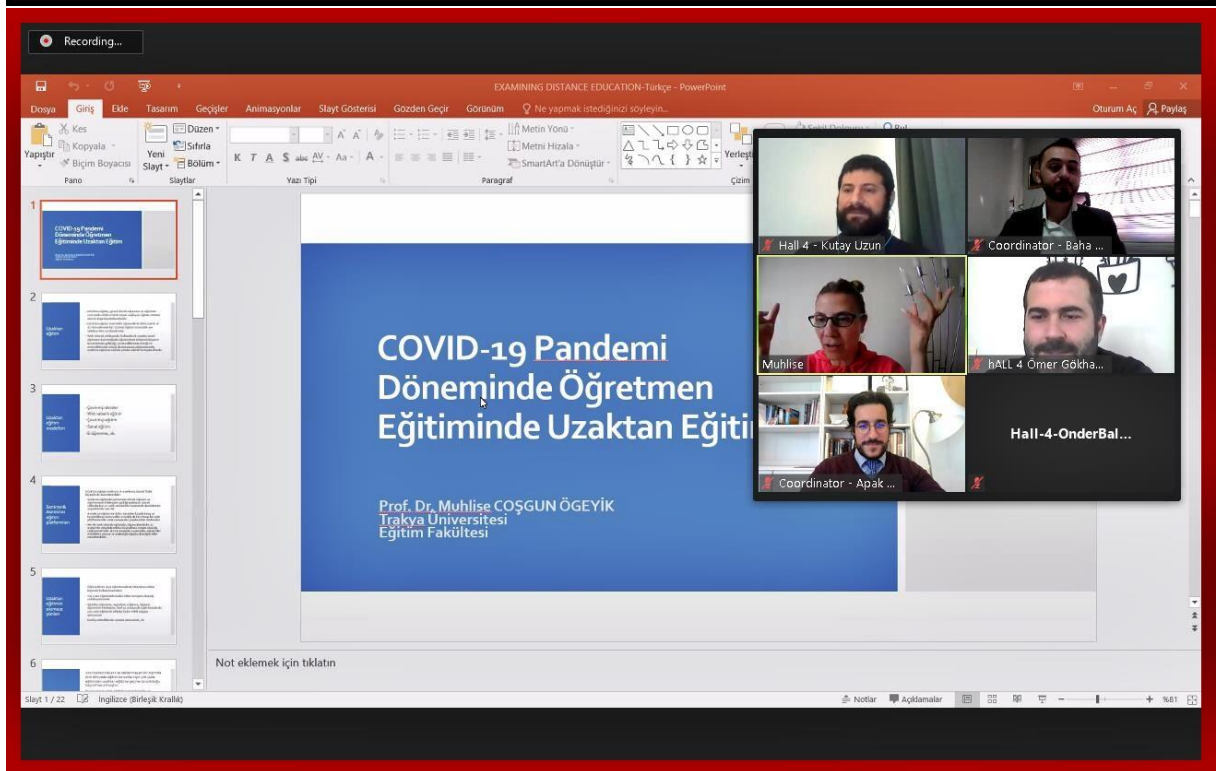

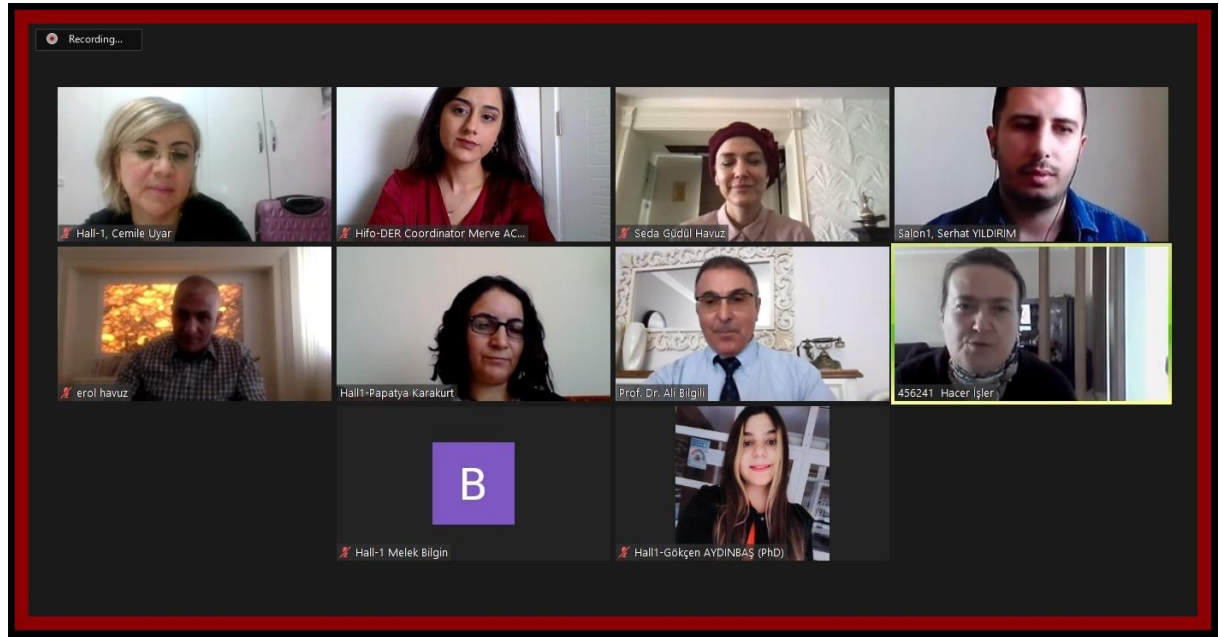

CONTENTS

AN ANALYSIS ON INDIVIDUAL OPINIONS AND ANXIETY LEVELS TOWARDS THE COVID 19 OUTBREAK*	7
HOW TO HANDLE WITH STRESS?	19
EXAMINATION OF YOUNG CHILDREN IN THE COVID-19 PROCESS IN TERMS OF SOME VARIABLES ACCORDING TO PARENTS' VIEWS	20
INTERNET ADDICTION IN ADOLESCENTS: THE PREDICTIVE ROLE OF META-COGNITION, ONLINE DISSOCIATION, INSOMNIA SEVERITY AND BEHAVIORAL ACTIVATION/INHIBITION	21
VIOLENCE AMONG COLLEGE STUDENTS IN TWO UNIVERSITIES OF ROMANIA ..	22
THE CRIME OF ACTING IN VIOLATION OF MEASURES REGARDING CONTAGIOUS DISEASES	23
THE IMPACT OF EPIDEMIC MOVIES IN THE COVID-19 PERIOD	35
GREEN DEAL AND DIGITALIZATION GOALS OF THE EU	36
CHALLENGES WHEN ESTABLISHING A PCR LABORATORY IN COVID 19 PANDEMIA	37
THE EFFECT OF COVID-19 PANDEMIC ON STOCK MARKETS. EVIDENCE FROM DEVELOPED AND EMERGING COUNTRIES` STOCK MARKETS INDEXES	45
IMPACTS OF COVID-19: A GLOBAL CHALLENGE	46
THE STUDENTS ATTITUDES TOWARDS COVID-19 VACCINE	52
STRANDED TOURISTS AMID COVID 19 PANDEMIC IN SAN FERNANDO, LA UNION ..	53
ORGANIZATIONAL COMMITMENT IN THE CONTEXT OF NEW NORMAL AND HOMEWORKING	54
MARKETING STRATEGIES, BUSINESS ETHICS AND SOCIAL RESPONSIBILITY UNDER COVID-19 CONDITIONS	55
THE CASE LAW OF COVID-19, ITS IMPLICATIONS AND POSSIBILITIES	66
EVALUATION OF THE APPLICABILITY OF THE CORONAVIRUS ANXIETY SCALE FACTOR STUDY IN ASSESSING THE ANXIETY LEVELS OF MOTHERS IN THE COVID 19 PANDEMIC AMONG HEALTHCARE WORKERS	80
EXAMINING THE US-VENEZUELAN CONFLICT IN IDEOLOGICAL CONTEXT: A COMPARISON OVER THE CASES OF CUBA AND VIETNAM	85
THE EFFECT OF CLINICAL PILATES EXERCISES ON THE PSYCHOSOCIAL HEALTH OUTCOMES OF FEMALE HEALTH WORKERS	86
BALKANS AND MIGRATION ROUTES	87
DEVELOPING COUNTRIES AND PANDEMIC	88
THE RELATIONSHIP BETWEEN THE FEAR OF CORONAVIRUS, PSYCHOLOGICAL RESILIENCE AND POSITIVE FUNCTIONAL ATTITUDES IN ADULTS*	89

INTERNATIONAL
COVID-19 AND CURRENT ISSUES CONGRESS
MARCH 12-14, 2021

ITALIAN ASYLUM PROCESS DURING PANDEMIC	90
ETHNOPSYCHIATRY	91
THE NEED FOR SAFETY, PERCEIVED SOCIAL SUPPORT, BASIC PSYCHOLOGICAL NEEDS AND LIFE SATISFACTION IN THE COVID-19 PROCESS: A MEDIATION MODEL	92
ISCHEMIC GASTROINTESTINAL SYSTEM INVOLVEMENTS OF COVID 19	94
ANXIETY ENCOUNTERED BY NURSING STUDENTS IN CLINICAL PRACTICES DURING CORONAVIRUS OUTBREAK.....	96
AGEISM AND PANDEMIA	97
EMOTIONAL VIOLENCE AGAINST CHILDREN	98
CYBERCHONDRIA.....	99
SHOULD WE BE CAREFUL?: COVID 19 CANDIDEMIA DRAWING	100
COVID-19 NURSING HOMES	102
OUR COUNTRY'S POSITION IN SCIENTIFIC PRODUCTIVITY ON COVID 19	104
CLINICAL CHARACTERISTICS AND EXPERIENCES OF A HEALTHCARE PROFESSIONAL TESTED COVID-19 POSITIVE TWICE: CASE REPORT	106
PANDEMIC STATE OF HOME: EVERYDAY PRACTICES, HOUSEHOLD RELATIONS AND TIME.....	114
AFTER COVID-19 PANDEMIC NEW OUTLOOK OF RELIGIOUS LIFE IN TURKEY	115
DISTANT RELIGIOSITY AS A PROBLEMATIC	115
NEGATIVE EFFECTS OF COVID-19 PROCESS ON CHILDREN AND NURSING APPROACH	116
TURKISH ADAPTATION OF THE CHANGING LIFESTYLE RELATED BEHAVIOR QUESTIONNAIRE DURING THE COVID-19 PANDEMIC; VALIDITY AND RELIABILITY STUDY	120
SHII FAITH IN THE CONTEXT OF IRAN HISTORY	134
ARCHITECTURAL DESIGN STUDIO DURING COVID-19	135
USE OF SEXUAL VIOLENCE IN WAR AND ARMED CONFLICT WITHIN THE FRAMEWORK OF FEMINIST THEORY ON BOSNIA GENOCIDE, RWANDAN GENOCIDE AND COLOMBIAN CIVIL WAR.....	144
DIRECTIONS OF ATTENTION DURING A PAINFUL INVASIVE INTERVENTION IN CHILDREN AND NURSING APPROACHES.....	145
MEASURES TAKEN BY LOCAL GOVERNMENTS DURING THE COVID-19 OUTBREAK PROCESS AND HEALTH PROTECTION ACTIVITIES	151
SEAT ASSIGNMENT MODELS FOR CLASSROOMS IN RESPONSE TO COVID-19 PANDEMIC	160
PRECAUTIONS TO BE TAKEN FOR COVID-19 OUTBREAK IN BUILDING WORKPLACES	161
EDUCATIONAL STUDIES REQUIRED TO BE CARRIED OUT IN THE COVID-19 PROCESS IN BUILDING WORKPLACES	169

EVALUATING DISTANCE EDUCATION FOR TEACHER TRAINING IN THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS.....	175
ONLINE EXAM SESSIONS DURING COVID-19 PANDEMIC DAYS	176
REVIEW OF SCIENTIFIC PUBLICATIONS ON COVID 19 TREATMENT	182
THE FAMILY RESILIENCE MODEL FOR FAMILIES WITH RARE DISEASES DURING THE COVID-19 PANDEMIC	184
SCHOOL CLOSURE DECISIONS OF HIGH AND LOW-GDP OECD COUNTRIES DURING THE COVID-19 PANDEMIC	185
COVID-19 ANXIETY STATES OF PRE-SERVICE ELT TEACHERS	193
THE RELATIONSHIP BETWEEN THE FEAR OF CHILDBIRTH AND ANXIETY IN PREGNANT WOMAN DURING THE COVID-19 PANDEMIC.....	202
COVID-19 PANDEMIC: SOCIETY, SOCIAL RESPONSIBILITY AND THE DISCOURSE	203
HEALTH CARE PROFESSIONALS DURING COVID-19 PANDEMIC PERIOD: NURSING EXAMPLE	204
ASSESSING COUNTRY PERFORMANCES DURING THE COVID-19 PANDEMIC BY USING SDV BASED ROV METHOD	211
PRODUCTION OF ACTIVATED CARBON FROM COVID-19 PANDEMIC MASKS	212
PHYSICAL INACTIVITY IN COVID-19 PANDEMIC	213
COVID-19 AS A SOCIAL CRISIS.....	214
THE ROLE OF COGNITIVE FLEXIBILITY IN COPING WITH STRESS IN THE PANDEMIC PERIOD	215
IS THERE A RISK OF KEEPING CAT AND DOG IN HOUSE DURING COVID-19?	216
BEING A MIGRANT WOMAN IN THE PANDEMIC PROCESS.....	222
DISCUSSIONS ON THE EFFECT OF COVID-19 PANDEMIA ON TYPES OF WORK.....	229
PERSPECTIVES OF YOUNG PEOPLE AND STAFF MEMBERS IN RESIDENTIAL LIVING GROUPS DURING THE COVID-19 PANDEMIC ON EVERYDAY LIFE MATTERS AND PARTICIPATION – FIRST INSIGHTS AND HYPOTHESES	230
IMPACT OF “COVID-19” ON THE WORLD ECONOMY: DIRECTIONS AND RESULTS	231
THE IMPORTANCE OF THE IMPACT OF COVID-19 PANDEMIA ON NURSES’ WORK STRESS LEVEL	237
THE WHITE REVOLUTION AND THE PROCESS LEADING TO THE ISLAMIC REVOLUTION IN IRAN (1963-1979)	238
UNTERNEHMER UND GESCHÄFTSLEBEN GLEICHGEWICHT IN DEUTSCHLAND WÄHREND DER COVID-19-ZEIT	239
IMPACT OF CORONAVIRUS ON DEMOGRAPHIC PROCESSES.....	240
SOCIAL SERVICES AND SOCIAL ASSISTANCE FOR THE ELDERLY IN THE COVID-19 PERIOD IN TURKEY	246
THE EFFECTS OF COVID-19 ON YOUTH'S LABOR MARKET PERFORMANCE: A “LOCKDOWN” GENERATION?	247

A REVIEW OF THE WORK DONE ON NEW MEDIA IN THE PANDEMIC PROCESS IN THE WORLD AND TURKEY	248
DIABETIC RETINOPATHY TREATMENT DURING THE COVID-19 PANDEMIC AND PROBLEMS IN THE PROCESS	249
OBLIGATIONS OF HEALTHCARE EMPLOYEES DURING COVID 19 PROCESS.....	250
DIMENSIONS OF GLOBALIZATION IN THE NEW WORLD ORDER	251
STUDENTS OF BATMAN UNIVERSITY SOCIOLOGY DEPARTMENT ON THE COVID-19 OUTBREAK.....	254
SOCIAL WORK AND INTEGRATION OF THE INDIGENOUS POPULATION INTO SOCIETY	255
APHASIE ALS SPRACHSTÖRUNG: GRÜNDE UND ERSCHEINUNGSFORMEN	256
THE EFFECTS OF COVID-19 ON INTERNATIONAL RELATIONS AND SYSTEM THEORIES	258
THE CONCEPT OF MIGRATION IN THE 21ST CENTURY: SYRIA CIVIL WAR	259
AZƏRBAYCAN MİLLİ KİMLİK FORMALAŞMASI	260
WIRKUNG DER COVID 19 PANDEMIE AUF DIE DEUTSCHLAND-TEXTILINDUSTRIE	261
EFFECTS OF COVID-19 PROCESS ON EU ECONOMIC INTEGRATION	262
EFFECTS OF COVID-19 PANDEMIC ON FAMILY MENTAL HEALTH	263
INCREASED MENTAL HEALTH ISSUES IN ELDERLY: COVID-19	267
DEVELOPMENT OF COVID-19 ATTITUDE SCALE AND PSYCHOMETRIC CHARACTERISTICS	277
HEALTH EFFECTS OF WORKING FROM HOME DURING COVID -19 PANDEMIC	278
ECONOMIC REPERCUSSIONS OF MILITARY EXPENDITURE AFTER COVID-19: DOES DEFENSE EXPENDITURES PREVENT ECONOMIC GROWTH?.....	285
CHANGES IN GEOPOLITICAL CONTENT WITH THE COVID-19	292
COVID-19 RISK ASSESSMENT WITH SARS-COV-2 IGG SCREENING RESULTS IN LABORATORY HEALTHCARE WORKERS	293
IMPACT OF MANAGERIAL DECISIONS ON ORGANIZATIONAL PRODUCTIVITY IN KADUNA STATE FACILITIES MANAGEMENT AGENCY (KADFAMA)	294
ECONOMIC IMPLICATION OF EFFECTIVE RAIL TRANSPORTATION SYSTEM IN NIGERIA: A CASE OF ABUJA-KADUNA NETWORK.....	304
BALANCE SHEET OF HEPATIT B COVID 19 DRAWING.....	314
COMPARATIVE STUDY OF THE CHEMICAL TREATMENT OF PHOSPHOGYPSUM WASTE BY SULFURIC ACID AND CERTAIN COMMERCIAL ACIDS	318
AIR POLLUTION STATUS IN PARTICULATE MATTER (PM10) FRAMEWORK IN KAHRAMANMARAŞ (TURKEY) BEFORE AND DURING COVID-19 ISSUES.....	319
THE RELATIONSHIP BETWEEN THE FEAR OF CORONAVIRUS, PSYCHOLOGICAL RESILIENCE AND POSITIVE FUNCTIONAL ATTITUDES IN ADULTS*	320

EFFECTS OF THE TERMINATION RESTRICTION IN COVID-19 PANDEMIC PROCESS IN PRACTICE.....	321
GLOBALIZATION IN THE FRAMEWORK OF THE COVID-19 OUTBREAK: RADICALIZATION AND INCREASING ABRASIVITY	323
SOZIALE TRANSFORMATIONEN IN DEUTSCHLAND WÄHREND DER COVID-19-ZEIT	324
PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF THE PANDEMIC PERIOD.....	325
PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF CHILDREN WITH DEVELOPMENTAL DISORDERS AT THE PANDEMIC PERIOD	330
THE ADVANTAGES AND RISKS OF DIGITALIZATION ATTEMPTS IN JUDICIARY, THAT FASTENED WITH THE COVID-19 PANDEMIC, BROUGHT TO CIVIL LITIGATION AREA.....	335
THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON MARITIME INDUSTRY AND TRADE	336
SOCIAL MEDIA USAGE SITUATIONS OF UNIVERSITY STUDENTS IN THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS.....	337
COVID-19 AND STRESS MANAGEMENT.....	338
COMPARISON OF ENGLAND AND ITALY IN THE FIGHT AGAINST COVID	339
THE EFFECT OF CLOSING HOME ON ALCOHOL CONSUMPTION	340
GOOD PRACTICE EXAMPLES OF PANDEMIC	341
THE EFFECTS OF COVID-19 PANDEMIC ON THE MICRO-ECONOMY	342
INVESTIGATION OF ARTIFICIAL NERVOUS NETWORK IN COVID19 PROCESS FOR PEOPLE OVER 60 YEARS OLD	343
EIN VERGLEICH ZWISCHEN PERFORMATIVEN UND KONSTATIVEN SPRECHAKTE SPRECHAKTTHEORIE	344
TESTING FOR CORONAVIRUS SARS-COV-2 IN RUSSIA.....	347
REVIEW OF KAZAKHSTAN HEALTH MINISTER MIKHAIL OKHLOPKOV COVID-19 REPORTS.....	348
EVALUATION OF UKRAINE-RUSSIA RELATIONS BETWEEN (2010-2020).....	349
THE EVOLUTION OF POST-COLD WAR EPIDEMICS IN TURKIC REPUBLIC AND TURKEY.....	350
HISTORICAL BACKGROUND OF RUSSIA WITH COVID-19.....	351
CYPRUS IN COMBATING COVID-19	352
EASTERN MEDITERRANEAN ISSUE: THE STRUGGLE IN THE MIDDLE EAST REGION	353
KALININGRAD IN EU – RUSSIA RELATIONS AFTER 2010	354
US-CHINA VACCINE RIVALRY AND RUSSIA'S COVID-19 STRATEGY	355
MIDDLE ASIA COVID-19 VACCINE POLICIES.....	356

FOREIGN POLICY ANALYSIS OF INTERNATIONAL RELATIONS AND SOFT POWER PRACTICE IN COVID-19 TERM	357
US-CHINA VACCINE RIVALRY AND RUSSIA'S COVID-19 STRATEGY	358
VERGLEICH VON DEUTSCHLAND UND UKRAINE IM BEDINGUNGEN VON COVID-19	359
UKRAINE COVID-19 VACCINE POLICY	360
ZEITLICHER ZUSAMMENBRUCH DER DEUTSCHEN COVID-19-MAßNAHMEN	361
THE EVOLUTION OF OUTSTANDING DISEASES FROM THE INDUSTRIAL REVOLUTION TO THE COLD WAR: COMPARISON WITH COVID-19	362
THE RELATIONSHIP BETWEEN DEMOCRACY AND COVID-19 IN NEW ERA AMERICA	363
NEWCASTLE XƏSTƏLİYİ VİRUSU	364
YERLİ TOYUQ XƏSTƏLİYİ	365
THE BASIS OF SPATIAL PLANNING	366
NEGATIVE EFFECT OF FROST ON AGRICULTURE	367
ОЦЕНКА ПЛАНА РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ И БАЗОВОГО ОБРАЗОВАНИЯ ПЛАН ТРАНСФОРМАЦИИ НА ОСНОВЕ ПРЕДПОЛОЖЕНИЙ СИСТЕМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ С АКЦЕНТ НА ОБРАЗОВАНИЕ	368
STALIN POLICIES IN THE CENTRAL ASIA (1928-1952)	369
VACCINE PROBLEMS IN THE CONTEXT OF RUSSIA AND CHINA	370
THE ROLE OF COVID-19 IN THE WORLD REVOLUTIONS	371
ART-POLITICS AND COVID-19 RELATIONS	372
MEASURES TO BE TAKEN IN FOOD TRANSPORT AND DISTRIBUTION AGAINST COVID-19	373

**AN ANALYSIS ON INDIVIDUAL OPINIONS AND ANXIETY LEVELS TOWARDS THE
COVID 19 OUTBREAK***

Ph.D.(c) Gökçen AYDINBAŞ

Department of Economics, Anadolu University, Eskisehir, Turkey

gokcen_a@anadolu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-9435-5387

Doctor of Medicine (M.D.) Gökmen AYDINBAŞ

Ispir Public Hospital, Erzurum, Turkey

gokmenaydinbas@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-0152-8491

**Bu çalışma, 30.05.2020 tarihli Ahmet Yesevi Üniversitesi Sağlık Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans
programında hazırlanan dönem sonu ödevinden türetilmiştir.*

ABSTRACT

Since the past, epidemics have been one of the important disasters that seriously harm both individual and community life. Besides epidemic diseases; terrorist attacks, political events and some unexpected/undesirable events cause economic and social costs. Likewise, the new coronavirus (COVID-19) epidemic has affected the economy as well as the environmental, sociological, cultural and principally the public health. Studies on the new coronavirus, which spreads to the world in a short time with its appearance in Wuhan, China and mobilizes global health authorities due to its effects, are followed with interest and concern by the whole world. In such a situation, which is an international threat, the risks that may be minimized by acting in line with the experts/authorities. At this point, this study aims to reveal whether there is a statistically significant difference by studying the effects of being trained on coronavirus disease prevention behaviors and anxiety. For this purpose, the study was conducted as a survey study within the scope of quantitative research methods and analyzed in the SPSS package program. The survey was made digitally and there were 443 participants. The questionnaire used in the research was prepared in digital forms, Google Forms on docs.google.com and shared with people on the internet. Most of the respondents reside in Eskisehir and Erzurum cities in Turkey.

Keywords: Epidemics, MERS-CoV, Coronavirus (Covid 19)

ÖZET

Geçmişten beri salgın hastalıklar, gerek birey gerekse toplum hayatına ciddi ölçüde zarar veren önemli afetlerden biri olmaktadır. Salgın hastalıkların yanı sıra; terör saldırıları, siyasi olaylar ve benzeri beklenmeyen/yaşanması arzu edilmeyen bazı olaylar, ekonomik ve sosyal maliyetlere yol açmaktadır. Keza, yeni tip koronavirüs (covid-19) salgının başta toplum sağlığı olmak üzere çevresel, sosyolojik ve kültürel etkilerinin yanı sıra ekonomik etkileri de ortaya çıkmaktadır. Çin'in Vuhan şehrinde görülmesiyle birlikte kısa sürede dünyaya yayılarak etkileri itibari ile uluslararası sağlık otoritelerini harekete geçiren yeni koronavirüse ilişkin araştırmalar, tüm dünya tarafından ilgi ve kaygıyla takip edilmektedir. Uluslararası boyutta tehdit unsuru olan böylesi bir durumda, uzmanlar/yetkililer doğrultusunda hareket edilerek, oluşması muhtemel riskler minimum düzeye indirilebilmektedir. Tam da bu noktada çalışmanın amacı, koronavirüs konusunda eğitim almış olmanın hastalıktan korunma davranışı ve kaygı üzerine etkilerini inceleyerek istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışma, nicel araştırma yöntemleri kapsamında anket çalışması olarak yapılmış ve SPSS paket programında analize tabi tutulmuştur. Anket, dijital ortamda

yapılmış ve katılan 443 kişi olmuştur. Araştırmada kullanılan anket dijital ortamda Google Formlar docs.google.com sitesinde hazırlanmış ve kişilere internet ortamında paylaşılmıştır. Bunun dışında Türkiye'nin farklı illerinden katılım olmuştur. Ankete katılanların büyük bir bölümü Eskişehir ve Erzurum şehirlerinde ikamet etmektedir. Ayrıca bu kapsamda, sağlık planlamasına yönelik değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Salgınlar, MERS-CoV, Koronavirüs (Covid 19)

INTRODUCTION

Crises are defined as unforeseen (unexpected) events that require critical decisions and lead to some negative effects. In other words, crisis; a tension that comes out of nowhere and needs to be answered quickly means depression, shock, unusual situations (Sezgin, 2003: 182 ve Genç, 2005: 334). Factors leading to the crisis are natural disasters, terrorist incidents, economic upheavals and political/political events as well as health-related epidemics. These are foot and mouth disease, SARS, bird flu, swine flu, ebola outbreaks and coronaviruses (Kuo, Chen, Tseng, Ju ve Huang, 2008; McAleer, Huang, Kuo, Chen ve Chang, 2010; Lee ve Chen, 2011). The word virus is of Latin origin and means "poison". Viruses that do not show any signs of vitality alone must visit a more developed creature, namely a cell to reproduce. This visit event is called "contagion". Viruses are known as the species that settle and multiply in human cells. Coronaviruses (CoV) are known as single-stranded RNA viruses. Among the most common types in humans, HCoV-229E, HCoV-OC43, HCoV-NL63, HKU1-CoV cause common cold. In other words, coronaviruses in humans manifest themselves with different clinical pictures, from the common cold to more serious diseases such as MERS (Middle East Respiratory Syndrome) and SARS (Severe Acute Respiratory Syndrome). The SARS-CoV virus that causes SARS disease has been transmitted to humans from the "musk cat" and the MERS-CoV virus that causes MERS disease from "dromedary camels" (Ministry of Health, 2020). An increase in the number of individuals with an infectious disease in a certain population over a while is called an epidemic (Ergönül, 2008:33). In other words, an epidemic is defined as the occurrence of an infectious disease higher than the expected normal frequency in a particular community, region or season (<http://cocukenfeksiyondergisi.org/>). The liberalization of trade in today's world has made it almost impossible to continue the success achieved in the past in epidemic control of developed countries. Border protection measures and buffer zone practices cannot prevent the spread of diseases on a global scale. This has led scientists to develop their visions and to create new approach models for epidemic management plans. The risk level in the control of epidemic diseases, its technical and economic applicability in disease management, socio-economic conditions, trying to control diseases without taking into account the shape and structural characteristics of animal husbandry cause great economic losses.

In this study, the effects of in-service training, which were organized regarding the coronavirus epidemic and especially attended by healthcare personnel, on creating behavioral changes such as regular handwashing, wearing masks and maintaining social or physical distance, which are necessary to prevent the spread of the epidemic, were investigated. Besides, it has been tried to reveal whether these regularly repeated training on the coronavirus pandemic have a significant effect on the emotions of fear and stress that are increasing gradually in society. In this direction, the study was conducted as a survey within the scope of quantitative research methods and analyzed in the SPSS package program. The survey was conducted on a digital platform and there were 443 participants. The primary measure against outbreaks is primary prevention. This situation requires the urban and rural life to be revised similarly healthy life by making the living conditions healthy. This new epidemic in China has been experienced as a negative example showing how vital these measures are. The World Health Organization (WHO) warned all countries to pay attention to the issue. Coronaviruses have been observed in the world before, but as this new type causes more deaths than others, the whole world has become alarmed and security measures have been increased. Since it emerged at the end of 2019, its code name is COVID-19. This new type of coronavirus also targets the respiratory tract. The main

purpose of the virus is to reproduce itself by attaching to the respiratory tract and to disrupt the functioning of the lungs. In other words, the coronavirus is a type of flu virus that seriously damages the functioning of the lungs. The medical language equal of influenza is known as “influenza” or “influenza”. Coronavirus causes influenza (flu). The new type of coronavirus, which first appeared in Wuhan, China’s Hubei province, is thought to have passed from a “bat” or a “pangolin” to humans in a market sold to eat wild and exotic animals. In a very short time, when there was an increase in the deaths caused by this virus, which spread rapidly in China, quarantines and curfews were tried to prevent the spread of the virus, but a rapid increase was observed in coronavirus cases outside the country. Due to the cheapening of the labor force in China, the policies of the cities in the country overcrowding in a very short time trigger the emergence and spread of such contagious diseases like a domino effect.

Transmission of the coronavirus from person to person is usually possible as a result of a healthy person coming into contact with the body secretions of an infected patient. Coronaviruses are essentially viruses that are not resistant to the external environment. Though, the contagious period and the durability of COVID-19 in the outdoor environment are not certainly known today. If a person with the coronavirus sneezes or coughs, the viruses in the respiratory system can be transmitted by others when they mix with the air. Just as close contact is made with people infected due to cough and sneezing in the body, inhalation of this virus is sufficient for transmission. Meanwhile, a person infected with the coronavirus has the flu; the period when the symptoms of the disease will begin varies between 2 and 14 days. Fever, cough and malaise are common symptoms in all types of flu. However, when the problem of shortness of breath occurs in the patient, he should immediately go to the hospital and see a specialist doctor. (Liang, 2020). Patients infected with 2019-nCoV may experience a mild cough and shortness of breath for 1 week afterward. Until now, it has been determined that 15-20% of these cases turned into danger and required an intervention such as ventilation (oxygen therapy) in the hospital. This virus epidemic that started in China spread all over the world in a short time. After China, many European countries such as Germany, Italy, Spain and France suffered serious damage from this epidemic and became among the countries affected by this virus. Unfortunately, this virus neighboring countries, followed by Iran, has in Turkey. Thus, due to the coronavirus, the World Health Organization declared an international emergency in January 2020. And this virus has been declared a pandemic by the World Health Organization (WHO). The important criterion here is that the easy and rapid spread of the virus in question from person to person.

The primary condition for protection from coronavirus is hygiene. In particular, regular handwashing is of great benefit in reducing the incidence of flu. Hands should be washed up to the elbows for 20 seconds as often as possible, and even if hands are washed, avoiding touching the mouth, eyes and nose. The use of hand antiseptics and masks is also important. Your mask should be worn in a way that completely covers the nose, mouth and chin and prevents air passage from the edges. Besides, indoor spaces should be ventilated abundantly. Even if the virus is inside, ventilating the environment significantly reduces the risk of exposure to it. Children need to adopt this behavior. After the diagnosis, specialist physicians can apply painkillers and antipyretic drugs to relieve the symptoms. Support can be provided to alleviate sore throat and/or cough by balancing the room humidity in living areas and a warm shower. Besides, drinking plenty of fluids will be beneficial for rest and sleep therapy. If the symptoms start to progress worse than the standard cold period, a specialist should be consulted. The contents of vaccines developed against viruses include “strains” (subtypes of the virus) that are necessary for the body to quickly recognize that virus and produce antibodies (a substance that the organism releases to render the substances produced by viruses into the body harmless). These strains can be compared to updating anti-virus programs on the computer. An updated anti-virus program is also immune to newly released computer viruses. Although there is a vaccine against the coronavirus in the world and these viruses come to our country, these viruses sometimes mutation (structural change), even if the person is immune to the previous virus type, there may be a risk of getting sick from the new virus type.

METHODS

This study aims to reveal whether there is a statistically significant difference by examining the effects of being trained in coronavirus on disease prevention behavior and anxiety. In line with this purpose, the study was conducted as a survey study within the scope of quantitative research methods and analyzed in the SPSS package program. The questionnaire applied in this study was conducted on a digital platform and 443 people participated. Turkey's overall research population (mainly including Eskişehir and Erzurum) form. While some respondents are healthcare workers, some are people working in branches other than healthcare. A questionnaire was applied to the people selected by the easy sampling method. Regression analysis and t-test were used in the study. Regression analysis is carried out to determine the relationship between two or more variables with a cause-effect relationship and make predictions or predictions about that subject by using this relationship (<https://www.statisticshowto.com/probability-and-statistics/regression-analysis/>).

Equations

The simple regression model is formulated below:

$$Y = \alpha + \beta X + \varepsilon$$

It is a model that includes a dependent and an independent variable. Here;

Y; It is a dependent (result) variable and is assumed to have a certain error.

X; It is an independent (reason) variable, and it is assumed to be measured without error.

α ; is constant and is the value that Y gets when $X = 0$.

β is the regression coefficient, and it expresses the amount of change that will occur in Y in terms of its unit while X changes 1 unit in terms of its unit.

ε ; random error term and assumed to show normal distribution with mean zero variance σ^2 . This assumption is required for significance checks of coefficients, not parameter estimates. Although it is a complex method to be understood and interpreted by researchers, the t-test is the most widely used test among hypothesis tests. It can be defined as an approach that aims to statistically determine whether there is a significant difference between the means of the two groups of data. Also, the t-test is called the student test. Small samples are also known as testing techniques. The reason why it is known like this; it is a statistical technique that can be applied when $n < 30$ or when there is any doubt that the mean population is normal. It can be said whether there is a relationship with this technique, but the degree of the relationship cannot be mentioned. Correct entry of data into the program is known as the first step. Since Student's t-test is a test used to compare independent groups, it is necessary to enter the data of the group's one after the other (<https://www.statisticshowto.com/probability-and-statistics/t-test/>).

RESULTS

According to the hypothesis in the study, various research questions are given below:

1. Is there a difference in anxiety and behavior by gender?
2. Is there a difference in anxiety and behavior depending on whether they are a healthcare worker?
3. Is there a difference in anxiety and behavior depending on whether they have received Corona training or not?

Empirical Findings
Descriptive Analysis

Table 1. Descriptive analysis of age
AGE

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
18-30	248	56,0	56,0	56,0
30-45	121	27,3	27,3	83,3
Valid 45-65	73	16,5	16,5	99,8
65 and over	1	,2	,2	100,0
Total	443	100,0	100,0	

Source: Edited by the authors with the help of SPSS Package program.

There were 248 people in the 18-30 age group, 121 people in the 30-45 age group, 73 people in the 45-65 age group and 1 person in the 65+ age group. 56% of the participants from this table are in the 18-30 age range; 27.3% of them are in the 30-45 age range; it is understood that 16.5% are between the ages of 45-65 and 0.2% are between the ages of 65 and over.

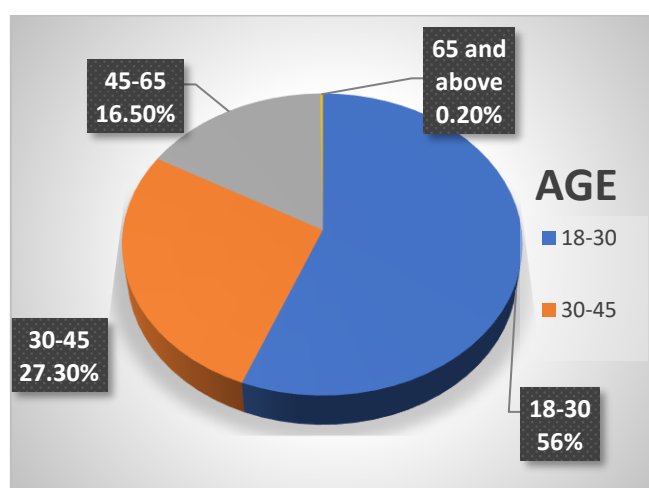

Figure 1. Pie chart representation of the descriptive analysis related to age.

Table 2. Descriptive analysis of education

EDUCATION

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Primary school	5	1,1	1,1	1,1
Middle School	7	1,6	1,6	56,0
High school	58	13,1	13,1	54,4
Valid Associate degree	79	17,8	17,8	73,8
Bachelor's degree	178	40,2	40,2	41,3
Post Graduate	116	26,2	26,2	100,0
Total	443	100,0	100,0	

Source: Edited by the authors with the help of SPSS Package program.

Participants of the questionnaire consisted of 178 Bachelor's degree, followed by 116 Post Graduate. In addition, 79 associate degree graduates, 58 high school graduates, 7 middle school graduates, and 5 primary school graduates participated in the survey. From this table, 1.1% of the respondents are primary school graduates; 40.2% of them are Bachelor's degree. It is understood that 13.1% are high school graduates, 1.6% are middle school graduates, 17.8% are associate degree graduates and 26.2% are postgraduate.

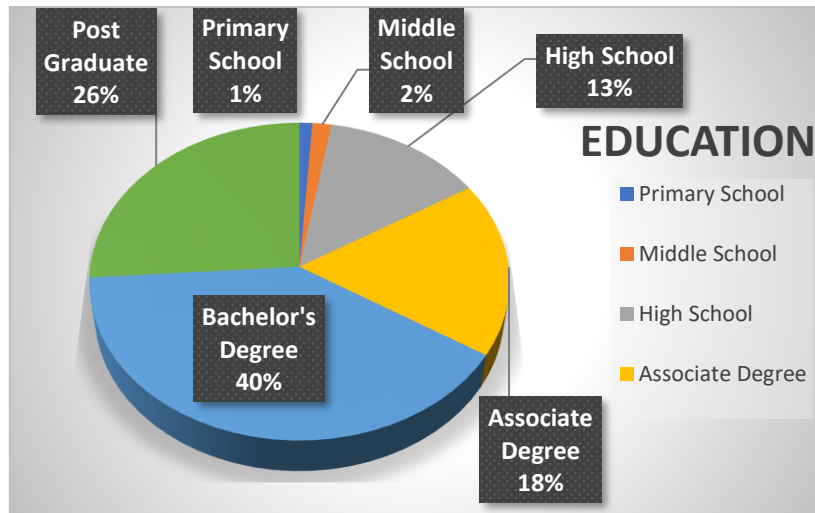

Figure 2. Pie chart representation of descriptive analysis of education.

Table 3. Descriptive analysis on gender

GENDER

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Man	2	,5	,5	,5
	Woman	153	34,5	34,5	35,0
	Total	288	65,0	65,0	100,0
	Total	443	100,0	100,0	

Source: Edited by the authors with the help of SPSS Package program.

Participants in the survey; there are 153 men and 288 women. It is understood from this table that 34.5% of the respondents are men, while 65% are women.

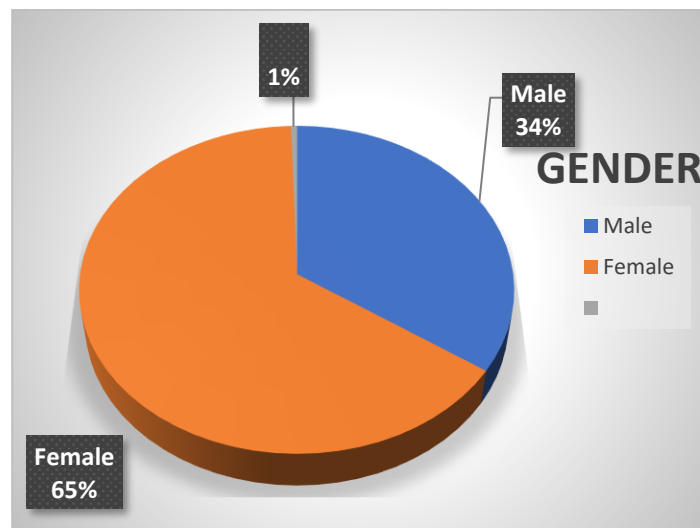

Figure 3. Pie chart representation of the descriptive analysis of education.

Table 4. Descriptive analysis of health worker values

HEALTH-WORKER

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Yes	137	30,9	30,9	30,9
No	306	69,1	69,1	100,0
Total	443	100,0	100,0	

Source: Edited by the authors with the help of SPSS Package program.

137 people among the respondents are healthcare workers, while 306 people are not. It is understood from this table that while 30.9% of the participants in the survey are health workers, 69.1% are not health workers.

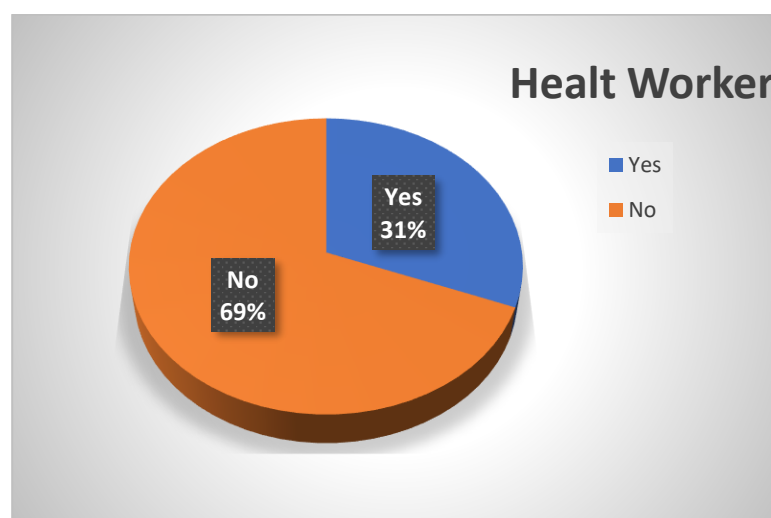

Figure 4. Pie chart representation of the descriptive analysis of healthcare worker values

Table 5. Descriptive analysis of education values regarding N-cov2019 novel coronavirus outbreak
CORONA-EDUCATION

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	YES	2	,5	,5	,5
	NO	98	22,1	22,1	22,6
	NO	343	77,4	77,4	100,0
	Total	443	100,0	100,0	

Source: Edited by the authors with the help of SPSS Package program.

Among the respondents, 98 people received training within the scope of the N-cov2019 new coronavirus outbreak, while 343 people did not receive any training on this issue. From this table, it is understood that 22.1% of the participants in the survey received training for the N-cov2019 new coronavirus outbreak, while 77.4% did not receive any training regarding this epidemic.

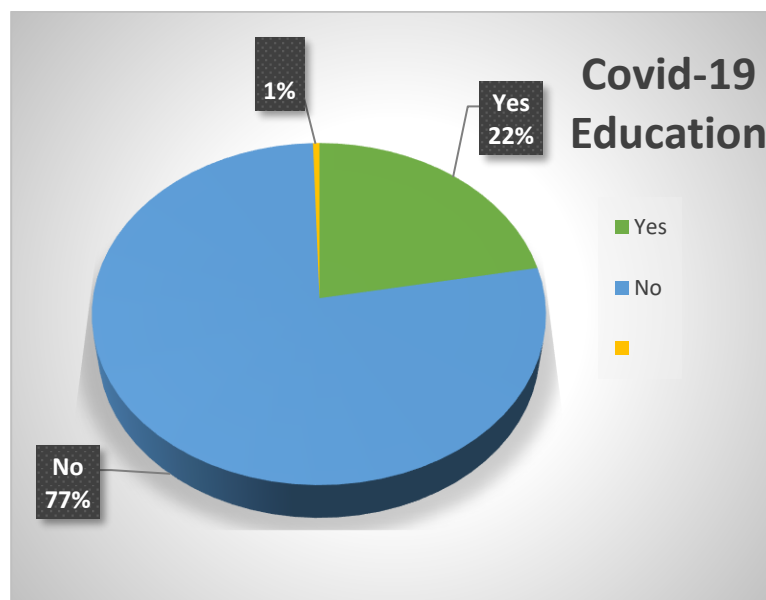

Figure 5. Pie chart representation of the descriptive analysis of N-cov2019 novel coronavirus outbreak education values

Student t-Testi

Table 6. Difference in anxiety and behavior by gender

H₀: Is there a difference in anxiety and behavior according to gender?

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Behavior-average	Equal variances assumed	20,664	,000	-5,124	439	,000	-,30980	,06046	-,42862	-,19097
	Equal variances not assumed			-4,701	244,871	,000	-,30980	,06589	-,43959	-,18000
Anxiety-average	Equal variances assumed	3,259	,072	-2,593	439	,010	-,29513	,11380	-,51879	-,07147
	Equal variances not assumed			-2,489	276,196	,013	-,29513	,11859	-,52859	-,06168

Source: Edited by the authors with the help of SPSS Package program.

Zero hypotheses (H₀) are rejected because the p-value is below 0.05. Therefore, the null hypothesis is statistically rejected. When the anxiety and behavior differ according to gender, it is concluded that if the p-value is below 0.05, it is different according to gender.

Table 7. Difference group statistics in anxiety and behavior according to whether they are a health worker or not.

H₀: Is there any difference in anxiety and behavior depending on whether they are a health worker or not?

Group Statistics					
	Gender	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Behavior-average	Man	153	4,2863	,71516	,05782
	Woman	288	4,5961	,53647	,03161
Anxiety-average	Man	153	3,0163	1,23733	,10003
	Woman	288	3,3115	1,08094	,06370

Source: Edited by the authors with the help of SPSS Package program.

Testing whether anxiety and behavior differ according to gender, it was concluded that females were more sensitive than males in terms of both behavior and anxiety, according to group statistics.

Table 8. Difference group statistics in anxiety and behavior according to whether they are a health worker or not.

H₀: Is there any difference in anxiety and behavior depending on whether they are a health worker or not?

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Behavior-average	Equal variances assumed	2,702	,101	,005	441	,996	,00029			,12588
	Equal variances not assumed			,005	329,185	,996	,00029	,05827	-,11434	,11492
Anxiety-average	Equal variances assumed	,009	,924	1,037	441	,300	,12205	,11771	-,10930	,35340
	Equal variances not assumed			1,036	261,158	,301	,12205	,11781	-,10992	,35402

Source: Edited by the authors with the help of SPSS Package program.

According to the table, it can be said that the Levene Variance Homogeneity test for the anxiety_avarage variable is homogeneously distributed since the p-value (0.924) is greater than 0.05. Since this value is greater than 0.05 in the anxiety_avarage variable (0.3), it can be concluded that whether you are a health worker does not make a difference in anxiety and behavior.

Table 9. N-cov2019 novel coronavirus outbreak difference in anxiety and behavior depending on whether or not they received training.

H₀: N-cov2019 Is there a difference in anxiety and behavior depending on whether they received training for the new coronavirus outbreak?

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Behavior-average	Equal variances assumed	,792	,374	,554	439	,580	,03950	,07133	-,10070	,17970
	Equal variances not assumed			,590	172,844	,556	,03950	,06695	-,09265	,17165
Anxiety-average	Equal variances assumed	,162	,687	-,953	439	,341	-,12523	,13147	-,38362	,13316
	Equal variances not assumed			-,936	152,936	,351	-,12523	,13378	-,38952	,13906

Source: Edited by the authors with the help of SPSS Package program.

According to the table, it can be said that the Levene Variance Homogeneity test for the anxiety_avarage variable is homogeneously distributed since the p-value (0.687) is greater than 0.05. Since this value is greater than 0.05 in the anxiety_avarage variable (0.341), it can be concluded that it does not make a difference in anxiety and behavior depending on whether they receive corona training or not.

CONCLUSION AND DISCUSSION

SARS has demonstrated that an infectious disease can spread rapidly from a nation to the whole world, turning into a global crisis affecting both human health and international travel and trade. According to SARS, the rate of transmission of MERS from person to person is limited. However, the likelihood of the new coronavirus (COVID-19) spreading as quickly as SARS can alter thoughts about the disease. It has been understood that the 2019-nCoV viruses, which have survived to date and whose genetic data have been obtained, have a similarity rate of more than 99% with each other and that the virus originates from the bat. The healthy monitoring of the evolutionary stages of the virus may depend on the greater data available.

In this study, the effects of in-service training organized regarding the coronavirus epidemic and especially attended by healthcare personnel, on creating behavioral changes such as regular handwashing, wearing masks and maintaining social or physical distance, which are necessary to prevent the spread of the epidemic were investigated. The study was conducted as a survey within the scope of quantitative research methods and analyzed in the SPSS package program. The survey was conducted digitally and there were 443 participants. According to the analysis conducted in the study, it was revealed that healthcare workers who received in-service training within the scope of research questions did not show a significant difference in society in terms of behaviors such as handwashing, use of masks and social or physical distance to prevent contamination. Besides, no significant difference was found between the anxiety levels of the group trained on coronavirus disease and the groups who did not receive any training on the subject, as concerns the height of the anxiety of getting coronavirus disease. Since the media and mass media such as the internet informed the society quickly and continuously.

The period we are indifferent characteristics due to the very high speed of information dissemination. Advanced mass media allow information to easily reach from one end of the world to the other. Also, there is a difference in anxiety and behavior by gender regarding the COVID-19 outbreak. It was statistically observed that women were more sensitive to the coronavirus pandemic. They were better adapted to the measures to prevent the spread of the disease and more worried about getting the disease. As a result; the epidemic disease called COVID-19 is transmitted from person to person very easily and through contact. In this regard, it should be noted that a problem such as COVID-19 will be overcome, just as the more dangerous SARS and MERS diseases are overcome with the help of science and reason without panic. Individuals should fulfill well the protection methods falling on them. In this way, human beings will have taken precautions against not only this virus, but also many viruses and diseases.

REFERENCES

- Ergönül, Ö. (2008). Enfeksiyon hastalıkları Epidemiyolojisi. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ CERRAHPAŞA TIP FAKÜLTESİ, Sempozyum Dizisi, 30-41.
- Genç, N. (2005). Yönetim ve organizasyon: Çağdaş sistemler ve yaklaşımlar. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kuo, H., Chen, C., Tseng, W., Ju, L., & Huang, B. (2008). Assessing impacts of SARS and Avian Flu on international tourism demand to Asia. *Tourism Management*, 29, 917-928.
- Lee, C., & Chen, C. (2011). The reaction of elderly Asian tourists to avian influenza and SARS. *Tourism Management*, 32, 1421-1422.
- Liang, T. (2020). Handbook of COVID-19 Prevention and Treatment. The First Affiliated Hospital, Zhejiang University School of Medicine. [https://covid-](https://covid-19-prevention-and-treatment.com/)

19.alibabacloud.com/?spm=a2c65.11461447.0.0.336b5272F0SUJy#J_8102420620
(15.02.2021).

McAleer, M., Huang, B., Kuo, H., Chen, C., & Chang, C. (2010). An econometric analysis of SARS and avian flu on international tourist arrivals to Asia. *Environmental Modelling & Software*, 25, 100-106.

Sezgin, F. (2003). Kriz yönetimi. *Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 181-195.

T.C. Sağlık Bakanlığı/Ministry of Health, (2020). Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü (2020), PANDEMİK İNFLUENZA ULUSAL HAZIRLIK PLANI.

<http://cocukenfeksiyondergisi.org/> Date of Access: 15.02.2021.

<https://www.statisticshowto.com/probability-and-statistics/regression-analysis/> Date of Access

<https://www.statisticshowto.com/probability-and-statistics/t-test/> Date of Access: 15.02.2021.

HOW TO HANDLE WITH STRESS?

Rita WIDAN

Intern Doctor, Köln, Germany

ABSTRACT

This research investigates how to deal with stress while the pandemic process continues. Closure and restrictions deeply affected all people and made it difficult for them to get used to the process. This process caused anxiety and stress to increase. Although coping with stress is not done properly, a process leading to depression can occur.

This research conducted case analysis in line with WHO's principles. The relevant approach was applied to 6 participants who experienced mild stress, who were determined according to the existing criteria and approach.

As a result, there was a sudden improvement in their coping with stress and a slower progress later on.

Keywords: Pandemic, stress, WHO

**EXAMINATION OF YOUNG CHILDREN IN THE COVID-19 PROCESS IN TERMS OF
SOME VARIABLES ACCORDING TO PARENTS' VIEWS**

Asst. Prof. Dr. Hande GÜNGÖR

*Pamukkale University, Denizli Health Services Vocational School, Child Development Program,
Denizli, Turkey*

ORCID ID: 0000-0002-3016-1775

handeygungor@gmail.com

Prof. Dr. Hülya Gülay OGELMAN

Sinop University, Faculty of Education, Preschool Education, Sinop, Turkey

ORCID ID: 0000-0002-4245-0208

hulyagulay7@hotmail.com

Teac. Asst. İlkey GÖKTAŞ

*On dokuz Mayıs University, Vezirköprü Vocational School, Child Development Program, Samsun,
Turkey*

ORCID ID: 0000-0003-4701-455X

ilkaygoktas1@hotmail.com

ABSTRACT

Coronavirus (COVID-19) has shown its effect in many areas like health, education, economics, etc., and caused changes in our daily lives everywhere in the world. These changes have affected both adults and children in different ways. With this study, it is aimed to examine 5-6 years old preschool children during COVID-19 pandemic in terms of some variables according to the opinions of their parents. In the study, these variables were determined as children's eating behaviors, play behaviors, sleep patterns, cleaning habits, and behaviors aimed at adapting the child to the quarantine process. The study group of the research consists of 225 parents. The data of the study were obtained through a structured interview form consisting of six questions developed by the researchers. The research was carried out with a quantitative research model. Descriptive analysis method was used to analyze the data. According to the results of the study, most of the parents stated that they had problems with their children's eating behavior during the COVID 19 term. Parents who stated that their children had problems in eating behaviors stated that the problems they encountered were anorexia, binge eating, and eating mostly junk food. More than half of the participants in the study stated that they did not experience negative changes in their children's sleep patterns and play behaviors. In the results of the study, the parents also stated that there was a change in the expected direction in the cleaning habits of the children and that their compliance with the curfew and the quarantine process in general during the COVID-19 epidemic, even if they had difficulties from time to time.

Keywords: COVID-19, Turkey, young children, sleep, nutrition, cleanliness

**INTERNET ADDICTION IN ADOLESCENTS: THE PREDICTIVE ROLE OF META-
COGNITION, ONLINE DISSOCIATION, INSOMNIA SEVERITY AND BEHAVIORAL
ACTIVATION/INHIBITION**

Asst. Prof. Dr. Mustafa EŞKİSU^{1*}

*¹Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Education, Department of Psychological
Counseling, Erzincan, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0002-7992-653X

* meskisu@gmail.com

ABSTRACT

Internet addiction is defined with excessive use of the Internet and withdrawal symptoms during in offline. A large body of studies show that there is a relationship between Internet addiction and various psychological problems. Therefore, present study, having a correlational research design, aimed to examine the relationship between Internet addiction in adolescents and adolescents' sleep quality, behavioral activation and inhibition, online dissociation and metacognition. Using random sampling method, we recruited a total of 353 high school students, 220 (62.3%) girls and 133 (37.7%) boys. Participants completed measures of meta-cognition behavioral inhibition system/behavioral activation system, online dissociation, Internet addiction, insomnia severity and personal information which we analyzed performing Pearson correlation analysis and regression analysis. After 12 observations, defined as outlier by the calculation of Mahalanobis distance, were excluded, data analysis was carried out with 341 observations. Moreover, we used skewness-kurtosis, demographic statistics, scatter and histogram graphs to examine normality. Having a correlation value among variables below .80, having variance inflation factor less than 10 (1.0-1.397), tolerance values (.72-1.0) between acceptable values, the condition index is less than 30 (1 - 20.9) showed that multiple connectivity hypothesis was met. Moreover, having Durbin-Watson (DW) test statistics (2.05) between acceptable values showed that the hypothesis of the independence of prediction errors was met. Then, we performed correlation and multiple linear stepwise regression analysis. Results showed that, while there is a positive association between Internet addiction and insomnia severity, metacognition and online dissociation, there is a negative correlation between fun seeking and drive, which are sub-dimensions of behavioral activation/inhibition. On the other hand, Internet addiction did not relate to behavioral inhibition and reward responsiveness. Furthermore, in multiple regression analysis, online dissociation, time spent online, meta-cognition, sleep quality, reward responsiveness and behavioral inhibition were added the model, respectively. The final model consisting of online dissociation, time spent online, meta-cognition, sleep quality, reward responsiveness and behavioral inhibition accounted for 58.3% of unique variance in Internet addiction.

Keywords: Internet addiction, sleep quality, behavioral activation/inhibition, online dissociation, meta-cognition.

VIOLENCE AMONG COLLEGE STUDENTS IN TWO UNIVERSITIES OF ROMANIA

Dan Perju-DUMBRAVĂ
Independent Researcher

Daniel URECHE
Independent Researcher

Prof. Dr. Calen SCRIPCARU
Regional Development Studies Institute (RDSI), USA

ABSTRACT

In the framework of this study, we analyzed on the basis of medical records issued at the Institute of Forensic Medicine Cluj-Napoca the situations in which the students were involved in aggressive events. Among the inclusion criteria we mention: aggressors or assaulted persons who are enrolled in a high school education system and antisocial events spent between 2015-2018 in Cluj-Napoca city. Anti-social events consisted in all kinds of violence, including 3 cases of female students that were sexually abused. Most of the students involved in both the aggressors and the victims were male. Traumatic lesions were predominantly lesions of soft tissue produced by active striking mechanism, commonly located in the head, neck, or upper limbs. It has been noticed that most of the anti-social actions and violence behavior were committed by the students, 1. during the exams session 2. under the influence of stress 3. after/during increased consumption of coffee or energy drinks in conjunction with 4. sleep deprivation. In some cases, aggressors were under the influence of alcohol or psychoactive substances.

Keywords: Aggressiveness, students, university, legal medicine

THE CRIME OF ACTING IN VIOLATION OF MEASURES REGARDING CONTAGIOUS DISEASES

Asst. Prof. Dr. Hakan GÜNDÜZ
Faculty of Law, Hasan Kalyoncu University
ORCID ID: 0000-0002-2437-8329
hakan.gunduz@hku.edu.tr

ABSTRACT

To ensure that the measures taken by the State, which carries out the duty of protecting public health, especially the fight against infectious diseases, to be effective and dissuasive, by using public force to the extent permitted by the legal order; in case of violation of the measures taken, sanctions should be applied within the framework of the relevant legislation. Protecting public health with measures specific to administrative law may be inadequate. In this context, in order to protect public health more effectively and as a deterrent, the crime of “act against infectious diseases” was regulated in the Third Part of the Turkish Criminal Code numbered 5237 titled “Crimes Against Society”. In terms of this crime, the verb that belongs to the criminal law; the prohibited act in this code is called as “breaching the quarantine measures enforced by the authorities when anyone has caught or died of an infectious disease in a specific area”. Entering an area of quarantine and intentionally breaching the quarantine measures enforced by the authorities in order to stop the spread of the disease constitute the crime of “breaching the measures for infectious diseases”.

Keywords: Infectious Disease, Quarantine, Competent Authority, Measure, Public Health.

ÖZET*

Bulaşıcı hastalıklarla mücadele başta olmak üzere kamu sağlığının korunması görevini yürüten Devletin, aldığı tedbirlerin etkili ve caydırıcı olabilmesi için, hukuk düzeninin izin verdiği ölçüde kamu gücü kullanarak tedbirlerin uygulanmasını sağlaması; alınan tedbirlere aykırı davranılması durumunda ilgili mevzuat çerçevesinde yaptırımlar uygulayabilmesi gerekir. Kamu sağlığının sadece idare hukukuna özgü tedbirlerle korunması yetersiz olabilmektedir. Bu kapsamda, kamu sağlığının daha etkili ve caydırıcı olarak korunabilmesi için 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı Üçüncü Kısımının “Kamu Sağlığına Karşı Suçlar” adını taşıyan Üçüncü Bölümünde yer alan diğer suçlarla birlikte “Bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma” suçu düzenlenmiştir. Bu suç açısından ceza hukukunun ilgi alanına giren fiil; “Bulaşıcı hastalıklardan birine yakalanmış veya bu hastalıklardan ölmüş kimsenin bulunduğu yerin karantina altına alınmasına dair yetkili makamlarca alınan tedbirlere uymama” fiilidir. Bulaşıcı hastalıklardan birine yakalanmış veya bu hastalıklardan ölmüş bir kimsenin bulunduğu yerin yetkili makamlar tarafından karantina altına alınması ve bu kapsamda yetkili makamlarca alınan karantina tedbirlerine kasten uyulmaması “Bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma” suçunu oluşturacaktır.

Anahtar kelimeler: Bulaşıcı Hastalık, Karantina, Yetkili Makam, Tedbir, Kamu Sağlığı.

*Bu bildiri, yazarın Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi’nin Ocak 2021 sayısında yayımlanan “Bulaşıcı Hastalıklara İlişkin Karantina Tedbirlerine Uymamanın Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı hakemli makalesinden türetilmek suretiyle hazırlanmış ve sözlü olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Korona ailesinden virüslerle insan bünyesinin ilk tanışıklığı 2003 yılında SARS adı verilen virüs aracılığı ile olmuş; 2012 yılında ise yine korona ailesinden olan MERS virüsü ortaya çıkmış ve her iki virüs pek çok insanın ölümüne neden olmuştur. Aralık 2019'da Çin'in Hubei eyaletinin Vuhan şehrinden çıkarak Ülkemiz de dahil Dünya geneline yayılan virüsün neden olduğu KOVİD-19 olarak adlandırılan bulaşıcı hastalık milyonlarca insanın ölümüne neden olmuştur; bulunan aşilar etkinliğini gösterinceye kadar hastalığın Dünyadaki etkisinin süreceği anlaşılmaktadır.

Bulaşıcı hastalıklarla mücadelenin tıbbi yönü olduğu gibi psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve hukuki yönleri de bulunmaktadır. Bulaşıcı hastalık taşıyanları tedavi ederken aynı zamanda sağlıklı insanlara bu hastalıkların bulaşmasını engellemek için hukuk düzeninin izin verdiği ölçüde idari tedbirler alınmakta, hastalığın ve alınan idari tedbirlerin psikolojik, sosyolojik ve ekonomik etkileri ortaya çıkmaktadır.

Korona virüsün neden olduğu bulaşıcı hastalıkla mücadele çerçevesinde Ülkemizde pek çok idari tedbir alınmış ve alınmaya devam edilmektedir. Hukukumuzda, bulaşıcı hastalıklara karşı yetkili makamlarca alınan karantina tedbirlerine uyulmaması idari yaptırımlara bağlandığı gibi, Kanun Koyucu tarafından toplum sağlığının korunmasına atfedilen öneme binaen, bu yöndeki haksızlıkların yaptırıma bağlanmasına ilişkin suç tipleri 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda da düzenlenmiştir.

Zikredilen bulaşıcı hastalığın Ülkemizde görülmeye başlanması üzerine yaptığımız inceleme ve araştırmada, idare tarafından bulaşıcı hastalıkla mücadele kapsamında alınan tedbirlere ilişkin duyurularda, tedbirlere uymayanlar hakkında idari yaptırım uygulanacağını hatırlatılmasının yanı sıra suç teşkil eden davranışlara ilişkin Türk Ceza Kanunu'nun 195'inci maddesi kapsamında gerekli adli işlemlerin başlatılacağı hususlarına yer verildiğini görmekteyiz.

Çalışmamızda öncelikle, kamu sağlığının korunmasının ceza hukuku boyutuna ilişkin genel açıklamalara yer verildikten sonra bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma suçu ele alınmıştır.

I. GENEL OLARAK KAMU SAĞLIĞININ KORUNMASININ HUKUKİ BOYUTU

Kamu düzeninin unsurlarından biri olan genel sağlık¹; toplumun, hayvanların, bitkilerin bulaşıcı hastalıklardan korunması ve toplumsal yaşamın sağlıklı bir ortamda sürdürülmesi anlamında kullanılmaktadır². Devletin asli görevlerinden biri olarak Anayasa'nın 56'ncı maddesinde düzenlenmiş olan toplumun genel sağlığının korunmasında, bireylerden çok halkın bütünü korumak amaçlanır; bu kapsamda, bulaşıcı hastalıkların oluşmadan önlenmesi suretiyle toplumun genel sağlığının korunması, bulaşıcı hastalık ortaya çıktıktan sonra ise, belirli bir bölgenin karantina altına alınması, seyahatin sınırlandırılması gibi tedbirler alınarak hastalığın toplumun geri kalanına bulaşmasının önlenmesi amaçlanır³. Devletin, genel sağlığın korunması da dahil olmak üzere kamu düzenini sağlamak amacıyla

¹ **Akılmaz, Bahtiyar/Sezginer, Murat/Kaya, Cemil** (2020) Türk İdare Hukuku, 12. Baskı, Ankara, Savaş, s. 582; **Çağlayan, Ramazan** (2018) İdare Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Ankara, Adalet, s. 269; **Gözler, Kemal** (2019) İdare Hukuku, 3. Baskı, Bursa, Ekin, s. 479. Kamu düzeninin diğer unsurları; güvenlik, dirlik ve esenlik ile genel ahlak olarak kabul edilmektedir (**Akılmaz/Sezginer/Kaya**, s. 579-585).

² **Akılmaz/Sezginer/Kaya**, s. 583.

³ **Kasapoğlu Turhan, Mine** (2019) "İdari Kolluk Yetkisi Bağlamında Zorunlu Aşı Uygulaması", Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 9, S: 1, s. 1, 17.

yerine getirmiş olduğu kolluk faaliyetleri ile temel hak ve hürriyetlere yapılacak sınırlamaların keyfi değil, durumun gerektirdiği ölçüde, hukuk kurallarına uygun bir şekilde olması gerekir⁴.

İdare tarafından gerçekleştirilen aşı uygulamaları, her türlü gıda maddelerinin denetimi gibi faaliyetler, ihtiyaç halinde kişiler, hayvanlar vs. hakkında gerçekleştirilecek karantina uygulaması, genel sağlığın korunmasına yönelik kolluk faaliyetlerindendir. Genel sağlığın korunması, zaman zaman zorunlu tedavi uygulamaları veya kişilerin seyahat hürriyetlerinin sınırlandırılması şeklinde de karşımıza çıkabilir⁵.

24.4.1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda; Devletin toplumu bulaşıcı hastalıklardan koruma görevi düzenlenmiş⁶ ve bu kapsamda salgın hastalıkların yurda girmesini engellemenin ve yurt içerisinde salgın hastalıklarla mücadele etmenin Sağlık Bakanlığı'nın görevleri arasında bulunduğu hüküm altına alınmıştır⁷.

Bulaşıcı hastalıklarla mücadele başta olmak üzere kamu sağlığının korunması görevini yürüten Devletin aldığı tedbirlerin etkili ve caydırıcı olabilmesi için, hukuk düzeninin izin verdiği ölçüde kamu gücü kullanarak tedbirlerin uygulanmasını sağlaması; alınan tedbirlere aykırı davranılması durumunda ilgili mevzuat çerçevesinde idari yaptırımlar uygulayabilmesi gerekir. Nitekim, kamu sağlığının korunması için yetkili makamlarca çeşitli idari tedbirler alınmakta, bu tedbirlere uymayanlar hakkında ilgili mevzuat çerçevesinde idari yaptırım uygulanmaktadır. Ancak, kamu sağlığının sadece idare hukukuna özgü tedbirlerle korunması yetersiz olabilmektedir. Bu kapsamda, kamu sağlığının daha etkili ve caydırıcı olarak korunması için hayati önemi haiz bazı hukuki değerler, ceza hukukunun koruma alanına girmektedir.

Kanun Koyucu tarafından atfedilen öneme binaen, kamu sağlığının ceza hukuku normları ile de korunması gerektiği değerlendirilerek, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "*Topluma Karşı Suçlar*" başlıklı Üçüncü Kısımının "*Kamu Sağlığına Karşı Suçlar*" adını taşıyan Üçüncü Bölümünde yer alan diğer suçlarla birlikte inceleme konumuz olan "*Bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma (madde 195)*" suç düzenlenmiştir.

II. BULAŞICI HASTALIKLARA İLİŞKİN TEDBİRLERE AYKIRI DAVRANMA SUÇU

A. KORUNAN HUKUKİ DEĞER

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde ise bu suçun Kanun'da düzenlendiği yer itibarı ile koruduğu hukuki değer "*kamu sağlığı*" olduğu anlaşılmaktadır⁸. Kanun'un 195'inci maddesinde

⁴ Atay, Ender Ethem (2016) İdare Hukuku, 5. Baskı, Ankara, Turhan, s. 651.

⁵ Yayla, Yıldızhan (2009) İdare Hukuku, İstanbul, Beta, s. 39.

⁶ Madde 1: "*Memleketin sıhhi şartlarını ıslah ve milletin sıhhatine zarar veren bütün hastalıklar veya sair muzır amillerle mücadele etmek ve müstakbel neslin sıhatli olarak yetişmesini temin ve halkı tıbbi ve içtimai muavenete mazhar eylemek umumi Devlet hizmetlerindendir.*"

⁷ Madde 3: "*Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti bütçeleriyle muayyen hatlar dahilinde olarak aşağıda yazılı hizmetleri doğrudan doğruya ifa eder:...*

3 - Memlekete sari ve salgın hastalıkların hulûlüne mümanaat.

4 - Dahilde her nevi intani, sari ve salgın hastalıklarla veya çok miktarda vefiatı intaç ettiği görülen sair muzır amillerle mücadele..."

⁸ Çakmut Yenerer, Özlem (2014) "Bulaşıcı Hastalıklara İlişkin Tedbirlere Aykırı Davranma Suçu (TCK m. 195)", Prof.Dr. Feridun Yenisey'e Armağan, C: 1 s. 545; Özgenç, İzzet (2020b) (1. Bölüm Editörü) Türkiye Bilimler Akademisi, "Covid-19 Salgını Dolayısıyla Ulusal veya Uluslararası Alanda Ortaya Çıkan/Çıkabilecek Hukuki Sorunların Tespiti İle Bunların Çözümüne Yönelik Öneriler Raporu",

kamu idaresinin koyduğu tedbirlere uyulmasını sağlamak için yaptırım uygulanması düzenlenmekle birlikte, bu yaptırım ile ulaşılmak istenen asıl amaç ve korunmak istenen hukuki değer; toplumu oluşturan bireylerin her birinin sağlığının korunmasıdır⁹.

B. SUÇUN UNSURLARI

1. Maddi Unsurlar

a. Fail

5237 sayılı Kanun'un 195'inci maddesinde; "... yetkili makamlarca alınan tedbirlere uymayan kişi..." ifadesinin kullanılmış olması nedeniyle, bulaşıcı hastalıklara ilişkin karantina tedbirlerine aykırı davranma suçunun failinin herhangi bir kimse olabileceği sonucuna varıyoruz. Zira, suçun kanuni tanımında fail bakımından herhangi bir özellik aranmamış ve failin sıfatından kaynaklanan herhangi bir nitelikli hale yer verilmemiş olması nedeniyle, özgü suç olmadığı anlaşılmaktadır¹⁰.

b. Mağdur

Sadece Ülkemizi değil, tüm dünyayı derinden sarsan küresel salgın niteliğindeki bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma, yaşadığımız toplumun sağlığını ve dolayısı ile kamu düzenini tehdit eden, sağlık içinde yaşama hakkı bulunan vatandaşların bu temel hakkını ihlal eden bir eylemdir. Kanun'da düzenlendiği yer itibarıyla "*kamu sağlığı*" ile kast edilenin; belirli bir kişinin veya kişilerin sağlığının değil, toplumu oluşturan tüm bireylerin sağlığı olması nedeniyle, suçun mağdurunun toplumu oluşturan tüm bireyler olduğu anlaşılmaktadır.

c. Suçun Konusu

İnceleme konumuz olan suçun konusu, bulaşıcı hastalıklar nedeniyle yetkili makamlarca alınan karantina tedbirleridir¹¹. Bulaşıcı hastalıklar nedeniyle yetkili makamlarca karantina altına alınan yere giriş çıkışın engellenmesine yönelik tedbirlere uymayan kişi, toplumu oluşturan bireylerin sağlığını tehlikeye düşürmektedir. Bu suçun oluşması için tedbirlere uymama sonucu bireylerin sağlığının mutlaka zarar görmesi gerekmez. Bu itibarla, inceleme konumuz olan suç zarar suçu değil; tehlike suçudur. Suçun kanuni tarifinde yer alan fiilin icra edilmesi, bir başka deyişle bulaşıcı hastalıklara karşı yetkili makamlarca alınan karantina tedbirlerine aykırı davranılması yeterlidir; bireylerin sağlığı üzerinde somut bir tehlikenin meydana gelip gelmediğinin bir önemi yoktur. Bu nedenle, bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma suçunun soyut tehlike suçu olduğunu söyleyebiliriz¹².

Suçun konusu olan karantina tedbirlerine bir idari makam tarafından karar verilmesinin "*belirlilik*" ilkesine aykırı olup olmadığının değerlendirilmesi konumuz açısından önem arz etmektedir. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin sonuçlarından biri olan belirlilik ilkesi gereğince; suç tanımlarının açık ve seçik olması, hangi fiillerin suç oluşturduğunun ve bunlar için öngörülen yaptırımların kanun

<<http://www.tuba.gov.tr/files/images/2020/salg%C4%B1n%20hukuk/T%C3%9CBA%20Hukuk%20Raporu.pdf>.> s.e.t. 13.9.2020, s. 19.

⁹ **Kangal, Zeynel T.** (2019) "Bulaşıcı Hastalıklara İlişkin Tedbirlere Aykırı Davranma", Genel Tehlike Yaratıcı, Çevreye Karşı ve Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar, C: V, İstanbul, onikilevha, s. 436; **Önok, R. Murat** (2020) "Bulaşıcı Hastalıklara İlişkin Tedbirlere Aykırı Davranma Suçu (TCK m. 195)", Anayasa Hukuku Dergisi, C: 9, S: 17, s. 159.

¹⁰ **Gerçekler, Hasan** (2018) Yorumlu ve Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, 4. Baskı, Ankara, Seçkin, s. 1909; **Kangal**, s. 436.

¹¹ **Kangal**, s. 437; **Önok**, s. 161.

¹² **Kangal**, s. 437.

metninden açıkça anlaşılması gerekir¹³. Doktrinde ağırlıklı olarak, karantina tedbirlerinin kanunda tanımlanmamış olması, tedbirlere idarenin düzenleyici işlemleri ile karar verilmesi ve bu kapsamda yasaklanan fiilin içeriğinin idare tarafından belirlenmesinin, belirlilik (suçta kanunilik) ilkesine aykırı olduğu görüşü savunulmaktadır¹⁴. Diğer bir görüşe göre ise, bu suç bakımından önemli olan, karantina tedbirinin uygulanmasını gerektiren sebeplerin varlığı olup, bu sebepler gerçekten mevcutsa, tedbir kararının idari makam tarafından verilmiş olması, suçta kanunilik ilkesinin ihlali anlamına gelmemektedir¹⁵. Kanaatimizce, idari makamlar karantina kararı almakla kalmamakta, aynı zamanda bu kararın ne şekilde uygulanacağına ilişkin karantina tedbirlerini de belirlemekte, bir başka deyişle suçun konusunu belirleme yetkisi tamamen idari makamlara bırakılmaktadır. Bununla birlikte, aşağıda ayrıntısı incelenecek olan suçun maddi unsurlarından “*fiil*” de idarenin belirlediği karantina tedbirlerine aykırı davranışlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Belirtilen hususlar göz önünde bulundurulduğunda, suçun maddi unsurlarından “*konu*” ile “*fiil*”in kanunda açıkça düzenlenmemiş olmasının ve bunların idarenin düzenleyici işlemleri ile belirlenmesinin, belirlilik ve bu kapsamda suçta kanunilik ilkesine aykırılık teşkil ettiği sonucuna varmaktayız.

d. Fiil

Türk Ceza Kanunu’nun 195’inci maddesinin başlığı, bulaşıcı hastalıklara karşı yetkili makamlarca alınan tedbirlere aykırı tüm fiillerin bu madde kapsamında olduğu izlenimi verecek şekilde kaleme alınmış olmakla birlikte, bu suç açısından ceza hukukunun ilgi alanına giren fiil “*Bulaşıcı hastalıklardan birine yakalanmış veya bu hastalıklardan ölmüş kimsenin bulunduğu yerin karantina altına alınmasına dair yetkili makamlarca alınan tedbirlere uymama*” fiilidir; bu fiil dışında kalan, bulaşıcı hastalıklara karşı alınan başka tedbirlere uymama fiilleri Türk Ceza Kanunu’nun 195’inci maddesi kapsamında suç olarak düzenlenmemiştir.

Türk Ceza Kanunu’nun 195’inci maddesinin lafzından hareketle bu suçun oluşabilmesi için öncelikle; bulaşıcı hastalıklardan birine yakalanmış veya bu hastalıklardan ölmüş bir kimsenin bulunduğu yerin karantina altına alınması ve müteakiben karantina altına almaya dair yetkili makamlarca alınan tedbirlere failin kasten aykırı davranması gerekir¹⁶. Doktrinde ağırlıklı olarak, “*karantina altına almaya dair tedbirlere*” karar vermeye yetkili makamın, Umumi Hıfzıssıhha Kanunu’nun 69’uncu maddesine¹⁷ göre “*sıhhat memurları*” olduğu kabul edilmektedir¹⁸. Bu görüşün yanı sıra, kişi hürriyetini durdurma niteliğindeki bir tedbirin sıhhat memuru gibi belirsiz bir merciin yetkisinde olmasının yerindeliliğinin tartışmaya açık olduğu, Umumi Hıfzıssıhha Kanunu’nun 73’üncü maddesinde, kişilerin “*evlerinde tecrit edilebilmesi için sıhhi memurlar tarafından bu tecridin müessir olmasını temin edecek şartların mevcudiyeti kabul edilmiş olması*” gerektiğinin ifade edilmesinden sıhhat memurlarının asıl karar mercii olmadığı anlaşıldığı ve aynı Kanun’un 2’nci maddesi gereğince, yetkili merciin açıkça gösterilmediği her tedbir bakımından Sağlık Bakanlığının yetkili

¹³ Koca, Mahmut/Üzülmüş, İlhan (2019) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 12. Baskı, Ankara, Seçkin, s. 58.

¹⁴ Kangal, s. 440; Önok, s. 153-159; Turhan, Engin (2020) “Salgın Dönemlerinde Ortaya Çıkabilecek Ceza Sorumlulukları - Korona Tecrübesi” Ceza Hukuku Dergisi, C: 13, S: 1, s. 210.

¹⁵ Özgenç (2020b), s. 19.

¹⁶ Gerçekler, s. 1909-1910.

¹⁷ “Sari ve salgın bir hastalığın vukuu tahakkuk eylediği takdirde sıhhat memurları derakap lazımgelen tedbirlerin ittihazına ve bütün idari makamlar bu tedbirlerin tatbik ve icrası hususunda muavenete mecburdurlar.”

¹⁸ Çakmut, s. 547; Gerçekler, s. 1910; Önok, s. 168; Bayazit, Tuğba, Lexpera, “Bulaşıcı Hastalıklara İlişkin Tedbirlere Aykırı Davranma Suçu (TCK m. 195)”, <<https://blog.lexpera.com.tr/bulasici-hastalıklara-iliskin-tedbirlere-aykiri-davranma-sucu-tck-m-195/>> s.e.t. 9.9.2020.

makam olduğunun kabul edilmesi gerektiği ifade edilmiştir¹⁹. Bununla birlikte, Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda "karantina" kararını hangi yetkili makamın alacağına dair bir açıklık bulunmaması nedeniyle karantina kararının genel idari yetkiler kapsamında mülki idare amirleri tarafından alınması gerektiği, buna göre karantina kararlarını illerde valilerin, ilçelerde ise kaymakamların alması gerektiği görüşü ileri sürülmüştür²⁰.

Sıhhat memuru, Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 303'üncü maddesinde; "*Devlet, belediye ve idarei hususiye işlerinde kullanılan tabipler ve Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekaletinin lüzum göreceği ve mezuniyet vereceği hususlarda tabiplerin maiyetinde bulunan küçük sıhhat memurlarıdır.*" şeklinde tarif edilmiştir.

Bir yere giriş çıkışın engellenmesinin, Anayasa'nın 19'uncu maddesinde ifadesini bulan "*kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı*" ile doğrudan ilgisi bulunmaktadır. Bu kapsamda, hastalıkların yayılmasının önlenmesine yönelik kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınacak tedbirin yerine getirilmesi, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma yasağının istisnaları arasında sayılmıştır.

Bu noktada ikili bir ayrıma gitmek gerektiğini değerlendiriyoruz; birincisi, bir yerin karantina altına alınmasına karar verilmesi, ikincisi ise bu kararın uygulanmasına yönelik tedbirlerin alınmasıdır. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ve Türk Ceza Kanunu'nun 195'inci maddesinde karantina kararının hangi makam tarafından alınacağına dair açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, karantina kararının bir idari otorite tarafından alınması gerektiği açıktır²¹. Kanaatimizce, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma sonucunu doğuran ve cebren icra edilmesi gereken idari bir tedbir niteliğindeki karantina kararı verilmesinin "*sıhhat memuru*" gibi idari otorite niteliğini haiz olmayan belirsiz bir mercie verildiğinin kabul edilmesi yerinde değildir. Bu kapsamda, Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 69'uncu maddesi ile sıhhat memurlarına verilen görevler, bulaşıcı hastalığın tespitinde derhal alınması gereken ilk tıbbi tedbirler ile karantina kararı üzerine alınması lazım gelen tıbbi tedbirlerdir. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 3'üncü maddesine göre, bulaşıcı hastalıklarla mücadele Sağlık Bakanlığının görevleri arasında sayılmıştır ve aynı Kanun'un 64'üncü maddesine göre (KOVİD 19 dahil) 57'nci maddede sayılmayan ve ülke çapında etkili olan bulaşıcı hastalıklarla mücadele kapsamında Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda gösterilen tedbirleri almaya Sağlık Bakanlığının yetkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda, zikredilen yasal düzenlemelere göre, karantina kararı vermeye genel yetkili idari otoritenin Sağlık Bakanlığı olduğu görülmekle birlikte, çok geniş bir coğrafyada spesifik olarak mahallelerin, köylerin ve hatta apartmanların karantina altına alınmasına merkezi yönetim tarafından karar verilmesinin uygulamada çeşitli güçlükler ve sakıncalar doğuracağı açıktır. Bu tür durumların önlenmesi için Anayasa'nın 126'ncı ve İl İdaresi Kanunu'nun 3'üncü maddesine göre "*İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır.*" ifadesi ile "*yetki genişliği*" ilkesi kabul edilmiştir. Yetki genişliği ilkesi; merkezden yönetimin sakıncalarını gidermek, ona hız ve verimlilik kazandırmak için, merkezi idarenin taşra teşkilatında yer alan il genel idaresinin başında bulunan valiye, belli konularda merkeze danışmadan merkez adına karar alma ve uygulama yetkisi verilmesidir²². Bu ilke kapsamında, Sağlık Bakanlığına bulaşıcı hastalıklarla mücadele için tanınan bir kısım yetkilerin il sınırları içinde yetki genişliği ilkesi çerçevesinde kullanılabileceğini ve valinin kendi yetkisindeki coğrafi bölgede karantina kararı vermeye yetkili makam olduğunu değerlendiriyoruz.

¹⁹ Turhan, s. 209.

²⁰ Kangal, s. 439.

²¹ Özgenç (2020b), s. 19.

²² Akyılmaz/Sezginer/Kaya, s. 148-149.

Bulaşıcı hastalıklarla mücadele kapsamında alınacak karantina tedbirlerinin inceleme konumuz olan suçun kapsamına girebilmesi için, tedbirlerin; bulaşıcı hastalıklardan birine yakalanmış veya bu hastalıklardan ölmüş kimsenin bulunduğu yerin karantina altına alınmasına ve bu kapsamda karantina bölgesine giriş ve çıkışın engellenmesi ilişkin olması; tedbirlerin karantina kararı ile bağlantılı olması gerekir. Belli kişi veya kişilerin bulaşıcı hastalık taşıdığı yahut bulaşıcı hastalık nedeniyle öldüğü tespit edilmeden ve bu kişilerin bulunduğu yer karantina altına alınmadan, yetkili makamlar tarafından bulaşıcı hastalıklara ilişkin alınan sair tedbirlere uyulmaması, Türk Ceza Kanunu'nun 195'nci maddesindeki suçu oluşturmayacaktır²³. Aksine bir uygulama, evrensel ceza hukuku ilkesi olan “suçta ve cezada kanunilik” ilkesine açıkça aykırılık teşkil edecektir²⁴.

Ancak, şunu da ilave etmek gerekir; “Bulaşıcı hastalıklardan birine yakalanmış veya bu hastalıklardan ölmüş kimsenin bulunduğu yerin karantina altına alınmasına ilişkin tedbirler” dışında kalan tedbirlere aykırı davranan kişinin fiili inceleme konumuz olan suçu oluşturmamakla birlikte, bu kişi bulaşıcı hastalık taşıyor ise, hastalığı bilerek bulaştırmak suretiyle başkalarının ölümüne veya hastalanmasına neden olması durumunda, kastına ve fiilin işleniş şekline göre, kasten veya olası kastla öldürme yahut yaralama ya da (fail yaralama kastı ile hareket etmesine rağmen ölümün gerçekleştiği durumda) neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış kasten yaralama suçları oluşabilecek; failin taksirle hastalığı bulaştırması durumunda, taksirle veya bilinçli taksirle öldürme yahut yaralama suçları oluşabilecektir. İnceleme konumuz kapsamında bulunmadığından, belirttiğimiz ihtimallere ilişkin olarak bu açıklamaları yapmakla yetineceğiz.

Fiilin, suç tipinde tanımlanışına göre suçlar; tek hareketli, çok hareketli, serbest hareketli, bağlı hareketli, seçimlik hareketli ve kesintisiz suçlar olarak tasnif edilmektedir²⁵. İnceleme konumuz olan suçun tanımında, ne şekilde, yani hangi hareketlerle işleneceği hususunda bir özelleştirme yapılmadığından, bu suç serbest hareketli bir suçtur²⁶. Bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma suçu, failin tedbirlere aykırı davrandığı anda tamamlanır; fiilin icrası devam ettiği sürece, başka bir deyişle failin tedbirlere aykırı davranışı sonlanıncaya kadar suç işlenmeye devam edilir. Bu kapsamda inceleme konumuz olan suçun kesintisiz (mütemadi) suç olduğunu söyleyebiliriz.

Suçun oluşması için, failin tedbirlere aykırı davranması yeterlidir; cebir, şiddet ve tehdit kullanması gerekmez. Şayet tedbirlere aykırı davranış dışında belirtilen fiiller de gerçekleştirilmiş ise, eylemin niteliğine göre, görevi yaptırmamak için direnme, kasten yaralama ve hakaret suçları oluşabilir²⁷.

2. Manevi Unsur

Bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma suçu kasten işlenebilen bir suçtur. Bulaşıcı hastalıktan dolayı hastalanan veya ölen belirli bir kişi yahut kişilerin bulunduğu yerin karantina alınmasına ve bu kapsamda uygulanacak tedbirlere karar verilmesinin ardından, alınan bu kararların başta valilik ve kaymakamlıkların resmi internet siteleri olmak üzere, yazılı ve görsel basın ile kolluk kuvvetleri tarafından bu tedbirlere uymakla mükellef olan kişilere duyurulması; karantina altına alınan

²³ Gerçekler, s. 1910, Kangal, s. 438.

²⁴ Kaymaz, Seydi, İndependent Türkçe, “Salgın hastalıklarla mücadelede mevzuatımız yeterli değildir.”, <<http://www.indyturkish.com/node/150986/t%C3%BCrkiyedensesler/salg%C4%B1nhastal%C4%B1klarla-m%C3%BCCadelede-mevzuat%C4%B1m%C4%B1z-yeterli-de%C4%9Fildir>> s.e.t. 23.3.2020.

²⁵ Özgenç, İzzet (2020a) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Ankara, Seçkin, s. 185-190; Koca/Üzülmez, s. 120-126.

²⁶ Çakmut, s. 548; Gerçekler, s. 1910-1911.

²⁷ Gerçekler, s. 1910.

yere giriş ve çıkışı engelleyecek gerekli tedbirler alınması sonrasında, alınan tedbirlere kasten aykırı hareket eden failin fiili bu suçu oluşturacaktır.

İnceleme konumuz olan suçun taksirle işlenmesi Kanun'da düzenlenmediği için, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla yetkili mercilerin aldığı karantina tedbirine aykırı davranmak suretiyle taksirle hareket eden kişinin fiili bu suçu oluşturmayacaktır²⁸.

3. Hukuka Aykırılık Unsuru

Failin, bulaşıcı hastalıklara karşı yetkili makamlarca alınmış olan tedbirlere aykırı davranmasına imkân tanıyan bir hakkın varlığının mevcut olduğunu kabul etmenin, toplumun genel sağlığını bulaşıcı hastalıktan korumak amacına hizmet eden bu suç açısından söz konusu olamayacağını değerlendiriyoruz; bu nedenle, Türk Ceza Kanunu'nun 26. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiş olan hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeni uygulama alanı bulamayacaktır. Bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma suçunun korumayı amaçladığı sağlıklı yaşam hakkının, suçun mağduru olan toplumu oluşturan bireylerin mutlak surette tasarruf edebilecekleri haklardan olmadığı açıktır. Bu nedenle, Türk Ceza Kanunu'nun 26. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiş olan ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedeni de bu suç açısından uygulama alanı bulamayacaktır. Bulaşıcı hastalıklara karşı yetkili makamlarca mevzuata uygun olarak alınan karantina tedbirlerinden kaynaklanabilecek haksız bir saldırı mümkün olmayacağından, Türk Ceza Kanunu'nun 25. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiş olan meşru savunma hukuka uygunluk nedeninin inceleme konumuz olan suç açısından uygulama alanı bulması mümkün görünmemektedir.

Yetkili makamlarca karantina altına alma kararı verilirken, bu kararın yerine getirilmesinde görev almak üzere bazı kamu görevlilerine yetki verilebilir yahut bazı sağlık kurumlarında görevli personel ile halkın acil gıda ihtiyaçlarını karşılayacak fırın, market gibi yerlerde çalışanlara bir kısım karantina tedbirlerinden muafiyetler tanınabilir. Bu kapsamda olan kişiler açısından tedbirlere aykırılık söz konusu olamayacağından, hukuka aykırılık değerlendirmesine de ihtiyaç bulunmamaktadır. Tedbirlerden muafiyet kapsamında olmayan kişiler, yazılı hukuk kuralları ile tevdi edilen bir görevi ifa ederken karantina tedbirlerine aykırı davranmışlar ise, bu durumda Türk Ceza Kanunu'nun 24. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiş olan görevin ifası hukuka uygunluk nedeni, hukuka aykırılığı ortadan kaldıracaktır. Ancak, tedbirlerden muafiyet kapsamında olmayan kişilerin fiillerinin görevin ifası kapsamında değerlendirilebilmesi için, kendilerine yazılı hukuk kuralları ile tevdi edilen görevin ifasının, tedbire aykırı davranarak toplum sağlığını tehlikeye düşürmelerine degecek önemde olması gerektiğini ve bu nedenle kapsamının dar yorumlanması gerektiğini değerlendiriyoruz.

C. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

1. Teşebbüs

Fail, bulaşıcı hastalıklara ilişkin yetkili makamlarca alınan karantina tedbirine aykırı davrandığı anda suç tamamlanır. Mütemadi suç olduğunu yukarıda belirttiğimiz bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma suçunun teşebbüse elverişli olduğunu değerlendiriyoruz²⁹. Örneğin, bulaşıcı hastalık nedeniyle karantina altına alınan bir ilçenin sınırlarının terk edilmesinin yasaklandığı bir durumda, karantina altına alınan bölgeyi terk etmek için icra hareketlerine başlayan fail, kolluk kuvvetleri tarafından yakalanması nedeniyle suçu tamamlayamaz ise, teşebbüs hükümleri uygulanacaktır.

²⁸ Gerçekler, s. 1911.

²⁹ Aynı görüş için bakınız: Gerçekler, s. 1911.

2. İştirak

Türk Ceza Kanunu'nun iştirake ilişkin hükümleri inceleme konumuz olan suç açısından da uygulama alanı bulacaktır. Kasten işlenebildiğinde tereddüt bulunmayan bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma suçu, müstakilen bir fail tarafından işlenebileceği gibi, bu suç açısından yetkili makamlarca karantinaya dair alınan tedbirlere aykırı davranma konusunda anlaşılarak fiil üzerinde hakimiyet kurmak suretiyle birlikte suç işleyen müşterek failler de cezalandırılacaktır.

Bununla birlikte bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma suçuna azmettiren ya da yardım eden olarak iştirak etmek de mümkündür; azmettirmede suç işleme hususunda henüz bir fikri olmayan faile suç işleme kararını verdirmek, yardım etmede ise, suçu işlemekte olan failin icrasının kolaylaştırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, bulaşıcı hastalıklara ilişkin verilen karantina kararına istinaden yetkili makamların aldıkları tedbirlere uymama gibi fikri olmayan faile tedbirlere uymama kararını verdiren kişi, suçun fail tarafından işlenmesi veya en azından teşebbüs aşamasında kalması durumunda azmettiren olarak cezalandırılacaktır. Bununla birlikte, inceleme konumuz olan suçu işlemeye faili teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek veya tedbirlere aykırı davranma fiilinin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek, suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek şeklinde manevi yardımda bulunmak veya tedbirlere aykırı davranma fiilinin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak, suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak suretiyle suçun işlenmesine maddi yardımda bulunarak yardım eden sıfatı ile suça iştirak eden kişi de cezalandırılacaktır.

3. İçtima

Bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma suçunu işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda karantina kapsamında yetkili makamlarca alınan tedbirlere aykırı davranarak aynı suçu birden fazla kez işleyen fail hakkında zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir.

Yetkili makamlarca karantina kapsamında birden fazla tedbir alındığı durumlarda, kolluk kuvvetlerince yapılan kontrol sırasında bu tedbirlere aykırı davrandığı tespit edilen failin her bir aykırı davranışının ayrı ayrı suç oluşturabileceği düşünülebilir. Ancak, doğal anlamda birden fazla hareket bulunmasına rağmen bu hareketlerin ortak bir değerlendirmeye tabi tutulması ve hukuki anlamda tek bir fiil ve dolayısı ile tek bir suçun bulunduğu kabul edilmesi gerektiğini değerlendiriyoruz.

Bulaşıcı hastalıklardan birine yakalanmış olan failin, hasta olduğunu bilerek veya bilmeyerek karantina tedbirine aykırı davrandığı sırada kasten veya taksirle başka kişilere hastalığı bulaştırması durumunda, bir fiille birden fazla suçun oluşmasına sebebiyet veren fail, Türk Ceza Kanunu'nun 44'üncü maddesinde düzenlenmiş olan farklı neviden fikri içtima kuralları çerçevesinde, en ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırılacaktır. Fail bulaşıcı hastalık taşıdığını bilerek karantina tedbirine aykırı davrandığı sırada, hastalığı bulaştırarak başka kişileri yaralama veya öldürme kastı ile hareket etmiş ise, failin kastına göre kasten veya olası kastla öldürme, kasten veya olası kastla yaralama, (fail yaralama kastı ile hareket etmesine rağmen ölümün gerçekleştiği durumda) neticesi sebebiyle ağırlaşmış kasten yaralama suçları oluşabilecektir. Şayet fail, hasta olduğunu bilmesine ve tedbirlere aykırı davrandığında başka kişilere hastalığı bulaştırabileceğini öngörmesine rağmen, yaralama veya öldürme kastı taşımadan, karantina tedbirine aykırı hareketi sonucu hastalığı başkalarına bulaştırarak ölümlerine veya hastalanmalarına neden olur ise, aynı zamanda bilinçli taksirle öldürme veya yaralama suçları oluşabilecektir. Failin bulaşıcı hastalık taşıdığını bilmemesine rağmen, en azından bu ihtimalin bulunduğu öngörmesi gerekirken öngörmeyerek karantina tedbirine aykırı hareketi sonucu başkalarının hastalanmasına veya ölmesine neden olması durumunda taksirle öldürme veya yaralama

suçları oluşabilecektir. Belirtilen bu ihtimallerde oluşabilecek suçlar için Kanun'da öngörülen soyut cezalar ile TCK'nın 195'inci maddesinde öngörülen soyut ceza karşılaştırılarak, en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı fail cezalandırılacaktır.

Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 72 ve 73'üncü maddelerinde bulaşıcı hastalıklara karşı alınacak karantina tedbirleri dahil, bir kısım idari tedbirlere yer verilmiş, aynı Kanun'un 282'nci maddesinde ise; *"Bu Kanunda yazılı olan yasaklara aykırı hareket edenler veya zorunluluklara uymayanlara, fiilleri ayrıca suç oluşturmadığı takdirde, ikiyüzelli Türk Lirasından bin Türk Lirasına kadar idarî para cezası"* verileceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerden hareketle, bir fiil hem Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 282'nci maddesi kapsamında bir kabahat hem de inceleme konumuz olan suçu oluşturuyorsa, TCK'nın 195'inci maddesinde düzenlenen yaptırım uygulanacak, fail kabahatten dolayı cezalandırılmayacaktır³⁰.

D. YAPTIRIM

Türk Ceza Kanunu'nun 195'inci maddesinde bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma suçunu işlediği mahkemece sabit görülen failin iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Fail hakkında, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 171'inci maddesinde aranan şartlar mevcutsa soruşturma safhasında Cumhuriyet savcısı tarafından kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilebileceği gibi, kovuşturma sonucunda fail hakkında hükmedilecek ceza, yasal şartları mevcutsa, adli para cezasına ve diğer seçenek yaptırımlara çevrilebilir, ertelenebilir veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir.

SONUÇ

Türk Ceza Kanunu'nun 195'inci maddesinin başlığı, bulaşıcı hastalıklara karşı yetkili makamlarca alınan tedbirlere aykırı tüm fiillerin bu madde kapsamında olduğu izlenimi verecek şekilde kaleme alınmış olmakla birlikte, bu suç açısından ceza hukukunun ilgi alanına giren fiil *"Bulaşıcı hastalıklardan birine yakalanmış veya bu hastalıklardan ölmüş kimsenin bulunduğu yerin karantina altına alınmasına dair yetkili makamlarca alınan tedbirlere uymama"* fiilidir; bu fiil dışında kalan, bulaşıcı hastalıklara karşı alınan başka tedbirlere uymama fiilleri Türk Ceza Kanunu'nun 195'inci maddesi kapsamında suç olarak düzenlenmemiştir.

Yetkili makamlarca alınan karantina kararlarında bulaşıcı hastalıktan dolayı hastalanan veya ölen belirli kişi yahut kişiler olduğuna yer verilmesi gerekir. Belli bir kişinin bulaşıcı hastalık taşıdığı veya bulaşıcı hastalık nedeniyle öldüğü tespit edilmeden, herhangi bir yer karantina altına alınmış olsa bile, bu kapsamda alınan tedbirlere uyulmaması Türk Ceza Kanunu'nun 195'inci maddesindeki suçu oluşturmayacaktır. Aksine bir uygulama evrensel ceza hukuku ilkesi olan *"suçta ve cezada kanunilik"* ilkesine açıkça aykırılık teşkil edecektir. Bununla birlikte, Türk Ceza Kanunu'nun 195'inci maddesinin lafzından hareketle bu suçun oluşabilmesi için öncelikle; belirli bir yerin karantina altına alınması ve bu yerin bulaşıcı hastalık taşıyan veya bulaşıcı hastalıktan ölen belirli kişinin *"bulunduğu yer"* olması arandığından, bu hususa özellikle dikkat edilerek karantina kararı verilmelidir.

Doktrinde ağırlıklı olarak, *"karantina altına almaya dair tedbirlere"* karar vermeye yetkili makamın, Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 69'uncu maddesine göre *"sıhhat memurları"* olduğu kabul edilmektedir. Bu görüşün yanı sıra, yetkili merciin Sağlık Bakanlığı veya mülki idare amirleri olduğu yönünde görüşler de mevcuttur. Bulaşıcı hastalık bulunan yere giriş çıkışın engellenmesi olarak ifade edilebilecek bir idari tedbir olan karantinanın, Anayasa'nın 19'uncu maddesinde ifadesini bulan *"kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı"* ile doğrudan ilgisi bulunmaktadır. Bu kapsamda, kişiyi hürriyetinden

³⁰ Kangal, s. 449.

yoksun bırakma sonucunu doğurabilecek ve cebren icra edilmesi gereken idari bir tedbir niteliğindeki karantina kararı verilmesinin “*sıhhat memuru*” gibi idari otorite niteliğini haiz olmayan belirsiz bir mercie verildiğinin kabul edilmesi yerine, bu kararın bir idari otorite tarafından alınması gerektiği açıktır. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu’nun 3’üncü ve 64’üncü maddelerine göre ülke çapında etkili olan bulaşıcı hastalıklarla mücadele kapsamında Umumi Hıfzıssıhha Kanunu’nda gösterilen tedbirleri almaya Sağlık Bakanlığının yetkili olduğu anlaşılmaktadır. Ancak, çok geniş bir coğrafyada spesifik olarak mahallelerin, köylerin ve hatta apartmanların karantina altına alınmasına merkezi yönetim tarafından karar verilmesinin uygulamada çeşitli güçlükler ve sakıncalar doğuracağı açıktır. Bu tür durumların önlenmesi için Anayasa’nın 126’ncı ve İl İdaresi Kanunu’nun 3’üncü maddesine göre “*yetki genişliği ilkesi*” kapsamında, Sağlık Bakanlığında bulaşıcı hastalıklarla mücadele için tanınan bir kısım yetkilerin il sınırları içinde yetki genişliği ilkesi çerçevesinde kullanılabileceğini ve valinin kendi yetkisindeki coğrafi bölgede karantina kararı vermeye yetkili makam olduğunu değerlendiriyoruz. Ancak, şunu da ilave etmek gerekir; “*suçun konusunu*” oluşturan karantina tedbirlerine karar verecek mercii muğlak bırakmak uygulamada çeşitli hukuki problemlere neden olabilecek, karantina kararının yetkisiz makam tarafından verilmesi sonucunda suçun maddi unsur yönünden oluşmaması sonucu doğabilecek. Bu nedenle, belirlilik ilkesi kapsamında, karantina kararını vermeye yetkili olan idari otoritenin yorumu yer vermeyecek şekilde, mevzuatımızda açıkça belirlenmesi gerektiğini değerlendiriyoruz.

KAYNAKÇA

- Akılmaz, Bahtiyar/Sezginer, Murat/Kaya, Cemil** (2020) Türk İdare Hukuku, 12. Baskı, Ankara, Savaş.
- Atay, Ender Ethem** (2016) İdare Hukuku, 5. Baskı, Ankara, Turhan.
- Bayzit, Tuğba**, Lexpera, “Bulaşıcı Hastalıklara İlişkin Tedbirlere Aykırı Davranma Suçu (TCK m. 195)”, <<https://blog.lexpera.com.tr/bulasici-hastaliklara-iliskin-tedbirlere-aykiri-davranma-sucu-tck-m-195/>> s.e.t. 9.9.2020
- Çağlayan, Ramazan** (2018) İdare Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Ankara, Adalet.
- Çakmut Yenerer, Özlem** (2014) “Bulaşıcı Hastalıklara İlişkin Tedbirlere Aykırı Davranma Suçu (TCK m. 195)”, Prof.Dr. Feridun Yenisey’e Armağan, C: 1 s. 543-553.
- Gerçekler, Hasan** (2018) Yorumlu ve Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, 4. Baskı, Ankara, Seçkin.
- Gözler, Kemal** (2019) İdare Hukuku, 3. Baskı, Bursa, Ekin.
- Kangal, Zeynel T.** (2019) “Bulaşıcı Hastalıklara İlişkin Tedbirlere Aykırı Davranma”, Genel Tehlike Yaratan, Çevreye Karşı ve Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar, C: V, İstanbul, onikilevha.
- Kasapoğlu Turhan, Mine** (2019) “İdari Kolluk Yetkisi Bağlamında Zorunlu Aşı Uygulaması”, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 9, S: 1, s. 1 – 40.
- Kaymaz, Seydi**, İndependent Türkçe, “Salgın hastalıklarla mücadelede mevzuatımız yeterli değildir.”, <<http://www.indyturkish.com/node/150986/t%C3%BCrkiyedensesler/salg%C4%B1nhastal%C4%B1klarla-m%C3%BCcadelede-mevzuat%C4%B1m%C4%B1z-yeterli-de%C4%9Fildir>> s.e.t. 23.3.2020.

- Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan** (2019) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 12. Baskı, Ankara, Seçkin.
- Önok, R. Murat** (2020) “Bulaşıcı Hastalıklara İlişkin Tedbirlere Aykırı Davranma Suçu (TCK m. 195)”, Anayasa Hukuku Dergisi, C: 9, S: 17, s. 147-185.
- Özgenç, İzzet** (2020a) Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Ankara, Seçkin.
- Özgenç, İzzet** (2020b) (1. Bölüm Editörü) Türkiye Bilimler Akademisi, “Covid-19 Salgını Dolayısıyla Ulusal Veya Uluslararası Alanda Ortaya Çıkan/Çıkabilecek Hukuki Sorunların Tespiti İle Bunların Çözümüne Yönelik Öneriler Raporu”, <<http://www.tuba.gov.tr/files/images/2020/salg%C4%B1n%20hukuk/T%C3%9CBA%20Hukuk%20Raporu.pdf>. > s.e.t. 13.9.2020.
- Turhan, Engin** (2020) “Salgın Dönemlerinde Ortaya Çıkabilecek Ceza Sorumlulukları - Korona Tecrübesi” Ceza Hukuku Dergisi, C: 13, S: 1, s. 197 – 222.
- Yayla, Yıldızhan** (2009) İdare Hukuku, İstanbul, Beta.

THE IMPACT OF EPIDEMIC MOVIES IN THE COVID-19 PERIOD

Asst. Prof. Dr. Selen Gökçem AKYILDIZ

*Department of Radio, TV, Cinema, Faculty of Communication, Niğde Ömer Halisdemir
University, Niğde, Turkey*

ORCID ID: 0000-0002-7948-8330

gselen@ohu.edu.tr

ABSTRACT

People who are confined to their homes with the uncertainty and anxiety caused by the emergence of a dangerous and contagious virus named Covid-19 in China in December 2019 and its rapid spread to almost the whole world in March 2020 relied on films dealing with viruses and epidemics. Although it is not the first pandemic virus epidemic in the history of the world, the difference of the corona virus epidemic from other epidemics is the possibility of accessing all the information and all the films shot at any time due to our living in the internet age. As a first precaution, social isolation and the accompanying home quarantines and curfews were among the first things to investigate the effects of the virus and to turn to films about epidemic diseases. Especially in the first six months following the spread of the virus around the world, a significant increase has been observed in watching pandemic movies. In the period when people thought that they lost control of their lives and they started to create a new life order by staying in their homes against their own consent, the only accessible document was to turn to films that were previously shot for similar situations. The fact that it has a beginning and an end has shown that even movies that seem hopeless are preferable to an unknown ending. Although pandemic movies are fictional, it has been observed that people get help from movies as a way to cope with fear and anxiety in their lives in the face of an unknown situation. This study focuses on how people get support from movies at a time when they feel helpless, especially by addressing the first six months of the virus spreading around the world.

Keywords: Covid-19, Pandemic, Epidemic Films,

GREEN DEAL AND DIGITALIZATION GOALS OF THE EU

Andrea TORELLI

Università degli Studi di Perugia, Perugia, Italy

Abnavta RADIOS

University of Nova Gorica, Nova Gorica Slovenia

ABSTRACT

The European Union brings two issues to the fore in the new period. One of them is digitalization and the other is the green deal. On these issues, which are seen as threats and opportunities for the future, the EU is both highlighting the opportunities to be developed and emphasizing the possible threats regarding these two issues. The content analysis was carried out in the study aiming to examine the documents issued by the EU for these goals. The context in which the EU approached while trying to reach the relevant goals, what it aimed at, was examined by taking into account the conditions of the period and the statements of the leaders. The examination is carried out using the Nvivo program. The analysis is still ongoing. As a preliminary finding, there are no big differences between the discourse and documents, but it is also possible to experience some differences of opinion on a country basis in the process.

Keywords: EU, Digitalization, Green Deal, Content Analysis

CHALLENGES WHEN ESTABLISHING A PCR LABORATORY IN COVID 19 PANDEMIA

COVID 19 PANDEMİSİNDE PCR LABORATUVARI KURULURKEN YAŞANILAN ZORLUKLAR

M.D. Seda Gdl HAVUZ

Department of Microbiology, Minister of Health, Bafra Hospital, Samsun, Turkey

ORCID ID: 0000-0002-6318-1238

drsedahavuz@hotmail.com

ABSTRACT

SARS Cov 2 first appeared on December 29, 2019 in the livestock market in Wuhan, China, and rapidly spread all over the world, causing a pandemic. The first case in our country was seen on 03.11.2020 and was declared as a pandemic on the same date. The covid 19 pandemic has caused difficulties in many ways, placing a huge burden on the health system in our country as well as all over the world. While the pandemic is spreading rapidly in the world and in our country, microbiology laboratories and microbiologists have great duties in detecting the cases. Health authorities and scientists have emphasized the importance of performing a large number of tests in controlling the epidemic. With the determined attitude of the Ministry of Health to increase the number of tests, polymerized chain reaction (PCR) laboratories have been established in a very short period of time to run these tests all over the country. In November 2020, as in all of Turkey, the number of cases peaked in Samsun. During this period, although there were three laboratories authorized by the Ministry of Health in Samsun, it was decided to establish a Covid 19 PCR laboratory in Bafra State Hospital to increase the test capacity. The aim of this article is to reveal the difficulties and solutions experienced when establishing a new laboratory in the pandemic environment. Bafra State Hospital is a large district hospital with a capacity of 305 beds, 57 intensive care beds, 80 specialist doctors working in excess of patient circulation. Routine works in microbiology laboratories is carried out by two microbiologists and 5 laboratory technicians. The insufficient number of auxiliary staff was a major problem before the pandemic. In Bafra State Hospital, there was no suitable area for the Covid 19 PCR laboratory and there were no auxiliary personnel to work in this laboratory. Therefore, the hospital chief medical officer made a radical decision such as closing the pathology laboratory. In this way, both the necessary space would be provided and pathology staff with 3 technicians and 2 secretaries would work in the Covid 19 PCR laboratory to be established. These staff, who had no previous experience in molecular testing, needed to be trained quickly. For this purpose, they became competent by studying for a month at Samsun Educational Research Hospital. During this time, all the necessary equipment and consumables for the real time PCR laboratory were provided. The Ministry of Health supported the establishment of the laboratory by allocating appropriations and real-time PCR devices. In addition, the needs were completed with the budget transferred from the hospital revolving fund. The pathology laboratory was ideal as a venue to establish a PCR laboratory. It had four independent rooms. The structure and flow design of the laboratory rooms were planned in line with WHO recommendations. As a result, it will be very important to be well organized, to manage manpower well by planning, to create a common corporate culture, to share knowledge and experience.

Keywords: Covid-19 Pandemic, Challenges, PCR, Setting up a laboratory,

ÖZET

SARS Cov 2, 29 Aralık 2019’da, ilk olarak Çin’in Wuhan şehrinde canlı hayvan pazarında çalışanlarda ortaya çıkmış ve hızla tüm dünyaya yayılarak pandemiye neden olmuştur. Ülkemizde ilk vaka 11.03.2020 tarihinde görülmüş olup aynı tarihte pandemi olarak ilan edilmiştir. Covid 19 pandemisi, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de sağlık sistemi üzerinde büyük bir yük oluşturarak birçok yönden zorluklara neden olmuştur. Pandemi dünyada ve ülkemizde hızla yayılırken vakaları tespit etmede

mikrobiyoloji laboratuvarları ve mikrobiyologlara büyük görevler düşmüştür. Sağlık otoriteleri ve bilim insanları, salgını kontrol altına almada, fazla sayıda test yapmanın önemini vurgulamışlardır. Sağlık Bakanlığının test sayısını arttırmadaki kararlı tutumu ile çok kısa süre içerisinde ülkenin en ücra köşesine kadar her yerinde bu testleri çalışabilecek polimerize zincir reaksiyon (PCR) laboratuvarları kurulmuştur. Kasım 2020’de tüm Türkiye’de olduğu gibi Samsun’da da vaka sayıları pik yapmıştır. Bu dönemde Samsun’da halihazırda bakanlık tarafından yetkilendirilmiş üç laboratuvar olmasına rağmen test kapasitesini artırmak için Bafra Devlet Hastanesi’nde de Covid 19 PCR laboratuvarı kurulmasına karar verilmiştir. Bu yazının amacı, pandemi ortamında yeni bir laboratuvar kurulurken yaşanan zorluklar ve çözümleri ortaya koymaktır. Bafra Devlet Hastanesi 305 yatak kapasiteli, 57 yoğun bakım yatağı olan, 80 uzman doktorun görev yaptığı hasta sirkülasyonu fazla olan büyük bir ilçe hastanesidir. Mikrobiyoloji laboratuvarlarında rutin işler iki mikrobiyoloji uzmanı ve 5 laboratuvar teknisyeni ile yürütülmektedir. Yardımcı personel sayısının yetersiz oluşu pandemiden önce de önemli bir sorun olmuştur. Bafra Devlet Hastanesi’nde Covid 19 PCR laboratuvarı için uygun alan olmadığı gibi bu laboratuvar da çalışacak yardımcı personel de bulunmamaktaydı. Bu nedenle hastane başhekimliği, patoloji laboratuvarının kapatılması gibi radikal bir karar verdi. Böylece hem gerekli alan sağlanmış olacak hem de 3 teknisyeni ve 2 sekreteri ile patoloji personeli, kurulacak Covid 19 PCR laboratuvarında çalışacaktı. Daha önce moleküler testler konusunda hiç deneyimi olmayan bu personelin hızla eğitim alması gerekiyordu. Bu amaçla, Samsun Eğitim Araştırma hastanesinde bir ay boyunca eğitim alarak yetkin hale geldiler. Bu süre zarfında real time PCR laboratuvarı için gerekli tüm ekipman ve sarf malzemenin temini sağlanmıştır. Bakanlık ödenek ve gerçek zamanlı PCR cihazı tahsis ederek laboratuvarın kurulmasına destek olmuştur. Ayrıca hastane döner sermayesinden aktarılan bütçe ile de ihtiyaçların tamamlanması sağlanmıştır. Patoloji laboratuvarı mekân olarak PCR laboratuvarı kurmak için çok idealdi. Birbirinden bağımsız dört odası mevcuttu. Laboratuvar odalarının yapısı ve akış dizaynı WHO önerileri doğrultusunda planlandı. Sonuç olarak, iyi organize olmak, insan gücünü iyi planlayarak yönetmek, ortak bir kurum kültürü oluşturmak, bilgi birikimi ve deneyimleri paylaşmak bu savaşı kazanmada çok önemli olacaktır.

Anahtar kelimeler: Covid-19 Pandemisi, Zorluklar, PCR, Laboratuvar kurma

GİRİŞ

SARS Cov 2, 29 Aralık 2019’da, ilk olarak Çin’in Wuhan şehrinde canlı hayvan pazarında çalışanlarda ortaya çıkmıştır (Huang et al., 2020). Hızla tüm dünyaya yayıldığı için Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Covid 19 pandemisi ilan etmiştir (WHO, 2021b). Ülkemizde ilk vaka 11.03.2020 tarihinde görülmüştür. Bir yılı aşkın süredir devam eden pandemi, ülkelerin sağlık, ekonomik ve sosyal alanda büyük yaralar almasına sebep olmuştur. 12 Mart 2021 itibarı ile dünyada 119.347.632 vaka saptanmış ve 2.645.335 kişi Covid 19 hastalığı nedeniyle ölmüştür. Ülkemizde pandeminin başlangıcından 12.03.2021 tarihine kadar toplam 34.694.624 test yapılmış olup, 2.835.989 pozitif vaka tespit edilmiş ve 29.290 kişi hayatını kaybetmiştir.

Sars Cov 2 virüsü için en yaygın kullanılan tanı yöntemi, viral nükleik asitin reverse transkripsiyon polimerize zincir yöntemi (RT-PCR) ile tespit edilmesidir. Test için, nazofaringeal/orofaringeal sürüntü, tükürük ve balgam gibi solunum yolu örnekleri kullanılmaktadır (Kim et al., 2017). Pandemi, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de sağlık sistemi üzerinde büyük bir yük oluşturarak birçok yönden zorluklara neden olmuştur. Pandemi dünyada ve ülkemizde hızla yayılırken vakaları tespit etmede mikrobiyoloji laboratuvarları ve mikrobiyologlara büyük görevler düşmüştür.

Pandeminin başından itibaren çok fazla sayıda test yapmanın ve hızlı sonuç vermenin salgını kontrol altına almada çok önemli olduğu sağlık otoriteleri ve bilim insanları tarafından sürekli olarak vurgulanmıştır (Griffin, 2020). Ancak birçok ülkesinde sınırlı test kapasitesinin artan test talebine ayak

uydurması kolay olmamıştır. Bu nedenle, halihazırda açık olan laboratuvarların mevcut kaynakları ve alanları Covid 19 laboratuvarlarına tahsis edilmiştir (Abera et al., 2020) . Pandemide başarılı olan ülkelerden biri olan Yeni Zelanda’da yaygın test politikası, karantina önlemleri ve filyasyonun başarıda önemli olduğu vurgulanmıştır (WHO, 2021c) .

Ülkemizde influenza sürveyansı, 2005 yılında Ankara Hıfzıssıhha Enstitüsü ve İstanbul Üniversitesi viroloji laboratuvarları olmak üzere iki laboratuvarda yürütülmeye başlanmıştır. 2009 yılında domuz gribi salgını patlak vermiş, bu salgından birtakım deneyimler ve dersler çıkarılmıştır. 2017 yılına gelindiğinde, influenza sürveyansı yapan laboratuvar sayısı, İstanbul’da, İstanbul Üniversitesi Viroloji Laboratuvarı ve iki halk sağlığı laboratuvarı, Ankara Halk Sağlığı Merkezi Viroloji Referans Laboratuvarı, Adana, Samsun, Erzurum, İzmir Halk Sağlığı Laboratuvarları olmak üzere sekize çıkmıştır. Bu laboratuvarlar, çeşitli enfeksiyon ajanlarının sürveyansının yapıldığı laboratuvarlar ağını oluşturmaktadır. Halihazırda bulunan bu alt yapı, salgının başlangıcından itibaren sözü edilen laboratuvar test kapasitesine önemli katkılar sağlamıştır. Ancak artan test talebi ve Sağlık Bakanlığının test sayısını arttırmadaki kararlı tutumu ile çok kısa süre içerisinde, ülkenin her yerinde bu testleri çalışabilecek yeni moleküler laboratuvarlar kurulmuştur. RT-PCR testi Sars Cov 2 virüsünün tespitinde altın standart testlerden biridir (Dhabaan, Al-Soneidar, & Al-Hebshi, 2020). RT-PCR testleri, örneklerin cihaza yüklenip sonucun bir çıktı şeklinde alındığı basit testler değildir. Sürecin her aşamasında potansiyel hataların olabileceği ve bu nedenle tüm sürecin dikkatli bir şekilde izlenilmesi gereken testlerdir (Bezier, Anthoine, & Charki, 2020). RT-PCR zahmetli, teknik açıdan titizlik, test kurulumu ve sonuçların yorumu açısından uzmanlık gerektiren bir testtir (Dhabaan et al., 2020). Dhabaan ve arkadaşları Yemen’den yayınladıkları çalışmalarında, lojistik ve finansal açıdan kaynakları sınırlı olan ülkeler açısından fazla miktarda RT-PCR testleri yapmanın pek mümkün olmadığını vurgulamaktadırlar (Dhabaan et al., 2020). Enfekte vakayı bulmak için test yapmanın kritik olduğu pandemi ortamında en büyük zorluk finansal destek ve eğitilmiş insan gücüne ulaşmaktır (Giri & Rana, 2020).

İlimizde pandeminin başlangıcından itibaren Samsun Halk Sağlığı Laboratuvarı Covid 19 testlerini çalışmaktadır. Ancak süreç ilerlerken giderek artan örnek sayısı nedeni ile yeni laboratuvarlara gereksinim ortaya çıkmıştır. Samsun Eğitim Araştırma Hastanesinde Covid PCR laboratuvarı kurulmuş ve kısa sürede sisteme dahil olmuştur. Ardından Samsun Ondokuzmayıs Üniversitesi Mikrobiyoloji Laboratuvarı ve beş tane de özel hastane Covid 19 testleri için Sağlık Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiştir. Böylelikle merkezde 8 laboratuvar bu hizmeti sürdürmüştür. Ancak Kasım 2020’de tüm Türkiye’de olduğu gibi ilimizde de vaka sayıları pik yapmış olup, Samsun’un doğusunda bulunan ilçesi Çarşamba ve batısında bulunan ilçesi Bafra’da Covid 19 PCR laboratuvarı kurulması sağlık il müdürlüğü tarafından karara bağlanmıştır. Ne Bafra ne de Çarşamba Devlet Hastanelerinde moleküler testler için kapasite mevcut değildi. Çarşamba Devlet Hastanesinin mekân olarak uygun laboratuvar alanı olmakla birlikte moleküler bir laboratuvarda olması gereken hiçbir ekipmana sahip değildi. Bafra Devlet Hastanesinde Covid 19 PCR laboratuvarı için uygun alan, ekipman olmadığı gibi bu laboratuvarda çalışacak yardımcı personel de bulunmamaktaydı. Hastane başhekimliği, patoloji laboratuvarının kapatılarak yerine Covid 19 moleküler laboratuvarının kurulmasına karar verdi. Böylece hem gerekli alan sağlanmış olacak, hem de burada çalışan 3 teknisyen ve 2 sekreter yeni kurulacak Covid 19 PCR laboratuvarında çalışacaktı.

LABORATUVARIN DİZAYNI VE ODALARIN PLANLANMASI

Bafra Devlet Hastanesindeki patoloji laboratuvarı mekân olarak, PCR laboratuvarı kurmak için çok ideal bir yerdi. Birbirinden bağımsız dört odası mevcuttu. Laboratuvar odalarının yapısı ve akış dizaynı WHO

önerileri doğrultusunda planlandı. Odalar boyandı ve gerekli tadilat işleri yapıldı. Numune kabul ve ekstraksiyon için büyük bir oda seçilirken, miks hazırlamak için küçük bir oda seçildi. Numunelerin aktarımı ve termal döngü cihazı için de ayrı odalar tahsis edildi. Ayrıca bir oda da personel dinlenme odası olarak ayrıldı. Laboratuvarı gerekli yerlere UV lambalar takıldı. Laboratuvarındaki iş akışı kirli alandan temiz alana kontaminasyon olmayacak şekilde planlandı. Covid 19 PCR laboratuvarında biyogüvenlik düzeyi 2 için gerekli tüm önlemler alındı. Laboratuvara yetkili personel haricinde girişler sınırlandırıldı. Tüm odalar % 10'luk çamaşır suyu ile temizlendi. Odaların UV lambaları çalıştırıldı. Böylece hücrel kontaminasyon olasılığı en aza indirilmeye çalışıldı. Covid 19 PCR laboratuvar odaları şekil 1'de gösterilmiştir.

Bu laboratuvarı kurarken yaşadığımız zorlukların benzeri başka ülkelerde de görülmektedir. Etiyopya'da Halk sağlığı Enstitüsü tarafından Covid 19 Test laboratuvarı kurulurken karşılaştıkları zorlukların ve beklentilerin ele alındığı bir makalede; öncelikle bir alan belirlemek, bu alanı yenilemek ve uygun hale getirmek, sarf malzemeler de dahil olmak üzere tüm malzemeyi temin etmenin güçlüğü belirtilmektedir. Bu merkezde malarya ve tropikal hastalıklar moleküler laboratuvarının personel ve cihazları Covid 19 laboratuvarı için kullanılmıştır (Abera et al., 2020).

Şekil 1: A; numune aktarım odası, B ve C; örnek kabulü ve ekstraksiyon odası, D; Miks odası

CİHAZLARIN TEMİNİ

Moleküler tanı laboratuvarı için gerekli olan tüm ekipmanın kısa süre içerisinde satın alınması ve kaynak bulunması hiç de kolay değildir. Sağlık Bakanlığın'dan ödenek temini ve Biorad CFX 60 termal döngü amplifikasyon cihazı sağlandı. Ayrıca hastane döner sermayesinden kaynak oluşturularak gerekli ekipman (iki adet klas II biyogüvenlik kabini (BGK), iki adet +4-8°C buzdolabı, iki adet -20°C derin dondurucu, PCR kabini, iki set pipet, vorteks, spin santrifüj, plate santrifüj) ve sarf malzeme temin edildi. WHO önerileri doğrultusunda, Covid 19 RT-PCR testinin yapılabilmesi için en az biyogüvenlik düzeyi iki gereksinimlerinin karşılanması gerekmektedir (WHO, 2021a). BGK ve PCR kabinlerinin kalibrasyonları ve BGK partikül sayım testleri yapıldı. Kabinlerin yüzeyleri % 1'lik çamaşır suyu ile temizlendikten sonra %70'lik alkol ile silindi. Biorad CFX 60 termal döngü amplifikasyon cihazının elektrik kesintilerinden etkilenmemesi için güç kaynağına bağlandı. Sars Cov 2 virüsünün tanısında kullanılan kit, Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından sağlandı.

PERSONELİN EĞİTİMİ

Daha önce moleküler testler konusunda hiçbir deneyimi olmayan patoloji personelinin hızla eğitim alması gerekiyordu. Bu amaçla, bir ay boyunca üç teknisyen, iki sekreter Samsun Eğitim Araştırma Hastanesinde, Laboratuvar Bilgi Yönetim Sistemin'den (LBYS) numunelerin kabulü, kaydı, çalışma listelerinin çıkarılması gibi sekretarya işlerini öğrendiler. Ayrıca üç teknisyenimiz, numunelerin işlenmesi, PCR miksinin hazırlanması, hasta örneklerinin aktarımından sonra cihaza yerleştirilerek PCR testinin yapılması gibi burada kısaca özetlenen tüm basamaklarda yetkin hale geldiler. Ancak eleman sayısı halen saat 24'e kadar çalışmak ve hafta sonu nöbet tutmak için yeterli değildi. Bu nedenle Sağlık Müdürlüğün'den laboratuvar teknisyen talebinde bulunuldu. İlimizde vaka sayılarının pik yaptığı dönemde bu testleri yoğun bir şekilde çalışan dört laboratuvar vardı ve yardımcı personellerin çoğu bu laboratuvarlara yönlendirilmişti. Talebimizden yaklaşık bir ay sonra, çevre ilçelerden bu testler konusunda hiçbir deneyimi olmayan iki ve merkezden de iyi eğitim almış iki personel ekibimize katıldı. Bafra Devlet Hastanesinde iki mikrobiyoloji uzmanı olarak görev yapmaktayız. Bizler de ocak ayında 15 gün olmak kaydı ile Covid 19 PCR testlerinin yapılması, sonuçların değerlendirilmesi ile ilgili bilgi ve deneyimlerimizi artırmak amacıyla Samsun Eğitim Araştırma Hastanesinde çalıştık.

ÖRNEKLERİN LABORATUVARA TRANSFERİ, KABULÜ ve KAYDI

Nazofaringeal/orofaringeal sürüntü örnekleri, hastanemizden ve ilçelerden üçlü taşıma kapları içinde biyogüvenlik kurallarına uygun bir şekilde transfer edilmektedir. Numuneler imza karşılığında kabul edilip gerekli kontroller yapıldıktan sonra LBYS'ye kaydı yapılmaktadır. Uygun olmayan örnekler reddedilerek ivedilikle yenisi istenmektedir. Hastalıkları kontrol ve önleme merkezi, (Centers for disease control and prevention (CDC)) örnekler mikrobiyoloji laboratuvarına ulaştığında; yatan hasta, ameliyat öncesi tarama, ayaktan hasta gibi kategorilere ayrılarak triaj yapılmasını önermektedir. Bu klavuza göre, sonuçların yatan hastalar için mümkün olan en kısa sürede, ameliyat öncesi taramalar için ertesi sabah, ayaktan hastalar için birkaç gün içinde verilmesini önermektedir (Raj Dash representing a team of lab and IT leaders: Michael Datto). Ancak biz laboratuvarımızda sözü edilen triajı gözetmeksizin tüm sonuçları 6-8 saat içinde verme hedefine ulaştık.

İLK ÇALIŞMA VE HEYECANLI BEKLEYİŞ

İlk gün ekip olarak çalışmamızın sonucunu heyecanla beklerken bir olumsuzlukla karşılaştık. Çalışmamızda, negatif kontrol, pozitif olarak saptandığı için çalışmayı geçersiz kabul ettik ve olası kontaminasyon basamaklarını gözden geçirdik. İlk akla gelen PCR miksinin kontamine olmasıydı. Ancak miks kontaminasyonunu da kontrol etmek için sadece miks koyduğumuz kuyucuklarda herhangi bir kontaminasyon olmadığını gördük. Sonra çalışmanın her adımını ve kullandığımız basamakları gözden geçirdiğimizde, kullandığımız pleytin kontamine olduğunu düşündük. Çalışmamızı steril pleytle tekrarladığımızda hiçbir sorunla karşılaşmadık. Sonuçlarımız LBYS ve Halk Sağlığı yönetim sistemi (HSYS) üzerinden kurumlara ve Halk Sağlığı Bulaşıcı Hastalıklar dairesine gitmektedir. Filyasyon ekibi, pozitif vakalara ulaşarak hastaların izolasyonunu ve gerekli tedavileri uygulamaktadırlar.

ARTAN İŞ YÜKÜ ve SORUMLULUKLAR

Bafra Devlet Hastanesi 305 yatak kapasiteli, 57 yoğun bakım yatağı olan, 80 uzmanın görev yaptığı büyük bir ilçe hastanesidir. Böyle büyük ve hasta sirkülasyonunun fazla olduğu bir hastanede mikrobiyoloji uzmanları olarak bizlerin iş yükü ve sorumlulukları oldukça fazladır. Mikrobiyoloji laboratuvarlarında beş teknisyen çalışmaktadır. Bir yandan rutin mikrobiyolojik testler devam ederken öte yandan Covid 19 testlerinin eklenmesi iş yükünü daha da arttırmıştır. Mevcut işleri yürütmek için laboratuvar teknisyen sayısının yetersiz oluşu, testlerin doğru, zamanında ve güvenilir olarak raporlanmasında zorluklara, gerginliklere ve psikolojik olarak tükenmişliğe yol açmaktadır. Ayrıca, rutin laboratuvar işlerine ek olarak Covid 19 tanı laboratuvarını yönetmek mesai içinde ve dışında testleri değerlendirmek sorumlüğümüzü arttırmaktadır. Belki de daha önce bu testleri çalışmamış mikrobiyologların sahada çeşitli zorluklarla karşılaşması çok doğaldır. Bu dönemde, Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Derneği ve Türk Mikrobiyoloji Cemiyeti online olarak çeşitli eğitimler ve webinarlar düzenleyerek bu zorlukların aşılmasında önemli rol oynamıştır. Moleküler laboratuvarlarda dikkat edilmesi gerekenler, RT-PCR testlerinin değerlendirilmesi gibi teknik konular ve yorumlama gerektiren durumlarda tecrübelerin paylaşılması, mikrobiyologlar açısından çok faydalı olmuştur. Hocalarımızın da dahil olduğu whatsapp grupları sayesinde sahada yaşanan problemler, deneyimler, çözüm yolları paylaşılmıştır. Bu sağlık ordusunun neferleri olarak yalnız olmadığımızı ve birlikte bu savaşın üstesinden geleceğimiz hissi ile moral ve motivasyonumuzu arttırmaktadır.

ÇIKARILAN DERSLER

Türkiye’de ve dünyanın birçok ülkesinde laboratuvarların benzer zorlukları ve deneyimleri yaşamış olabileceğini tahmin etmek hiç de güç olmasa gerek. Şu anda ülkemizde, üniversite hastaneleri, kamudaki devlet hastaneleri, özel hastaneler ve halk sağlığı kurumları olmak üzere 467 laboratuvar Covid 19 PCR testleri için yetkilendirilmiştir. Bu güçlü laboratuvar ağı sayesinde test kapasitesi yeterli düzeye ulaşmıştır. Finansal kaynak, insan gücü ve altyapının sağlanarak bu seviyeye gelinmesi takdire şayan büyük bir başarıdır.

Covid 19 Pandemisi göstermiştir ki; ekonomik açıdan çok gelişmiş ülkeler de dahil olmak üzere dünyanın hiçbir ülkesinin sağlık sistemi böylesi bir pandemiye hazırlıklı değildi. Böylesi kriz durumlarında ekip çalışması ve liderlik sayesinde; altyapı ve ekipman organizasyonu, insan ve malzeme kaynaklarının doğru kullanılması, problemlerin kısa sürede çözülmesine katkı sağlamıştır (Abera et al., 2020).

Pandemi zamanlarında, laboratuvar açısından daha iyi sağlık hizmetleri sunabilmek için; laboratuvar malzemelerinin tedarikinin sürekliliği sağlanmalı, personelin iş güvenliği, haklarının korunması açısından önlemler alınmalı ve alternatif planlar geliştirilmelidir (Ahmed et al., 2020). 2020’de oyunun kurallarının tamamen farklı olduğu yeni bir dünyaya uyandık. Sosyal normlarımız, ekonomik önceliklerimiz ve evde ya da ofiste çalışma gibi iş hayatımızda önemli değişiklikler oldu. Bu değişime ne kadar erken adapte olur ve benimsersek kendimiz, ailemiz ve meslektaşlarımız açısından bu süreci daha kolay ve güvenli bir şekilde götürebiliriz (Ahmed et al., 2020). Pandemide sürekli olarak yeni ortaya çıkan durumlara proaktif bir yaklaşımla yanıt vermeye hazırlıklı olmalıyız. Pandemi gibi kriz dönemlerinde, ortak bir kurum kültürü oluşturmak, insan gücünü iyi planlayarak yönetmek, bilgi birikimi ve deneyimleri paylaşmak çok önemlidir. Covid 19 dünya savaşında her zamankinden daha çok birlikte olmaya ve ekip olarak çalışmaya ihtiyacımız vardır.

KAYNAKLAR

- Abera, A., Belay, H., Zewude, A., Gidey, B., Nega, D., Dufera, B., . . . Birhanu, H. (2020). Establishment of COVID-19 testing laboratory in resource-limited settings: challenges and prospects reported from Ethiopia. *Global health action*, 13(1), 1841963.
- Ahmed, S., Jafri, L., Majid, H., Khan, A. H., Ghani, F., & Siddiqui, I. (2020). Challenges amid COVID-19 times-Review of the changing practices in a clinical chemistry laboratory from a developing country. *Annals of Medicine and Surgery*.
- Bezier, C., Anthoine, G., & Charki, A. (2020). Reliability of RT-PCR tests to detect SARS-CoV-2: risk analysis. *International Journal of Metrology and Quality Engineering*, 11.
- Dhabaan, G. N., Al-Soneidar, W. A., & Al-Hebshi, N. N. (2020). Challenges to testing COVID-19 in conflict zones: Yemen as an example. *Journal of global health*, 10(1).
- Giri, A. K., & Rana, D. R. (2020). Charting the challenges behind the testing of COVID-19 in developing countries: Nepal as a case study. *Biosafety and Health*.2(2),53-56
- Griffin, S. (2020). Covid-19: Test and trace programmes are important but no silver bullet, say scientists. In: British Medical Journal Publishing Group. *BMJ* 2020; 369 :m2151 doi:10.1136/bmj.m2151
- Huang, C., Wang, Y., Li, X., Ren, L., Zhao, J., Hu, Y., . . . Gu, X. (2020). Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. *The lancet*, 395(10223), 497-506.
- Kim, Y.-g., Yun, S. G., Kim, M. Y., Park, K., Cho, C. H., Yoon, S. Y., . . . Lim, C. S. (2017). Comparison between saliva and nasopharyngeal swab specimens for detection of respiratory viruses by multiplex reverse transcription-PCR. *Journal of clinical microbiology*, 55(1), 226-233.

Raj Dash representing a team of lab and IT leaders: Michael Datto, C. P., Bruce Lobaugh, Diana Cardona, Chad McCall, Mary Smith, Kathy Grant, Kari Ryan, Rita Winsor, Penda Jones, Corrie Simons, Mark Lee, Nancy Henshaw, Kathryn Winston, Tyler Welch, Eric Poon, Karen Rourk, Clay Musser, Nuria Adem, Chris Fowler, Natalie Combs, Andrew Crichton, Rob Kloehn, Erika Reed, Brian Dickerson, Jeremy Poling, Laura Smith, among others... COVID-19 Laboratory Reporting Challenges and Opportunities. Retrieved from https://www.cdc.gov/cliac/docs/addenda/cliac1020/12_Dash_COVID-Lab-Reporting-Challenges-and-Opportunities.pdf

WHO (2021a). Coranovirüs disease (Covid-19) pandemic. Retrieved from <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

WHO (2021b). Coronavirus disease 2019 (COVID-19) Situation Report – 51
Retrieved from https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200311-sitrep-51-covid-19.pdf?sfvrsn=1ba62e57_10

WHO (2021c). New Zealand takes early and hard action to tackle COVID-19. Retrieved from <https://www.who.int/westernpacific/news/feature-stories/detail/new-zealand-takes-early-and-hard-action-to-tackle-covid-19>

**THE EFFECT OF COVID-19 PANDEMIC ON STOCK MARKETS. EVIDENCE FROM
DEVELOPED AND EMERGING COUNTRIES' STOCK MARKETS INDEXES**

PhD Candidate Suadiq Mehammed HAILU¹

¹ *Department of Finance, Çukurova University, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0003 3270-1357

Suadiq1434@gmail.com

Assoc. Prof. Dr. Gamze VURAL²

² *Çukurova University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Business Administration /
Finance, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0002-1385-7551

gvural@cu.edu.tr

ABSTRACT

In this study, we investigate the stock market's reaction to the COVID-19 outbreak. For this purpose, we collected daily cumulative COVID-19 confirmed cases and deaths, exchange rates, and the stock market index returns from sample countries such as Australia, German, Japan, UK, the USA, Brazil, China, Malaysia, South Africa, and Turkey. The study covers the period from March 11, 2020, to December 31, 2020, and examined using multiple and panel data regression. To assess the changes of COVID-19 impact over time, we classified the study period into three sub-periods and examined its effects for each sub-period. Findings revealed that cumulative daily infection cases have a negative significant effect on the full sample period and on the first sub-period which covers from March 11 to June 30, 2020. However, the daily cumulative death resulted from COVID-19 was not a significant factor that explains stock market fluctuations. In terms of economic status classification, cumulative confirmed cases have a significant negative impact only on developed countries' stock markets. Among developing countries, exchange rate changes were the main predictor of stock markets. A daily cumulative death rate, however, does not show a significant impact on both developing and developed countries' stock markets. The overall finding of this study indicated that the COVID-19 outbreak has a negative significant impact on stock markets and this impact continue until the end of the 2020 second quarter and gradually disappeared. Furthermore, the impact of the COVID-19 pandemic on the stock market varies as a function of the countries' economic status.

Keywords: COVID-19, Cumulative cases, Cumulative deaths, Pandemic, Stock market

IMPACTS OF COVID-19: A GLOBAL CHALLENGE

Rituraj BASUMATARY

M.A. in Political Science,

UGC NET, NE SLET.

MPhil Research Scholar at Tata Institute of Social Sciences, Guwahati Campus, India

ABSTRACT

COVID-19 is a disease caused by severe acute respiratory syndrome coronavirus 2(SARS-COV-2). The disease was first identified in 2019 in Wuhan, the capital of China's Hubei province, and has since spread globally, resulting in the 2019-2020 coronavirus pandemic. Common symptoms include fever, cough, and shortness of breath. Other symptoms may include muscle pain, sputum production, diarrhoea, sore throat, abdominal pain, and loss of smell or taste. While the majority of cases result in mild symptoms, some progress to pneumonia and multi-organ failure. As of March 25, 2020, the overall rate of deaths per number of diagnosed cases is 4.5 percent; ranging from 0.2 percent to 15 percent according to age group and other health problems. The virus is mainly spread during close contact and via respiratory droplets produced when people cough or sneeze. Respiratory droplets may be produced during breathing but the virus is not considered airborne. People may also catch COVID-19 by touching a contaminated surface and then their face. It is more contagious when people are symptomatic, although spread may be possible before symptoms appear. The virus can live on surfaces up to 72 hours. Time from exposure to onset of symptoms is generally between two and fourteen days, with an average of five days. The standard method of diagnosis is by five days. The standard method of diagnosis is by reverse transcription polymerase chain reaction (rRT-PCR) from a nasopharyngeal swab. The infection can also be diagnosed from a combination of symptoms, risk factors and a chest CT scan showing features of pneumonia. Recommended measures to prevent infection include frequent hand washing, social distancing (maintaining physical distance from others, especially from those with symptoms), covering coughs and sneezes with a tissue or inner elbow, and keeping unwashed hands away from the face. The use of masks is recommended by some national health authorities for those who suspect they have the virus and their caregivers, but not for the general public, although simple cloth masks may be used by those who desire them. There is no vaccine or specific antiviral treatment for COVID-19. Management involves treatment of symptoms, supportive care, isolation and experimental measures.

Keywords: Coronavirus, COVID-19, Social Distancing, SARS, symptoms.

Introduction

Coronavirus disease 2019(COVID-19) is an infectious disease caused by severe acute respiratory syndrome coronavirus 2(SARS-COV-2). The disease was first identified in 2019 in Wuhan, the capital of China's Hubei province, and has since spread globally, resulting in the 2019-2020 coronavirus pandemic. Common symptoms include fever, cough, and shortness of breath. Other symptoms may include muscle pain, sputum production, diarrhoea, sore throat, abdominal pain, and loss of smell or taste. While the majority of cases result in mild symptoms, some progress to pneumonia and multi-organ failure. As of March 25, 2020, the overall rate of deaths per number of diagnosed cases is 4.5 percent; ranging from 0.2 percent to 15 percent according to age group and other health problems. The virus is mainly spread during close contact and via respiratory droplets produced when people cough or sneeze. Respiratory droplets may be produced during breathing but the virus is not considered airborne. People may also catch COVID19 by touching a contaminated surface and then their face. It is more

contagious when people are symptomatic, although spread may be possible before symptoms appear. The virus can live on surfaces up to 72 hours. Time from exposure to onset of symptoms is generally between two and fourteen days, with an average of five days. The standard method of diagnosis is by five days. The standard method of diagnosis is by reverse transcription polymerase chain reaction (rRT-PCR) from a nasopharyngeal swab. The infection can also be diagnosed from a combination of symptoms, risk factors and a chest CT scan showing features of pneumonia.

Recommended measures to prevent infection include frequent hand washing, social distancing (maintaining physical distance from others, especially from those with symptoms), covering coughs and sneezes with a tissue or inner elbow, and keeping unwashed hands away from the face. The use of masks is recommended by some national health authorities for those who suspect they have the virus and their caregivers, but not for the general public, although simple cloth masks may be used by those who desire them. There is no vaccine or specific antiviral treatment for COVID-19. Management involves treatment of symptoms, supportive care, isolation and experimental measures.

The World Health Organisation (WHO) declared the 2019-2020 coronavirus outbreak a Public Health Emergency of International Concern (PHEIC) on 30 January 2020 and a pandemic on 11 March 2020. Local transmission of the disease has been recorded in many countries across all six WHO regions.

Most people infected with the COVID-19 virus will experience mild to moderate respiratory illness and recover without requiring special treatment. Older people, and those with underlying medical problems like cardiovascular disease, diabetes, chronic respiratory disease and cancer are more likely to develop serious illness.

The best way to prevent and slow down transmission is to be well informed about the COVID-19 virus, the disease it causes and how it spreads. Protect yourself and others from infection by washing your hands or using an alcohol based rub frequently and not touching your face.

The COVID-19 virus spreads primarily through droplets of saliva or discharge from the nose when an infected person coughs or sneezes, so it's important that you also practice respiratory etiquette (for example, by coughing into a flexed elbow).

At this time, there are no specific vaccines or treatments for COVID-19. However, there are many ongoing clinical trials evaluating potential treatments. WHO will continue to provide updated information as soon as clinical findings become available.

COVID-19 is thought to have originated in a seafood market where wildlife was sold illegally. On February 7, 2020, Chinese researchers said the virus could have spread from an infected animal to humans through illegally trafficked pangolins, prized in Asia for food and medicine. Scientists have pointed to either bats or snakes as possible sources.

COVID-19 and Its Impacts of COVID-19 on Global Trade

Besides its worrying effects on human life, the novel strain of coronavirus has the potential to significantly slow down the global economy. Several industries have been adversely impacted due to the spread of COVID-19 globally. It is evident that the global economy is grinding to a halt. As business close to help prevent transmission of COVID-19, financial concerns and job losses are one of the first human impacts of the virus.

We have seen the significant economic impact of the coronavirus on financial markets and vulnerable industries such as manufacturing, tourism, hospitality and travel. Travel and tourism account for 10 % of the global GDP and 50 million jobs are at risk worldwide. Global tourism, travel and hospitality companies closing down affects SMEs globally.

Responding to the crisis requires global cooperation among governments, international organisations and the business community, which is at the centre of the World Economic Forum's mission as the International Organization for Public-Private Cooperation.

The Forum has created the COVID Action Platform, a global platform to convene the business community for collective action, protect people's livelihoods and facilitate business continuity, and mobilize support for the COVID-19 response. The platform is created with the support of the World Health Organisation and is open to all businesses and industry groups, as well as other stakeholders, aiming to integrate and inform joint action.

As an organisation, the Forum has a track record of supporting efforts to contain epidemics.

Impacts of COVID-19 on Global Education

Over a billion students worldwide are unable to go to school or university, due to measures to stop the spread of COVID-19. The pandemic is expected to have a huge impact on global education.

According to UNESCO monitoring, over 100 countries have implemented nationwide closures, impacting nearly 90 % of the world's student population. School closures impact not only students, teachers and families, but have farreaching economic and societal consequences. School closures in response to COVID-19 have shed light on various social and economic issues, including student debt, digital learning, food insecurity, and homelessness, as well as access to child care, health care, housing, internet and disability services.

Efforts to stem the spread of COVID-19 through non-pharmaceutical interventions and preventive measures such as social-distancing and self-isolation have prompted the widespread closure of primary, secondary, and tertiary schooling in over 100 countries.

Impacts of COVID-19 on World Tourism

The World Travel and Tourism Council has warned the COVID-19 pandemic could cut 50 million jobs worldwide in the travel and tourism industry. Asia is expected to be the worst affected continent and once the outbreak is over, it could take up to 10 months for the industry to recover. The tourism industry currently accounts for about 10 % of global GDP. The

coronavirus epidemic is putting up to 50 million jobs in the global travel and tourism sector at risk, with travel likely to slump by a quarter this year. This impact would depend on how long the epidemic lasts and could still be exacerbated by recent restrictive measures; such as those taken by the U.S. administration on travel to Europe.

Around 850,000 people travel each month from Europe to the United States, equivalent to a \$ 3.4 billion monthly contribution to the U.S. economy. Of the 50 million jobs that could be lost, it is expected that around 30 million would be in Asia, seven million in Europe, five million in the Americas and the rest in other continents.

COVID-19 as a threat to International Peace and Security

Security generally means freedom from threats. There are two notions of Security:- (I) Traditional and (II) non-Traditional notions of Security.

Traditional conceptions of security are generally concerned with the use, threat of use, or of military force. In the traditional conception of security, the greatest danger to a country is from military threats.

Non-Traditional notions of security go beyond military threat to cover a big range of threats endanger affected the conditions of human existence. Non-Traditional views of security have been termed ‘human-security’ or ‘global-security’.

In the broad concept of human security, the threat agenda should cover hunger, poverty, natural disasters, hence, these kill for more people than war. In its broadest formulation, the very human activity index accompanied human securities and threats of human dignity.

The very idea of Global Security emerged in the 1990’s in response to the global nature of threats i.e. global warming, health epidemic etc. Since the very problems are global in nature, hence, international co-operation is necessary.

The rapid spread of COVID-19 and actions to contain the virus have understandably drawn parallels with previous outbreaks, in particular that of Ebola in 2014 and of the outbreak of Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS) in 2003 which also arose in China but affected Hong Kong more severely. While the SARS outbreak went largely unnoticed (at least not formally) by the Security Council, in 2014, it designated the Ebola outbreak in West Africa as a threat to international peace and security. Resolution 2177(2014) was the first time the Security Council had considered and subsequently determined a public health issue a threat to international peace and security in line with Article 39 of the UN Charter. This post examines briefly the Security Council’s response to the Ebola outbreak and considers whether a comparable response may result towards the currently COVID-19 outbreak. First, it assesses factors for the Security Council’s designation of the Ebola outbreak as a threat to peace and security are comparable to the current coronavirus outbreak. And third, it highlights some legal aspects pertaining to such a designation, including potential effects of that designation.

The COVID-19 has affected more than 200 countries and territories around the world and 2 international conveyances: the Diamond Princess Cruise Ship harboured in Yokohama, Japan, and the Holland America's Cruise Ship.

COVID-19 and India

Though India has done well in containing the spread of the virus, the vulnerability that India faces is still high. As currently, nearly more than 100 cases have been reported all across India. COVID-19 is spread via airborne droplets (sneeze or cough) or contact with the surface. It is possible that a person can get COVID-19 by touching their own nose, eyes or mouth.

India is highly vulnerable due to the large population constantly travelling and working in urban agglomerations like Delhi-NCR and Mumbai. Public hygiene in India is poor despite the "Swachh Bharat (Clean India) movements.

As we grapple with the global COVID-19 anxiety and fear, unfortunately, people tend to rely on social media platforms where rumours spread faster than the virus. The United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD), said the virus outbreak could cost the global economy up to \$ 2 trillion this year and that the pandemic could cause a recession in some countries causing global economic growth to clock in between 2.5 % .

The Indian government is facing the twin challenge of containing the virus when the economy is already in the slowdown.

On 24 March 2020, the government of India under Prime Minister Narendra Modi ordered a nationwide lockdown for 21 days, limiting movement of the entire 1.3 billion population of India as a preventive measure towards the 2020 coronavirus pandemic in India. It was ordered after a 14 hour voluntary public curfew on 22nd

March 2020, followed by enforcement of a series of regulations in the country's COVID-19 affected regions.

The lockdown restricts people from stepping out of their homes. All transport services – road, air and rail were suspended with exceptions for transportation of essential goods, fire, police and emergency services. Educational institutions, industrial establishments and hospitality services were also suspended. Services such as food shops, banks and ATMs, petrol pumps, other essentials and their manufacturing are exempted. The Home Ministry said that anyone who fails to follow the restrictions can face up to a year in jail.

As soon as the announcement of lockdown was made, people across the country resorted to panic buying to stock essentials despite Prime Minister's assurance of their supply. Amazon India and Flipkart temporarily suspended their services after the lockdown. Food delivery schemes were banned by several state governments despite central government's approval. Thousands of people emigrated out of major Indian cities, as they became jobless after the lockdown.

Henk Bekedam, WHO representative to India praised the response describing it as “timely, comprehensive and robust.” WHO executive director, Mike Ryan said that lockdowns alone will not eliminate coronavirus. He said that India must take necessary measures to prevent the second and third wave of infections.

Conclusion and Suggestions

Research by the scientists from the United States, Europe, China, Japan and the World Health Organisation (WHO) show no certain origin of the coronavirus (COVID-19) despite Wuhan first reported the outbreak.

Although Wuhan first reported the COVID-19 outbreak, there is no evidence that China is the source of the virus. Chinese people are also victims of the virus. Because this is a new virus, there are still things that we do not know, like how severe the illness can be, how well it spreads between people and other features of the virus. There is currently no vaccine to prevent the COVID-19 infection.

Basic protective measures against the new coronavirus (COVID-19) are:

- Washing hands frequently: Regularly and thoroughly cleaning our hands with an alcohol based hand rub or washing them with soap and water kills the viruses that may be in our hands.
- Maintain social distancing: Maintaining at least 1 metre (3 feet) distance between a person and another who is coughing or sneezing. When someone coughs or sneezes they spray small liquid droplets from their nose or mouth which may contain virus. If a person is too close, he can breathe in the droplets, including the COVID-19 virus if the person coughing has the disease.
- Avoid touching eyes, nose and mouth: Hands touch many surfaces and can pick up viruses. Once contaminated, hands can transfer the virus to our eyes, nose or mouth. From there, the virus can enter our body and can make us sick.
- Practice respiratory hygiene: This means covering our mouth and nose with our bent elbow or tissue when we cough or sneeze. Then dispose of the used tissue immediately. Droplets spread virus. Following good respiratory hygiene will protect the people from viruses such as cold, flu and COVID19.
- Seek early medical care in case of fever, cough and difficulty in breathing: Calling medical care in advance will allow health care provider to quickly direct us to the right health facility. This will also protect us and help prevent spread of viruses and other infections.

THE STUDENTS ATTITUDES TOWARDS COVID-19 VACCINE

Teac. Asst. Dr. Yasemin ÖZYER

Durağan Vocational School, Sinop University, Sinop, Turkey..

ORCID ID: 0000-0002-2706-8107

ozyeryaseminn@gmail.com

Res. Asst. Dr. Safiye YANMIŞ

Faculty of Health Sciences, Erzincan Binali Yıldırım University, Erzincan, Turkey.

ORCID ID: 0000-0002-9095-4048

safiye Yanmis@hotmail.com

Teac. Asst. Samet DİNÇER

Durağan Vocational School, Sinop University, Sinop, Turkey..

ORCID ID: 0000-0001-8498-2408

sdincer@sinop.edu.tr

ABSTRACT

Severe acute respiratory syndrome coronavirus-2 (SARS-CoV-2), which appeared in December 2019 and caused the coronavirus disease 2019 (COVID-19) outbreak, has recently become an unprecedented public health emergency. During the COVID-19 outbreak, a global consensus was reached on the need for rapid development of a vaccine against SARS-CoV-2 for effective and sustainable control. During this period, development of vaccines became a very important issue for public health and also brought with it debates about COVID-19 vaccine. In this study, we planned to examine the attitudes of university students towards vaccination in general. We planned a cross-sectional, descriptive study to research attitudes towards COVID-19 vaccine on a sample consisting of university students. In the present study conducted on 226 students, 91 (40,3%) students stated that they wanted to have vaccine for COVID-19 coronavirus, while 84 (37.1%) stated that they were undecided. Understanding students' perspective on future COVID-19 vaccine and supporting the awareness of a healthy life style can be useful in planning adequate response and multidisciplinary educational strategies in post-pandemic period. The interest in the importance of vaccination to control COVID-19 pandemic has increased and young adults have become one of the key populations for vaccination. Further understanding of young adults' willingness to get COVID-19 vaccination and the potential factors affecting their intentions to get vaccine will contribute to developing and implementing effective strategies in this group to encourage them to get COVID-19 vaccination.

Keywords: Vaccine, Covid-19, Student, Outbreak, Attitude

STRANDED TOURISTS AMID COVID 19 PANDEMIC IN SAN FERNANDO, LA UNION

**Rafael A. DAVID ¹, Maegan Rose J. PASCUA ¹, Angelica A. QUEJADO ¹,
Dorothy Maryed P. RIMPILLO ¹ and Hilmer M. FERNANDEZ ²**

¹Student Researchers, LORMA Colleges Senior High School

²Research Adviser, LORMA Colleges Senior High School

Corresponding author: dorothymaryed.rimpillo@lorma.edu

ABSTRACT

The coronavirus epidemic has infected thousands of stranded visitors around the world, the researchers will be tackling more Filipinos who were stranded overseas, or somewhere in the Philippines. Travelers are racing to airports in a desperate attempt to make it on a flight home, afraid of being stuck amid coronavirus lock-downs. Lockdowns are introduced at their expected destinations because of that leaving thousands of people stranded in many places. The researchers interviewed 10 local stranded tourists at San Fernando, La Union to identify being a stranded tourist and what are the problems they have encountered. Consequently, the researchers obtained to answer the following questions: 1.) What are the living experiences of local tourists stranded in San Fernando, La Union during the COVID 19 pandemic; 2. What are the coping mechanisms dealing with amidst COVID 19 in San Fernando, La Union during the COVID 19 pandemic. The research design that was utilized in the study is a Descriptive Qualitative Research Design. The data were analyzed using thematization. Results show that there are problems of being a stranded tourist and have encountered while being stranded in San Fernando, La Union. The local tourists stranded based on their living experiences are the financial trouble, emotional challenge, economic hardship, and coping mechanism. The researchers have concluded that the participants based on their living experiences have faced financial trouble, emotional challenge, economic hardship, and coping mechanisms. Presenting educational material in a form of a Blog that contains the essentials everybody needs while traveling to San Fernando, La Union. This will also guide tourists who will be visiting, who will be stranded in San Fernando, La Union, and to help national governments and tourism authorities to identify tourists.

Keywords: COVID 19, Experiences, Pandemic, Stranded tourists

**ORGANIZATIONAL COMMITMENT IN THE CONTEXT OF NEW NORMAL AND
HOMEWORKING**

YENİ NORMAL VE EVDEN ÇALIŞMA BAĞLAMINDA ÖRGÜTSEL BAĞLILIK

Assoc. Prof. Dr. Fahri ERENEL¹

¹*Director of Institute of Social Sciences, İstinye University, İstanbul, Turkey*

ORCID ID:0000-0001-8943-7265

ferenel@istinye.edu.tr

ÖZET

Yeni normal; yeni davranışlar, yeni tutumlar ve yeni etkileşim biçimleri demektir. Bu durum doğal olarak kendini toplumsal hayatın tam ortasında ve hatta kıvrımlarında gösterecektir. HRdergi ve Mia Araştırma'nın 534 beyaz yakalı çalışan ile gerçekleştirdiği 'Pandemi Sonrası Çalışma Hayatı Beklentileri Araştırması'nın sonuçları yeni normalin hem çalışanı hem İnsan Kaynakları Yönetimi'ni hem de yönetimi yeni bir iş anlayışına itecek gibi görüldüğünü ortaya koymuştur. Datayı, pandemi döneminde %71 oranında tamamen evden çalışanlar, %19 oranında ise dönüşümlü evden çalışanlar oluşturmuştur. Toplamda %90 oranında bir kesimin evden çalışma deneyimini yaşadığı belirlenmiştir. Bu kişilerin sadece %13'ü evden çalışmaktan memnun olmadıklarını belirtmiştir. (<https://hrdergi.com/pandemisonrasi-calisma-hayati-beklentileri-arastirmasi>). Evden çalışanlar ve işyerinde çalışanlar arasında iş doyumu ve yaşam kalitesi bakımından da farklılıklar vardır. Evden çalışmanın iş doyumu ve yaşam kalitesi üzerinde olumlu etkileri vardır fakat belirli bir seviyeden sonra olumsuz dönüşmektedir. Buna göre çok fazla evden çalışanlarda olumlu etkiler azalmaktadır. İşyerlerinin fiziksel ve psikolojik olarak verdiği disiplin ve düzen evde yok olabilmektedir. Örgüt içerisinde gösterilen çabada da evden çalışma sürecinde değişiklikler yaşanmıştır. Çalışma arkadaşları ve amirlerden uzakta olunması nedeniyle daha fazla çaba gösterilmiş ve kendini daha fazla gösterme ihtiyacı duyulmuştur. Buna bağlı olarak çalışanların bireysel sorumlulukları artmış ve ortak işlerde daha fazla sorumluluk almışlardır. Diğer taraftan işleri evde daha kısa sürede tamamlayabilmişlerdir. Evden çalışmaya bağlı olarak örgüt çalışanlarının uzaktan işleri yürütme çabası işyerindekinden daha fazla olsa da bireysel sorumluluğu ve işi daha hızlı yapmayı sağladığı ifade edilmiştir. Örgütsel bağlılık kavramı, modern yönetim kavramları arasında en fazla ilgi toplayan kavramlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Sadece işverene sadakat demek değil, örgütün iyiliği ve başarısının sürmesi için örgüte dâhil olanların düşüncelerini açıklayıp, çaba gösterdikleri bir kavram olarak tanımlanan örgütsel bağlılığın bu süreçten nasıl etkilendiği çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Örgüt, Çalışan, Bağlılık,

Keywords: Organization, Employee, Commitment

**MARKETING STRATEGIES, BUSINESS ETHICS AND SOCIAL RESPONSIBILITY
UNDER COVID-19 CONDITIONS**

**COVID-19 PANDEMİ ŞARTLARI ALTINDA PAZARLAMA STRATEJİLERİ, İŞ AHLÂKI
VE SOSYAL SORUMLULUK**

Asst. Prof. Dr. Abdullah ERAVCI

Department of Wholesale and Retail Sale, Boyabat Vocational School, Sinop University

ORCID ID: 0000-0003-4184-0842

aeravci@gmail.com

ABSTRACT

In general, businesses struggle in every condition and condition to make more profits and get more market shares. Under the conditions of Covid-19 Corona virus affecting all countries of the world, there are social problems caused by the competitions of businesses to get a share from the market and the pandemic. Travel restrictions and curfews imposed in order to control the pandemic restrict human life as a consumer. The consumer has to buy their needs from the closest shopping centers that they can reach. This situation limits the comparison of product prices and qualities in the market and decision-making processes to a certain extent for the consumer. Online shopping is increasing significantly. In response to the restrictions imposed on consumers, businesses are exempted from restrictions so that supply and distribution channels are not interrupted. Businesses are likely to play with price and quality by taking advantage of the constraints placed on the consumer with the ambition to earn more. However, it is predicted that companies acting with a social responsibility approach during the pandemic process will be better positioned in the mind of the consumer and gain competitive advantage in terms of sustainability and marketing. Under the conditions of the Covid-19 pandemic, the shrinkage of the markets, the stagnation of the economy, the weakening of business ethics with the ambition of some businesses to earn more, and the inability to produce social responsibility projects are seen as problems. In the field research, there are separate studies on consumer behavior and social responsibility projects during the Covid-19 pandemic process. However, studies that design marketing strategy, business ethics and social responsibility projects together under the pressure of Covid-19 are extremely rare. This research is a literature search. In the context of "Covid-19" and "pandemic", "marketing strategy", "business ethics" and "social responsibility" issues have been screened from academic studies and researches. During the pandemic process, some decisions of the government and local governments were examined and the relevant press reports were reviewed. At the end of the study, it was found that consumer behavior changed with the pandemic, unfair gains were obtained on some products and businesses that did not produce strategies were damaged. In such times, it is suggested to create marketing strategies suitable for pandemic and crisis conditions, and to support business ethics and social responsibility behaviors.

Keywords: Covid-19, Pandemic, Consumer Behavior, Marketing, Business Ethics, Social Responsibility

ÖZET

Genel olarak işletmeler daha çok kâr elde etmek ve pazardan daha çok pay alabilmek için her ortamda ve şartta mücadele vermektedirler. Bütün dünya ülkelerini etkileyen Covid-19 Corona virüs şartları altında işletmelerin pazardan pay alma yarışları ve pandeminin neden olduğu toplumsal sorunlar söz konusudur. Pandeminin kontrol altına alınabilmesi için getirilen seyahat kısıtlamaları ve sokağa çıkma yasakları tüketici olarak insan hayatını kısıtlamaktadır. Tüketici, ulaşabildiği en yakın alışveriş merkezlerinden ihtiyaçlarını satın almak durumundadır. Bu durum tüketici açısından pazardaki ürün fiyat ve kalitesinin karşılaştırılmasını ve karar verme süreçlerini belli ölçüde kısıtlamaktadır. İnternet

üzerinden alışverişler önemli ölçüde artmaktadır. Tüketicilere getirilen kısıtlamalara karşılık tedarik ve dağıtım kanallarının kesintiye uğratılmaması için işletmelerin faaliyetleri kısıtlamalardan muaf tutulmaktadır. İşletmelerin daha çok kazanma hırsıyla tüketiciye getirilen kısıtlamaları fırsat bilip fiyat ve kaliteyle oynaması muhtemeldir. Bununla birlikte pandemi sürecinde sosyal sorumluluk yaklaşımıyla hareket eden firmaların tüketici zihninde daha iyi konumlanabilecekleri, sürdürülebilirlik ve pazarlama açısından rekabet avantajı sağlayabilecekleri öngörülmektedir.

Covid-19 pandemi şartları altında pazarların daralması, ekonominin durgunlaşma, bazı işletmelerin fazla kazanma hırsıyla iş ahlâkının zayıflaması, sosyal sorumluluk projelerinin üretilmemesi problem olarak görülmektedir. Yapılan alan araştırmasında Covid-19 pandemi sürecinde tüketici davranışları ve sosyal sorumluluk projelerine ilişkin ayrı ayrı çalışmalar bulunmaktadır. Ancak Covid-19 baskısı altında pazarlama stratejisi, iş ahlâkı ve sosyal sorumluluk projelerini birlikte tasarlayan çalışmalara oldukça nadir rastlanmaktadır. Bu araştırma bir literatür araştırmasıdır. “Covid-19” ve “pandemi” bağlamında “pazarlama stratejisi”, “iş ahlâkı” ve “sosyal sorumluluk” konuları akademik çalışma ve araştırmalardan taranmıştır. Pandemi sürecinde hükümet ve yerel yönetimlerin bazı kararları incelenmiş ve ilgili basın haberleri gözden geçirilmiştir. Araştırma sonunda pandemiyle tüketici davranışlarının değişime uğradığı, bazı ürünler üzerinden haksız kazanç elde edildiği ve strateji üretmeyen işletmelerin zarar gördüğü bulgularına ulaşılmıştır. Böyle zamanlarda pandemi ve kriz şartlarına uygun pazarlama stratejilerinin oluşturulması, iş ahlâkının ve sosyal sorumluluk davranışlarının desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, Tüketici Davranışları, Pazarlama, İş Ahlâkı, Sosyal Sorumluluk

GİRİŞ

Çin’in Wuhan kentinden çıkıp pandemiye dönüşerek dünyaya yayılan Covid-19 trajedisi bir yılı geçmesine rağmen devam etmektedir (Zheng et al., 2021). Araştırmalarda virüsün dünya coğrafyasına yayıldığı ve pazarlama disiplini derinden etkilediği belirtilmektedir (He and Harris, 2020). Toplumlara pek çok yönden sallayan, ekonomileri sarsan ve hayatları alıp götüren salgının etkileri felsefeleri, ideolojileri, tüketim alışkanlıklarını ve pazarlama stratejilerini değiştirmektedir. Hükümetler ve yerel yöneticiler salgınla mücadele edebilmek için bir dizi karar almakta ve kararlar pazara yansımaktadır.

Hükümetler ve yöneticiler pandemi sürecini yönetmeye, işletmeler krizi fazla zarar görmeden aşmaya çalışmakta ve tüketiciler kendi güvenliklerini önceleyerek davranış değişikliği göstermektedirler. Ülkeler, şehirler, yöneticiler ve işletmeler Covid-19’un neden olduğu şartlar altında bir sınav vermektedirler. Başta kamu işletmeleri ve özel işletmeler olmak üzere yöneticiler, üreticiler, pazarlamacılar ve tüketiciler takındıkları iş ahlâkı tutumları ve yüklendikleri sosyal sorumluluk davranışları gözlemlenmektedir. Hükümetler daha fazla zarar görmemeleri için “Kısa Çalışma Ödeneği”, “Asgari Maaş Desteği”, “SGK Prim Ödemeleri”, “Vergi Düzenlemeleri” ve “Kredi-Finansman Desteği” gibi bazı desteklerle çalışanları ve işletmeleri belli ölçüde desteklemektedir (İşbaşı, 2020). Bunun yanında Sağlık Bakanlığı ve İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulları bazı işletme faaliyetlerini kısıtlama ve yasaklardan muaf tutmakta ve tüketicilere ihtiyaçlarını karşılama noktasında esneklikler getirmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2020; Sinop İl Hıfzıssıhha Kurulu, 2020).

Yaşanan insani trajediler yanında bazı işletmeler tüketicinin maruz kaldığı çaresizliği fırsat bilerek şartların zorunlu ihtiyaç hâline getirdiği el dezenfektanı ve tuvalet kâğıdı gibi ürünlerin fiyatlarıyla oynamaktadırlar (Chakraborti and Roberts, 2020). İşletmelerin bir kısmı çalışanlarını korumaya çalışırken, bir kısmı da işçilerinin işine son vererek küçülmeye gitmektedirler. Bazı araştırmalara göre Covid-19’un ekonomik ve sosyo-kültürel sonuçları olacak ve etkileri uzun süre devam edecektir (He and Harris, 2020). Pandeminin uzun süreli etkilerinin hafifletilebilmesi için iş ahlâkı çerçevesinde sosyal

sorumluluk projelerini içeren pazarlama stratejilerinin üretilmesini konu edinen bu araştırma sahasında şehir pazarlamasıyla ilişkilendirilmiş ender çalışmalardandır. Kısıtlamalar, yasaklamalar ve pazar etkinliklerinin merkezi şehir olması dolayısıyla şehir pazarlaması merkezinde konunun incelenmesi önemlidir. Amaç, özelde şehir pazarlamasına, genelde ise pazarlama bilimine katkıda bulunmaktadır.

METODOLOJİ

Covid-19'un etkisinin, toplumların ve bireylerin yaşamında derinden hissedildiği pandemi sürecinde pazarların zarar görmesi, tüketici davranışlarının değişmesi ve fırsatçıların fiyat oyunları bu araştırmaya yönlendirmiştir. Araştırma, literatür taramasına dayanmaktadır. Yöntem olarak alanda yapılan araştırma ve çalışmalar taranmış ve sürece etki eden bazı kararlar ile basın haberleri kontrol edilmiştir. Araştırmada son bir yıl içinde yayınlanan Türkçe ve İngilizce dillerinde ulaşılabilen kaynaklarda incelemeler yapılmıştır. Türkiye'de illerde bulunan İl Umumi Hıfzıssıhha Kurul kararlarının Sağlık Bakanlığı Salgın Yönetimi ve Çalışma Rehberi doğrultusunda alındığı bilindiğinden Sinop ili kararları yeterli görülerek Kurulun işletme ve tüketici yararına getirdiği istisnalar incelenmiştir. Araştırma konusuna bağlı kalınarak covid-19, pandemi, iş ahlâkı, sosyal sorumluluk, tüketici davranışları, pazarlama stratejileri kavramları üzerine araştırmalar yapılmış ve alandaki çalışmalar aşağıda Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Covid-19, Tüketici Davranışları, İş Ahlâkı ve Sosyal Sorumluluk Çalışmaları

<i>Araştırmacılar</i>	<i>Çalışma Alanları</i>
He and Harris, 2020	Covid-19 pandemisi, sosyal sorumluluk, pazarlama felsefesi
Çengel, Pirtini ve Çakıroğlu, 2020	Covid-19, sosyal sorumluluk
Sharifi and Khavarian-Garmsir, 2020	Covid-19 pandemisi, şehir planlaması, tasarım ve yönetim
Jamal and Budke, 2020	Pandemi, turizm, sosyal sorumluluk
Kement, Çavuşoğlu, Demirağ, Durmaz ve Bükey, 2020	Covid-19 algısı, ilaçsız önlemler, tüketici davranışı
Zheng, Luo and Ritchie, 2021	Tüketici davranışları; tehditler, seyahatten kaçınma, seyahat uyarıları, korunma güdüsü,
Crik and D. Crik, 2020	Pandemide pazarlama stratejileri, iş birliği
Tekin, 2020	Pandemi, tüketici davranışları
Ottone and Qu, 2020	Covid-19, Şehirlerin tepkisi
Daneshpour, 2020	Pandemi, Covid-19, planlama,
Chakraborti and Roberts, 2020	Covid-19, fiyat oyunları, tüketici davranışları
Goel and Ramanathan, 2014	İş ahlâkı, sosyal sorumluluk

Yukarıdaki tabloda birinci sütunda araştırmacılar, ikinci sütunda ise araştırma ve çalışmaların konusu verilmiştir. Bu kaynaklar ve araştırmalar temelinde aşağıda Covid-19 ve kısıtlamalar, pandemi sürecinde tüketici davranışları, pazarlama stratejileri, iş ahlâkı ve sosyal sorumluluk konularına yer verilmiştir.

COVID-19 VE KISITLAMALAR

Yüzyılımızda insanoğlunun yaşamını tehdit eden ve ekonomileri sarsan bölgesel ve küresel bazı pandemilere tanık olunmuştur. Bunlar arasında en ıstırap veren pandemi Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıktığı kabul edilen yeni tip Corona virüstür (Zheng et al., 2021). Covid-19'un açılımı corona ve virüs kelimelerinin ilk ikişer harfiyle disease kelimesinin ilk harfinden oluşmakta ve ortaya çıktığı yılın son iki rakamını da alarak Covid-19 şeklinde adlandırılmaktadır (Gennaro et al., 2020).

Virüs, Dünya sağlık Örgütü'nün verilerine göre 28 Şubat 2021 tarihi itibarıyla 223 ülkeye yayılmış ve 2.520.550 insanın ölümüne yol açmıştır (World Health Organization). Şehir ve ülke sınırlarının kapatılması ve uçuşların yasaklanması gibi getirilen kısıtlamaların boyutu şehirleri ve ülkeleri aşarak küresel yaygınlık kazanmıştır.

Getirilen vize kısıtlamaları, uçuşların askıya alınması, sınırların kapatılması ve seyahat kısıtlamaları ticareti önemli ölçüde etkilemiştir. Turizm alanında seyahat korkusu ve yapılan uyarılar önemli kayıplara yol açmıştır (Zheng et al., 2021). Turizmin dışında girişimciler ve iş adamları ticari amaçlı gezilerine ara vermişlerdir. Okullar ve iş yerleri kapatılmış veya zaman kısıtlarıyla kısmen açılabilmiştir. Covid-19 pandemisine karşı çözüm olacak herhangi bir ilaç veya aşının bulunmaması ilaçsız önlemler almaya zorlamıştır. Bu önlemler sosyal mesafe, kalabalıkları seyreltme ve yukarıda bahsedilen kısıtlamalar şeklinde gerçekleşmiş ve her ne kadar aşı uygulamasına geçilmiş olsa da bu kısıtlamalar Şubat 2021 itibarıyla hâlen devam etmektedir. İnsanlar kısıtlamaları tüketici olarak duygusal ihtiyaçlarına, alışkanlıklarına ve satın alma davranışlarına yansıtarak yaşamaktadırlar. Sonuçta tüm dünyada ekonomiler pandemiden dolayı zarar görmektedir (Kement vd., 2020).

PANDEMİ SÜRECİNDE TÜKETİCİ DAVRANIŞLARI VE PAZARLAMA STRATEJİLERİ

Pandeminin tüketici hayatına getirdiği kısıtlamalar, ölümler, hastalıklar ve korku Covid-19 algısını oluşturmuştur. Kement ve diğerleri (2020) tarafından üretilen araştırma modelinde Covid-19 algısı henüz etkili bir ilaç bulunmadığı için ilaçsız önlemler üzerine tasarlanmıştır. İlaçsız önlemler sosyal mesafe ve izolasyon gibi uygulamalara dayanmaktadır. Bu uygulamalar seyahat korkusu ve diğer kısıtlamalarla birlikte tüketici davranışlarına yansımaktadır. İlaçsız önlemler şeklinde tanımlanan bu uygulamaların salgın devam ettiği ve ilaç bulunmadığı sürece devam etmesi beklenmektedir (Kement vd., 2020).

Covid-19 pandemisinin etkileri tüm toplumlarda, farklı yaş ve gelir gruplarında, mesleklerde, yöneticilerde, işletmelerde ve diğer gruplar üzerinde gözlemlenmektedir. İnsan doğumundan itibaren sınıfına ve statüsüne bakılmaksızın bir tüketicidir. Tüketici alışkanlıkları ülkelere, coğrafyalara ve yaş gruplarına göre farklılık gösterebilmektedir. Pandeminin demografik faktörler bakımından her gruba öğrettiği bir şeyler olmuştur ve olmaya devam etmektedir. Bir araştırmaya göre salgın öncesinde ihtiyaçlarına tek seferde ulaşp ve bir defada tüketen Z kuşağı salgın sayesinde stok yapmayı öğrenmiştir (Tekin, 2020). Tüketici unuttuğu evde ekmek yapma işini hatırlamıştır. Kendi ihtiyaçlarını kendi karşılayabildiği noktada alışverişten uzak durma eğilimi göstermiştir.

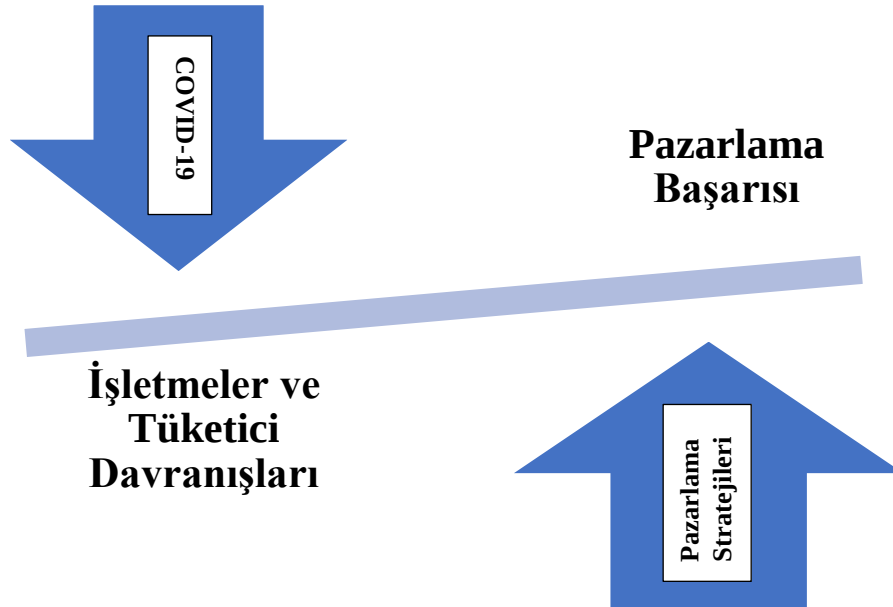
Tüketici davranışlarına bağlı olarak işletmeler yeni pazarlama stratejileri üretmek ve uygulamak zorundadırlar. Covid-19 pandemisinin kendine has etkilerini göz ederek rekabet stratejileri üretmek durumundadırlar. Rakiplerle rekabet edebilmek için kaynak paylaşımı yoluna gitmek, ortaklıklar kurmak ve karşılıklı çıkar ilişkilerine dayanan stratejilerin belirlenmesi gerekmektedir (Crik and D.Crik, 2020). Örneğin tüketici ürünü kapısında satın alma davranışı gösterince işletmeler pazarlama karmasında dağıtım hizmetleri veren firmalarla işbirliğine gitmek durumunda kalmışlardır.

Stratejiler ve Covid-19 önlemlerinin muhatabı doğal olarak işletmelerdeki karar vericilerdir. Değişen şartlara göre durum belirlemek çalışanlardan daha çok yöneticilerin alanına girmektedir. İşletmeleri karar vericilik veya yönetim erki bakımından iki grupta değerlendirmek mümkündür. Birincisi üst yönetim kararlarıdır ki, bunların kararları kendileri dışındaki işletmeleri de etkilemektedir. Şehir yönetimlerinde valiler, belediye başkanları ve hıfzıssıhha kurul kararları diğer işletmeleri etkileyen kararlardır. Yöneticilerin işletmelere etkisi olan kararlarda esnek olması ve tüketiciyi gözetmesi pandeminin yıkıcı etkisini azaltabilir. İkinci grupta yer alan işletmeler özel işletmelerdir. Kararları daha çok kendilerini etkilemektedir. Kamu ve özel işletmeler şeklinde ele alınabilecek her iki işletme türü de

pandemi krizine rağmen pazarı korumak durumundadır. Yaşanan durgunluğun şartlarına göre gıda ve hizmet gibi temel ihtiyaçlar üzerine yeni stratejilere ihtiyaç vardır (Crik and D.Crik, 2020). Bir ihtiyaç da pandeminin zorladığı şehir altyapı ve üstyapı planlamasıdır. Tüketici şartlara uygun ve güvenli yaşam alanları talep etmektedir (Daneshpour, 2020). Genel itibariyle Covid-19 şartlarına odaklanarak strateji belirleyen işletmelerin rekabet üstünlüğü kazanması doğaldır. Şartlara göre belirlenen yeni stratejiler işletmenin örgütsel öğrenimine ve deneyimine katkıda bulunmaktadır.

Covid-19 toplumlar üzerinde bir şok etkisi yaratmıştır. Şok etkisini gören ve yaşayan işletmeler amaçlarını ve çekirdek görevlerini gözden geçirme ihtiyacı duymaktadırlar. Pazarlamacılar, alanda çalışan akademisyenler ve yöneticiler strateji üretmek durumundadırlar. Pandemi öncesi ile pandemi sonrasında büyük bir olasılıkla tüketici beklentileri farklı olacaktır ve işletmeler değişen müşteri beklentileriyle yüzleşeceklerdir (He and Harris, 2020). Duruma göre strateji üreten veya var olan stratejilerini güncelleyen işletmelerin ayakta kalma şansı artacaktır.

Tüketici olarak insanın karşılaştığı sorunlar ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar yeni stratejileri veya var olan stratejilerin güncellenmesini gerekli kılmaktadır. Covid-19'un beraberinde getirdiği kısıtlamalarla daralan pazarlar ve değişen tüketici ihtiyaçları karşısında pazarlama inovasyonu önerilmektedir (Wang et al., 2020). Öneride yapılacak inovasyonun veya getirilen değişim ve yeniliğin işi genişleteceği ve tüketici kazandıracağı belirtilmektedir. Üretilcek stratejiler ve inovasyonların sosyal sorumluluğu içermesi ve bu konuda diğer işletmelerle (kamu, özel sektör ve sivil toplum örgütleri gibi) iş birliği yapılması uygun bir strateji olarak görünmektedir. Covid-19 küresel bir kriz olup risk ve fırsat büyüklüğü bağlamında stratejik düşüncelerin daha çok işe yarayacağı varsayılmaktadır. Aşağıda Şekil 1'de Covid-19'la mücadele kapsamında getirilen kısıtlama ve yasakların pazarları ve tüketici davranışlarını baskı altına aldığı ve bu baskı karşısında pazarlama başarısı için uygun stratejilerin üretilmesi gerektiği düşüncesi bir model eşliğinde tasarlanmıştır.

Şekil 1. Covid-19 Pazarlama Stratejileri Modeli

Yukarıda tasarlanan araştırma modeline göre Covid-19 baskısı küresel boyutta işletmeleri ve tüketici davranışlarını etkilemekte ve baskı altına almaktadır. İşletmeler de aynı baskıyı tüketicilerle beraber yaşamaktadır. İşletmelerin bu baskıdan pazarlama stratejileri üreterek hayatta kalması ve pazarlamada

başarılı olması alanda elde edilen bilgilere uygun düşmektedir. Sosyal medya araçlarının daha çok kullanılması, iş birliği projeleri ve aynı alanda faaliyet gösteren işletmelerle beraber hareket edilmesi inovasyona yardımcı olabilir (Wang et al., 2020). İşletmelerin kapasitelerinin sınırlı olması nedeniyle yapılacak iş birliklerinin iş ahlâkı ve sosyal sorumluluk çerçevesinde biçimlendirilmesi hâlinde tüketici ile sağlıklı iletişim kurulacağı ve durumun işletme başarısına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

İŞ AHLAKI VE SOSYAL SORUMLULUK

Covid-19, insan yaşamına sıkıntı veren ve verdiği sıkıntı karşısında ahlâkî ve ekonomik boyutu olan bir salgındır. Ahlâk sosyal varlık olarak insanın toplumsal ilişkilerinde ortaya çıkan bir kavramdır. Bu yönüyle virüsün yarattığı etki altında iş ahlâkı, sosyal sorumluluk ve ekonomi arasında yakın bir ilişki bulunduğu söylenmektedir (Sharifi and Khavarian-Garmsir, 2020). Bilindiği üzere Covid-19'da olduğu gibi pek çok araştırmada sosyo-ekonomik faktörler birlikte ele alınmaktadır. Sosyal boyutu insan varlığını ve ilişkilerini ifade etmektedir ve bu ilişkiler arasında literatürde etik ve ahlâk kavramları incelenmektedir.

Bu çalışmada “etik”, yerine “ahlâk” kavramı; “iş etiği” yerine “iş ahlâkı” kavramı tercih edilmektedir. Nedeni, pandeminin yarattığı sıkıntılar karşısında ahlak kavramının etik kavramına göre “ahlaklı bir davranış” veya “ahlaksızca bir davranış” şeklinde daha etkileyici olması ve baskın olarak kullanılmasıdır. Sosyal sorumluluk ile birlikte ahlâk kavramının kullanımı daha sıcak karşılanmaktadır. Normal şartlar altında iş ahlâkı ile sosyal sorumluluk kavramları aynı anlamda değildir. Bununla birlikte birbirine referans olan iki kavramdır (Goel and Ramanathan, 2014). Başka bir anlatımla sosyal sorumluluk faaliyetleri iş ahlakına uygun şekilde yürümektedir (Demir ve Songür, 1999).

İş ahlâkı; ahlâki disiplinlerin bütün alanlarını, karar süreçlerini ve iş idaresinin kodlarını kapsamaktadır (Goel and Ramanathan, 2014). Ahlâk, iş idaresi ve stratejilere yönelmektedir. Çalışanların, hissedarların, paydaşların yasal haklarını ve tüketicilerin ticari haklarını destekleyen bir kavramdır. İş ve ahlak kavramları birey yaşamıyla ilişkilidir ve karmaşık görünmektedir. İş yaşamında duygular, düşünceler, yargılar ve davranışlar söz konusudur. Karşılaştığı ve yaşadığı tutum ve davranışlar konusunda bireyin yanlış veya doğru dediği yargıları vardır. Buna göre iş ahlâkı bir örgütte geçerli olan kuralları ve uyumu ifade etmektedir (Tekin vd., 2018).

Salgınla mücadele sırasında ekonomik güç ve sosyal güvenlik sisteminin iyi olması bütün sorunları çözmemektedir. Toplumun ahlâki yapısının sahip olması da oldukça önemlidir. Yaşanan sıkıntıların birlikte aşılması yolunda ahlâkı merkeze alan iş birliklerine gidilmesi gerektiği belirtilmektedir (Çukur vd., 2020). İşletme ve bireyin arkasında olduğu çıkarların çoğu zaman ahlâkın önüne geçtiği ve kısıt tanımadığı ifade edilmektedir (Demir, 2020).

Toplumun her kesimini etkisi altına alan salgın soyut, somut ve oldukça karmaşık sorunlar üretmektedir. Karmaşık sorunlar farklı disiplinlerin sürece dâhil edilmesi yanında sosyal sorumluluk konusunu öne çıkarmaktadır. Pandemi süreci uzadıkça sosyal sorumluluğun da önemi artmaktadır (Parker, Roper and Medway, 2015). Parker ve arkadaşlarının araştırmalarında yer verdiği gibi insanoğlunda yaşadığı yere bağlı aidiyet duygusu bulunmakta ve bu da sosyal boyut kazanmaktadır. Diğer doğal afetlerde olduğu gibi salgın hastalıklarda da içinde yaşanan mekâna, şehre, bölgeye, ülkeye ve tüm insanlığa yönelik sosyal sorumluluk duygusunun tüm çıkar hesaplarını bir tarafa koyması istenen durumdur.

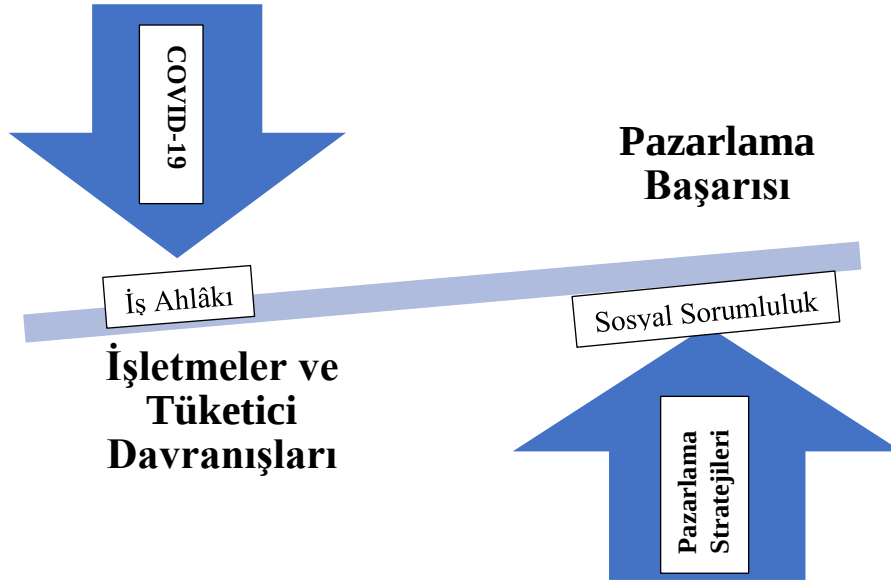
Sosyal sorumluluk kavramı işletmenin tüm faaliyetlerinde toplumun çıkarlarını gözetmesi anlamında kullanılmaktadır. 1980’li yıllarla birlikte işletme hayatına dâhil edilmiştir (Demir ve Songür, 1999). İnsan veya işletme örgütleri sosyal ve biyolojik bir çevrede yaşamaktadır. Yaşadığı çevrenin bir parçası olarak toplumsal sorumluluk yükümlüğü bulunmaktadır. Sosyal sorumluluk faaliyetleri yürüten

işletmelerin toplumla olumlu ilişkiler inşa edip yarınları güvenle bakabileceği belirtilmektedir. Paydaşlar önemlidir ve sosyal sorumluluk hissedarlardan ziyade işletme dışındaki paydaşların ihtiyaçlarına yönelmektedir (Goel and Ramanathan, 2014; Tekin vd., 2018).

Sosyal sorumluluk dışındaki paydaş ve hedef kitlelere ürün ve işletme üzerinde farkındalık, imaj ve pazarda rekabet avantajı kazandırmaktadır. Ancak bunlar yasal veya sözleşmelerden ileri gelen bir zorunluluk değil, görev dışında üstlenilen bir yükümlülüktür (Çengel vd., 2020). Bir işletmenin hal-i hazırda müşterisi olmayan öğrenci gruplarını alıp işletmesini gezdirmesi, bilgilendirmesi ve onlara promosyonlar vermesi potansiyel müşterilerle ilk ilişkiyi kurması anlamına gelmektedir. Bu durum işletmenin gelecekteki yararınadır. Diğer taraftan topluma hizmet için fedakarlıkta bulunmak ve insani koşullarda toplumun yanında olmak güven kazanmanın bir yoludur. İşletme ve toplum birbirine muhtaçtır. İşletmenin iyileşmesi ile toplumun iyileşmesi, işletmenin işlerinin kötüye gitmesi ile toplumun kötüye gitmesi birbirinden bağımsız görünmemektedir. Sosyal sorumluluk topluma saygı duymayı ve yardımsever olmayı gerektirmektedir (Çengel vd., 2020).

İş ahlâkı ve sosyal sorumluluk alanına giren ortak konuların bulunduğu düşünülmektedir. Bu konulardan birisi sosyal ve ekonomik boyutu olan pandemi hakkında tarafları doğru bilgilendirme sorumluluğudur. Tarafların, hissedarların ve paydaşların doğru bilgilendirilmesi ahlâki bir sorumluluktur (Jamal and Budke, 2020). İşletmelerin tüketiciyi doğru bilgilendirmesi, temel ihtiyaçların karşılanması sırasında fırsatçılık yapmaması, kamu ve özel sektörün şartların gerektirdiği şekilde stratejiler ve sosyal sorumluk projeleri üretmesi toplumun yararınadır.

Covid-19 pandemi sorunu hayatın akışına, sosyal ve ekonomik düzene dokunmaktadır. İş ahlâkı ve sosyal sorumluluk bağlamında pandeminin neden olduğu sorun ve değişen ihtiyaçlar karşısında motivasyon ve çözüm üretmeye ihtiyaç vardır. Covid-19'un neden olduğu sorunlara motivasyon ve inovasyon yaklaşımını öneren bazı çalışmalara rastlanmaktadır. Wang et al. (2020) tarafından getirilen öneriler arasında işletmelerin inovasyon motivasyonunu kullanmaları hâlinde ayakta kalmaları işini kolaylaştıracakları ifade edilmektedir. Tüketici davranışlarında gözlemlenen değişimler ve değişen beklentiler inovasyon stratejileri konusunda önemli ipuçlarıdır. İnovasyonla firma, tüketicilerine bir taahhütte bulunmaktadır (Wang et al., 2020). Taahhüt beraberinde iş ahlâkı ve sosyal sorumluluğu tüketici zihnine taşımaktadır. İş ahlâkı ve sosyal sorumluluğun işletmenin taahhütleri arasında yer almasının pazarlama başarısını artıracığı öngörülmektedir.

Şekil 2. Covid-19 Pazarlama Stratejileri Modeli-2

BULGULAR

Araştırmada Covid-19'un işletmelerin iş ahlâkını tüketiciyle ilişkilerinde örgüt olarak baskıladığı düşünülmektedir. Bu baskı ve pazarlama stratejileri arasına sosyal sorumluluk projelerinin dâhil edilmesiyle pazarlama başarısı elde edilebileceği yönünde aşağıdaki bulgulara rastlanmıştır.

- Covid-19 tüm dünyada 223 ülke, bölge veya kıtaya yayılmış bir pandemidir (World Health Organization, 2021).
- Covid-19 ekonomik, sosyal, kültürel ve politik zararlar açmakta, tüketicileri ve pazarları etkilemektedir (He and Harris, 2020; Zheng vd., 2021; Kement vd., 2020).
- Pandemi sürecinde rakiplerinden geril kalmak istemeyen işletmeler duruma göre stratejiler üretmektedirler (Crik and D.Crik, 2020).
- Daha çok kazanma hırsı bazı işletmeleri fiyat oyunları ile iş ahlâkına uygun olmayan ve kural dışı davranışlara yöneltmektedir (Chakraborti and Roberts, 2020; Tekin vd., 2018).
- Ahlâk ve sosyal sorumluluk işletmelerde kurumsallığın bir parçasıdır (Çengel vd., 2020).
- Pandeminin sıkıntılarını derinden yaşayan tüketici grupları bazı ülkelerde önceden var olan yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve şiddet kodlarını tekrar harekete geçirme eğilimine girebilmektedir (Ottone, 2020).

İşletmenin sosyal sorumluluk faaliyetleri yürütmesi kurumsal özellik yansıtmakta ve bir yardımcı pazarlama yöntemi olarak ortaya çıkmaktadır. Ahlaki zorunluluk ve sosyal sorumluluk hissi toplum için fedakârlığa yönelmektedir (Çengel vd., 2020).

TARTIŞMA

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara göre Covid-19'un tüm dünya ülkelerine getirdiği bir bedel olduğunu tartışmaya gerek yoktur. Ancak devam eden pandeminin nereye ve ne zamana kadar süreceği, ekonomik ve toplumsal sonuçları tartışılmaktadır. Şubat 2021 sonu itibariyle aşı uygulamalarına başlanmış olsa da aşının virüsü %100 bitirecek bir etkisinden söz edilememektedir. Pandeminin yarattığı olumsuz etkiler karşısında zorunlu tüketim maddeleri üzerinde fiyat oyunlarından bahsedilmektedir. Covid-19 sürecinde bazı işletmelerin kâr amacını önceleyerek iş ahlâkı ve yasaların ötesine geçtikleri

belirtilmektedir (Chakraborti and Roberts, 2020). Bu noktada daha çok kazanma hedefini tutturmak isteyen işletmelerin davranışları tartışma konusudur. Ticaret serbest bir şekilde ve normal zamanlarda akışında ilerlerken pandemi şartlarında bu serbestlik nasıl bir sonuca götürmektedir? İnsanın olduğu yerde yasaların her alana yetişmesi ve hızla değişen ihtiyaçlar ile tüketici davranışlarına ayak uydurması zor görünmektedir. Bu noktada birey vatandaşlık duygusuyla ve ahlâki sorumluluklarını bilerek hareket etmek durumundadır (Tekin vd., 2018). Salgının etkileri sosyolojik bakımdan ülkelere, bölgelere ve insan faktörüne göre değişebilmektedir. Yaşanan acılar vardır ve toplumsal acılar karşısında iş ahlâkı ve sosyal sorumlulukların tartışılması muhtemel görünmektedir (He and Harris, 2020: 180). Salgının etkisiyle toplumlarda sosyal mesafe, izolasyon ve ekonomik sıkıntılar nedeniyle bir gerilimin yaşandığı muhakkaktır (Sharifi and Khavarian-Garmsir, 2020).

He ve Harris (2020) Covid-19 tarafından pandemi döneminde sosyal sorumluluk ve pazarlama felsefesini konu edinen bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada pandeminin tüketici etğini ve pazarlama felsefesini etkilediği belirtilmektedir. Tüketici alışkanlıklarının değişmesi işletmeler tarafından fark edilip gözetlenmelidir. Pandemi devam ettiğine ve virüs mutasyona uğradığına göre işletmelerin stratejilerini güncellemeleri gerekebilir. Covid-19 pandemisi bazen 1930'lardaki Büyük Kriz ile karşılaştırılmakta ve henüz sonuç alınamaması ve nereye kadar gideceğinin belirsiz olması nedeniyle pazarlama tarihinde önemli bir çevresel değişime yol açabileceği belirtilmektedir. Bazı varsayımlara göre ekonomik, sosyal, politik ve kültürel sonuçlar düşündürmektedir (He and Harris, 2020: 176)

SONUÇ

Bu araştırma, Covid-19 baskısı altında tüketici davranışları, iş ahlâkı, sosyal sorumluluk ve pazarlama stratejileri üzerine tasarlanmıştır. Amaç, belirtilen alanlarda araştırmalar yaparak pandemi sürecinde karşılaşılan zorlukları iş ahlâkı ve sosyal sorumluluk projelerini dikkate alan pazarlama stratejilerinin üretilmesine ve bunun pazarlama başarısına katkısına dikkat çekmektir.

İnsan iş ahlâkını yitirdiğinde ve sosyal sorumluluk anlayışını kaybettiğinde farklı tutum ve davranışlar sergileyebilmektedir. Bazı işletmeler fiyat oyunları ile kısa dönemli kâr ediyor gibi görünse de uzun dönemde toplum nezdindeki güvenlerini sarsmakta ve geleceklerini tehlikeye atmaktadırlar. Covid-19 pandemisi tüm hayata yansıyan bir sağlık krizidir ve etkisi tüketici zihninin derinliklerine yerleşmektedir. Bu nedenle pandeminin baskısı ve sınırsız kazanma hırsı ahlâk ile dengelenmelidir. Tüketici davranış değişiklikleri ve pazar hareketleri izlenerek pazarlama stratejileri üretilmelidir. Araştırma modelinde tasarlandığı üzere (Şekil 2) iş ahlâkı ve sosyal sorumluluğu öne alan stratejilerin pazarlama başarısını olumlu yönde etkileyeceği değerlendirilmektedir.

Araştırma sonunda Covid-19 gibi sağlık krizlerinde iş ahlâkı ve sosyal sorumluluk projelerinin önemsenmesi, tüketici davranışlarındaki değişimin izlenmesi ve bütün faktörlerin göz önüne alınarak pazarlama stratejilerinin oluşturulması veya güncellenmesi önerilmektedir. Yerel yönetimlerin çalışmalarında ve akademik araştırmalarda mikro ve makro faktörlerin gözetilmesi ile pandeminin etkileri üzerinde yapılacak çalışma ve araştırmaların gelecek için önemli kaynak oluşturabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Chakraborti R. and Roberts G. (2020). Anti-Price Gouging Laws, Shortages, and COVID-19: Big Data Insights from Consumer Searches. *SSRN Electronic Journal*, 1-18. DOI: 10.2139/ssrn.3613726
- Crick J. M. and Crick D. (2020). Coopetition and COVID-19: Collaborative Business-to-Business Marketing Strategies in a Ppandemic Crisis. *Industrial Marketing Management* 88, 206–213.

- Çengel Ö., Pirtini S. ve Çakıroğlu I. (2020). Covid-19 Sürecinde İşletmelerde Kurumsal Yönetim ve Sosyal Sorumluluk Stratejilerinin Yeniden Yapılandırılması Üzerine Pazarlama Yönlü Bir Yaklaşım. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi*, Yıl:4 Sayı:7 Bahar 2020/1, 1-21.
- Çukur C. Ş., Özel T. K., Bağcıvan M. S. R., Gök S. E., Sağlam, P., Soydaş P., Süsen Y. ve Temel A. (2020). *Kovid-19'un Psikolojik Faktörler Açısından Değerlendirilmesi ve Politika Önerileri 2020*. Editör: İbrahim Demir, Kovid-19 ve Sonrası: Disiplinlerarası Bir Yaklaşım (içinde: 24-35.sayfalar arası). ULİSA12, Sayı 3, Haziran 2020.
- Daneshpour, Z. A. (2020). Out of the Coronavirus Crisis, a New Kind of Urban Planning Must be Born. *Urban Planning Theories and Approaches Project*, 1-10. DOI: 10.13140/RG.2.2.17931.44322.
- Demir H. ve Songür N. (1999). Sosyal Sorumluluk ve İş Ahlakı. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:2 Sayı: 3, 150-168.
- Demir İ. (2020). Kovid-19 Sonrası Küresel Ekonomik Dengeler. Editör: İbrahim Demir, *Kovid-19 ve Sonrası: Disiplinlerarası Bir Yaklaşım* (içinde: 36-41.sayfalar arası). ULİSA12, Sayı 3, Haziran 2020.
- Gennaro F., Pizzol D., Marotta C., Antunes M., Racalbutto V., Veronese N. and Smith L. (2020). Coronavirus Diseases (COVID-19) Current Status and Future Perspectives: A Narrative Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17, 2690, 1-11.
- Goel M. and Ramanathan P. E. (2014). Business Ethics and Corporate Social Responsibility – Is There a Dividing Line? *Procedia Economics and Finance*, 11, 49 – 59.
- He H. and Harris L. (2020). The Impact of Covid-19 Pandemic on Corporate Social Responsibility and Marketing Philosophy. *Journal of Business Research*, 116, 176–182.
- İşbaşı (2020). *Corona (Covid-19) Virüsü ile Mücadelede İşletmelere Verilen Destekler*. <https://isbasi.com/blog/corona-covid-19-virusu-ile-mucadelede-isletmelere-verilen-destekler> (Erişim Tarihi:26.02.2021).
- Jamal T. and Budke C. (2020). Tourism in a World with Pandemics: Local-Global Responsibility and Action. *Journal of Tourism Futures*, 6, 2, 181-188.
- Kement Ü., Çavuşoğlu S., Demirağ B., Durmaz Y. ve Bükey A. (2020). Effect of Perception of COVID-19 and Nonpharmaceutical Intervention on Desire and Behavioral Intention in Touristic Travels in Turkey. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, 1-40, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print, DOI 10.1108/JHTI-07-2020-0139
- Ottone, E. R. (2020). Urban Solutions: Learning From Cities' Responses to Covid-19. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. *Unesco Cities Platform*, 20 June 2020. <https://en.unesco.org/news/urban-solutions-learning-cities-responses-covid-19-meeting-25-june>
- Parker C., Roper S. and Medway D. (2015). Back to Basics in the Marketing of Place: the Impact of Litter Upon Place Attitudes. *Journal of Marketing Management*, Vol. 31, 9–10, (1090–1112).
- Sağlık Bakanlığı (2020). Covid-19 Salgın Yönetimi ve Çalışma Rehberi, Bilimsel Danışma Kurulu çalışması, 1 Ekim 2020. <https://covid19.saglik.gov.tr/Eklenti/39265/0/covid-19salginyonetimivecalismarehberipdf.pdf> (Erişim Tarihi: 12.12.2020).
- Sinop İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulu (2020). <http://www.sinop.gov.tr/sinop-il-umumi-hifzissihha-kurul-kararlari>. Erişim Tarihi: 15.012.2020.
- Sharifi A. and Khavarian-Garmsir A.R. (2020). The COVID-19 Pandemic: Impacts on Cities and Major Lessons for Urban Planning, Design, and Management. *Science of the Total Environment*, 749, 3-15.
- Tekin İ. Ç. (2020). Pandemi Sürecinde Değişen Tüketici Davranışları. *Business & Management Studies: An International Journal*, 8, 2, 2331-2347.

- Tekin M., Soba M. ve İlder, B. (2018). Girişimcilikte İş Ahlâkı ve Sosyal Sorumluluk. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi* (The Journal of Social Economic Research) / 18 / 36/ 131-146.
- World Health Organization (WHO). Coronavirus Disease (COVID-19) Pandemic. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019> (Erişim Tarihi: 25.02.2021).
- Wang Y., Hong A., Li X., and Gao J. (2020). Marketing Innovations During a Global Crisis: A Study of China Firms' Response to COVID-19. *Journal of Business Research*, 116, 214–220.
- Zheng D., Luo Q. and Ritchie B. W. (2021). Afraid to Travel After COVID-19? Self-Protection, Coping and Resilience Against Pandemic 'Travel Fear'. *Tourism Management*, 83, 1-13.

THE CASE LAW OF COVID-19, ITS IMPLICATIONS AND POSSIBILITIES

Dr. Elena BOOTS

John Hopkins University

ABSTRACT

Covid-19 has placed the lives of people all over the world at risk, and as such falls under the purview of human rights law. Health is considered a human right, and according to the World Health Constitution, "...the highest attainable standard of health ... [is] a fundamental right of every human being." The UN adopted the Universal Declaration of Human Rights, which declares that: "everyone has the right to a standard of living adequate for the health and well-being of himself and of his family, including food, clothing, housing and medical care and necessary social services, and the right to security in the event of unemployment, sickness, disability, widow-hood, old age or other lack of livelihood in circumstances beyond his control" (United Nations). Although the following is in no sense a comprehensive consideration of the obstacles states have encountered in responding to the Covid-19 pandemic, I consider various facets of the wide-ranging fallout of the virus, and the ways in which states have responded legally, and through policy- with the hope that over time, there will be improvements in these systems. As the guardians of their state constitutions, the courts are meant to protect the rights outlined in these documents, but some have fallen short, and thus not met what international law calls for in terms of human rights protections. In particular, there is a risk that the conditions of coronavirus could lead to rolled back human rights protections and thus democratic backsliding.

Introduction

Covid-19 has placed the lives of people all over the world at risk, and as such falls under the purview of human rights law. Health is considered a human right, and according to the World Health Constitution, "...the highest attainable standard of health ... [is] a fundamental right of every human being." The UN adopted the Universal Declaration of Human Rights, which declares that: "everyone has the right to a standard of living adequate for the health and well-being of himself and of his family, including food, clothing, housing and medical care and necessary social services, and the right to security in the event of unemployment, sickness, disability, widow-hood, old age or other lack of livelihood in circumstances beyond his control" (United Nations). Although the following is in no sense a comprehensive consideration of the obstacles states have encountered in responding to the Covid-19 pandemic, I consider various facets of the wide-ranging fallout of the virus, and the ways in which states have responded legally, and through policy- with the hope that over time, there will be improvements in these systems. As the guardians of their state constitutions, the courts are meant to protect the rights outlined in these documents, but some have fallen short, and thus not met what international law calls for in terms of human rights protections. In particular, there is a risk that the conditions of coronavirus could lead to rolled back human rights protections and thus democratic backsliding.

The Legality of Quarantines in the U.S.

In the U.S., courts have attempted to balance the rights of people with public safety demands. The president and fifty governors were at least unanimous in declaring Covid-19 a public health emergency- however, there have been inconsistencies and lack of clear guidelines state by state in response, partially due to lack of federal leadership. The closing of schools and businesses is difficult given the economic and social implications. That is, many businesses closing may face long term economic repercussions, and their owners may suffer severe financial consequences, as well as employees and contractors, leading to widespread economic effects (Studdert, 2020). At the same time, not calling for these closures can lead to the increased spread of the virus and thus, to greater loss of human life. Over half the state closed nonessential businesses (Parmet, 2020). Essential business, including food, agriculture, health

care, and emergency care, have remained open, with a great toll placed on those workers. Meanwhile, denying children access to education can have long lasting effects, especially for children who do not have proper care at home- yet reopening schools is not tenable if students are likely to contract the infectious disease, which could be fatal to them and their families (Parmet, 2020). Further, prohibiting people from assembling is a denial of a constitutional right, and it limits religious and political gatherings, for instance- but the Supreme Court has in the past upheld restrictions in the public interest (Studdert, 2020). Generally, it has been the jurisdiction of the states to make these determinations, given that federal power is limited to regulation interstate commerce. Stay at home orders may be counter to the notion of free movement, despite the fact that essential travel is allowed, as well as going to and from places like the grocery store, and so forth. However, stay at home orders have been deemed necessary by various state authorities.

In the U.S. quarantine and isolation orders are generally by state, and courts uphold these orders because the states have broad powers to protect public health- however, courts occasionally rule against quarantine orders when the quarantine seems unreasonable (Studdert, 2020). A major instance of this was when there was an outbreak of bubonic plague in San Francisco which led to a state-sanctioned quarantine- but the quarantine appeared racially motivated- and was deemed illegal (Andersen, 2020). Some states need an emergency declaration in order to impose quarantine- others do not- for instance, in New York State, a judge determined that there was no emergency when minors were prevented from entering places of assembly without a measles vaccine during an outbreak- this was ruled against by a court. The federal government's powers are limited- in Section 361, the Surgeon General is allowed the power to prevent the spread of a disease across state lines, or into the country (Studdert, 2020) (Andersen, 2020). Originally, the Center for Disease Control (CDC) was only allowed to provide guidance on outbreaks to states. However, now it can isolate, equantinnr, examine, and prevent people from traveling, without state permission. In fact, they can issue orders against persons in a "pre communicable state", that is, when people are at the first stage when they might be exposed to infection. The CDC has various internal review processes for how to provide detainees with care (CDC).

Vaccination is another complicated arm of the public health issue. There is potential that Covid-19 could lead to improved education of public health, and less fear-mongering, false narratives, and conspiracy thinking surrounding vaccination. However, this all depends on increased public confidence, which depends on the performance of cancellation and public health programs, including their social work, their role in the community, and media surrounding this. The vaccination stage, should it arrive, is as critical as the testing stage, and both require critical education and outreach to ensure that the population is compliant and even engaged in preventing further spread of the disease, and all the repercussions that entails.

Both state and federal quarantine powers are limited by constitutional limitations. Firstly, as noted above, quarantines cannot be discriminatory- that is, they cannot be racially motivated. Further, there must be a basis for these restrictions- that is, evidence that quarantine is necessary for public health. Finally, those people who are detained for the sake of public health have the power of judicial review, and detainees must have their basic rights provided for, including health care, medication, food, sanitation, and so forth. Parmet notes that the above tools are limited, and I agree- there are more legal tools that could be provided in order to foster better public health and prevent infectious disease from spreading. I envision something similar to healthcare rights for all, incentives for testing, more educational materials, improved healthcare resources, unemployment benefits, and more- as these could fall under human rights needs. These are human rights protected both by the U.S. Constitution and human rights conventions.

Court Cases in the U.S.

In the U.S., there are legal obstacles to preventing interstate travel, but this does not seem to represent democratic backsliding (Luhmann, 2020) (Amanda, 2020). This is because the U.S. The Supreme Court has ruled that U.S. citizens have the right to enter and leave a state, to become a citizen of any state, and

to be treated as a "welcome visit". This first is due to the due process clauses of the 5th and 14th Amendments, the second and third are due to the privileges and immunities clause of Article IV, respectively. However, the U.S. Supreme Court has not clarified the extent to which travel restrictions could be imposed due to a public health crisis, given these clauses. I would guess that clarifying this would have been very helpful to creating more detailed, comprehensive, and enforceable travel restrictions, by establishing some rough guidelines to help states develop public health policy, and to help states coordinate these policies for greater uniformity and consistency, as well as for the purpose of addressing regional political and economic needs. The only comparable rulings might be *Jacobson v. Massachusetts*, in which a court asked whether such restrictions were reasonable and necessary, as rulings on access to out of state abortions, and church attendance.

Two federal trial courts have now been involved in Covid-19 right to travel cases. In Kentucky, an order that residents and nonresidents entering the state must quarantine for 14 days was overruled by a court that determined that this rule was too broad. The court suggested an alternative, less restrictive solution- however, this ruling seemed even broader than the too-broad order- courts could be playing an important role in setting precedents for how to legally deal with the public health crises rather than doing away with the beginnings of regulations that could be more thoughtfully devised to prevent the spread while protecting fundamental rights.

In Maine, a case was brought before the court by numerous campground and restaurant owners who opposed the state quarantine- they proposed alternatives to the quarantine, but the court determined that these alternatives were "unworkable"- though the court suggested they might hear more evidence provided. There was another lawsuit in which U.S. mainlanders challenged Hawaii's rule that they could not enter the state, though they owned property there- though they provided evidence that the state's rules could have been less restrictive- that is, it could have allowed them to take a test, or could have applied to only visitors coming from high-case areas. However, the court determined that given the public health emergency, Hawaii's rule that they could not enter was justified. A similar case was brought forward, and the judge used evidence of a spike in cases in Hawaii as justification for this.

There has been greater justification for cases in which out of state residents are treated differently than state residents- such as in the Maine case, as this could be perceived as devastating some preference for those of a particular state, which would be contrary to federal law allowing residents of any state to become citizens of another. Despite, or perhaps as reflected in these state cases, there has been insufficient federal response- had the federal response been more coordinated, perhaps there would have been improved uniform guidelines to prevent transmission while preserving individuals' rights.

The Texas Supreme Court recently dismissed a case in which a conservative political activist attempted to question the state's use of emergency powers during the pandemic. This was unresponsive because the case was initiated at the court of last resort without constitutional or statutory authorization (Wolfgang, 2020). There was indeed no legitimacy to the case, and yet, one of justices opted to provide a ten-page letter of dissent to provide the conservative activist's claim with some legitimacy. This case was perhaps somewhat questionable but likely not democratic backsliding given that it was dismissed (Wolfgang, 2020).

The Supreme Court of Texas determined that voters cannot vote remotely in the next election. Though absentee voting is regularly used when people have a physical condition that prevents them from going to a polling location- Covid-19, and the risk of infection, was not determined to continue a physical condition. There was some irony in that the case was settled before the court remotely (Wolfgang, 2020). The case, *Texas Democratic Party et al v. Greg Abbott, Governor of Texas*, occurred on June 26, 2020. The motion to vacate stay was denied. The Justice Sotomayor noted that this was a new question about the Twenty Sixth Amendment, and that it should be addressed further prior to the election, through the Court of Appeals.

Texas requires that voters appear in person, with exception for those in jail, over 65, or with disabilities. The Judge Fred Beiry of the Federal District Court in San Antonio, determined that “any eligible Texas voter who seeks to vote by mail in order to avoid transmission of Covid-19 can apply for, receive and cast an absentee ballot in upcoming elections during the pendency of pandemic circumstances”, but the U.S Court of Appeals for the Fifth circuit blocked this injunction, and Judge James C. Ho agreed that this was sound reasoning as it could be considered discrimination on the basis of age. The plaintiffs went to the Supreme Court because they believed that the Fifth Circuit meant that “millions of Texas voters to either risk their health at the polls, twice, or relinquish their right to vote in the upcoming election season”. However, the attorney general of Texas wrote that there was no constitutional right to vote by mail, and the right to vote is not affected so long as there is a way to do so. The attorney general, Mr. Paxton, suggested that if allowing older residents to vote by mail was age discrimination, the solution would be to make them also appear at the polls (Wolfgang, 2020).

Some suggest that voter disenfranchisement is a political, and even partisan, issue in the U.S., given that many minority voters who are less likely to have access to polls, due to various disincentives and obstacles (including transportation, long work days, voter registration requirements, and so forth), and many of these voters tend to vote Democrat (Wolfgang, 2020). Whether or not a significant decline in voter participation due to fears of contracting and/or spreading covid could lead to decreased Democrat poll numbers is debatable, but Wolfgang seems to predict so (Wolfgang, 2020). If so, the case could be made that refusing to make accommodations for people to attend the polls without risk of life might be a form of voter manipulation or election interference- at least, indirectly, which might still represent democratic backsliding- though courts have not ruled gerrymandering unconstitutional yet, either (Wolfgang, 2020).

Of course, there are a multitude of factors that led to the election outcome. Understanding which factors are manipulable is critical in determining the proper steps to achieve greater representation. It is open to the courts to determine whether states need to make voting accessible in order to ensure maximum participation in the democratic system. Various new technologies can be used to reach the younger generations, or at least the system of absentee ballots might need to be updated due to the pandemic. To conclude, states, and the federal government should come up with a plan that is legally measurable and enforceable, in compliance with the precedence established thus far by the courts, such that in all areas of life both public and private, the rules set out by the government are clear, understandable, and enforceable so as to prevent the continued ambiguity and lack of implementation, which is likely what has led to the continued resurgence of the virus in the U.S. As a result, it seems that although the courts have played an important role in balancing civil liberties and public health needs, the lack of federal direction in a time of crises has rendered these cases but a patchwork of instances, though perhaps with time, they will set greater precedent. However, there is little evidence of democratic backsliding related to coronavirus thus far, aside from voter disenfranchisement, which is worrisome indeed, given the importance of the right to vote for participatory democracy and as enshrined in the U.S. constitution.

International Approaches

The ways in which international law applies to the pandemic are numerous and I cannot delve into all of them here, but I consider below some instances where either international or domestic courts encountered Covid-19 related situations. However, given the provisions within international law for basic human rights, as well as the relationships between states, it is necessary to consider at least a few of these relationships to consider these problems. The Indian researcher, Chaturvedi, considers whether China had a legal obligation to prevent the virus from spreading- or indeed if it could be considered responsible for the origination of the virus. In her article, she considers the concept of “no harm”, that is, that a state must not cause cross-boundary damage (Chaturvedi, 2020). This clause is generally applied in environmental consents, for instance, when human rights or health and life are affected by environmental problems. The ICJ issued a decision in which they wrote that: “The existence of the general obligation of States to ensure that activities within their jurisdiction and control respect the

environment of other States or of areas beyond national control is now part of the corpus of international law relating to the environment.

"No harm" does not necessarily mean that a state has human rights obligations to the other states that it affects; rather, it must only conduct some form of review in coordination with the neighboring countries- if there is some sort of cooperation between them, the ill effects are no longer considered relevant. This is known as risk mitigation, though at times it can stray into more box-checking than actual address of the issues. If the "no harm" principle were expanded upon, this might be seen as a threat to wealthier industrialized states that have created much of the emissions that cause climate change, or at least began and encouraged the forms of development that cause environmental catastrophes for the rest of the world. However, given the ambiguity of this clause under international law, its applicability would need to be better understood (Ackerman, 2007) (Hestres, 2017) (Farrell, 2016). States only have the right to protect certain rights for the international community when they fall under *erga omnes* of "the outlawing of acts of aggression; the outlawing of genocide; protection from slavery; and protection from racial discrimination", none of which really seem to encompass public health (Ackerman, 2007) (Bulkeley, 2009) (Baumgartner, 2018) (Bum, 2019).

The U.S. actually has the earliest president of quarantine law, which was in 1824, when *Gibbons vs. Ogden* allowed for the use of quarantine for the purposes of public health. In India, there is a passage in the Penal Code of 1860s that allows for quarantine enforcement, as well as within the Epidemic Diseases Act of 1897, which applied to containment of epidemics including cholera, dengue, swine flu, malaria, and now, Covid-19. There was a nationwide lockdown in response to the advent of the epidemic, and this was added to the disaster Management Act of 2004. Many states within the U.S. have required that those entering the state self-quarantine for 14 days, though compliance is not being monitored- indeed, how would this be monitored? Also, some states modified the order to allow for proof of negative tests instead of self quarantine. Controls of moment have been occurring around the world as many governments shut down to foreign entrants, as well as some domestic, based on region. This regional apportionment has had complex effects on freedom of movement, as well as local and international economies. Several Australian states, as well as Canadian states, have prohibited travel between them (Strong, 2020). These have been lifted gradually, at least in Canada, by region.

There is a patchwork of agreements in terms of immigration given that countries or regional bodies have been attempting to determine which nationals to disallow due to Covid-19 risk. I think that there are opportunities here for increased multilateral cooperation, especially given the number of refugees in need of humanitarian assistance, and various trade agreements that could be reorchestrated based on what level of precautions are being implemented on either side. Given the transnational nature of the epidemic, it only makes sense that more dialogue begin between states in order to consider how cooperation and information flow can improve the situation so that no state needs to act alone against the virus. The draconian measures that some states have created might be considered xenophobic, and against the 1951 Refugee Convention.

Covid began as a humanitarian emergency in Wuhan, China in early December 2019. This was brought to the notice of authorities there at the time, around late December and early January, and it was declared an emergency by the third week of January. The World Health Organization declared that this was a pandemic by March 11 2020, and by March 24, 2020, over 16,600 people had died worldwide. China's response to the coronavirus had both advantages and disadvantages: strong governance and strict regulation were extremely helpful in the (relatively) timely containment of the disease, as well as dissemination of accurate information of the virus. This was augmented by strong citizen participation. It seems that some of the methods by which the Chinese government operates counter to human rights- including a strong surveillance culture that has recently been weaponized against political dissent as well as minority groups such as the Uighurs, can be somewhat of an upside in containing the virus insofar as there is improved monitoring, containment, and strict protocols. At the same time, the strong surveillance culture and totalitarian tactics of the Chinese government led to slight delay in response

and at times inaccurate information- namely the attempted coverup at the beginning when a Wuhan doctor raised the alarm, especially in the very beginning, as well as at times, harsh treatment towards citizens suffering from or offering information on the virus.

The International Law Commission, meanwhile, adopted a text on the Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Act, but these were draft articles and thus not necessarily actionable. For instance, Article 2 states that “an internationally wrongful act must: be attributable to the state under international law; and constitute a breach of an international obligation of the state” (Luhmann, 2020) (Amanda, 2020).

However, the level of attribution and the understanding of what must be done to address the issue are not detailed here. Indeed, as Chaturvedi notes, the aforementioned “no harm” and *erga omnes* must be clarified- however, I would like to note here that the benefit is not to render China accountable due to the origination of the virus within China. Rather, I think that strengthening international law, in coordination with the Supreme Court caselaw of various states, would serve a similar purpose of creating more unified guidelines (though not truly comparably) as by creating federal guidelines within the U.S. such that states do not create conflicting and at times insufficient or even unlawful rulings. The purpose of this is not to place blame on a specific region due to the origination or the spread of the virus there- all claims that China intentionally created Covid-19 have been disproved and it is doubtful that any region suffering from a public health crisis would have sought this outcome. Rather, regions where the virus has inflicted great damage need accountability not for the virus traveling to that region, but for their management of the virus. Creating more uniform guidelines on what can be done legally to prevent the spread of Covid-19 can be useful to ensure that public health can be protected while balancing protections of individuals’ rights, such as freedom of movement or assembly.

For instance, there have been concerns raised above how personal data is being monitored during contact tracing, especially by more totalitarian governments such as China, which could use the emergency to become more autocratic (Huang, 2020). Of course, China, the E.U., and the U.S. have different laws on use of data. In an international case, an international traveler’s data was illegally released by Chinese media. There is no international treaty governing a breach of transnational personal data, and harmonizing the different laws of the different governments is difficult (Hua, 2020). Huang writes that the best solution would be to develop regional agreements between governments that can seek compromise on dealing with transnational data issues, though I wonder if privacy might be an emerging field in international human rights that might merit a more decisive agreement in an international forum (Huang, 2020).

Meanwhile, within governments, various protocols have been employed to ensure greater safety among decision-makers in order to ensure that democratic institutions are strong. Australian courts have responded to the virus as part of criminal and civil procedures, which has provided valuable precedence (Strong, 2020). The courts first began limiting personal constant around March 11, 2020, including suspending jury trials. The Supreme Court ended a trial due to coronavirus, and made the following statement: “We are living in an unprecedented and unpredictable atmosphere. The potential consequences of [the court’s] refusing the adjournment, in my view, outweigh any prejudice arising from the delayed sale of the property. Fairly, senior counsel for the applicant said she could not identify any specific prejudice (other than general delay) that would arise from the adjournment.”

As a result, alternative hearing trials began. These include Sykpe, Zoom, Whatsapp, and Facetime, and the judges developed increased familiarity with technology, which made the hearings more “sophisticated”. Australian legislatures, as in the U.S., also began to use video applications (Strong, 2020). To increase transparency during a difficult time, Australian courts also began to publicise more announcements and practice notes (Strong, 2020). There has been an increased tendency towards dispute resolution and mediation, but procedural law, of course, has not been dispensed with. The ways in which governments have adapted in response to coronavirus is both internal and external, and it is vital that

internal systems are as credible, if not more so, than before, so that solid legal and policy plans can be developed.

Davis compared the cases of high government officials in France being charged with domestic crimes for the contaminated blood scandal during the AIDs epidemic as being comparable to how human endangerment could be handled during the Covid-19 epidemic in the U.S. context. There have been efforts to provide immunity for civil claims so that criminal processes can be avoided except in the worst cases where someone is guilty of endangering public health. There have been a variety of situations wherein law enforcement has attempted to decide how to enforce social distancing, but the legal consequence for not obeying is not high, given that it is not considered egregious (Davis, 2020). Could a crime of endangering public health rise to that level, or the level of the International Criminal Court, given that endangering public health could indeed lead to loss of life, or many lives, whether on purpose or accidental, by those who disobey public safety protocols, or not only blatantly disobey practices such as social distancing, but attempt to spread the virus, similarly to the French contaminated blood scandal? At this point in time, it is difficult to say, given that society has been provided with influent information and resources. For instance, many disobey protocols simply to survive- such as businesses that reopen despite public health risks because of economic imperative- and so forth. It would seem almost as though Davis is suggesting that the safety nets of the government are insufficient, even the regulations and educational materials are insufficient- there is, for example, not clear enough guidelines- for a time, even whether people should be wearing masks was unclear under CDC direction- further, there is not enough economic support for people to make the safest decisions if they are in dire financial straits (Davis, 2020). Davis seems to suggest that it would be firstly, hard to believe that a legal case would arise given that there is a lack of knowledge of what would constitute extreme enough endangerment to public health, and secondly, there is not enough culpability given that many people are struggling within a system where they have insufficient resources to take necessary precautions. Finally, how could a criminal charge be affixed by a government that has failed to ensure that protocols are clear and enforceable enough? And lastly, it seems unlikely that such a case would be evidence of the endangerment of public health clearly enough to be perceived as a human rights crime that rises to the level of the International Criminal Court (Luhmann, 2020) (Amanda, 2020).

Bergkamp also considers the nation of state liability: in particular, in the instances of China, and the Netherlands. Are governments liable for damages caused by measures to fight the virus? For instance, the economic harm wreaked on restaurants and other businesses? Or are they also liable for negligence in fighting the virus? Reporting and testing in many states have been insufficient, which is human rights and humanitarian concern that could be considered under the purview of both domestic and international law on human rights protections. For instance, the Supreme Court of India has issued directive to institutions including the Child Welfare Committee, Juvenile Justice Boards, Children's courts, Child Care Institutions and State Governments across India in regards to caring for children that are in foster care and other types of care in regards to their protection during the pandemic, given that they are at increased risk. Taking more proactive measures is vital worldwide- otherwise, states might be seen as negligent. Creating a safer world requires not only a patchwork of Supreme Court decisions among different countries, but also conversation in international forums about the status of international law and its applicability and jurisdiction for transnational public health concerns.

Some states developed restrictive measures to deal with the pandemic, including within the European region. This restricts fundamental rights and freedoms in the interest of public health- though the effectiveness of various measures, and whether they are too extreme, is up for debate (Keilitz, 2020). There is potential for some of these measures to contribute to democratic backsliding insofar as they may restrict civil liberties and lead to increased authoritarianism. For instance, in Georgia, the ordinance "On Approval of Measures to be implemented in connection with the Prevention of the Spread of New Coronavirus in Georgia, created a curfew, and restricted intercity movements and gatherings, but this may be against the Constitutional Courts of Georgia's ruling that "an essential requirement that constitutional rights may only be restricted in accordance with law does not exclude a possibility of the

Parliament to delegate authority to regulate these issues to other authorities” (Keilitz, 2020). When Portugal began to impose emergency restrictions, the right for people to access the courts, which is written in the Constitution, Article 20, was delayed, or not sustained, which may be unconstitutional. According to Luhrmann and Rooney, some autocratic leaders employ tools that lead to ‘democratic backsliding’ in times of crisis. One such example would be Trump's attempt to declare a state of emergency to appeal to his base by building a border wall. In Turkey, the president Erdogan has jailed about 40,000 people, dismissed 140,000 people from jobs, and shut down 1,500 civil society groups- all supposedly as an emergency response to coronavirus under the helm of a state of emergency- but in fact as a tactic to intimidate political opposition. There are about eighty countries that use the "state of emergency" motion to avoid the ordinary democratic processes (Bergkamp, 2020). These mechanisms are more likely to be used in times of instability, provoking thought on whether they are a key method by which a democracy becomes an autocracy, and if emergency is the prime time for such a transition (Keilitz, 2020).

Freedom House notes that democratic backsliding is particularly noticeable in Central Europe. In Poland, the ruling party has been persecuting judges, while in Hungary, the executive centralized power and stifled free speech, while in the Balkans, there has been increasing abuse of power and strongmen tactics in both Serbia and Montenegro. In these countries, and Moldova in particular, the response to the pandemic could reduce freedoms of assembly in protest of the oligarchic government (Bergkamp, 2020). As Keilitz writes, the coronavirus pandemic has created more opportunities for autocrats to make use of surveillance systems and limit civil liberties, as well as polarize the media landscape, eventually leading to restricted power for the legislature and courts as the executive seizes greater power through emergency declarations (Keilitz, 2020).

The primary examples of democratic backsliding during the pandemic include: 1. not including a time limit for emergency measures by which those powers would be limited 2. discriminatory measures 3. violation of non-derogable rights stated in the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) 4. restriction on the media 5. limits on legislative branch's role 6. abuse in the enforcement of these protocols. One example of abusive enforcement was when in South Africa, a High Court suspended soldiers and police officers for beating a man to death. In the Philippines, security forces publically humiliate people for breaking social distancing by locking them in cages, while in Eritrea there has been inhumane treatment of prisoners, and violations of freedom of religion in Pakistan and Sri Lanka, which are instances of discrimination. In Lesotho, the Prime Minister adjourned Parliament for three months and had to resign when the Constitutional Court ruled against him- this being an example of a suspended legislature. Some of the countries with the highest risks of democratic backsliding, according to data from V-Dem are: El Salvador, Hungary, India, the Philippines, Serbia, Sri Lanka, and Uganda, partially because in these countries, courts have failed to protect the provisions of the constitution by ruling against autocratic-leaning leaders. In Hungary, the government power has been expanded, with few limitations, while in India, the legislature has been adjourned and the media silenced. Media has been restricted also in Uganda and the Philippines, as well as in Serbia. There are increased presidential powers in Sri Lanka, and increased instances of discrimination against Muslims. In some states, when the courts do uphold constitutional rights, the outsized role of the executive has already rendered the courts too weak to defend the constitution. For instance, in El Salvador, the president defied the Supreme Court ruling against his arbitrary detainment of hundreds of people.

A sixty-year old man with numerous health conditions, including diabetes and asthma was arrested in London due to the U.S. government's request for his extradition. He was charged with conspiracy to import heroin, methamphetamine, and hashish into the U.S., and aiding with the manufacture and distribution of these. The applicant was to be extradited and then possibly imprisoned for life. He was detained in the U.K., where he reportedly did not require treatment for health conditions. If sentenced to life without parole his only hope of seeking commutation or reduction in sentence was executive clemency of compassionate release due to his health and age. His health issues were judged to be controllable and not advance for a man his age, and his medical needs could be met in prison, so his

appeal was dismissed. However, given previous cases, such as *Kudla v Poland* (no. 30210/96, ECHR 2000-XI), which states that detainment must be in humane conditions, and *Soering v the United Kingdom* (07 July 1989, Series A no. 161, which states that the person detained cannot be expelled to another country where he will be improperly treated, and given that in *Babar Ahmad and Others v United Kingdom* (no. 24027/07, ECHR 2012), the conditions in U.S. maximum security prisons, were not inhumane. However, as per *N v United Kingdom [GC]*, no. 26565/05, ECHR 2008, the prisoner must receive adequate treatment and assistance, and this might be affected by the ongoing pandemic- if the contagious aspect of his disease impacts his health and his health needs are not met, I wonder if the sentence might be revisited in the court's decision on *Hafeez*, which will be influential in terms of how detention conditions are handled during the pandemic.

The European Court of Human Rights (ECHR) noted that states have an obligation to act, to inform the public of Covid-19 risks, and engage in preventive measures, as shown by *Öneryildiz v. Turkey*, and other cases (Buyse, 2020). For instance, operational choices must be made, as shown by *Osman v. United Kingdom*. There must be preventive measures such as when there were preventive measures against the build-up of methane needed, as ruled by *Öneryildiz v. Turkey* and *Budayeva and Others v. Russia* (Buyse, 2020). When the threat is clear, especially, the state must take action in order to encourage people to take part in social distancing- otherwise individuals are disrupting the exercise of others' rights, such as shown by *Identoba and Others v. Georgia*. The ECHR has a specific clause detailing that a person may be deprived of liberty to stop the spread of infection disease- according to Article 5(1)(e), though it must be shown that the spreading of the infectious disease is dangerous to public health, as shown by *Enhorn v Sweden*. Further, although there are various freedoms outlined in Article 8-11 and under Article 2 Protocol No 4., regarding freedom to choose one's residency, to assemble, and so forth, protection of health is considered a legitimate aim. However, quatinues must be limited in scope and in time frame- as shown by *Kuimov v. Russia*, and as shown by *Guzzardi v. Italy*- the precautions must be reasonable in nature. For instance, it is reasonable to disallow travel to a participar city for 41 days during an emergency situation, as shown by *Landvreugd v. Netherlands* (Buyse, 2020). As *E. v. Poland*, shows, preventing people from leaving the country, even if it's one's own, cannot be permanent or indefinite without cause- a blanket ban would be considered discrimination, as shown by *Kyutin v. Russia*, nor can the ban interfere with family life beyond a reasonable quainte period, as exhibited by *Kuimov v. Russia*. Testing and treatment can be prescribed as reasonable when it is a matter of public health, as in the case of *McVeigh and Others v. United Kingdom* (Buyse, 2020). There can also be a ban on assembly for a period if due to a real public health concern such as the epidemic, as demonstrated by *Lashmankin and Others v. Russia* (Buyse, 2020).

The function of the courts cannot be delayed indefinitely, nor can crucial documents be denied as shown by *Khlebiuk v. Ukraine*, this would be democratic interference, and normal timelines for derogation must be respected, as shown by *Brogan and Others v. United Kingdom*. Information cannot be suppressed, although NGOs and journalists must play a greater role in preventing the spread of false narratives around the virus- *Radio France and Others v. France*, and *Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary*. There was some debate in regards to whether Armenia overstepped by mandating that all information about Covid-19 not be in contradiction with official statements from the government. Schools can no longer be attending, but there must be some effort to create a program of study, as shown by *Mürsel Eren v. Turkey*. There cannot be compulsory labor such as *Koller v Austria* showed, and there cannot be a ban on striking- such as shown by *Federation of Offshore Workers' Trade Unions and Others v. Norway*, given the health risks for workers. These are pressing issues in Moldova and Romania, where there is prohibition on workers resigning and striking, respectively. Throughout, the ECHR has decreed that the pandemic cannot be used as justification to interfere with the rights and freedoms under the Convention (World Health Organization).

Hafeez v the United Kingdom is a case presented the impact of Covid-19 on prison conditions

To conclude, each of these instances is broadly defined as a situation in which an international or domestic court encountered a Covid-19 related event- it seems that courts have ruled in various different cases in which they balanced civil liberties with public health requirements according to their respective constitution or international treaty (World Health Organization). In some cases, courts were less effective- in other cases they made landmark decisions. However, in countries that are experiencing democratic backsliding under autocratic leadership, there is variance in terms of whether courts respond appropriately to uphold constitutional rights.

Covid-19's Effect on Pre-Existing Human Rights Concerns

Covid-19 raises greater human rights concerns for vulnerable populations who lack sufficient support as is, which is a principal human rights concern- when human rights are not addressed, this is both a domestic and international failing, given what is outlined in the Universal Declaration of Human Rights, as well as in numerous constitutions, including in the U.S. Bill of Rights. Not only do these populations experience increased risks, they also are most likely to experience discriminatory treatment during the pandemic, which is, as noted above, a sign of democratic backsliding- when the rights of vulnerable groups are not protected through constitutional law. Further, when human rights issues are already not addressed- or populations are not constitutionally protected by the courts, these concerns become more evident and difficult during a pandemic.

In particular, people experiencing homelessness often congregate in dwellings where they have insufficient resources, not enough healthy food, poor sanitation, and crowding, all of which can worsen the effects of infectious disease. Further, most lack health care, and many have pre existing conditions or other conditions such as substance abuse, chronic mental or physical health issues, all of which can put them more at risk. Further, homeless people, as with migratory populations, may be more transient, and thus are more likely to travel in a wider geographic area, thus putting themselves more at risk, and others as well. Covid-19 as a public health concern has illuminated the ways in which members of society affect one another inherently, and the fact that if one person is suffering from inequitable circumstances, this affects the rest of society as well- systemic problems are more pervasive than ever when infectious disease is part of the equation. This could potentially elevate human rights concerns to federal and international courts, adjusting norms as various governments, regions, and municipalities deal with a complex humanitarian issue.

Further, when cities impose lockdowns, homeless people are unable to "stay at home"- rather homeless shelters become hopelessly crowded. Further, there are concerns about how Covid-19 is affecting the prison population given poor conditions and overcrowding in many penitentiaries this is another human rights concern. In Washington State, the declaration of the state of emergency granted the state permission to take extraordinary measures, which included moving people suffering from Covid-19 into housing units intended for the homeless, which only displaced homeless people further. In the Supreme Court Case *Martin v City of Boise*, it was ruled that the state cannot criminalize homelessness by arresting people for sleeping on public grounds unless the society provides accessible accommodations for them. At the very least, homeless people sleeping out of doors cannot be criminalized, though many experience deterrence and harassment by the police in addition to various other human rights concerns in their daily lives, complicated by the pandemic. Covid-19 has also disproportionately impacted people of color as well as lower-income workers, many of whom work in essential jobs where they are provided insufficient protections under labor law. Countries with lower GDPs are also predicted to have an increased number of Covid deaths. Further, in the U.S., black communities have had significantly higher rates of infection and death. This, along with the discrimination and police violence experienced by these communities, is a great human rights concern. Communities that already experience repression and state violence are more likely to also not have sufficient resources to counteract the epidemic, including the Uighur Muslims in China, and people of color in America, as well as various groups around the world that face different forms of discrimination. In China, the cramped and inhumane

conditions of the “re education camps” that Uighur Muslims have been placed in by the Chinese government is particularly worrisome given the infectious disease.

In the U.S., fears over Covid-19 fueled greater xenophobia and anti-Asian racism. In Kenya, arbitrary and discriminatory detentions occurred in response to the virus. As noted above, some autocratic states used coronavirus emergency powers to detain political prisoners. In the U.S., Legal Services NYC sued the NYC immigration Courts for not allowing filing deadlines to be postponed, which put lives at risk- anti-immigrant measures that were already endemic can cause greater loss of human life during public health crises. According to statistics from ICE, there were over 22,000 people detained seeking asylum, and over 3,000 claimed they had experienced persecution or torture. The detention facilities around the country were unsanitary and not suitable for people to live in during an epidemic. The New York City Bar challenged the Trump administration for blocking asylum seekers during the coronavirus, which is contrary to domestic and international law: 40,000 people have been expelled since mid-March. This situation is not unique: around the world, refugees and immigrants have been blocked from returning or entering countries, and are often confined in camps or detention centers, such as many Syrian refugees in camps attempting to enter the E.U. According to Berger, addressing the epidemic requires for great inclusivity due to the disproportionate effects on immigrants, indigenous people, people of color, disabled people, healthcare workers, and those without sufficient financial support (Berger, 2020). This involves treating all people, and proving accessibility measures for those who are undocumented, that don't speak the language, who need accessibility help, and who are rightly distrustful of the system. This is the case both in America, and in other refugee camps around the world, especially given the increased difficulty of entering countries that have closed borders due to the virus (Berger, 2020). The U.N. has noted increased instances of hate speech and xenophobia- for instance, when 14,000 Mozambican immigrants returned home from South Africa (United Nations). There have been anti-Semitic and anti-Muslim attacks related to Covid-19 stigmas (United Nations).

There has been a drastic increase in gender based violence, as well as violence against LGBTQ+ people, in addition to limitations on the resources available to those in the so-called developing world (Al-Ali, 2020). One of the biggest crises for those in these regions is the food crises, as lockdowns can exacerbate food crises due to economic depression, lack of production, distribution, and access. Social distancing is not possible for those that need to work to survive, and those who do not have resources within their home such as running water, food, space in the house, and safety (Al-Ali, 2020). This is especially the case for those living in refugee camps, or other informal settlements (Al-Ali, 2020). Those living in refugee camps, and migrant workers may experience increased xenophobia during the pandemic, as well as worse working conditions. For instance, over one hundred Ethiopian migrant workers were abandoned in front of the embassy in Beirut. In areas of conflict, such as in Syria and Yemen, conditions have worsened due to the pandemic for displaced people (Al-Ali, 2020). There are six million displaced people in Syria who experience targeted attacks on health infrastructure as well as limited humanitarian aid. In some states, there have been crackdowns by authoritarian governments seeking to consolidate power, and in other states, right-wing leaders have consolidated power to attack marginalized people- this is the case in Egypt, Kenya, India, Uganda, Cambodia, Paraguay, and the Philippines. For instance, in Egypt, those questioning the government have been arbitrarily arrested (Al-Ali, 2020).

Women who often do much of the unpaid care work have a greater burden due to shrinking informal economies and the fact that inequality has deepened over the course of the pandemic. Without sufficient financial resources, it is difficult for caregivers to support those they are responsible for, who are often the most vulnerable (Berger, 2020). Further, women who are facing this burden are less likely to have access to educational and work opportunities. They are more likely to deal with mental health and substance abuse concerns, financial difficulties, as well as gender-based violence and abuse. Many people who are marginalized, but especially LGBTQ+ and women, who are living in unsafe domestic situations, are at increased risk. For instance, in Colombia, daily calls to the domestic violence hotline were up 130% in the first few weeks of quarantine (Berger, 2020). Women who live in traditional

societies wherein there are tribal norms that may not provide equal rights and protections may not seek out legal redress but instead remain in community settings (Berger, 2020).

Another vulnerable population is sex workers, many of whom have lost revenue due to lower demand during the pandemic. Many also have lost their locations of work, which are often safer than alternatives (Berger, 2020). For instance, many saunas, spas, and other such establishments have been shut down. Sex workers have been further marginalized during the pandemic, and many do not qualify for unemployment or other benefits, which has made survival even more difficult (Berger, 2020).

There has not been sufficient contingency planning for vulnerable populations such as these, and creating contingency plans for not only public health scenarios, but for the various societal issues with which we must contend in future, is vital to future government planning. In particular, many predict that climate change, if not planned for or at all mitigate, will create similar conditions of chaos and complicated problems that policy-makers will deal with after it is too late (Berger, 2020). This requires not only the judicial review of courts on their domestic governments in regards to what constitutes negligence or lack of human rights provisions, but also conversation among international bodies regarding what international norms must be implemented and how to ensure human rights protections for all. In particular, the decrease of foreign aid could be detrimental not only to developing countries, but to developed countries as well, given that the global economy will continue to suffer and developed countries will experience an influx of migration and potentially instability if they are unable to assist countries that are more heavily impacted (Berger, 2020). To conclude, though some cases have arisen regarding Covid-19 protections, few address the human rights of the most vulnerable populations, though these systemic issues have been noted in prior cases, and in frameworks laid out by international organizations such as the U.N., including the Sustainable Development Goals (Adams).

Conclusion

The above case law and shifts in international and domestic norms represents an important development in terms of human rights law's application to multiple sectors in response to the public health crises. Hopefully, in future, transnational issues such as the coronavirus pandemic can be responded to with greater international cooperation through the precedent set by case law surrounding these issues- and greater international coordination could lead to the establishment of human rights norms around public health and other transnational crises, as well as develop the bedrock for future cooperation on similar issues. Given the increased globalization of society, it is imperative that nations deal with transnational issues as transnational- given the consequences of issues including climate change, migration, trade, and an increasingly connected and globalized world.

Sources

Amanda B. Edgell, Sandra Grahn, Jean Lachapelle, Anna Lührmann, and Seraphine F. Maerz. "A" V-Dem June 2020 https://www.v-dem.net/media/filer_public/b9/2e/b92e59da-2a06-4d2e-82a1-b0a8dece4af7/v-dem_policybrief-24_update-pandemic-backsliding_200702.pdf

Lührmann, Anna & Rooney, Bryan. V-Dem Institute "Autocratization by Decree: States of Emergency and Democratic Decline" April. 2020 https://www.v-dem.net/media/filer_public/31/1d/311d5d45-8747-45a4-b46f-37aa7ad8a7e8/wp_85.pdf

Adams, Barbara, and Karen Judd. 2030 Agenda and the SDGs: Indicator Framework, Monitoring and Reporting, www.cadtm.org/spip.php?page=imprimer&id_article=13218.

Al-Ali, Nadje. "Covid-19 and Feminism in the Global South: Challenges, Initiatives and Dilemmas - Nadje Al-Ali, 2020." SAGE Journals, journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1350506820943617.

Almlund, Pernille, and Per Homann Jespersen. Rethinking Climate Change Research Clean Technology, Culture and Communication. Taylor and Francis, 2016.

- Andersen, RM., et al. "Vaccine Confidence in the Time of Covid-19." *European Journal of Epidemiology*, Springer Netherlands, 1 Jan. 1999, link.springer.com/article/10.1007/s10654-020-00634-3?utm_source=other.
- Berger, Zackary D, et al. "Covid-19: Control Measures Must Be Equitable and Inclusive." *The BMJ*, British Medical Journal Publishing Group, 20 Mar. 2020, www.bmj.com/content/368/bmj.m1141.
- Bergkamp, Lucas. "State Liability for Failure to Control the Covid-19 Epidemic: International and Dutch Law: *European Journal of Risk Regulation*." Cambridge Core, Cambridge University Press, 2 Apr. 2020, www.cambridge.org/core/journals/european-journal-of-risk-regulation/article/state-liability-for-failure-to-control-the-covid19-epidemic-international-and-dutch-law/5250CAA5A15C0D9FB9EA490404BA1AE4.
- Blum, Andrew. "Andrew Blum: The Technology We Need to Fight Climate Change." *Time*, Time, 12 Sept. 2019, time.com/5669039/technology-fight-climate-change/.
- F. Baumgartner, B. Leech, et al. "The Climate Lobby: a Sectoral Analysis of Lobbying Spending on Climate Change in the USA, 2000 to 2016." *Climatic Change*, Springer Netherlands, 1 Jan. 2018, link.springer.com/article/10.1007/s10584-018-2241-z.
- Farrell, Justin. "Corporate Funding and Ideological Polarization about Climate Change." *PNAS*, National Academy of Sciences, 5 Jan. 2016, www.pnas.org/content/113/1/92.short.
- Hestres, Luis E., and Jill E. Hopke. "Internet-Enabled Activism and Climate Change." *Oxford Research Encyclopedia of Climate Science*, 26 Sept. 2017, oxfordre.com/climatescience/climatescience/abstract/10.1093/acrefore/9780190228620.001.0001/acrefore-9780190228620-e-404.
- Hirczy de Mino, Wolfgang P. "Devine Dissents on Covid-19 Shutdowns in Texas." SSRN, 5 Aug. 2020, papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3664781.
- Hirczy de Mino, Wolfgang P. "Election Administration in Times of Covid-19: How the Texas Supreme Court Failed Texas Voters." SSRN, 9 July 2020, papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3645607.
- Hua, Jinling, and Rajib Shaw. "CoronaVirus (Covid-19) 'Infodemic' and Emerging Issues through a Data Lens: The Case of China." MDPI, Multidisciplinary Digital Publishing Institute, 30 Mar. 2020, www.mdpi.com/1660-4601/17/7/2309.
- Huang, Jie (Jeanne). "Covid-19 and Applicable Law to Transnational Personal Data: Trends and Dynamics." SSRN, 8 Apr. 2020, papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3570178.
- "Human Rights and Health." World Health Organization, World Health Organization, www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/human-rights-and-health.
- Kern, Kristine, and Harriet Bulkeley. "Cities, Europeanization and Multi-Level Governance: Governing Climate Change through Transnational Municipal Networks*." Wiley Online Library, John Wiley & Sons, Ltd, 28 Jan. 2009, onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1468-5965.2009.00806.x.
- Parment, Wendy E., et al. "Covid-19 - The Law and Limits of Quarantine: *NEJM*." *New England Journal of Medicine*, 19 Aug. 2020, www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMp2004211.
- "SDG Indicators - SDG Indicators." United Nations, United Nations, unstats.un.org/sdgs/metadata/.
- Strong, S.I. "Procedural Law in a Time of Pandemic: Australian Courts' Response to Covid-19." SSRN, 7 July 2020, papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3639673.
- Studdert, David M., et al. "Partitioning the Curve - Interstate Travel Restrictions During the Covid-19 Pandemic: *NEJM*." *New England Journal of Medicine*, 19 Aug. 2020, www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMp2024274.
- Ackerman, Sybil "What Are Lobbyists Saying on Capitol Hill? Climate Change Legislation as a Case Study for Reform." 2007 The Free Library, www.thefreelibrary.com/What+are+lobbyists+saying+on+Capitol+Hill%3f+Climate+change+legislation...-a0176372140.
- Keilitz, Ingo. "Illiberalism Enabled by the Coronavirus Pandemic: An Existential Threat to Judicial Independence" August 2020 <https://www.iacajournal.org/articles/10.36745/ijca.339/>
- Freedom House "Dropping the Democratic Facade" <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2020/dropping-democratic-facade>

INTERNATIONAL
COVID-19 AND CURRENT ISSUES CONGRESS
MARCH 12-14, 2021

Buyse, Antoine. ECHR Blog "An Analysis of Covid-19 Responses and ECHR Requirements" March 2020. echrblog.blogspot.com/2020/03/an-analysis-of-covid-19-responses-and.html

Davis, Benjamin. "COVID-19 Human Endangerment As A Domestic Crime or an International Crime Against Humanity" University of Toledo Legal Studies Research Paper, 2020
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3605571

The United Nations. 1948. Universal Declaration of Human Rights.

Jernigan DB. Update: Public Health Response to the Coronavirus Disease 2019 Outbreak — United States, February 24, 2020. MMWR Morb Mortal Wkly Rep 2020;69:216–219. DOI: <http://dx.doi.org/10.15585/mmwr.mm6908e1>

Muhammed Asif HAFEEZ against the United Kingdom. European Court of Human Rights. March 2020

**EVALUATION OF THE APPLICABILITY OF THE CORONAVIRUS ANXIETY SCALE
FACTOR STUDY IN ASSESSING THE ANXIETY LEVELS OF MOTHERS IN THE COVID
19 PANDEMIC AMONG HEALTHCARE WORKERS**

**COVID 19 PANDEMİSİNDE ANNE OLAN SAĞLIK ÇALIŞANLARININ ANKSİYETE
DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE KORONAVİRÜS ANKSİYETE ÖLÇEĞİ
FAKTÖR ANALİZİ'NİN UYGULANABİLİRLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Nrs. Canan Bulut AYAZ¹

¹ Nurse, Kütahya Health Sciences University Evliya Çelebi Training and Research Hospital, Eskişehir
Osmangazi University, Department of Public Health Nursing, Kütahya, Turkey.

canan123_blt@hotmail.com

ORCID ID: 0000-0002-6851-1718

Asst. Prof. Dr. Sevil Alkan ÇEVİKER²

²Department of Infectious Diseases and Clinical Microbiology, Faculty of Medicine, Çanakkale 18
Mart University, Çanakkale, Turkey

ORCID ID: 0000-0003-1944-2477

s-ewil@hotmail.com

Spc. Dr. Mustafa YILMAZ³

³Department of Infectious Diseases and Clinical Microbiology, Kütahya Health Sciences University
Evliya Çelebi Training and Research Hospital, Kütahya, Turkey.

ORCID ID: 0000-0001-6874-0619

drmustafayilmaz29@hotmail.com

Spc. Dr Köksal DİNÇ⁴

⁴Department of Psychiatry, Bitlis Public Hospital, Bitlis, Turkey.

ORCID ID: 0000-0002-3966-335X

koksaldinc@yahoo.com

Spc. Dr. Emine Kübra DİNDAR DEMİRAY⁵

⁵Department of Infectious Diseases and Clinical Microbiology, Bitlis Public Hospital, Bitlis, Turkey.

ORCID ID: 0000-0001-6459-7182

e.kubradindar@hotmail.com

ABSTRACT

Introduction and Aim: While different research on the anxiety induced by COVID-19 have been performed, there are minimal literature data on healthcare workers 'anxiety levels. In particular, there is little literature on healthcare professionals who are mothers. In this analysis, the goal was to assess the levels of anxiety of health care workers who became mothers in the pandemic of COVID 19.

Materials and Methods: The research is of descriptive and cross-sectional analytical type. In the study, all women who have children who were not enrolled accepted to participate in the study and working in centers actively pursuing COVID 19 patients during the data collection period, were included in the study. Participants were told of the intent of the study and the content of the questionnaire and received their verbal consent to take part in the study. Participants were informed about the purpose of the study and the content of the questionnaire, and their verbal consent was obtained to participate in the study.

Results: A total of 288 healthcare workers were reached in the study. It was found that 42% of the participants were nurses and 65% were between the ages of 34-41. Other demographic data are given in Table 1.

Conclusion: It has been determined that CAS is a reliable and valid scale. Just like Biçer et al. (2) as stated; it is thought that this scale can be a reference for researchers in future studies.

Keywords: Pandemic, Outbreak, Healthcare worker, mother, Coronavirus Anxiety Scale Factor Analysis.

References

1. Lee, S. A. (2020a). Coronavirus Anxiety Scale: A brief mental health screener for COVID-19 related anxiety. *Death Studies*, 44(7), 393–401. <https://doi.org/10.1080/07481187.2020.1748481>
2. Biçer, İ, Çakmak, C, Demir, H, Kurt, M. (2020). "Koronavirüs Anksiyete Ölçeği Kısa Formu: Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Anatolian Clinic the Journal of Medical Sciences* 25: 216-225.

Giriş ve Amaç: COVID-19 pandemisi, oluşturduğu mortalite ve morbiditelerin yanısıra; anksiyete ve depresyon gibi psikolojik sorunlara da neden olmaktadır. COVID-19'un neden olduğu anksiyete üzerinde çeşitli araştırmalar yapılmakla beraber sağlık çalışanlarının anksiyete düzeyleri hakkında sınırlı literatür verisi mevcuttur. Özellikle anne olan sağlık çalışanları ile ilgili sınırlı literatür bilgisi mevcuttur. Lee ve ark.(1) tarafından geliştirilen, COVID-19 pandemisi ile ilişkili olası disfonksiyonel anksiyete vakalarını tanımlamak için kısa bir ruh sağlığı taraması olan Koronavirüs Anksiyete Ölçeği(KAÖ) oluşturulmuştur. Bu ölçek ülkemizde Biçer ve ark. (2) tarafından da değerlendirilmiş olup KAÖ'nün güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışmada; COVID 19 pandemisinde anne olan sağlık çalışanlarının anksiyete düzeylerinin değerlendirilmesi amaçlandı.

Gereç ve Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel analitik tiptedir. Araştırmada örneklem seçilmemiş, çalışmaya katılmayı kabul eden ve veri toplama sürecinde aktif olarak COVID 19 hastası takip eden merkezlerde görev alan ve çocuğu olan tüm kadınlar araştırmaya dahil edildi. Çalışmanın amacı ve anketin içeriği hakkında katılımcılara bilgi verilmiş ve çalışmaya katılmak için sözlü onamları alınmış, etik kurul izni alınmadı. Veri toplama aracı olarak KAÖ ve demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, gibi bazı sosyo-demografik özelliklerini, yaşam ve çalışma koşullarını, sağlık durumu, COVID 19 geçirme durumunu) içeren anket kullanıldı. 5'li likert türünde bir ölçek olan KÖA; 5 soru ve tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin puanlanması "0" "hiçbir zaman", "1" "Nadir, bir veya iki günden az", "2" "Biraz gün", "3" "7 günden fazla" ve "4" "son iki haftada neredeyse her gün" olarak gerçekleştirildi. Lee çalışmasında "Koronavirüs Anksiyete Ölçeği'nin, klinik değerlendirme ve araştırmalarda kullanımını teşvik etmek amacıyla çalışmaya uygun şekilde atıfta bulunulmasının ötesinde, başkaları tarafından çoğaltılması ve kullanılması için resmi bir iznin gerekli olmadığını" belirtip, yazar bu açıklaması ile araştırmacılara ölçeğin kullanım iznini vermiştir. Araştırmada kullanılan veriler 01-15 Kasım 2020 tarihleri arasında Google Formlar sayfası aracılığı ile oluşturulan online anketin sosyal media (facebook ve whatsapp) aracılığıyla paylaşılması yöntemiyle toplandı. Verilerin yüzde ve ortalama değerleri sunuldu.

Bulgular: Çalışmada toplam 288 sağlık çalışanına ulaşıldı. Katılımcıların %42'si hemşire, %65'i 34-41 yaş aralığında olduğu saptandı. Diğer demografik veriler Tablo 1'de verildi.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımı.

Demografik Değişken	Gruplar	n(%)
Cinsiyet	Kadın	288(100)
Meslek	Doktor Hemşire Ebe Hasta bakıcı Teknisyen/tekniker(laboratuvar, radyoloji) Diğer yardımcı sağlık personeli	51(17,7) 121(42) 44(15,3) 22(7,6) 40(13,9) 10(3,5)
Yaş	18-25 yaş 26-33 yaş 34-41 yaş 42 yaş üzeri	22(7,6) 51(17,7) 187(65) 28(9,7)
Öğrenim düzeyi	Lise ve dengi Ön lisans Lisans Lisansüstü	18(6,2) 41(14,2) 178(61,8) 51(17,8)
Mesleği isteyerek seçme	Evet Hayır Kararsızım	187(65) 83(28,8) 18(6,2)
Çalıştığı birim	Cerrahi birimler Dahili birimler Poliklinikler Tetkik birimleri Yoğun bakım	51(17,7) 122(42,4) 51(17,7) 28(9,7) 36(12,5)
Meslek yılı	5 yıldan az 5 -10 yıl 10 yıldan fazla	22(7,6) 51(17,7) 215(74,6)
Çalışılan saat(hafta)	40 saat 41 saat ve üzeri	237(82,3) 51(17,7)
Nöbet tutma durumu	Evet Hayır	198(68,8) 90(31,2)
Medeni durumu	Evli Boşanmış/dul	244(84,7) 44(15,3)
Çocuk sayısı	1 2 ve üzeri	188(65,2) 100(34,8)
5 yaş altında çocuğunuz mı?	Evet Hayır	164(57) 124(43)
Emziriyor musunuz?	Evet Hayır	62(21,5) 226(78,5)
COVID 19 geçirdiniz mi?	Hayır Evet	262(91) 26(9)

Hiç temaslı olmanız nedeniyle çocuğunuzdan ayrı kaldınız mı?	Hayır Evet	44(15,3) 244(84,7)
Pandemi döneminde hastalık bulaştırma korkusu ile (temaslı olmasanız dahi) çocuğunuzdan ayrı evde kaldınız mı?	Hayır Evet	247(85,8) 41(14,2)

Tablo 2. Koronavirüs Anksiyete Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Mevcut çalışma	Orijinal Çalışmadaki (1) Faktör Yükleri	Biçer ve ark .(2) Faktör Yükleri
2 Koronavirüsü düşündüğüm için uykuya dalmada ya da uyumada sorun yaşadım	0,88	0,81	0,784
4.Koronavirüs ile ilgili konuları düşündüğümde ya da bu konulara maruz kaldığımda iştahım kaçtı.	0,782	0,83	0,776
5.Koronavirüs ile ilgili konuları düşündüğümde ya da bu konulara maruz kaldığımda mide bulantısı ya da mide problemleri yaşadım	0,781	0,87	0,773
3.Koronavirüs ile ilgili konuları düşündüğümde ya da bu konulara maruz kaldığımda inme inmiş gibi hissettim veya donup kaldım	0,778	0,88	0,634
1. Koronavirüs ile ilgili haberleri okuduğum veya dinlediğim zaman başımın döndüğünü ve sersemleştigimi hissettim veya bayılacakmış gibi oldum	0,87	0,85	0,625

*Bartlett Testi ve Kaiser-Meyer-Olkin testi kullanıldı.

Sonuç ve Öneriler:

Pandemi gibi olağanüstü durumlarda çalışmamızdaki gibi sağlık çalışanı ve anne olan bu gruplara daha fazla önem verilmelidir. Sağlık çalışanlarının ve özellikle anne olanların farkındalık düzeyi ile koruma yöntemlerine yönelik bilgi düzeyleri artırılmalıdır. Pandemi sürecinin özellikle sağlık çalışanları üzerinde oluşturduğu psikolojik sorunlarla mücadeleyle yönelik ülke çapında stratejik planlama yapılmalıdır. Online örneklem yönteminin kullanılması ve örneklem sayısının azlığı çalışmanın kısıtlıdır.

Bu çalışmada, halk sağlığı krizine yol açan salgınla ilişkili işlevsiz anksiyete ve semptom şiddeti vakalarını güvenilir bir şekilde tanımlamak için kullanılabilecek kısa bir anksiyete ölçeğinin geçerliğini ve güvenilirliğini ortaya koymaya yönelik bir çalışma gerçekleştirilmiş ve KAÖ'nün güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu saptanmıştır. Tıpkı Biçer ve ark. (2) belirttiği üzere; bu ölçeğin ilerleyen dönemlerde yapılacak çalışmalarda araştırmacılara referans olabileceği düşünülmüştür.

Anahtar kelimeler: Pandemi, Salgın, Sağlık çalışanı, anne, Koronavirüs Anksiyete Ölçeği Faktör Analizi

Kaynaklar:

1. Lee, S. A. (2020a). Coronavirus Anxiety Scale: A brief mental health screener for COVID-19 related anxiety. *Death Studies*, 44(7), 393–401. <https://doi.org/10.1080/07481187.2020.174848116>
2. Biçer, İ, Çakmak, C, Demir, H, Kurt, M. "Koronavirüs Anksiyete Ölçeği Kısa Formu: Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Anatolian Clinic the Journal of Medical Sciences* 25 (2020): 216-225
3. Cuneyt Evren, Bilge Evren, Ercan Dalbudak, Merve Topcu & Nilay Kutlu (2020): Measuring anxiety related to COVID-19: A Turkish validation study of the Coronavirus Anxiety Scale, *Death Studies*, DOI: 10.1080/07481187.2020.1774969

**EXAMINING THE US-VENEZUELAN CONFLICT IN IDEOLOGICAL CONTEXT: A
COMPARISON OVER THE CASES OF CUBA AND VIETNAM**

Yuk Do-Yeon

Pukyong National University, Busan, South Korea

ABSTRACT

Latin America countries, which were described as Washington's "backyard" with the Monroe Doctrine, which was presented to the American Congress in 1823, brought US policy of intervention to Latin America. Venezuela, which made a transition to democracy with the impact of the 1958 Cuban Revolution in the region, had good relations with the USA. However, the debt crisis and corruption in the 1980s caused leader Hugo Chavez to move Venezuela away from democracy. Besides current US-Venezuela relations, looking at the studies on the Cuban Revolution and the Vietnam War historically and the statements of the leaders, it was seen that the ideological similarities in the Vietnam War and the Cuban Revolution are parallel to the current issues of Venezuela. Accordingly, in this study, it is aimed to make a comparison on the examples of Cuban Revolution and Vietnam War by examining the relations between US and Venezuela in an ideological context. Finally, in the conflict over the legitimacy of the leadership of Nicolás Maduro, the study will be ended by emphasizing the economic sanctions imposed by the US and the economic crisis of the Venezuelan economy. If we evaluate the theories on which the research is based in the context of hypotheses, the theory of realism will be dominant in this study, which emphasizes the anarchic structure of national interests and the system. In the context of trying to explain the connection between variables, this research is classified as the class of explanatory research by nature. Qualitative research was preferred due to the use of an inductive research approach. Case study was used as a strategy in the research. As cases, examples of Cuban Crisis and Vietnam War will be analyzed. The relationship between the two cases will be associated with the US-Venezuelan conflict, and then, based on the research conducted and the leaders' statements, they will be gathered under three hypotheses to create an original study. In the context of the three underlying hypotheses, studies revealing the current situation of Venezuela and the ideological similarities of the Vietnam War and the Cuban Revolution; studies that argue that Venezuela aims to combat imperialism while the US demonizes the democracy of Venezuela; studies describe that Venezuelan economy clashed with the US economic sanctions were examined and the literature searched showed that; there is a gap in the literature on analyzing the ideological conflict in the Cuban Revolution and the Vietnam War in terms of its traces on the US-Venezuelan conflict.

Keywords: Latin Amerika, United States, Venezuela, Maduro, Cuban Crisis, Vietnam War.

**THE EFFECT OF CLINICAL PILATES EXERCISES ON THE PSYCHOSOCIAL HEALTH
OUTCOMES OF FEMALE HEALTH WORKERS**

PhD (c) Hatice Sena ÇINARLI

*Institute of Health Sciences, Department of Physical Therapy and Rehabilitation, İnönü University,
Malatya, Turkey*

ORCID ID: 0000-0003-0671-1762

senaa_siss@hotmail.com

Assoc. Prof. Dr. Betül AKYOL

*Department of The Exercise and Sports Education, Faculty of Sport Sciences, İnönü University,
Malatya, Turkey*

ORCID ID: 0000-0002-3836-1317

betul.akyol@inonu.edu.tr

ABSTRACT

OBJECTIVE: This study was conducted to examine the effects of clinical pilates exercise practices, which have been proven to be physically and psychologically effective, on depression, anxiety, fatigue level, sleep quality and quality of life of female healthcare workers during the COVID-19 pandemic.

METHOD: Ten female healthcare workers (age: 28.44 ± 3.2 years) including nurses, doctors and physiotherapists were included in the study. Clinical pilates exercises were applied synchronously over ZOOM for 6 weeks, 3 days a week, in the company of a physiotherapist. Depression level of the participants evaluated with Beck Depression Questionnaire; anxiety level assessed with Beck Anxiety Questionnaire; sleep quality measured with Pittsburgh Sleep Quality Index; Fatigue level evaluated with Fatigue Severity Scale and quality of life was assessed with SF-36. Questionnaires and scales were applied before and after the exercises. In the analysis of pre-test and post-test data, dependent samples t-test was used for parametric comparisons and Wilcoxon paired two examples test was used for nonparametric comparisons.

RESULTS: It was determined that there was a statistically significant decrease in the anxiety level, emotional role difficulty and pain parameters of the participants after exercise ($p < 0.05$). In addition, a statistically significant increase was observed in vitality (energy) and mental health parameters ($p < 0.05$). However there was no statistically significant difference in the depression level, sleep quality and fatigue severity of the participants ($p > 0.05$).

CONCLUSION: Clinical Pilates exercises have been found to have a healing effect on anxiety level, mental-emotional health outcomes and vitality During the pandemic, clinical pilates exercises can be applied by using telerehabilitation methods to improve psychosocial health in healthcare workers.

Keywords: Clinical Pilates, Healthcare Professionals, Telerehabilitation, COVID-19

BALKANS AND MIGRATION ROUTES

Inesa MILTE

University of Tiran, Albania

ABSTRACT

Immigration to Europe continues by land as well as by sea. Land migrations use the Balkan route, especially in Slovenia, Hungary etc. When crossing into countries, countries such as Italy and Germany are targeted. This research aims to examine the developments and changes in migration routes in the last 10 years. Migration waves, which have increased due to the Syrian civil war and economic inequality, increase the number of people using the routes. In the research, national reports, regional reports, EU reports, international NGO reports and international literature of the Balkan countries were scanned and the relevant change was tried to be revealed. In the analysis made, it was revealed that the policies of the target countries are as important as the countries on the Balkan route. Accordingly, the restrictive and exclusionary policies of the target country can cause the route to change within itself. Apart from that, the EU's approach to the Balkan countries is also based on the neighborly relations of the Schengen area and the EU context.

Keywords: Balkan, EU, migration

DEVELOPING COUNTRIES AND PANDEMIC

Ibrahim AL-MUDDA

Jordan-German University, Madaba, Jordan

ABSTRACT

Developing countries in the world have been affected by crises to a certain extent since 2008. They are also taking steps towards global climate change. This also has certain financial obligations. However, the pandemic period forced countries to take measures with high costs. While these measures are important for public health and human life, they also pose some challenges for countries. Distancing from production, preparation and implementation of remote working infrastructure, increase in unemployment, shrinkage in the market are some of these. This study from developing countries, Brazil, Bulgaria, Turkey, Nigeria and India to investigate the change in the last 2 years. The effects of the policies and measures applied during the pandemic process on the economy and development are analyzed.

Keywords: Pandemic, Developing Countries, Economy Policies

**THE RELATIONSHIP BETWEEN THE FEAR OF CORONAVIRUS, PSYCHOLOGICAL
RESILIENCE AND POSITIVE FUNCTIONAL ATTITUDES IN ADULTS***

Berna Doğuş KOÇOĞLU¹

¹*Graduate School Institute, İstanbul Arel University, Psychology Department, İstanbul, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0003-2910-6821

bernadogushotmail.com

Dr. Süleyman KAHRAMAN²

²*Psychology Department, Beykent University, İstanbul, Turkey*

ORCID ID: 0000-0002-8223-4614

suleymankahraman@beykent.edu.tr

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the relationship between coronavirus fear, resilience and positive functional attitudes and also, the predictive power of coronavirus fear and positive functional attitudes on psychological resilience in adults living in Turkey. The sample of the study, conducted according to the relational screening model, consisted of 478 participants. Data were collected using the sociodemographic information form, the Coronavirus Fear Scale, the Positive Functional Attitudes Scale and the Brief Psychological Resilience Scale. The data were analyzed using the SPSS program. According to the findings obtained in the study, there is a significant negative correlation between the Brief Psychological Resilience Scale and the Coronavirus Fear Scale scores. There is a significant positive correlation between the total scores of the Brief Psychological Resilience Scale and the Positive Functional Attitudes Scale. There is a significant negative correlation between the total scores of the Coronavirus Fear Scale and the Positive Functional Attitudes Scale. The Positive Functional Attitudes Scale scores and the Coronavirus Fear Scale scores together significantly predicted the Brief Psychological Resilience Scale scores. The obtained findings were discussed within the framework of the literature and various suggestions were presented.

Keywords: Fear of Coronavirus, COVID-19, Psychological Resilience, Adults, Positive Functional Attitudes

* Produced from MS thesis entitled as the same.

ITALIAN ASYLUM PROCESS DURING PANDEMIC

Frederico MARELLI
University of Bari, Bari, Italy

ABSTRACT

This research explores how asylum procedures in Italy have changed during the Covid process. The research explores how the pandemic process creates differences in asylum laws and practices.

Data on relevant laws and directives, national and international reports, interviews with migration experts and screening of relevant news were collected. Relevant data were used to understand the dimensions of general change and to reveal differences from previous practices and standards.

Accordingly, the pandemic process in Italy has increased restrictive practices for asylum applications or created an excuse for them. While participation by seaway has been restricted, the asylum processes have been prolonged.

As a result, the pandemic affecting every stage of life has also affected the asylum processes, creating the desired conditions to limit migration from time to time in line with the strategy of political leaders.

Keywords: Pandemic, Italy, Asylum, Migration

ETHNOPSYCHIATRY

Anton DAMIAN

Independent Researcher, Breaza, Romania

ABSTRACT

The authors started from a well-known study by Devereux, who was born in the city of Lugoj, Romania, and was exposed during his school years to study methods from two different ideologies – Romanian and Hungarian. He showed that migration generates severe psychiatric and behavioral disturbances. He described two psychiatric syndromes with an important cultural impact: the “amok” state – when criminal attacks in a state of extreme anger- and the “anthropophobic” state – introversion generated by the fear of individuals. This research is to show a tendency of cultural individualization for some diseases and a tendency of generalization for other diseases.

Keywords: Ethnopsychiatry, migration, analysis

THE NEED FOR SAFETY, PERCEIVED SOCIAL SUPPORT, BASIC PSYCHOLOGICAL NEEDS AND LIFE SATISFACTION IN THE COVID-19 PROCESS: A MEDIATION MODEL

Turgut TRKDOĐAN

*Pamukkale University, Faculty of Education, Department of Psychological Counseling and Guidance,
Denizli, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0001-5440-341X
tturkdogan20@gmail.com

ABSTRACT

As of 18 March 2020, it has been announced that health problems related to the COVID-19 virus have turned into a worldwide pandemic and the mortality rate due to the virus has been reported in the range of 2-4%. (World Health Organization, 2020). Public health specialists emphasized the ways to keep physically healthy in the first phase of the pandemic. However, measures to protect mental health against the psychological stress that increased with the spread of the disease have also begun to be investigated (Pakpour ve Griffiths, 2020). As a matter of fact, the restriction of the social movements within the scope of COVID-19 measures has inevitably limited the basic psychological needs such as safety/survival, love/belonging, power, freedom, and fun, which are important predictors of mental health of individuals (Glasser, 2000, 2010). On the other hand, the restricted social movements inevitably increased the importance of perceived social support, which is a robust predictor of mental health (Cohen, 2004; Wang, Wu, & Liu, 2003). The aim of this study was to examine the relationships between the increasing need for safety in the process of COVID-19, perceived social support, basic psychological needs, and life satisfaction with a structural equation modeling. Data were collected from 641 (62.7 female, 37.3% male) university students via the Basic Needs Scale (Turkdogan & Duru, 2020), the Perceived Social Support Scale (Eker, Arkar, & Yaldız, 2001), and the Satisfaction with Life Scale (Diener, Emmons, Larsen, & Griffin, 1985). Results showed that basic psychological needs display a mediating role in the relationship between perceived safety and social support level and life satisfaction ($\chi^2_{(N = 641)} = 529.68, p < .0001; \chi^2/df = 2.93; TLI = .96; CFI = .96; RMSEA = .055; SRMR = .039$). Accordingly, as the participants feel safe against epidemic diseases, the level of satisfaction with psychological needs increases. Similarly, as the quality of interaction with family members and other important people increases, the level of satisfaction with psychological needs increases. In addition, the perceived support in the COVID-19 process, especially from family members, continues to directly predict life satisfaction. The results point to the importance of studies aiming to increase the level of perceived social support during the COVID-19 process.

Keywords: COVID-19, perceived social support, basic psychological needs, life satisfaction.

References

- Cohen, S. (2004). Social relationships and health. *American Psychologist*, 59(8), 676-684. doi: 10.1037/0003-066X.59.8.676
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75. doi: 10.1207/s15327752jpa4901_13
- Eker, D., Arkar, H. ve Yaldız, H. (2001). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 17-25.

- Glasser, W. (2000). *Counseling with choice theory: The new reality therapy*. New York: Harper Collins Publishers.
- Glasser, W. (2010). *Choice theory: A new psychology of personal freedom*. New York: Harper Collins Publishers.
- Pakpour, A. H., & Griffiths, M. D. (2020). The fear of COVID-19 and its role in preventive behaviors. *Journal of Concurrent Disorders*, 2(1), 58–63.
- Türkdoğan, T. & Duru, E. (2020). A need-based approach to well-and ill-being among college students. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (54), 435-460.
- Wang, H. H., Wu, S. Z., & Liu, Y. Y. (2003). Association between social support and health outcomes: A meta-analysis. *The Kaohsiung Journal of Medical Sciences*, 19(7), 345-350.
- World Health Organization (2020). *WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 3 March 2020*. Retrieved 13 December 2020 from: <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---3-march-2020>

ISCHEMIC GASTROINTESTINAL SYSTEM INVOLVEMENTS OF COVID 19

M.D. Cemalettin DURGUN¹

¹Memorial Dicle Hospital, General Surgery, Diyarbakır, Turkey.

ORCID ID: 0000-0002-5797-7926

drdurgun@gmail.com

ABSTRACT

Introduction and aim: Corona virus disease 2019 (COVID-19) is a disease that has been in our lives for about 1 year, and different clinical features are discovered every day. According to our knowledge so far; hypoxia, immobilization, and the hyperinflammatory picture that occurs cause both arterial and venous thrombosis in various parts of the body. Although COVID-19 usually presents with respiratory symptoms, some patients experience GI symptoms such as diarrhea, nausea, vomiting, and anorexia. SARS-CoV-2 can infect the GI tract via the viral receptor angiotensin converting enzyme 2 (ACE2), and there is increasing evidence of a possible fecal-oral route of transmission (1,2). However, sufficient literature information on ischemic complications in the gastrointestinal (GI) system has not yet been established. The incidence of this complication is not clear, as it is difficult to diagnose. In this study, it was aimed to evaluate GI ischemia in COVID 19 patients in the literature.

Material method: In this study; it was aimed to evaluate the literature from this point of view. Searched in PubMed, Scopus, Embase, Web of Science, and Google Scholar databases.

Results: In a meta-analysis study, 22 studies were evaluated (1). In this study; it has been found that COVID 19 has GI ischemic complications, mesenteric arterial or venous thromboembolism, and then small intestine ischemia (1). In another review study; GI evaluated ischemia in COVID 19 patients with inflammatory bowel disease (IBD). In this study; it was found that GI ischemia developed in 52 IBD patients, 77% underwent open thromboembolism and 11.5% had mortality (2). A literature review of COVID 19 ischemic gastrointestinal involvement is given in detail in Table 1. The mechanism of COVID 19 involvement in the GI system is not fully understood. Although liver and pancreatic involvement can be explained by ACE receptors, it is not yet fully understood whether ischemic involvement is due to systemic thrombosis effect or another mechanism. Gülen et al. (3) also reported a COVID 19 patient presenting with GI bleeding. Limited data are available in the literature, and the mortality rates in the patients who can be reached are quite high. This value could not be evaluated statistically because complete data could not be reached. It was found that the involvement site was usually the small intestines and mesenteric artery, and small bowel resection was performed in most of the patients.

Conclusion: Increasing number of GI ischemia cases have been reported in COVID 19 patients, and there is a need for urgent studies on this disease involvement, which is highly mortal and has complications. It is also interesting that most of the patients are male. This topic needs to be investigated in detail.

Keywords: Coronavirus disease 19, Gastrointestinal system; Ischemia; SARS-CoV-2.

Table 1. A literature review of COVID 19 ischemic gastrointestinal involvement.

researcher	patient age, gender	torax BT/ PCR results	ischemia site	treatment	result
Farina(4)	70, E	Pozitif/negatif	İnce Bağırsak iskemisi	inop	exitus

Norsa(5)	62,E	Pozitif/negatif	İnce Bağırsak iskemisi	ince bağırsak rezeksiyonu	exitus
Azouz(6)	56,E	Belirtilmemiş/pozitif	mezenterik arter oklüzyonu	endovasküler trombektomi ve laparotomi ile ince bağırsağın rezeksiyonu	exitus
Keshavarz(1)	59 ± 12.7 (age range: 28–80), 23 Erkek, 7 kadın	Belirtilmemiş/ Belirtilmemiş	9 hastada mezenterik arter oklüzyonu,6 hastada portal venöz tromboz,	20 hastaya laparotomi ve İB rezeksiyonu	12 hasta exitus
Cheung (7)	55, E	Belirtilmemiş/ pozitif	mezenterik arter oklüzyonu, İnce Bağırsak iskemisi	trombektomi ve laparotomi ile ince bağırsağın rezeksiyonu	şifa

References

1. Keshavarz P, Rafiee F, Kavandi H, Goudarzi S, Heidari F, Gholamrezanezhad A.(2020) Ischemic gastrointestinal complications of COVID-19: a systematic review on imaging presentation. Clin Imaging.73:86-95.
2. Pezold M, Pergamo M, Rockman C, Lugo J. (2020). Presentation and Management of Arterial Thromboembolisms during Active Inflammatory Bowel Disease: Case Series and Literature Review. Ann Vasc Surg. 67:532-541.e3.
3. Gulen M, Satar S. Uncommon presentation of COVID-19: Gastrointestinal bleeding. 2020. Clin Res Hepatol Gastroenterol. 2020;44(4):e72-e76.
4. Farina D, Rondi P, Botturi E, Renzulli M, Borghesi A, Guelfi D, Ravanelli M. (2021).Gastrointestinal: Bowel ischemia in a suspected coronavirus disease (COVID-19) patient. J Gastroenterol Hepatol. 36(1):41.
5. Norsa L, Valle C, Morotti D, Bonaffini PA, Indriolo A, Sonzogni A. (2020). Intestinal ischemia in the COVID-19 era. Dig Liver Dis. 52(10):1090-1091.
6. Azouz E, Yang S, Monnier-Cholley L, Arrivé L.(2020). Systemic arterial thrombosis and acute mesenteric ischemia in a patient with COVID-19. Intensive Care Med.46(7):1464-1465.
7. Cheung S, Quiwa JC, Pillai A, Onwu C, Tharayil ZJ, Gupta R. (2020). Superior Mesenteric Artery Thrombosis and Acute Intestinal Ischemia as a Consequence of COVID-19 Infection. Am J Case Rep. 21:e925753.

**ANXIETY ENCOUNTERED BY NURSING STUDENTS IN CLINICAL PRACTICES
DURING CORONAVIRUS OUTBREAK**

Teac. Asst. Dr. Şerife YILMAZ¹

¹ *Lecturer Dr., Duzce University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing History and Ethics*

ORCID ID: 0000-0002-5660-7712

serifeyilmaz83@gmail.com

Meltem BÜYÜKÖZTÜRK²

² *Undergraduate Student, Duzce University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing*

ORCID ID: 0000-0002-0030-8211

meltembuyukozturk001@gmail.com

ABSTRACT

Aim: In the study, it was aimed to determine the anxiety experienced by students in clinical practice during the coronavirus outbreak.

Material and Method: In this research, the focus group interview technique, which is one of the qualitative methods, was used to determine the anxiety experienced by students since this technique allows better evaluation of emotions, opinions and experiences. As the data collection tool, the question form prepared by the researchers and consisting of the descriptive characteristics of the students and "Semi-Structured Interview Form" were used. Ethics committee approval was obtained. Participants were informed about the study and their informed consents were obtained.

Findings: The data obtained in this research were analyzed using the content analysis, and four themes were determined as emotions experienced by the nursing students, problems experienced in the clinical training, opinions on the effects of the pandemic process on nursing education and recommendations.

Conclusion: The findings showed that the students were worried about being infected with coronavirus, infecting their families, patients and healthcare workers, interruption of their education, and increased anxiety during clinical practice. The findings suggest that the practices were inefficient, and nursing students could not fulfill their caregiver roles.

Keywords: Anxiety, Nursing, Coronavirus

AGEISM AND PANDEMIA

Lorenzo ZANIFI

Independent Researcher, Trento, Italy

ABSTRACT

Although the concept of ageism is not a new concept, it is a study that has become popular in the last 10 years. With the increase in the average age of the countries, interest in the subject has increased. Ageism is not just about older people, but it is often studied through them. Examples of this are not asking their opinion, assuming they cannot do anything, and not making a promise in hospitals. Moreover, in a period when life is flowing rapidly, the elderly people staying in places such as home or nursing homes affect both them and those who work and live with them.

This study examines the elderly who are in the biggest risk group during the pandemic process. The data are collected as secondary data and healthcare workers working with the elderly and social workers are interviewed.

Keywords: Ageism, Elder People, Pandemic, Life

EMOTIONAL VIOLENCE AGAINST CHILDREN

Simon Arthur PIERE

University of Nantes, Nantes, France

ABSTRACT

Violence is the name given to all the individual or social movements that are done to hurt a person, to insult, to denounce someone's right. Children constitute one of the major victim groups. Purpose: The aim of this study is to determine the knowledge, attitude and behaviors of undergraduate students about emotional abuse. It is aimed to determine the strategies to be developed on this subject and to provide the necessary data to develop the suggestions for this problem.

The study by collecting relevant data in the context of the Middle East, Lebanon, Jordan, Iraq, Turkey, Egypt and Israel is investigating to what extent they suffered emotional abuse of children. It would be correct to say that majority of the participants are aware of emotional violence, that children are exposed to emotional violence know. So that their future lives will be shaped accordingly, but in some areas they are confused with emotional violence and ways to prevent it.

Keywords: Emotional violence, abuse, children

CYBERCHONDRIA

Ralph ROTSIDES

University of Malta, Malta

ABSTRACT

It is observed that access to information through the internet has increased significantly in recent years in our country as in the world. Some of these searches are regarded as cyberchondria, which means that individuals make unnecessary worries by scanning the internet and making false diagnoses in order to overcome their anxiety and distress. Cyberchondria is considered as a modern version of hypochondria. While hypochondria has traditionally been associated with a tendency to have false medical fears, cyberchondria is defined as the unfounded fear that arises from the examination of the web content

Possible reasons for seeking online health information are individuals' intolerance to uncertainty, expecting a good explanation for their health problems, selective attention, extreme anxiety, economic and trust issues.

The fact that individuals without medical knowledge interpret the medical terms themselves will cause them not to understand what is being said correctly, and try the diagnoses and treatments, which may harm them instead of receiving support from health experts.

Keywords: Cyberchondria, Health Anxiety, Anxiety, Internet

SHOULD WE BE CAREFUL?: COVID 19 CANDIDEMIA DRAWING

DİKKATLİ OLALIM MI?: COVID 19 KANDİDEMİ BİRLİKTELİĞİ

Emine Kübra Dindar DEMİRAY¹

¹Bitlis State Hospital, Department of Infectious Diseases and Clinical Microbiology, Bitlis, Turkey.

ORCID ID: 0000-0001-6459-7182

e.kubradindar@hotmail.com

ABSTRACT

Introduction and aim: Since the 2019 coronavirus disease (COVID-19) was first detected in Wuhan, China in December 2019, different emerging problems related to this disease management have been reported day by day. Disease mortality varies between 2.4-13% according to countries. Steroids and other immunosuppressives are used in this disease, which does not have an effective treatment yet. As a general information, the use of immunosuppressive causes predisposition to candidemia. The aim of this study is to investigate the association of COVID 19 candidemia.

Materials and methods: In our study, Web of Science (WOS) and SCOPUS databases were scanned for COVID 19 and candidemia. Internet browsing method was used in our study.

Results: 25 publications were reached in SCOPUS database and 4 publications in WOS database. 21 of these studies (72%) were research articles. It was determined that there are broadcasts from 10 different countries. The publications were mostly made from Italy. There were publications from America, Austria, Brazil, Greece, India, Spain, Canada, China and France. But our country's publication was not found. The most commonly used immunosuppressive treatments; steroid and tocilizumab. The most common disease was detected in patients with severe disease and intensive care patients.

Conclusion: In our country, many COVID 19 patients are followed in intensive care units and steroid and tocilizumab treatments are given to these patients. For this reason, these patients should be evaluated carefully and studies should be carried out urgently.

Keywords: Pandemic, COVID 19, candidemia.

Giriş ve amaç: İlk olarak Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde 2019 koronavirüs hastalığı (COVID-19) tespit edildiğinden beri, global olarak gündemizde yer alan bu hastalık yönetimi ile ilgili gün geçtikçe yeni gelişen farklı sorunlar bildirilmektedir. Hastalık mortalitesi ülkelere göre % 2,4- 13 arasında değişmektedir. Henüz etkin bir tedavisi bulunmayan bu hastalıkta steroidler ve diğer immunsupresifler kullanılmaktadır (1-3,4). Genel bilgi olarak immunsupresif kullanımı kandidemiye yatkınlık yaratmaktadır. Kandida cinsi mikroorganizmaların endojen enfeksiyonlara sebep olduğu bilinse de insandan insana geçiş olabilir veya hastane ortamından da kazanılabilir. Kandidemi terimi, Candida türlerinin kandaki varlığını tanımlar (5). Yapılan çalışmalarda kandidemi insidansının 10.000 hastane yatışında 1.7-18.9 arasında değiştiği bildirilmektedir. Bu oran yoğun bakım ünitesinde (YBÜ'de) yatan hastalarda daha yüksek olup 1.000 hastane yatışında 5.4-6.9 civarında seyretmektedir. COVID 19 tanısı dışında kandidemilerde mortalite için risk faktörleri ise ileri yaş, altta yatan hastalık varlığı, uzun antibiyotik kullanma süresi, üriner kateter varlığı, Charlson indeksi, ciddi sepsis veya septik şok varlığı, flukanazol direnci varlığı olarak bildirilmiştir (2). Bu çalışmada amaç COVID 19 kandidemi birlikteliğini araştırmaktır.

Materyal ve metod: Çalışmamızda, Web of Science (WOS) ve SCOPUS veri tabanları COVID 19 ve kandidemi açısından tarandı. Çalışmamızda internet taraması yöntemi kullanıldı.

Bulgular: SCOPUS veri tabanında 25, WOS veri tabanında 4 yayına ulaşıldı. Bu çalışmaların 21 tanesi (%72) araştırma makalesi idi. 10 farklı ülkeden yayın olduğu saptandı. Yayınlar en sık İtalya'dan yapılmıştı. Amerika, Avusturya, Brezilya, Yunanistan, Hindistan, İspanya, Kanada, Çin ve Fransa'dan yayınlar vardı. Ama ülkemize ait yayına rastlanmadı. En sık kullanılan immunsupresif tedaviler; steroid ve tocilizumabtı. En sık hastalık şiddetli hastalık tablosu olan hastalarda e yoğun bakım hastalarında saptanmıştı.

Nucci ve ark. (2) COVID 19 hastalarında kandidemi için mekanik ventailasyonu risk faktörü olarak bildirmiştir.

Sonuç: Ülkemizde de çok sayıda COVID 19 hastası yoğun bakımlarda takip edilmekte ve bu hastalara steroid ve tocilizumab tedavileri verilmektedir. Ayrıca bu hastaların YBÜlerinde takip edilmesi, uzun hastane yatışları, antibiyotik kullanımları ve artmış invazif girişimleri de kandidemi için risk oluşturmaktadır.

Bu nedenle bu hastaların dikkatli değerlendirilmesi ve kandidemi ve COVID 19 birlikteliği konusunda acilen çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Keywords: Pandemi, COVID 19, kandidemi.

References

1. <https://covid19.who.int/>
2. Alkan Çeviker S , Günel Ö , Kılıç S , Köksal E , Tahmaz A . Üçüncü Basamak Hastanede Sağlık Hizmeti ile İlişkili Kandidemilerin Epidemiyolojisi ve Mikrobiyolojik Özellikleri: Tek Merkez Deneyimi. MMJ. 2020; 7(1): 12-17.
3. Arastehfar A, Carvalho A, Nguyen MH, Hedayati MT, Netea MG, Perlin DS, et al. (2020). COVID-19-Associated Candidiasis (CAC): An Underestimated Complication in the Absence of Immunological Predispositions? J Fungi (Basel).6(4):211.
4. Nucci M, Barreiros G, Guimarães LF, Deriquehem VAS, Castiñeiras AC, et al.(2021). Increased incidence of candidemia in a tertiary care hospital with the COVID-19 pandemic. Mycoses.64(2):152-156.
5. Vaezi A, Fakhim H, Khodavaissy S, et al. Epidemiological and mycological characteristics of candidemia in Iran: a systematic review and meta-analysis. J Mycol Med. 2017;27(2):146–52

COVID-19 NURSING HOMES

Asst. Prof. Dr. Hatice ÖNTÜRK¹

¹*Bitlis Eren University, School of Health Sciences, Nursing Department, Bitlis, Turkey*

ORCID ID: 10000-0002-6206-2616

onturk65@hotmail.com

ABSTRACT

Introduction and aim: The ratio of the population over the age of 65 to the total population has increased by 2.3 times in our country compared to 1935. Since March 2020, the pandemic has affected the elderly population as well as everyone else. The elderly, and especially the elderly living in elderly nursing homes, are vulnerable to the causative COVID-19 disease with a high mortality rate. In this study; We aimed to review the literature on elderly care in the pandemic.

Materials and methods: In the study, the SCOPUS database was scanned for COVID 19 and elderly care. Internet browsing method was used.

Results: 171 studies were reached. In 2020, 136, 2021, 35 articles were reached. Only 98 (57.3%) of them were research articles. Journal Of The American Medical Directors Association (n = 29) was the journal that published the most articles on this subject. Harvard University has the highest scientific production on this subject, and there were publications from 33 different countries. It was determined that the United States of America (n = 71) had the highest number of publications, but our country ranks 32nd with only 1 publication in this regard.

Discussion: In a review study; 21 studies from 8 countries covering both nursing homes and palliative care were evaluated; Although it focuses on issues such as palliative care, end-of-life visits and advanced care planning documents, there has been no comprehensive international study on palliative care in nursing homes and the elderly. In addition, a comprehensive guide on this subject was not found in the literature.

Conclusion: There are many elderly COVID 19 patients in our country, and some of these patients stay in elderly care homes. Nursing care and palliative care are very important, especially in these places where people live together. Scientific studies on this subject need to be increased urgently both in our country and internationally.

Keywords: Pandemic, COVID 19, nursing homes, elderly care.

References

1. <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/45354/yasli-nufus-demografik-degisimi-2020.pdf>
2. <https://covid19.who.int/>
3. Gilissen J, Pivodic L, Unroe KT, Van den Block L. (2020). International COVID-19 Palliative Care Guidance for Nursing Homes Leaves Key Themes Unaddressed. J Pain Symptom Manage.60(2):e56-e69.

Giriş ve amaç: 65 ve üzeri yaştaki bireyler ‘yaşlı nüfus’ olarak tanımlanır. Yaşlı nüfusun toplam nüfusa oranı, ülkemizde 2019 yılında %9,1'e yükselmiş olup, 1935 yılına göre 2,3 kat artmıştır. Yapılan tahminler de yaşlı nüfusun artışının devam edeceği yönündedir. Mart 2020’den beri pandemi herkesi olduğu gibi yaşlı nüfusu da etkilemiştir. Yaşlılar ve özellikle yaşlı bakım evlerinde kalan yaşlılar, yüksek mortalite oranına sahip neden olan COVID-19 hastalığına karşı savunmasızdır. Bu çalışmada; yaşlı bakımı konusunda pandemide literatürün gözden geçirilmesini amaçladık.

Materyal ve metod: Çalışmamızda, SCOPUS veri tabanı COVID 19 ve yaşlı bakım açısından tarandı. Çalışmamızda internet taraması yöntemi kullanıldı.

Bulgular: 171 çalışmaya ulaşıldı. 2020 yılında 136,2021 yılında 35 makaleye ulaşıldı. En fazla yayın Grabowski, D.C. tarafından yapılmıştı. Sadece 98 tanesi (%57,3) araştırma makalesi idi. Journal Of The American Medical Directors Association (n=29) ve Journal of the American Geriatrics Society (n=25) dergileri en fazla bu konuda makalenin yayınlandığı dergi idi. Bu konuda en yüksek bilimsel üretime sahip olan; Harvard Üniversitesi, Brown Üniversitesi, Toronto Üniversitesi'nden 6 şer, Pennsylvania Üniversitesi ve VA Tıp Merkez'lerinden 5 şer yayın vardı. 33 farklı ülkeden yayın vardı. En fazla sayıda yayının Amerika Birleşik Devletleri (n=71), İspanya (n=15) ve Fransa'dan (n=14) olduğu, ancak ülkemizin bu konudaki sıralamada sadece 1 yayın ile 32. sırada olduğu saptandı.

Tartışma: Yapılan bir derleme çalışmasında; sekiz ayrı ülkeden hem bakım evlerini hem de palyatif bakımı kapsayan 21 çalışma değerlendirilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri (n = 7), Dünya Sağlık Örgütü (n = 3), İngiltere (n = 3), İsviçre (n = 3), Hollanda (n = 2), İrlanda (n = 1), Yeni Zelanda (n = 1) ve Belçika (n = 1) ülkelerinden çalışma değerlendirilmiştir. Bu yayınlarda, palyatif bakım temaları, yaşam sonu ziyaretleri, ileri bakım planlama belgeleri ve yaşamın sonuna doğru klinik karar verme (hastane transferlerine) gibi konulara odaklanmış olsa da, huzurevlerinde ve yaşlılarda palyatif bakım konusunda kapsamlı uluslararası çalışmaya rastlanmamıştır. Ayrıca bu konuda kapsamlı bir klavuza ulaşılabilen literatürde rastlanmadı.

Sonuç: Ülkemizde de çok sayıda yaşlı COVID 19 hastası olup, bu hastaların bir kısmı da yaşlı bakım evlerinde kalmaktadır. Özellikle toplu yaşanan bu yerlerde hemşirelik bakımı ve palyatif bakım oldukça önemlidir. Ülkemizden ve uluslararası olarak da bu konudaki bilimsel çalışmaların acilen artırılması gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Pandemi, COVID 19, huzur evi, yaşlı bakımı.

Kaynaklar

1. <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/45354/yasli-nufus-demografik-degisimi-2020.pdf>
2. <https://covid19.who.int/>
3. Gilissen J, Pivodic L, Unroe KT, Van den Block L. (2020). International COVID-19 Palliative Care Guidance for Nursing Homes Leaves Key Themes Unaddressed. J Pain Symptom Manage.60(2):e56-e69.

OUR COUNTRY'S POSITION IN SCIENTIFIC PRODUCTIVITY ON COVID 19

COVID 19 KONUSUNDA BİLİMSEL ÜRETKENLİKTE ÜLKEMİZİN DURUMU

M.D. Mehmet DURĞUN¹

¹*Bitlis State Hospital, Department of Chest Diseases and Tuberculosis, Bitlis, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0002-1289-7500

drmehmetdurgun@gmail.com

ABSTRACT

Introduction and aim: Corona virus disease 2019 (COVID 2019) has been seen in our country for about 1 year as in the whole world. In this study, we aimed to provide a perspective on COVID 19 in terms of scientific publications from our country.

Materials and methods: Scopus is Elsevier's abstract and citation database that has been in operation since 2004. Through this database (<http://www.scopus.com/>), which is the largest summary and citation database of the literature, all publications between 2019-2021 are included in "article title, abstract, keywords" ("SARS Cov-2", "COVID) -19 ", " COVID 19 ", " NCOV-2019 ", " NCOV 2019 ").

Results: A total of 89,664 documents were reached. 34 publications were reached in 2019, 73213 in 2020 and 16412 in 2021. The most published author on this subject was Mahase, E. (132 publications). 51340 of the articles were research articles, 14438 were letters to the editor, 9786 were compilations. The largest number of articles were published in the International Journal of Environmental Research and Public Health (870). Harvard Medical School was the institution with the most publications, the United States of America (22,242) was the country with the highest number of publications. Looking at the publications from our country; It was published in 1908. The most publications were made by Erkan Cüre (Çamlica Erdem Hospital, Istanbul), Cumhuriyet Cüre (Jinemed Health Group, Istanbul) and Oğuz Karabay (Sakarya University, Sakarya). 1257 articles were written from our country. The University of Health Sciences (266) was the institution with the highest number of publications.

Conclusion: Research articles published in our country constitute 2.4% of all research articles, and this number is quite low. The number of publications in our country, which ranks 13th globally according to the order of publication, is increasing. A similar study was conducted in October 2020, and our country has risen 4 steps from the 17th rank 4 months ago when compared to this article.

Keywords: Scientific productivity, COVID-19, SARS-COV-2, Turkey.

GİRİŞ: Korona virus hastalığı 2019 (COVID 2019) tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaklaşık 1 yıldır vaka görülmektedir. Bu çalışmada COVID 19 konusunda ülkemizden yapılan bilimsel yayınlar açısından bakış açısı kazandırmayı amaçladık.

YÖNTEM: Scopus, Elsevier'in 2004 yılından beri faaliyette olan soyut ve atıf veritabanıdır. Literatürün en geniş özet ve atıf veritabanı olan bu veri tabanı (<http://www.scopus.com/>) üzerinden 2019-2021 arasındaki tüm yayınlar "makale başlığı, özet, anahtar kelimeler" içerisinde ("SARS Cov-2", "COVID-19", "COVID 19", "NCOV-2019", "NCOV 2019") anahtar kelimeleri kullanılarak tarandı.

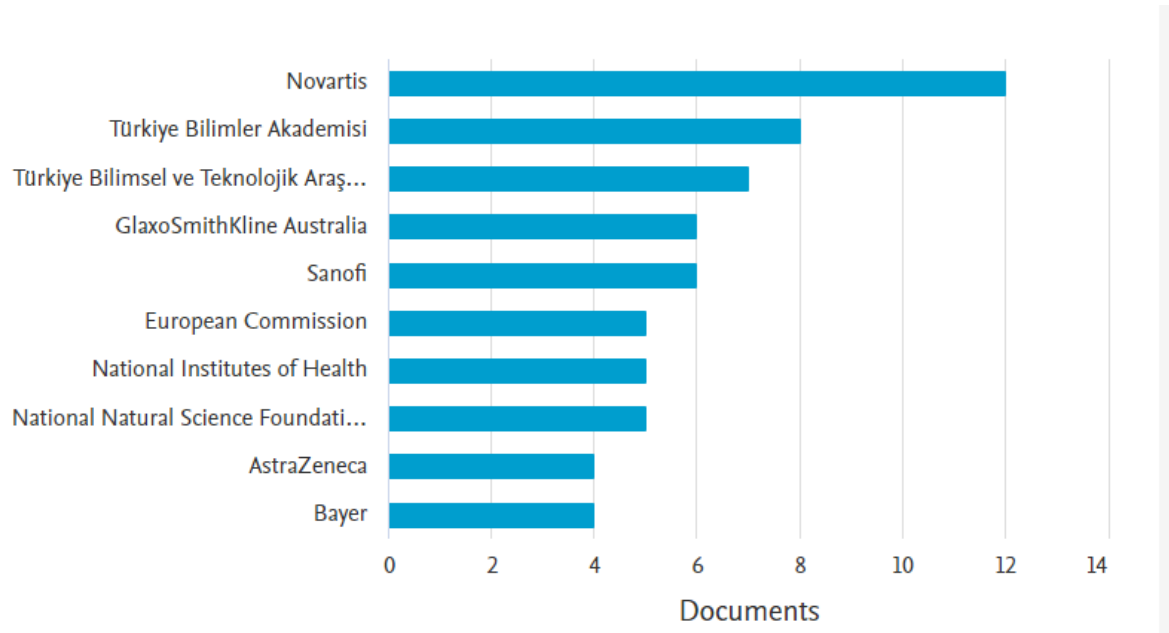
BULGULAR: Toplam 89,664 belgeye ulaşıldı. 2019 da 34, 2020 de 73213, 2021 de 16412 yayına ulaşıldı. Bu konuda en fazla yayın yapan yazar Mahase, E. idi (132 yayın). Yazıların 51340'ı araştırma makalesi, 14438'i editöre mektup, 9786'sı derleme idi. En fazla sayıda yazı International Journal of Environmental Research and Public Health (870), Journal Of Medical Virology (754) ve Plos One (754)

dergilerinde yayınlanmıştı. Harvard Medical School (1.502), Inserm (1.175), Huazhong University of Science and Technology (1.122) ve Tongji Medical College (1064) kurumları en fazla yayının yapıldığı kurumlardı. Amerika Birleşik Devletleri (22.242), İngiltere(9.461) ve Çin (9.386) en fazla yayının yapıldığı ilk 3 ülke idi. Ülkemizden yapılan yayınlara ise bakıldığında; 1908 yayın yapılmıştı. 2019 da 1, 2020 de 1479, 2021de 4028 yayın vardı. En fazla yayın Erkan Cüre (Çamlica Erdem Hastanesi, İstanbul), Cumhur Cüre (Jinemed Sağlık Grubu, İstanbul) ve Oğuz Karabay(Sakarya Üniversitesi, Sakarya) tarafından yapılmıştı. Ülkemizden 1257 makale, 286 editöre mektup ve 234 derleme yazılmıştı. Sağlık Bilimleri Üniversitesi (266), İstanbul Üniversitesi(101), Hacettepe Üniversitesi(83), İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa (74) ve Sakarya Üniversitesi (66) en fazla yayın yapan kurumlardı.

SONUÇ: Ülkemizden yayınlanan araştırma makaleleri tüm araştırma makaleleri içinde %2,4 lük bir oranda olup, bu sayı oldukça düşüktür. Yayın sırasına göre global olarak 13. sırada yer alan ülkemizdeki yayın sayısı artış göstermektedir. Benzer bir çalışma Ekim 2020de yapılmış olup, ülkemiz bu yazı ile kıyaslandığında 4 ay öncesinde 17. sırada iken 4 basamak yükselmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel üretkenlik, COVID-19, SARS-COV-2, Türkiye.

Grafik 1. 15 sponsor firmanın dağılımı.

Kaynaklar

1. <https://covid19.who.int/>
2. Günay S, Karalezli A. COVID-19 KONUSUNDA BİLİMSEL YAYINLAR: TÜRKİYE'DEN BİR BAKIŞ. Solunum 2020 Digital. 2-8 Ekim 2020. TÜSAD Kongre Kitabı. <https://www.solunum.org.tr/solunum2020/docs/SOLUNUM2020Dijital-Bildiri-Ozetleri-Kitabi.pdf>

**CLINICAL CHARACTERISTICS AND EXPERIENCES OF A HEALTHCARE
PROFESSIONAL TESTED COVID-19 POSITIVE TWICE: CASE REPORT**

Teac. Asst. Orhan ÇAKIR¹

¹*İzmir Tınaztepe University, Vocational School of Health Services, İzmir, Turkey*

ORCID ID: 0000-0002-4231-3561

orhan.cakir@tinaztepe.edu.tr

Assoc. Prof. Dr. Gülendaml HAKVERDİOĞLU YÖNT²

²*İzmir Tınaztepe University, Faculty of Health Sciences, İzmir, Turkey*

ORCID ID: 0000-0003-3257-2102

gulendam.hakverdioglu.yont@tinaztepe.edu.tr

Kemal YILMAZ³

³*Ege University, Faculty of Medicine, İzmir, Turkey*

ORCID ID: 0000-0002-6886-7781

kemaly03@gmail.com

ABSTRACT

In addition to the negative changes occurring in the social and economic order in the society, the COVID-19 epidemic has also caused such feelings as uncertainty, fear, concern and anxiety in people and has evolved into a threat for the overall public health. It is getting harder every day to cope with this epidemic that threatens humanity in all aspects. Healthcare professionals take the biggest responsibility in this fight against the virus. During the course of this on-going pandemic, healthcare professionals have represented and still goes on representing a universal army. While healthcare professionals are struggling to manage the process in order to keep the healthcare system alive, they also have to cope with their own emotions and experiences due to the process they are going through. Nurses and other healthcare professionals wear out more as the pandemic is prolonged, and tend to feel powerless due to negative situations and losses occurring. It is thought that it is important to determine their inner feelings, experiences and thoughts of nurses who are responsible for the care of patients infected with COVID-19 in each unit of hospitals so that the system can be maintained with full functions in the health systems. This study was carried out to reveal the feelings, thoughts and experiences of an emergency service nurse, who is in a key position in the combat against the pandemic and who has tested positive for COVID-19 twice.

Keywords: COVID-19, healthcare workers, pandemic, case report, nurse

ÖZET

COVID-19 salgını toplumsal ve ekonomik düzende olumsuz değişimlere; kişilerde belirsizlik, korku, kaygı, endişe gibi duyguların yaşanmasına neden olmuş ve halk sağlığını tehdit edecek düzeyde ilerleme göstermiştir. Her boyutta insanlığı tehdit eden bu salgınla baş etmek her geçen gün zorlaşmakta ve bu mücadelede sağlık çalışanları en büyük sorumluluğu üstlenmektedir. Yaşanan pandemi sürecinde sağlık çalışanları evrensel bir orduyu temsil etmiş ve temsil etmektedir. Sağlık çalışanları bir yandan sağlık sistemini ayakta tutmak için süreci yönetmeye çalışırken bir yandan da yaşadıkları süreç nedeniyle kendi duyguları ve deneyimleri ile baş etmek zorunda kalmaktadır. Hemşireler ve diğer sağlık çalışanları pandemi süreci uzadıkça daha çok yıpranmakta, yaşanan olumsuz durumlar ve kayıplar nedeniyle güçsüz hissedebilmektedir. Sağlık sisteminin işlerliğinin sürdürülebilmesi için hastanenin her biriminde COVID-19 pozitif olan hastaların birebir bakımından sorumlu olan hemşirelerin duygularının,

yaşadıkları deneyimlerin ve hissettiklerinin belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma pandemi ile mücadelede kilit konumda olan ve iki defa COVID-19 test sonucu pozitif çıkan bir acil servis hemşiresinin yaşadığı duygu, düşünce ve deneyimi ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, sağlık çalışanları, pandemi, olgu sunumu, hemşire

INTRODUCTION

Coronavirus (COVID-19) broke out in Wuhan, China in December 2019 and spread all over the world showing serious symptoms (Lauer et al., 2020, Huang et al., 2020). In today's world, due to the extremely high international integration process, the spread of the disease has progressed much faster than expected. The worldwide pandemic that left its mark on the whole world and the subsequent developments accompanied with the process have caused serious economic and political problems, especially in individual psychological health, which has led to unprecedented epidemics, death rate, and economic devastation afterward (Khan et al., 2020). The rapid spread of the pandemic around the world has led to increased number of patients as well as workload, and ultimately, the felt lack of healthcare workers. At the same time, lack of adequate training together with the lack of workforce has led to the vulnerability of healthcare workers (Ng et al., 2020, Zhu et al., 2020, Jackson et al., 2020). The pandemic has affected human life in many aspects of life, ranging from cancellation of sports matches, the scope of educational and training activities, restriction of social communication and a slowdown in economic activities (Malay, 2020).

COVID-19 is highly contagious, and anyone providing healthcare closely to an infected patient is left vulnerable (Jackson et al., 2020). During the pandemic process in which societies and governmental administrations were unprepared, healthcare workers assumed the greatest responsibility, felt mostly vulnerable and their risk of infecting other people increased (Schwartz et al., 2020, Novel Coronavirus Pneumonia Emergency Response Epidemiology Team, 2020). In the face of such a serious pandemic, healthcare professionals have faced pressure both physically and psychologically. Even if the disease is brought under control in time, it seems likely that the stress experienced in this period may cause further mental problems (Atrooz et al., 2019, Wu et al., 2009). In a study examining the effects of the pandemic process on healthcare workers, it was found that depressive and anxiety symptoms were observed in healthcare workers in countries depending on the process (Bohlken et al., 2020). It should not be forgotten that in addition to physical health, the psychological health of healthcare workers is also quite crucial for the maintenance of patient care during the pandemic process.

The risk and severity of infection with the increased viral load show that nurses have a high risk of infection because nurses are people who spend considerable amount of time while providing one-to-one care for COVID-19 patients (Jackson et al., 2020). Healthcare professionals, especially nurses, aim to provide better care to patients during the pandemic process, and at the same time make an effort to protect themselves and other healthcare workers from being infected. Sometimes they may have difficulty coping due to the negativity they experience. For this reason, psychological and social problems are now addressed in the field of occupational health as well as physical health (Jackson et al., 2020).

Our case study is related to the feelings, thoughts and experiences of a nurse working in emergency service, who has tested COVID-19 positive twice with an interval of 2 months and 10 days. It is thought that the experiences of a nurse experiencing the disease twice will guide our nurses and healthcare workers working at center of the condition in their efforts to maintain and protect health and coping with the disease. It is thought that the information to be obtained from the study will also contribute to national and international literature on the subject.

COVID-19 is highly contagious, and anyone providing healthcare directly to an affected patient has a very high risk of becoming infected (Jackson et al., 2020). During the pandemic process in which

societies and administrations were caught unprepared, healthcare workers assumed the greatest responsibility, felt mostly vulnerable and the risk of infecting other people increased (Schwartz et al., 2020, Novel Coronavirus Pneumonia Emergency Response Epidemiology Team, 2020). In the face of such a serious COVID-19 pandemic, healthcare professionals are under pressure both physically and psychologically. Even if the disease is brought under control in time, it is possible that the stress experienced in this period may cause mental problems (Atrooz et al., 2019, Wu et al., 2009). In a study examining the effects of the pandemic process on healthcare workers, it was found that depressive and anxiety symptoms were observed in healthcare workers in countries depending on the process (Bohlken et al., 2020). It should not be forgotten that in addition to being physically healthy, the psychological health of healthcare workers is also quite important for the quality of patient care during the pandemic process.

CASE REPORT

The male nurse presented in the case is 28-year-old single who lives alone. The nurse, who has a bachelor's degree, has been working in a duty-based system in the emergency service for 6 years. As he works with Covid-19 positive patients in the hospital, he was tested for COVID-19 and the result was negative on June 23, 2020. In the process following the test, he was tested for the second time on 10 September 2020, when he contacted with a positive patient and his test turned out to be positive this time. As of this date, his treatment was initiated and one week after the treatment, he underwent a retest on 17 September 2020 and the result was negative.

A double test was requested to start to work on September 24-25, 2020 and both results were negative. The nurse working in the emergency service was tested again 2 months and 10 days after receiving the first positive diagnosis on 27 November 2020 when he started experiencing COVID-19 symptoms, and the test result was positive for the second time. The nurse, who received treatment for the second time, was retested on 6 December 2020 following his treatment and the result was negative. Although he did not experience any symptoms during the first positive test, he experienced symptoms of COVID-19 such as loss of taste, loss of smell, weakness, muscle pain and diarrhea when he was seen to be positive in the second test.

Tests	Dates
COVID-19 Tests	1st Test: 23 June 2020 2nd Test: 10 September 2020 3rd Test: 17 September 2020 4th Test: 24 September 2020 5th Test: 25 September 2020 6th Test: 27 November 2020 7th Test: 6 December 2020
COVID-19 Negative Test Results	23 June 2020 17 September 2020 24 September 2020 25 September 2020 6 December 2020

COVID-19 Positive Test Results	1. Diagnosis: 10 September 2020 2. Diagnosis: 27 November 2020
Symptoms	
1st. Positive	No Symptom
2nd. Positive	Loss of taste Loss of smell Fatigue Muscle pain Diarrhea

Individual Experiences of the Nurse in the First Positive Diagnosis

‘Since we are in intense contact with patients, I thought that they would definitely infect us. I was already predicting that our lives would change in every field with the epidemic. When I was diagnosed, I experienced feelings of indecision and anxiety. I had concerns about what would happen / what I would do if my loved ones were infected, and what I would experience if this virus spreads to my lungs. I had some doubts about what to do and what course I should follow. I was very hesitant about whether to use drugs or not. Of course, the situation is a different dimension for me in terms of my job. As a result, I had different anxieties as I was involved and got to know the disease, its course and other patients' experiences. After being diagnosed, I tried not to expend energy as I was in quarantine at home. During this period when I was in quarantine at home, I felt that I was beginning to alienate from my profession feel worn out. What if I die or something happens to me because of the behavior of some irresponsible people? I had a lot of fears about how my family would feel. Because of these irresponsibilities, we are working at great risk under threat with increasing workload. What I or we go through is so cruel.

Experiences of the Nurse in the Second Positive Diagnosis

‘After getting the second diagnosis, I took different foods paying attention to my diet compared to the first time I was diagnosed with the virus. When I first tested positive, I didn't take any vitamin D supplements. After a scientific study I read, I started taking vitamin D when I got the second positive diagnosis. I told everyone about my first positive result, but did not share the second one with anyone, including my family, to avoid panic until my second positive result turned out to be negative. Another reason why I did not share was the fear of being excluded from the environment. When I got the second diagnosis of covid-19 compared to first one, the number of cases increased incredibly and everyone was in panic. I was witnessing the excluded healthcare workers on the news. If I told that I was positive again, I thought I would be completely alone. Think about it!, I am both a healthcare worker and an infected sick person! I thought about not working after my test result turned out to be negative. I had no motivation to work again in the hospital. I constantly monitored my own symptoms at home. Since I experienced more than one symptom during my second diagnosis, it was severe. I felt my body completely tired. I watched movies and turned to books to feel psychologically good. I was constantly worried. I was wondering if I was okay, asking "Will anything happen to me? Will my breathing get worse? .. "

The psychological dimension of what I went through was incredibly wearing, which was what I shared the most with my friends. I told my friends not to carry out the slightest procedure without using personal

protective equipment. Yes, I'm also tired of using personal protective equipment. However, there is only one method to follow, which is to wear them. Although I am tired of wearing personal protective equipment, I cannot tolerate going through a third one. Though I used to see most places in the hospital as disinfected, now everywhere seems to be completely infected. And most importantly, as an emergency professional, we are the first to contact the patient and the decisions we make affect the patient's life. There is an incredible increase in workload. Believe me, I don't know how long we can handle this. I really have neither strength nor motivation anymore. When I see people who don't wear masks, I want to kill them. I see these irresponsible people as responsible for the death of so many of my colleagues".

DISCUSSION

Nurses, who are in close contact with the patient in hospitals, are the people who experience all the difficulties of the process by having to stay with the patient in close contact during this pandemic time. They are also expected to combat physical, chemical and biological risks arising from the working environment they are in. On the one hand, Nurses, who have to take all precautions to protect their own health while maintaining the care and treatment of the patients, feel regret for the loss of their patients and colleagues. While trying to fulfill the requirements of their profession in fear, stress and anxiety, they are also at the forefront of the pandemic process. The level of stress experienced by nurses and healthcare professionals can affect their ability to meet the service expected of them. Nurses who are directly involved in duties related with human health may experience the stress caused by the work environment more intensely (Sakaoğlu et al., 2020).

In this case, we aimed to share the infection experience of a nurse who has been working in the emergency service since the beginning of the pandemic period and who has tested positive for COVID-19 twice so far. In the study, important information was obtained about the experiences and emotions of the nurse during the time he spent as a Covid positive healthcare worker. It is thought that the data obtained will make a significant contribution to the literature regarding the experiences especially about epidemic diseases, thoughts and feelings of healthcare professionals working in such a high-risk environment. In the study, what stands out is the fact that he underwent a test even though he did not experience symptoms and that after learning his COVID-19 test was positive, he tried to ensure the safety of his patients, himself and his colleagues. Because the high viral load that healthcare workers are exposed to poses a risk, especially for those working in the emergency services, it shows how important the health screening of employees is. In the light of the studies on the subject, the World Health Organization (WHO) recommended conducting psychological support and routine hospital surveillance studies to reduce the spread of COVID-19 among healthcare professionals (WHO, 2020). In the same way, with the aim of preventing the transmission of the virus to healthcare workers and reducing the work stress in COVID-19 pandemic, the Center for Disease Control and Prevention (CDC) recommended that anyone who enters a health center should be screened for COVID-19 symptoms and that support should be provided to the healthcare workers with breathing exercises, meditation techniques and psychological consultation opportunity with an expert (CDC, 2020). In addition, researching strategies to improve personal protection, monitoring and surveillance of workplace characteristics are critical in ensuring the health and well-being of patients, staff, and visitors (Jackson et al., 2020).

It was found in this case that the nurse who was infected with the virus twice experienced emotions such as stress, fear, concern, anxiety and anger. It has been reported in the literature that individuals who have had an infectious disease before experience similar feelings (Bayraktar and Khorshid, 2017). Anxiety about the COVID-19 pandemic is common in the nursing workforce, potentially affecting the well-being and job performance of the nurses. During the COVID-19 epidemic, the main source of concern among

nurses is reported to be the fear of becoming infected or infecting others unintentionally (Labrague and De los Santos 2020). In the case of this nurse, he seems to be experiencing burnout with the increasing number of the cases in Turkey especially during his time when he was tested positive for the second time and aftermath of this process. Similarly, burnout syndrome was observed in a study conducted with healthcare workers providing service in China (Liu, 2020). In a study by Dönmez et al, it was observed that a midwife working in the emergency department experienced the same feelings during the pandemic process. (19). In addition, the Turkish Nurses Association (TNA) stated in its guideline titled "COVID-19 Nurse Training Guide and Care Algorithms" published in April 2020, that nurses working in the COVID-19 epidemic times are at risk in terms of burnout syndrome (THD, 2020). These results show how important psychological support is for healthcare workers, especially during the pandemic process. It was found that the nurse tested COVID-19 positive for the second time experienced fear of being excluded from the society and stigmatized. It is observed that a midwife working in the emergency department experienced the same feelings during the pandemic process as Dönmez et al. discussed in their study (Dönmez et al., 2020). In their case report, Karasu and Çopur stated that the nurse experienced the fear of exclusion and stigmatization with his own statement "The worst thing is that people run away from you during the pandemic as if you were the plague itself", which led him not to share his condition (Karasu, 2020). These results show that infectious diseases may cause exclusion and stigmatization in society. This fear caused by exclusion and stigmatization can negatively affect the healing process by reducing the social support of individuals. These feelings and experiences revealed the necessity to provide awareness-raising training at individual and social level in time of pandemic processes. Increasing the institutional and social support is thought to reduce anxiety felt as a result of COVID-19 (Labrague and De los Santos 2020). The results obtained from the study show that social and psychological support should be provided to nurses and other healthcare professionals, especially to those who provide care for the patients with infectious diseases.

CONCLUSION

In addition to undoubtedly changing the social and economic order, the COVID-19 pandemic has turned into a period of crisis which leads people to reassess the sense of trust in institutions, and which also creates uncertainty, fear, anxiety, and worry-filled days threatening the individual and public health. This health and hospital-centered process represents a war in which healthcare professionals represent a universal army. During the pandemic period, the emotions, experiences and feelings of healthcare professionals as the warriors at the forefront should be evaluated and appropriate interventions should be planned according to the obtained results. Thus, it is possible to take precautions to protect the psychological health of 'health workers', who are the shared value of humanity. Based on the data obtained in this case study, public institutions, local administrations and non-governmental organizations can support healthcare professionals by working on social awareness and act as a guide for possible similar situations in the future. The COVID-19 pandemic has caused unprecedented deaths among nurses and healthcare workers, and has raised the need to review or even improve occupational health and safety for healthcare workers. COVID-19 anxiety can be alleviated through organizational restrictions, including increasing the social support, providing adequate organizational support, psychological and mental support services in addition to resilience enhancing and stress management interventions.

REFERENCES

- Lauer SA, Grantz KH, Bi Q, Jones FK, Zheng Q, Meredith HR, Lessler J. 2020. The incubation period of coronavirus disease 2019 (COVID-19) from publicly reported confirmed cases: estimation and application. *Annals of internal medicine* 2020.
- Huang C, Wang Y, Li X, et al. 2020. Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. *Lancet*. 020;395-:497506.
- Khan G, Sheek-Hussein M, Al Suwaidi A, Idris K, Abu-Zidan F. 2020. Novel coronavirus pandemic: A global health threat. C. 20, *Turkish Journal of Emergency Medicine*. Wolters Kluwer Medknow Publications; s.55– 62.
- Ng, K., Poon, B. H., Kiat Puar, T. H., Shan Quah, J. L., Loh, W. J., Wong, Y. J., ... & Raghuram, J. 2020. COVID-19 and the risk to health care workers: a case report. *Annals of internal medicine*, 172(11), 766– 767.
- Zhu N, Zhang D, Wang W, et al. 2020. China Novel Coronavirus Investigating and Research Team. A novel coronavirus from patients with pneumonia in China, 2019. *NEngl J Med* 382:-727-733.
- Jackson D, Anders R, Padula WV, Daly J, Davidson PM. 2020. Vulnerability of nurse and physicians with COVID-19: Monitoring and surveillance needed. *Journal of Clinical Nursing*. 29(19-20): 3584-3587.
- Malay DS. (2020). COVID-19, Pandemic, and Social Distancing. *J Foot Ankle Surg*. 59(3):447–8.
- Schwartz, J., King, C. C., & Yen, M. Y. 2020. Protecting health care workers during the COVID-19 coronavirus outbreak-lessons from Taiwan's SARS response. *Clin Infect Dis*, 71(15), 858-860.
- Novel, C. P. E. R. E. 2020. The epidemiological characteristics of an outbreak of 2019 novel coronavirus diseases (COVID-19) in China. *Zhonghua liu xing bing xue za zhi= Zhonghua liuxingbingxue zazhi*, 41(2), 145.
- Atrooz F, Liu H, Salim S. Stress. 2019. Psychiatric disorders, molecular targets, and more. İçinde: *Progress in Molecular Biology and Translational Science*. Elsevier B.V.; s. 77–105.
- Wu P, Fang Y, Guan Z, Fan B, Kong J, Yao Z, vd. 2009. The psychological impact of the SARS epidemic on hospital employees in China: Exposure, risk perception, and altruistic acceptance of risk. *Can J Psychiatry*. 2009;54(5):302–11.
- Bohlken J, Schömig F, Lemke MR, Pumberger M, Riedel-Heller SG. 2020. COVID19 Pandemic: Stress Experience of Healthcare Workers: A Short Current Review. C. 47, *Psychiatrische Praxis*. Georg Thieme Verlag; s. 190–7.
- Sakaoğlu, H. H., Orbatu, D., Emiroğlu, M., & Çakır, Ö. 2020. Covid-19 Salgını Sırasında Sağlık Çalışanlarında Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyi: Tepecik Hastanesi Örneği. *Tepecik Eğit. ve Araşt. Hast. Dergisi*, 30, 1-9.
- WHO, 2020. How to protect health workers now: WHO COVID-19 brief-ing. World Economic Forum. Retrieved 13 May 2020.
- CDC, (2020). Healthcare Personnel and First Responders: How to Cope with Stress and Build Resilience During the COVID-19 Pandemic”. Centers for Disease Control and Prevention. Retrieved 2020-07-14.
- Bayraktar D, Khorshid L. 2017. Investigation of stigmatization levels related to tuberculosis in healthy and sick individuals. *Journal of Psychiatric Nursing*. 8(3):129-36.
- Labrague, L. J., & De los Santos, J. A. A. 2020. COVID-19 anxiety among front-line nurses: Predictive role of organisational support, personal resilience and social support. *Journal of nursing management*, 28(7), 1653-1661.
- Liu Q, Luo D, Haase JE, Guo Q, Wang XQ, Liu S, et al. 2020. The experiences of health-care providers during the COVID-19 crisis in China: A qualitative study. *Lancet Glob Health*. 8(6): e790-8.

Dönmez, A., Canbulut, N., & Karaçam, Z. 2020. Clinical Characteristics and Experiences of a Midwife with COVID-19: A Case Report. Koç University Journal of Education and Research in Nursing 17(4):349-53

Türk Hemşireler Derneği (THD). (2020). COVID-19 Nurse Training Guide and Care Algorithms. <https://www.thder.org.tr/uploads/files/thd- COVID-2020-2.pdf> Erişim Tarihi:21.12.2020

Karasu, F. 2020. COVID-19 An Intensive Care Nurse at the Forefront of the Epidemic as Her Cases Increase: “HEROES STANDING ON THE FRONT”. Journal of Intensive Care Nursing, 24(1), 11-14.

**PANDEMIC STATE OF HOME: EVERYDAY PRACTICES, HOUSEHOLD RELATIONS
AND TIME**

Asst. Prof. Dr. Zemzem TAŞGÜZEN

Mardin Artuklu University, Faculty of Architecture, Mardin, Turkey.

ORCID ID: 0000-0001-7766-4487

zemzemasguzen@artuklu.edu.tr

ABSTRACT

Pandemic has brought a radical change in the daily lives of the individuals. Distinction between work and home has disappeared for many professional groups, and as a result home has become “the space of action” of the new practices, in other words, the “space of everything”. Although the changes of activities in the public space and the age range restrictions directly affected the way and duration of the old/routines in the house, the extent of their reflection on the space and also on the household relations remains unknown. The aim of this study is to analyze the changing relationships within domestic environments in the context of everyday practices and household relationality, with their organic and dynamic structures. To provide an analysis, in-depth individual interviews were conducted in 2020-May with three women living in different cities, who continued their work in home-office setting over the three months of quarantine. Larger households were preferred in order to interpret household relations. Based on the the daily life narratives of the interviewees (1)practice/time and (2)movement diagrams were created, regarding both the pre-pandemic and the pandemic process. Practice/time diagrams makes visible how much time was spent on a daily basis on which practices. Movement diagrams, on the other hand, reveals which spaces were used in what way, household encounters, least/most used areas, and domestic boundaries. These diagrams are valuable for questioning the patterns of home and discourses such as “life fits into the home” and enables a multi-faceted evaluation of differences and similarities in lived and embodied experiences in the domestic environment.

Keywords: Home, Housing Studies, Covid-19, Daily Practices, Time, Movement Diagram.

**AFTER COVID-19 PANDEMIC NEW OUTLOOK OF RELIGIOUS LIFE IN TURKEY:
DISTANT RELIGIOSITY AS A PROBLEMATIC**

Teac. Asst. Engin KABAN

*Lecturer, Giresun University, School of Eynesil Kamil Nalbant Vocational, Department of Social
Services, Giresun, Turkey*

ORCID ID: 0000-0002-9241-0239

61engin28@gmail.com

ABSTRACT

The Covid-19 outbreak has imposed mandatory restrictions on all areas of social life around the world. During the epidemic period, religious life was also affected by these restrictions and gained a new look. Turkey in everyday life, prayer, funerals, charity events, such as restrictions on the fundamental sacred place to visit religious organizations have been brought. religious people in the world and Turkey, inevitably began to live a new model of piety. This situation, which we can define as distant religiosity, points to the emergence of new religiosity typologies in the post-pandemic period. Considering the social dimensions and functions of religion reflected in life within the framework of religion-society relations; It is possible to say that distant religiosity will create a problem in terms of religious life. Where this problematic will evolve in normal life after the epidemic is also an important issue. In this paper, Covidien-19 in the epidemic process, experienced changes in religious life in Turkey will be judged by their overall size, the projections for the remodeling of religious life in the aftermath of the outbreak and will be given to proposals. Data collection techniques such as observation and document / text analysis will be used in the research.

Keywords: Covid-19, Religious life, Distant religiosity, The future of religious life

**NEGATIVE EFFECTS OF COVID-19 PROCESS ON CHILDREN AND NURSING
APPROACH**

Çidem ÇİÇEK¹

¹*Department of Child Health and Diseases Nursing, Graduate School of Health Sciences, Zonguldak
Bülent Ecevit University, Zonguldak, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0001-6825-0717

crocusflower84@gmail.com

Asst. Prof. Dr. Aysel TOPAN²

²*Department of Child Health and Diseases Nursing, Graduate School of Health Sciences, Zonguldak
Bülent Ecevit University, Zonguldak, Turkey..*

ORCID ID: 0000-0002-5883-0045

ayskose@hotmail.com

ABSTRACT

The Covid-19 virus outbreak, which began in Wuhan, China, began to spread very quickly all over the world, during which time children became a group affected physically, psycho-socially and spiritually. During the pandemic process, children's educational processes, social activities, sleep and eating habits changed significantly. Children's inability to go to school due to social isolation, inability to see friends, lack of movement, changing eating habits, excessive weight gain and changing sleep habits, fear of losing relatives due to the epidemic and exposure to diagnosis and treatment attempts with suspected covid-19 cause serious anxiety and fear in children. In this review, it is thought that nursing approaches to the negative effects of the Covid-19 process on children will be of great benefit to children.

Keywords: Covid-19, Pandemic, Child.

ÖZET

Çin'in Wuhan şehrinde başlayan Covid-19 virüs salgını, çok hızlı bir şekilde tüm dünyaya yayılmaya başlamıştır ve bu süreçte çocuklar fiziksel, psiko-sosyal ve ruhsal yönden etkilenen bir gruptur. Pandemi sürecinde çocukların eğitim süreçleri, sosyal aktiviteleri, uyku ve yeme alışkanlıkları ciddi anlamda değişiklik göstermiştir. Sosyal izolasyon nedeniyle çocukların okula gitmemesi, arkadaşlarıyla görüşmemesi, hareket azlığı, yeme alışkanlıklarının değişmesi, aşırı kilo alımı ve uyku alışkanlığının değişmesi, salgın nedeniyle yakınlarını kaybetme korkusu ve covid-19 tanısı ve tedavi girişimlerine maruz kalma çocuklarda ciddi kaygı ve korkuya neden olmaktadır. Bu derlemede, Covid-19 sürecinin çocuklar üzerinde yarattığı olumsuz etkilere yönelik yapılacak hemşirelik yaklaşımlarının çocuklar üzerinde yararının büyük olacağı düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, Çocuk

Giriş

Çin'de Mart 2020 yılında ortaya çıkan Covid-19 virüsü hızla tüm dünya ülkelerine yayılması nedeniyle pandemi ilan edilmiştir. Enfekte olmaktan kaçınmak için insanlar kendilerini sosyal olarak izole etmiş ve bu durumdan özellikle çocuklar yoğun şekilde etkilenmiştir.1 Toplumların olası yaşantılarından uzaklaşması, karantina süreci, sosyal izolasyon uygulanması, yaşanan sağlık problemleri, Covid-19 tanısı ve tedavi işlemlerine maruz kalma, eğitim sürecinin aksamaması ve yakınlarını kaybetme korkusu yetişkinler kadar çocuklarda da anksiyeteye neden olmuştur.

Covid-19 ‘un bulaşıcı olması ve enfekte olmaktan kaçınmak için ebeveynler ve çocukların kendilerini izole etmesi özellikle çocukları yoğun şekilde etkilenmiştir. Yaşanan bu bilinmemezlik ortamında çocukların bu süreçte yaşam alanları kısıtlanması, sosyal aktiviteleri azalması, sürekli evde kalma durumu, akranlarıyla sosyalleşememeleri ve eğitimin online olması gibi değişimler hem fiziksel hem psikolojik yönden olumsuz etkilemektedir. Çocuklar anlam veremedikleri bu değişim sürecini duygu durum değişiklikleri, kaygı, korku ve çeşitli davranış değişiklikleri ile dışa vurmaktadırlar. Ayrıca pandemiye kontrol altına almak için yapılan tanı ve tedavi girişimleri çocuklar üzerinde bir travmatik deneyim haline gelmektedir.

Dünyada yaygın olarak ve farklı boyutlarda görülen sosyal bir sorun olan pandemi sürecinde çocuklar daha az etkilenmesi için hem ebeveynlerin hem de hemşirelik yaklaşımlarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Pandemi sürecinde ebeveynlerin çocuklar üzerindeki yanlış ve abartılı tutumları da çocuklar üzerinde olumsuz etkiyi arttırmaktadır. Bu nedenle pandemi ebeveynlerin tutumların değerlendirilmesi, çocukla yeterince ve gerektiği ölçüde konuşulması, anne ve babanın nasıl bir rol alacağı, tutum ve davranışları yeniden nasıl yapılandıracağı hususunda çocuk ve ebeveynleriyle yürütülen hemşirelik yaklaşımlarıyla şekil alabilir.

COVID-19’UN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

2019 yılı itibariyle karşımıza korona virüsü olarak ortaya çıkan Covid-19 tüm dünya üzerinde pandemiye neden olacak şekilde hızla yayılarak küresel bir tehdit olarak karşımıza çıkmıştır. Birçok farklı duygunun yaşandığı bu dönemde günün tamamını evde geçiren ebeveynlerin duygularını çocuklarının yaşamına yansıtması kaçınılmazdır. ² Ebeveynlerin yaşadığı korku, kaygı, stres ve hastalık süreci içinde olma endişesi çocukları da etkilemektedir. Ayrıca yetişkinlerden çocuklara hava ve temas yoluyla bulaş söz konusu olabileceğinden çocuklar için yapılan tanılmal aşamalar ağrı, anksiyete, korku ve kaygı gibi duygu durumlarına neden olabilmektedir.³

Jiao’ın yaptığı bir çalışmada (2020) Covid-19 salgını nedeniyle çocuk ve ergenlerin hem kendileri için hem de aileleri, arkadaşları, sevdikleri ve yakınları için endişe, kaygı, panik ve korku yaşamaları beklenen bir durum olarak kabul etmiştir.⁴ Ancak çocukların yaşadığı bu kaygı, korku, öfke ve duygu durum değişikliği sürecini iyi yönetebilmek ebeveynlerin ve pediatri hemşirelerinin önemli sorumlulukları arasında yer almaktadır.

Çocukların duygu ve davranışlarına odaklandıkları çalışmalar incelendiği Jiao’un (2020) yaptığı çalışmada çocukların belirgin düzeyde ani duygu değişimlerinin olduğu, uyku ve beslenme düzeninde farklılıkların yaşandığı, sosyal ilişkilerde de bozulmaların görüldüğü belirtilmektedir.⁴

Çaykuş ve Mutlu Çaykuş (2020) covid-19 ile ilgili yaptıkları araştırmalarında çocukların arkadaşlarıyla görüşmelerinin kısıtlanması ve eğitim sürecinin online olması nedenleriyle çocukların korku ve kaygı düzeylerinin arttığını belirtmektedirler.⁵

Pisano, Galimi ve Cerniglia (2020) ve Ghosh vd. (2020) çalışmalarında pandemi sürecinde çocuklarda konuşma sırasında kullandıkları kelimelerin azaldığı, uyku problemlerinin görüldüğünü ve duygu durumunda ani değişimlerinin görüldüğünü saptamışlardır.⁶

Yapılan birçok araştırmada pandemi döneminde çocukların sinirli, öfkeli, kaygılı, yeme alışkanlığının değişmesi, tv ve bilgisayar kullanımının artması, uyku saatinde değişiklik ve anksiyetenin daha yoğun yaşandığı öngörülmüştür. Pandemi sürecinde alınan önlemler yetişkinleri etkilese de daha çok çocukların ebeveynlerine bağlı olmaları nedeniyle ihtiyaç duymaları, gelişimlerini henüz

tamamlanmamış olmaları ve diğer psiko-sosyal sorunlarına daha açık halde olmaları nedeniyle çocuklara yönelik uygulanan önlem ve tanı tedavi işlemlerine maruz kalma süreci bu yönde hazırlanan birçok hemşirelik yaklaşımına daha fazla ihtiyaç duyulmuştur.

ÇOCUKLARA COVID-19 SÜRECİNDE UYGULANABİLECEK HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI

Pandemi sürecinde olan çocuklar, bu süreç içinde riskli bir grubun içine girerler. Çocukların koruyucusu olan ebeveyn ve pediatri hemşirelerinin; çocukların bu dönemde yaşadığı yakının kaybetme korkusu, tanı ve tedavi işlemleri sırasında duyulan endişe, arkadaşlarına duyulan özlem ve günlük yaşamının kısıtlanması nedeniyle endişe hissi gibi duygu durumlarını anlamaları gerekmekte olup buna yönelik yaklaşımda bulunmaları son derece önemlidir.

Knafo ve Plomin 'inin (2006) yaptıkları bir araştırmasında özellikle çocuk ve ergen gruplarında olumlu sosyal davranışlar ile ilişkili faktörler incelendiğinde; ebeveyn tutum ve davranışları önemli bir etmen olarak karşımıza çıktığını savunmuşlardır.⁷ Bu nedenle pediatri hemşireleri öncelikle çocukların ebeveynlerine yönelik eğitim vermelidir. Yaşamları kısıtlanan çocukların ebeveynlerinin öz bakım sırasında daha severek yapmaları, birlikte evde oyun oynayarak ortak vakit geçirmeleri, yaşanan pandemi sürecini çocuğa uygun bir dille gerektiği ölçüde anlatarak yeterli bilgi verilmesi konusunda eğitilmelidir. Ayrıca enfekte kişileri tespit etmek için kullandığımız esas yöntem olan nazofaringeal ve orofaringeal sürüntü alma işlemi sırasında çocuğun korku ve kaygı duygularını anlamalı ve buna yönelik hemşirelik yaklaşımları geliştirilmelidir.

Ghosh (2020) yaptığı çalışmada pandemi sürecinin çocuklar üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmalarında özellikle okulların kapatılması ve karantina süreci ile birlikte salgın sürecinin yaşlarına uygun bir şekilde anlatılması gerektiği vurgulanmaktadır.⁸

Çocukların COVID-19 sonrası gösterdiği psikosomatik, davranışsal, bilişsel ve duygusal tepkilerin yoğunluğu ve sıklığı ailelere, öğretmenlere ve ruh sağlığı çalışanlarına verilen önerilerle azaltılabilir⁹ (Dorado vd 2016), davranış ve uyum problemleri önlenabilir veya ortadan kaldırılabılır¹⁰ (Melville, 2017) ve ikincil bir travma yaşamalarının önüne geçilebilir¹¹ (Worden, 2018)

SONUÇ

Her toplumun temelini çocuklar oluşturmaktadır. Covid-19 süreci içerisinde kısıtlanan yaşam içinde olan çocukların fizyolojik, ruhsal ve sosyal açıdan etkilenmeleri söz konusu olduğundan buna yönelik eğitim ile hemşirelik yaklaşımlarının geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu durum özellikle de pediatri hemşirelerinin önemli bir sorumluluğudur. Covid-19 nedeniyle pandemi süreciyle karşı karşıya kalan çocuklara pediatri hemşireleri psikolojik destek sağlarken çocukları tanımaya, ihtiyaçlarını belirlemeye, sağlıklı bir güven ilişkisi kurmaya, çocuğun yaşına uygun bilgilendirmeyi yapmaya, çocukla iş birliği içinde olmaya, çocuğun duygularını ifade etmesine izin vererek korkusunu gidermeye ve tanı tedavi işlemleri sırasında psikolojik destek verecek hemşirelik yaklaşımlarıyla anksiyete ve kaygı düzeyi kontrol altına alınabilecektir. Bu dönemde ebeveynlerin çocuklarla kaliteli zaman geçirmesi, etkin bir bakım vermesi, yeterli bilgi verilerek kaygı ve korkusunu azaltmaya yönelik yaklaşımların yapılması çocuğun pandemi sürecini daha hafif kaygı düzeyinde atlatmasında yararı oldukça önemlidir. Bu düşünceden hareketle bu derlemede, Covid-19 sürecinin çocuklar üzerinde yarattığı olumsuz etkiler üzerinde durulmuş ve bu çocuklara yönelik hemşirelik yaklaşımlarına değinilmiştir. Bu derlemenin, pandemi sürecinin çocuklar üzerinde yarattığı etkilere farkındalık sağlayacağı ve bu çocuklara nasıl bir yaklaşımda bulunulmasına rehber olacağı düşünülmektedir.

Referanslar

1. C. Rothe, M. Schunk, P. Sothmann, G. Bretzel, G. Froeschl, C. Wallrauch, et al., Transmission of 2019-nCoV infection from an asymptomatic contact in Germany, *N. Engl. J. Med.* (2020)
2. Mazza, C., Ricci, E., Biondi, S., Colasanti, M., Ferracuti, S., Napoli, C. & Roma, P. (2020). A nationwide survey of psychological distress among Italian people during the COVID-19 pandemic: Immediate psychological responses and associated factors. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 17, 3165.
3. Liu Y, Ning Z, Chen Y, Guo M, Liu Y, Gali NK, et al. Aerodynamic characteristics and RNA concentration of SARS-CoV-2 aerosol in Wuhan hospitals during COVID-19 outbreak. *bioRxiv*. 2020
4. Jiao, W. Y., Wang, L. N., Liu, J., Feng Fang, S., Jiao, F. Y., Pettoello-Mantovani, M., and Somekh, E. (2020). Behavioral and Emotional Disorders in Children during the COVID-19. Epidemic. *J Pediatr: Elsevier Public Health Emergency Collection*. (Çevrim içi yayın) DOI: 10.1016/j.jpeds.2020.03.013.
5. Çaykuş, E. T. ve Mutlu Çaykuş, T. (2020). Covid-19 Pandemi sürecinde çocukların psikolojik dayanıklılığını güçlendirme yolları: Ailelere, öğretmenlere ve ruh sağlığı uzmanlarına öneriler. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*. 7 (5). 95-113
6. Pisano, L., Galimi, D. & Cerniglia, L. (2020). A qualitative report on exploratory data on the possible emotional/behavioral correlates of Covid-19 lockdown in 4-10 years children in Italy. *PsyArXiv*. DOI: <https://doi.org/10.31234/osf.io/stwbn>.
7. Knafo, A. ve Plomin, R. (2006). Parental discipline and affection and children's prosocial behavior: Genetic and environmental links. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(1), 147-164.
8. Ghosh, R., Dubey, M. J., Chatterjee, S. & Dubey, S. (2020). Impact of COVID-19 on children: Special focus on psychosocial aspect. *Minerva Pediatr*. DOI: 10.23736/S0026-4946. 20.05887-9 (in press).
9. Dorado, J. S., Martinez, M., McArthur, L. E., & Leibovitz, T. (2016). Healthy Environments and Response to Trauma in Schools (HEARTS): A whole-school, multi-level, prevention and intervention program for creating trauma-informed, safe and supportive schools. *School Mental Health*, 8, 163–176. doi:10.1007/s12310-016-9177-0
10. Melville, A. (2017). Trauma-exposed infants and toddlers: A review of impacts and evidencebased interventions. *Advances in Social Work*, 18(1), 53-65. doi:10.18060/21287
11. Worden, J. W. (2018). Grief counseling and grief therapy: A handbook for the mental health practitioner. Springer Publishing Company

**TURKISH ADAPTATION OF THE CHANGING LIFESTYLE RELATED BEHAVIOR
QUESTIONNAIRE DURING THE COVID-19 PANDEMIC; VALIDITY AND RELIABILITY
STUDY**

Res. Asst. Şeyma Nur HEPOKUR¹

¹*Yozgat Bozok University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Yozgat, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0001-8953-1016

s.nur.hepokur@yobu.edu.tr

Prof. Dr. Yeter KİTİŞ²

²*Gazi University, Faculty of Health Sciences, Nursing Department, Ankara, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0002-9246-8131

yeterkitis@gazi.edu.tr

ABSTRACT

Aim: The aim of the study is to introduce the scale named "Lifestyle related behavior questionnaire", which was designed by Kumari et al. to evaluate whether there were changes in people's lifestyle related behaviors before the COVID-19 pandemic and during the COVID-19 pandemic period, to Turkish language and culture.

Material and Methods: The study was carried out methodologically. After translating the scale to Turkish (in accordance with WHO criteria), expert opinion was obtained for the validity of the language and content. A pilot study was carried out with 20 people for Turkish scale. The scale was applied to 772 people who were randomly reached through social media accounts between 15.01.2021 and 15.02.2021. The obtained data set was randomly divided into two, and Kaiser-Meyer-Olkin (K-M-O), Bartlett's test of sphericity and exploratory factor analysis was studied in the first data set (n=386). Confirmatory factor analysis was studied in the second data set (n = 386). The reliability of scale was evaluated by Cronbach's Alpha coefficient and test-retest analysis.

Results: The mean age of 772 people participating in the study was 31.28±11.08 (min:18, max:86). 60.1% of the participants are women, 46.5% have a bachelor's degree, 25.1% work in the public sector and 22.8% in the private sector. The content validity index calculated according to Davis technique is 0.94. K-M-O value was found to be statistically significant as 0.745, Bartlett's test of sphericity as 1984.666 and p <0.001. The 6-factor structure obtained by exploratory factor analysis explains 58.57% of the total variance. Fit indexes examined for the first level confirmatory factor analysis, it was $\chi^2=238,722$, $df=120$, $\chi^2/df=1,989$, RMSEA=0.053, CFI=0.93 and GFI=0.933. The path coefficients between each dimensions and their items were found to be statistically significant. The Cronbach's Alpha internal consistency coefficient of the scale is 0.72. Test-retest correlation coefficient (r=0.746; p<0.01) was found to be significant. Tukey's test for nonadditivity was obtained as F=0 and p=0.995.

Conclusion: The findings obtained from the validity and reliability study of the "Changing Lifestyle Related Behavior Questionnaire During the COVID-19 Pandemia Period" show that the Turkish form of the scale is a valid and reliable measurement tool.

Keywords: COVID-19, Lifestyle, Validity, Reliability

ÖZET

Amaç: Çalışmanın amacı, Kumari ve arkadaşları tarafından COVID-19 salgın dönemi öncesinde ve COVID-19 salgın döneminde insanların yaşam biçimiyle ilgili davranışlarında değişiklik olup olmadığını değerlendirmek için tasarlanan “Lifestyle related behaviour questionnaire” adlı ölçeğin Türk Dili ve kültürüne kazandırılmasıdır.

Gereç ve Yöntem: Çalışma metodolojik olarak yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe çevirisi yapıldıktan sonra dil ve kapsam geçerliği için uzman görüşü alınmıştır. Elde edilen Türkçe ölçek için 20 kişiyle pilot çalışma yapılmıştır. Türkçeye çevrilen ölçek 15.01.2021-15.02.2021 tarihleri arasında sosyal medya hesapları üzerinden rastgele ulaşılan 772 kişiye uygulanmıştır. Elde edilen veri seti rastgele ikiye ayrılmış, birinci veri setinde (n=386) Kaiser-Meyer-Olkin (K-M-O), Bartlett’s küresellik testi ve açımlayıcı faktör analizi çalışılmıştır. İkinci veri setinde (n=386) doğrulayıcı faktör analizi çalışılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği Cronbach’s Alpha iç tutarlılık katsayısı ve test-tekrar test analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Elde edilen veri seti rastgele ikiye ayrılmış, birinci veri setindeki katılımcıların (n=386) ortalama yaşı $32,17 \pm 11,10$ (min:18, max:72). Katılımcıların %60,9’u kadın; %47,4’ünün eğitim durumu lisans; %18,9’u kamu sektöründe, %47,4’ü özel sektörde çalışmaktadır. Katılımcıların %36,8’i COVID-19 salgını sırasında çalışmamakta, %36,3’ü ise tam zamanlı olarak çalışmaktadır. İkinci veri setindeki katılımcıların (n=386) ortalama yaşı $30,39 \pm 11,00$ (min:18, max:86). Katılımcıların %59,3’ü kadın; %45,6’sının eğitim durumu lisans; %45,6’sı özel sektörde çalışmaktadır. Katılımcıların %43,8’i COVID-19 salgını sırasında çalışmamakta, %32,9’u ise tam zamanlı olarak çalışmaktadır. Davis tekniğine göre hesaplanan kapsam geçerlik indeksi 0,94’tür. K-M-O değeri 0,745, Bartlett’s küresellik test değeri 1984,666 ve $p < 0,001$ olarak istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Açımlayıcı faktör analiziyle elde edilen 6 faktörlü yapı toplam varyansın %58,57’sini açıklamaktadır. Birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi için uyum değerleri incelendiğinde $\chi^2=238,722$, $df=120$, $\chi^2/df=1,989$, RMSEA=0,053, CFI=0,93 ve GFI=0,933 bulunmuştur. Her bir boyut ile maddeleri arasındaki yol katsayıları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach’s Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,72’dır. Test-tekrar test korelasyon katsayısı ($r=0,746$; $p < 0,01$) anlamlı bulunmuştur. Tukey’in toplanamazlık testi $F=0$ ve $p=0,995$ olarak elde edilmiştir.

Sonuç: “COVID-19 Salgını Sırasında Yaşam Biçimiyle İlgili Davranış Ölçeği”nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasından elde edilen bulgular ölçeğin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Yaşam Tarzı, Geçerlik, Güvenirlik

GİRİŞ

Koronavirüs grubundan olan SARS-CoV-2, ilk olarak 2019 yılının Aralık ayında Çin’in Hubei eyaletinin başkenti Wuhan’da ortaya çıkmıştır. SARS-CoV-2’nin neden olduğu COVID-19 hastalığı insandan insana solunum yoluyla bulaşmasıyla kısa sürede Çin’e ve diğer ülkelere yayılmıştır (Rothan & Byraredy, 2020; Zu et al., 2020). Vakaların görüldüğü Çin’in dışında 113’ten fazla ülkede görülmesi ve hızlı yayılımı ve şiddeti nedeniyle 11 Mart 2020’de COVID-19 küresel salgın (pandemi) olarak duyurulmuştur. (WHO, Erişim Tarihi: 20.01.2021).

COVID-19’un küresel salgın ilan edilmesiyle beraber hastalığın yayılmasını ve bulaşmasını önlemeye yönelik birtakım önlemler alınmıştır. Bu kapsamda uluslararası ve şehirlerarası seyahat kısıtlaması, uzaktan eğitim modeline geçilmesi, alışveriş merkezi, spor salonları gibi yerel işletmelerin kapatılması, çalışanların evden ya da esnek/dönüşümlü çalışması, COVID-19’a yakalanan ya da temaslı olan kişilere karantina uygulanması, sokağa çıkma yasağı uygulanmıştır. Alınan önlemler ve kısıtlamalar dolaylı olarak gıda mevcudiyetini, beslenme kalitesini, normal günlük aktiviteleri, sosyal aktiviteleri, işi ve

ekonomik güvenliği etkilemiş (Chopra et al., 2020) bu faktörlerin etkisiyle beslenme, fiziksel aktivite, uyku, stres ve zararlı alışkanlıklar gibi yaşam biçimiyle ilgili davranışlarda değişiklikler oluşmuştur.

Yaşam biçimi, bir bireyin sağlık durumu üzerinde olumlu ya da olumsuz etkisi olan tüm davranışlarını/alışkanlıkları içermektedir (Shafieyan et al., 2015). Pender, sağlıklı bir yaşam biçiminin biri koruyucu diğeri geliştirici olmak üzere iki bileşeni olduğunu ifade etmektedir. Yaşam biçiminin sağlığı koruyucu bileşeni hastalığa ya da tehlikeye özgüdür ve bireyin hastalık ya da yaralanma ile karşılaşma olasılığını azaltmaya yöneliktir. Sağlığı geliştirici bileşen ise sağlığı ve refahı artırma, kendini gerçekleştirme ve kişisel tatmin düzeyini sürdürmeye veya artırmaya yöneliktir (Walker, Sechrist, & Pender, 1987). Sağlığı koruma, sağlık için tehdit oluşturan faktörlere karşı aldığımız önlemlerdir (Örneğin: COVID-19'a yakalanmamak için hijyen, maske ve mesafe önlemlerini uygulamak, yeteri kadar dinlenmek, vücut direncini artıran gıdaları tüketmek gibi) ve tehdit algılandığında daha uzak geleceğe yönelik olan sağlığı geliştirme önlemlerinin önemini azaltabilmektedir. Sağlıklı beslenme, yeterli fiziksel aktivite, düzenli uyku, sigara ve alkol gibi zararlı alışkanlıklardan uzak durmak, stres yönetimi, sosyal destek hem fiziksel hem de zihinsel olarak sağlığın sürdürülmesinde ve geliştirilmesinde önemlidir. Günümüzde önem kazanan sağlıklı yaşam biçimi davranışlarından biri de yaşamımızın bir parçası olan dijital teknolojinin doğru kullanımıdır (Balanzá-Martínez et al., 2020). Teknolojinin gelişmesi ve kentleşmesinin artması ile daha hareketsizleşen yaşamlar ve tüketim alışkanlıklarındaki değişiklikler günümüzde yaşam biçimiyle özdeşleşen Tip 2 diyabet, koroner kalp hastalığı ve kanser gibi kronik hastalıkların salgın derecesinde yaygınlaşmasına neden olmaktadır (Stenholm et al., 2016).

COVID-19 ile ilgili kısıtlamalar nedeniyle zorunlu evde kalma; düzensiz ve yüksek kalorili beslenme, fiziksel aktivitede azalma, alkol ve tütün kullanımının artması, TV/bilgisayar/cep telefonu kullanma süresinin artmasının yanı sıra stres düzeyinin artması ve uyku düzeninin bozulması gibi sağlıksız yaşam biçimine neden olabilir. Bu durum bulaşıcı olmayan tüm hastalıklar için oluştururken enfeksiyonlara karşı direncini azaltabilir. O nedenle bu süreçte sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının sürdürülmesinin, kazandırılmasının desteklenmesine her zamankinden daha fazla gereksinim olduğu düşünülmektedir. COVID-19 salgını süresince yetişkin bireylerin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarında ne tür değişiklikler olduğunu belirlemek ve yapılacak girişimlerin etkinliğini değerlendirmek için bir ölçüm aracına gereksinim vardır (Lange & Nakamura, 2020).

Ülkemizde bireylerin COVID-19 salgın döneminde değişen yaşam biçimlerini çok boyutlu olarak değerlendirecek bir ölçüm aracı bulunmamaktadır. Şimdiye kadar yapılan araştırmalarda, yaşam biçimi değişikliklerini değerlendirmek için yarı yapılandırılmış ölçüm araçları kullanılmıştır. Kumari ve arkadaşları tarafından geliştirilen “Lifestyle related behaviour questionnaire” bu amaca hizmet edecek bir ölçüm aracı olarak değerlendirilmiştir. Türkçede geçerlik ve güvenilirliği değerlendirilen bu ölçek beslenme, fiziksel aktivite, stres, zararlı alışkanlıklar, sosyal destek gibi yaşam biçimleriyle ilgili davranışların tüm ana yönlerini ele almaktadır. Salgın sürecinde yaşam biçimindeki değişikliği değerlendirmek için kullanılabileceği gibi yaşam biçimini değiştirebilecek değişik durumlarda da kullanılabileceği düşünülmektedir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Araştırma, Kumari ve arkadaşları (2020) tarafından tasarlanan “Lifestyle related behaviour questionnaire” adlı ölçeğin Türk dili ve kültürüne kazandırılması amacıyla metodolojik tipte tasarlanmıştır.

Araştırma Yeri ve Zamanı

Araştırma verileri 15.01.2021-15.02.2021 tarihleri arasında sosyal medya hesapları üzerinden rastgele ulaşılan kişilerin soru formunu çevrimiçi olarak doldurması şeklinde toplanmıştır.

Araştırmanın Örneklemi

Literatürde, geçerlik-güvenirlik çalışmalarında örneklem hacminin faktör analizi için gerekli varsayımları karşılaması açısından yeterli büyüklükte olması gerektiği belirtilmekle birlikte bu sayının ne kadar olması gerektiği yönünde farklı öneriler (ölçek madde sayısının 5 katı, 10 katı, 20 katı) bulunmaktadır. Daha yaygın kabul gören ise örneklem hacminin 300'den küçük olmamasıdır (Hogarty, Hines, Kromrey, Ferron, & Mumford, 2005; MacCallum, Widaman, Preacher, & Hong, 2001; Osborne, Costello, & Kellow, 2014). Olası veri kaybı ve ölçek madde sayısı (28) dikkate alınarak örneklem sayısı minimum 300 olarak hesaplanmıştır. Herhangi bir örneklem seçimi yapılmamış, 18 yaş ve üzerinde kendilerine sosyal ağlar aracılığı ile ulaşılan 772 gönüllü çalışmaya dahil olmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler 'Sosyodemografik Bilgi Formu' ve 'COVID-19 Salgını Sırasında Yaşam Biçimiyle İlgili Davranış Ölçeği' kullanılarak toplanmıştır.

Sosyodemografik Bilgi Formu:

Araştırmacılar tarafından literatürden faydalanılarak oluşturulmuştur. Form cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek, COVID-19 salgını sırasında çalışma durumunun ele alındığı 5 sorudan oluşmaktadır.

COVID-19 Salgını Sırasında Yaşam Biçimiyle İlgili Davranış Ölçeği:

Kumari ve arkadaşları (2020) tarafından COVID-19 salgın dönemi öncesinde ve COVID-19 salgın döneminde insanların yaşam biçimiyle ilgili davranışlarında değişiklik olup olmadığını değerlendirmek için tasarlanmıştır. Ölçeği geliştirmek ve doğrulamak için literatür taraması, odak grup tartışması, uzman incelemesi, ön test ve doğrulama gibi adımları içeren standart bir metodoloji uygulanmıştır. Yirmi maddeden oluşan ölçekte, diyet ve beslenme alışkanlıkları (1-14. maddeler), fiziksel aktivite (15-17. maddeler), uyku alışkanlıkları (18. ve 19. maddeler), stres düzeyi (20. madde) ile ilgili maddeleri içermektedir. Yapı geçerliliği için, varimax rotasyonlu açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Cronbach's Alpha değeri 0,72 olarak bulunmuştur. Ölçek beşli likert türünde olup, önemli ölçüde azaldı (+2), biraz azaldı (+1), büyük ölçüde benzer (0), biraz arttı (-1) ve önemli ölçüde arttı (-2) olarak puanlanmaktadır. Olumsuz maddeler (Örneğin: sigara içme) için puanlama bu şekilde iken, olumlu davranışlardaki değişikliği ifade eden maddelerde ters puanlama yapılmaktadır.

Bu çalışmada, Kumari ve arkadaşlarının geliştirdiği orijinal ölçeğe uzmanlar tarafından önerilen sekiz madde daha eklenmiştir. Bu maddeler zararlı maddeler ve bağımlılık (21-23. maddeler), psikolojik yardım alma (24. madde), geleceğe umutla bakma (25. madde), ve sosyal destek (26-28. maddeler) ile ilgilidir.

• Birinci Aşama: Ölçeğin Psikolinguistik Özelliklerinin İncelenmesi

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması için ölçek yazarından e-mail yoluyla izin alındıktan sonra İngilizce diline hakim iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak orijinal dilinden Türkçeye çevrilmiştir. Yapılan çeviriler karşılaştırılarak maddeler üzerinde uzlaşa sağlanmıştır. Daha sonra ölçeğin içerik ve dil geçerliği, sağlık alanında uzman ve iyi düzeyde İngilizce bilen 5 araştırmacı tarafından

değerlendirilmiştir (WHO, 2010). Uzmanlar Türkçeye çevrilmiş maddeler ile ölçeğe yeni maddeleri Türk kültürüne uygunluğu, konu alanı ile ilişkisi ve anlaşılabilirliği yönünden 1 ile 4 puan arasında (1=uygun değil, 2=uygun hale getirilmesi gerekir, 3=uygun fakat ufak değişiklikler gerekir, 4= çok uygun) puanlayarak değerlendirmiştir. Uzmanların her bir maddeye verdikleri puanlarla kapsam geçerlik indeksi hesaplanmıştır (Yeşilyurt & Çapraz, 2018).

Ön Uygulama

Sosyodemografik bilgi formu ve ölçek maddelerinin anlaşılabilirliğini değerlendirebilmek için araştırma grubuna benzer özelliklerdeki 20 kişiye pilot çalışma yapılmıştır ve kişilerden alınan geri dönütler sonucunda veri toplama formunun son hali oluşturulmuştur.

Araştırmanın Uygulanması

• İkinci Aşama: Ölçeğin Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi

Araştırmanın ikinci aşamasında, Türkçeye çevrilen ölçeğin sosyal medya hesaplarından rastgele ulaşılan 772 kişinin katılımıyla geçerlik-güvenirliliği test edilmiştir. Test-tekrar test değerlendirmesi için çalışmaya katılan 120 kişi 15 gün sonra ankete yeniden katılım göstermiştir.

Veri Analizi

Çalışma verileri IBM SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 20.0 paket programı ve IBM SPSS Amos 24.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Sosyodemografik bilgi formundan elde edilen tanımlayıcı veriler; yüzdelik, ortalama ve standart sapma ile ifade edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliği açıklayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi ile değerlendirilmiştir. Örneklemenin faktör analizi için yeterliliği Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ile test edilmiştir. Faktör analizine uygunluğu ise Bartlett's küresellik testi ile değerlendirilmiştir. Ölçeğin güvenirliğini değerlendirmek için Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı ve test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır (Izquierdo Alfaro, Olea Díaz, & Abad García, 2014; Yong & Pearce, 2013).

Araştırmanın Etik Yönü

COVID-19 Salgını Sırasında Yaşam Biçimiyle İlgili Davranış Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması için ölçek çalışmasının ikinci yazar olan Piyush Ranjan'dan e-mail yoluyla izin alınmıştır (Kumari et al., 2020).

BULGULAR

1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Elde edilen veri seti rastgele ikiye ayrılmış, birinci veri setindeki katılımcıların (n=386) ortalama yaşı 32,17±11,10 (min:18, max:72). Katılımcıların %60,9'u kadın; %47,4'ünün eğitim durumu lisans; %18,9'u kamu sektöründe, %47,4'ü özel sektörde çalışmaktadır. Katılımcıların %36,8'i COVID-19 salgını sırasında çalışmamakta, %36,3'ü ise tam zamanlı olarak çalışmaktadır (Tablo 1).

İkinci veri setindeki katılımcıların (n=386) ortalama yaşı 30,39±11,00 (min:18, max:86). Katılımcıların %59,3'ü kadın; %45,6'sının eğitim durumu lisans; %45,6'sı özel sektörde çalışmaktadır. Katılımcıların %43,8'i COVID-19 salgını sırasında çalışmamakta, %32,9'u ise tam zamanlı olarak çalışmaktadır (Tablo 2).

Tablo 1. İlk veri setindeki katılımcıların sosyodemografik özellikleri (n=386)

		n	%
Cinsiyet	Erkek	151	39,1
	Kadın	235	60,9
Eğitim Durumu	İlkokul	22	5,7
	Ortaokul	12	3,1
	Lise	60	15,5
	Ön Lisans	36	9,3
	Lisans	183	47,4
	Lisansüstü	73	18,9
Meslek	Emekli	22	5,7
	Çalışmayan-Ev Hanımı	56	3,1
	Öğrenci	161	15,5
	Sağlık Çalışanları	163	9,3
	Özel Sektör	176	47,4
	Kamu Sektörü	194	18,9
COVID-19 salgını sırasında çalışma durumu	Çalışmıyorum	311	36,8
	Esnek/dönüşümlü olarak çalışıyorum	92	12,2
	Uzaktan (evden) çalışıyorum	102	14,8
	Tam zamanlı çalışıyorum	267	36,3

Tablo 2. İkinci veri setindeki katılımcıların sosyodemografik özellikleri (n=386)

		n	%
Cinsiyet	Erkek	157	40,7
	Kadın	229	59,3
Eğitim Durumu	İlkokul	24	6,2
	Ortaokul	15	3,9
	Lise	57	14,8
	Ön Lisans	59	15,3
	Lisans	176	45,6
	Lisansüstü	55	14,2
Meslek	Emekli	24	6,2
	Çalışmayan-Ev Hanımı	15	3,9
	Öğrenci	57	14,8
	Sağlık Çalışanları	59	15,3
	Özel Sektör	176	45,6
	Kamu Sektörü	55	14,2
COVID-19 salgını sırasında çalışma durumu	Çalışmıyorum	169	43,8
	Esnek/dönüşümlü olarak çalışıyorum	45	11,7
	Uzaktan (evden) çalışıyorum	45	11,7
	Tam zamanlı çalışıyorum	127	32,9

2. COVID-19 Salgını Sırasında Yaşam Biçimiyle İlgili Davranış Ölçeği'nin Geçerliliğine İlişkin Bulgular

1.Kapsam Geçerliği

Ölçeğin kapsam geçerliği, alanında uzman 5 araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir. Uzmanlar Türkçeye çevrilmiş her bir maddeyi Türk kültürüne uygunluğu, ilişkisi ve anlaşılabilirliği hakkında 1 ile 4 puan arasında (1=uygun değil, 2=uygun hale getirilmesi gerekir, 3=uygun fakat ufak değişiklikler gerekir, 4= çok uygun) puanlamıştır. Puanlama sonunda Davis tekniğine göre içerik geçerlik indeksi 0,94 olarak hesaplanmıştır.

2.Yapı Geçerliği

Ölçek verilerinin faktör analizine uygun olup olmadığı Kaiser–Meyer–Olkin (K-M-O) ve Bartlett's küresellik testiyle değerlendirilmiştir. K-M-O değeri 0,745, Bartlett's küresellik test değeri 1984,666 ve $p<0,001$ olarak istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Tablo 3).

Maddeler faktör analizi ile değerlendirildiğinde altı faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Toplam 28 maddeden faktör yükleri 0.32'den düşük olan yedi madde (bunlardan ikisi ölçeğe sonradan eklenen maddelerden, diğerleri orijinal ölçekte yer alan maddelerdendir) çıkarılmıştır. Kalan 21 maddenin faktör yükleri dağılımı da tabloda yer almaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

	F1	F2	F3	F4	F5	F6	Ortalama	Standart Sapma	Cronbach's Alpha
Madde 2	0,61						-0,5	1,09	0,82
Madde 6	0,83						0,13	1,26	
Madde 7	0,78						0,19	1,19	
Madde 8	0,82						-0,25	1,11	
Madde 10	0,67						-0,38	1,01	
Madde 4		0,54					0,44	1,03	0,7
Madde 11		0,8					0,72	0,94	
Madde 12		0,77					0,65	0,9	
Madde 13		0,69					0,58	0,91	
Madde 14		0,52					0,71	0,92	
Madde 24			0,39				-0,08	0,74	0,67
Madde 26			0,76				0	1,02	
Madde 27			0,74				0,37	0,97	
Madde 28			0,78				-0,07	1	
Madde 17				0,72			-1,11	1,02	0,55
Madde 20				0,76			-0,87	0,96	
Madde 23				0,48			-0,62	0,95	
Madde 21					0,76		-0,02	0,98	0,6
Madde 22					0,85		0,22	0,9	
Madde 15						0,67	-0,03	1,09	0,48
Madde 16						0,8	0,52	1,14	
Özdeğer	3	2,44	2,15	1,81	1,52	1,38			0,72
Varyans %	14,3	11,6	10,2	8,64	7,25	6,59			
Kümülatif Varyans %	14,3	25,9	36,1	44,7	52	58,6			

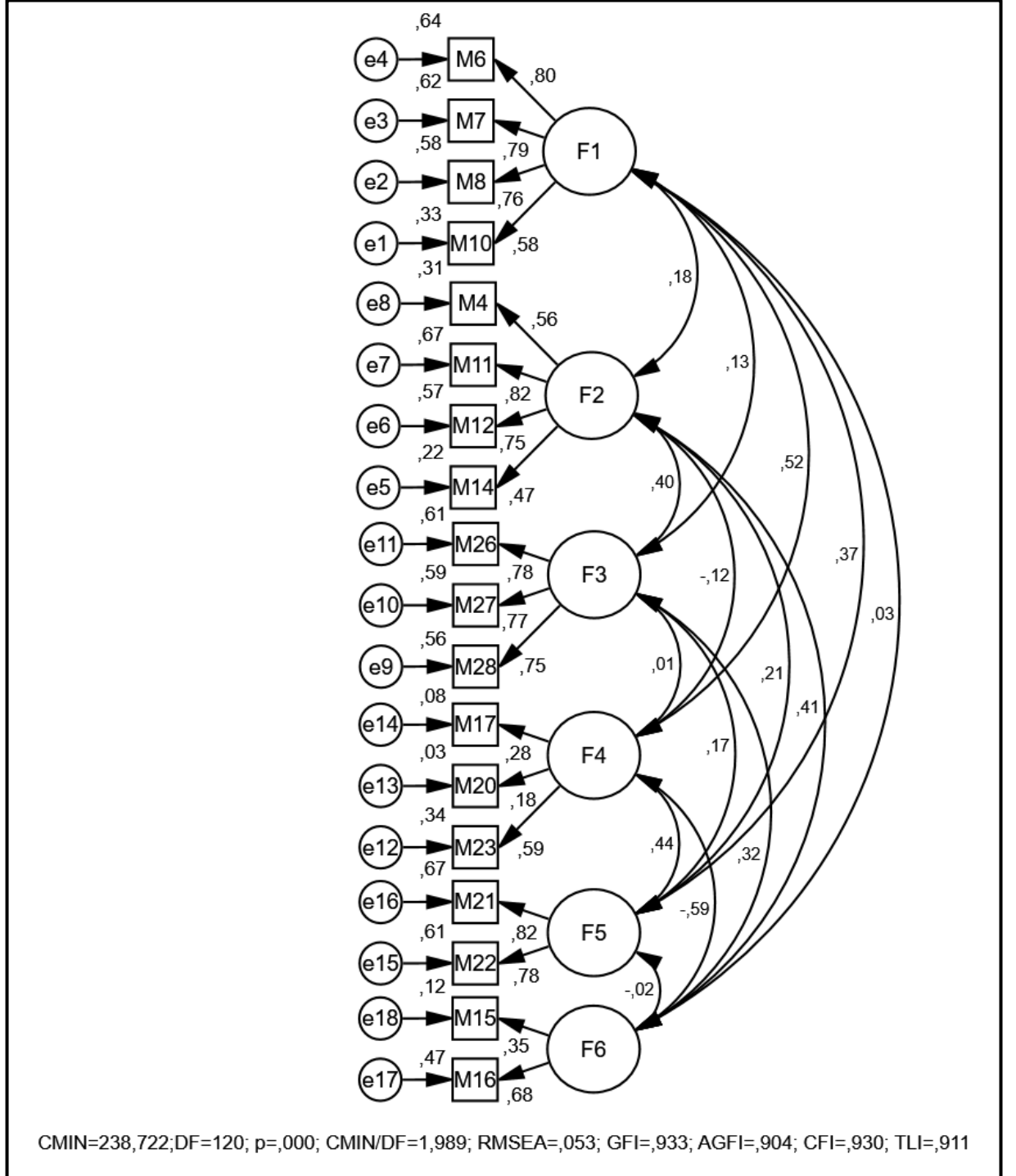
K-M-O=0,745; Bartlett Test İstatistiği= 1984,666, p<0,001

Açımlayıcı faktör analizi ile elde edilen yapının model uyum değerleri incelenmiş ve $\chi^2=391,686$, $df=174$ $\chi^2/df=2,251$, RMSEA= 0,059, GFI= 0,904 ve CFI= 0,89 olarak elde edilmiştir. CFI, χ^2/df olması gereken sınırlar içerisinde olmadığından düzeltme indeksleri incelenmiştir.

Faktör 1'in altında yer alan madde 2, Faktör 2'in altında yer alan madde 13 ve Faktör 3'ün altında yer alan madde 24 modelden çıkartılarak uyum değerleri yeniden incelenmiştir. Uyum değerleri incelendiğinde $\chi^2=238,722$, $df=120$, $\chi^2/df=1,989$, RMSEA= 0,053, CFI= 0,93 ve GFI= 0,933 olarak istenilen sınırlar içerisinde elde edilmiştir. Alt boyutlar ve ilgili maddeler arasındaki faktör yüklerine

ilişkin standartlaştırılmış yol katsayıları Şekil 1’de yer almaktadır. Maddelere ait standartlaştırılmış regresyon değerleri ve p değerleri Tablo 4’te yer almaktadır.

Şekil 1. Standartlaştırılmış yol katsayıları

Tablo 4. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

			β^0	β^1	S.H	Test İstatistiği	p	R ²
Madde 6	<---	F1	0,798	1				0,637
Madde 7	<---	F1	0,791	0,967	0,067	14,394	<0,001	0,625
Madde 8	<---	F1	0,765	0,862	0,062	14,008	<0,001	0,585
Madde 10	<---	F1	0,576	0,567	0,055	10,402	<0,001	0,331
Madde 4	<---	F2	0,555	1				0,308
Madde 11	<---	F2	0,817	1,411	0,15	9,421	<0,001	0,668
Madde 12	<---	F2	0,753	1,27	0,137	9,301	<0,001	0,566
Madde 14	<---	F2	0,466	0,814	0,118	6,893	<0,001	0,217
Madde 26	<---	F3	0,778	1				0,606
Madde 27	<---	F3	0,771	0,999	0,08	12,544	<0,001	0,595
Madde 28	<---	F3	0,745	0,847	0,069	12,361	<0,001	0,556
Madde 17	<---	F4	0,282	1				0,079
Madde 20	<---	F4	0,178	0,576	0,257	2,243	0,025	0,032
Madde 23	<---	F4	0,587	1,975	0,54	3,654	<0,001	0,344
Madde 22	<---	F5	0,781	1				0,61
Madde 21	<---	F5	0,816	1,139	0,152	7,517	<0,001	0,665
Madde 15	<---	F6	0,348	1				0,121
Madde 16	<---	F6	0,684	1,927	0,544	3,54	<0,001	0,468

β^0 : Standart katsayı; β^1 : Standartlaştırılmamış katsayı; SH: Standart Hata; R²: Determinasyon katsayısı

Tabloda görüldüğü gibi her bir boyut altında yer alan maddelere ait yol katsayıları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

3. COVID-19 Salgını Sırasında Yaşam Biçimiyle İlgili Davranış Ölçeği'nin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Açımlayıcı faktör analizinden sonra güvenilirlik, Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı ile test edilmiştir. Buna göre ölçeğin 6 faktörü için Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayıları 0,48-0,82 arasındadır. Ölçeğin toplamının Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı ise 0,72'dir.

Çalışmaya katılan kişilerden 120 kişiyle tekrarlanan ölçüm sonuçları test-tekrar test analizi ile değerlendirilmiş ve iki farklı zamanlarda yapılan iki sonuç arasında pozitif yönlü anlamlı korelasyon ($r=0,746$; $p<0,01$) bulunmuştur (Tablo 5).

Yapılan varyans analizi sonucuna göre Tukey'in toplanamazlık testi $F=0$ ve $p>0,05$ olarak elde edilmiştir. Ölçeği oluşturan maddelerin homojen ve birbirleri ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Tablo 5. Test-tekrar Test Korelasyon Analizi Sonuçları (n=120)

	Toplam	F1	F2	F3	F4	F5	F6
R	0,746**	0,683**	0,73**	0,636**	0,636**	0,657**	0,657**
P	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001

** Pearson rho korelasyon katsayısı, $p<0,001$

TARTIŞMA

Çalışma, Kumari ve arkadaşları (2020) tarafından tasarlanan “Lifestyle related behaviour questionnaire” adlı ölçeğin Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenirliğini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Geçerlik, ölçme aracının kullanım amacına ne derece hizmet ettiğini; güvenirlik ise ölçme aracının hatalardan arınmış olarak ne ölçüde ölçme yapabildiğini göstermektedir (Akt. Karaçam, 2019).

Geçerlik kapsamında kapsam ve yapı geçerliği incelenmiştir. Kapsam geçerliği Davis tekniği kullanılarak değerlendirilmiş olup Davis tekniğinde kapsam geçerlik indeksi 0,80 ölçüt olarak kabul edilmektedir (Yeşilyurt & Çapraz, 2018). Türkçeye çevrilen ölçeğin kapsam geçerlik indeksi ise 0,94 olarak elde edilmiştir. Bu da ölçeğin kapsam geçerliğinin tatmin edici düzeyde olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin yapı geçerliği; açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analiziyle değerlendirilmiştir. Ölçek geliştirme ve geçerlik-güvenirlik çalışmalarında; açıklayıcı faktör analizi ile doğrulayıcı faktör analizinde farklı örneklem grupları kullanılması gerektiği ifade edilmektedir (Schumacker & Lomax, 2004). Fabrigar ve arkadaşları, örneklem yeterince büyükse rastgele bölünmüş iki grup örneklem üzerinde analiz yapılmasını önermektedir (Fabrigar, Wegener, MacCallum, & Strahan, 1999). Bu doğrultuda açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi için örneklem grubu rastgele şekilde ikiye ayrılmış olup bir gruba ($n=386$) açıklayıcı faktör analizi, diğer gruba ($n=386$) ise doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

K-M-O katsayısı ve Bartlett's küresellik testi örneklemin yeterli olup olmadığını ve verilerin açıklayıcı faktör analizine uygun olup olmadığını gösterdiği için önemlidir (Kitiş, Erenel, & Gürcüoğlu, 2019). Büyüköztürk'e göre K-M-O katsayısının 0,6 ve üzerinde olması gerekir (Büyüköztürk, 2002). Çalışmamızda K-M-O katsayısı 0,745, Bartlett test istatistiği ise 1984,666 ve $p<0,001$ olarak anlamlı bulunmuştur (Tablo 2). Bu bulgular örneklemin faktör analizi için yeterli ve veri dağılımının uygun olduğunu göstermektedir.

Açıklayıcı faktör analizi ile maddelerin seçiminde maddelerin tek faktörde yüksek yük değerine sahip olması ve iki veya daha fazla faktör altında yer alıyor ise yük değeri farkının en az 0,10 olması dikkate alınmıştır. Tabachnick ve Fidell (2007) tarafından önerilen 0,32 faktör yükü değeri ölçüt olarak alınmıştır (Akt. Büyüköztürk, 2002) ve faktör yükleri 0,32 değerinin altında kalan maddeler ölçekten çıkartılmıştır. Kalan ölçek maddelerinin faktör yükleri 0,39-0,85 arasındadır. Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre elde edilen faktörler toplam varyansın %58,57'sini açıklanmaktadır (Tablo 2). Açıklanan varyans oranının ne olması gerektiğine dair Bayram (2010) ve Büyüköztürk (2010) açıklanan

varyansın en az %30 olması gerektiğini; Aksu, Eser ve Güzeller (2017) %40 ve üzeri değerlerin kabul edilebilir olduğunu, Sönmez ve Alacapınar (2016) ise açıklanan varyansın açıklanamayan varyanstan daha yüksek olması gerektiğini ifade etmektedir (Akt. Güler, Taşdelen Teker ve İlhan, 2019). Buna göre yaklaşık %60 olan açıklanan varyansın yeterli olduğu söylenebilir.

Açımlayıcı faktör analizinden sonra birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Yaygın olarak kullanılan uyum indeksleri ve bunların kabul edilebilir eşik değerleri şu şekildedir: $3 < \chi^2/df < 5$; RMSEA<0,08; CFI>0,90; GFI>0,90 (Gürbüz, 2019:34). Uyum değerleri incelendiğinde $\chi^2=238,722$, $df=120$, $\chi^2/df=1,989$, RMSEA= 0,053, CFI= 0,93 ve GFI= 0,933 olarak istenilen sınırlar içerisinde olduğu görülmektedir. Alt boyutlar ve ilgili maddeler arasındaki faktör yüklerine ilişkin standartlaştırılmamış yol katsayıları anlamlı bulunmuştur. Aynı zamanda maddelerin standartlaştırılmış regresyon katsayıları da istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Tablo 4).

Analiz sonrası faktörlerde yığılan maddelerin hangi sağlıklı yaşam biçimi davranışı ile ilgili olduğu dikkate alınarak faktörlere isim verilmiştir. Buna göre 6., 7., 8. ve 10. maddelerden oluşan Faktör 1'e "Sağlıksız Beslenme", 4., 11., 12. ve 14. maddelerden oluşan Faktör 2'ye "Sağlıklı Beslenme", 26., 27. ve 28. maddelerden oluşan Faktör 3'e "Sosyal Destek", 17., 20. ve 23. maddelerden oluşan Faktör 4'e "Endişe ve Stres", 21. ve 22. maddelerden oluşan Faktör 5'e "Zararlı Alışkanlıklar" ve 15. ve 16. maddelerden oluşan Faktör 6'ya "Fiziksel Aktivite" adı verilmiştir.

Güvenirlik değeri ölçüm araçları için önemli bir özelliktir. Güvenirlik ölçütlerinden Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısının $0 < \alpha < 0,40$ olması güvenilirliğin yetersiz, $0,40 < \alpha < 0,60$ olması düşük olduğunu gösterirken, $0,60 < \alpha < 0,80$ olması oldukça güvenilir ve $0,80 < \alpha < 1,00$ olması yüksek derecede güvenilir olduğu şeklinde değerlendirilmektedir (Uzunsakal & Yıldız, 2018).

Çalışmamızda ölçeğin güvenilirlik değerlendirmesi kapsamında Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı ve test-tekrar test analiz sonuçları incelenmiştir. Ölçeğin faktörlerinin Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayıları 0,48-0,82 arasında, ölçek toplamının Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı ise 0,72 bulunmuştur. Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı için kabul gören değerler göz önüne alındığında (Uzunsakal & Yıldız, 2018) ölçeğin Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı değeri ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Hesaplanan test-tekrar test katsayısının yüksekliği de ($r=0,746$; $p<0,01$) ölçeğin zamana karşı tutarlılığının iyi düzeyde olduğunu göstermektedir.

Yapılan varyans analizi sonucuna göre Tukey'in toplanamazlık testi $F=0$ ve $p>0,05$ olarak elde edilmiştir. Ölçeği oluşturan maddelerin homojen ve birbirleri ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Ölçeğin maddeleri toplanabilir özelliktedir (Alin & Kurt, 2006).

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın verileri, yüz yüze görüşme fırsatı olmadığı için katılımcılardan çevrimiçi anket aracılığıyla gönüllü olarak toplandığından bazı genellemeler yapma konusunda dikkatli olmak gerekir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

"COVID-19 Salgını Sırasında Yaşam Biçimiyle İlgili Davranış Ölçeği"nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasından elde edilen sonuçlar, ölçeğin Türkçe uyarlamasının geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Elde edilen ölçek kısa, kolay uygulanabilir yaşam biçiminin tüm yönlerini (beslenme, fiziksel aktivite, stres, zararlı alışkanlıklar, sosyal destek) ölçmesi açısından araştırmada ve uygulamada

kullanılmaya uygundur. Orijinal ölçeğe eklenen sekiz maddeden altısının ölçek maddelerine uyum sağlaması da yapılan eklemenin yerinde ve gerekli olduğunu göstermektedir. Ölçeğin analizler sonrasındaki madde sayısı 18'dir. Ölçek maddelerinin uyumlu ve toplanabilir özellikte olduğu saptanmıştır. Dolayısı ile ölçeğin bir bütün olarak kullanılması önerilir. Ölçeğin Türk toplumunda salgın zamanlarında yaşam biçimiyle ilgili davranışları değerlendirmek ve sağlıklı yaşam biçimlerini teşvik etmek için bilimsel çalışmalarda, pratik uygulamalarda ve eğitimlerde etkin bir şekilde kullanılması önerilmektedir.

Çıkar Çatışması

Yazarların herhangi bir çıkar çalışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek

Çalışmanın yürütülmesi için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

KAYNAKLAR

- Alin, A., & Kurt, S. (2006). Testing non-additivity (interaction) in two-way ANOVA tables with no replication. *Statistical methods in medical research*, 15(1), 63-85.
- Balanzá-Martínez, V., Kapczinski, F., de Azevedo Cardoso, T., Atienza-Carbonell, B., Rosa, A. R., Mota, J. C., & De Boni, R. B. (2020). The assessment of lifestyle changes during the COVID-19 pandemic using a multidimensional scale. *Revista de Psiquiatria y Salud Mental*. doi:<https://doi.org/10.1016/j.rpsm.2020.07.003>
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 32(32), 470-483.
- Chopra, S., Ranjan, P., Singh, V., Kumar, S., Arora, M., Hasan, M. S., . . . Baitha, U. (2020). Impact of COVID-19 on lifestyle-related behaviours- a cross-sectional audit of responses from nine hundred and ninety-five participants from India. *Diabetes & Metabolic Syndrome: Clinical Research & Reviews*, 14(6), 2021-2030. doi:<https://doi.org/10.1016/j.dsx.2020.09.034>
- Fabrigar, L. R., Wegener, D. T., MacCallum, R. C., & Strahan, E. J. (1999). Evaluating the use of exploratory factor analysis in psychological research. *Psychological Methods*, 4(3), 272-299. doi:10.1037/1082-989X.4.3.272.
- Güler, N., Teker, G. T., & İlhan, M. (2019). The Turkish Adaptation of the Statistics Anxiety Scale for Graduate Students. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 10(4), 435-450.
- Gürbüz, S. (2019). Amos ile yapısal eşitlik modellemesi. *Ankara: Seçkin Yayıncılık*.
- Hogarty, K. Y., Hines, C. V., Kromrey, J. D., Ferron, J. M., & Mumford, K. R. (2005). The Quality of Factor Solutions in Exploratory Factor Analysis: The Influence of Sample Size, Communalities, and Overdetermination. *Educational and Psychological Measurement*, 65(2), 202-226. doi:10.1177/0013164404267287
- Izquierdo Alfaro, I., Olea Díaz, J., & Abad García, F. J. (2014). Exploratory factor analysis in validation studies: Uses and recommendations. *Psicothema*.
- Karaçam, Z. Ölçme Araçlarının Türkçeye Uyarlanması. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 28-37.
- Kitiş, Y., Erenel, A. Ş., & Gürcüoğlu, E. A. (2019). Turkish adaptation of female sexual distress scale-R: A validity and reliability study. *Sexuality & Culture*, 23(3), 927-942.
- Kumari, A., Ranjan, P., Vikram, N. K., Kaur, D., Sahu, A., Dwivedi, S. N., . . . Goel, A. (2020). A short questionnaire to assess changes in lifestyle-related behaviour during COVID 19 pandemic. *Diabetes & Metabolic Syndrome: Clinical Research & Reviews*, 14(6), 1697-1701. doi:<https://doi.org/10.1016/j.dsx.2020.08.020>

- Lange, K. W., & Nakamura, Y. (2020). Lifestyle factors in the prevention of COVID-19. *Global Health Journal*. doi:<https://doi.org/10.1016/j.glohj.2020.11.002>
- MacCallum, R. C., Widaman, K. F., Preacher, K. J., & Hong, S. (2001). Sample Size in Factor Analysis: The Role of Model Error. *Multivariate Behav Res*, 36(4), 611-637. doi:10.1207/s15327906mbr3604_06
- Osborne, J. W., Costello, A. B., & Kellow, J. T. (2014). *Best practices in exploratory factor analysis: CreateSpace Independent Publishing Platform* Louisville, KY.
- Rothan, H. A., & Byrareddy, S. N. (2020). The epidemiology and pathogenesis of coronavirus disease (COVID-19) outbreak. *Journal of Autoimmunity*, 109, 102433. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jaut.2020.102433>
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2004). *A beginner's guide to structural equation modeling*: psychology press.
- Shafieyan, Z., Qorbani, M., Rastegari Mehr, B., Mahboubi, M., Rezapour, A., Safari, O., . . . Mansourian, M. (2015). Association Between Lifestyle and Hypertension in Patients Referred to Health Care Centers of Ilam City in 2014. *Global journal of health science*, 8(6), 161-167. doi:10.5539/gjhs.v8n6p161
- Stenholm, S., Head, J., Kivimäki, M., Kawachi, I., Aalto, V., Zins, M., . . . Vahtera, J. (2016). Smoking, physical inactivity and obesity as predictors of healthy and disease-free life expectancy between ages 50 and 75: a multicohort study. *International Journal of Epidemiology*, 45(4), 1260-1270. doi:10.1093/ije/dyw126
- Uzunsakal, E., & Yıldız, D. (2018). Alan Araştırmalarında Güvenilirlik Testlerinin Karşılaştırılması ve Tarımsal Veriler Üzerine Bir Uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 14-28.
- Walker, S. N., Sechrist, K. R., & Pender, N. J. (1987). The Health-Promoting Lifestyle Profile: Development and Psychometric Characteristics. *Nursing Research*, 36(2), 76-81. Retrieved from https://journals.lww.com/nursingresearchonline/Fulltext/1987/03000/The_Health_Promoting_Lifestyle_Profile_.2.aspx
- World Health Organization. (2010). Process of translation and adaptation of instruments. 2007. https://www.who.int/substance_abuse/research_tools/translation/en/. Erişim tarihi: 08.03.2021.
- World Health Organization. (2020). <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>. Erişim Tarihi: 20.01.2021.
- Yeşilyurt, S., & Çapraz, C. (2018). Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliği için bir yol haritası. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 251-264.
- Yong, A. G., & Pearce, S. (2013). A beginner's guide to factor analysis: Focusing on exploratory factor analysis. *Tutorials in quantitative methods for psychology*, 9(2), 79-94.
- Zu, Z. Y., Jiang, M. D., Xu, P. P., Chen, W., Ni, Q. Q., Lu, G. M., & Zhang, L. J. (2020). Coronavirus Disease 2019 (COVID-19): A Perspective from China. *Radiology*, 296(2), E15-E25. doi:10.1148/radiol.2020200490

SHII FAITH IN THE CONTEXT OF IRAN HISTORY

Hamidi ZADZISAI

Moulay Ismail University, Meknes, Morocco

ABSTRACT

It is critical that the Sassanid State collapsed at a very unpredictable speed and in a short time an Islamic Empire was established from Bukhara to Andalusia. During the Umayyad period, we know that the central state was very strong militarily, and with the transition with the Abbasids, we see that the center gradually transferred or had to transfer some of its powers to the local and many local states began to emerge. Especially the fact that the ceremonies of the month of Muharrem began to be celebrated very strongly even after the Safavid, we do not have much information about this before and as far as it is understood, a separate identity and Sunni states in the east of the Sunni Islamic circle in their immediate surroundings and the Sunni States in Central Asia, in the west of the Ottoman against the Ottomans. We will enter a period in which we will try to strengthen, but this period; For example, during the Seljuk period, after the Mongol invasion, there are some signs of this in the Ilkhanians Period, but it is very very small, it will become the Mongolian and then the Mongolian Persian Islamic State.

Keywords: Iranian History, Shii, Revolution

ARCHITECTURAL DESIGN STUDIO DURING COVID-19

COVID-19 SÜRECİNDE MİMARİ TASARIM STÜDYOSU

Res. Asst. Burcu KISMET¹

¹*Department of Architecture, Faculty of Engineering and Architecture, Beykoz University, Istanbul, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0002-7690-9953

burcukismet@beykoz.edu.tr

Asst. Prof. Dr. Burcu TAN²

²*Department of Architecture, Faculty of Engineering and Architecture, Beykoz University, Istanbul, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0002-8599-5013

burcutan@beykoz.edu.tr

ABSTRACT

Architectural design studios are the basis of architectural education and provide the developments of analytical thinking and creative design skills. In design studios, student participation and mutual communication between student-tutor and student-student have great importance in providing the highest level of efficiency and effectiveness. However, as result of Covid-19 pandemic, traditional education paused in the whole world; as in all fields, distance education has been introduced in architectural education. Under these circumstances, alternative solutions have been made obligatory to prevent the students being just audiences, to maintain student participation and student-tutor interaction, and to ensure the efficiency of the design studio. The aim of this study is to discuss the solutions developed to provide the highest level of efficiency by increasing communication and interaction in architectural design studios. With this purpose, problems were determined as results of the interviews with the students and the tutors of the architectural design studios, which were carried out in the form of distance education, in the Department of Architecture in the Faculty of Engineering and Architecture of Beykoz University in 2020 - 2021 fall semester. In addition, the techniques and technologies used during the distance design studio were examined; their potential and limitations are revealed. The different solution proposals put forward for the identified problems during the process that were examined. To conclude, new solution proposals, which are planned to be source for architectural design studios carried out with distance education, have been developed within the scope of existing problems, constraints and solutions.

Keywords: Distance education, Covid-19, Pandemic, Architectural design studio, Architectural education.

ÖZET

Mimarlık eğitiminin temelini oluşturan, yaratıcı tasarım yetisi ile birlikte analitik düşünceyi geliştirmeyi sağlayan tasarım stüdyolarında en yüksek düzeyde verimin sağlanmasında öğrenci katılımı ve öğrenci-yürütücü ve öğrenci-öğrenci arasındaki karşılıklı iletişim büyük önem kazanmaktadır. Ancak tüm dünyayı etkileyen Covid-19 salgınında geleneksel eğitim duraksamış; tüm alanlarda olduğu gibi mimarlık eğitiminde de uzaktan eğitime geçilmiştir. Bu şartlar altında öğrencinin sadece izleyici

olmasını ortadan kaldırmak, öğrenci katılımı ve öğrenci-yürütücü etkileşimini devam ettirmek ve tasarım stüdyosu verimini sağlamak için alternatif çözümler oluşturulması zorunlu kılınmıştır. Bu çalışmanın amacı mimari tasarım stüdyolarındaki iletişim ve etkileşimi arttırarak en yüksek düzeyde verimin sağlamaya yönelik geliştirilen çözümleri tartışmaktır. Bu amaç doğrultusunda Beykoz Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde 2020 - 2021 Güz Dönemi'nde uzaktan eğitim şeklinde yürütülen mimari tasarım stüdyolarının öğrenci ve yürütücü ile yapılan görüşmeler sonucunda sorunlar belirlenmiştir. Bununla birlikte tasarım stüdyosu süresince kullanılan teknik ve teknolojiler incelenmiş; potansiyelleri ve kısıtları ortaya konmuştur. Tespit edilen sorunlara yönelik süreç boyunca ortaya konan farklı çözüm önerileri irdelenmiştir. Sonuç olarak; süreç içinde gerçekleştirilecek uzaktan eğitim ile yürütülen mimari tasarım stüdyolarına kaynak olması öngörülen yeni çözüm önerileri; mevcut sorunlar, kısıtlar ve çözümler kapsamında geliştirilmiştir.

GİRİŞ (INTRODUCTION)

Mimarlık eğitiminin temelini oluşturan tasarım stüdyolarında, öğrenciden beklenen diğer tüm teorik ve uygulamalı derslerde işlenen konuların ve genel mimarlık pratiğinin yansımalarını yorumlama, tasarlama ve üretme kavramları üzerinden ele alarak bütüncül bir mimari proje tasarımı hedefine ulaşmaktır. UNESCO Mimarlık Eğitimi Şartı (2005) tasarım derslerinin yürütülüş biçiminin “stüdyo eğitimi” biçiminde olmasının sağlanması gerektiğini belirtmektedir. Mimari tasarım stüdyolarının temelini öğrenci-yürütücü ve öğrenci-öğrenci iletişim ve etkileşimi oluşturmakta olup sürekli olarak bilgi ve fikir akışı sağlanmalıdır. Yürütücünün ders anlatıcısı, öğrencinin ise sadece dinleyici konumunda olmadığı; proje ve tasarım üzerinden ilerleyen karşılıklı konuşma, tartışma, deneme ve üretime dayalı olan eğitim modelidir. Bu bağlamda tasarım stüdyolarının mimarlık eğitimindeki yeri ve gelişimi incelenerek, Covid-19 salgını etkisindeki dönüşümü Beykoz Üniversitesi Mimarlık Bölümü öğrencilerinin uzaktan eğitim ile yürütülen mimari tasarım stüdyoları üzerinden tartışılacaktır.

MİMARLIK EĞİTİMİNDE TASARIM STÜDYOSU (DESIGN STUDIO IN ARCHITECTURAL EDUCATION)

Schön (1985)'e göre mimarlık eğitimi özelleştiren ve ayrıcalıklı kılan, deneyim ve yapma odaklı öğrenme sistemidir. Tarihsel süreç içinde insanlığın varlığından beri mimarlık var olmuş ancak mimarlık eğitiminin günümüzdeki temelleri 1641'de Fransız Kraliyet Akademisi ile atılmış, diğer bir taraftan da eş zamanlı olarak usta-çırak öğrenmesine dayalı mimari üretim ve eğitim pratiği sürmüştür. (Uluoğlu, 1990).

1797'de kurulan ve 19. yüzyılda Avrupa ve Amerika'ya yayılan Ecole des Beaux-Arts eğitim sistemi, uygulamanın okulla entegre hale getirilip, tasarım stüdyolarının mimari eğitim ile harmanlandığı mimarın kuramsal olarak da sistemin içinde yer aldığı model olup mimari tasarım eğitiminin gelişiminde önemli rol oynayan ilk köklü mimarlık okul sistemidir (Uluoğlu, 1990, Arıdağ ve Aslan, 2012 ve Onur ve Zorlu, 2017). Bu sistemde stüdyo yürütücüsü eğitimin temel belirleyicisi olup çok sayıda öğrenciye eğitim vermektedir.

20.yüzyıl başında modernizm çizgisinde Alman Bauhaus Okulu olarak yaparak öğrenmeye dayalı eğitim modeli ise tasarım ve üretim yapılan stüdyo temelli olup, tasarım eğitimi sınırlı biçim-düzen esaretinden kurtararak, uygulama ve deneyselliğe açmıştır. Mimarlık eğitimi, usta-çırak ilişkisinin sürdürüldüğü büyük stüdyo modelinden uzaklaşarak, grup yürütücüsünün ve grup üyelerinin paylaşımını esas alan katılımcı atölye ortamı dönüşmüştür (Özkar, 2009 ve Cordan et al., 2012). Türkiye'de mimarlık eğitimi bu gelişmelere paralel olarak, usta-çırak ilişkisi biçimindeki öğrenme sistemi ile 1883'de kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi (Mimar Sinan Üniversitesi), 1942'de İstanbul

Teknik Üniversitesi, 1945'te Yıldız Teknik Üniversitesi ve 1956 yılından itibaren de Orta Doğu Teknik Üniversitesi ile sürmüş olup, günümüzde çok sayıda devlet ve vakıf üniversitesinde mimarlık eğitimi devam etmektedir. Hem dünyada hem de Türkiye'deki mimari tasarım stüdyolarında, bahsedilen stüdyoların etkilerinin güncel yaklaşımlarla harmanlanmış şekillerini gözlemlemek mümkündür. Özellikle 1960'lı yıllardan başlayarak enformasyon ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve araçların mimarlık alanlarında çözüm üreten modeller ve mimari tasarımın çizim ve sunum aşamalarında kullanılması ile tasarım stüdyolarına sanal ve dijital kavramlarının entegre edilme süreci başlamıştır (Çağdaş, 1999 ve Ünkap, 2006). 1989'da Tim Berners Lee tarafından yazılı doküman paylaşımını bir ağ sistemine entegre amacıyla ilerlemeler sonucu oluşturulan 'world wide web (www)' ile günümüzdeki internet sistemi oluşturulmuştur (Altınbaşak ve Karaca, 2009). 1990'lı yıllardan itibaren internet ve enformasyon artan bir ivme ile tüm dünyada yaygınlaşmış, mimarlık eğitimindeki ilk uygulaması ise 1990'da MIT'de Media Laboratuvarı'nda verdiği bir konferansta W. Mitchell tarafından kullanılan Sanal Tasarım Stüdyosu ile olmuştur.

Devam eden süreçte 1993 yılından itibaren University of Hong Kong, University of British Columbia, Washington University, National University of Singapore, ETH Zürich ve University of Sydney kurumlarınca ulusal ve uluslararası farklı ölçek ve kapsamlarda görsel, işitsel, yazılı bilgi paylaşımına dayalı, elektronik posta ve video konferans üzerinden yürütülen tasarım stüdyoları gerçekleştirilmiştir (Çağdaş ve Tong, 2005).

1999-2005 yılları arasında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık bölümünde ulusal ve uluslararası sanal mimari tasarım stüdyosu Sydney Üniversitesi ile ortaklaşa gerçekleşmiştir (Çağdaş ve Tong, 2005). Günümüze kadar farklı ülkelerdeki pek çok üniversitede, uluslararası düzeyde bilgisayar ortamında ortak tasarım stüdyoları ile çalışmalar farklı yöntem ve yaklaşımlar ile gerçekleşmektedir. Ancak sanal mimari tasarım stüdyolarının mimarlık eğitimdeki yeri yaygınlaşmamış, öğrencilerin ve yürütücülerin aynı fiziksel ortamda bulundukları geleneksel örgün eğitim, tasarım stüdyoların temelini oluşturmuştur.

COVID-19 SALGINI VE UZAKTAN EĞİTİM (COVID-19 PANDEMIC AND DISTANCE EDUCATION)

Aralık 2019'da ilk olarak Çin'in Vuhan kentine ortaya çıkan ve 2020 yılı başından itibaren tüm dünyaya yayılarak küresel salgına dönüşen Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından Covid-19 olarak isimlendirilen salgını nedeniyle geleneksel ve yaygın olan örgün eğitim sektöre uğramıştır. Birleşmiş Milletler (BM) tarafından yüzyılın en büyük sağlık krizi ve afeti olarak tanımlanan Covid-19 salgınının eğitim üzerindeki etkisini en düşük düzeyde tutmak ve eğitimde devamlılığı sağlamak amacı ile tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de uzaktan eğitim modeline geçilmiştir. Beykoz Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde, Covid-19 salgını sebebiyle Mart 2020 tarihinden itibaren Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), Sağlık Bakanlığı, Bilim Kurulu ve Beykoz Üniversitesi Rektörlüğüne verilen karar ile uzaktan eğitim modeli kullanılmaktadır.

Uzaktan eğitim ile beraber öğrenme ortamı ve yer kavramı dönüşüm göstermektedir. Karasar'ın (2004) ifadesine göre internet ile "yer" kavramı, eğitim hizmetlerinden yararlanıp yararlanmamayı belirleyen bir kavram olmaktan çıkmıştır. İnternet ile fiziksel olarak bulunulmasa bile sanal olarak 'her' yerde eş zamanlı 'senkron' bulunma durumu oluşmuş ve internet, teknolojiye öteye; 'yer'e ve 'uzaktan eğitim ortamına' dönüşmüştür.

2018 yılında Mimarlık Bölümü kurulmuş olan Beykoz Üniversitesi'nde proje odaklı öğrenme (POÖ) sistemi esas alınmış olup, mimari tasarım stüdyoları 10-11 kişilik küçük gruplar şeklinde, ders

yürütücüsü ve ders asistanı önderliğinde işlenmektedir. Beykoz Üniversitesi Mimarlık ders programı ve AKTS Bilgi Paketi'ne göre öğrencilerin her bir dönem sorumlu oldukları toplam AKTS 30 kredi olup, bunun 8 AKTS kredisini mimari tasarım stüdyoları kaplamaktadır. Ek olarak, diğer tüm derslerindeki öğrenme çıktılarının tasarım stüdyosunda pratiğe dönüşüp tasarım ürününe yansımaları beklenmektedir. Bu çalışma kapsamında 2020-2021 güz döneminde uzaktan eğitim sistemi ile gerçekleşen mimari tasarım stüdyoları kullanılan teknik ve teknoloji sistemleri bütünü ile incelenmektedir.

YÖNTEM (MATERIALS AND METHODS)

Mimarlık eğitimi, tarihsel süreçte stüdyolar ve stüdyolardaki eğitim modelleri özelinde ele alarak Covid-19 salgınında mimari tasarım stüdyo eğitiminde uygulanan eğitim yöntemlerini yaratıcı süreç ve yaratıcı ürün oluşumunu sağlayarak analiz etmeyi amaçlayan çalışma, aynı zamanda da AKTS Bilgi Paketi'nde belirtilen rekabetçi küresel iş dünyasının, teknolojinin ve mimarlık alanının sürekli değişen ve gelişen ortamının beklentilerini karşılayan yetkinliklere sahip olan, yenilikçi, tasarım yetisi ve analitik düşünmeye sahip mimar adayları yetiştirmeye dayanan uzaktan eğitim mimari tasarım stüdyosu yürütülmüştür. Uzaktan eğitim ile gerçekleşmiş olan bu mimari tasarım stüdyosu dijital araç ve bilişim teknolojilerinin imkanını sergilemekte ve dönüşen stüdyo ortamını göstermektedir. Bu çalışma iki temel aşamada incelenmiştir. Çalışmanın ilk aşaması, 14 haftalık tasarım dersi boyunca kullanılan teknik ve teknolojilerin projeksiyonu ve ders boyunca iletişim sağlama yöntemlerinin analiz edilmesidir. İkinci aşama ise, öğrenciler ile uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunların ve avantajların söyleşi ve anket ile tespit edilmesidir.

Çalışma Grubu

Çalışma 2020- 2021 eğitim-öğretim yılında güz döneminde Beykoz Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde öğrenim gören ve 14 haftalık Mimari Tasarım Stüdyo dersi alan 33 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Öğrenci grubu 19-21 yaş aralığında olup 11 erkek ve 22 kadın öğrenciden oluşmaktadır. 3 farklı grupta gerçekleşmiş olan tasarım stüdyolarında her grupta bir ana ders yürütücüsü ve ders asistanı yer almıştır. Öğrencilerden, bulundukları şehirde tarihi kentsel çevrede kültür merkezi ve kentsel açık alan tasarımı beklenmiştir.

Uzaktan Eğitimde Kullanılan Teknolojiler

Uzaktan eğitim olarak gerçekleşen mimari tasarım stüdyosunda kullanılan teknolojileri, senkron ve asenkron olarak iki grupta incelemek mümkündür. Senkron teknolojiler, yürütücü ve öğrencilerin eş zamanlı olarak aynı sanal ortamda bulunmalarını ifade ederken; asenkron teknolojiler ise farklı zamanlarda, yürütücü ve öğrencilerin birbirlerinden bağımsız olarak ulaştığı ve ürettiği bilgi katmanlarını ifade etmektedir. Öğrenciler uzaktan eğitim olarak işlenen mimari tasarım stüdyosunda el eskizi, dijital eskiz, 2 boyutlu Autocad çizimi, Sketchup programı ile 3 boyutlu modelleme, görselleştirme ve sunum için Adobe Photoshop, render için Lumion, maket gibi çoklu mimarlık araçlarını kullanmışlardır.

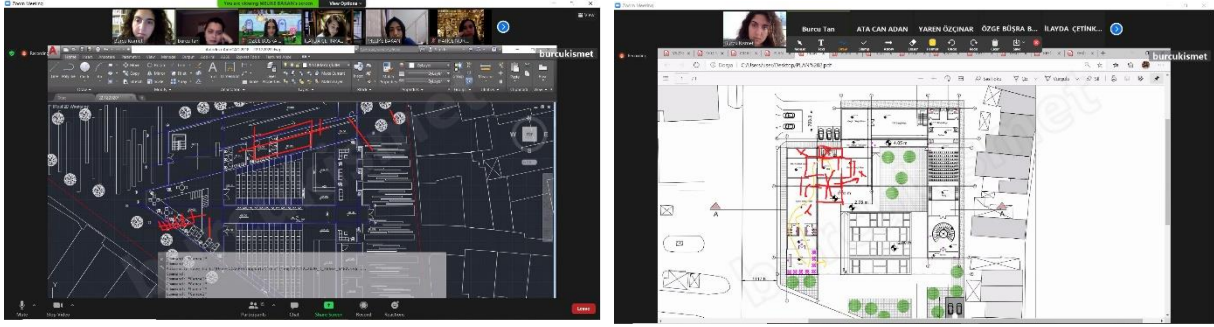
Senkron Teknolojiler

Uzaktan eğitimde kullanılan temel eğitim platformu Zoom Video İletişim'dir. Bu kapsamda yürütücülerin ve öğrencilerin aynı anda, kamera ve mikrofon açık olacak şekilde ders programında belirtilen saatlerde bilgisayar ekranı üzerinden internet bağlantısı ile kullanılan Zoom platformuna bağlanmaları sağlanmıştır. Mimari tasarım stüdyosu, 14 hafta ve her hafta 2 gün canlı ders olacak şekilde toplamda 28 canlı ders gerçekleşmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. 10 öğrenci ve 2 ders yürütücüsünün bulunduğu Zoom’da gerçekleşen canlı ve sanal sınıf.

Zoom üzerinden işlenen canlı derslerde yürütücü ve öğrenciler, mikrofon ile işitsel iletişimi, ekran paylaşımı yaparak görsel ve yazısal iletişimi sağlamaktadırlar. Ekran paylaşımı ile öğrenciler çizimlerini göstermekte; yürütücü ve diğer öğrenciler Zoom’un müdahale imkanı sağlayan ‘Annotate’ aracı ile ekrana yansıyan çizimler üzerinden yorum, değerlendirme ve tartışma yaparak öğrencilerin ilerlemesi ve hedeflenen öğrenme çıktılarına ulaşılması amaçlanmıştır (Şekil 2). Aynı zamanda revizyonlar esnasında Huion 610Pro marka akıllı tabletler yürütücüler tarafından düzeltme ve yorum yaparken kullanılmıştır.

Şekil 2. Zoom’da ekran paylaşımı üzerine tartışma, fikir alışverişi üzerinden tasarım değerlendirmesi.

Asenkron Teknolojiler

Uzaktan eğitimdeki mimari tasarım stüdyolarında asenkron olarak kullanılan teknoloji aracı ise moodle isimli internet bazlı bir online platformda ‘onlinebeykoz’ isimli veri tabanıdır (Şekil 3). Burada canlı derslerin kayıtları izlenebileceği gibi, her hafta dersin yürütücüleri tarafından mimari tasarım ve öğrenci projelerine yönelik içerikler konmaktadır. Bu içerikler makale, bildiri gibi yazılı dökümanların yanı sıra yürütücüler tarafından hazırlanan sunum ve belirli konuların sesli dosya olarak anlatıldığı ‘scorm’ içeriklerden oluşmaktadır. Öğrenciler, ders boyunca inceledikleri örnekleri ve araştırma konularını bu platforma yükledikleri gibi; platformda bulunan ‘wiki’ ve ‘forum’ başlıklarında öğrenciler ve yürütücüler belirlenen bir konu başlığında tartışma ve yorumlama etkinliklerini gerçekleştirmişlerdir (Şekil 4). Asenkron içerikler sayesinde öğrenme, canlı ders süresinin dışına da taşınmış; tasarım stüdyolarının doğası gereği beklenen tam zamanlı öğrenme ve etkileşim hedefine yaklaşmıştır.

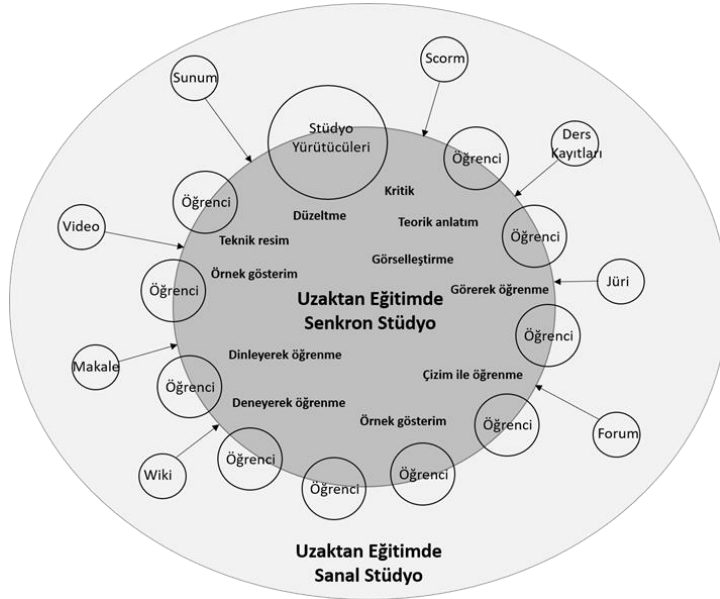

Şekil 3. Asenkron teknoloji: onlinebeykoz.

Şekil 4. Onlinebeykoz üzerinden forum ortamı.

Öğrenciler ile canlı ders saati dışında iletişim sağlarken onlinebeykoz ve 'ois' mesaj sistemi, elektronik posta ve Whatsapp grupları kullanılmış olup; öğrenci-yürütücü ve öğrenci-öğrenci iletişimini uzaktan eğitimde en üst seviyeye çıkararak tasarım çıktısı olarak en yüksek düzeyde proje üretimine ulaşmak amaçlanmıştır. Dönem içinde ara sınav ve final not değerlendirme metodu olarak iki jüri gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin senkron ortamda canlı derse katılımı, bu ortamdaki üretimleri ve onlinebeykoz moodle sistemine yükledikleri içeriklerden oluşan ara değerlendirme notları oluşturulmuştur.

Şekil 5. Uzaktan eğitimde sanal stüdyo bileşenleri: senkron ve asenkron teknoloji araç ve yöntemleri ile birlikte.

Uzaktan Eğitimi Değerlendirme

Bu aşama, çalışmanın ikinci aşaması olup; öğrenciler ile gerçekleştirilen söyleşi ve anketlere dayanmaktadır.

Tablo 1. Uzaktan eğitimde Mimari Tasarım Stüdyosu değerlendirme ölçümü

Öğrenci Görüşleri	Katılıyorum	Kararsızım Bazen	/	Katılmıyorum
Dönemin başında, yaşanan salgından dolayı eğitimin aksayacağını düşünüyordum.	%78	-		%22
Dönemin sonunda, yaşanan salgından dolayı eğitimin aksadığını düşünüyorum.	%6	%13		%81
Genel olarak, uzaktan eğitimden memnun kaldım.	%81	%19		-
Ders yürütücüleri ile iletişimde uzaktan eğitimden kaynaklı sorunlar yaşadım.	-	-		%100
Uzaktan eğitimde derslere düzenli katıldım.	%91	%9		-
Senkron teknolojiyi kullanmakta sıkıntı yaşamadım.	%94	%6		-
Asenkron teknolojiyi kullanmakta sıkıntı yaşamadım.	%100	-		-
Okulun sisteminden bağımsız internet altyapısı ile ilgili bağlantı sorunları yaşadım.	%14	%40		%46
Uzaktan eğitimde dersten beklenen ile gerekli açıklama yapıldığını, gerekli örneklerin gösterildiğini düşünüyorum.	%94	%6		-
Uzaktan eğitimde ders yürütücüleri teknolojik imkanları kullanmışlardır.	%94	%6		-
Uzaktan eğitimde ders yürütücüleri dijital teknolojileri kullanmamı teşvik etmişlerdir.	%100	-		-
Uzaktan eğitimde teknik çizimde kendimi geliştirdiğimi düşünüyorum.	%88	%12		-
Uzaktan eğitimde üç boyutlu ve analitik düşüncede kendimi geliştirdiğimi düşünüyorum.	%91	%9		-
Uzaktan eğitimde son ürün olarak, özgün bir tasarım yaptığımı düşünüyorum	%94	%6		-
Uzaktan eğitimde son ürün olarak tasarım projemden memnunum.	%91	%9		-
Uzaktan eğitimde mimari tasarım konularını anladığımı düşünüyorum.	%97	%3		-
Uzaktan eğitimde mimari tasarım stüdyosundan yeterince keyif aldığımı düşünüyorum.	%48	%46		%6
Uzaktan eğitimde mimari tasarım stüdyosundan yeterince verim aldığımı düşünüyorum.	%81	%19		-

BULGULAR (RESULTS)

Öğrencilerle yapılan anket çalışması ve söyleşiler neticesinde ulaşılan sonuçlar şu şekilde sıralanır:

- %78'i dönem başında salgından dolayı eğitimin aksayacağını düşünürken; dönem sonunda bu oran %6'ya düşmüştür.
- Öğrenciler, senkron derslere düzenli katılım sağlamışlardır.
- Öğrencilerin %81'si uzaktan eğitimde mimari tasarım stüdyosundan yeterince verim aldığını ifade ederken, keyif alanların oranı %48'dir; genel memnuniyet oranı ise %81'dir.
- Öğrencilerin büyük çoğunluğu teknik çizim, 3 boyutlu düşünme, analitik düşünme, özgün tasarım gibi konularda kendilerini geliştirdiklerini düşünmekte olup; son tasarım ürününden memnuniyet %97 oranındadır.
- Ders yürütücüleri ile ilgili iletişimde hiçbir sorun yaşamadıklarını ve dijital teknolojinin kullanımının teşvik edildiğini ifade etmişlerdir.
- Öğrencilerin çok büyük çoğunluğu ders yürütücülerinin dersin tanımını, beklenenleri tam ifade ettiğini, yeterli örnekleri gösterdiğini ve teknolojik imkanları verimli kullandıklarını belirtmişlerdir.
- Senkron ve asenkron içeriklere ulaşmada teknoloji kaynaklı sorun yaşamamışlardır.
- Uzaktan eğitim sürecini monitörleyen bu ankette çıkan çok önemli bir sonuç, öğrencilerin internet bağlantısında yaşadıkları sonuçlar olmuştur. Öğrencilerin toplam %54'ü internet bağlantısında sorunlar yaşadığını belirtmiştir.

TARTIŞMA (DISCUSSION)

Anket ve bulgulara göre; farklı yöntemler kullanılarak fiziksel olarak aynı ortamda bulunmamanın olumsuz yönleri en düşük seviyeye indirilmiş; bu durumu öğrencilerin %81'nin dersten verim aldığını da ispatlar niteliktedir. Ancak dersten keyif alanların oranı %48'dir. Bu durumdan çıkarılan sebep Covid-19 salgınında dolayı sürekli olarak evde bulunma hali, üniversite eğitiminin sosyal girdisini deneyimleyememeleridir. Hem 'keyif' algısını ilgi çekici bir yöntem kullanarak arttırmak hem de güncel teknolojik imkanlardan faydalanmak için gelecek uzaktan eğitimdeki tasarım stüdyolarında sanal gerçeklik (VR) ve simülasyon teknolojileri kullanılabilir. İkinci bir konu ise, öğrencilerin derse ilgisinin devamlılığını sağlamak ve yorum yapabilme becerilerini arttırmak için 'forum' adlı karşılıklı fikir alışverişinin yapıldığı platform asenkron olarak onlinebeykoz moodle sisteminde kullanılmıştır. Öğrencilerin proje ve tasarım yetilerini geliştirmek ve farklı bakış açıları göstermek amacıyla mimarların katılımı ile jüri değerlendirmeleri gerçekleşmiştir. Bu jüri ve forum sistemi üzerinden öğrenciler arası birbirlerinin işlerini yorumlayarak fikir havuzu ve münazara ortamı oluşturulabilir.

SONUÇ (CONCLUSION)

Bu çalışmada, mimarlık eğitiminin en önemli unsuru olan tasarım stüdyosuna öğrenci katılımı ve verimi en yüksek seviyeye getirmek amacı ile yürütücüler tarafından birçok teknolojik yöntem kullanılmıştır. Öğrencilerin ve yürütücülerin bilgisayar ve enformasyon teknolojilerini yetkinlikle kullanacak donanımda olması ve gerekli internet altyapısına sahip olunması uzaktan eğitimde olası teknik problemleri en düşük seviyeye çekmiştir. Çalışmanın içeriği ve anket sonuçlarına göre, uzaktan eğitimde mimari tasarım stüdyosu başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Uzaktan eğitimin gelecekte devam etmesi veya hibrit sistemlerin gelişmesi durumunda, öğrencilerin dersten aldıkları keyif düzeyini arttırmak için alternatif ve deneysel teknolojiler ile öğrenme modelleri de dikkate alınmalıdır.

TEŞEKKÜR (ACKNOWLEDGEMENTS)

Beykoz Üniversitesi Mimarlık Bölümü Mimari Tasarım Stüdyoları öğrencilerine dönem boyunca derslere yaptıkları katkılar için teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Altınbaşak İ, Karaca ES 2009. İnternet Reklamcılığı ve İnternet Reklamı Ölçümlemesi Üzerine Bir Uygulama. Ege Akademik Bakış, 9 (2) 2009, 463-487.
- Anthony KH 2012. ‘Studio Culture and Student Life’, Architecture School, Three Centuries of Educating Architects in North America, Edited by Ockman, J. Williamson R. MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 396-401.
- Arıdağ L, Aslan A 2012. Tasarım Çalışmaları-1 Stüdyosunda Uygulanan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Mimarlık Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünce Becerilerinin Gelişimine Etkisi, Megaron, 7(1), 49-66.
- Çağdaş G, Tong H 2005. Global bir Tasarım Stüdyosuna Doğru, STÜDYO: İstanbul Teknik Üniversitesi süreli yayını, İstanbul.
- Cordan Ö, Görgül E, Çinçik B, Numan B 2012. İç Mimarlık Eğitiminde Günceli Yakalamak: İtü Örneği. İÇMEK İç Mimarlık Eğitimi 2.Ulusal Kongresi, İstanbul.
- Karasar Ş 2004. Eğitimde Yeni İletişim Teknolojileri -İnternet ve Sanal Yüksek Eğitim-. The Turkish Online Journal of Educational Technology, 3(4), ISSN: 1303-6521.
- Nalçakan H 2006. Küreselleşen Dünyada Mimarlık Eğitimi ve Türkiye, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Onur D, Zorlu T 2017. Tasarım Stüdyolarında Uygulanan Eğitim Metotları Ve Yaratıcılık İlişkisi. The Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 7 (4), 542-555.
- Özkar M 2009. Soyut Düşünme ve Yaparak Öğrenme: Temel Tasarım Eğitiminin Amerika’daki Başlangıçları, A. Artun & E. Çavuşoğlu (ed), Bauhaus: Modernleşmenin Tasarımı. Türkiye’de Mimarlık, Sanat, Tasarım Eğitimi ve Bauhaus, İstanbul: İletişim Yayınları: 135-147.
- Schön DA 1985. The design studio: an exploration of its traditions and potentials. London: RIBA Publications for RIBA Building Industry Trust.
- UIA/UNESCO 2005. Charter for Architectural Education.
- Uluoğlu B 1990. Mimari Tasarım Eğitimi:Tasarım Bilgisi Bağlamında Stüdyo Eleştirileri, Doktora Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uluoğlu B 2000. Design Knowledge Communicated in Studio Critiques. Design Studies, 21(1), 33-58.
- Ünkap Ö 2006.Sanal Mimarlık Stüdyosu Uygulamaları Üzerine Bir Deneme, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Url-1: <https://www.un.org/en/coronavirus> (07.03.2021).

Url-2: <https://www.beykoz.edu.tr/> (07.03.2021).

Url-3: <https://www.euro.who.int/en/> (07.03.2021).

**USE OF SEXUAL VIOLENCE IN WAR AND ARMED CONFLICT WITHIN THE
FRAMEWORK OF FEMINIST THEORY ON BOSNIA GENOCIDE, RWANDAN
GENOCIDE AND COLOMBIAN CIVIL WAR**

Celesztina HENRIK

Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary

Brájen KORNÉL

Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary

ABSTRACT

In my study, I will focus on use of sexual violence in war and armed conflict within the framework of Feminist theory. Also study has 3 case such as; Bosnia Genocide, Rwandan Genocide and Colombian Civil War as compare with each other.

Briefly, in first part, I will introduce with Feminist theory and its authors ideas from different perspectives. Then, I will explain each example (Bosnia Genocide, Rwandan Genocide and Colombian Civil War) on feminist theory. Then I will try to analyze these cases in a comparative way.

As a result, although many studies have been conducted on this hypothesis I will base our work in the literature, other studies have not been based on the theoretical background like Feminist theory in my study. At the same time, comparisons between Bosnia, Rwanda and Colombia, which are on 3 different continents but have certain common features, will add originality to our study.

Keywords: Sexual Violence, Bosnia Genocide, Rwanda Civil War.

**DIRECTIONS OF ATTENTION DURING A PAINFUL INVASIVE INTERVENTION IN
CHILDREN AND NURSING APPROACHES**

**ÇOCUKLARDA AĞRILI İNVAZİV GİRİŞİM ESNASINDA DİKKATİ BAŞKA YÖNE
ÇEKME VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI**

Gül Feyza ERDEM¹

¹ *Department of Child Health and Diseases Nursing, Graduate School of Health Sciences, Zonguldak
Bülent Ecevit University, Zonguldak, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0001-6444-3722

feyzaoomer@windowslive.com

Asst. Prof. Dr. Aysel TOPAN²

² *Department of Child Health and Diseases Nursing, Graduate School of Health Sciences, Zonguldak
Bülent Ecevit University, Zonguldak, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0002-5883-0045

ayskose@hotmail.com

ABSTRACT

Acute illnesses are unpleasant for children on admission to hospital. With the admission of children to the hospital, anxiety, irritability and agitated behaviors come along. In this case, it comes to the fore to welcome children with a smiling face, to calm them, to relieve their pain and to reduce their tension. Children who come to the hospital with the suspicion of Covid 19 are also subjected to painful procedures. The techniques of distracting attention in relieving the pain and fear of children lead to relaxation and calmness in the child. Non-pharmacological methods are one of the most effective ways to relieve pain. Incompatible children emerge because the action makes them nervous. Children who are distracted by playing games during the invasive procedure are treated in harmony and cooperation with psychological and physical relaxation. By communicating more easily, their stress is reduced.

Keywords: Non-pharmacological methods, Child, Pain

ÖZET

Akut hastalıklar hastaneye başvuruda çocuklar için hoş olmayan bir olaydır. Çocukların hastaneye gelişiyle birlikte anksiyete, sinirlilik, ajite davranışlar beraberinde gelmektedir. Bu durumda çocukları güler yüzle karşılamak, sakinleştirmek, ağrısını gidermek, gerginliğini azaltmak ön plana çıkmaktadır. Çocukların ağrısını, korkusunu gidermede dikkati başka yöne çekme teknikleri çocukta rahatlamaya, sakinleşmeye yol açmaktadır. Nonfarmakolojik yöntemler ağrı gidermede en etkili yollardandır. Kesi sütürasyonu sırasında psikososyal müdahale alan, dikkati dağıtılan çocuklar acil servisten daha mutlu ayrılmaktadır. Acil servise başvuran çocuklar kesileri olduğu için hem ağrıları oluyor, hem çok korkuyorlar. Yapılacak işlem onları tedirgin ettiği için uyumsuz çocuklar meydana çıkıyor.

GİRİŞ

Hastalık ve hastaneye başvurmak, yaşı kaç olursa olsun çocukların hayatlarında olumsuz izler bırakabilmektedir (Çalışır H, Karataş P, 2019). Hastaneye başvurma sürecinin, çocuk ve ailenin yapılacak girişim ile ilgili bilgi sahibi olmamanın yarattığı duygusal stres, çocukların olumsuz etkilenmesinin bir nedenidir (Atay G, Eras Z, Ertem G. 2011). Çocuk sağlığını ilgilendiren alanlarda

çalışan tüm çalışanların çocuk ve ailesini her türlü duygusal travmadan korumak için atravmatik bakım yaklaşımını benimsemelidir (Bowden VR, Greenberg Cs, 2010). Hastalığın çocuk gelişimi üzerindeki olumsuz etkinin önlenmesi veya azaltılmasında psikososyal stresle başa çıkmasına yardımcı olmak önemlidir (Şahin ÖÖ, Topan A. 2018).

Kan alma, enjeksiyon uygulamaları, süturasyon, damaryolu açma gibi ağırlı işlemler çocukların en büyük korkularındandır (İnal S, Canbulat N, 2014)

Hastane ortamında kan alma, aşılama, katater takma, cerrahi girişimler, iğne ile ilgili uygulamalar, yara pansumanı, kesi süturasyonu gibi işlemler çocuklarda görülen ağrı, kaygı ve korku nedenleridir (Uman LS, Birnie KA, 2013).

Anahtar kelimeler: Çocuk, non-farmakolojik yöntem, oyun

HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI

Çocuklarda ağırlı işlem öncesi ağrı ve anksiyeteyi azaltmak için lazım olan hemşirelik yaklaşımları, farmakolojik ve davranışsal yöntemleri içerir. Farmakolojik yöntemler, işlem öncesi anestezi madde uygulanmasıdır. Davranışsal yöntemler ise anestezi verilirken ebeveynin çocuğa desteği, terapötik oyun, hastanenin malzemelerin tanıtılması, hikâye okuma, kukla gösterisi yapmayı içerir (Altay CN, 2008)

Çocuk hastalarla ilgilenen çocuk hemşiresi, çocuğun stresini azaltmak için çaba sarf etmektedir. Çocuktaki stres yaratan faktörleri belirleyip, ağrısını ve anksiyetisini giderici veya azaltıcı sorumlulukları vardır (Hockenberry MJ, Wilson D, 2015). Çocuklarda muayene bekleme sırasındaki ve işlem anındaki korku, ağrı ve buna bağlı oluşan sıkıntı, çocukların hafızası olumsuz etkileyebilir. Sağlık personeli için, çocuğun acı, kaygı ve tıbbi prosedür korkusu ile başa çıkmak, sadece etik açıdan değil, ele alınması gereken önemli bir konudur. Anksiyete ve korku, hemşire ve çocuk hasta arasındaki ilişki üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabilir, bu da hastanın değerlendirilmesini ve tedavisini daha zor ve karmaşık hale getirir. Özellikle cerrahi müdahalelerle ilgili olarak, ameliyat öncesi psikolojik stresi ameliyat sonrası olumsuz sonuçlarla ilişkilendiren kanıtlar vardır. (Longobardi C, Prino LE, Fabris MA, Settanni M. 2019).

DİKKATİ BAŞKA YÖNE ÇEKME TEKNİKLERİ

Çocuklarda tıbbi işlemler sırasında meydana gelebilecek ağrı ve anksiyeteyi en aza indirmeye yönelik nonfarmakolojik yöntemleri kapsayan pek çok yaklaşım vardır. Tıbbi işlemler sırasında meydana gelen ağrıyı gidermede sık kullanılan yöntemlerden biri dikkati başka yöne çekmedir. Dikkati başka yöne çekme yöntemi, ağrıyı azaltmak için hastanın dikkatini başka bir uyaran üzerinde yoğunlaştırma girişimidir (İnal S, Canbulat N, 2014).

Hastane ortamında kan alma, aşılama, katater takma, cerrahi girişimler, iğne ile ilgili uygulamalar, yara pansumanı, kesi süturasyonu gibi işlemler çocuklarda görülen ağrı, kaygı ve korku nedenleridir (Uman LS, Birnie KA, 2013). Çocuklarla olan iyi iletişim, oyun oynama, balon şişirme, video izletme gibi dikkat dağıtıcı etkinlikler çocuğun bulunduğu ortama uyum sağlamasını, iyileşmesini hızlandırmasını, anksiyetesinin azaltılmasına yardımcı olmaktadır (Fernandes SC, Arriaga P. 2010).

Dikkat dağıtma, çocuklarda ağrıyı yönetmek için yararlıdır ve eşlik eden yetişkinlerin yaşadığı kaygıyı da azaltır (Garcia-Aracil N, Ramos-Pichardo J, Encina M.L, Alcaide L, Sanchis R, Quiles A, 2018). Günümüzde dikkat dağılması, ağrı algısını azaltmak için yardımcı müdahalelerden biri olarak

önerilmektedir (Schechter NL, Zempsky WT, Cohen LL, McGrath PJ, McMurtry CM, 2007). Şarkı söyleme, dergi-kitap okuma, sayı sayma, film izleme, oyun oynama gibi dikkat dağıtıcı yöntemler; intravenöz katater yerleştirme, lomber ponksiyon gibi ağırlı işlemler sırasında hastanelerde kolayca ve yaygın olarak uygulanır. (Luthy EK, Beckstrand LR, Pulsipher A, 2013).

Dikkat dağıtma gibi nonfarmakolojik müdahalelerin, akut ve kronik ağrısı olan çocuklarda ağrı ve kaygıyı azaltmada güçlü yardımcıları olduğu gösterilmiştir. Bu müdahaleleri pediatrik acil serviste ağırlı prosedürlerin tamamlanmasını kolaylaştıran kontrollü bir çalışma yoktur. Dikkat dağıtma tekniklerinin kullanımı, büyük çocuklarda durumsal kaygıyı azaltmada ve küçük çocuklarda ebeveynlerinin ağrı sıkıntısı algısını azaltmada etkilidir (Sinha M, Christopher N, Fenn R, Reeves L. 2006).

Yapılan bir araştırmada; dikkat dağıtma yöntemi olarak, diş çekimi sırasında 3d video izletmenin çocuklarda ağrı algısını önemli ölçüde azalttığı görülmüştür (Palaz ZH, Palaz E, Neşe A, 2020)

Yapılan başka bir araştırmada; çocuklarda muayene ve işlem sırasında oluşan ağrıyı ve korkuyu azaltmak için sabun köpüğü üfleme, sabun köpüğüyle şekiller yapma tekniği uygulanmış ve çocuklar için uygun bir oyalama tekniği olduğu görülmüştür (Longobardi C, Prino LE, Fabris MA, Settanni M. 2019).

Aşılama ile ilişkili ağrı ve endişe, ebeveynlerin çocuklarını aşı yaptırmada konusunda isteksiz olmasının önemli bir nedenidir. Bununla ilgili bir araştırmada; çocukların aşılardan korkmaması için aşı öncesi dikkat dağıtma yöntemleri ve soğutucu spreyler kullanılması, ebeveynlerin çocuklarını diğer aşıya getireceği zaman ağrı algısının azalmış olduğu görülmüştür (Luthy E K, Beckstrand L R, Pulsipher A, 2013).

TERAPÖTİK OYUN

Çocuklarda ağrı ve kaygı azaltılması için analjezik ilaçlar kullanılırken, son yıllarda terapötik oyun yöntemleri geliştirilmektedir (Farhat et al. 2013). Terapötik; sözcük anlamı: iyileştirici, terapi amaçlı kullanılan olarak tanımlanmaktadır (Atay vd, 2011). Terapötik oyun, çocuğun kendini rahatça ifade edebildiği, destekleyici ve geliştirici oyun yöntemidir (Çelebi vd.2015). Terapötik oyun ve oyuncaklar; resim çizdirme, resimli hikâye kitapları okuma, evcil hayvan edinme, palyaço, kuklalar vb. olarak sıralanmaktadır (Altay G, Eras Z, Ertem G, 2011). Terapötik oyunların ağrıyı ve kaygıyı azalttığı bildirilmektedir (Farhat et al. 2013).

Oyun, çocukların fiziksel, bilişsel, emosyonel, sosyal gelişimlerinde etkili olmakla beraber, çocukla iletişim kurmada da önemli bir yere sahiptir (Yayan E H, Zengin M, 2018).

Modern hemşireliğin kurucusu Florence Nightingale, hastanede bulunan çocuklar için oyunun önemini vurgulamıştır (Francischinelli AG, Almeida FA, Fernandes MS, 2012)

Yapılan bir araştırma; yaralanan çocukların acil servis başvurularının özellikle de acı verici bir prosedür içerdiklerinde, oldukça stresli deneyimler olduğunu göstermiştir. Acil serviste sutureasyon işlemi gören çocuklarda hazırlık ve dikkat dağılmasını içeren müdahalenin prosedüre bağlı sıkıntıya etkisini araştırdı. Bir çocuk yaşam uzmanı tarafından sağlanan sutureasyon onarımı için bireysel hazırlık ve dikkat dağıtma müdahaleleri alan çocuklar ile müdahale almayan çocuklar arasında sıkıntı ve ebeveyn memnuniyeti puanları karşılaştırıldı. Sonucunda psikososyal müdahale alan çocukların sutureleme sırasında müdahale almayan hastalara göre daha az gözlenen sıkıntı davranışlarına sahip olduğunu görülmüştür. Ayrıca, müdahale alan hastaların ebeveynlerinin çocuklarında daha az sıkıntı

algıladıklarını ve memnuniyetlerini önemli ölçüde daha yüksek derecelendirdiklerini göstermiştir (Gursky B, Kestler LP, Lewis M, 2010).

Bu bulgular, çocuk acil servise girdiğinde çocukların sağlık bakımı ve aile ihtiyaçlarının desteklenmesi üzerinde önemli etkilere sahiptir. Çocuklar korku duyabilir, kaçabilir, ağlayabilir ve akut sıkıntıya işaret eden birçok davranış sergileyebilir. Hastanede yaralı çocukla etkili iletişim kurmak stres ile başa çıkmanın, stres seviyelerini azaltmanın başarılı bir yolu olduğunu göstermiştir (Gursky B, Kestler LP, Lewis M, 2010).

Dikkat dağıtma tekniklerinin kullanılması, büyük çocuklarda durumsal kaygıyı azaltmada, küçük çocuklarda ebeveynlerin ağırlı sıkıntısı algısını azaltmada etkilidir (Sinha M, Christopher N, Fenn R, Reeves L. 2006).

Çocuklarda yapılan cerrahi işlemlerin yüksek başarı düzeyine erişebilmesi için; cerrahi işlem öncesi, işlem sırasında ve sonrasında bakım gereksinimlerinin üst düzeyde verilmesi gerekmektedir.(Ünver S, Yıldırım M. 2013). Ağrıyı ortadan kaldırmak tamamen mümkün olmayabilir, önemli olan çocuğun ağrısının azaldığını ifade etmesini sağlamaktır (Derebent E, Yiğit R, 2006) Ağrıya neden olan işlemten önce çocuğa ve ailesine bilgi vermek, gevşemesini sağlamak, hayal kurmak gibi davranışsal ve bilişsel yöntemlerin kullanılması önemlidir. Bu tür dikkatin başka yöne çekilmesi teknikleri ile çocuğun ağrısı, kaygısı, korkusu azalmaktadır (Conk Z, Başbakkal Z, Bal-Yılmaz H, Bolışık B. 2013).

KUKLA NEDİR?

Kukla, belirli bir amaca yönelik anlatım için türlü şekil ve cisimlerin oyuna dönüştürülmesi sanatıdır. Bez, tahta, alçı ve mukavvadan yapılmış olup elle, sopayla veya iple oynatılan oyuncaklardır. Bu oyuncaklara ‘kukla’, yapılan gösteriye ‘kukla gösterisi’, oynatan kişiye de ‘kuklacı’ denilmektedir. Kuklalar, her yaştan insanları güldürmek, eğlendirmek için oynatılır ve eğitici öğretici özelliğe sahiptir. (Güler M, Özdemir M, 2007)

Steve Tillis kuklanın tanımını şöyle yapmıştır:

“Kukla, gösteri sırasında gücünü düş gücünden alarak hayat kazanan, belli bir tasarıma, harekete ve genellikle konuşmaya sahip özel bir objedir.”

Çocukların dünyası, kukla sanatının sunduğu estetik zenginliğin temelidir. Henryk Jurkowski.

Kukla, çocukları eğlendirirken aynı zamanda öğretilecek konunun kolay ve etkili şekilde verilmesini sağlar. Kukla çocukların önemli eğlencelerinden biri olarak kabul görmüştür. (Yakıcı A, 2009)

Çocuklar kuklalarla oynamaktan ve kuklaları izlemekten zevk alırlar. Kuklalarla oynamak çocukların yaratıcılıklarının gelişmesine katkıda bulunur. (MEGEP, 2007) Kuklalar çocukların hayal dünyasına nüfuz ederek yaratıcılıklarını güçlendirir.

SONUÇ

Çocuk acil kliniklerinde çocukların ağrıların ve streslerinin azaltılması hemşirelik bakımının önemli bir parçasıdır. Dikkat dağıtma yöntemleri acil ortamlarda çocuklar için rahatlama sağlamaktadır (Törüner EK, 2016).

Çocuk hastayla en çok vakit geçiren hemşireler; çocuğun stresini azaltmak için çaba sarf etmektedir. Çocukta stres yaratan faktörleri belirleyip, ağrıyı ve kaygıyı azaltıcı sorumlulukları vardır (Hockenberry

MJ, Wilson D, 2015). Çocuklarla olan iyi iletişim, oyun oynama, balon şişirme, video izletme gibi dikkat dağıtıcı etkinlikler çocuğun bulunduğu ortama uyum sağlamasını, iyileşmesini hızlandırmasını, anksiyetesinin azaltılmasına yardımcı olmaktadır (Fernandes SC, Arriaga P. 2010).

Dikkat dağıtma, çocuklarda ağrıyı yönetmek için yararlıdır ve eşlik eden yetişkinlerin yaşadığı kaygıyı azaltır (Garcia-Aracil N, Ramos-Pichardo J, Encina M.L, Alcaide L, Sanchis R, Quiles A, 2018)

Günümüzde dikkat dağılması, ağrı algısını azaltmak için en temel ancak yardımcı müdahalelerden biri olarak önerilmektedir (Schechter NL, Zempsky WT, Cohen LL, McGrath PJ, McMurtry CM, 2007).

KAYNAKÇA

1. Altay NC.2010. Çocuklarda Ameliyat Öncesi Hazırlık. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 15(2):068-076.
2. Atay G, Eras Z, Ertem G. 2011. Çocuk Hastaların Hastane Yatışları Sırasında Gelişimlerinin Desteklenmesi. Çocuk Dergisi, 11(1);1-4
3. Bowden VR, Greenberg CS. 2010. Children and Their Families: The Continuum of Care. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkin
4. Conk Z, Başbakkal Z, Bal-Yılmaz H, Bolışık B. 2013. Pediatri Hemşireliği. Akademisyen Tıp Kitabevi Yayın Dağıtım Pazarlama A.ş., Ankara.
5. Çalışır H, Karataş P. 2019. Pediatri Hemşireliğinde Atravmatik Bakım Yaklaşımı: Ağrı, Stres ve Anksiyeteyi Azaltmada Farmakolojik Olmayan Uygulamalar. Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi ;16 (3): 234-245.
6. Çelebi A, Aytekin A, Küçükoğlu S, Çelebioğlu A. 2015. Hastanede yatan çocuk ve oyun. Journal of Dr. Behcet Uz Children's Hospital, 5(3):156–160.
7. Derebent E, Yiğit R. 2006. Pain İn Newborn: Assessment And Management. Journal Of Cumhuriyet University School Of Nursing; 10(2):41-48)
8. Farhat A, Kouzegaran S, Sabertanha A, Mohammadzadeh A, Madani Sani F.2013. Assessment of pain management in pediatric emergency department in Mashhad-Iran. International Journal of Pediatrics; 1(2):25-29.
9. Fernandes SC, Arriaga P.2010. The Effects Of Clown Intervention On Worries and Emotional Responses In Children Undergoing Surgery. J Health Psychol. 15(3):405-15.
10. Francischinelli, AG, Almeida, FA, Fernandes MS.2012. Routine Use of Therapeutic Play In The Care of Hospitalized Children: Nurses Perceptions. Acta Paul Enferm, 25(1), 18–23.
11. Garcia-Aracil N, Ramos-Pichardo J, Encina M.L, Alcaide L, Sanchis R, Quiles A.2008. Effectiveness of Non-Pharmacological Measures for Reducing Pain and Fear in Children During Venipuncture in the Emergency Department: A Vibrating Cold Devices Versus Distraction.
12. Gursky B, Kestler LP, Lewis M. 2008. Psychosocial Intervention On Procedure Related Distress in Children Being Treated For Laceration Repair, Journal of Developmental& Behavioral Pediatrics. 31(3):217-222.
13. Güler M, Özdemir M, 2007. Türkiye’de Kuklacılık ve İpli Ahşap Kukla Yapımından Bir Örnek, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 27, Sayı 2 211-226.
14. Hockenberry MJ, Wilson D. 2015. Wong’s Nursing Care of Infants and Children. 10th ed. St. Louis: Mosby;
15. İnal S, Canbulat N. 2015. Çocuklarda İşlemsel Ağrı Yönetiminde Dikkati Başka Yöne Çekme Yöntemlerinin Kullanımı, Güncel Pediatri Dergisi; 13:116-21.

16. Longobardi C, Prino LE, Fabris MA, Settanni M. 2019. Soapbubbles As a Distraction Technique In The Management Of Pain, Anxiety and Fear In Children At The Pediatric Emergency Room: a pilot study. *Child Care Health Dev* 45:300–305.
17. Luthy E K, Beckstrand L R, Pulsipher A. 2013. Evaluation of Methods to Relieve Parental Perceptions of Vaccine-Associated Pain and Anxiety in Children: A Pilot Study; *J Pediatr Health Care. Sep-Oct ;27(5):351-8.*
18. MEGEP, 2007. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Kuklalar.
19. Palaz ZH, Palaz E, Akal N. 2020. Süt Molar Diş Çekimi Sırasında 3Dvideo Gözlük Kullanımının Çocuklarda Ağrı ve Anksiyete Üzerine Etkisi. *Acta Odontologica Turcica;37(3):71-7.*
20. Schechter NL, Zempsky WT, Cohen LL, McGrath PJ, McMurtry CM. 2007. Pain Reduction During Pediatric Immunizations: Evidence-based review and recommendations *Pediatrics ;119 (5), 1184-1198.*
21. Sinha M, Christopher N, Fenn R, Reeves L. 2006. Pediatrics Evaluation of Nonpharmacologic Methods of Pain and Anxiety Management for Laceration Repair in the Pediatric Emergency Department. *117 (4) 1162-1168.*
22. Şahin ÖÖ, Topan A. 2019. Investigation of the Fear of 7–18-Year-Old Hospitalized Children for Illness and Hospital. *Journal of Religion and Health; 58(3), 1011-1023.*
23. Törüner E.K, 2016. Pediatrik Acillerde Ağrı ve Ağrılı Çocuğa Hemşirelik Yaklaşımı ve Sedasyon, *Türkiye Klinikleri J Pediatr Nurs-Special Topics. 2(3):75-80.*
24. Ünver S, Yıldırım M. 2013. Cerrahi Girişim Sürecinde Çocuk Hastaya Yaklaşım. *Journal Of Current Pediatrics/Güncel Pediatri; 11(2):128-133.*
25. Yakıcı A, 2009. Evrensel Bir Tiyatro Sanatı Olan Kuklanın Anadolu İnsanın Sosyal ve Kültürel Hayatına Etkisi. *Millî Folklor, Yıl 21, Sayı 81*
26. Yayan E.H, Zengin M, 2018, Çocuk Kliniklerinde Terapötik Oyun, *Gümüşhane Üniv Sağlık Bilimleri Dergisi;7(1):226-233*

**MEASURES TAKEN BY LOCAL GOVERNMENTS DURING THE COVID-19 OUTBREAK
PROCESS AND HEALTH PROTECTION ACTIVITIES**

**COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE YEREL YÖNETİMLER TARAFINDAN ALINAN
ÖNLEMLER ve SAĞLIĞI KORUMA ÇALIŞMALARI**

Teac. Asst. Burcu GÜNGÖR ÖNLEN¹

¹*Medical Documentation and Secreterial, Dörtüyl Vocational School of Health Services, İskenderun
Teknik University, Hatay, Turkey.
ORCID ID: 0000-0002-0010-0752
burcugungoronlen@gmail.com*

ABSTRACT

During the COVID-19 pandemic, the support of central governments as well as local governments to fight the pandemic has been of great importance in Turkey as well as all over the world. The purpose of the research from this point is; It is an analysis of the measures taken against the pandemic and the health protection studies taken by local governments in Turkey during the COVID-19 pandemic. Istanbul, Ankara and Izmir Metropolitan Municipalities, which are the top three metropolitan municipalities according to the number of populations among the thirty metropolitan municipalities in Turkey, are included in the scope of the study. Measures taken by the metropolitan municipalities covered by the study during the COVID-19 pandemic and health protection studies; Administrative Studies, Health and Cleaning Studies, Social Studies and Financial Studies were examined in four groups and in two dimensions as Municipal Studies and Campaign (Voluntary) Activities. As a result of the examination, it was determined how many different areas should be intervened and organized in order to maintain and improve health in the pandemic process and how important individual behavior and awareness is. Campaigns and slogans used to increase individual participation and awareness have revealed the importance of health communication in health protection studies. It has been revealed that health protection studies in the pandemic process require cooperation in different fields from communication to logistics.

Keywords: COVID-19, Pandemic, Local Governments

ÖZET

COVID-19 salgını sürecinde tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de merkezi yönetimin yanı sıra yerel yönetimlerin salgınla mücadelede destekleri büyük önem arz etmiştir. Bu noktadan hareketle araştırmanın amacı; COVID-19 salgını sürecinde Türkiye’deki yerel yönetimler tarafından salgına karşı alınan önlemlerin ve yapılan sağlığı koruma çalışmalarının analiz edilmesidir. Türkiye’de bulunan otuz adet büyükşehir belediyesi arasından nüfus sayısına göre en büyük ilk üç büyükşehir belediyesi olan İstanbul, Ankara ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışma kapsamına alınan büyükşehir belediyeleri tarafından COVID-19 salgını sürecinde alınan önlemler ve sağlığı koruma çalışmaları; İdari Çalışmalar, Sağlık ve Temizlik Çalışmaları, Sosyal Çalışmalar ve Finansal Çalışmalar olarak dört grup altında ve Belediye Çalışmaları ile Kampanya (Gönüllü) Kapsamındaki Çalışmalar olarak iki boyutta incelenmiştir. İnceleme sonucunda pandemi sürecinde sağlığı korumak ve geliştirmek için ne kadar çok çeşitli alanlara müdahale edilmesi ve nasıl organize olunması gerektiği ve bireysel davranış ve bilinçlenmenin ne derece önemli olduğu tespit edilmiştir. Bireysel katılım ve farkındalığın artırılması açısından yapılan kampanyalar ve kullanılan sloganlar sağlığı koruma çalışmalarında sağlık iletişiminin önemini ortaya koymuştur. Pandemi

sürecinde sağlığı koruma çalışmalarının iletişimden lojistiğe farklı alanlarda işbirliğini gerektirdiği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Pandemi, Yerel Yönetimler.

GİRİŞ

Koronavirüs hastalığı, Çin'in Hubei eyaletinin yönetim merkezi ve en büyük şehri olan Vuhan şehrinde ortaya çıkmıştır. 2019 yılının Aralık ayının sonunda bazı hastalarda ateş, öksürük, nefes darlığı gibi solunum yolu hastalığı belirtileri tespit edilmiştir. Bu belirtileri gösteren hastalar üzerinde yapılan çalışmalar sonucunda 12 Ocak 2020 tarihinde koronavirüs hastalığını meydana getiren COVID-19 virüsü tanımlanmıştır (www.who.int). COVID-19 hayvan ve insanlarda hastalığa neden olabilen koronavirüs (CoV) ailesindendir (covid19bilgi.saglik.gov.tr). “MERS-CoV” (Middle East Respiratory Syndrome) Orta Doğu Solunum Sendromu ve “SARS-CoV” (Severe Acute Respiratory Syndrome) Ağır Akut Solunum Yolu Yetersizliği Sendromu da bilinen diğer koronavirüs enfeksiyonlarından (www.toraks.org.tr).

Hastalık ilk aşamada Vuhan bölgesindeki bazı hayvanların ve deniz ürünlerinin satıldığı pazarda bulunan kişilerde tespit edilmiştir. COVID-19 virüsü insandan insana bulaşarak önce Vuhan şehri ve Hubei eyaletine, daha sonra diğer eyaletlere ve Çin Halk Cumhuriyeti ile diğer ülkelere yayılarak kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına almıştır. 30 Ocak 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yeni koronavirüs salgını (2019-nCoV) ilan edilerek uluslararası halk sağlığını tehlikeye sokan bazı ciddi halk sağlığı olayları (PHEIC-Public Health Emergency of International Concern) sınıfında değerlendirilmiştir. (www.who.int). DSÖ 11 Mart 2020’de tüm dünyayı etkileyen ve aynı zamanda can kayıplarına da yol açan salgın yani ‘pandemi’ ilan etmiştir (www.saglik.gov.tr)

Türkiye’de ilk yeni koronavirüs hastalığı vakası 11 Mart 2020’de görülmüş, bu salgın nedeniyle ilk kayıp 16 Mart 2020 tarihinde yaşanmıştır (covid19.tubitak.gov.tr). 10 Ocak 2020 tarihinde Sağlık Bakanı Fahrettin Koca’nın başkanlığında göğüs hastalıkları, enfeksiyon, yoğun bakım, mikrobiyoloji, viroloji, iç hastalıkları gibi alanlarda uzman yirmi altı akademisyenden oluşan bilim kurulu oluşturulmuştur. Nisan 2020’de bilim kurulu üye sayısı otuz sekize çıkarılmıştır (web.archive.org).

Bilim Kurulu tarafından alınan kararlar doğrultusunda Kurum ve Kuruluşlara Yönelik Önlemler kapsamında Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Merkezleri ile Güzellik, Medikal Estetik Merkezlerinde, huzurevleri ve yaşlı bakım merkezlerinde, restoranlarda, gıda marketlerinde, banka şubelerinde, toplu ulaşım araçlarında, konaklama tesislerinde, havalimanlarında, morg ve defin hizmetlerinde, kan merkezlerinde ve yurt dışı kargo uçuşlarında alınması gereken önlemler belirlenmiştir. Ayrıca mevsimlik tarım işçilerinin çalışmak için gidecekleri şehirlerde COVID-19’dan korunmak amacıyla alınacak önlemler belirtilmiştir (covid19bilgi.saglik.gov.tr).

Yerel Yönetimler ve Sağlıkla İlgili Kanuni Yükümlülükleri

Kamu görev ve hizmetlerinin amacı, vatandaşların hayatı onurlu, güvenceli, özgür ve sağlıklı biçimde sürdürebilmesi için gerekli temel şartları sağlamaktır. Türkiye’de anayasada il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bayındırlık, eğitim ve sağlık başta olmak üzere her türlü kamu hizmeti görevi verilmiştir (Sezer, Vural, 2010, 203-219).

5216 No’lu Büyükşehir Belediyesi Kanunu’na göre “Toplam nüfusu 750.000’den fazla olan illerin il belediyeleri kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir”. Büyükşehir Belediyesi; “Sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri

kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi” dir (www.mevzuat.gov.tr).

5393 No’lu Belediye Kanunu’nun 38. Maddesi’ne göre “Belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak” Belediye Başkanının görev ve yetkileri arasındadır (www.resmigazete.gov.tr). Sağlıklı ve dengeli bir çevrede güvenli yaşam standartlarını yükseltmek 10. Kalkınma Planı’nda da yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları arasında belirtilmiştir (www.sbb.gov.tr).

22 Temmuz 2004 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 5218 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’nun 15. Maddesi’ne göre Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulması zorunlu olan ihtisas komisyonları arasında Çevre ve Sağlık Komisyonu bulunmaktadır. Halk sağlığını koruma ve geliştirme yükümlülüklerini gerçekleştirme amacıyla İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi’nde Sağlık Komisyonu kurulmuştur. Ankara Büyükşehir Belediyesi’nde Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı’na bağlı müdürlükler arasında Sağlık Hizmetleri Şube Müdürlüğü, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde ise Çevre ve Sağlık Komisyonu bulunmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmada, yerel yönetimler tarafından COVID-19 salgınıyla mücadele kapsamında yapılmış olan çalışmaların analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda var olan durum betimlenmeye ve analiz edilmeye çalışıldığı için araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama yöntemi, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2018, s.109).

Türkiye’de bulunan yerel yönetimler arasında otuz adet Büyükşehir Belediyesi bulunmaktadır. Nüfus sayısına göre en büyük ilk üç Büyükşehir Belediyesi sırasıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Nüfus: 15 067 724), Ankara Büyükşehir Belediyesi (Nüfus: 5 503 985), İzmir Büyükşehir Belediyesi (Nüfus: 4 320 519) (www.tbb.gov.tr) olarak belirlenmiş ve çalışma kapsamına alınmıştır.

Veriler, araştırma kapsamına alınan büyük şehir belediyelerinin internet sayfalarından temin edilmiştir. COVID 19 salgınıyla mücadelenin başladığı Mart 2020 tarihinden itibaren belediyelerin yapmış olduğu faaliyetler incelenmiş ve tablo haline getirilerek analiz edilmiştir.

Belediyelerin web sitelerinde yer alan bilgilerden ve belediyeler tarafından yayınlanan Koronavirüsle Mücadele Faaliyet Raporlarından elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi, veriden onun içeriğine ilişkin tekrarlanabilir ve geçerli sonuçlar çıkarmak üzere kullanılan bir araştırma tekniğidir (Krippendorff 1980: 25). Araştırma sürecinde elde edilen verileri oluşturan faaliyetler incelenmiş ve içeriğine göre belirlenen başlıklar altında tasnif edilmiştir. Tasnif edilen veriler tablo haline getirilmiş ve bulgular bölümünde yorumlanmıştır.

COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE BELEDİYELER TARAFINDAN YAPILAN ÇALIŞMALAR

COVID-19 salgını ile mücadele sürecinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından alınan önlemler ve sağlığı koruma çalışmaları Tablo 1’de İdari Çalışmalar, Sağlık ve Temizlik Çalışmaları, Sosyal Çalışmalar ve Finansal Çalışmalar olarak dört grup altında ve Belediye Çalışmaları ile Kampanya (Gönüllü) Kapsamındaki Çalışmalar olarak iki boyutta analiz edilmiştir.

Tablo 1. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Tarafından Yapılan Çalışmalar

	Belediye Çalışmaları	Kampanya (Gönüllü) Kapsamındaki Çalışmalar
İdari Çalışmalar	1. Kriz yönetim merkezi kurulmuştur. 2. Dünya genelinde çeşitli büyükşehir belediye başkanlarıyla alınabilecek önlemlerle ilgili görüşmeler yapılmıştır 3. Halkı bilgilendirmek için internet sitesi ve sosyal medya hesapları açılmıştır.	
Sağlık ve Temizlik Çalışmaları	1. 1 milyon maske üretilip, dağıtılmaya başlanmıştır. 2. İSKİ 12.000 çalışanıyla 7/24 görevinin başındadır. 3. Meydanlar ve ulaşım araçları dezenfekte edilmiştir. 4. Pandemi ile ilgili bilgilendirici rehberler hazırlanmış, yazılı ve görsel bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır. 5. Metro istasyonlarına termal ateş ölçerler ve el dezenfektanları yerleştirilmiştir.	6. Salgın nedeniyle artan su tüketimine yönelik su tasarrufu kampanyası başlatılmıştır.
Sosyal Çalışmalar	1. İBB, Halk Ekmek ve Hamidiye Su tam kapasite üretime geçmiştir. 2. 530 bin aileye gıda desteği yapılmıştır. 3. 115 bin çocuğa Halk Süt dağıtımına başlanmıştır. 4. Sağlık çalışanlarına kalacak yer temini yapılmıştır 5. Aylık 51 ton hayvan maması dağıtılmaktadır. 6. Hastanelere ücretsiz internet, sağlık çalışanlarına ücretsiz servis sağlanmaktadır. 7. BELTUR 78 hastanede 7/24 kentlinin hizmetindedir. 8. Sokakta yaşayanlar için tesisler hazırlanmıştır. 9. 65 Yaş üzeri vatandaşlara sipariş desteği verilmektedir.	10. Kollektif Üretim hareketi ile gönüllü gençlerin üç boyutlu yazıcılar ile sağlıkçılar için medikal ekipman üretmeleri sağlanmıştır. 11. Sosyal ağlar üzerinde çeşitli konserler organize edilmiştir. 12. Koronavirüs ile ilgili aileleri ve çocukları bilgilendirici videolar hazırlanmıştır.
Finansal Çalışmalar	1. 281 bin aileye nakdi yardım yapılmıştır. 2. 30 bin üniversiteliye eğitim desteği verilmiştir. 3. Özel Halk Otobüsleri esnafına 30 milyon TL destek sağlanmıştır. 4. Belediye kiracılarından kira alınmayacak, sözleşmeler uzatılacaktır.	5. Askıda fatura kampanyası ile 8691 ailenin su ve doğalgaz faturası ödenmiştir.

COVID-19 salgını ile mücadele sürecinde Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından alınan önlemler ve sağlığı koruma çalışmaları Tablo 2’de İdari Çalışmalar, Sağlık ve Temizlik Çalışmaları, Sosyal Çalışmalar ve Finansal Çalışmalar olarak dört grup altında ve Belediye Çalışmaları ile Kampanya (Gönüllü) Kapsamındaki Çalışmalar olarak iki boyutta analiz edilmiştir.

Tablo 2. Ankara Büyükşehir Belediyesi Tarafından Yapılan Çalışmalar

	Belediye Çalışmaları	Kampanya (Gönüllü) Kapsamındaki Çalışmalar
İdari Çalışmalar	1. Kriz yönetim merkezi kurulmuştur. 2. Pandemi ile ilgili A ve B planları hazırlanmıştır. 3. Yurtdışındaki pandemi mücadeleleri ile ilgili bilgilendirme çalışması (sosyal medya, internet sayfası vs.) yapılmıştır.	
Sağlık ve Temizlik Çalışmaları	1. Ankara’da maske dağıtımı yapılmıştır. 2. Berber ve kuaförlere hijyen desteği verilmiştir. 3. Salgın konusunda halkı bilinçlendirme (video, bilgilendirici yayınlar vs.) çalışmaları yapılmıştır. 4. Dezenfeksiyon ve hijyen (Pazarlar, ulaşım araçları vs.) çalışmaları yapılmıştır.	
Sosyal Çalışmalar	1. İnternet üzerinden gençlere ve ev hanımlarına çeşitli alanlarda eğitimler verilmiştir. 2. Sokak hayvanlarına mama dağıtımı yapılmıştır. 3. Sağlık çalışanlarına yönelik ulaşım çalışmaları yapılmıştır. 4. Salgın ile ilgili kaygı yaşayanlara psikolojik destek hattı kurulmuştur. 5. “Evde Kal” çağrısına destek olarak sanal sergi uygulaması yapılmıştır.	6. Sosyal mesafeyle ilgili farkındalık oluşturma çalışmaları yapılmıştır. 7. Gönüllü motosikletli kuryeler 65 yaş üstü vatandaşlara hizmet vermektedir. 8. “İyilik Bulaşıcıdır” sloganı ile karantina altında olan ve gıda temininde zorlanan vatandaşlara günlük kahvaltı ve akşam yemeği hizmeti verilmektedir.
Finansal Çalışmalar	1. Üreticiye fide desteği verilmiştir. 2. Esnaflara (nakliyeciler, terzi vb.) destek verilmiştir. 3. Üreticiye tohum desteği verilmiştir. 4. Pazarcı esnafına destek verilmiştir.	5. “Veresiye Defteri Kapatma” kampanyası hayata geçirilmiştir. 6. “İftar Ver” kampanyası uygulanmaktadır. 7. “Dayanışma İçin 6 Milyon Tek Yürek” kampanyası kapsamında “el ver”, “su ver”

		“bilet ver” kampanyaları uygulanmaktadır.

COVID-19 salgını ile mücadele sürecinde İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından alınan önlemler ve sağlığı koruma çalışmaları Tablo 3’te İdari Çalışmalar, Sağlık ve Temizlik Çalışmaları, Sosyal Çalışmalar ve Finansal Çalışmalar olarak dört grup altında ve Belediye Çalışmaları ile Kampanya (Gönüllü) Kapsamındaki Çalışmalar olarak iki boyutta analiz edilmiştir.

Tablo 3. İzmir Büyükşehir Belediyesi Tarafından Yapılan Çalışmalar

	Belediye Çalışmaları	Kampanya (Gönüllü) Kapsamındaki Çalışmalar
İdari Çalışmalar	1.Kriz Belediyeciliğine geçildiği duyurulmuştur. 2.Turizm Hijyen Kurulu oluşturulmuştur. 3.13 şirketin yönetim kurulu başkanı ve genel müdürleri ilçelerde görevlendirilerek aksaklıkların tespit edilmesinde destek alınmış ve yardım götürülmüştür.	
Sağlık ve Temizlik Çalışmaları	1.Meslek Fabrikası’nda maske üretimine başlanmıştır. 2.19 noktaya seyyar maskematikler yerleştirilmiştir. 3.Berber ve kuaförlere hijyen desteği verilmektedir. 4.Sokağa çıkma saatinde 65 yaş üstü vatandaşlara ücretsiz maske dağıtımı yapılmaktadır 5.Yoğunluğun fazla olduğu noktalara termal ateş ölçer yerleştirilmiştir. 6.Hasta, yaşlı ve kimsesizlere evde sağlık ve bakım hizmetleri verilmektedir. 7.Doktor Danışma Hattı açılmıştır. 8.Muhtarlara hijyen paketleri dağıtılmıştır. 9.Artan tıbbi atıklar için sterilizasyon tesisi açılmıştır. 10.Otobüs şoförleri için naylon kabin uygulanmış, koruyucu ekipman sağlanmıştır. 11.Psikolojik Destek Hattı açılmıştır. 12. Açıktaki gıda satışı yasaklanmıştır.	13. Su tasarrufu konusunda uyarılar yapılmıştır.
Sosyal Çalışmalar	1.“Sektöre destek annelere hediye” kampanyası ile anneler gününde annelere çiçekler verilmiştir.	11.“Üreticinin ürünü dalında kalmasın” kampanyası ile

	2.Sağlık çalışanları için ulaşım düzenlemeleri ve özel servis desteği ile konaklama imkanı verilmektedir. 3.Mevsimlik işçiler için ulaşım, gıda ve hijyen desteği verilmektedir. 4.“Siz evinizde Pazar mahallenizde” sloganı ile seyyar pazarlar kurulmuştur. 5.Dijital kütüphane açılmıştır. 6.Gıda paketlerine yetişkinler için sudoku, çocuklar için hikaye kitapları eklenmiştir. 7.0-12 yaş arasındaki çocuklara 40 000 adet kitap dağıtılmıştır. 8.Sağlık çalışanlarına mesai saatlerinde atıştırmalık dağıtımı yapılmıştır. 9.Toplu taşımada “yeşil koltuk” uygulaması başlatılmıştır. 10. Kentlilerin sıraya girdikleri mekanlarda zemin çıkartmaları uygulanmıştır.	gönüllüler meyve hasadında görev almaktadırlar. 12.Bisi-Destek hattı ile 65 yaş üzeri vatandaşlara bisikletli gönüllüler tarafından alışveriş desteği verilmektedir. 13.“Biz varız” kampanyası kapsamında gönüllüler ile sokak hayvanlarına mama dağıtılmıştır.
Finansal Çalışmalar	1.Acil olmayan ödemeler ertelenerek tasarruf önlemleri alınmıştır. 2.İhtiyacı olan 15 576 aileye nakit yardımı yapılmıştır. 3.85 bin gıda kolisi dağıtılmıştır. 4.18-20 yaş arası öğrencilere 4 GB internet desteği verilmektedir. 5.65 yaş üstü / hasta/ hareket engelli yurttaşlara 250 dakika konuşma paketi verilmiştir. 6.Minibüslerden alınan terminal ücretleri üç ay süreyle iptal edilmiştir. 7.Gıda paketleri ve iftar sofraları için gereken malzemeler kooperatiflerden temin edilmiştir.	8. “Biz varız” kampanyası kapsamında askıda fatura uygulaması devam etmektedir. 9. Gönüllüler tarafından gıda kolileri hazırlanmaktadır. 10. 20 bin koli “Halkın bakkalı” üzerinden gönüllü yurttaşlar tarafından ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmıştır. 11. “Halkın Bakkalı” üzerinden 160 718 kişilik iftar sofrası bağışı alınmıştır.

BULGULAR

COVID-19 salgını sürecinde belediyelerin tespit edilen çalışmaları bağlamında şu bulgulara ulaşılmıştır:

- Belediyelerin tamamında kriz yönetim merkezi oluşturulmuş fakat kriz yönetim süreciyle alakalı sadece Ankara büyükşehir Belediyesi tarafından A ve B Planları hazırlanmıştır.
- İstanbul ve Ankara Büyükşehir Belediyeleri yurtdışındaki pandemi sürecini incelemiş, fakat İzmir Büyükşehir Belediyesinin böyle bir çalışmasına rastlanmamıştır.

- Sağlık ve temizlik konusunda belediyeler maske dağıtımı, toplu alanlarda dezenfeksiyon işlemleri gibi çalışmalara önem vermişlerdir.
- Su tasarrufunun önemi salgın sürecinde daha iyi anlaşılmış ve belediyeler tarafından yapılan kampanyalar ile toplumsal farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır.
- Sosyal alanda yapılan çalışmaların belediyelerin tamamında yoğun olarak bulunduğu gözlenmiştir.
- Belediyelerin tamamı sağlık çalışanlarına ulaşım ve konaklama konularında destek vermiştir.
- Belediyelerin tamamı ihtiyaç sahiplerine gıda desteğinde bulunmuştur.
- Belediyelerin toplumsal hassasiyeti gözeterek pandemi sürecinde sokak hayvanlarını unutmadıkları ve onlar için de gerekli çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir.

Şehirlerin ekonomik faaliyetleri belediyelerin almış olduğu tedbirlerde etki unsuru olmuştur. Ankara ve İzmir’de tohum, fide dağıtımı, gönüllü hasat işçileri faaliyetleri gibi yapılan çalışmalar o bölgede tarımsal faaliyetlerin yer almasından kaynaklanmaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Koronavirüs salgını sürecinde en fazla sayıda çalışmanın İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından yapıldığı görülmektedir. Bunun diğer iki şehirdeki nüfus sayısının fazla olmasından dolayı her bir projenin daha fazla kişiye uygulanması gerektiğinden kaynaklandığı düşünülebilir. Dolayısıyla özellikle finansal boyutta atılan adımlar ile nüfus sayısı ters orantılı olabilir. Belediyelerin finansal açıdan özerk yapıda olmaları nedeni ile uygulamalar sırasında toplum dayanışmasına ağırlık verildiği düşünülmektedir.

Pandemi süreci sağlığı korumak ve geliştirmek için ne kadar çok çeşitli alanlara müdahale edilmesi ve nasıl organize olunması gerektiğini ve bireysel davranış ve bilinçlenmenin ne derece önemli olduğunu göstermiştir. Bireysel katılım ve farkındalığın artırılması açısından yapılan kampanyalar ve kullanılan sloganlar sağlığı koruma çalışmalarında sağlık iletişiminin önemini ortaya koymuştur. Pandemi sürecinde sağlığı koruma çalışmaları iletişimden lojistiğe farklı alanlarda işbirliğini gerektirmiştir.

COVID-19 salgınında koronavirüs ile mücadelede belediyelerin her yaş grubuna yönelik farklı çalışmaları dikkat çekmektedir. Örneğin 0-12 yaş grubu çocuklara hikaye kitabı, 18-20 yaş arası öğrencilere internet ve 65 yaş üstü vatandaşlara telefon dakikası desteği gibi çalışmalar belediye hizmetlerinin her yaşta bireye ulaştırılabilmesini hedeflemektedir. Özellikle çocuk ve yaşlı vatandaşların evde kaliteli vakit geçirmelerini sağlayabilecek çalışmalara ağırlık verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Belediyelerin yaptığı çalışmalarda salgına karşı en önemli silahlardan biri olan bireysel hijyen konusunda bilinçlendirme çalışmalarının yetersiz olduğu görülmektedir. Broşür gibi görsel bilgilendirmelerin yanı sıra vatandaşlarda bireysel hijyen konusunda farkındalık yaratacak etkili çalışmaların yapılması ve sürdürülmesi gerektiği düşünülmektedir.

Türkiye’deki ve diğer ülkelerdeki yerel yönetimler tarafından yapılan COVID-19 salgını ile mücadele kapsamındaki çalışmaların incelenip karşılaştırılarak analiz edilmesi ve değerlendirilmesi başka bir araştırma konusudur. Yerel yönetimler tarafından oluşturulan slogan ve kampanyaları sağlık iletişimi yönünden ele alarak yapılacak çalışmalar bu unsurların geliştirilmesi açısından faydalı olabilir.

KAYNAKLAR

- <http://www.ankara.bel.tr/haberler/>
http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/10_YerelYonetimler.pdf
<https://covid19.tubitak.gov.tr/turkiyede-durum> (29.04.2020)
<https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/alinan-karalar.html>
<https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/covid-19-yeni-koronavirus-hastaligi-nedir> (28.04.2020)
<https://koronavirus.ibb.istanbul/ibb-sorumluluk/> (07.02.2021)
<https://web.archive.org/web/20200328180255/https://www.aa.com.tr/tr/koronavirus/turkiyenin-koronavirusle-mucadele-politikasina-bilim-kurulu-yon-veriyor/1777215> (13.05.2020)
<https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/>
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713-6.htm>
<https://www.saglik.gov.tr/TR,64544/bakan-koca-tbmmde-koronavirus-ile-mucadeleye-iliskin-sunum-yapti.html> (15.05.2020)
<https://www.tbb.gov.tr/belediyelerimiz/istatistikler/genel-istatistikler/> (25.05.2020)
<https://www.toraks.org.tr/halk/News.aspx?detail=5631> (29.04.2020)
<https://www.who.int/ihr/procedures/pheic/en/> (29.04.2020)
<https://www.who.int/news-room/detail/27-04-2020-who-timeline---covid-19> (29.04.2020)
Karasar, N. (2018), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınları, Ankara.
Krippendorff, K. (1980). *Content Analysis: An Introduction to is Methodology*, Sage, Beverly Hills.
Sezer, Ö; Vural,T.,(2010). Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Devletin Değişen Rolü Ve Merkezi Yönetim İle Yerel Yönetimler Arasında Yetki Ve Görev Paylaşımı. *Maliye Dergisi*,159: 203-219.

**SEAT ASSIGNMENT MODELS FOR CLASSROOMS IN RESPONSE TO COVID-19
PANDEMIC**

Asst. Prof. Dr. Bayram DÜNDAR

Department of Industrial Engineering, Bartın University, 74100 Bartın, Turkey

ORCID ID: 0000-0002-4053-2605

bdundar@bartin.edu.tr

Asst. Prof. Dr. Gökhan KARAKÖSE

Department of Industrial Engineering, Bartın University, 74100 Bartın, Turkey

ORCID ID: 0000-0002-4738-2742

gokhankarakose@gmail.com

ABSTRACT

Covid-19 has caused significant distress to social life, economy, health system, education, and many more areas all over the world. Measures such as social distance, wearing a mask, and personnel hygiene in public places and institutions are crucial to prevent the spread of the pandemic. A state university in Turkey intends to launch education during the pandemic so try to arrange seat layout for its classes in an optimum way to minimize the risk of the infection for its personnel and students due to the Covid-19 pandemic. In this regard, we propose optimization models as well as graph-based heuristic algorithms to help the university manage this problem. Note that the solution methodologies of this study preserve the recommended social distancing among students and the recommended surface area per student, as ways to mitigate the risk of infection. Computational testings are provided, demonstrating that the optimization models provide the optimal seat layout in a one-hour time frame for every tested class instance, whereas the heuristics generate the optimal seat pattern in less than 10 seconds for each of the instances.

Keywords: Covid-19, Social Distancing, Seat Assignment Problem, Education, Optimization Models

**PRECAUTIONS TO BE TAKEN FOR COVID-19 OUTBREAK IN BUILDING
WORKPLACES**

YAPI İŞYERLERİNDE COVID-19 SALGINI İÇİN ALINACAK ÖNLEMLER

Asst. Prof. Dr. Mustafa ONÜÇYILDIZ

*Konya Technical University, Engineering and Natural Sciences Faculty, Civil Engineering
Department, Konya-Turkey
ORCID ID: 0000-0003-0811-9017,
monucyildiz@ktun.edu.tr*

Asst. Prof. Dr. M. Tolga ÇÖĞÜRCÜ

*Konya Technical University, Engineering and Natural Sciences Faculty, Civil Engineering
Department, Konya-Turkey
ORCID ID: 0000-0002-2487-797X
mtcogurcu@ktun.edu.tr*

Asst. Prof. Dr. Atila DEMİRÖZ

*Konya Technical University, Engineering and Natural Sciences Faculty, Civil Engineering
Department, Konya-Turkey
ORCID ID: 0000-0003-1672-1630
ademiroz@ktun.edu.tr*

Res. Asst. Abdulkadir SOLAK

*Konya Technical University, Engineering and Natural Sciences Faculty, Civil Engineering
Department, Konya-Turkey
ORCID ID: 0000-0003-0969-8751
abdulkadirsolak@ktun.edu.tr*

Prof. Dr. Mehmet KAMANLI

*Konya Technical University, Engineering and Natural Sciences Faculty, Civil Engineering
Department, Konya-Turkey
ORCID ID: 0000-0003-3708-3084
mkamanli@ktun.edu.tr*

ABSTRACT

COVID-19 was first detected in China's Wuhan Province in late December 2019 and then spread from person to person to other provinces of China and various countries. The outbreak caused by the virus was declared PANDEMIC by the World Health Organization (WHO) on March 11, 2020. The COVID-19 virus has been detected in more than 110 million people in 192 countries today and has had an impact on the deaths of close to 3 million. In order to prevent the transmission of COVID-19 virus, countries impose various restrictions and some countries impose restrictions expressed as full shutdown. Due to restrictions, businesses are closing or having to work much below their capacity. The world is facing an unprecedented economic and social crisis due to the COVID-19 virus. When the information obtained about covid-19 virus and the resulting situation are evaluated, it is understood that the daily life after that will continue as "A New Normal (Controlled Life)". The effects of COVID-19 virus have an intense impact on working life as well as the change of our daily life preferences, and therefore have

important consequences for the Building sector, which is an important activity branch in the world economy. The sector is affected rapidly by problems or improvements in the country and affects other sectors. Since this sector is largely based on domestic industry, the size of the employment potential and the tight input-output relationship with other sectors, especially the manufacturing sector, the locomotive sector of the economy is considered. In the controlled life phase, the country's managers support this sector by taking into account its contribution to the economy. Many major projects are being carried out in our country during this period. The construction of two pandemic hospitals in Istanbul has been completed in a short time and Canakkale Bridge construction, metro constructions in various cities, road constructions, tunnel and bridge works are continuing even if they slow down. In this study, a checklist is prepared and presented in order to control the necessary precautions to be taken against epidemics in building workplaces during the controlled life period after COVID-19 and the work they need to carry out in the workplaces for building employers.

Keywords: Covid-19, Epidemic, Building Sector, Controlled Life, Precaution, Building Workplace

ÖZET

COVID-19, ilk olarak Çin'in Wuhan Eyaleti'nde 2019 yılının aralık ayı sonlarında tespit edilmiş daha sonra insandan insana bulaşarak Çin'in diğer eyaletlerine ve çeşitli ülkelere yayılım göstermiştir. Virüsün sebep olduğu salgın, 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından PANDEMİ ilan edilmiştir. COVID-19 virüsü, günümüzde 192 ülkede 110 milyondan fazla insanda belirlenmiş ve 3 milyona yakın insanın ölümünde etkisi olmuştur.

COVID-19 virüsünün bulaşmasını önlemek amacı ile ülkeler çeşitli kısıtlamaları bazı ülkeler ise tam kapanma olarak ifade edilen kısıtlamaları uygulamaktadır. Kısıtlamalar sebebiyle işyerleri kapanmakta ya da kapasitelerinin çok altında çalışmak zorunda kalmaktadır. Dünya, COVID-19 virüsü sebebiyle tarihte benzeri görülmemiş bir ekonomik ve sosyal kriz yaşamaktadır. COVID-19 virüsü hakkında edinilen bilgiler ve ortaya çıkan durum değerlendirildiğinde, artık bundan sonraki günlük hayatın YENİ NORMAL (KONTROLLÜ HAYAT) olarak devam edeceği anlaşılmaktadır. COVID-19 virüsünün etkileri günlük yaşam tercihlerimizin değişiminin yanında çalışma hayatını da yoğun bir şekilde etkilemekte dolayısıyla dünya ekonomisinde önemli bir faaliyet kolu olan Yapı sektörü açısından da önemli sonuçlar doğurmaktadır.

Sektör, ülkede görülen problemlerden veya iyileşmelerden çok hızlı etkilenmekte ve diğer sektörleri de etkilemektedir. Bu sektörün büyük ölçüde yerli sanayiye dayanması, istihdam potansiyelinin büyüklüğü, başta imalat sektörü olmak üzere diğer sektörlerle sıkı bir girdi-çıkı ilişkisi içinde olması sebebiyle ekonominin lokomotif sektörü sayılmaktadır.

KONTROLLÜ HAYAT evresinde, Ülke yöneticileri ekonomiye katkısını dikkate alarak bu sektöre destek vermektedir. Ülkemizde birçok büyük proje bu dönemde devam ettirilmektedir. İstanbul'da 2 adet pandemi hastanesinin inşaatı kısa sürede tamamlanmış ve Çanakkale Köprü inşaatı, çeşitli şehirlerdeki metro inşaatları, yol yapım, tünel ve köprü çalışmaları hız kesse de devam etmektedir.

Bu çalışmada, COVID-19 sonrasında KONTROLLÜ HAYAT döneminde yapı işyerlerinde salgınlara karşı alınması gerekli tedbirler ve yapı işverenleri için işyerlerinde gerçekleştirmeleri gereken çalışmaların kontrol edebilmek amacıyla bir kontrol listesi de hazırlanarak sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Salgın, Yapı Sektörü, Kontrollü Hayat, Önlem, Yapı İşyeri

1. GİRİŞ

Herhangi bir hastalık, özellikle bulaşıcı olan hastalık, ülkede veya birçok ülkede kolay ve hızlı bir şekilde yayılma gösteriyor ayrıca nüfusun büyük bir yüzdesinde ciddi hastalığa sebep oluyorsa buna SALGIN denilmektedir. Salgın dünyanın birçok ülkesinde veya tüm ülkelerde görülüyorsa bu salgın

PANDEMİ olarak nitelendirilmekte ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından PANDEMİ olarak ilan edilmektedir.

COVID-19, ilk olarak Çin'in Wuhan Eyaleti'nde 2019 yılının Aralık ayının sonlarında solunum yolu belirtileri (ateş, öksürük, nefes darlığı) gelişen bir grup hastada yapılan araştırmalar sonucunda 13 Ocak 2020'de tanımlanan bir virüstür. Bu salgın, 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından PANDEMİ olarak ilan edilmiştir. Günümüzde dünyada bulunan 192 ülkede görülen COVID-19 virüsü, 120 milyondan fazla insanda belirlenmiş ve 3 milyona yakın insanın ölümünde etkisi olmuştur.

COVID-19 virüsü şiddetli solunum yolu enfeksiyonuna yol açan bir virüstür. Hasta kişilerin öksürme veya hapsirmesiyle ortaya saçtığı damlacıkların ortamdaki diğer bireylerin ağız, burun ve gözlerine temasıyla, damlacıkların yapıştığı yüzeylere dokunduktan sonra ellerin ağız, burun veya göze götürülmesiyle bulaşabilmektedir. En çok karşılaşılan belirtiler ateş, öksürük ve solunum sıkıntısıdır. Şiddetli vakalarda zatürre, ağır solunum yetmezliği, böbrek yetmezliği ve ölüm gelişebilmektedir. COVID-19 virüsünün kuluçka süresi 2 ila 14 gün olarak bilinmektedir (TC Sağlık Bakanlığı, 2021).

Pandemi sebebiyle birçok ülke çeşitli kısıtlamalar uygulamıştır. Kısıtlamalar sebebiyle işyerleri kapanmakta ve kapasitelerinin çok altında çalışmak zorunda kalmaktadır. Dünya ekonomisi, COVID-19 salgını sebebiyle tarihte benzeri görülmemiş bir ekonomik ve sosyal krizin eşliğinde bulunmaktadır. ABD Merkez Bankasının (FED) 28-29 Temmuz 2020'de düzenlenen toplantısına ait tutanaklar, COVID-19 salgınının ekonomik etkilerine ilişkin belirsizliğin son derece arttığını belirtmektedir. Devam eden halk sağlığı krizinin yakın vadede ekonomik faaliyet, istihdam ve enflasyon üzerinde baskı oluşturmaya devam edeceği ve orta vadede ekonomik görünüme yönelik kayda değer risk oluşturacağı tahmin edilmektedir.

Ekonomik faaliyetlerin neredeyse durma noktasına gelmesi üzerine ülke yönetimleri ekonomiyi ayakta tutma ve canlandırma yönünde çeşitli önlemler almışlardır. COVID-19 virüsü ve virüse karşı alınan önlemlerin ekonomik faaliyet üzerinde etkili olmaya devam ettiğine dikkat çekilen FED tutanaklarında, salgına bağlı şokun olağan dışı doğasının ekonominin gelecekte nasıl bir gelişim göstereceğine ilişkin değerlendirmeleri normalden daha zor hale getirdiği ifade edilmektedir. Salgının seyri ile ekonomik toparlanmanın ne kadar süreceğine yönelik ciddi belirsizlik ve aşağı yönlü riskler ışığında, daha kötümser bir tahminin temel tahminlerden daha az makul olmadığı yargısına varıldığı değerlendirilmektedir. (FOMC Meeting, 2020).

COVID-19 virüsüne karşı aşı çalışmaları devam etmektedir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler hızla aşılama çalışmalarına başlamıştır. Ülkemizde de günümüz itibarıyla yaklaşık 10 milyon doz aşı uygulaması gerçekleştirilmiştir. Fakat kullanılan aşılardan üretim miktarı, ücreti, lojistiği, etkinliği, etkinlik süresi, kullanım periyodu, yan etkileri, kimlerin aşılanacağı gibi konular tartışılmaktadır.

Dünyanın tamamına yayılan salgın hakkında edinilen bilgiler ve ortaya çıkan durum değerlendirildiğinde COVID-19 dünyanın tarih akışında değişikliğe sebep olabilecek bir olay olarak görülmektedir. Bunun sonucunda KONTROLLÜ HAYAT terimi de günlük hayatta kullanılmaktadır. COVID-19 salgınının etkileri günlük yaşam tercihlerimizi değiştirerek çalışma hayatını da yoğun bir şekilde etkilemiş ve etkilemeye de devam edeceği tahmin edilmektedir.

Bu sürecin her alanda olduğu gibi yapı sektörü açısından da önemli sonuçlar doğurması kaçınılmaz olmaktadır. COVID-19 sonrası özellikle yerleşim yerlerinde bulunan yapı işyerlerinin uygulanan kısıtlamalar sebebiyle kapatılması ve proje iptallerinin gündeme gelmesi, konutlarda alıcı kişilerin tercihlerinin değişimi ve inşaat maliyet endeksinde meydana gelen artışlar sebebiyle 2018 yılından bu yana zor bir dönemden geçen yapı sektörü ekonomisinde önemli değişiklikler beklenmektedir. (Mutlu, 2020)

Yapı sektörü, tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi, Türkiye ekonomisi açısından da önemli bir ekonomik faaliyet dalıdır. Sektörün büyük ölçüde yerli sanayiye dayanması, istihdam potansiyelinin büyüklüğü, başta imalat sektörü olmak üzere diğer sektörlerle sıkı bir girdi-çıkı ilişkisi içinde olması sebebiyle ekonominin lokomotif sektörü sayılmaktadır. Diğer sektörlerle sıkı bağı olan, yapı sektörünün büyümesi veya gelişmesi dolayısıyla birçok sektörde de büyümeyi veya gelişmeyi tetiklemektedir.

Ülkemizde birçok büyük proje bu dönemde devam ettirilmektedir. İstanbul'da 2 adet pandemi hastanesinin yapımı kısa sürede tamamlanmış ve Çanakkale Köprüsü inşaatı, çeşitli şehirlerdeki metro inşaatları, yol yapımı, baraj, tünel ve köprü çalışmaları devam ettirilmektedir.

Bu çalışmada COVID-19 sonrasında KONTROLLÜ HAYAT döneminde yapı işyerlerinde salgınlara karşı alınması gerekli tedbirler ve yapı işverenleri için işyerlerinde gerçekleştirmeleri gereken çalışmalarını kontrol edebilmek amacıyla bir kontrol listesi de hazırlanarak sunulmaktadır.

2. YAPI VE YAPI SEKTÖRÜ

Günümüzde çeşitli mühendislik işlerinin yürütüldüğü, yerüstü veya yeraltında, su üstü veya su altında yapılan tesislerin yapım çalışmaları YAPI/İNŞAAT olarak tanımlanmaktadır. Yapı işi düşünülenin aksine sadece bina haricinde kazı, yarma ve doldurma işleri, hafriyat, baraj, enerji santrali, rafineri tesisi, karayolu, otoyol, demiryolu, viyadük, havalimanı, haberleşme ve enerji nakil hattı, tünel, metro, köprü, çelik yapı, iskele, rıhtım, liman, tersane, dalga kıran, gemi, her türlü altyapı, kuyu, kanal, sulama tesisi, toprak ıslahı, taşkın koruma, dekapaj, spor tesisi, boru iletim hattı, duvar, sıva, badana boya işleri, elektrik-sıhhi-kalorifer tesisatı, dölgerlik, marangozluk, prefabrike elemanların inşası ve sökümü gibi her türlü yapım işleri ve bu işlerle ilgili imalat, montaj, ihzarat, nakliye, değiştirme ve donatma, tadilat, yenileme, tamir, söküm, yıkım, güçlendirme, çevre düzenlemesi, sondaj, restorasyon, bakım, boyama ve temizleme, drenaj işleri ile benzeri yapım işlerini ve belirtilen işlerde kullanılan sabit ve hareketli makine ve tesisleri kullanmayı ifade etmektedir.

TÜİK tarafından yayınlanan Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla IV. Çeyrek değerleri dikkate alınırsa 2020 yılında Yapı Sektörünün Ülkemiz GSYH'daki payı % 5.4 olurken, sektör bir önceki yıla göre % 16.7 büyümeye göstermiştir. COVID-19 dönemi yani 2020 yılında Türkiye ekonomisi üst üste 2 çeyrek küçülme gösterirken, Yapı Sektörü bu çeyreklerde de yukarı yönlü hareket etmiştir (TÜİK, 2021). COVID-19 sebebiyle Dünya ekonomilerinin %95'i küçülürken ülkemiz GSYH'sı % 1.8 büyümüştür.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından yayınlanan son istatistik değerler dikkate alınırsa; Türkiye'de Yapı Sektöründe faaliyet gösteren işyeri sayısı 200 bin civarında olup bu değer ülkedeki işyeri sayısının yaklaşık %11'ine karşılık gelmektedir. Ülkede çalışan sigortalıların yaklaşık %14'ü bu sektörde iş bulmaktadır (Sosyal Güvenlik Kurumu, 2021). Yapı faaliyetlerinin devam etmesinin GSYH'ya katkısının yanında istihdama katkısının da kaçınılmaz olduğu anlaşılmaktadır.

2.1. COVID-19 Virüsünün Yapı Sektörüne Etkisi

Pandemi sürecinde küresel çapta yapı işi ile ilgilenen bürolarda, satış ofislerinde ve özellikle yapı işyerlerinde/şantiyelerde virüsün çalışanlar arasında yayılmasını engellemeye yönelik alınan tedbirler, uygulamaya konulan çeşitli kısıtlamalar yapı sektöründe işleyişi önemli ölçüde aksatmaktadır. Sözleşme ve proje iptali ya da hastalanan çalışanlar ve uygulanan kısıtlamalardan dolayı meydana gelen gecikmelerin yanı sıra evden dışarı çıkamayan tüketicinin önemli ölçüde azalan konut talebi sektörü zor durumda bırakmaktadır.

Kentsel alanlarda faaliyet gösteren birçok yapı işyeri çalışmalarına ara vermek zorunda kalmıştır. Kentsel alan dışında bulunan yapı işyerlerinde ise faaliyet devam etmekle birlikte çeşitli aksamalar meydana gelmektedir. Çimentodan hazır betona, tuğladan makineye 200'den fazla alt sektörle bağlantısı bulunan yapı sektörü açısından tedarik zincirinde oluşan aksamalar da kırılganlık unsuru olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca COVID-19 sürecinde yapı sektörünün özellikle kentsel alanlarda ki faaliyetlerinin durma noktasına gelmesi istihdam kaybına da yol açmaktadır.

Sektörün yurt dışında gerçekleştirmekte olduğu işler dikkate alındığında, kısıtlama ve kapanmalardan dolayı yurt dışında iş yapan yapı işyerleri faaliyetlerini sonlandırmak zorunda kalmıştır. Ülkelerin sınırlarının kapatılması sebebiyle ortaya çıkan aksamaların, hukuki açıdan firmalara ekstra maliyetlerin binmesine sebep olabileceği, salgına mücbir sebep olarak yer verilmeyen sözleşmelerde sorumlulukların yerine getirilememesi sebebiyle de tazminatların gündeme gelebileceği kaçınılmazdır. Çalışanlar işsiz kalmanın yanında kalacak yer sorunu ile de karşı karşıya kalmıştır. Bu maliyetler işverene veya çalışanlara ek maliyet yüklemiştir.

Bir yıldan bu yana devam eden sürecin daha da uzaması durumunda büyük projelerde önemli gecikmelerin olması beklenmektedir. Pandeminin yapı sektöründe hem operasyonel hem de finansal açıdan etkisinin olacağı öngörülmektedir.

Operasyonel etkiler;

- Mevcut sözleşmelerde gecikme ve fesih,
- Tedarik zincirinde bozulma sebebiyle faaliyetlerde yavaşlama,
- Malzeme, ekipman ve işçilik fiyatlarında artış,
- Şantiyelerde sağlık ve güvenliğin sağlanması (maske ve hijyen) masraflarında artış,
- Bekleme maliyetleri,
- Hastalığın mevcut iş gücü mevcudiyeti üzerindeki olumsuz etkisi,
- Nitelikli çalışanların elde tutulmasına yönelik maliyet,
- Özellikle yurt dışı işyerlerinde çalışanların aşılama masrafları,
- İşyerlerinde salgınla mücadele ve ilave eğitim sürecinin maliyeti, başlıkları altında toplanabilir.

Sektörde finansal etkinin ise, iptal edilen ya da ertelenen proje sözleşmelerinin şirketlerin işletme sermayesi ve likidite pozisyonları üzerinde önemli bir baskı oluşturması şeklinde olacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca sektör şirketlerinin kullandığı kredilerdeki faiz artışının etkisi de bilançolara yansımaktadır. Kredi geri ödemelerinde ise aksama kaçınılmazdır.

Ülkemizde, sektörde yurt içi ve yurt dışında yüksek miktarda iş, sipariş ve proje iptalleriyle karşılaşıldığı, hem mevcut siparişlerde iptallerin yaşandığı, hem de yeni siparişlerde sert düşüşlerin görüldüğü Türkiye İnşaat Malzemesi Sanayicileri Derneği tarafından açıklanmıştır. COVID-19 sebebiyle malzeme tedarikinde yaşanan keskin düşüş ve yavaşlayan üretim, yapı projelerinin teslimat sürelerini geciktirecektir. Üretimde görülen azalış ilgili fiyatlarda artışa dolayısıyla yapı maliyetinin artmasına sebep olacaktır. Proje süreçlerindeki ve malzemedeki bu gecikmeler de sektörün zaman ve maliyet açısından risk ve baskı altında hissettiği bir ortamı gündeme getirecektir.

COVID-19 süreci, hem çalışanın hem de proje sürecinin sağlığı için önemli riskler taşımaktadır. Birçok sektörde faaliyet gösteren firmalar evden/uzaktan çalışma “home-office” veya Esnek Çalışma uygulamasına geçmektedir. Fakat yapı sektörü yerinde “on-site” çalışmayı gerektiren bir sektör olup sağlıklı çalışanların işyerinde bulunması istenmektedir. Kentsel alanlarda gerçekleştirilmekte olan yapı faaliyetlerinde, kısıtlamalar ile özellikle toplu taşımada alınan tedbirler çerçevesinde çalışanların işe gecikmeleri de söz konusu olmaktadır.

Yapı sektöründe, faaliyetlerdeki görülen yavaşlamalar dolayısıyla proje gecikmeleri ve çalışanlara yapılacak ödeneklerde kesintileri de beraberinde getirecektir. Sektörde işten çıkarmaların olması kaçınılmazdır. Bu durumda çalışanların tazmin edilmeleri, tazminlerin sağlanamaması durumunda ise işlerin normale dönmesi halinde çalışanların tekrar işe dönmeleri gibi bir riski de ortaya çıkaracaktır. COVID-19 sebebiyle işgücünde yaşanan sıkıntılar, birçok sözleşme hükümlerinin yeniden değerlendirilmesini gündeme getirecek ve virüs çalışanların performans ve veriminde de düşüşe sebep olacaktır.

Malzeme ve işçilikte yaşanan sıkıntı doğal olarak ihale fiyatlarına da etki etmektedir. COVID-19 virüsünün mevcut sözleşmelerde yer alan fiyatlar üzerinde de bir yansıması dolayısıyla yüklenici, maliyet artışı riskiyle karşılaşacaktır. Yüklenicilerin virüsten dolayı yeni malzeme arzını karşılayabilmesi veya işgücündeki sıkıntıları çözebilmesi için alacağı yeni riskler, yapılan sözleşmelerin güncellenmesini zorunlu hale getirmektedir. Sözleşme şartlarının ele alınmasında öncelikli olarak sözleşmenin ne tür riskleri kapsadığı önem kazanmaktadır. Daha önce karşılaşılmayan bir durum olan COVID-19’un yapı sözleşmelerinde yer alan “mücbir sebep” hükümleri içerisine girip girmediği tartışılmaktadır. COVID-19 bazı sözleşmeler için mücbir sebep olarak değerlendirilebilecek iken bazı sözleşmeler için ise ifa güçlüğü teşkil etmemesi mümkün görülmektedir. Üstelik hastalığın yayılma hızı, salgında beklenen mutasyonlar, bu mutasyonların oluşturacağı yeni salgın dalgaları,

hâlihazırda alınan ve alınacak önlemlerin niteliği ve boyutu mücbir sebep fikrinin güncellenmesini gerektirmektedir.

Yapım faaliyetlerinin devamı burada çalışanların sağlığının ve güvenliğinin ön plana çıkmasına sebep olmaktadır. COVID-19 virüsünün çalışanlara bulaşmaması, çalışanların ve ailelerinin en az etkilenmesi için gerekli önlemler muhakkak alınmalıdır. Yapı işyerlerinde bulunanların önlemlere, en üst kademe yöneticiden en alt çalışana kadar gerekli hassasiyeti göstermesi hem sağlık hem de etik açıdan önemli olmaktadır. Bu sayede sağlıklı ve güvenli bir çalışma gerçekleştirilebilecek ve ülkenin COVID-19 dönemindeki zorlukları aşmasında katkı sağlanabilecektir.

2.2. Salgın Dönemlerinde İnşaat Alanında Alınacak Önlemler

20/06/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 30. maddesine dayanılarak, hazırlanan Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği'nde; Yapı işlerinin yürütüldüğü alan Yapı Alanı yapı işlerinin tasarımından tamamlanmasına kadar yürütülen bütün işler Proje olarak nitelendirilirken, işveren tarafından görevlendirilen ve işveren adına projenin hazırlanmasından, uygulanmasından ve uygulamanın kontrolünden sorumlu gerçek veya tüzel kişi Proje Sorumlusu olarak tanımlanmaktadır (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2013).

Şantiye, imalat durumundaki her türlü yapı olarak tanımlanacağı gibi aynı zamanda bir yapının yapıldığı yerde kurulan, yapım sürecine ilişkin işlerin görüldüğü geçici bir yapıyla, yapımın gerektirdiği araç ve gereçlerin bulundurulduğu işyeri olarak tanımlanabilir. Şantiye, Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği'nde tanımlanan yapı alanıdır.

Yapı alanları meskûn mahalde bulunacağı gibi meskûn mahal dışında herhangi bir bölgede de bulunabilir. Meskûn mahal alanlarında çalışanlar için genellikle barınma, yeme içme ve diğer ihtiyaçları karşılanmamaktadır. Aynı şehir içerisinde bulunan çalışanlar diğer sektör çalışanları gibi mesai saatleri içerisinde yapı alanında, diğer saatlerde ise ikamet ettikleri konutlarda bulunmaktadır. Başka şehirlerden gelen çalışanlar bazı durumlarda yapının tamamlanan bölümlerinde kalabilmektedir. Fakat bu durum Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği'nde belirtilen şartları sağlamaması sebebiyle uygun görülmemektedir. COVID-19 sürecinde buna izin verilmemesi sebebiyle bu çalışanların kalacak yer bulması da problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Meskûn mahal dışında bulunan yapı alanlarında ise çalışanların her türlü ihtiyacının karşılandığı mekânlar bulunmaktadır. Dolayısıyla hem çalışma hem yaşam alanı olmaktadır. Bu alanlarda çalışanları kontrol etmek çok daha kolaydır. Tüm bu hususlar dikkate alındığında meskûn mahalde ve dışarısında bulunan yapı alanlarında alınacak bazı salgın önlemleri aynı olmakla birlikte birçoğu da farklı olmalıdır. Çünkü bu iki yapı alanı birbirinden çok farklı olabilmektedir.

Yapı alanında iş güvenliği uzmanı, Sağlık ve Güvenlik Koordinatörü, işyeri hekimi ve sağlık personeli bilgilendirilerek Sağlık ve Güvenlik Planının güncellenmesi ve salgına hazırlık yapılması gereklidir. Bu planda “Muhtemel Risklerin Değerlendirilmesi” başlığı altında kesinlikle COVID-19 veya benzer salgınlar sırasında alınacak önlemler belirtilmiş olmalıdır.

Ayrıca Acil Durum Planları ve Risk Değerlendirmeleri, Resmi makamların tavsiye kararları (özellikle Sağlık Bakanlığı tarafından belirtilen hususlar) ve İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü tarafından yapılan bilgilendirmeler doğrultusunda gözden geçirilerek güncellenmelidir. Bu raporlarda COVID-19 sebebiyle alınacak tedbirlerin yanı sıra çalışanların veya işyerindeki diğer kişilerin salgına yakalanması durumunda atılacak adımların da yer aldığı bir SALGIN EYLEM PLANI oluşturulmalıdır.

Salgına yakalanma riskini artıran faaliyetler, çalışma veya dinlenme alanları ve bu riske maruz kalabilecek çalışanlar belirlenerek, bu kişilerin hastalığa yakalanma riskini en aza indirmek için gerekli olan tüm tedbirler planlanmalıdır. Yapı alanlarında gerekli hijyen şartlarının sağlanması ve dezenfekte işlemlerinin yapılabilmesi amacıyla yeterli sayıda çalışan görevlendirilerek, işlemlerin yapılıp yapılmadığı, yapılan işlemin doğru ve yeterli yapıldığı belirli aralıklarla denetleme işlemleri organize edilmelidir. Salgınla mücadele sürecinde işin yürütümü ile ilgili çeşitli aksamaların yaşanabileceği ve dezenfekte çalışmaları için ek sürelere ihtiyaç duyulabileceği dikkate alınarak iş akış planlarında gerekli değişiklikler düşünülmelidir.

Faaliyetlerin mümkün olan en az sayıda çalışan ile sürdürülebilmesine yönelik düzenlemeler ve çalışma saatleri yapı alanının bulunduğu bölgedeki idarecilerin salgın sürecinde alabilecekleri kısıtlama gibi kararlar dikkate alınarak planlanmalıdır. Ayrıca büyük çalışma ekipleri yerine daha küçük birimlere ayrılmış olan ekipler ve faaliyetlerin sosyal mesafe kurallarına uygun şekilde gerçekleştirilmesine yönelik tedbirler planlamada yer almalıdır.

Yapı işyerlerinde üretimde ve yaşamın devamı için gerekli olan tüm malzemelerin, ihtiyaç ve gıda dahil, işyeri dışından temini ve teslimat işlemleri, toplantı vb. gibi işlemlerin yani mümkün olan faaliyetlerin tamamının elektronik sistemler üzerinden gerçekleştirilmesine yönelik tedbirler planlanmalıdır.

Salgına yakalandığından şüphelenilmesi halinde ilgili çalışanların nasıl izole edileceği ve olası vakaların nasıl raporlanacağı hakkında gerekli süreçler planlanmalı, hangi birimlerden destek alınacağı ve hastanın nereye sevk edileceği konusunda nelerin yapılacağı planlarda geniş şekilde yer almalıdır. Belirtilen hususların tamamlanmasından hemen sonra gerekli koordinasyon ve işbirlikleri de göz önüne alınmalıdır.

Bu işlemlerin takibi ve gerçekleştirilmesinde işverene yol göstermek için hazırlanan Kontrol Listesi ekte verilmektedir. Bu tip kontrol listelerinin kullanılması salgınla mücadelede işverenlere kolaylık sağlayacaktır.

3.SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Dünyada ve Ülkemizde etkili olan ve halen devam eden COVID-19 salgını sebebiyle tüm dünya üzerinde insanların sosyal yaşam alanları, ihtiyaçları ve gündelik yaşamları derinden etkilenmiş ve bu değişimin etkisi ile birçok sektörde daralma ve iş kaybı yaşanmıştır.

Ülkemizin kalkınmasına, GSYH'nın büyümesine katkı sunabilmek ve salgın sürecinde oluşan olumsuz havanın giderilmesine yardımcı olmak amacıyla yapı faaliyetlerine devam edilmelidir. Bu süreçte başta çalışanlar ve aileleri olmak üzere bu sektör ile temas kuran kişilerin sağlığının ve güvenliğinin korunması da zorunludur.

İşverenler, Sağlık Bakanlığı'nın en son tavsiyelerini takip etmeli ve işyerinde COVID-19 enfeksiyonu riskini azaltmak için uygun kontrol önlemlerini belirleyerek uygulamaya geçirmelidir. Planlanan önlemler tüm çalışanlara ve işyerinde bulunanlara iletilmelidir. Yapı işyerlerinde COVID-19'un yayılmasını önlemek için Sağlık Bakanlığının tavsiyelerini dikkate alacak gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmelidir.

Ayrıca işyerlerinde COVID-19 sürecinde çalışanlarda görülmesi muhtemel Ruh Sağlığı Bozukluğu ve Stres yönetilmeli, bunların önlenmesi için her türlü tedbir düşünülmelidir.

Tüm bunların uygulanması sonucunda ne kadar süreceği belli olmayan COVID-19 sürecinde yapı işyerleri açık kalarak faaliyetlerine devam edecektir. Böylelikle bir parçada olsa ülke büyümesine ve istihdama katkı sağlanacak ve toplumda moralin yüksek tutulmasına yardımcı olunacaktır.

KAYNAKLAR

- TC Sağlık Bakanlığı (2021, Mart). COVID-19 Bilgilendirme Platformu [Genel Bilgilendirme]. Erişim adresi: <https://covid19.saglik.gov.tr>
- FOMC Meeting (2020, Temmuz) Federal Reserve [Federal Açık Piyasa Komitesi] Erişim adresi: <https://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/fomcpresconf20200729.htm>
- Belgin Yakışan Mutlu (2020, Mayıs) Anadolu Ajansı [Ekonomi] Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/kovid-19-sonrasi-coken-inaat-sektorunde-toparlanma-sancili-olacak/1846003>
- TÜİK (2021, Mart) Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla, IV. Çeyrek Ekim-Aralık, 2020 [Basın bülteni]. Sayı: 37180

Sosyal Güvenlik Kurumu (2021, Mart). İstatistik Yıllıkları [İstatistikler]. Erişim adresi:
http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari
T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2013, Ekim). Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve
Güvenliği Yönetmeliği : Resmî Gazete Sayısı: 28786

**EDUCATIONAL STUDIES REQUIRED TO BE CARRIED OUT IN THE COVID-19
PROCESS IN BUILDING WORKPLACES**

**YAPI İŞYERLERİNDE COVID-19 SÜRECİNDE YAPILMASI GEREKLİ EĞİTİM
ÇALIŞMALARI**

Asst. Prof. Dr. Mustafa ONÜÇYILDIZ

*Konya Technical University, Engineering and Natural Sciences Faculty, Civil Engineering
Department, Konya-Turkey
ORCID ID: 0000-0003-0811-9017,
monucyildiz@ktun.edu.tr*

Asst. Prof. Dr. M. Tolga ÇÖĞÜRCÜ

*Konya Technical University, Engineering and Natural Sciences Faculty, Civil Engineering
Department, Konya-Turkey
ORCID ID: 0000-0002-2487-797X
mtcogurcu@ktun.edu.tr*

Asst. Prof. Dr. Atila DEMİRÖZ

*Konya Technical University, Engineering and Natural Sciences Faculty, Civil Engineering
Department, Konya-Turkey
ORCID ID: 0000-0003-1672-1630
ademiroz@ktun.edu.tr*

Res. Asst. Abdulkadir SOLAK

*Konya Technical University, Engineering and Natural Sciences Faculty, Civil Engineering
Department, Konya-Turkey
ORCID ID: 0000-0003-0969-8751
abdulkadirsolak@ktun.edu.tr*

Prof. Dr. Mehmet KAMANLI

*Konya Technical University, Engineering and Natural Sciences Faculty, Civil Engineering
Department, Konya-Turkey
ORCID ID: 0000-0003-3708-3084
mkamanli@ktun.edu.tr*

ABSTRACT

Due to the COVID-19 pandemic, which is effective in the world, people's social living spaces, needs, daily and working lives are deeply affected all over the world. As a result, many sectors experience contraction and job losses. Since the building sector is considered as an important branch of economic activity for the Turkish economy as in all countries of the world, many building workplaces, especially outside the residential area, must continue to work. In this way, it is aimed to troubleshoot the deterioration in the economy in part.

In order to provide a healthy and safe working life in the sector where work continues during the COVID-19 global pandemic, and due to the emergence of new risks from COVID-19, the need for additional training for occupational health and safety training of building workplace employees arises. The trainings planned to be given in this context should be organized within the framework of the provisions of the "Regulation on the Procedures and Principles of Occupational Health and Safety Trainings of Employees and the Regulation on The Prevention of Risks of Exposure to Biological

Factors" and in accordance with the topics for the COVID-19 theme. In addition, it is considered important to ensure compliance with mask and social distancing rules and to prefer the distance education model in terms of ambient conditions in these trainings.

In this study, a training program is offered for the purpose of giving information such as the necessary measures in the building workplaces during the COVID-19 process and the work they should carry out in the workplace for building employers and how employees will participate in which measures.

Within the scope of this training program, employees should be given information about the characteristics, health effects, protection and precautions of covid-19 virus and especially personal protective equipment and hygiene should be explained. Employees should learn about behavioral resilience such as coping with stress, protection from mental or physical exhaustion, promoting psychosocial health and minimizing fear.

Keywords: COVID-19, Building Sector, Epidemic, Measures, Workplace Education

ÖZET

Dünyada ve ülkemizde etkili olan ve halen devam eden COVID-19 pandemisi nedeniyle tüm dünya üzerinde insanların sosyal yaşam alanları, ihtiyaçları, gündelik ve çalışma yaşamları derinden etkilenmektedir. Sonuçta birçok sektörde daralma ve iş kaybı yaşanmaktadır. Yapı sektörü, tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi, Türkiye ekonomisi açısından da önemli bir ekonomik faaliyet dalı olarak değerlendirildiğinden özellikle meskûn mahal dışında bulunan birçok yapı işyeri çalışmaya devam etmek durumunda kalmaktadır. Böylelikle ekonomide görülen bozulmaların kısmen olsa da giderilmesi amaçlanmaktadır.

COVID-19 küresel salgını sürecinde çalışmaların devam ettiği sektörde sağlıklı ve güvenli bir çalışma hayatının sağlanması amacıyla ve COVID-19 kaynaklı yeni risklerin ortaya çıkması sebebiyle yapı işyerleri çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine yönelik ilave eğitim ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda verilmesi planlanan eğitimler Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ve Biyolojik Etkenlere Maruziyet Risklerinin Önlenmesi Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde ve COVID-19 temasına yönelik konu başlıklarına uygun şekilde düzenlenmelidir. Ayrıca bu eğitimlerde ortam şartları açısından maske ve sosyal mesafe kurallarına uygunluğun sağlanması ve uzaktan eğitim modelinin tercih edilmesi önemli görülmektedir.

Bu çalışmada, COVID-19 sürecinde yapı işyerlerinde gerekli tedbirler ve yapı işverenleri için işyerlerinde gerçekleştirmeleri gereken çalışmalar ve çalışanların hangi tedbirlere nasıl katılacağı gibi bilgilerin verilmesi için tavsiye amaçlı eğitim programı sunulmaktadır.

Bu eğitim programı kapsamında çalışanlara, COVID-19 virüsünün özellikleri, sağlık etkileri, korunma ve önlemler hakkında bilgiler verilerek özellikle kişisel koruyucu donanım ve hijyen anlatılmalıdır. Özellikle çalışanların stresle başa çıkma, zihinsel veya fiziksel tükenmeden korunma, psikososyal sağlığın teşvik edilerek korkunun en aza indirilmesi gibi davranışsal dayanıklılık hakkında bilgi edinmeleri amaçlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Yapı Sektörü, Yapı İşyerlerinde Salgında Alınacak Önlemler, İşyeri Eğitim

1. GİRİŞ

COVID-19 salgını günümüzde Dünyada ve ülkemizde halen etkili olmaya devam etmektedir. Bu sebeple dünya halklarının sosyal yaşam alanları, ihtiyaçları, gündelik ve çalışma yaşamları derinden etkilenmektedir. Hastalığı önlemek amacıyla gerçekleştirilen aşı çalışmaları devam etmekte, başarılı olanlar kullanıma sunulmaktadır. Mart 2021 itibariyle aşı üretimi ve lojistiği sırasında birçok aksaklık

yaşanmakta ve halen 130'dan fazla ülkede aşının hiç uygulanmadığı bilinmektedir. (United Nations, 2021) COVID-19 salgınının uzun süre devam edeceği, aşılama sayesinde etkinliğinin 2021 yılı sonunda azalacağı tahmin edilmektedir.

COVID-19 virüsü hızla mutasyona uğramakta aşı üretim ve lojistiğinde meydana gelen aksamlar ve aşı karışıklığı günümüzde önemli bir problem olarak görülmektedir. Ayrıca aşının mutasyonlara etkinliği, etkinlik süresi, yan etkileri gibi daha açıklığa tam olarak kavuşturulamamış hususlar, virüsün etkinliğinin 5 yıl kadar daha devam edeceği iddialarını desteklemektedir. Bu sebeple kısıtlamaların uzun süre devam edeceği anlaşılmakta dolayısı ile Yeni Normal hayat terimi ortaya çıkmaktadır.

Ülke yöneticileri salgın ile mücadele edebilmek ve ölüm oranını düşürebilmek amacı ile çeşitli önlemler almak zorunda kalmaktadır. Salgının çok yoğun görüldüğü, ağır hasta sayısının ve can kaybının arttığı bazı ülkelerde tam kapanma uygulanmaktadır. Bu kısıtlamalar sebebi ile başta hizmet sektörü olmak üzere birçok sektörde daralma ve iş kaybı yaşanmaktadır. Kayıpları önleyebilmek amacıyla hükümetler destek programları uygulamakta fakat ekonomilerin küçülmesinin önüne geçilememektedir.

Tüm dünya ekonomisinde önemli olduğu gibi Türkiye ekonomisi açısından da önemli bir faaliyet dalı olan Yapı Sektörünün de COVID-19 virüsü sonrası Yeni Normal yaşıttan etkilenmesi kaçınılmazdır. Artık COVID-19 virüsünden kurtulma imkânımızın olmadığını bilerek bu virüs ile yaşamayı, yaşatmayı, çalışmayı ve çalıştırmayı öğrenmeliyiz.

Yapı sektörü kısıtlamaları dikkate alarak kentsel yerleşim alanları içerisinde kalan işyerlerini kapatmakta veya Kontrollü Sosyal Hayat kurallarını uygulayarak çalışmaya devam etmektedir. Kentsel yerleşim alanlarından uzakta bulunan işyerleri ise kendilerini izole ederek çalışmayı yürütmektedir. Böylelikle yapı sektörü ekonomisinde görülen bozulmaların kısmen de olsa giderilmesi amaçlanmaktadır.

COVID-19 sürecinde çalışmalarına devam etmek isteyen yapı sektörü, işyerlerinde sağlıklı ve güvenli bir çalışma hayatını sağlamak zorundadır. COVID-19 kaynaklı yeni risklerin ortaya çıkması, bu risklerin devam etmesi, ileride buna benzer risklerin çıkma ihtimali sebebiyle yapı işyerleri işverenlerinin ve çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine ilave salgınlarla mücadele yönelik eğitim ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada, COVID-19 ve benzeri salgın sürecinde yapı sektörünün faaliyete devamı edebilmesi için alınması gerekli önlemlerin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için yönetici ve çalışanların hangi konularda nasıl bilgilendirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Yapı işyerlerinde işverenlerin işyerlerinde bilgilendirme ve eğitim ile ilgili gerçekleştirmeleri gereken çalışmalar ve çalışanların hangi tedbirlere nasıl katılacağı gibi bilgilerin verilmesi için tavsiye amaçlı eğitim programı sunulmaktadır.

2. YAPI İŞYERLERİNDE COVID-19 SÜRECİNDE EĞİTİM ÇALIŞMALARI

COVID-19 pandemisi sürecinde sağlıklı ve güvenli bir çalışma hayatının sağlanması amacıyla ve değişen şartlardan kaynaklı yeni risklerin ortaya çıkması sebebiyle yapı alanında bulunanların (yöneticiler, çalışanlar, diğer kişiler...) iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine yönelik ilave eğitim gereği zorunlu olmuştur. Pandemi ile ilgili verilecek olan eğitimler, Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2018) ile Biyolojik Etkenlere Maruziyet Risklerinin Önlenmesi Hakkında Yönetmelik (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2013) hükümleri çerçevesinde, COVID-19 virüsü temasına yönelik konu başlıklarına uygun şekilde düzenlenmelidir.

COVID-19 sürecinde Aile, Çalışma Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı olan İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü ile Türkiye İnşaat Sanayicileri İşveren Sendikası (İNTES) başta olmak üzere diğer kurum ve kuruluşlar tarafından da hazırlanan COVID-19 virüsünden korunmaya yönelik olmak üzere yapı işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği şartlarının iyileştirilmesine ilişkin eğitim programları takip edilmelidir.

COVID-19 sürecinde tüm çalışanların gerekli bilgileri okuması ve anlaması için gerekli eğitim programları hazırlanmalıdır. Planlanan eğitimlerde, çalışanların maruz kalabilecekleri potansiyel pandemi ile Pandemiyi önlemek, kaçınmak ve pandemiden korunmak için gerekli olanlar hakkında bilgi verilmelidir. COVID-19 sürecinde tüm çalışanların yapı işyerlerinde nasıl davranması gerektiği hakkında talimatlar hazırlanmalıdır.

Çalışanlara verilen bilgiler, hazırlanan talimatlar ve yürütülen eğitim programları, kolayca anlaşılabilir yazılı, sözlü ya da görsel olmalıdır. Çalışanların verilen eğitimi sindirdiğini gözleyebilmek amacı ile onların da katılım gösterebileceği yaklaşımlar izlenmelidir. Eğitime üst yöneticiler dahil tüm çalışanlar dahil edilmeli, eğitimde geçen süre çalışma süresinden sayılmalı ve eğitime katılım için teşvik önlemleri düşünülmelidir.

Eğitimler hakkında hem iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin hem de çalışanların görüşleri de dikkate alınmalıdır. Korku ve kaygının artmasını engellemek amacıyla alınan veya alınacak önlemler, pandeminin dünyada ve ülkede yayılımı konuları hakkında çalışanlar düzenli olarak bilgilendirilmelidir. COVID-19 virüsü belirtilerine ilişkin yapılacak bilgilendirmelerde bu belirtilerin söz konusu olması halinde sorumlu personele bildirmeleri için çalışanlar teşvik edilmelidir. Pandemi sürecinde işin yürütümü ile ilgili çeşitli aksamaların yaşanabileceği, işi yetiştirme telaşının sizi ve çalışanlarınızı tehlikeye atabileceği dolayısıyla doğru bir planlama ve uygun tedbirler ile bu durumun engellenebileceği izah edilmelidir.

Eğitimlerin verilmesinde, ortam şartları açısından sosyal mesafe kurallarına uygunluğun sağlanması amacı ile yapı işyerlerinde uzaktan eğitim modeli (özellikle cep telefonları üzerinden) tercih edilebilir. Bu durumda kişilerin eğitime katılımı ve eğitimler sonundaki kazanımları muhakkak kontrol edilmelidir. Yapı işyerlerinde eğitim, çalışma alanında küçük gruplar halinde kısa molalarda ikram eşliğinde verilmelidir. Böylelikle bilgiler hedefe tam ulaşabilecek ve katılım sağlanabilecektir.

Eğitimlerde üst yönetici ve çalışanların pandemi sürecinde yapı işyerleri şartlarının değişimine yönelik olası risklerin değerlendirilmesi için gerekli temel bilgilerin ve değerlendirme sonucu alınacak önlemlerin öğrenilmesi sağlanmalıdır.

Salgın sürecinde çalışanlara hak ve sorumlulukları bildirilmeli, kurallara ve alınan tedbirlere uyulmadığı durumlarda tazminatsız olarak işten çıkarılabilecekleri bildirilmelidir. Çalışanlar kendilerinden nelerin beklendiğini bilmelidir.

2.1 Eğitim Konuları

A- Eğitime katılanlara, COVID-19 virüsü ve özellikleri, COVID-19 virüsünün bulaşma yolları, COVID-19 virüsünün sağlık etkileri, Riskli gruplar, Korunma ve önlemler konularında bilgi verilmelidir.

B- Kişisel hijyen tedbirleri, Etkin el yıkama tekniği ve uygulamalı anlatım, Genel önlemler (Soyunma ve giyinme alanları, duş veya lavabo gibi yerlerde hijyen, temizlik ve çalışanların uyacağı hususlar), Yemek ve dinlenme yerlerinin düzeni, Temas alanlarının dezenfeksiyonu, Ortak kullanılan el aleti, ekipman, araç ve malzemelerin dezenfeksiyonu gibi konularda talimatlar hazırlanarak eğitimler düzenlenmelidir.

C- COVID-19 süreci toplumda stres gibi rahatsızlıklar doğurmaktadır. Bu sebeple çalışanların stresle başa çıkma, zihinsel veya fiziksel tükenmeden korunma, Psikososyal sağlığın teşvik edilmesi ve korkunun en aza indirilmesi gibi davranışsal dayanıklılık hakkında bilgi edinmelerini sağlamaları amacıyla COVID-19 virüsünün sebep olduğu stresörler ve sağlık üzerindeki etkileri, Stresörlere karşı korunma ve mücadele yöntemleri, Stres faktörlerinden korunmada fiziksel ve zihinsel egzersizler, beslenme konuları eğitim sürecinde işlenmelidir.

D- Hastalığın yayılması maske kullanımı ile büyük ölçüde önlenmektedir. Çalışanların pandemi sürecinde kişisel koruyucu donanımlarını nasıl ve ne şekilde kullanacaklarını öğrenmelerini sağlamak amacıyla: Kişisel koruyucu donanım özellikleri, amacı ve yeterlilikleri, Kişisel koruyucu donanımların hijyeninin sağlanması, Kişisel koruyucu donanımların muhafazası ve saklanması, Kişisel koruyucu donanımların kullanım sıklığı, Kişisel koruyucu donanımların uygulamalı kullanımı ve bakımı hakkında eğitim yapılmalıdır. Bu eğitime inşaatlarda kullanılan iş elbiseleri ve kişisel koruyucu donanımların COVID-19 riskine karşı temizlenmesi ve muhafazası konularında da bilgi verilmelidir.

E- COVID-19 sürecinde yeni hazırlanan veya yenilenen risk değerlendirmesi, acil durum planı, sağlık güvenlik planı hakkında çalışanlara bilgi verilmeli ve bu raporlarda önerilerin uygulaması sağlanmalıdır.

F- Çalışanlar, COVID-19 açısından tehlikeli alanlar ve işleri (toplu olarak çalışılan ve kullanılmak zorunda kalınan alanlar, asansör gibi sınırlı kapalı alanlar), COVID-19'dan korunma ve maruziyeti azaltma tedbirleri (Riskin elimine edilmesi-Uzaktan çalışma, Otomasyon sistemleri, Teknik ve mühendislik tedbirlerinin alınması, Kişisel koruyucu donanım kullanımı), Alınan koruyucu tedbirlerin etkinliğinin izlenmesi ve yenilenmesi hususlarında da eğitime tabi olmalıdır.

G- Acil durumlara ilgili olmak üzere her çalışan; acil durum salgın hazırlık ekibi, acil durum salgın eylem planı, şüpheli vaka belirleme ve takip, karantina, izolasyon şartları, sağlık kuruluşuna sevk, iyileşen çalışanın geri dönmesi, işyerinde salgının yaygınlaşması durumu, işyerinin kısmi veya tamamen kapatılması ve acil durum telefonları konularında bilgi sahibi olacak şekilde eğitim düzenlenmelidir.

H- İşyerinde COVID-19 süreci kapsamında yapılan düzenlemelerden ve konulan kurallardan çalışanlar haberdar edilmeli, planlanan yeni düzene ve kurallara uymaları sağlanmalıdır. Bununla alakalı; yeni çalışma düzeni, yapı alanında sosyal mesafe kuralı ve uygulaması, temasın azaltılması için yemekhane, yatakhane ve sosyal tesis kuralları, yapı sahasına giriş ve çıkış kuralları, izin kullanımı ve izinden geri dönenlere uygulanacak önlemler, yeni iletişim yöntemleri, ziyaretçi ve müşterilere ilişkin düzenlemeler, nakliye ve taşıma işlemleri hususunda bilgi aktarılmalıdır.

I- Yapı alanında çeşitli yerlerde bulundurulmuş COVID-19 bilgilendirme yönlendirme, uyarı ve ikaz işaretlemelerini tanıtmak, yerlerini bildirmek ve bu işaretlemeler doğrultusunda talimatlara uyulmasını sağlamak için eğitimler düzenlenmelidir.

J- Tek kullanımlık maske eldiven gibi kişisel hijyen malzeme atıklarının toplanması, taşınması, depolanması ve bertarafında izlenecek yolun ve bu süreçte kişisel korunmanın ve çevrenin korunması konularında bilgi verilmelidir. Bu amaçla; atık yönetimi ile ilgili olası tehlikeler tanıtılmalı, atıklara yönelik izolasyon ve muhafaza prosedürleri ile atıkların nakliyesi konuları açıklanmalıdır.

K- Hastalığa yakalandığından şüphelenilmesi halinde ilgili çalışanların kime haber vereceği, bu aşamada nasıl hareket etmesi gerektiği, nasıl izole edileceği ve olası vakaların nasıl raporlanacağı hakkında çalışanlara eğitim verilmelidir.

3. SONUÇLAR VE TARTIŞMA

COVID-19 virüsü tespit edildiği ilk günden bu yana insanoğlunu etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir. Bu virüs nedeniyle günümüz dünyasında pandemi döneminde nelerin yapılabileceği araştırma konusu olmaktadır. Bu sayede gerekli önlemler ileri sürülürken sadece COVID-19 virüsü değil ileride karşımıza çıkabilecek başka virüslerin sebep olacağı salgınlar da düşünülmektedir.

Çalışmamızda, COVID-19 virüsü sonrası Yeni Normal hayata dolayısıyla çalışma hayatına da Yeni Normal şartları altında devam edeceğimiz göz önüne alınmıştır. Salgın döneminde çalışma hayatımızı planlamamız ve bu plana göre hareket etmemiz önemli görülmektedir. Bu planın üst yöneticiler dahil olmak üzere çalışanlara izahı gerekli görülmektedir.

Çalışmada, Yapı İşyerlerinde salgın eylem planlarına uyarlanmak üzere eğitimin nasıl olması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Verilecek eğitimlerin hangi konuları kapsamaması gerektiği, çalışanların nasıl bilgilendirilmesi gerektiği hususlar üzerinde durulmaktadır. Böylelikle salgınla mücadelede bir adım daha kazanabileceğimiz vurgulanmaktadır.

Verilecek eğitimler sayesinde Yapı Sektörü çalışanları bilgilendirilecek, işyerlerindeki davranış ve tutumları salgın dönemine uygun olacak sonuçta işyerlerinde devamlılık sağlanacak ve işyeri açık kalarak çalışmaya ve ekonomiye katkı vermeye devam edecektir.

KAYNAKLAR

Secretary-General António Guterres, United Nations News (2021, Şubat) Erişim Adresi: <https://news.un.org/en/story/2021/02/1084962>

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2018, Mayıs) Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2013, Haziran) Biyolojik Etkenlere Maruziyet Risklerinin Önlenmesi Hakkında Yönetmelik

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2020) COVID-19 Sürecinde Sağlıklı ve Güvenli Çalışma Yöntemleri, Şantiye Eğitim Programları

Türkiye İnşaat Sanayicileri İşveren Sendikası (2020, Kasım) Ortak Yarınlara Sunumu

**EVALUATING DISTANCE EDUCATION FOR TEACHER TRAINING IN THE COVID-19
PANDEMIC PROCESS**

Prof. Dr. Muhlise COŞGUN ÖGEYİK

English Language Teaching Department, Faculty of Education, Trakya University, Edirne, Turkey

ORCID ID: 0000-0002-0029-6409

muhlisecosgun@trakya.edu.tr

ABSTRACT

Distance education has been recognized as an important training network since the beginning of the 21st century. The purpose of distance education is to train individuals from different groups to overcome the challenges of formal educational settings. Virtual learning through distance education has been offering education opportunities especially for individuals who have technology and communication facilities. However, during the COVID-19 pandemic days, the education institutions all over the world have adopted their education systems to virtual learning settings by offering new methods and mode of learning. It is a sudden and unpredicted switch from face-to-face education to virtual education. Therefore, the purpose of this study was to investigate the efficiency of virtual education and to discuss the outcome of webcast applications. The participants of the study were twenty seven student teachers attending the third year of an English Language Teaching program at a Turkish state university. The data were collected through interview questions. The content analysis of the qualitative data displayed that most of the participants, concerning the pedagogical functions of distance education, did not have a positive attitude towards virtual learning. They declared that virtual learning did not improve their higher-level competencies such as thinking skills, motivation, analysis, and etc.

Keywords: COVID-19, distance education, virtual learning, teacher training

ONLINE EXAM SESSIONS DURING COVID-19 PANDEMIC DAYS

**COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE UZAKTAN EĞİTİMDE ÇEVİRİMİÇİ SINAVLARIN
UYGULANMASI**

Prof. Dr. Muhlise COŞGUN ÖGEYİK

English Language Teaching Department, Faculty of Education, Trakya University, Edirne, Turkey

ORCID ID: 0000-0002-0029-6409

muhlisecosgun@trakya.edu.tr

ABSTRACT

Technology and the internet are the attached and indispensable pairs of distance education. The internet is accessible for endless resources in educational settings. During COVID-19 days, there has been a sudden shift from face-to-face education to distance education all over the world. Therefore, the use of technology and the internet has been crucial for educators and students. In some cases, numerous advantages of this new education system cannot be disregarded in terms of quick accessibility to the resources anytime and anywhere. However, there might be some drawbacks of such quick accessibility in some cases; for instance, choosing the appropriate internet resources for their tasks, using the internet documents as their own products without any effort, cheating intentionally or unintentionally during online exam sessions, and etc. Therefore, in this paper, students' perceptions of using the internet resources were investigated. The participants of the study were the student teachers of English attending English Language Teacher training program at a Turkish university. The findings displayed that the student teachers use the internet for their tasks actively but mostly unconsciously.

Keywords: the internet resources, distance education, online exams, advantages and disadvantages of the internet, COVID-19 pandemic days

ÖZET

İnternet kullanımı, uzaktan eğitimde bilgiye erişilebilirliği sağlayan önemli bir araçtır. İnternetin sınırsız kaynaklara ulaşmak için olanak sağlaması, yüz yüze eğitimden ani bir kararla uzaktan eğitime geçildiği COVID-19 pandemi günlerinde de tüm dünyada öğretmenler ve öğrenciler için eğitimin vazgeçilmez bir unsuru olarak yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Bilgiye zaman ve mekan gözetmeksizin hızlı erişim olanağı sağlaması, uzaktan eğitimin en önemli avantajı olmasına rağmen bu hızlı erişimin bazı olumsuz sonuçları da ortaya çıkabiliyor; örneğin, doğru kaynağa uygun internet platformundan ulaşamamak, öğrencilerin bazı kaynakları kendi kaynaklarıymış gibi kullanarak bilinçli ya da bilinçsiz aşırma eylemine yönelmek, çevrimiçi sınav esnasında internet kaynaklarına başvurarak kopya çekmek gibi davranışlarla sonuçlanan yönelimler, internetin olumsuz kullanımları arasında sayılabilir. Bu çalışmada da bir devlet üniversitesinde eğitim gören öğretmen adaylarının, genel olarak internet kullanımı ile algıları değerlendirilmiş olup, çevrimiçi sınav esnasındaki tutumları incelenmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde öğretmen adaylarının, yaygın bir biçimde bilgiye ulaşma çabası ile interneti kullandıkları görülmüştür. Bununla birlikte uzaktan eğitim sürecinde yapılan çevrimiçi sınavlar esnasında da, internet kullanımı ile bazı katılımcıların aşırma yöneldikleri gözlemlenmiştir.

Anahtar sözcükler: internet kaynakları, uzaktan eğitim, çevrimiçi sınav, internetin avantajları ve dezavantajları, COVID-19 pandemi süreci

GİRİŞ

Günümüz eğitim uygulamaları arasında yer alan uzaktan eğitim modeli, bireylerin eğitim olanaklarına ulaşmasını sağlaması yönünden önem taşımaktadır. Uzaktan eğitimin önemli bir parçası olarak görülen internet kullanımı ise bireyin bilgiye ve sınırsız kaynağa ulaşmasını sağlamaktadır. İnternet ağı

milyonlarca bilgisayarın ve dolayısıyla bilginin ortak buluşmasıdır ve birçok alanda etkili bir biçimde kullanılmaktadır (Mike, 1996; Gillette, 1996). Eğitim dünyasına internetin dahil olmasıyla, eğitim dünyasındaki paydaşlara sınırsız bilgi sağlayarak ve dolayısıyla sürekli öğrenme olanakları sunarak bilgiye dayalı küresel alana da katkı sağlamaktadır (Todd, 1996; Junco, 2012). Bu açıdan ele alındığında, internetin motive edici gücü, eleştirel düşünceye yaptığı katkı, problem çözme becerisi kazandırması, iletişim becerisini geliştirmesi, işbirlikçi becerileri geliştirmesi gibi birçok konuda üstün bir gereç olduğu göz ardı edilemez (Owston, 1997; Akkoyunlu ve Yılmaz, 2005; Qin, ve Ren, 2018). Dil eğitimi alanında da internet yaygın olarak kullanılmaktadır. Öğrencinin, gerek sınıf içinde gerek sınıf dışında yabancı dilde yazılı ve sözlü veriye ulaşması, dil öğrenme aşamasında dil edinimi ve öğrenimini kolaylaştırmaktadır ve öğrencinin öğrenme sürecine etkin katılımını sağlamaktadır (Kern, 1995; Kasanga, 1996; Brandl, 2002; ; Zarei ve Ashtiani, 2016).

Söz konusu bu yapıcı özelliklerine rağmen, internet kullanımının eğitim dünyasında bir takım olumsuzluklarından da söz etmek gerekir. Öncelikle, ağ içerisinde çok fazla bilginin yer alması, öğrencinin özgün bilgiye ulaşmasında karmaşaya neden olabiliyor (Hawi ve Samaha, 2016). Bilgiye ulaşma bile çoğu zaman bilginin analiz edilmesi ve gerektiği yerde ve gerektiği kadar kullanılmasında engel yaratabiliyor (Wood, 2004). Bu nedenle bilinçsiz kullanma aşamasında yaşanabilecek sorunlara karşı internet kullanma becerisi kazandırılması gereken önemli beceriler arasındadır (O'Hanlon, 2002; Shirvani, 2014). Önemli bir başka olası sorun ise her türlü internet kaynaklarının ulaşılabilirliği konusudur (Waycott et al., 2012). Bu sorun, öğretmenlerin ve öğrencilerin her zaman doğru kaynağı kullanamamasına neden olabilmektedir. Özellikle, öğrencilerin bilindik veya bilinmedik sitelerden hazır kaynaklara ulaşma çabası, kendi yaratıcılıklarını bir kenara atarak, hazır materyali kendi ürünleri gibi kullanmaları bilinçli veya bilinçsiz intihale zemin hazırlamaktadır. Örneğin, bazı durumlarda öğrencilerin bir kitabı veya eseri okumak yerine, internette hazır bulunan özeti veya eleştiri yazısını okuyarak kendi ürünü gibi sunmuş olması karşılaşılabilecek durumlar arasındadır.

Bilindiği gibi tüm dünyada, 2020 yılında COVID-19 salgınından dolayı ani ve zorunlu bir biçimde uzaktan eğitim modeline geçiş yapılmıştır. Uzaktan eğitim modelinde, öğrencilerin ders içeriklerine daha özgün ve öz yeterliliklerini kullanarak ulaşmaları ve böylece yaratıcılık ve üreticiliklerinin artacağı beklenmektedir (Seiver ve Troja, 2014; Kirkwood ve Price, 2014). Ancak bu tür uygulamaların bir takım sorunlar doğurabileceği kaçınılmazdır; özellikle teknolojinin yeterli kullanılabilmesi ve yüz yüze eğitimdeki gibi dinamik bir tutumla bilgiye ulaşma çabası konularında sınırlılıklar söz konusu olabilir (Hart, 2015; Nagy, 2016). Bu çalışmada da günümüz uzaktan eğitim modelinde yapılan çevrimiçi sınavlarda öğrencilerin internet kullanımı ile ilgili yönelimleri tartışılmaktadır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada öğretmen adaylarının, COVID-19 döneminde sürdürülen eğitim sürecinde internet kullanımı ile ilgili algıları ve özellikle çevrimiçi sınavlarda internete ulaşma ve bilgiyi kullanma yönelimleri ele alınmaktadır. Çalışmanın amacı, günümüzde yaşanan pandemi sürecinde uzaktan eğitimde yaşanan olası sorunları tartışmaktır.

Katılımcılar

Çalışmanın katılımcıları, bir Türk üniversitesinde İngiliz Dili Eğitimi programında öğrenim gören 87 öğretmen adayından oluşmaktadır. Katılımcılar, programın ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarında 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz döneminde çevrimiçi aldıkları alan derslerinde gözlemlenmiştir.

Çalışma, öğretmen adaylarının süreç odaklı internet kullanımları ve vize/final sınavlarında internet kullanımları ile sınırlıdır.

Veri toplama

Veriler, öğretmen adayları ile çevrimiçi derslere, kullanılan çevrimiçi programına, uzaktan eğitim modelinin işlerliğine yönelik yapılan görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Öğretmen adaylarına açık uçlu sorular sorulmuştur ve yanıtları rapor edilmiştir. Katılımcı sayısı fazla olduğu için birebir görüşme oturumları düzenlemek yerine, katılımcıların sorulara yazılı olarak yanıt vermeleri istenmiştir. Yanıtlar toplanıp değerlendirildikten sonra dönem sonunda çevrimiçi oturum düzenlenerek karşılıklı görüşme de yapılmıştır. Sınavlara yönelik veriler ise sınav sorularına verilen yanıtlar üzerinden değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Öğretmen adaylarının görüşlerini almak için sorulan açık uçlu sorular ve rapor edilen yanıtlar aşağıda sunulmuştur:

- *Bir öğretmen adayı olarak uzaktan eğitim modeli ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?*

Öğretmen adaylarından bu konuda genel olarak uzaktan eğitimin faydalı olduğu ve faydalı olmadığı şeklinde iki grupta toplanabilecek yanıtlar alınmıştır. Ancak 87 öğretmen adayının çoğunluğu uzaktan eğitimin, öğretmen yetiştirmede faydalı olmadığını dile getirirken, küçük bir bölümü ise evden çıkıp okula yetişme zorunluluğu olmadığı için ve sabahları erken uyanmak zorunda kalmadıkları gibi gerekçelerle uzaktan eğitimi desteklediklerini dile getirmişlerdir.

- *Çevrimiçi eğitim hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?*

Öğretmen adaylarının bu konuda en fazla üzerinde durdukları konular çevrimiçi eğitimin olumsuz yönleridir. Genellikle, yüz yüze eğitimdeki gibi sıcak bir atmosfer yakalayamamak, göz kontağı kuramamak, vücut dili kullanamamak, sınıf arkadaşları ile tartışma ortamına verimli bir biçimde girememek, bir mikrofon ve kamera düzeneği ile yapılan etkileşimin, yüz yüze yapılan etkileşim ile aynı olmaması, internet kesintileri nedeni ile sınıftan atılmaları, vb. gibi olumsuzluklar dile getirilmiştir. Ancak dersler kayıt altına alındığı için ders içeriğini kerelerce izleme olanağı sağlaması açısından, çevrimiçi derslerin faydasını da vurgulamışlardır.

- *İnternet kullanımını nasıl tanımlarsınız?*

Çoğu katılımcı, internetin bir araç olduğunu ama bir amaç olmadığını ve kütüphanelerin yerine geçen bir konum olduğunu belirtmiştir. İnternet için ansiklopedi metaforu kullanarak internetin çok amaçlı bir ansiklopedi olduğunu dile getiren katılımcılar, internet aracılığı ile her konuda zaman ve mekan gözetmeksizin bilgiye ulaştıklarını belirtmişlerdir.

- *İnternetin avantaj ve dezavantajlarını karşılaştırır mısınız?*

Çoğu katılımcı internetin özellikle günümüz dünyasında her türlü bilgiyi barındıran sınırsız bir ağ olduğunu vurgulayarak sınırsız kaynaklara erişim sağlayan bir dünya, iyi bir eğitim kurumu ve hatta ideal bir öğretmen olduğunu belirtmişlerdir. Ancak internetin kitap okuma alışkanlığını bozduğunu, bazı bilgilerin çok yanıltıcı olduğu ve bilgi kirliliği yarattığı konusunu da dile getirerek daha bilinçli internet kullanılmasını vurgulamışlardır.

- *Sınavların çevrimiçi yapılması konusunda ne düşünüyorsunuz?*

Öğretmen adayları, sınavların çevrimiçi olması ile ilgili yalnızca iki konuyu dile getirmişlerdir: sınav süresini yetiştirememek kaygısı yaşadıkları ve klavye kullanarak yazdıkları için kendilerini rahat

hissetmedikleri. Bu tür kaygıların dışında herhangi bir olumsuzluğa değinilmemiştir. Sınavların çevrimiçi yapılması ile ilgili dile getirdikleri bu tür olumsuzluk dışında çevrimiçi sınavlar ile ilgili genel olarak hiçbir sorun yaşamadıklarını vurgulamışlardır.

Öğretmen adaylarının çevrimiçi sınav sorularına verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde, bazı öğretmen adaylarının sınav esnasında ya uzaktan eğitim platformunda yer alan ders notlarına ulaşma çabasına girdikleri ya da internet araştırması yaparak herhangi bir siteden sınav anında elde ettikleri bilgiyi kopyala yapıştır yöntemi ile sınav sorularına yanıt verdikleri görülmüştür. İnternet ağı içerisinde herhangi bir kaynaktan öğretmen adayının elde ettiği bilgiyi kullanma çabası, çevrimiçi sınav esnasında intihal eylemi ile sonuçlanmıştır. Öğretmen adayının yazdığı bir cümle kopyalanıp arama motorunda arandığında, sınav sorusuna yazdığı metinle ya birebir aynı olarak ya da biraz değişiklik yapılarak internet sitelerinde bulunmuştur. Bu açıdan değerlendirildiğinde, çevrimiçi sınavların öğrencinin gerçek performansını ve bilgisini ölçmediği sonucuna varılmaktadır.

TARTIŞMA

Bu çalışmada, COVID-19 döneminde zorunlu olarak yapılan uzaktan eğitim modeli ve eğitimin uygulanması ile ilgili değerlendirmeleri yapmak için öğretmen adaylarının görüşleri ele alınmıştır. Öğretmen adayları ile yapılan görüşmeler genel olarak uzaktan eğitim modeli hakkındaki düşünceleri, çevrimiçi yapılan derslere yönelik öğretmen adaylarının bakış açıları, bu bağlamda başvurdukları önemli bir kaynak olarak nitelendirilen internet kullanımına yönelik algıları ve uzaktan eğitim modelinin bir parçası olarak çevrimiçi sınavların verimliliğine yönelik konularla sınırlandırılmıştır.

Katılımcıların görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde, uzaktan eğitim uygulamalarının, öğretmen adaylarının bilgiye ulaşma, mesleki gelişim, mesleki yeterlilik açısından olumlu etkilerinin olmadığı görülmektedir. Bilindiği üzere uzaktan eğitim, günümüzde dijital dünyanın önemli bir parçası haline gelmiştir. Söz konusu bu yaygınlık, uzaktan eğitimin her alanda verimli sonuçlar doğuracağı anlamına gelmeyebilir. Öğretmen adaylarının düşünceleri değerlendirildiğinde, özellikle öğretmen eğitiminde uzaktan eğitimin çok fazla verimli olmadığı tartışılabilir. Öğretmen adaylarının olumsuz yargıları, gerçek sınıf ortamında var olan birlikte olma duygusu, göz kontağı, vücut dili, tartışma zemini, anlık bilgiye ulaşmak gibi bazı olguların sanal ortamda çevrimiçi bile olsa yaşanmadığını göstermektedir.

Öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerde genelde internet kullanımı ve özelde dersler açısından internet kullanımını değerlendirmeleri de istenmiştir. Bu bağlamda verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde, öğretmen adayları, internetin çok önemli bir veri kaynağı olduğunu vurgulayarak, donanımlı bir ansiklopedi, ideal bir öğretmen, iyi bir eğitim kurumu gibi metaforlar kullanarak internetin olumlu yönlerini öne çıkarmışlardır; ancak internetin yanıltıcı bilgiyi barındırdığına da dikkati çekerek internet kullanımı konusunda bilinçli olduklarını dile getirmişlerdir.

Uzaktan eğitimin önemli bir parçası olan internet ile ilgili bu kadar bilinçli olmalarına rağmen, katılımcıların bir kısmının sınavlara verdikleri yanıtlar incelendiğinde çevrimiçi sınav esnasında çok fazla internet kaynağına ve eğitim platformunda yüklü olan ders paketlerine başvurma çabası içine girdikleri ve aşırma yaptıkları tespit edilmiştir. Çevrimiçi sınavların verimliliği ile ilgili sorulan soruda, öğretmen adayları yalnızca zamanı verimli kullanma ve klavye kullanarak sınavların yanıtlarını yazmak konusu dışında hiçbir olumsuz düşünce belirtmemişlerdir; başka bir deyişle, öğretmen adaylarının uzaktan eğitim ile yapılan çevrimiçi derslere yönelik dile getirdikleri olumsuz düşünceler, çevrimiçi sınavlar için yansıtılmamıştır. Bu durumda şu sonuca varılabilir: öğretmen adayları her ne kadar internetin verimli bilgi kaynağı olmasının yanı sıra bilgi kirliliği barındırdığını düşünseler de, sınav

kaygısı ile çevrimiçi sınav esnasında interneti başvuracakları verimli bir kaynak olarak görüp çevrimiçi sınavlar konusunda olumsuz düşüncelerini dile getirmemişlerdir.

SONUÇ

Sonuç olarak, uzaktan eğitim modeli ve çevrimiçi dersler öğretmen adayları tarafından benimsenmeyen, mesleki gelişime katkı sağlamayan uygulamalar olarak değerlendirilse de, çevrimiçi sınavlar genel olarak olumsuz bir uygulama olarak değerlendirilmemiştir. Ayrıca internet kullanımı ile ilgili her ne kadar bilinçli olsalar da çevrimiçi sınavların olumsuz bir neticesi olacak şekilde sınav esnasında internette arama motorlarına başvurmadan çekinmemişlerdir. Genel olarak değerlendirmek gerekirse, uzaktan eğitim modeli öğretmen yetiştirme sürecinde çevrimiçi ders olanağı ve kaynaklara ulaşma zemini sağlasa bile çok fazla etkin ve verimli bir uygulama olduğu söylenemez. Özellikle uzaktan eğitim modelinde bilgi ölçme ve değerlendirme aracı olarak kullanılan çevrimiçi sınavlarda bazı öğrencilerin intihale başvurdukları, bilgiyi aşırma çabası içine girdikleri göz önüne alınırsa çevrimiçi sınavlar ile gerçek bir ölçme değerlendirme yapılmış sayılamaz. Bu tür uygulamalar bilgiye ulaşmaktan, yaratıcı ve özerk öğrenen eğitiminden çok eğitimde körleşmeye ve yozlaşmaya neden olabilir.

KAYNAKÇA

- Akkoyonlu, B., Yılmaz, M., 2005. Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeyleri ile internet kullanım sıklıkları ve internet kullanım amaçları. *Eğitim Araştırmaları*, 19 (5):1-14.
- Brandl, K. 2002. Integrating internet-based reading materials into the foreign language curriculum: from teacher to student-centred approaches. *Language & Technology*, 6: 87-107.
- Gillette, D. H. 1996. Using Electronic Tools to Promote Active Learning. *New Directions for Teaching & Learning*, 67: 59-70.
- Hart, J. 2015. *2014 Top 100 Tools*. Retrieved March 27, 2020 from <http://c4lpt.co.uk/top100tools/>
- Hawi, N. S., Samaha, M. 2016. To excel or not to excel: strong evidence on the adverse effect of smartphone addiction on academic performance. *Computers & Education*, 98: 81-89.
- Junco, R. 2012. Too much face not enough books: the relationship between multiple indices of Facebook use and academic performance. *Computers in Human Behavior*, 28:187-198.
- Kasanga, L. A. 1996. Peer interaction and second language learning. *Canadian Modern Language Review*, 52 (4): 611-639.
- Kern, R. 1995. Restructuring classroom interaction with networked computers: Effects on quantity and quality of language production. *Modern Language Journal*, 79 (4): 457-476.
- Kirkwood, A., Price, L. 2014. Technology-enhanced learning and teaching in higher education: What is 'enhanced' and how do we know? A critical literature review. *Learning, Media and Technology*, 39(1): 6-36.
- Mike, D. 1996. Internet in the schools: A literacy perspective. *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 40 (1): 1-13.

- Nagy, J.T., Bernschütz, M. 2016. The impact of webinar-webcast system on learning performance. *Education Information Technology* 21: 1837–1845.
- O'Hanlon, N. 2002. Net knowledge: Performance of new college students on an Internet skills proficiency test. *The Internet and Higher Education*, 5 (1): 55-66.
- Owston, R. D. 1997. The world wide web: a technology to enhance teaching and learning? *Educational Researcher*, 26: 27-34.
- Shirvani, H. 2014. Do your elementary mathematics methodology class correspond to constructivist epistemology? *Journal of Instructional Psychology*, 36(3): 245- 258.
- Seiver, J. G., Troja, A. 2014. Satisfaction and success in online learning as a function of the needs for affiliation, autonomy, and mastery. *Distance Education*, 35(1): 90–105.
- Todd, S. 1996. Going global desktop video conferencing with CU-SeeME. *Learning and Leading with Technology*, 14: 57-61.
- Waycott, J., Bennett, S., Bishop, A., Dalgarno, B., Kennedy, G. 2012. Implementing Web 2.0 technologies in higher education: A collective case study. *Computers & Education*, 59(2): 524–534.
- Wood, G. 2004. Academic original sin: plagiarism, the internet, and librarians. *The Journal of Academic Librarianship*, 30 (3): 237-242.
- Zarei, A. A., Ashtiani, B. 2016. The viability of students' self-regulated learning in Iranian EFL context. *International Journal of Humanities and Cultural Studies*. 3(1): 1488-1508.
- Zhang, Y, Qin, X., Ren, P. 2018. Adolescents' academic engagement mediates the association between internet addiction and academic achievement: the moderating effect of classroom achievement norm. *Computers in Human Behavior*, 89: 299-307.

REVIEW OF SCIENTIFIC PUBLICATIONS ON COVID 19 TREATMENT

M.D. Cemile UYAR

*MD, Evliya Çelebi Training and Research Hospital, Infectious Disease Department, Kütahya, Turkey.
ORCID ID: 0000-0003-2052-1359
cemileuyar@hotmail.com*

ABSTRACT

INTRODUCTION: Corona virus disease 2019 (COVID 2019) has affected the whole world for about 1 year, and its treatment has not yet been definitively found. In this study, we aimed to evaluate scientific publications on COVID 19 treatment.

Materials and methods: METHOD: Through the SCOPUS database (<http://www.scopus.com/>), which is the largest abstract and citation place of the literature, all publications between 2019-2021 can be viewed via "article title" ("SARS Cov-2", "COVID-19").), "COVID 19", "NCOV-2019", "NCOV 2019") and "treatment" were scanned.

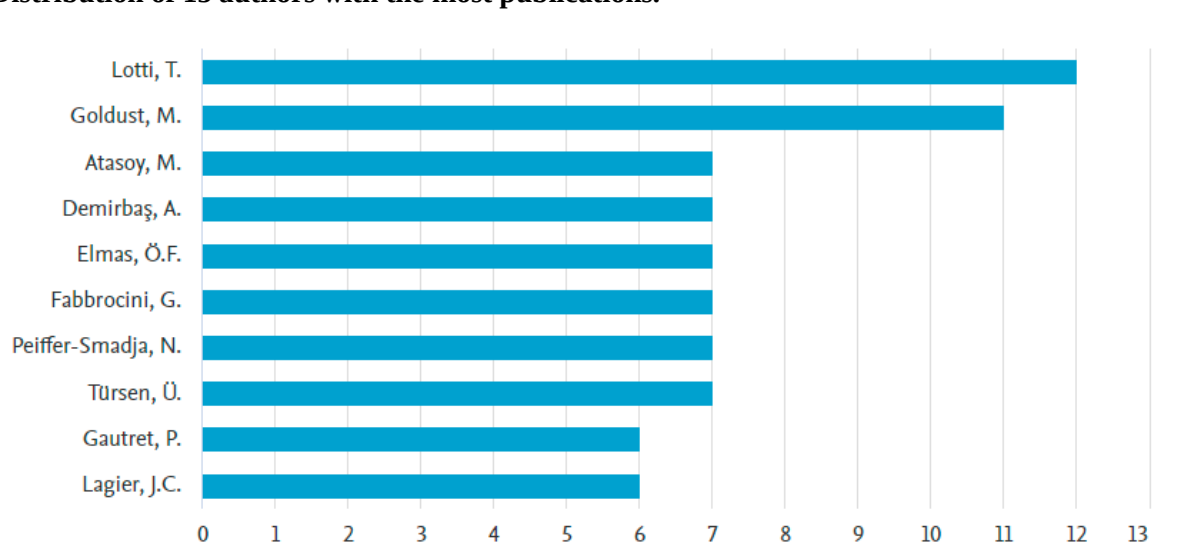
RESULTS: A total of 81771 articles were published about COVID, and 2720 (3.3%) of them were about treatment. 1 in 2019, 2231 in 2020, 488 in 2021. Authors who publish more on this subject; Lotti, T, (12), Goldust, M. (11), Atasoy, M. (7), Demirbaş, A. (7) and Elmas, Ö.F. (7). 3 authors from our country entered the top 5. 1429 of the articles were research articles and 536 were compilation. Most articles were published in Dermatologic Therapy (48), Medical Hypotheses (42) Trials (30). Huazhong University of Science and Technology (53), Harvard Medical School (52), Tongji Medical School (49), Inserm (48) Inserm Tehran University of Medical Sciences (43) were the institutions with the highest number of publications. United Picture (621), China (491) and Italy (285) were the top 3 countries with the most publications. Our country, on the other hand, in the ranking of the number of publications; It was the 11th post with 95 posts. 2458 of the publications were published in English, and there are also publications in Spanish, Spanish, Russian and German. Medicine (2,203), Biochemistry, Genetics and Molecular Biology (409), Pharmacology, Toxicology and Pharmacy (379), Immunology and Microbiology (237) and Nursing (90) were the most publications.

CONCLUSION: COVID 19 articles on treatment have a rate of 3.3% among all COVID 19 articles, and this number is very low. Scientific productivity in this area needs to be increased.

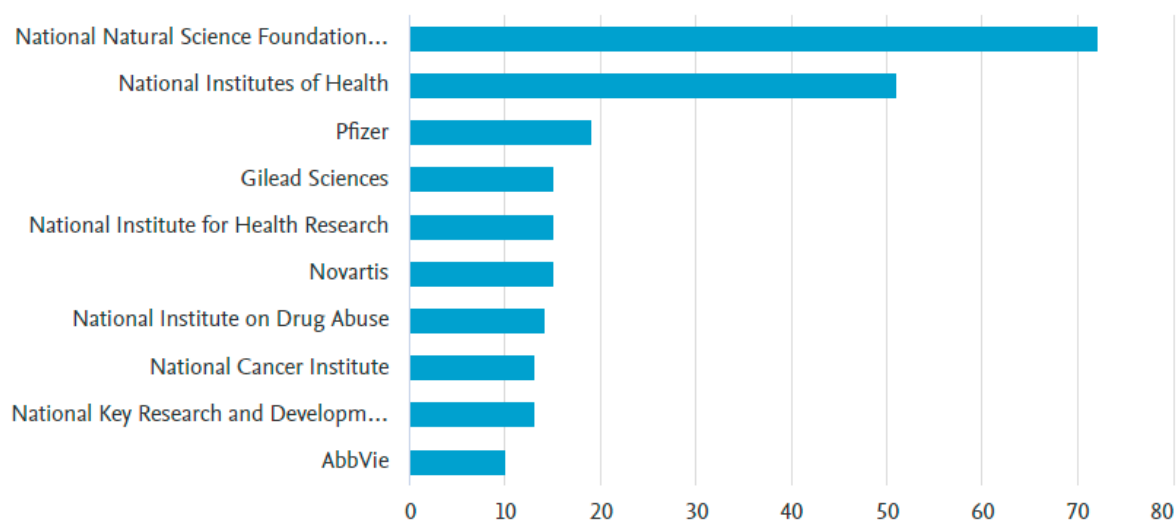
Keywords: Scientific productivity, COVID-19, SARS-COV-2, treatment.

Grafic 1. Distribution of 15 authors with the most publications.

Distribution of 15 authors with the most publications.

Graphic 2. Distributions of sponsor companies.

References

1. <https://covid19.who.int/> [Access date: 01.03.2021]
2. <http://www.scopus.com> [Access date: 01.03.2021]

**THE FAMILY RESILIENCE MODEL FOR FAMILIES WITH RARE DISEASES DURING
THE COVID-19 PANDEMIC**

Teac. Asst. Merve Deniz PAK GÜRE

Baskent University, Health Sciences Faculty, Social Work Department, Ankara, Turkey.

ORCID ID: 0000-0001-7060-3729

mdpak@baskent.edu.tr

ABSTRACT

Background: Approximately 30 million people in the European Region; 5 million people in Turkey and 300 million rare disease patients worldwide has been among the most vulnerable population groups during the COVID-19 pandemic. The COVID-19 Pandemic has had serious adverse effects on patients with rare diseases and their families. Relationships and interactions in the family system were also negatively affected during the pandemic process. Family resilience is critical in developing responses.

Purpose: The purpose of this study is to present a family resilience model to solve the problems in the families of people with rare diseases during the COVID-19 pandemic process.

Methodology: The reports on web pages of civil society organizations working in rare disease advocacy in Europe, America, and Turkey that reveal family experiences of rare diseases patients in the COVID-19 pandemic were examined. Content analysis was performed on these reports through the MAXQDA program. The data were first coded, then the themes were created by bringing together the codes related to each other. Then, these themes were tried to be explained.

Results: During the COVID-19 pandemic, it was found that families experienced difficulties in accessing health services, social services, and care services. Families had financial difficulties, problems in accessing mental health services, and conflicts in family relationships. To increase the resilience of families, a model was created to support the family's response to difficulties. This model includes organizational structure, communication processes, and problem-solving strategies to strengthen families.

Conclusion: Developing family services delivery systems is vitally important in supporting rare disease patients and families.

Keywords: Rare diseases, COVID-19, Family Resilience, Social work with families.

**SCHOOL CLOSURE DECISIONS OF HIGH AND LOW-GDP OECD COUNTRIES DURING
THE COVID-19 PANDEMIC**

Teac. Asst. Dr. Kutay UZUN

Trakya University, Faculty of Education, Department of English Language Teaching, Edirne, Turkey.
ORCID ID: 0000-0002-8434-0832
kutayuzun@trakya.edu.tr

ABSTRACT

When the Covid-19 pandemic hit the world in 2020, a first reaction by many countries was to close the places that had the potential to be crowded, which was necessary to slow down the spreading virus. However, it is known that different economies reacted differently or in different times to the pandemic and a vast amount of economic and educational data that have been published during the period are yet to be explored. In this respect, this study aims to compare the school closure decisions of OECD countries in the high and low ends of the gross domestic product (GDP) ranking. In relation to this, if those decisions differed according to the school life expectancy levels in those countries were also explored. The data sources used in the study were provided by OECD and UNESCO. The OECD countries that were one standard deviation or more above the mean GDP were taken as high-GDP while those that were one standard deviation or below were taken as low-GDP countries. The changes in the school closure decisions over time were also compared regarding two groups. The results were discussed in the conclusion section of the study, bearing implications regarding the relationship between education and economy.

Keywords: Covid-19, Gross Domestic Product, School Status, School Life Expectancy

**A WEB APPLICATION TO SUPPORT REMOTE LANGUAGE EDUCATION AND
RESEARCH DURING THE PANDEMIC**

Teac. Asst. Dr. Kutay UZUN

Trakya University, Faculty of Education, Department of English Language Teaching, Edirne, Turkey.
ORCID ID: 0000-0002-8434-0832
kutayuzun@trakya.edu.tr

ABSTRACT

The Covid-19 pandemic continues to make the lives of students, teachers and researchers more difficult through distance education. In this period, students lack the social aspect of learning to a large extent and are on their own for most parts of learning. Teachers have less frequent opportunities to build positive rapport with their students and foster learning. Educational researchers are faced with much less controlled environments in their experiments and collecting data from student and/or teacher participants has been more difficult than ever. When those difficulties are considered, it becomes self-evident that more support is needed for students, teachers and education researchers alike. For this reason, this study undertakes the task of developing a web application suite which can be remotely used by all stakeholders in language education. As an ongoing project, the web application has a working memory test and several text analyzers such as a verb phrase counter, a sentiment analyzer, a moral strength analyzer and a sentence similarity calculator so far, which have all been confirmed to correlate with second/foreign language text production performance. Such a tool can help language learners receive automated feedback without any human assistance, also reducing the amount of workload for the teachers. Moreover, researchers can utilize the tool for remote data collection since all the algorithms in the suite are research-based. In this presentation, related studies will be reviewed and the web tool will be introduced to researchers. The next steps of development will also be discussed.

Keywords: Automated Feedback, Covid-19, Remote Education, Language Teaching, Language Learning

ÖZET

Covid-19 salgını öğrencilerin, öğretmenlerin ve araştırmacıların hayatını zorlaştırmaya devam etmektedir. Bu dönemde öğrenciler, öğrenmenin sosyal yönünden büyük ölçüde yoksundur ve öğrenmenin çoğunda kendi başınadır. Öğretmenler, öğrencileriyle olumlu bir ilişki kurma ve öğrenmeyi teşvik etme konusunda daha az fırsata sahiptir. Eğitim araştırmacıları, deneylerinde çok daha az kontrollü ortamlarla karşı karşıyadır ve öğrenci ve/veya öğretmen katılımcılarından veri toplamak her zamankinden daha zor olmaktadır. Bu zorluklar düşünüldüğünde, öğrenciler, öğretmenler ve eğitim araştırmacıları için daha fazla desteğe ihtiyaç olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bu çalışma, dil eğitiminde tüm paydaşlar tarafından uzaktan kullanılabilecek bir web uygulama paketi geliştirme görevini üstlenmektedir. Devam eden projede şu ana kadar çalışma belleği testi, fiil cümlecisi sayacı, duygu hesaplayıcısı, ahlaki güç hesaplayıcısı ve cümle benzerliği hesaplayıcısı gibi araçlar geliştirilmiştir. Literatür, bu araçlar tarafından hesaplanan değerlerin tamamının ikinci/yabancı dilde metin oluşturma becerisi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Web aracının dil öğrenenlerin insan yardımı olmadan otomatik geri bildirim almalarına yardımcı olacağı ve öğretmenler için iş yükü miktarını da azaltacağı düşünülmektedir. Ayrıca, paketdeki tüm algoritmalar araştırma temelli olduğundan araştırmacılar da uzaktan veri toplama için bu aracı kullanabilirler.

Bu sunumda uygulamanın geliştirilme süreciyle ilgili çalışmalar incelenecek ve uygulama araştırmacılara tanıtılacaktır. Son olarak, geliştirme sürecinin sonraki adımları tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Dil Öğretimi, Dil Öğrenimi, Uzaktan Eğitim, Otomatik Geribildirim

GİRİŞ

Covid-19 salgını toplumun tüm kesimlerinde ve farklı düzeyde zorluklara sebep olmaya devam etmektedir. Virüsü kontrol altında tutmak için alınan sıkı önlemlerin yanı sıra, sağlık sistemlerinin sınırları zorlanmakta, yeni veya daha önce çok da tercih edilmeyen iş modellerine başvurulmakta ve eğitim her zamankinden daha fazla internet temelli gerçekleşmektedir. Bu değişiklik ve yeniliklerin bazıları toplumları daha gelişmiş problem çözme yöntemlerine iterken, aynı zamanda eğitim ve araştırma bakımından kaçınılmaz bazı problemlere sebep olmaktadır.

Öğrenci-öğretmen ve öğretmen-veli iletişiminde salgın dönemine özel zorluklar daha az yaşansa da, öğretmenlerin iş yükünün artması, dijital uyum ihtiyacının herhangi bir uyarı veya hazırlıksız olmaksızın aniden ortaya çıkması ve iş-ev kavramları arasındaki sınırların netliğini kaybetmesi dolayısıyla eğitim sektörü günümüzde de devam eden problemlerle karşı karşıyadır (MacIntyre, Gregersen, Mercer & 2020). Konuyla ilgili çalışmalar öğretmenlerin teknoloji kullanımı yeterliğinde problemlere işaret etmektedir. Kariyerlerinin başındaki genç öğretmenlerin de, her ne kadar teknolojiyle daha çok iç içe olsalar da, bu problemlerle baş etmek zorunda kaldıkları bilinmektedir. Ayrıca ölçme ve değerlendirme anlamında da, hem biçimlendirici hem de özetleyici değerlendirme noktasında sorunlar yaşandığı görülmektedir. Bunlara ilişkin çalışmaların yer yer yayımlandığı gözlenmektedir (König, Jager-Biela & Glutsch, 2020; Rahim, 2020).

Covid-19 salgınından mesleki anlamda olumsuz etkilenen bir başka grup ise şüphesiz ki araştırmacılar. Uzaktan çalışma sürecinde araştırmacılar, daha çok çalışıp daha az başarı elde etme algısına bağlı biçimde psikolojik olarak zorlanmış, motivasyon kaybı yaşamış ve iş-hayat dengelerinde olumsuzluklara maruz kalmışlardır (Hunt, 2020). Sarah, Oceane, Emily ve Carole'nin (2021) araştırması bu olumsuz etkilerin sebeplerini iş arkadaşlarıyla informal iletişim eksikliği, kaygı veya strese bağlı odaklanma sorunları ve araştırma için uygun olmayan çalışma ortamı olarak özetlemektedir. Konuyla ilgili yapılan çalışma sayısı halen oldukça az olsa da, birçok ülkede görev yapmakta olan araştırmacıların uzaktan çalışma sebebiyle tartışma, görüşme, deney ortamlarından uzak kalması kaçınılmaz olup, salgın döneminde özellikle veri toplama noktasında yaşanan zorluklar bildirilmiştir (ör: Ying & Selvanayagam, 2021).

İlgili alanyazın incelendiğinde ortaya çıkan sonuç pandemi döneminde hem eğitim hem de araştırma sektörünün uzaktan çalışma, teknolojik uygulama ve gereç kullanımının ihtiyaçtan zorunluluğa evrildiği, ölçme-değerlendirme ve veri toplama konularında desteğe ihtiyaç duyduğudur. Şüphesiz ki yabancı dil eğitimcileri, öğrencileri ve araştırmacıları da aynı durumdadır. Bu nedenle, bu çalışma yabancı dil olarak İngilizce öğretmenlerinin, İngilizce öğrenen öğrencilerin ve bu konunun araştırmacılarının yararlanabileceği bir web uygulamasını tanıtmaktadır. Sözü edilen uygulama ile öğrencilerin yazma becerileri bağlamında otomatik biçimlendirici değerlendirmeye maruz kalabileceği, öğretmenlerin iş yükünün azabileceği ve araştırmacıların uzaktan kullanabilecekleri bir veri analiz kaynağı sunulabileceği düşünülmektedir.

WEB TABANLI İNGİLİZCE METİN ANALİZİ UYGULAMALARI

Şu an yaygın şekilde kullanılmakta olan uygulamalar incelendiğinde bunların sayıca az olduğu göze çarpmaktadır. Bu uygulamalardan en sık kullanılan iki tanesinin L2 Syntactic Complexity Analyzer (Lu, 2010) ve Web-based Lexical Complexity Analyzer (Ai & Lu, 2010) olduğu söylenebilir. Aynı araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan web tabanlı uygulamalardan ilki dilbilgisel karmaşıklık analizi yapmakta ve girilen metne ilişkin ortalama cümle uzunluğu, karmaşık ad kökenli yapılar ve bağımlı tümcecikler gibi yapıları 14 farklı sayısal değer olarak göstermektedir. İkinci uygulama olan Web-based Lexical Complexity Analyzer da ilkinin benzer bir mantıkla çalışmakta, girilen metne

ilişkin sözcüksel karmaşıklık veya sözcüksel çeşitlilik düzeyini 25 farklı sayısal değer ile ifade etmektedir. Ayrıca ilgili siteye üye olunarak dilbilgisel karmaşıklık analizi için aynı anda 30, sözcüksel karmaşıklık analizi için aynı anda 200 dosya yüklenebilmekte, sonuçlar tablo olarak alınabilmektedir.

İngilizce metinlerin dil ve söylem anlamında analizini yapan bir başka web tabanlı uygulama Coh-Metrix'tir (Graesser, McNamara, Louwerse & Cai, 2004). Günümüzde www.cohmetrix.com adresinde halen kullanılabilir durumda olan yazılım girilen metne ilişkin 108 değişkeni dil işleme yöntemleriyle hesaplayabilmektedir. Bu değişkenlerin tanımlayıcı, okunabilirlik, bağlaşıklık, sözcüksel çeşitlilik ve dilbilgisel karmaşıklık başlıkları altında toplanabileceği söylenebilir. Yazılımın toplu dosya yükleme özelliği bulunmamaktadır.

Bu bildiride incelenecek son web tabanlı metin değerlendirme uygulaması Cobb (2021) tarafından uzun yıllardır geliştirilmekte olan Compleat Lexical Tutor olarak karşımıza çıkmaktadır. Compleat Lexical Tutor daha çok sözcük odaklı olup girilen metnin sözcük profilini veya seçilen bir derlem ile aranan kelimelerin uyuşma sonuçlarını getirmesinin yanı sıra n-gram analizi ve birkaç psikodilbilimsel teste de ev sahipliği yapmaktadır.

Görüldüğü üzere akademik/egitsel amaçlı kullanılmakta olan ve araştırma tabanlı değişkenler üretme kapasitesine sahip olan web tabanlı uygulama sayısı oldukça azdır. Web tabanlı olmayan benzer veya daha gelişkin uygulamalar bulunmasına karşın, erişim kolaylığı bakımından web tabanlı uygulamalara ağırlık verilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu çalışma kapsamında geliştirilen web uygulaması yukarıda sözü edilen uygulamaların barındırmadığı özelliklere yoğunlaşmakta, onların sağlamadığı değerlendirme değişkenlerini kullanıcıya masaüstü ve mobil kullanılabilirlik özellikleriyle sunmaktadır.

GELİŞTİRME AŞAMASINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Yukarıda sözü edilen web uygulamaları incelendiğinde ikinci dilde metin oluşturma performansı ile ilişkili olabilecek fakat ilgili uygulamalarda kendine yer bulamamış, doğal dil işleme yöntemleriyle hızlı şekilde elde edilebilecek bazı değişkenlerin varlığı saptanmıştır. Bu nedenle aşağıda incelenen çalışmalar gerçekleştirilmiş, anlamlı sonuç elde edilen araçlar web uygulaması geliştirmede kullanılmıştır.

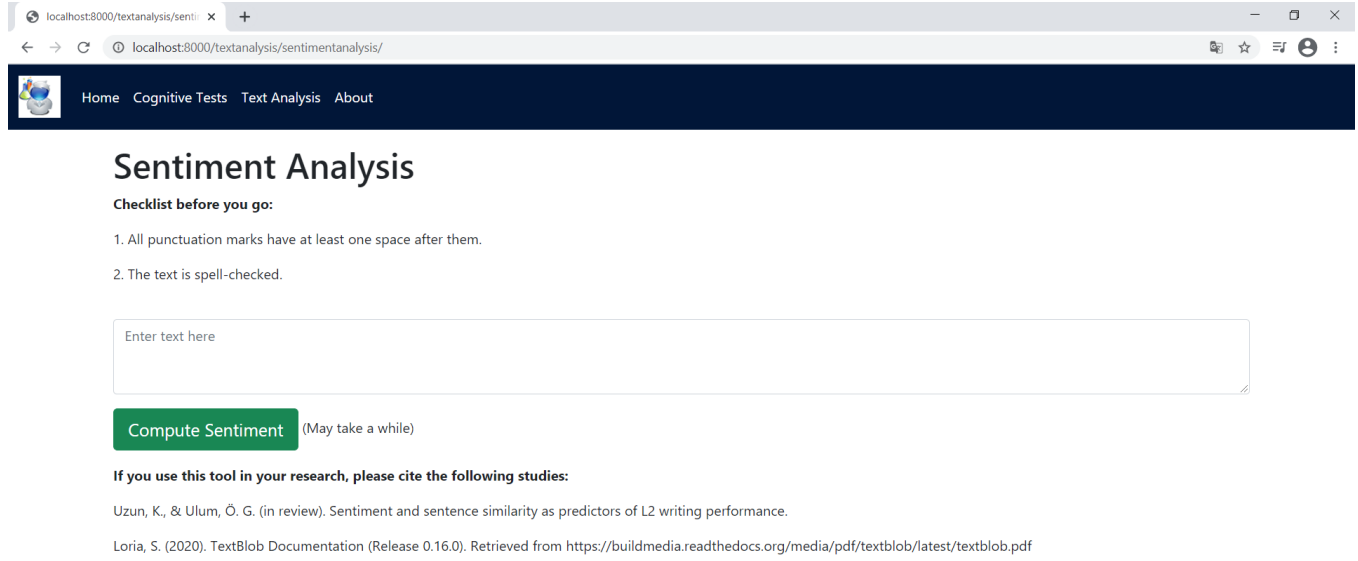
Bu çalışmalardan ilki Uzun ve Ulum (hakem değerlendirmesinde) tarafından yapılmıştır. Çalışmada duygu analizi ve cümle benzerliği hesaplamaları yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar duygu analizi yöntemiyle hesaplanan öznellik değerinin ve metindeki cümlelerin birbiriyle ortalama benzerlik oranının yabancı dilde metin yazma performansı ile anlamlı ilişkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Konuyla ilgili bir diğer çalışma Uzun (hakem değerlendirmesinde) tarafından tamamlanmıştır. Bu çalışmada doğal dil işleme yöntemleriyle ahlaki güç analizi yapılmış ve metindeki adalet ve sadakat yükünün yabancı dilde metin yazma performansı ile ilişkili olduğu saptanmıştır.

Geliştirme çalışmaları kapsamında yapılan son çalışma Uzun (hakem değerlendirmesinde) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar doğal dil işleme yöntemleriyle elde edilebilen karmaşık ad kökenli yapıların cümleciklere oranı, isim cümlesi karmaşıklığı, cümle başına düşen isim cümlesi miktarının ve her 1000 kelimedeki fiil cümlesi sayısının yabancı dilde metin yazma performansı ile ilişkili olduğu göstermiştir.

GELİŞTİRİLEN WEB TABANLI METİN ANALİZİ UYGULAMASI

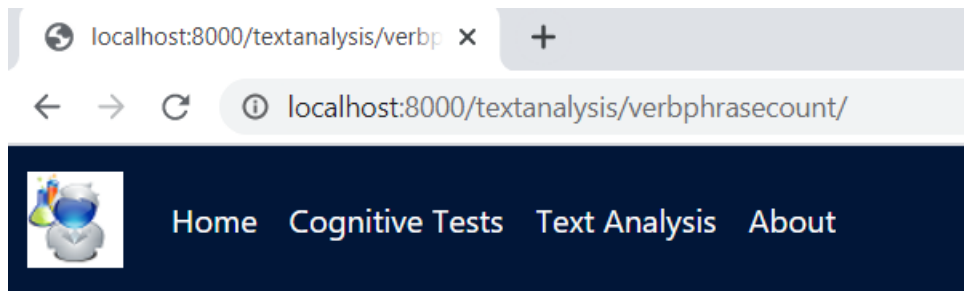
Bir önceki bölümde incelenen çalışmalar ışığında geliştirilen web uygulamasında hâlihazırda bir fiil cümlecği sayacı, bir duygu analizi aracı, bir ahlaki güç analizi aracı ve bir ortalama cümle benzerliği hesaplayıcı geliştirilmiştir. Geliştirme aşamasının tamamında Python 3.9.2 dili kullanılmış olup, uygulamaların webde sunulması için Django Framework 3.1.7 (Django Software Foundation, 2021) ve Bootstrap 5.0.0 (Get Bootstrap, 2021) kullanılmıştır. Tüm uygulamalar için metin giriş kutucuğu benzer olup, site tasarımı ve metin kutucuğu aşağıdaki görünüme sahiptir:

Şekil 1. Örnek Metin Kutucuğu Ekranı

Şekil 1’de görüldüğü gibi, kullanıcının metin kutusuna metnini kopyalayıp üzerine “Compute” yazan butona tıklaması sonucu alması için yeterlidir. Bu bağlamda uygulamanın kullanıcı dostu, teknik bilgi gerektirmeyen bir tasarıma sahip olduğu söylenebilir.

Uygulama bileşenlerinden fiil cümlesi sayacı için SpaCy (Honnibal & Montani, 2017) doğal dil işleme kütüphanesinden yararlanılmıştır. Bu sayede girilen metindeki tüm cümleler cümle öğeleri bakımından incelenmekte ve İngilizce fiil cümlesi tanımına uyan tüm eşleşmeler fiil cümlesi olarak sayılmaktadır. Algoritma son olarak metindeki fiil cümlesi sayısını döndürmekte ve kullanıcıya sunmaktadır. Örnek bir sonuç ekranı aşağıda görülebilir:

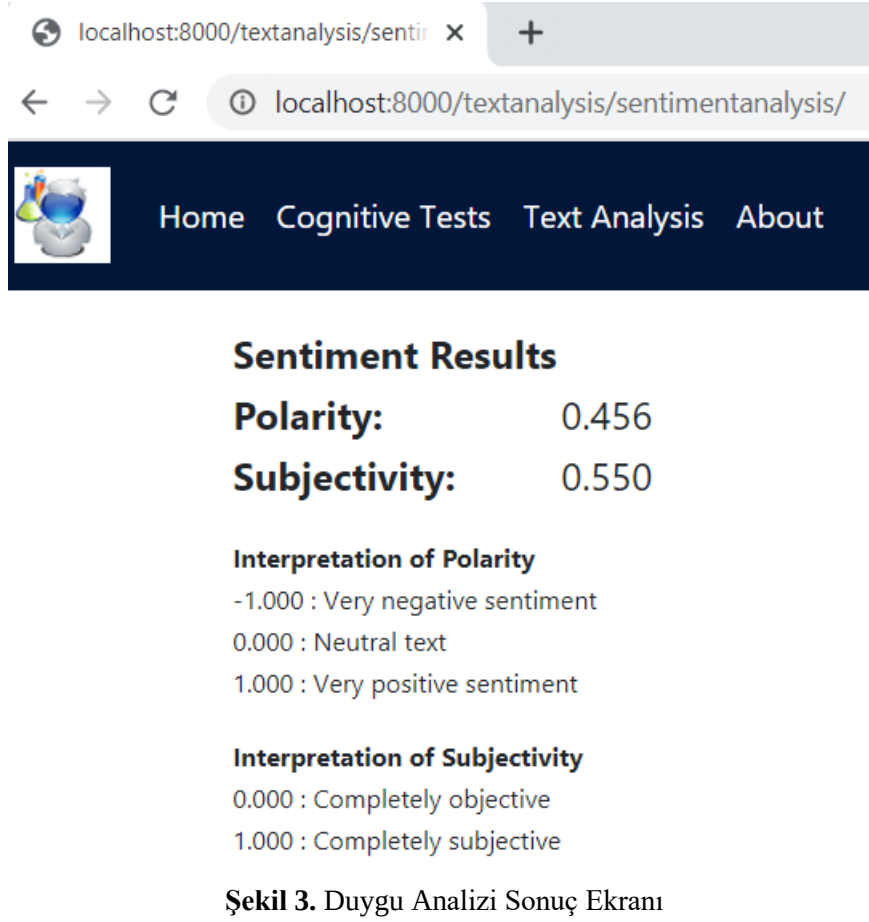

Number of Verb Phrases in Your Text

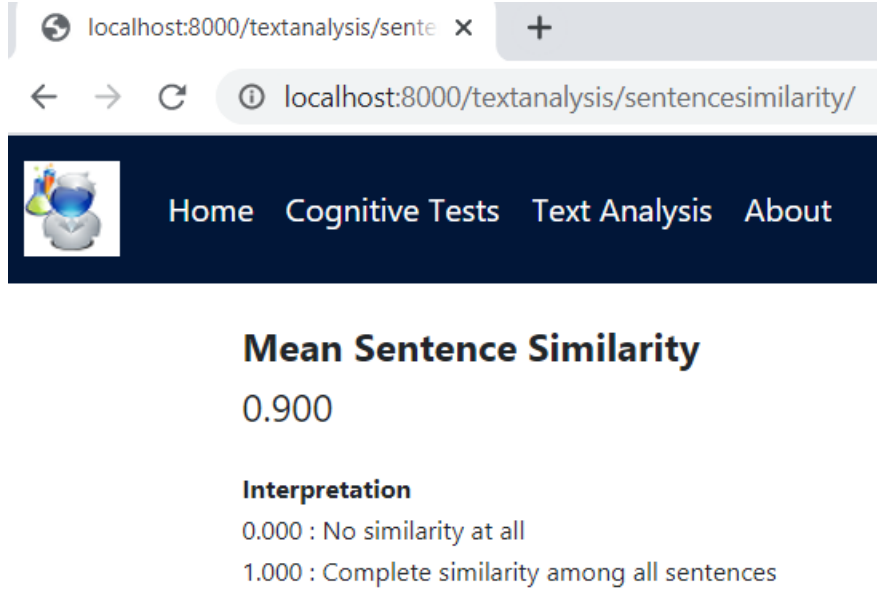
63

Şekil 2. Fiil Cümlesi Sayacı Sonuç Ekranı

Diğer bir uygulama bileşeni olan duygu analizi aracında ise bir başka doğal dil işleme kütüphanesi olan TextBlob (Loria, 2020) kullanılmıştır. Bu araç için TextBlob kullanılmasının sebebi gömülü duygu analizi algoritmasının polarite ve öznellik değerlerinin ayrı ayrı vermesi ve değerlerinin yorumlanmasının oldukça pratik olmasıdır. Ayrıca sonuç sayfasına değerlerin nasıl yorumlanması gerektiğine dair bilgi de eklenmiştir. Örnek bir sonuç ekranı aşağıda görülebilir:

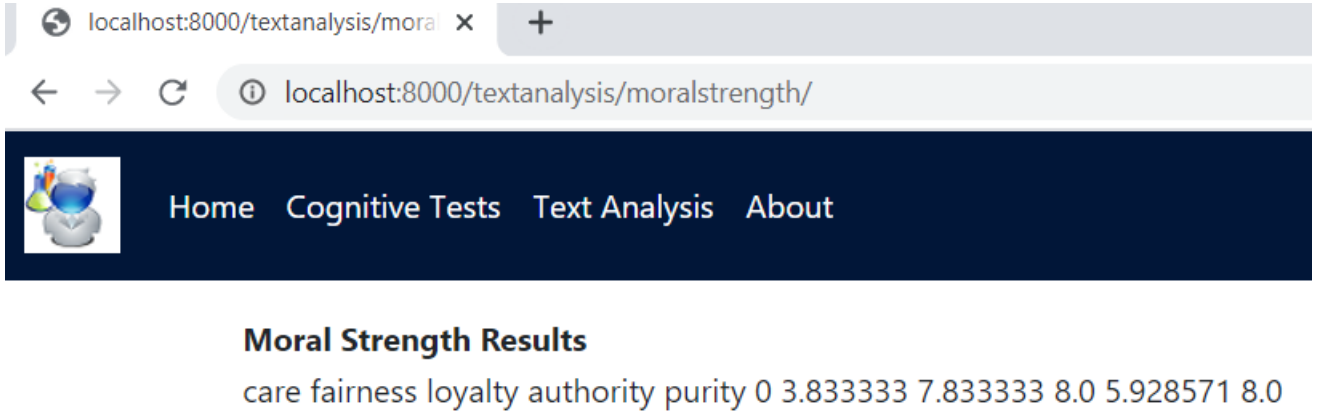

Şu an hazır durumda olan uygulama bileşenlerinden bir diğeri de ortalama cümle benzerliği hesaplayıcısıdır. Bu araç için de daha önce sözü edilen dil işleme kütüphanesi SpaCy (Honnibal & Montani, 2017) ve geniş bir matematiksel fonksiyon kütüphanesi olan NumPy (Oliphant, 2006) kullanılmıştır. Bu iki kütüphane sayesinde girilen metindeki tüm cümleleri birbiriyle karşılaştırarak 0.000 – 1.000 aralığında bir benzerlik değeri üreten bir algoritma araştırmacı tarafından yazılmış ve test edilmiştir. Örnek sonuç ekranı Şekil 4’te sunulmuştur.

Şekil 4. Ortalama Cümle Benzerliği Sonuç Ekranı

Son olarak, geliştirilen web uygulaması ahlaki güç analizi yapan bir algoritma da çalıştırılabilmektedir. Bunun için diğerleri gibi Python tabanlı olan Moral Strength (Araque, Gatti & Kalimeri, 2020) kütüphanesi kullanılmıştır. Bu algoritma sayesinde kullanıcılar metinlerindeki adalet, sadakat, otorite, ilgi ve saflık düzeyini 1.000 – 9.000 puan aralığında sayısal olarak alabilmektedirler. Halen geliştirme aşamasında olan araca ilişkin örnek sonuç ekranı Şekil 5’te görülebilir. Şu anki haliyle sonuçlar yer yer dağınık görünmekte, ancak yine de doğru sonuç alınmaktadır.

Şekil 5. Ahlaki Güç Analizi Sonuç Ekranı

SONUÇ

Özellikle pandemi döneminde artan eğitim ve araştırma ihtiyacı desteği, uzaktan erişilebilen, kullanıcı dostu, teknik bilgi gerektirmeyen ve eğitsel/akademik ihtiyaçları karşılayan web tabanlı araçların geliştirilmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bu çalışma ve çalışma kapsamında geliştirilen web uygulaması paketi, hâlihazırda var olan diğer uygulamaların eksik bıraktığı noktalara değinmekte ve yabancı dilde yazma performansı ile ilişkili olmasına karşın diğer uygulamalar tarafından hesaplanmayan değerleri kullanıcıya sunmaktadır. Gelecekte planlanan geliştirmelerden bazıları uygulamaya bir çalışan bellek testi ve bir duygu madencisi algoritmanın entegre edilmesidir. Bir diğer

planlanan aşama ise uygulamaya üyelik sistemi eklenmesi, öğretmenlere ve araştırmacılara kendi çalışma gruplarını daha rahat takip etme ve verilerini toplu indirme imkânının sağlanmasıdır. Bu geliştirmeler de tamamlandığında uygulamanın öğretmen – araştırmacı ihtiyaçlarına daha gelişkin biçimde cevap vereceği söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Ai H, Lu X 2010. A web-based system for automatic measurement of lexical complexity. Paper presented at the 27th Annual Symposium of the Computer-Assisted Language Consortium (CALICO-10). Amherst, MA. June 8-12.
- Araque Oscar, Lorenzo Gatti, Kyriaki Kalimeri. 2020. MoralStrength: Exploiting a moral lexicon and embedding similarity for moral foundations prediction. *Knowledge-based Systems* 191(105184), 1-11
- Cobb T 2021. Compleat Lexical Tutor [Yazılım]. Erişim adresi: <https://www.lex tutor.ca/>
- Django Software Foundation 2021. Django [Yazılım]. Erişim adresi: <https://www.djangoproject.com/>
- Get Bootstrap 2021. Get Bootstrap [Yazılım]. Retrieved from <https://getbootstrap.com/>.
- Graesser AC, McNamara DS, Louwerse MM, Cai Z 2004. Coh-Metrix: Analysis of text on cohesion and language. *Behavior Research Methods, Instruments & Computers*, 36(2), 193–202. <https://doi.org/10.3758/BF03195564>
- Honnibal, M, Montani I 2017. spaCy 2: Natural language understanding with Bloom embeddings, convolutional neural networks and incremental parsing. <https://spacy.io/>
- Hunt, JE 2020. COVID-19 and the Research Community: Being vulnerable. *Elife*, 9, e59285.
- König J, Jager-Biela DJ, Glutsch N 2020. Adapting to online teaching during COVID-19 school closure: teacher education and teacher competence effects among early career teachers in Germany. *European Journal of Teacher Education*, 43(4), 608-622. <https://doi.org/10.1080/02619768.2020.1809650>
- Loria S 2020. TextBlob Documentation (Release 0.16.0). Retrieved from <https://buildmedia.readthedocs.org/media/pdf/textblob/latest/textblob.pdf>
- Lu X 2010. Automatic analysis of syntactic complexity in second language writing. *International Journal of Corpus Linguistics*, 15(4):474-496.
- MacIntyre PD, Gregersen T, Mercer S 2020. Language teachers' coping strategies during the Covid-19 conversion to online teaching: Correlations with stress, wellbeing and negative emotions. *System*, 94, 1-13. <https://doi.org/10.1016/j.system.2020.102352>
- Oliphant TE 2006. A guide to NumPy. USA: Trelgol Publishing.
- Rahim AFA 2020. Guidelines for online assessment in emergency remote teaching during the COVID-19 pandemic. *Education in Medical Journal*, 12(2), 59-68. <https://doi.org/10.21315/eimj2020.12.2.6>
- Sarah K, Oceane S, Emily F, Carole F 2021. Learning from lockdown - Assessing the positive and negative experiences, and coping strategies of researchers during the COVID-19 pandemic. *Applied Animal Behaviour Science*, 236, 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2021.105269>
- Uzun K "Hakem değerlendirmesinde". A computational insight into the moral and sentimental foundations of phrasal complexity in L2 writing. In M. Krawiec, On the cross-roads of linguistic studies.
- Uzun, K "Hakem değerlendirmesinde". Performance prediction strengths of noun and verb phrases in L2 writing: Comparison of density and complexity variables. *Assessing Writing*.
- Uzun K, Ulum ÖG "Hakem değerlendirmesinde". Sentiment and sentence similarity as predictors of L2 writing performance. *International Journal of Computer-Assisted Language Learning and Teaching*.
- Ying HY, Selvanayagam, GALS 2021. Hospitality students' working intention in the hospitality industry: A case study in Berjaya University College Malaysia. *Berjaya Journal of Services and Management*, 15, 64-78.

COVID-19 ANXIETY STATES OF PRE-SERVICE ELT TEACHERS

Asst. Prof. Dr. Ömer Gökhan ULUM

Mersin University, Education Faculty, Department of English Language Teaching, Mersin, Turkey.

ORCID ID: 0000-0001-7685-6356

omergokhanulum@gmail.com,

ABSTRACT

Anxiety is a sentiment featured by the emotion of stress, uneasy reasoning and physical transitions such as enhanced blood pressure. Students with anxiety problems often have persistent obtrusive thinking or reasoning. Further, they might refrain from specific circumstances in order to escape from stress. Some of them might bear physical signs of anxiety such as perspiration, shaking, vertigo or a brisk heart as well. A terrible accident or any another less tense condition might also provoke extreme nervousness, for instance, the casualty of someone loved, job ordeal or continuous financial concerns. This paper seeks to comprehend the impact of the COVID-19 pandemic on pre-service ELT teachers. After the government regulations of pandemic, educational institutions started online education. Besides the problems caused by the online education, a big number of students had to confront various physical, psychological, social, and economic problems. With the aim of better figuring out the impact of the pandemic on ELT pre-service teachers, a Coronavirus Anxiety Scale (CAS) was directed to 150 participants. Further, a semi-structured interview developed by the researcher was administered to 30 respondents. Based on a phenomenological approach, which can be defined as an approach to research that tries to define the essence of a phenomenon by discovering it from the views of those who have experienced it, this study keeps an eye on the experiences of pre-service ELT teachers with regard of their anxiety states of Covid-19. The results of the study displayed that the impact of Covid-19 enhanced the anxiety levels' of the informants. Moreover, the quality of education decreased during the pandemic as a result of various new stressors in the lives of pre-service ELT teachers.

Keywords: COVID-19, anxiety, pre-service ELT teachers, pandemic, pandemic psychology.

Introduction

Painful consequences of COVID-19 pandemic are encountered among numerous people and the devastating psychological and physical effects have to be inquired in the related fields (Kujawa, et al., 2020). Circumstances under stress strongly cause anxiety and depression. Many clues continuously suggest that persistent and incidental stress factors usually anticipate the outbreak of ailments (Harkness & Monroe, 2016). Desperately, life experiences related to COVID-19 pandemic, involving quarantine, anxiety among people, and unmanageable stress factors bear specifically serious painful impacts on individual symptoms (Maier & Seligman, 2016). Moreover, economic problems, losing jobs, and death of people around are steadily associated with the enhanced level of anxiety and depression (Frasquilho et al., 2016). Further, it is vital to inquire the effects of the pandemic on psychology to enlighten authorities (Gruber et al., 2020). The relation between COVID-19 and high levels of stress has already been proved by a number of scholars (Rajkumar, 2020). Accordingly, a large number of people were reported to have very high levels of stress (Odriozola-González et al., 2020). Besides learning about the state of psychology throughout COVID-19, analyzing the reactions to devastating events with extensive impacts enlightens us about the related risk factors as well (Kujawa et al., 2016; Liverant, Hofmann, & Litz, 2004). Furthermore, such dreadful circumstances as COVID-19 may decrease the feeling of security among people, recall the feeling of death, and accordingly bear unfavorable impacts on mental health. Besides, the unsolved questions about COVID-19 such as when it will disappear, and whether a proper vaccination will be applied to all people; being continuously exposed to the news on COVID-19 and its related effects; ended social interaction only after the spread of virus; the related prohibitions; and suggestions on staying at home may tensely influence people's psychology. Problems of insomnia,

stress, and anxiety have been extensively encountered during the pandemic (Torales et al., 2020). Though studies on intense and extensive stress factors such as accidents and disasters illustrate rigid indications for psychological states (Kessler et al., 2008), we see no instance for comprehending the impact of COVID-19 pandemic on mental health. Thus, the potential research studies inquiring the impact of a pandemic are highly required (Liu, Zhang, Wong, & Hyun, 2020). The World Health Organization (WHO) declared a recent event, which appeared in Wuhan, China on December 2019 (WHO, 2020a) and COVID-19 pandemic was, in a very short time, conceived to be very fatal. The virus expanded throughout the world swiftly, causing the death of millions across the globe (WHO, 2020b). Therefore, this study inquires the impact of COVID-19 pandemic on the pre-service ELT teachers.

Methodology

This paper is based on a phenomenological research design (Svensson, 1997) in that it aims to discover the anxiety states of the informants caused by COVID-19 pandemics. Accordingly, the conceptions of pre-service ELT teachers were tried to be analyzed. The phenomenology is an approach to simply clarify the third-person experiences and perceptions (Merleau-Ponty, 2013) and it necessitates employing the related scientific principles with an anthropological bend (Kafle, 2011). With this aim, it relates the third-persons' own cognitive constructs with any possible proof. Thus, the main aim of this approach is to understand how the third-person perceives and defines the environment (Laverty, 2003). Thus, the present qualitative study has examined the conceptual underpinnings of the pre-service ELT teachers who study at a state university in Turkey. The data of the inquiry were gathered through semi-structured interview questions developed by the researcher. For the coding reliability of the interview, Kappa Coefficient for Inter-coder Reliability was calculated and it was found that the coding process was highly reliable ($K = .895$, $p < .001$). The pre-service ELT teachers ($N = 30$) voluntarily took part in the study. Further, a Coronavirus Anxiety Scale (CAS) developed by Silva, De Sampaio Brito, & Pereira (2020) was directed to 150 participants. In order to easily reach the most possible number of informants, convenience sampling method was utilized (Acharya, Prakash, Saxena, and Nigam, 2013).

Findings

The findings of the study are composed of the Covid anxiety states of pre-service ELT teachers and how the disease affected their life. Accordingly, while Table 1 illustrates the Covid anxiety states of pre-service ELT teachers by giving the mean score for each item, Table 2 illuminates the frequency of each theme based on how Covid-19 affected the pre-service ELT teachers' life. The remarks of the informants are also displayed after Table 2.

Table 1
Covid Anxiety States of Pre-service ELT Teachers

Item	$\bar{x}$
1. I feel bad when thinking about COVID-19.	2.0133
2. I feel anxious about COVID-19.	1.8333
3. I am afraid of being infected with COVID-19.	1.8267
4. I feel uneasy when reading news about COVID-19.	1.8200
5. I have trouble relaxing when I think about COVID-19.	1.3267
6. I feel like I may panic when I update myself about COVID-19.	1.2467
7. I feel heart racing when I read about COVID-19.	1.0000

It is clearly observed from Table 1 that the first four items *I feel bad when thinking about COVID-19* ($\bar{x} = 2.0133$), *I feel anxious about COVID-19* ($\bar{x} = 1.8333$), *I am afraid of being infected with COVID-19* ($\bar{x} = 1.8267$), and *I feel uneasy when reading news about COVID-19* ($\bar{x} = 1.8200$) are hardly ever

applicable to the informants. On the other hand, such items as *I have trouble relaxing when I think about COVID-19* ($\bar{x}$ = 1.3267), *I feel like I may panic when I update myself about COVID-19* ($\bar{x}$ = 1.2467), and *I feel heart racing when I read about COVID-19* ($\bar{x}$ = 1.0000) are not applicable to the informants.

Table 2
How Covid-19 affected the Pre-service ELT Teachers' Life

Item	f	%
Negatively	30	100.00
Positively	-	-

As it is clear from Table 2, the informants were all affected by the virus negatively. On the other hand, no participant declared positive attitudes on the related issue.

Table 3
The Reasons why Covid-19 affected the Pre-service ELT Teachers' Life Negatively

Item	f	%
Ended social life	13	17.80
Having to stay at home	13	17.80
Economic problems	12	16.44
Fear of being infected	12	16.44
Improper online education	7	9.58
Losing relatives	5	6.84
Gaining weight	4	5.48
No technical opportunities	2	2.75
Fear of death	2	2.75
Being infected	2	2.75
Losing weight	1	1.37
Total	73	100.00

Table 3 clearly illustrates that majority of the respondents complain about their ended social life (17.80%) and having to stay at home (17.80%). Further, economic problems (16.44%) and fear of being infected (16.44%) are the pursuing mostly occurred dimensions stated by the informants. Moreover, while a percentage of 9.58 of the respondents put forward improper online education, some respondents indicated that they lost their relatives (6.84%). Besides, such dimensions of anxiety are respectively uttered by the respondents: gaining weight (5.48%); no technical opportunities (2.75%); fear of death (2.75%); being infected (2.75%); and losing weight (1.37%). The related remarks of the respondents are given below:

- Covid-19 has negatively affected my social and daily life. I could not go out with my friends and do any activity. I feel anxious and nervous all the time because of coronavirus.
- Covid-19 affected the lives of all humanity. Having to stay away from the people we love makes me unhappy and nervous. As a result of the fear of being infected and transmitting the virus to my family, I feel uneasy when I go out.
- Covid-19 has affected my life in some occasions. Because of the pandemic I cannot hang out with my friends. It affected my freedom. Also some of my relatives passed away as a result of the virus. It is saddening.

- Covid-19 affected me badly. My family and I got the virus last November. We were in quarantine for 3 weeks. Although we recovered at home, it was a very difficult period both materially and spiritually.
- Coronavirus has affected our life in many ways. If I need to speak for myself, Covid-19 has affected me both materially and spiritually. Firstly, because of the coronavirus, I have to study university in distance education. To attend the lessons, I needed internet which is expensive. My two sisters are also students. So it is a bit costly. This situation affected us materially. Always staying at home makes us depressive. We get more stressed. Everybody wants to go out, meet with friends. But it is not so possible at this time. We need to take precautions for our health. So we can't have a social life. This affected us spiritually.
- Being in a place that is not safe is a terrible emotion and I feel suffocated when I am outside or in a bus or in a crowded place. I don't want to step out of my house, I don't want to go shopping, I don't want to welcome anyone or anything that comes to my house and I even feel anxious when I interact with stray animals. I was already a home person earlier but I have felt worse in a year. I am not sure whether I turn back to my normal lifestyle when this pandemic ends. That is what concerns me the most.
- When coronavirus first appeared, I was really anxious. We had to go back our hometowns immediately after it came out. However, I read too many data about it and my anxiety flew away. Suddenly I understood that there is nothing to worry about, since one day the virus will disappear forever and we will be comfortable when we go back to our old lives.
- COVID-19 has affected both me and my family economically and mentally. My father could not work and that situation affected us financially. When I think about COVID-19, I feel nervous and sometimes angry. Moreover, I think that COVID-19 takes my best years of university. Our online education is partly successful.
- Spiritually, the virus has affected me in a bad way. It made me feel most of the time bored, lazy, and tired. It also made me feel anxious and depressed.
- Due to Covid-19, the training was online, which caused me difficulties. In addition, like the whole world, it caused my family to disrupt their business and left us in a very difficult financial situation.
- Covid-19 affected my life both materially and spiritually. In particular, COVID-19, which reduced my social life to a great extent, caused my private lessons that I earned money to end. With the closure of the schools, Covid-19 also affected my education life negatively. Since I live close to the Syrian border, my internet connection is constantly interrupted and I have difficulty in taking my courses. However, despite all these negativities, I am trying to improve myself in the best way possible. For my education life, I am trying to be a good teacher by reading more and doing research. At the same time, I read many books for personal development and try to raise my general knowledge level.
- It wasn't an ordinary problem and it shocked me like everyone else. I started to stay at home and gained more weight. I became unemployed and started another university because my other graduation was Aviation Management and aviation sector was not prestigious in the period of pandemic.
- It actually didn't affect me materially as much as it affected me spiritually. It affected me spiritually in that I got fears for me and my family to get infected. And hearing the news of so many people dying from the pandemic really made me anxious and sad. Moreover, having to stay at home for long and not being able to go out led me to get depressed.
- The pandemic in Turkey will reach its first year in a few days. This has been the most physically inactive year of my life probably. There were times that I didn't get out of my house for over a month during the pandemic. Covid-19 affected our health even if we didn't get it. It made us stay at home for long periods, and this created physical and mental health problems for all of us.
- Since the Covid-19 pandemic, there have been so many changes in my life. I can say that it has affected me and my family in negative ways. For example, I have started to have stress at

home and school. With the Covid-19 pandemic, we have studied all our lessons through the distance education platform and I think it is never like face-to-face education. I have had so many troubles at the beginning. However, as the time passed, I got accustomed to this new system. As for my father, he has started to work as part-time and his salary has decreased to half. We have strong relationships as a family, but we had to stay away from each other. I hope, we will see the good days with the people we love and stay safe and healthy.

- I feel anxious because it is a serious event and it affected our health. We cannot go out and this affected us badly.
- Covid-19 has significantly affected my life. I had to postpone many of my work due to the epidemic. I took care of myself so that I did not have to go to hospital. I suspected even a little pain or a cold. So, Covid-19 is an epidemic that is mentally disturbing and worrying me. In sum, I pay more attention to every behavior I do, such as by not going shopping.
- In the beginning, early on March 2020, I was anxious like everybody else and tried so hard to take care of my health and do the right things such as wearing masks and gloves. And that was the time as well when I was preparing for university exam, so I felt terrible because my studies were interrupted very badly. But in time, I think I got used to it somehow and started to adjust my life for the long time quarantine. Now, I can try to do my best to handle the situation but I feel depressed to some extent and I really miss spending time outside. I do not know how far I can go this way, because it is getting harder to keep up with online courses. Sometimes I just don't want to do anything but I try to push myself to maintain my physical and mental health. Overall, it's been quite hard so far and I hope we go back to normal life as soon as possible.
- It cannot be said that Covid-19 has changed much of my life. Of course, taking some precautions to be seen all over the world, closing schools or outdoor places forced us to stay at home. For this reason, I am experiencing its negative effects in the spiritual sense as I am lagging behind my social life. In addition, as the epidemic negatively affected our country and the world economy, I also faced the bad consequences of this event.
- Covid-19 affected me both mentally and physically, as it affected everyone. I haven't been able to go out for almost a year because I'm afraid of Covid-19 infection. Because the disease is contagious, I know I would be putting myself and my family at risk if I go out. Staying at home constantly caused disagreements within my family, most of us gained weight due to inactivity. In addition to these, our eye health has deteriorated due to constant dealing with technology. We also started taking lessons through distance education, and I think it's almost useless. In short, Covid-19 ruined our lives.
- The Coronavirus outbreak affected many people. As a student, the outbreak affected me both materially and spiritually. First of all, as a musician and student, I've lost my financial sources which made me feel very anxious and angry. I was separated from my friends and my anxiety became a very big problem in the first six months of the outbreak. I lost 16 kilograms because of this anxiety. I hope we will escape from this pandemic soon.
- Well, Covid-19 affected nearly everyone in the world both materially and spiritually. A lot of casualties happened, and a lot of people felt sick due to Covid-19. I haven't had Covid-19 but I was scared of being infected with it.
- I am not used to going out often and I don't have many friends either. That's why I do not feel anxious very often. I only go out for some basic needs when it is forbidden to go out. At first, I was scared of getting infected but, for the past month, that fear left its place to negligence.
- The pandemic has isolated me from my friends and trapped me in my house. Since I'm 19, the measures taken against pandemic affected me more than most people, and I felt bad since I could not even go shopping for my needs. I constantly felt anxious since I thought about losing my life. Everyone around me is also tense as a result of the pandemic, and that's not good for my mental health at all.
- Covid-19 started to affect my life approximately one year ago. Since the global pandemic started, I have become more stressed and depressed. Immediately after the closure of schools, the transition to the online education system and the death of social life dragged me into this situation. I was mentally worn out due to the tiredness of being at home every day, family

unrest and many other reasons. Being unable to work due to online education made it financially difficult. While my expenses have decreased, my income has decreased as well.

- I am an introverted person so my style of living has not changed that much, with the exceptions of not being able to stroll around city and meeting with my friends of course. But I believe my mental health has gotten worse. I haven't seen any psychiatrist or psychologist since I was 15 but at that time, I was diagnosed with a light depression so I think I still have depression and I am 20 now. But again, I haven't seen any psychiatrist or psychologist for years; I only experience the same and worse symptoms. In terms of it getting worse, I experience a lot of burden on my shoulders even though I do nothing but school. I am always stressed; there is no day that I don't feel anxious. I cry for nothing at least once in a week. I think this happens because of the fear of being infected with Covid-19 and not having that freedom I had before. So, Covid-19 has affected my mental health, which was already bad, in a negative way.
- The outbreak affected my life badly. Because I can't go anywhere. I can't meet my friends. I feel lonely. At the same time, I am always at home. So, I am always bored and when I'm bored, I want to eat something. And this situation affected me so badly. I don't want to wear a mask anymore. But I know I have to do that. I hope this outbreak will end soon.
- In fact, I didn't think that the coronavirus would be a pandemic. Therefore, I still feel bad both materially and spiritually. My dad got coronavirus but had no symptoms of coronavirus. My father's infection affected me spiritually, but he was an asymptomatic patient and he got very well quickly. This made me happy. I understood the danger of the coronavirus after our relatives died as a result of the pandemic. The closure of the workplaces affected not only us but everyone materially as well. Furthermore, not being able to go to school affected my life negatively.
- Actually covid-19 affected my life so much in a bad way. I get bored since I stay at home all the time without even going to university. I become very fat because I'm not moving a lot. Sometimes I feel depressed and lonely because I cannot see my friends and family. I hope my life returns to normal.
- I am a musician, composer, lyrics writer, music producer (arranger), and singer. I used to earn my own money as a street musician, but Covid-19 ended my job. I cannot get together with most of my friends as a result of the precautions.

Discussion and Conclusion

This study aimed to examine the views of pre-service ELT teachers regarding their anxiety level due to COVID-19. The study approached the problem on a psychological and sociological level. The results show that the participants developed anxiety at varying levels. They reported that their social lives were negatively affected. This finding shows that they experienced micro-sociological problems as well as psychological disturbances (Ordem, 2017). The related literature also emphasizes that the students from different disciplines had the problems of improper online education and health. Bailey and Lee (2020) also found that online education was not used efficiently. The fear of losing relatives, gaining or losing weight, being stuck at home, death, being infected and having sufficient economic income were prevalent in the participants. Layali and Al-Shlowiy (2020) also show that the students had varying levels of fears and problems during COVID-19 process. The discursive practices regarding COVID-19 may have a negative impact on the participants, so necessary precautions have to be improved accordingly. The participants also reported that the constituted discourses emanating from the news and social media were negative for them because the news broadcast and released increased their anxiety level considerably. Another serious problem reported was that the participants were unable to access internet and sophisticated technological applications and device. This problem stemmed from their financial problems. Allo (2020) also discussed that COVID-19 hindered the learners' access to technology in a fair manner. Carillo and Flores (2020) reached similar findings

which show that the learners were at a disadvantage in that they were hardly able to access online learning efficiently and effectively. This present study also demonstrated that there were inequalities for the learners who intended to benefit from technology.

It is highly recommended that future studies should incorporate analyses regarding the positive impact of COVID-19 in online education. ELT departments can update and develop their online education systems in order to provide better and more efficient techniques. Unless ELT departments in Turkey prioritize new approaches including online teaching and learning, pre- COVID-19 process may continue to prevail. Therefore, post- COVID-19 era should be a new era in ELT curriculum. The Ministry of National Education and The Council of Higher Education in Turkey ought to develop the infrastructure and curriculum of ELT departments. By doing so, hybrid programs and curricula can be enhanced and improved in post- COVID-19 era. It is a sheer fact that effective online programs are the new realities of the new world. Therefore, by involving learners in online education programs actively and providing them with a democratic perspective and participatory approach, ELT departments can produce radical solutions to the problems that have been experienced during the COVID-19 process. Therefore, further studies need to be realistically designed and carried out so as to strengthen the participation of ELT learners and to reinforce their online learning. Otherwise, it would be unavoidable to make anxiety permanent in our society. In order to treat this psychological and sociological anxiety and syndrome, a more comprehensive, inclusive and democratic approach is needed. I believe that ELT departments, the Ministry of National Education and the Council of Higher Education in Turkey contain the potential to transform the society and create meaningful changes by prioritizing hybrid programs and online language teaching and learning.

References

- Acharya, A. S., Prakash, A., Saxena, P., and Nigam, A. (2013). Sampling: Why and how of it. *Indian Journal of Medical Specialties*, 4(2), 330-333.
- Allo, M. D. (2020). Is the online learning good in the midst of Covid-19 Pandemic? The case of EFL learners. *Jurnal Sinestesia*, 10(1), 1-10.
- Bailey, D. R., & Lee, A. R. (2020). Learning from experience in the midst of covid-19: benefits, challenges, and strategies in online teaching. *Computer-Assisted Language Learning Electronic Journal*, 21(2), 178-198.
- Carrillo, C., & Flores, M. A. (2020). COVID-19 and teacher education: a literature review of online teaching and learning practices. *European Journal of Teacher Education*, 43(4), 466-487.
- Frasquilho, D., Matos, M. G., Salonna, F., Guerreiro, D., Storti, C. C., Gaspar, T., & Caldas-De-Almeida, J. M. (2016). Mental health outcomes in times of economic recession: A systematic literature review. *BMC Public Health*, 16(1), 115.
- Gruber, J., Prinstein, M. J., Clark, L. A., Rottenberg, J., Abramowitz, J. S., Albano, A. M., Aldao, A., Borelli, J. L., Chung, T., Davila, J., Forbes, E. E., Gee, D. G., Hall, G. C. N., Hallion, L. S., Hinshaw, S. P., Hofmann, S. G., Hollon, S. D., Joormann, J., Kazdin, A. E., ... Weinstock, L. M. (2020). Mental health and clinical psychological science in the time of COVID-19: Challenges, opportunities, and a call to action. *American Psychologist*. Advance online publication.

- Harkness, K. L., & Monroe, S. M. (2016). The assessment and measurement of adult life stress: Basic premises, operational principles, and design requirements. *Journal of Abnormal Psychology*, 125(5), 727–745.
- Kafle, N. P. (2011). Hermeneutic phenomenological research method simplified. *Bodhi: An interdisciplinary journal*, 5(1), 181-2.
- Kujawa, A., Hajcak, G., Danzig, A. P., Black, S. R., Bromet, E. J., Carlson, G. A., ... Klein, D. N. (2016). Neural reactivity to emotional stimuli prospectively predicts the impact of a natural disaster on psychiatric symptoms in children. *Biological Psychiatry*, 80(5), 381–389.
- Kessler, R. C., Galea, S., Gruber, M. J., Sampson, N. A., Ursano, R. J., & Wessely, S. (2008). Trends in mental illness and suicidality after Hurricane Katrina. *Molecular psychiatry*, 13(4), 374-384.
- Kujawa, A., Green, H., Compas, B. E., Dickey, L., & Pegg, S. (2020). Exposure to COVID-19 pandemic stress: Associations with depression and anxiety in emerging adults in the United States. *Depression and anxiety*, 37(12), 1280-1288.
- Laverty, S. M. (2003). Hermeneutic phenomenology and phenomenology: A comparison of historical and methodological considerations. *International journal of qualitative methods*, 2(3), 21-35.
- Layali, K., & Al-Shlowiy, A. (2020). Students' perceptions of e-Learning for ESL/EFL in Saudi Universities and their implications during Coronavirus Pandemic: A review of literature. *International Journal of English Language & Translation Studies*, 8(1), 64-72.
- Liu, C. H., Zhang, E., Wong, G. T. F., & Hyun, S. (2020). Factors associated with depression, anxiety, and PTSD symptomatology during the COVID-19 pandemic: Clinical implications for US young adult mental health. *Psychiatry research*, 290, 113172.
- Liverant, G. I., Hofmann, S. G., & Litz, B. T. (2004). Coping and anxiety in college students after the September 11th terrorist attacks. *Anxiety, Stress & Coping*, 17(2), 127-139.
- Maier, S. F., & Seligman, M. E. P. (2016). Learned helplessness at fifty: Insights from neuroscience. *Psychological Review*, 123(4), 349–367.
- Merleau-Ponty, M. (2013). *Phenomenology of perception*. London: Routledge.
- Odriozola-González, P., Planchuelo-Gómez, Á., Irurtia-Muñiz, M. J., & de Luis-García, R. (2020). Psychological effects of the COVID-19 outbreak and lockdown among students and workers of a Spanish University. *Psychiatry Research*, 290, 113108.
- Ordem, O. A. (2017). Micro sociological syndromes. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 3905-3912.
- Rajkumar, R. P. (2020). COVID-19 and mental health: A review of the existing literature. *Asian Journal of Psychiatry*, 52, 102066.
- Silva, W. A. D., de Sampaio Brito, T. R., & Pereira, C. R. (2020). COVID-19 anxiety scale (CAS): Development and psychometric properties. *Current Psychology*, 1-10.
- Svensson, L. (1997). Theoretical foundations of phenomenography. *Higher Education Research & Development*, 16(2), 159-171.

Torales, J., O'Higgins, M., Castaldelli-Maia, J. M., & Ventriglio, A. (2020). The outbreak of COVID-19 coronavirus and its impact on global mental health. *International Journal of Social Psychiatry*, 66(4), 317-320.

World Health Organization (WHO). (2020a). Coronavirus disease (COVID-19) outbreak situation. Retrieved from <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

World Health Organization (WHO). (2020b). Coronavirus disease (COVID-19) outbreak situation. Retrieved from <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

**THE RELATIONSHIP BETWEEN THE FEAR OF CHILDBIRTH AND ANXIETY IN
PREGNANT WOMAN DURING THE COVID-19 PANDEMIC**

Asst. Prof. Dr. Sevinç Köse TUNCER

*Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Erzincan,
Turkey*

ORCID ID: 0000-0002-2598-6182

svnckose1024@hotmail.com

Asst. Prof. Dr. Figen ALP YILMAZ

Yozgat Bozok University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Yozgat, Turkey

ORCID ID: 0000-0001-6022-0978

efigenden@gmail.com

Prof. Dr. Papatya KARAKURT

*Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Erzincan,
Turkey*

ORCID ID: 0000-0003-0330-9807

papatyademirci@hotmail.com

Msc. Nadire YILDIZ ÇİLTAS

*Ministry of Health- Erzincan Binali Yıldırım University Mengücek Gazi Training and Research
Hospital, Erzincan, Turkey*

ORCID ID: 0000-0001-8703-3216

nadireclts@outlook.com

ABSTRACT

Objective: This study aims to identify the relationship between the fear of childbirth and anxiety during the Covid-19 Pandemic.

Method: The cross-sectional study was conducted on 181 pregnant women in a city in the eastern region of Turkey between the dates of July-November 2020. The pregnancy information form, State Anxiety Inventor, and The Wijma Delivery Expectancy/Experience Questionnaire- Version A were used to collect data. For the analysis, descriptive statistics, t-tests, ANOVA, Pearson's correlation, and multivariate linear regression analysis were used.

Results: The mean score of pregnant women's childbirth fear in the study was 60.52. The anxiety mean score was 37.81. It was detected that the state anxiety average of the pregnant women was the factor that statistically affected the fear of giving birth.

Conclusion: As a result, the study found that the rate of pregnant women who experienced middle-level fear of giving birth in the pandemic was high. The health professional could perform necessary interventions to decrease the fear of giving birth by identifying the factors that affect the fear of giving birth in pregnant women in the COVID-19 pandemic.

Keywords: Fear of giving birth, Anxiety, COVID-19, Pregnancy

COVID-19 PANDEMIC: SOCIETY, SOCIAL RESPONSIBILITY AND THE DISCOURSE

Asst. Prof. Dr. Nilüfer ÖZTÜRK AYKAÇ

Department of Sociology, Karamanoğlu Mehmetbey University, Karaman, Turkey

ORCID ID: 0000-0003-2469-0758

niluferozturk@kmu.edu.tr

ABSTRACT

The pandemic caused by Covid-19 virus, leads to a new period for all of the World. Personal relationships, which are already fragile, have been more fragile in this period and all societies are passing a new exam. This period which connects the humanity to each other necessarily, constructs the society in a new relationality, raises the importance of social responsibility to the top level. Deadly disease caused by Covid-19 virus and similar infectious diseases show that all the people linked to each other in some way no matter how they isolate themselves, put certainly forward that what someone does causes another one in an uncontrollable way. The discourse used by states authorities as macro directors of this period and experts, are effective on the reflection of the struggle against the pandemic on the society. In this study, three main points will be emphasized: society, social responsibility and discourse. Society, as a reality connects people in current daily life needly; starting from this definition, social responsibility besides being a moral value, gains a legal ground via this connection and transforms into a necessity; words, expressions, concepts that can be collected in the name of discourse, will be critically interpreted in the study. It will be tried to put forward in the study that, to survive from the Covid-19 pandemic as an individual and a society is possible via an awareness of social responsibility and for social responsibility, the discourse should be constructed in a way to ensure the awareness of social responsibility. Anti-vaccine discourses spreading through social media, some words and concepts such as normalization/new normal, social distancing used by formal and informal discourses to explain and direct the period, could be effective in misdirecting and insufficient directing society and in not taking responsibility enough. In addition, there will be suggestions as alternative to these expressions and concepts, hence; the discourse will be transformed to a new form.

Keywords: Covid-19, Pandemic, Society, Social Responsibility, Discourse

**HEALTH CARE PROFESSIONALS DURING COVID-19 PANDEMIC PERIOD: NURSING
EXAMPLE**

COVID-19 SÜRECİNDE SAĞLIK ÇALIŞANLARI: HEMŞİRELİK ÖRNEĞİ

Prof. Dr. Papatya KARAKURT

*Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Erzincan,
Turkey*

ORCID ID: 0000-0003-0330-9807

papatyademirci@hotmail.com

Serhat YILDIRIM

*Erzincan Binali Yıldırım University Health Sciences Institute, Department of Nursing, Erzincan,
Turkey*

ORCID ID: 0000-0001-7467-7071

syildirim663@gmail.com

ABSTRACT

COVID 19 pandemic, being the biggest global problem in the recent years, has been leading to worse results day by day. However; we have been learning new information about the current pandemic effect each day. COVID-19 pandemic has not ended yet, but, in the course of controlling the pandemic, there have been positive developments; which is happy news. Health care workers who contact with COVID-19 patients and / or give care to COVID-19 patients are inevitably at infection risk. According to WHO statistics, health care workers compose 21% of the cases during SARS-CoV pandemic. Health care workers play a critical role not only in the patients' clinical management but also in implementing infection control measures determined by health care institutions. Among the health care workers; evaluating potential risk factors of SARS-CoV-2 infection, characterizing virus spread patterns, preventing health care workers' future infections are effective in preventing health-care related SARS-CoV-2 infections. Health care workers, fighting in the front line in the war against the pandemic, have showed their devotion at the cost of catching the disease. This devotion has been appreciated a lot by each individual of the society. Nurses are one of the health care groups that communicate and interact with patients while care is given to COVID-19 patients. It is possible that nurses may -directly or indirectly- be exposed to patients or contagious materials (contaminated medical materials, tools/devices and equipment) when care and treatments are given to COVID-19 patients. Also, World Health Organization states that nurses compose the biggest global health workforce. In this review; the aim is to discuss nurses' roles and responsibilities during COVID-19 pandemic period.

Keywords: COVID-19, Health care professionals, nursing

ÖZET

Son yılların en büyük küresel problemi haline gelen Covid-19 salgını, gün geçtikçe daha kötü sonuçlara yol açmaya devam etmektedir. Ancak her gün mevcut pandemi etkeni hakkında yeni bilgiler öğreniyoruz. COVID-19 salgının henüz bitmediği, fakat kontrol altına alınma sürecinde olumlu gelişmelerin olması sevindirici bir durum olduğunu göstermektedir. COVID-19 hastasıyla temas eden ve / veya COVID-19 hastasına bakım veren sağlık çalışanları kaçınılmaz olarak enfeksiyon riski altındadır. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre SARS-CoV salgını sırasında, sağlık çalışanları

vakaların % 21'ini oluşturmaktadır. Sağlık çalışanları, sadece hastaların klinik yönetiminde değil, aynı zamanda sağlık kuruluşlarında yeterli enfeksiyon ve kontrol önlemlerinin uygulanmasını sağlamada da kritik bir rol oynamaktadır. Sağlık çalışanları arasında SARS-CoV-2 enfeksiyonu için potansiyel risk faktörlerinin değerlendirilmesi, virüs bulaşma paternlerini karakterize etmek, sağlık çalışanlarının gelecekteki enfeksiyonlarını önlemek özellikle SARS-CoV-2'nin sağlık bakımı ile ilişkili enfeksiyonları önlemede etkili olmaktadır. Pandemi ile mücadelede en önde yer alan sağlık çalışanları hastalığa yakalanmak pahasına üstün vazife anlayışlarını ortaya koymuşlardır. Bu özverili çalışma toplumun her kesiminden büyük takdir görmüştür. COVID-19 hastasına bakım sağlanmada en çok hasta ile iletişim ve etkileşim içinde olan sağlık personellerinden birini hemşireler oluşturmaktadır. Hemşireler, COVID-19'lu hastaya uyguladıkları bakım ve tedavi sırasında hastalara veya bulaşıcı materyallere (kontamine tıbbi malzemeler, cihazlar ve ekipmanlar) doğrudan veya dolaylı maruz kalma potansiyeline sahiptirler. Dünya Sağlık Örgütü de hemşirelerin en büyük küresel sağlık işgücünü oluşturduğunu belirtmektedir. Bu derlemede amaç hemşirelerin COVID-19 sürecinde yaşadıkları durumlar ile hasta bakımındaki rol ve sorumluluklarına yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, sağlık bakım profesyonelleri, hemşirelik

GİRİŞ

Son yılların en büyük küresel problemi haline gelen Covid-19 salgını, gün geçtikçe daha kötü sonuçlara yol açmaya devam etmektedir (Ziff and Ziff, 2020). Ancak her gün mevcut pandemi etkeni hakkında yeni bilgiler öğreniyoruz. COVID-19 salgının henüz bitmediği, fakat kontrol altına alınma sürecinde olumlu gelişmelerin olması sevindirici bir durum olduğunu göstermektedir. COVID-19 hastasıyla temas eden ve / veya COVID-19 hastasına bakım veren sağlık çalışanları kaçınılmaz olarak enfeksiyon riski altındadır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre SARS-CoV salgını sırasında, sağlık çalışanları vakaların % 21'ini oluşturmaktadır (WHO Protocol 2020; İşsever ve ark. 2020; WHO Case Control Protocol-2020).

Dünya Sağlık Örgütü özellikle hemşirelerin pandemi sürecini yönetmede oldukça etkin olduklarını pek çok kez söylemlerinde belirtmiştir. Ülkemizde de COVID-19'la mücadelede hemşireler hem en ön planda yer almış ve hem de sağlık sistemini ayakta tutan temel bileşen niteliği taşımıştır. Ancak COVID-19 pandemi sürecinde, tüm dünyada ve ülkemizde yaşananlar, özellikle artan talebi karşılayacak nitelik ve nicelikte sağlık çalışanı ve kişisel koruyucu ekipman temininde sorun yaşandığını göstermiştir. Uluslararası Hemşireler Konseyi'nin (International Council of Nursing-ICN), 03.06.2020 tarihli açıklamasında, tüm sayılara ulaşamamasına rağmen, dünya genelinde 23.000'den fazla sağlık çalışanının COVID-19 ile enfekte olduğu, 600 hemşirenin ise bu enfeksiyon nedeniyle yaşamını kaybettiği yer almıştır (Şenol Çelik ve ark.2020; International Council of Nurses. 2020). Yine ICN'in üye ülkelerden topladığı verilerle oluşturduğu raporda, hemşirelerin %20'sinin enfekte olduğu vurgulanmış, pandemi sürecinde hemşirelerin aldığı risk ve tehlikenin boyutu çarpıcı bir şekilde ortaya konmuştur (Şenol Çelik ve ark.2020; ICN Calls on WHO 2020). Yetmiş üçüncü (73.) DSÖ Dünya Sağlık Meclisi'nin başlangıcında, Uluslararası Hemşireler Konseyi (ICN) üye devletleri, sağlık çalışanları arasında COVID-19 enfeksiyonları ve ölümleri hakkında veri toplamak ve paylaşmak için acil eylem yapma çağırısı önermektedir (ICN, 2020). Bu derlemede amaç hemşirelerin COVID-19 sürecinde yaşadıkları durumlar ile hasta bakımındaki rol ve sorumluluklarına yer verilmektedir.

COVID-19 Süreci ve Hemşirelik

Sağlık çalışanları, sadece hastaların klinik yönetiminde değil, aynı zamanda sağlık kuruluşlarında yeterli enfeksiyon ve kontrol önlemlerinin uygulanmasını sağlamada da kritik bir rol oynamaktadır. Sağlık çalışanları arasında SARS-CoV-2 enfeksiyonu için potansiyel risk faktörlerinin değerlendirilmesi, virüs bulaşma paternlerini karakterize etmek, sağlık çalışanlarının gelecekteki enfeksiyonlarını önlemek

özellikle SARS-CoV-2'nin sağlık bakımı ile ilişkili enfeksiyonları önlemede etkili olmaktadır (WHO Case Control Protocol-2020). Pandemi ile mücadelede en önde yer alan sağlık çalışanları hastalığa yakalanmak pahasına üstün vazife anlayışlarını ortaya koymuşlardır. Bu özverili çalışma toplumun her kesiminden büyük takdir görmüştür (Koca 2020). COVID-19 hastasına bakım sağlanmada en çok hasta ile iletişim ve etkileşim içinde olan sağlık personellerinden birini hemşireler oluşturmaktadır. Hemşireler, COVID-19'lu hastaya uyguladıkları bakım ve tedavi sırasında hastalara veya bulaşıcı materyallere (kontamine tıbbi malzemeler, cihazlar ve ekipmanlar) doğrudan veya dolaylı maruz kalma potansiyeline sahiptirler (Demirağ ve Hindistan,2020). Tüm bu durumlara rağmen 2020 yılının Dünya Sağlık Örgütü tarafından "Hemşireler Yılı" olarak ilan edilmesi hemşirelerin bu süreçte bakımı daha görünür kılmaları ile hemşirelik mesleğinin de daha görünür hale gelmesi sağlanmıştır. Ayrıca Dünya Sağlık Örgütü COVID-19 pandemi sürecinde hemşirelerin en büyük küresel sağlık işgücünü oluşturduğunu belirtmektedir (World Health Organization, 2020).

Covid-19 sürecinde hemşirelere rehber olması açısından Türk Hemşireler Derneği ve birçok kuruluşun işbirliği ile 17 Nisan 2020 tarihinde hazırlanan "COVID-19 Hemşire Eğitim Rehberi ve Bakım Algoritmaları" rehberi yayınlanmıştır. Bu rehberin amacı, hemşirelerin farklı ortamlarda ve farklı düzeylerde COVID-19 tanımlı hastaya bakım verirken kullanabileceği en güncel ve kanıta dayalı bilgilere ulaşmaları sağlanmaktadır (THD, 2020). Türk Hemşireler Derneği, COVID-19 pandemisini ulusal ve uluslararası boyutta yakından takip etmiş, sürecin yönetiminde dinamik bir yaklaşım sergilemiştir. Uluslararası platformda, ICN ve diğer ülkelerin hemşirelik dernek/birlikleriyle görüş alışverişinde bulunmuştur. Güvenilir bilgi kaynağı olan uluslararası kurum ve kuruluşların dokümanlarını Türkçe'ye çevirerek, hemşirelerin yanı sıra toplum ve diğer sağlık çalışanlarının kullanımına sunmuştur. Ayrıca, DSÖ ve ICN tarafından yayınlanan, sağlık çalışanlarının çalışma koşulları, hak ve sorumluluklarına yönelik belgeleri de Türkçe'ye çevirmiş ve yayınlamıştır (Şenol Çelik ve ark, 2020).

Tüm dünyada ve ülkemizde insanlığın "COVID-19" pandemisi ile mücadele ettiği bu günlerde, artan hasta sayıları ile birlikte hastanelerin yoğun bakım dışındaki diğer servislerinde çalışan hemşirelerin de artan gereksinimini karşılamak üzere yoğun bakım ünitelerinde görevlendirilmeleri şartları oluşmuştur. Bu durum, hiç kuşku yok ki, tüm sağlık ekibi üyeleri üzerinde önemli bir iş yükü artışına yol açmaktadır. Bu kriz döneminde, elinizdeki hemşire insan kaynağını daha etkili ve verimli kullanmak ve onların tükenmişliğini önlemek, çalışan ve hasta güvenliğini sağlamak, ekibe katılan yeni hemşirelerin eğitimlerini düzenlemek, yoğun bakımda yatan hastalara en üst düzeyde bakım sunmak hemşirelerin önemli hedefleri arasında yer almaktadır (Yoğun bakım 2020). Salgınla mücadele sürecinde yoğun bakım hemşireleri çok önemli sorumluluklar üstlenmiş, kritik düşünme, sorun çözme, yaratıcılık ve karar verme becerilerini kullanarak krize karşı hızlı biçimde adapte olmuş ve güçlü bir duruş sergilemiş, böylece sağlık bakımı sistemi içerisinde çok büyük bir yükü taşımıştır. COVID-19 salgınında artan çalışma saatleri, iş yükü ve pek çok olumsuz koşula rağmen yoğun bakım hemşireleri başarılı bir sınav vermiştir. Ancak, yeterli sayıda, deneyimli ve eğitilmiş sertifikalı hemşirenin olması salgınla mücadelede yaşamsal önem taşımaktadır. Kaliteli ve güvenli bakım için hemşire iş gücünün ve destek sistemlerinin iyi planlanması gerekmektedir. Gelecekteki süreçlere daha hazırlıklı olabilmek ve tükenmeden yola devam edebilmek için bireysel ve kurumsal iyileştirmelerin yapılmasına gereksinim vardır (Kıraner ve ark, 2020).

COVID-19 pandemisi ile küresel düzeyde benzeri görülmemiş bir kriz yaşanmaktadır. Dünyada artık hiçbir şeyin eskisi gibi olamayacağını tüm insanlık bilmektedir. Tüm bireyleri, toplumları, ülkeleri derinden sarsan ve çoklu boyutlarda etkileyen bu süreç aynı zamanda bir insanlık dersi niteliğindedir. İnsanlığa birçok sorunu da beraberinde getirmiştir (Palandöken 2020). Odağında insana bakım verme yer alan hemşirelik mesleği de bu süreçten en çok etkilenen mesleklerden biri olmuştur. Hemşirelerin,

COVID-19’lu hastaya uyguladıkları bakım ve tedavi sırasında hastalara veya bulaşıcı materyallere doğrudan veya dolaylı maruz kalmalarının yanı sıra, hastane içerisinde yayılımın azaltılması/önlenmesi, hastalara bulaşın önlenmesinde önemli sorumlulukları bulunmaktadır. COVID-19 hastalığının klinik yönetiminde ve enfeksiyonun önlenmesinde hemşireler tarafından atılacak en önemli adım yeterli bilgi düzeyi ve doğru uygulamalar ile enfeksiyon zincirini kırmak olacaktır. Bunun için hemşireler, COVID-19’un nasıl bulaştığı, kimlerin risk altında olduğu, klinik belirti ve bulguları, nasıl tanı konduğu, nasıl tedavi edildiği hakkında bilgi sahibi olmalı, klinik yönetimi iyi planlamalı ve uygulamalıdır (Demirağ ve Hindistan 2020).

Sağlık bakım çalışanları COVID-19 hastalığına sahip olan hastalara multidisipliner bir ekip yaklaşımı ile tedavi uygulamakta ve bakım vermektedirler. Bu multidisipliner ekip içerisinde hemşireler COVID-19 hastalığı olan hastalara bakım veren primer sağlık bakım çalışanlarıdır. Bireylerin bütüncül olarak değerlendirilmesinde ve sağlık bakım gereksinimlerine yönelik hemşirelik bakımının planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde önemli rolleri bulunmaktadır (Wang et al, 2020). COVID-19 salgınıyla mücadelede hızlı yol alınabilmesi için hemşirelik süreçlerinde, hemşirelere örnek oluşturabilecek iyi uygulama bilgi ve deneyimlerinin paylaşılmasına gereksinim vardır. Şüpheli/doğrulanmış COVID-19 tanısı almış hastaya genel yaklaşım prosedürlerinde yer alan kritik hemşirelik girişimlerinin hastaların tedavi ve bakımında yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, COVID-19 tanılı hastanın bakımında görevli tüm sağlık çalışanlarının rolünü ortaya koyan ortak bakım planlarının oluşturulması veya bunun olmadığı durumlarda standart hemşirelik bakım planı hazırlanması ve hasta bakım uygulamalarının çıktılarının yakından izlenmesi ve kayıt altına alınması oldukça önemlidir. Hastaya yaklaşım bağlamında ulusal ve uluslararası rehberler önemli katkılar sunmaktadır (Uzelli Yılmaz ve ark, 2020). Ayrıca hemşirelerin COVID-19 hastalığı olan bireylerin hemşirelik bakımında tamamlayıcı ve destekleyici bakım uygulamalarından yararlanmaları da beklenmektedir. Hemşirelerin, hastalığın yönetiminde ve hastalığın tekrar ortaya çıkmasından korunmada bağışıklık sisteminin güçlendirilmesi için bu bakım uygulamaları hakkında hastaları bilgilendirilmesi önerilmektedir (Yangöz ve, Özer, 2020).

Hemşirelik hizmetlerinin etkin yürütülebilmesi açısından özellikle yetkin/deneyimli hemşirelerden en iyi şekilde yararlanılacak çalışma yönteminin belirlenmesi, tüm hemşirelerin çalışma saatleri ve vardiya sisteminin çalışma koşullarını dikkate alınarak düzenlenmesi büyük önem taşımaktadır. Birimin özelliklerine dayalı iş yükü ile hemşire sayı ve niteliğini dengeleyecek, hasta ve çalışan güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek insan gücü planlamalarının yapılması, özellikle yetkin/deneyimli hemşirelerin tükenmişlikten korunması, bu sürecin etkili yönetilebilmesi açısından önem arz etmektedir. Çalışanların sağlığı ve güvenliği özellikle salgın sürecinin uzaması olasılığı göz önüne alınarak daha da önemsenmelidir. Bu bağlamda, kaliteli kişisel koruyucu ekipmanların eksiksiz/tam sağlanmasına, bu ekipmanların doğru ve yerinde kullanımını destekleyecek eğitimlerin verilmesine ve uygulamaya tam olarak aktarıldığının kontrol edilmesine gereksinim vardır. Güncel ulusal ve uluslararası kılavuzlar, mesleki örgütlerin hazırladıkları dokümanlar kullanılarak seferberlik şeklinde yürütülen bu mücadelenin yanı sıra kurumların kendi koşullarına göre salgına karşı aldığı özel önlemler ya da mücadele yöntemleri ile ortaya çıkardıkları bilgi ve deneyimler yönetici hemşirelerin uygulamalarına ışık tutmaktadır. Diğer ülke örneklerinde olduğu gibi ülkemizde de özel, Sağlık Bakanlığı ve üniversite hastanelerinde veya diğer sağlık kuruluşlarında görevli tüm yönetici hemşirelerin bilgi ve deneyimlerini paylaşmalarının yaşanan bu kriz sürecinin aşılanmasını kolaylaştıracaktır (THD 2020).

COVID-19 Sürecinde Hemşirelere Psikolojik Destek

Salgın hastalıklar gibi afet/kriz durumlarında görev yapmak, çalışanlar için insanlığa hizmet etmek gibi nedenlerle tatmin edici olmakla birlikte, bakım verdiği hastaların/yakınlarının/iş arkadaşlarının hastalık/ölüm sürecine eşlik etme ve onların acı çekme deneyimlerine tanıklık etme gibi durumlar nedeniyle ruh sağlığının olumsuz etkilenmesine ya da travma yaşamaya yol açabilmektedir. Bu bağlamda COVID-19 pandemisinde ön safta çalışan meslek gruplarından biri olan ve hastalara 24 saat kesintisiz hizmet sunan hemşireler ruh sağlığı açısından risk altındadır. Anksiyete, depresyon, uyku sorunları, tükenmişlik, ikincil travmatik stres tepkileri ve eşduyum yorgunluğu pandemide ön safta çalışan hemşireler arasında sık görülen psikososyal sorunlardır. Hemşirelerin ruh sağlığının korunması için ruhsal sorunların belirtilerine ilişkin farkındalıklarının olması, stres yönetimi, bireysel özbakım ve mesleki özbakım konusunda desteklenmesi önem taşımaktadır. Korunma önlemleri yeterli olmadığında ise iş arkadaşlarından destek alınması, iş yerindeki sorumlulara bilgi verilmesi ve bir eylem planı oluşturulması ve profesyonel ruh sağlığı desteği alınması önerilebilir (Hiçdurmaz ve Üzar Özçetin,2020).

Ülkemizde de pandemi ile mücadelede en önde yer alan sağlık çalışanları hastalığa yakalanmak pahasına üstün vazife anlayışlarını ortaya koymuşlardır. Bu özverili çalışma toplumun her kesiminden büyük takdir görmüştür. Sağlık Bakanı Fahrettin Koca 19 Mart'ta Türkiye Büyük Millet Meclisinde (TBMM) yaptığı konuşma sonrasında milletvekillerini ve tüm vatandaşları sağlık çalışanlarını alkışlamaya davet etmiştir (Koca 2020). Bu çağrıya uyan vatandaşlar her gün 21:00'de evlerinin balkonlarına çıkarak ve pencerelerinden alkış tutarak sağlık çalışanlarına olan şükranlarını göstermeye başlamışlardır. Tarihe not olarak düşülebilecek bu davranış sağlık çalışanlarının moral ve motivasyonlarının artırılmasında son derece önemli bir rol oynamıştır (İnce ve Evcil 2020).

SONUÇ

Bu pandemi sürecinde sağlık bakım sisteminin güçlendirilmesinde, daha nitelikli ve güvenli sağlık hizmetleri sunulmasında, halk sağlığının korunması ve geliştirilmesinde hemşirelerin kritik önemi; politika yapıcılar, karar vericiler, sağlık kurum ve kuruluşları, eğitimciler ve toplum tarafından fark edilmiştir. Bununla birlikte, hemşirelerin bu kritik rollerini ortaya koyabilmeleri için politikaları oluşturma ve karar alma süreçlerinde etkili rol almasına; liderlik pozisyonlarında daha fazla hemşirelere yer verilmesine yönelik girişimlerin yapılması gerekmektedir. Ayrıca salgından önce mesleğimizin eğitimi, icrası, yönetimi, özlük hakları, çalışma ortamı ve koşulları ile ilgili yaşanan, salgın sırasında daha da derinleşen ve yeni ortaya çıkan sorunların çözülmesine yönelik girişimlerin, iyileştirici uygulamaların ve yatırımların ivedilikle yapılması zorunlu ve elzem nitelik taşımaktadır (Şenol Çelik ve ark, 2020). Uluslararası Hemşireler Konseyi (ICN) tarafından her yıl, Uluslararası Hemşireler Günü teması belirlenmektedir. ICN'nin 2021 teması, önceki yılların teması olan Hemşireler: Liderlik için Bir Ses ve 2021 Geleceğin Sağlık Hizmeti için Bir Vizyon alt teması ile önceki yılların temalarıyla bağlantılı olarak oluşturulmuştur. 2021 Uluslararası Hemşireler Günü için bu yeni tema, küresel COVID-19 salgınının sağlık sistemi ve hemşirelik mesleği üzerindeki etkilerini ve gelecekte nasıl etkilenebileceği göstermektedir. Sonuç olarak; COVID-19 sürecinde sağlıklı/hasta bireylere bakım vermede hemşireler öncü bir ses olmuştur.

KAYNAKLAR

-Demirağ H, Hindistan S 2020. COVID-19'un Klinik Yönetimi ve Hemşirelik. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 9(2): 222 – 231.

-Hiçdurmaz D, Üzar Özçetin YS 2020. COVID-19 Pandemisinde Ön Safta Çalışan Hemşirelerin Ruhsal Sağlığının Korunması ve Ruhsal Travmanın Önlenmesi. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 7(Özel Sayı): 1-7, doi: 10.31125/hunhemsire.775531.

-International Council of Nurses. More than 600 Nurses Die from COVID-19 Worldwide. Available from: <https://www.icn.ch/news/more600-nurses-die-covid-19-worldwide> (cited 2020 June 15).

-International Council of Nurses. ICN Calls on WHO Member States for Health Worker COVID-19 Data. Available from: <https://www.2020yearofthenurse.org/story/icn-calls-on-who-member-states-for-health-worker-covid-19-data/> (Erişim tarihi:04 Mart 2021).

-İnce F, Evcil FY 2020. Covid-19'un Türkiye'deki İlk Üç Haftası. Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 11(2): 236-241.

-İşsever H, İşsever T, Oztan G 2020. Epidemiology of COVID-19. Sağlık Bilimlerinde İleri Araştırmalar Dergisi , 3(Suppl.1): S1-S13. <https://doi.org/10.26650/JARHS2020-S1-000>.

-Kıraner E, Terzi B, Türkmen E, Kebapçı A, Bozkurt G 2020. Türk yoğun bakım hemşirelerinin covid-19 salgınındaki deneyimleri. HEAD , 17(3):284-6, doi:10.5222/HEAD.2020.35556.

-Koca F 2020. ALKIŞLAYALIM! NE KADAR ALKIŞLASAK AZDIR! Bugün saat 14'te Meclis'teki konuşmamda milletimin temsilcilerini özverili Sağlık Çalışanlarımızı alkışlamaya davet ettim. Şimdi tam 21.00'da milletimizi, bu alkış sesini Türkiye çapında, balkonlardan yükseltmeye davet ediyorum. Erişim tarihi: 2020 Nisan 5, Erişim adresi: <https://twitter.com/drufahrettinkoca/status/1240699520691757056>.

-Palandöken EA 2020. COVID-19 Pandemisi ve Hemşireler için Etik Sorunlar. (COVID-19 Pandemia and Ethical Problems for Nurses). İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, (2): 139-142.

-Şenol Çelik S, Atlı Özbaş A, Çelik B, Karahan A, Bulut H, Koç G, Çevik Aydın F, Özdemir Özleyen Ç 2020. Covid-19 pandemi süreci: Türk Hemşireler Derneği. HEAD, 17(3):279-83

-Türk Hemşireler Derneği 2020. COVID-19 Hemşire Eğitim Rehberi ve Bakım Algoritmaları. <https://www.thder.org.tr/uploads/files/thd-covid-2020-2.pdf> Erişim tarihi:03.03.2021.

-Uzelli Yılmaz D, Ceylan B, Yıldırım D, Karatekin Erkut D, Akın Palandöken E 2020. COVID-19 Tanılı Hastada Bakım Öncelikleri ve Kritik Hemşirelik Girişimleri: Dört Farklı Olgu Sunumu. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 5(2): 235-242.

-Yangöz ŞT, Özer Z 2020. COVID-19 bakım yönetiminde tamamlayıcı ve destekleyici bakım. Şenuzun Aykar F, editör. İç Hastalıkları Hemşireliği ve COVID-19. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri, p.53-9

-Yoğun bakım ünitesinde görev alacak hemşireler için kaynak kitapçık- Covid-19 pandemisi'ne özel. 2020. <https://tybhd.org.tr/covid19-uzaktan-egitim/> , Erişim tarihi:03.03.2021.

-Ziff, AL., Ziff RM 2020. Fractalkinetics of COVID-19 pandemic (withupdate 3/1/20). MedRxiv, doi: <https://doi.org/10.1101/2020.02.16.20023820>.

-Wang H, Feng J, Shao L, Wei J, Wang X, Xu X, Shao R, Zhang M, He J, Zhao X, Liang T 2020. Contingency management strategies of the Nursing Department in centralized rescue of patients with coronavirus disease 2019, International Journal of Nursing Sciences, doi: <https://doi.org/10.1016/j.ijnss.2020.04.001>.

-World Health Organization 2020. State of theWorld's Nursing 2020: Investing in Education, Jobsand Leadership (Geneva: WHO, 2020). Retrieved May 19, 2020, from<https://www.who.int/publicationsdetail/nursing-report-2020>.

INTERNATIONAL
COVID-19 AND CURRENT ISSUES CONGRESS
MARCH 12-14, 2021

-World Health Organization Case Control Protocol 2020. Assessment of risk factors for corona virüs disease 2019 (COVID-19) in health workers: protocol for a case-control study. WHO reference number: WHO/2019-nCoV/HCW_RF_Case Control Protocol, file:///C:/Users/bidb/Downloads/WHO-2019-nCoV-HCW_RF_CaseControlProtocol-2020.1-eng.pdf. Erişim Tarihi: 03.03.2021

**ASSESSING COUNTRY PERFORMANCES DURING THE COVID-19 PANDEMIC BY
USING SDV BASED ROV METHOD**

Asst. Prof. Dr. Serap Pelin TÜRKOĞLU

*Ankara Yıldırım Beyazıt University, Şereflikoçhisar Berat Cömertoğlu Vocational School, Department
of Management and Organization, Ankara, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0001-9566-9898

spturkoglu@ybu.edu.tr

Res. Asst. Dr. Sevgi Eda TUZCU

*Ankara University, Faculty of Political Sciences, Department of Business Administration, Ankara,
Turkey.*

ORCID ID: 0000-0002-3658-2546

stuzcu@politics.ankara.edu.tr

ABSTRACT

This study aims to assess the performance of 22 different countries that are ranked among the middle-high income group according to the World Bank classifications by using two multicriteria decision making methods (MCDM). These methods are standard deviation (SDV) approach to weight the criteria, and range of value (ROV) approach to rank the countries based on the criteria weights obtained from the previous step. To the extent of our knowledge, this is the first study that combines these two methods in the MCDM and COVID-19 literature. SDV method is an objective weighting approach for the criteria. It is especially useful when the decision makers cannot establish the relative importance of the criteria. Same as the SDV method, the ROV approach is also employed in the cases where it is not meaningful to assign quantitative weights. This computation approach consists with the COVID-19 pandemic, which still protect its black-box nature. The weights obtained from the SDV method reveal that current health expenditures, cardiovascular death rate, hospital beds per thousand people, and extreme poverty are the most important criteria. The ROV method indicates that the average score for the evaluated countries is 0.5266. Ecuador, Costa Rica, and Argentina are the countries that show best performance against the pandemic, whereas the lowest performance belongs to Indonesia, Georgia and Montenegro. Turkey is in the middle in the performance ranking of countries.

Keywords: COVID-19 pandemic, ROV method, SDV method, MCDM, Performance Analysis

PRODUCTION OF ACTIVATED CARBON FROM COVID-19 PANDEMIC MASKS

Prof. Dr. Levent CAVAS

Dokuz Eylül University, Faculty of Sciences, Department of Chemistry, İzmir, Turkey.

ORCID ID: 0000-0003-2136-6928

levent.cavas@deu.edu.tr

Hacer KANDEMİR

*Dokuz Eylül University, The Graduate School of Natural and Applied Sciences, Department of
Biotechnology, İzmir, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0001-9220-1317

hacer.kandemir@ogr.deu.edu.tr

ABSTRACT

COVID-19 pandemic, first observed in Wuhan-China, has been affecting all components of daily life since December-2019. It is proven that the most of prevention method to decrease the spread of COVID-19 is to use face masks. Even if it is very effective, it causes a serious environmental pollution due to the used masks. In this investigation, activated carbon is produced through randomly collected face masks in Buca-İzmir, Turkey. The activated carbon is obtained via chemical activation by using ZnCl₂. FT-IR and SEM were used to characterize the produced activated carbon. Methylene blue (MB), as a model dye, adsorption is additionally studied to compare the activated carbons in the literature. From the results, the activated carbon produced from pandemic masks has well known activated carbon characteristics in terms of FT-IR and SEM. MB adsorption kinetic data is fitted with pseudo-second order kinetic nature. Maximum adsorption capacity for MB was found as 167 mg/g. In conclusion, the pandemic masks exhibit a great environmental problem because of extreme uses of these masks in the pandemic. Evaluation of used masks for the production of activated carbon can be an alternative solution to prevent environmental pollution. Collection sites for masks should be proposed by the municipalities to produce activated carbon or other valuable products from these wastes.

Keywords: activated carbon, COVID-19, pandemic, mask, environmental pollution

PHYSICAL INACTIVITY IN COVID-19 PANDEMIC

Dr. Özge Baydar ARICAN

*Gazi University, Sport Science Faculty, Physical Education and Sport Teacher Department, Ankara,
Turkey.*

ORCID ID: 0000-0001-8509-3266

ozgebaydar@gazi.edu.tr

ABSTRACT

The Covid-19 was reported firstly in Wuhan, China in 2019 and has caused a pandemic in the world. In 2020, the covid-19 infection rates were highly increased and caused deaths in worldwide. The governments were started to apply the lockdown and curfew to keep the infection rate under control. These restrictions put individuals in a quarantine environment and limited the individuals' physical activities and exercises. Physical inactivity negatively affected the mental and physical health of the individuals physiologically and psychologically in every age group, especially individuals with chronic diseases. The pandemic was caused physiological affected on the systems of human body such as the musculoskeletal, cardiovascular, immune, respiratory and digestive systems, and it was also caused many psychological effects such as anxiety, anxiety, depression and mood disorders. In addition, it is predicted that the mental and physical effects of the pandemic on the individuals may continue both in the transition to normalization duration and after the end of pandemic. Moreover, there is a high probability of encountering situations such as mentally returning to the past and inability to plan the futures of the individual related to life events caused by the pandemic. For this reason, physical activity and exercises are needed to cope with the physical and mental effects experienced during the pandemic. Therefore, it is so crucial to protect physical and mental health through exercise and physical activities in a quarantine environment. In conclusion, the aim of this study is to provide exercise and physical activity recommendations to increase the physical, behavioral, mental and psychological well-being of individuals and improve their quality of life during the pandemic.

Keywords: Covid-19, physical inactivity, exercise, physical and mental health.

COVID-19 AS A SOCIAL CRISIS

Asst. Prof. Dr. Aksu AKÇAOĞLU

*Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Science and Letters, Sociology Department,
Çanakkale, Turkey*

ORCID ID: 0000-0002-8692-4698

aakcaoglu@comu.edu.tr

ABSTRACT

The micro-organisms which cause epidemics often enter the human world by accident. However, once they start to spread among people, they transmit waves of fear, panic, stigma and moralism as well as disease. Outbreaks, encountered for the first time, with a wide range of effects and a strong fatal effect, deeply shake the routine of everyday life by interrupting the relationship between social structures, physical space and mental schemata. As the boundaries of the threatened group expand, the whole world turns into a huge heterotopia in which the pre-epidemic normal is turned inside out. Our routine, which we do not even need to think about, turns into an old habit, as the interaction channels that we knit through language and practices and that form the basis of social life involve high risk in respiratory outbreaks such as Covid-19. The patterns of action and thought acquired in socialization processes lose their function during the epidemic, and health anxiety takes over the whole mental functioning: The stimuli about the epidemic that make the familiar social world uncanny impose an anxious mental attitude. Under the conditions of uncertainty, social life and everyday interactions need to be reconstructed in a prudent manner. Based on online interviews which were conducted with the most vulnerable groups such as healthcare workers, chronic patients and the elderly, this study sheds light on the transformation of social life and the emergent inequalities during the Covid-19 outbreak.

Keywords: Covid-19, sociology, everyday life, crisis, and inequality.

**THE ROLE OF COGNITIVE FLEXIBILITY IN COPING WITH STRESS IN THE
PANDEMIC PERIOD**

Dr. Pınar UYSAL CANTÜRK

*İstanbul Yeni Yüzyıl University, Faculty Of Sciences And Literature, Department of Psychology,
Istanbul, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0001-7471-010X

puysal@hotmail.com

ABSTRACT

In the new world order that developed after the rapid spread of the Covid-19 virus around the world, an abstract, isolated, isolated social order began to be adopted within homes. The inability to make forward-looking planning regarding the pandemic period and the long-term need for reliability studies in the drug and vaccine development process have started to prevent people from developing effective strategies to cope with stress. During this period, the process became more painful for people who could not use effective stress coping strategies due to increased hopelessness, depressive mood, and anxiety. However, despite all these negativities, a group of people managed to carry out the process quite effectively. When the psychological difficulties caused by the current situation were evaluated, it was concluded that as the level of cognitive flexibility increased, more functional strategies were used to cope with stress, as a result of the study conducted to test whether there was a relationship between cognitive flexibility levels and a group of people effectively coping with these negativities. According to the data obtained from 389 participants, a positive, moderate correlation was found between the total score average of the cognitive flexibility level and the total score average of the level of using functional strategies to cope with stress. When this result is evaluated, activities to increase cognitive flexibility levels are recommended for society to effectively cope with the stress caused by the pandemic process.

Keywords: Coping with Stress, Cognitive Flexibility, Pandemic, Covid-19.

IS THERE A RISK OF KEEPING CAT AND DOG IN HOUSE DURING COVID-19?
COVID-19 SÜRECİNDE EVDE KEDİ VE KÖPEK BARINDIRMAK BİR RİSK OLUŞTURUR MU?

Prof. Dr. Ali BİLGİLİ

*Ankara University Faculty of Veterinary Medicine, Department of Pharmacology and Toxicology,
Ankara, Turkey*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6819-7952>
abilgili61@gmail.com

Asst. Prof. Dr. Başak HANEDAN

*Atatürk University Faculty of Veterinary Medicine, Department of Internal Medicine, Erzurum,
Turkey*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3873-0124>
fbhanedan@gmail.com

ABSTRACT

The name of infectious disease called severe acute respiratory syndrome-coronavirus 2 (SARS-CoV-2) caused by virus is designated as coronavirus disease 2019 (COVID-19) by World Health Organization (WHO). COVID-19 is a zoonotic disease. SARS-CoV-2 can infect animals kept in house such as dog, cat and ferret. Although there is no evidence about SARS-CoV-2 transmission from domestic animals kept in house to humans, in more sensitive population, elderly people kept animal in house may be exposed to more risk than older people. During last March 2020, the Federal Agency for the Safety of the Food Chain (FASFC) reported diagnosis that a cat kept in house in Belgium was infected with SARS-CoV-2, and this revealed that people infected with COVID-19 had a risk to transmit the disease to cats living together with household and they can possibly spread the virus. It was reported that in New York, two cats kept in house had a positive COVID-19, one of them became ill 1 week after one person of household developed respiratory symptom and two cats had cough and nasal discharge. Cats and dogs are in close contact to persons. Thus, it is important to know the susceptibility of them to SARS-CoV-2. In the context of this report, knowledge was given about whether COVID-19 is transmitted to cats and dogs kept in house, whether they are susceptible to COVID-19 by examining many recent scientific sources. In addition, brief knowledge was given about implementations required for preventing SARS-CoV-2 transmission to domestic cats and dogs.

Key words: SARS-CoV-2, human, cat, dog, transmission

ÖZET

Virüsten kaynaklanan şiddetli akut solunum sendromu-coronavirüs 2 (SARS-CoV-2) adlı enfeksiyöz hastalığın adı Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından coronavirüs hastalığı 2019 (COVID-19) olarak isimlendirildi. COVID-19, zoonoz bir hastalıktır. SARS-CoV-2 köpek, kedi ve gelincik gibi evde bakılan hayvanları enfekte edebilmektedir. Evde beslenen evcil hayvanların insanlara SARS-CoV-2'yi bulaştırdığı kanıtı bulunmamasına rağmen çok duyarlı popülasyonda evde hayvan besleyen çok yaşlı bireyler yetişkin kişilere göre daha fazla düzeyde riske maruz kalabilir. Mart 2020 sonlarında Belçika'da evde beslenen bir kedinin SARS-CoV-2 ile enfekte olduğunun tanısının konulduğunu Gıda Zinciri Güvenliği Federal Ajansı (the Federal Agency for the Safety of the Food Chain (FASFC)) bildirdi ve bu durum COVID-19 ile enfekte insanların ev halkı ile birlikte yaşayan kedilere hastalığı bulaştırma riski olduğunu ve muhtemelen virüsü yayabileceklerini göstermektedir. New York'ta 2 tane evde beslenen kedinin COVID-19 pozitif olduğu, bu kedilerden birisinin ev halkından bir bireyde solunum semptomları geliştikten 1 hafta sonra hastalandığı, bu 2 kedide üst solunum sistemi hastalığı

bulguları öksürük ve burun akıntısı geliştiği bildirildi. Kediler ve köpekler insanlarla yakın temastadır. Dolayısıyla SARS-CoV-2'ye duyarlılıklarını bilmek önemlidir. Bu bildiri kapsamında son yıllara ait çok sayıda bilimsel kaynak irdelenerek evde barındırılan kedi ve köpeklere COVID-19'un bulaşım bulaşmadığı, COVID-19'a duyarlı olup olmadıkları konularında bilgiler verildi. Ayrıca evcil kedi ve köpeklere SARS-CoV-2'nin bulaşmasının engellenmesine yönelik yapılması gereken uygulamalar hakkında özlü bilgiler sunuldu.

Anahtar sözcükler: SARS-CoV-2, insan, kedi, köpek, bulaşma

Şiddetli akut solunum sendromu-coronavirüs 2 (SARS-CoV-2) enfeksiyöz hastalık COVID-19'a neden olur ve ilk olarak Aralık 2019'da Wuhan, Çin'de bildirildi. Hastalığı kontrol altına almak için yoğun çabalara rağmen COVID-19, 100'den fazla ülkeye yayıldı ve küresel pandemiye neden oldu. SARS-CoV-2'nin yarasalardan kaynaklandığı düşünülmektedir (Shi ve ark., 2020).

Patojen etken yeni bir coronavirüs olarak belirlendi ve Virüslerin Taksonomisi üzerine Uluslararası Komitenin Coronaviridae Çalışma Grubu tarafından ilgili coronavirüslerin filogenetik analizine dayalı olarak şiddetli akut solunum sendromu-coronavirüs (SARS-CoV-2) olarak adlandırıldı (Anon, 2020a). Daha sonra bu virüsten kaynaklanan hastalık Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından coronavirüs hastalığı 2019 (COVID-19) olarak isimlendirildi (Anon, 2020b).

Wuhan'da hastalığın ilk başladığı zamanlarda hastalardan izole edilen yeni coronavirüsün analizi SARS-CoV-1 (şiddetli akut solunum sendromu coronavirüs 1) ile yaklaşık %79 benzerliği (Zhong ve ark., 2003), MERS-CoV (Orta Doğu solunum sendromu coronavirüs) ile %50 benzerliği (Zaki ve ark., 2012), 2013'de Çin'in Yunnan ilinde örneklenen RaTG13 olarak isimlendirilen *Rhinolopsus affinis*'de bulunan yarası coronavirüsü (BatCoV) ile %96 benzerliği (Zhou ve ark., 2020) gösterdi. Bu durum SARS-CoV-2'nin muhtemelen yarasalardan kaynaklandığını göstermektedir (Andersen ve ark., 2020).

Yaşlı bireylerde COVID-19 daha şiddetli hastalık bulguları oluşturmaktadır. Yüksek tansiyon, kalp yetmezliği, şeker hastalığı, astım, kronik obstruktif akciğer hastalığı ve kanser gibi hastalığı olan yaşlı kişilerde ölüm oranları çok daha yüksektir (Csiszar ve ark., 2020).

COVID-19, zoonoz bir hastalıktır. SARS-CoV-2 köpek, kedi ve gelincik gibi evde bakılan hayvanları enfekte edebilmektedir. Enfeksiyonun bulaşmasında ana kaynak insandan insana olmasına karşın SARS-CoV-2 ile enfekte insandan enfeksiyonu alan birkaç tane evde beslenen hayvan bulunmaktadır. Evde beslenen hayvanların SARS-CoV-2'yi bulaştırdığı kanıtı bulunmamasına rağmen çok duyarlı popülasyonlar evde hayvan besleyen çok yaşlı bireyler yetişkin kişilere göre daha fazla düzeyde riske maruz kalabilir (Csiszar ve ark., 2020).

Mart 2020 sonlarında Belçika'da evde beslenen bir kedinin SARS-CoV-2 ile enfekte olduğunun tanısının konulduğunu Gıda Zinciri Güvenliği Federal Ajansı (the Federal Agency for the Safety of the Food Chain (FASFC)) (Anon, 2020c) bildirdi ve bu durum COVID-19 ile enfekte insanların ev halkı ile birlikte yaşayan kedilerin hastalığa yakalanma riski olduğunu ve muhtemelen virüsü yayabileceklerini göstermektedir (Csiszar ve ark., 2020).

New York'ta 2 tane evde beslenen kedinin COVID-19 pozitif olduğu, bu kedilerden birisinin ev halkından bir fertte solunum semptomları geliştikten 1 hafta sonra hastalandığı ve bu 2 kedide üst solunum sistemi hastalığı bulguları öksürük ve burun akıntısı geliştiği bildirildi (Anon, 2020c).

Sailleau ve ark. (2020) SARS-CoV-2 ile enfekte ya da şüpheli enfekte kişilerin evcil hayvanlarından (22 kedi ve 11 köpekten) rektal, nazofarengeal sıvı ve serum aldıklarını ve örneklerin RT-qPCR ile analiz edildiğini, 1 kedinin rektal sıvı örneğinin RT-qPCR ile pozitif belirlendiğini, bütün köpeklerin testlerinin negatif olduğunu, testi pozitif kedinin solunum ve sindirim sistemlerinde hafif klinik bulgular gösterdiğini, serolojik analizde antikorların varlığının belirlendiğini, genom sekans analizinin kedinin SARS-CoV-2'nin Fransız halkında SARS-CoV-2'nin çoğuna benzer filogenetik A2a'ya ait olduğunu gösterdi.

İspanya'da Covid-19'dan etkilenen bir hasta tarafından sahiplenilen bir kedide SARS-CoV-2 saptandı (Segales ve ark., 2020). Bu kedi olgusunda SARS-CoV-2 RNA'sının sadece nazal sıvı, nazal tüberinler (burun boşluğundaki kemik konkaların-yaprakların içerisinde kalan kanallar-boşluklar) ve

mezenterik lenf yumrusunda saptandığı, kedinin SARS-CoV-2'ye karşı antikor oluşturduğu bildirildi (Segales ve ark., 2020).

Bir çalışmada Wuhan, Çin'de kedilerde SARS-CoV-2'ye karşı özel serum antikor titrelerinin araştırıldığı, 102 kedi serumunun 15'inin %14.7 oranında pozitif olduğu, pozitif örneklerden 11'inde 1/20'den 1/1080'e kadar antikor titresi olduğu, tip I ve tip II felin infeksiyöz peritonitis virüs ve SARS-CoV-2 arasında serolojik çapraz reaktivitenin saptanmadığı ve SARS-CoV-2'nin Wuhan'da kedi popülasyonunu enfekte ettiği bildirildi (Zhang ve ark., 2020).

Hırvatistan'da yapılan bir çalışmada köpek ve kedide SARS-CoV-2 seroprevalansının sırasıyla %0.31 ve %0.76 olduğu bildirildi (Stevanovic ve ark., 2020).

Texas'da SARS-CoV-2 ile enfekte en az 1 kişi ile yaşayan köpek ve kedilerde yapılan çalışmada 59 köpeğin %15.3'ü ve 17 kedinin %47.1'inin SARS-CoV-2 pozitif olduğu enfekte hayvanların %82.4'ünün semptom göstermediği bildirildi (Hamer ve ark., 2020).

İtalya'da yapılan bir çalışmada köpeklerde %3.4 ve kedilerde %3.9 oranlarında SARS-CoV-2 nötralizan antikor titrelerinin saptandığı bildirildi (Patterson ve ark., 2020).

Chen ve ark. (2020) COVID-19 hastalarının kedi ve köpeklerinden svap ve kan örnekleri topladıklarını, bu örneklerin SARS-COV-2 RNA'sı bakımından negatif olduklarını, SARS-CoV-2 S1'e özel IgG titrelerinin 2 kedi ve 1 köpekte güçlü pozitif olduğunu, nötralizan antikor titrelerinin sırasıyla 1:240, 1:240 ve 1:120 olduğunu, bu evcil hayvanların bazılarının SARS-CoV-2 ile enfekte olduklarını bildirdi (Chen ve ark., 2020).

Farklı model laboratuvar hayvanları ve evde bakılan hayvanların SARS-CoV-2'ye duyarlılıklarının değerlendirildiği bir çalışma biyogüvenlik düzey 4 ve hayvan güvenlik düzeyi 4 tesislerinde Çin Tarım Bakanlığı Onayıyla Çin Tarım Bilimleri Akademisi'nde gerçekleştirildi (Shi ve ark., 2020).

Gelinciklerin F13-E ya da CTan-H 10^5 PFU virüsle nazal olarak enfekte edildiği, enfeksiyondan 4 gün sonra ötenazi edildikleri, nazal türbin, yumuşak damak, tonsilla, trakea, akciğer, kalp, karaciğer, dalak, böbrek, pankreas, ince bağırsak ve beyin dokularının toplandığı, PCR ile viral RNA miktarlarının hesaplandığı, Vero E6 hücrelerinde virüs titrasyonu yapıldığı bildirildi. Bütün gelinciklerde nazal türbin, yumuşak damak ve tonsillalarda viral RNA ve enfeksiyöz virüsün saptandığı, ancak test edilen diğer organlarda etkenlerin bulunmadığı bildirildi (Shi ve ark., 2020).

Bu çalışmada bu virüs suşlarının gelinciklerde çoğalma dinamiklerini araştırmak için 10^5 PFU F13-E ya da CTan-H nazal olarak verildiği ve enfeksiyondan sonra 10. güne kadar burun yıkamaları ve rektal sıvı örneklerinin alındığı, vücut sıcaklıkları ve hastalık bulgularının 2 hafta izlendiği, nazal yıkantılarda virüsün 2 suşunun da enfeksiyondan sonraki 2, 4, 6 ve 8. günlerde saptandığı, rektal sıvı örneklerinin bazılarında virüslerin saptandığı ancak nazal sıvı örneklerine göre düşük sayıda olduğu bildirildi. Her bir virüs inoküle edilen gruptan 1 adet gelincikte ateş ve iştah kaybı CTan-H inoküle edilen gelincikte enfeksiyondan sonra 10. günde, F13-E inoküle edilen gelincikte 12. günde belirlendiği bildirildi. Bu 2 gelinciğin ötenazisinden sonra organlarında viral RNA'nın saptanmadığı, ancak CTan-H inoküle edilen gelincikte türbinde az sayıda virüs bulunduğu bildirildi. Patolojik çalışmalar şiddetli lenfoplazmatik perivaskülit ve vaskülitisi gösterdi. 13. günde ötenazi edilen 2 gelinciğin akciğerinde alveol lumeni ve alveol septumunda tip II pnömosit, makrofaj ve nötrofil sayısında artma ve hafif peribronşitis gösterildi. Bütün gelinciklerde SARS-CoV-2'ye karşı antikorlar ELISA ve nötralizasyon analizleriyle saptandı. Ancak 13. günde ötenazi edilen gelinciklerin antikor titrelerinin 20. günde ötenazi edilen gelinciklere göre daha düşük düzeyde olduğu bildirildi (Shi ve ark., 2020). Virüs yapışma analizi gelinciklerin akciğerlerinde SARS-CoV-2'nin bronşiyol epitel hücrelerine ve bazı tip II pnömositlere yapışabileceğini gösterdi (Shi ve ark., 2020).

Kediler ve köpekler insanlarla yakın temastadır. Dolayısıyla SARS-CoV-2'ye duyarlılıklarını bilmek önemlidir. 7 tane 6-9 aylık evcil kediye nazal olarak 10^5 PFU CTan-H inoküle edildiği, organlarda viral replikasyonu araştırmak için 3 ve 6. günde 2 kedinin ötenazi edildiği, 3 kedinin bir izolatörde ayrı kafeslere alındığı, enfekte kedilerin herbirine bitişik bir kafese enfekte olmayan bir kedi alındığı, dışıklarının toplandığı ve ötenaziden sonra organların incelendiği, 3. günde ötenazi edilen 1 kedide nazal türbin, tonsilla, yumuşak damak, trakea, akciğer ve ince bağırsakta viral RNA saptandığı, 6. günde ötenazi edilen kedilerde nazal türbin, yumuşak damak ve tonsilla, trakea ve ince bağırsakta viral RNA saptandığı, ancak akciğerlerde viral RNA saptanmadığı bildirildi. Ayrıca kedilerde bulaşma

çalışmasında viral RNA enfeksiyonun 3. gününde dışkıda ve 5. gününde her 3 kedinin dışkısında saptandığı, maruz kalma ile enfekte olan kedinin 11. günde ötenazi edildiği, yumuşak damak, tonsilla, nazal türbin, trakeada saptandığı, solunum damlacık bulaşmasının meydana geldiği ve maruz kalma ile enfekte 1 kedide nötralizan antikorların geliştiği bildirildi (Shi ve ark., 2020).

Replikasyon ve bulaşma çalışmalarının 70 ve 100 günlük kedilerde devam ettirildiği, virüs inoküle edilen kedilerde enfeksiyonun 3. gününde ötenazi edilenlerde nazal ve trakeal mukoza epiteli ve akciğerlerde yoğun lezyonlar geliştiği, genç kedilerin erişkinlere göre daha duyarlı olduğu gösterildi (Shi ve ark., 2020). Ayrıca virüsün kediler arasında hava yoluyla bulaşabileceği gösterildi (Shi ve ark., 2020).

Evcil köpek ve kedilerde SARS-CoV-2 ile deneysel enfeksiyonda kedilerin klinik bulgu göstermeden uzun süre virüsü saçtıkları, kedilerin nötralizan antikor yanıtı geliştirdikleri ve tekrar enfekte edilemedikleri, aksine köpeklerin enfeksiyondan sonra virüsü saçmadıkları ve antikor oluşturdıkları bildirildi (Bosco-Lauth ve ark., 2020).

Köpeklerin COVID-19 virüsle enfekte olabileceği verileri bulunmaktadır (Mallapaty, 2020; Sit ve ark., 2020). Hong Kong'da COVID-19 olduğu doğrulanan ev halkından 15 köpeğin 2'sinin SARS-CoV-2 ile enfekte olduğu bulundu. 17 yaşında Pomeranian ırkı bir köpekte nazal sıvap örneklerinde SARS-CoV-2 RNA'sının tespit edildiği, 2.5 yaşında Alman Kurt köpeğinde SARS-CoV-2 RNA'sının burun ve ağız sıvap örneklerinde saptandığı, antikor yanıtlarının belirlendiği, 2 köpeğin viral genetik sekanslarının ilgili insan olguları ile özdeş olduğu, köpeklerin karantinada klinik belirti göstermedikleri bildirildi (Sit ve ark., 2020).

SARS-CoV-2 anjiyotensin dönüştürücü enzim-2 (ACE-2)'yi hücreye giriş reseptörü olarak kullanmaktadır. Ayrıca koroner arter endotel hücreleri ACE-2'yi yüksek düzeyde eksprese etmektedir. Dolayısıyla veteriner hekimlerin köpeklerde solunum bulguları olmadan dahi SARS-CoV-2 nedeni kalp bozukluklarının farkında olması gerekir (Csiszar ve ark., 2020).

Köpeklerde SARS-CoV-2 replikasyon ve bulaşmasının araştırıldığı çalışmada, 5 adet, 3 aylık yaşta Beagle ırkı köpeğe 10^5 PFU CTan-H nazal olarak inoküle edildiği, etken inoküle edilmeyen köpekle aynı odada bakıldıkları, enfeksiyondan sonra 14. güne kadar farenks ve dışkı örnekleri toplandığı, viral RNA'nın enfeksiyondan 2 gün sonra 2 köpekte rektal sıvap örneklerinde belirlendiği, 6. günde 1 köpekte belirlendiği, enfeksiyonun 2. gününde rektal sıvap örneği pozitif olan köpeğin 4. gün ötenazisiyle iç organlarında viral RNA araştırılmasında etkenlerin bulunmadığı, antikor varlığının araştırılmasında 14. günde 2 köpeğin antikora sahip olduğu, bu sonuçlar köpeklerin SARS-CoV-2'ye düşük duyarlılığa sahip olduğunu gösterdi (Shi ve ark., 2020). Ayrıca domuz, piliç ve ördeklerin SARS-CoV-2'ye duyarlı olmadıkları gösterildi (Shi ve ark., 2020).

Özet olarak bu çalışma gelincik ve kedilerin SARS-CoV-2'ye büyük ölçüde duyarlı olduklarını, köpeklerin düşük duyarlılığa sahip olduklarını ve domuz, piliç ve ördeklerin duyarlı olmadıklarını gösterdi (Shi ve ark., 2020).

SARS-CoV-2, hücrelere girmek için reseptör olarak ACE-2'yi kullanmaktadır (Yan ve ark., 2020). ACE-2 gelinciklerde trakeobronşiyal submukozal bezin tip II pnömosit ve seröz epitel hücrelerinde eksprese edilir (van den Brand ve ark., 2008). Gelincik ve kediler ACE-2'nin SARS-CoV-2 sivri temas bölgelerinde sadece 2 amino asitle farklıdır. Dolayısıyla gelinciklerin alt solunum sisteminde SARS-CoV-2'nin çoğalmasını engelleyen altta yatan mekanizmanın araştırılması gerekmektedir. SARS-CoV-2 gelinciklerin üst solunum sisteminde etkili şekilde çoğalması COVID-19'a karşı aşılar ve antiviral ilaçların etkinlik çalışmalarında onları aday hayvan modeli haline getirmektedir (Shi ve ark., 2020).

3 tane kediye SARS-CoV-2 inoküle edildiği, nazal ve rektal örneklerin toplandığı, 3. güne kadar bu kedilerde virüsün saptanabildiği, bu kedilerin önceden virüsle enfeksiyonu olmayan başka 3 kedi ile aynı ortamda tutulduğu, 3 gün sonra önceden virüsle enfekte olmayan kedilerde virüsün saptanabildiği, rektal sıvaplarda virüsün saptanmadığı, bu çalışmadaki kedilerin semptom göstermedikleri (örneğin beden ısısında yükselme, canlı ağırlık kaybı ya da konjunktivitis gibi bulgular), 24. günde bütün kedilerin IgG antikor titrelerinin 1:5120 ve 1:20,480 olduğu bildirildi (Halfmann ve ark., 2020).

Günümüzde kedilerden insanlara SARS-CoV-2 bulaşmasına ilgili bir kanıt bulunmamaktadır. COVID-19 hastaları ve kedi ve köpek gibi evcil hayvanlar arasında uygun mesafeyi sürdürmenin

gerektiği ve yüksek riskte olan hayvanlar için karantina önlemlerinin uygulanması gerektiği bildirilmektedir (Zhang ve ark., 2020). Evde beslenen hayvanlara temastan önce ve sonra ellerin yıkanmasının tavsiye edilmesi gerekir. Evcil kedilerin diğer hayvan ve insanlarla etkileşmelerini engellemek için içerde tutulması gerekir. Köpeklerin tasmayla gezdirilmesi ve diğer insan ve hayvanlarla arasında en az 2 m mesafenin bırakılması gerekir (Csiszar ve ark., 2020).

KAYNAKLAR

1. Andersen KG, Rambaut A, Lipkin WI, Holmes EC, Garry RF. (2020). The proximal origin of SARS-CoV-2. *Nature Medicine*, 26: 450-452.
2. Anon (2020a). Coronaviridae Study Group of the International Committee on Taxonomy of Viruses. (2020). *Nature Microbiology*, 5: 536-544.
3. Anon (2020b). World Health Organization (WHO). “Coronavirus disease 2019 (COVID-19): Situation Report–51” (WHO, 2020). www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200311-sitrep-51-covid-19.pdf?sfvrsn=1ba62e57_4.
4. Anon (2020c). Centers for Disease Control and Prevention. Confirmation of COVID-19 in Two Pet Cats in New York. <https://www.cdc.gov/media/releases/2020/s0422-covid-19-cats-NYC.html>. (accessed on 22/02/2020).
5. Bosco-Lauth AM, Hartwig AE, Porter SM, Gody PW, Nehring M, Byas AD, VandeWoude S, Ragan IK, Maison RM, Bowen RA. (2020). Experimental infection of domestic dogs and cats with SARS-CoV-2: Pathogenesis, transmission, and response to reexposure in cats. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 117(42): 26382-26388.
6. Chen J, Huang C, Zhang Y, Zhang S, Jin M. (2020). Severe acute respiratory syndrome Coronavirus 2-specific antibodies in pets in Wuhan, China. *The Journal of Infection*, 81(3): e68-e69.
7. Csiszar A, Jakab F, Valencak TG, Lanszki Z, Toth GE, Kemenesi G, Tarantini S, Fazekas-Pongor V, Ungvari Z. (2020). Companion animals likely do not spread COVID-19 but may get infected themselves. *GeroScience*, 42: 1229-1236.
8. Halfmann PJ, Hatta M, Chiba S, Maemura T, Fan S, Takeda M, Kinoshita N, Hattori SI, Sakai-Tagawa Y, Iwatsuki-Horimoto K, Imai M, Kawaoka Y. (2020). Transmission of SARS-CoV-2 in domestic cats. *The New England Journal of Medicine*, 383(6): 592-594.
9. Hamer SA, Pauvolid-Correa A, Zecca IB, Davila E, Auckland LD, Roundy CM, Tang W, Torchetti M, Killian ML, Jenkins-Moore M, Mozingo K, Akpalu Y, Ghai RR, Spengler JR, Behraves CB, Fischer RS, Hamer GL. (2020). Natural SARS-CoV-2 infections, including virus isolation, among serially tested cats and dogs in households with confirmed human COVID-19 cases in Texas, USA. *bioRxiv*, Doi: 10.1101/2020.12.08.416339.
10. Mallapaty S. (2020). Dogs caught coronavirus from their owners, genetic analysis suggests. *Nature*. <https://www.nature.com/articles/d41586-020-01430-5> (accessed on 20.02.2021). Doi: <https://doi.org/10.1038/d41586-020-01430-5>.
11. Patterson EI, Elia G, Grassi A, Giordano GA, Desario C, Medardo M, Smith SL, Anderson ER, Prince T, Patterson GT, Lorusso E, Lucente MS, Lanave G, Laauzi S, Bonfanti U, Stranieri A, Martella V, Solari Basano F, Barrs VR, Radford AD, Agrimi U, Hughes GL, Paltrinieri S, Decaro N. (2020). Evidence of exposure to SARS-CoV-2 in cats and dogs from households in Italy. *bioRxiv*. Doi: 10.1101/2020.07.21.214346.
12. Sailleau C, Dumarest M, Vanhomwegen J, Delaplace M, Caro V, Kwasiborski A, Hourdel V, Chevaillier P, Barbarino A, Comtet L, Pourquier P, Klonjowski B, Manuguerra JC, Zientara S, Poder SL. (2020). First detection and genome sequencing of SARS-CoV-2 in an infected cat in France. *Transboundary and Emerging Diseases*, 67(6): 2324-2328.
13. Segales J, Puig M, Rodon J, Avila-Nieto C, Carrillo J, Cantero G, Terron MT, Cruz S, Parera M, Noguera-J, ... Vergara-Alert J. (2020). Detection of SARS-CoV-2 in a cat owned by a COVID-19-affected patient in Spain. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 117(40): 24790-24793.

14. Shi J, Wen Z, Zhong G, Yang H, Wang C, Huang B, Liu R, He X, Shuai L, Sun Z, Zhao Y, Liu P, Liang L, Cui P, Wang J, Zhang X, Guan Y, Tan W, Wu G, Chen H, Bu Z. (2020). Susceptibility of ferrets, cats, dogs, and other domesticated animals to SARS-coronavirus 2. *Science*, 368: 1016-1020.
15. Sit THC, Brackman CJ, Ip SM, Tam KWS, Law PYT, To EMW, ... Peiris M. (2020). Canine SARS-CoV-2 infection. *Nature*, 586: 776-778.
16. Stevanovic V, Vilibic-Cavlek T, Tabain I, Benveniste I, Kovac S, Hruskar Z, Mauric M, Milasincic L, Antolasic L, Skrinjaric A, Staresina V, Barbic L. (2020). Seroprevalence of SARS-CoV-2 infection among pet animals in Croatia and potential public health impact. *Transbound Emerg Dis*, 00:1-7.
17. Van den Brand JM, Haagmans BL, Leijten L, van Riel D, Martina BEE, Osterhaus AD. (2008). Pathology of experimental SARS coronavirus infection in cats and ferrets. *Veterinary Pathology*, 45(4): 551-562.
18. Yan R, Zhang Y, Li Y, Xia L, Guo Y, Zhou Q. (2020). Structural basis for the recognition of SARS-CoV-2 by full-length human ACE2. *Science*, 367: 1444-1448.
19. Zaki AM, Van Boheemen S, Bestebroer TM, Osterhaus ADME, Fouchier RAM. (2012). Isolation of a novel coronavirus from a man with pneumonia in Saudi Arabia. *The New England Journal of Medicine*, 367: 1814-1820.
20. Zhang Q, Zhang H, Gao J, Huang K, Yang Y, Hui X, He X, Li C, Gong W, Zhang Y, Zhao Y, Peng C, Gao X, Chen H, Zou Z, Shi ZL, Jin M. (2020). A serological survey of SARS-CoV-2 in cat in Wuhan. *Emerging Microbes and Infections*, 9(1): 2013-2019.
21. Zhong NS, Zheng BJ, Li YM, Poon LLM, Xie ZH, Chan KH, Li PH, Tan SY, Chang Q, Xie JP, Liu XQ, Xu J, Li DX, Peiris KY, Guan Y. (2003). Epidemiology and cause of severe acute respiratory syndrome (SARS) in Guangdong, People's Republic of China, in February, 2003. *Lancet*, 362: 1353-1358.
22. Zhou P, Yang XL, Wang XG, Hu B, Zhang L, Zhang W, Si HR, Zhu Y, Li B, Huang CL, Chen HD, Chen J, ... Shi ZL. (2020). A pneumonia outbreak associated with a new coronavirus of probable bat origin. *Nature*, 579: 270-273.

BEING A MIGRANT WOMAN IN THE PANDEMIC PROCESS

PANDEMİ SÜRECİNDE GÖÇMEN KADIN OLMAK

Teac. Asst. Fatma Zehra GENÇ

*Lecturer, Necmettin Erbakan University, Faculty of Nursing, Public Health Nursing
Department, Konya, Turkey,
ORCID ID: 0000-0003-1861-8864
fgenc@erbakan.edu.tr*

Prof. Dr. Naile BİLGİLİ

*Prof. Dr. Gazi University, Faculty of Health Sciences, Public Health Nursing Department, Ankara,
Turkey
ORCID ID: 0000-0002-7639-0303
nbilgili@gazi.edu.tr*

ABSTRACT

Aim: When women become immigrants, this deepens the existing inequalities in this process and further increases their disadvantages. Immigrant women are more vulnerable to COVID-19. Based on this idea, the aim of this review is to present the problems migrant women face during the pandemic process and offer solutions for them.

Method: This is a review study.

Results: Immigrant women experience many problems in the pandemic process. The most important of these problems is related to adversities in access to health and education services. However, the economic problems and restricted access to livelihoods further aggravate the problems. The main problems in accessing health services during the pandemic process include restrictions in utilizing treatment and care services, and having access to sexual and reproductive health services as well as to prenatal and postnatal care. Unwanted pregnancies, unsafe abortions and sexually transmitted infections are among the problems threatening women's health during the pandemic process. In particular, the problems in access to vaccines and early diagnosis and screening services for women's health tend to deepen in this. As all family members are forced to stay at home during lockdowns, this not only adds to the workload of immigrant women, but also hinders the education of children. Immigrant women are faced with problems in access to livelihoods and their economic problems worsen as their husbands or other family members lose their jobs. They have problems especially in procuring personal protective equipment, as well as in accessing and procuring hygiene items, baby care products, and food supplies. Psychosocial problems experienced intensely include increased number of cases of tension, anxiety, distress, and violence in connection with to security, health and financial concerns associated with lockdowns, lack of contact tracing due to language problems, failure to comply with isolation and social distancing measures due to the crowded home environment, the isolation fatigue attributable to extended pandemic process, and lack of social support.

Conclusion: It should be remembered that migration is a phenomenon that needs to be managed rather than a problem to be solved. Among immigrants, women have a fragile and vulnerable position, and they are exposed to many risks. The pandemic process has aggravated the problems experienced by migrant women. It is important to take the necessary measures to protect and improve the health of the women who face many problems due to the migration and pandemic process and to improve their health conditions.

Keywords: COVID-19, Pandemic, Immigration, Migrant Woman.

ÖZET

Amaç: Kadının göçmen olması, bu süreçte var olan eşitsizlikleri derinleştirmekte ve dezavantajlı durumunu daha da artırmaktadır. Göçmen kadınlar COVID-19'a karşı daha savunmasız konumdadırlar. Bu düşünceden yola çıkarak derlemede, göçmen kadınların pandemi sürecinde yaşadıkları sorunları ve bunlara yönelik çözüm önerilerini sunmak amaçlanmıştır.

Yöntem: Derleme çalışmasıdır.

Bulgular: Göçmen kadınlar pandemi sürecinde pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunların başında sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimde yaşanan olumsuzluklar gelmektedir. Bununla birlikte yaşanan ekonomik sorunlar, geçim kaynaklarına erişimin kısıtlanması da yaşanan sorunları daha da ağırlaştırmaktadır. Pandemi sürecinde sağlık hizmetlerine erişimdeki başlıca sorunlar; tedavi bakım hizmetlerinden yararlanma, cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile ilgili hizmetlerine erişim, doğum öncesi ve sonrası bakıma erişimin kısıtlanmasıdır. İstenmeyen gebelikler, güvenli olmayan kürtajlar ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar pandemi sürecinde kadın sağlığını tehdit eden sorunlardandır. Özellikle aşıya erişim ve kadın sağlığına yönelik erken tanı ve tarama hizmetlerine erişiminde de yaşanan sorunlar bu süreçte derinleşmektedir. Sokağa çıkma yasaklamaları ile birlikte aile fertlerinin hepsinin evde bulunması göçmen kadının iş yükünü artırdığı gibi okula gidemeyen çocuklarının eğitimi de aksamaktadır. Göçmen kadının eşi ya da diğer aile üyelerinin işsiz kalmasına bağlı olarak geçim kaynaklarına erişimde sorunlar olmuş, yaşanan ekonomik olumsuzluklar daha da ağırlaştırmıştır. Özellikle; kişisel koruyucu ekipmanlarını temin etmede, hijyen malzemelerine, bebek bakım malzemelerine, gıda malzemelerine erişimde, bunları temin etmede sorunlar yaşanmaktadır. Karantinayla birlikte güvenlik, sağlık ve maddi endişelerin yarattığı gerilim, kaygı, stres şiddet olaylarında artış, dil sorunu nedeniyle filyasyon hizmetlerinde aksama, ev ortamının kalabalık olmasıyla izolasyon ve sosyal mesafenin sağlanamaması pandemi sürecinin uzaması ile birlikte izolasyon yorgunluğu, sosyal destek eksikliği gibi psikososyal sorunlar da yoğun olarak yaşanmaktadır.

Sonuç: Göçün, çözülmesi gereken sorundan ziyade iyi yönetilmesi gereken bir olgu olduğu unutulmamalıdır. Göçmen bireyler arasında kadınlar kırılgan ve hassas konumda olup, pek çok riske maruz kalmaktadır. Pandemi süreci göçmen kadınların yaşadıkları sorunları daha da ağırlaştırmıştır. Göç ve pandemi sürecine bağlı olarak pek çok sorunla yüz yüze kalan kadınların sağlığının korunması ve geliştirilmesi, sağlık koşullarının iyileştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması önem taşımaktadır. Bu bağlamda göçmen kadınların pandemi sürecinde yaşadıkları sorunlar bilinmeli ve kimseyi geride bırakmadan sürdürülebilir bir yaşam sunulmalıdır.

Anahtar kelimeler: Covid-19, Pandemi, Göç, Göçmen Kadın

PANDEMİ SÜRECİNDE GÖÇMEN KADIN OLMAK

GİRİŞ

Göç; bireylerin ve ailelerin yaşadıkları yerden, herhangi bir nedenle başka bir yerleşim birimine gitmeleri ve yaşamlarını orada devam ettirmeleridir. Göç amaçlarına bağlı olarak değişse de ortak kullanılan terim göçmendir (İlhan vd., 2016). Göçmen bireyler beslenme bozuklukları, şok, yanıklar, yaralanmalar, besin zehirlenmeleri, üreme sağlığı sorunları, boğulmalar, su - oral - fekal - hava yolu ile bulaşan hastalıklar gibi kısa vadeli sorunlar ile karşı karşıyayken yetersiz doğum öncesi bakım sonucu büyüme ve gelişme gerilikleri, anne ölümleri artışı, kronik beslenme yetersizlikleri, kronik hastalıklarda artış, ruh sağlığı sorunları, alkol - madde bağımlılığı, şiddet gibi uzun vadeli sorunlarla mücadele etmektedirler (İlhan vd., 2016; Burton-Jeangros vd., 2020; Cholera vd., 2020). Salgın hastalıklar bu olumsuz durumları daha da kötüleştirmektedir.

Salgın hastalıklar erkekleri ve kadınları farklı şekilde etkilemektedir. Kadının göçmen olması, bu süreçte var olan eşitsizlikleri derinleştirmekte, var olan eşitsizlikleri derinleştirmekle kalmayıp aynı

zamanda yenilerini de oluşturmaktadır ve dezavantajlı durumunu daha da artırmaktadır (Germain ve Yong, 2020; Desai ve Samari, 2020; Machado ve Goldenberg, 2021).

PANDEMİ SÜRECİNDE GÖÇMENLER

Göçmenlerin savunmasızlığını artıran mevcut pandemi durumu fiziksel ve zihinsel sağlık için önemli bir tehdit oluşturmaktadır (Bhopal, 2020). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), 30 Ocak 2020'de Coronavirüs hastalığının “uluslararası endişe veren bir halk sağlığı acil durumu” olduğunu açıkladı. 11 Mart'ta DSÖ, bu virüsü pandemi olarak ilan etti (WHO, 2020a).

COVID-19, birçok göçmen grubu için mevcut sağlık sorunlarını açığa çıkardı ve bakımda uzun süredir devam eden eşitsizlikleri daha da kötüleştirdi (Desai ve Samari, 2020). Birleşmiş Milletler raporunda COVID-19 krizinin sadece sağlıkla ilişkili bir problem olmadığını, sorunun insan hakları açısından ele alınması gerektiğini, ayrımcılık yapılmadan her insanın hizmetlere ulaşmasının devletler tarafından bir sorumluluk olduğunu belirtmektedir. Ev sahibi nüfusun COVID-19'dan kaynaklanan sağlık tehditleriyle mülteciler ve göçmenler de, karşı karşıyadır. Bununla birlikte, temel hizmetlere yetersiz erişim ve dışlama, COVID-19 için erken tespit, test, teşhis, temas takibi ve bakım aramayı mülteciler ve göçmenler için zorlaştırabilir, böylece bu popülasyonda salgın riskini artırabilir ve halk sağlığı için ek bir tehdit oluşturabilir (WHO, 2020b).

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), küresel zorunlu yerinden edilmenin 2020 ortalarında 80 milyonu aştığını tahmin etmektedir. Bu bireylerin 45,7 milyon ülke içinde yerinden edilmiş, 26,3 mülteciden, 4,2 sığınmacılardan oluşmaktadır. Bu bireylerin %67'si (Suriye, Venezuela, Afganistan, Güney Sudan ve Myanmar) sadece beş ülkeden gelmektedir. Bireylerin %39'u beş ülkede dağılım göstermektedir. Türkiye 3,6 milyon kişi ile en çok mülteciye ev sahipliği yapan ülkedir (United Nations High Commissioner, 2021; Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021). Ayrıca Türkiye'de 5,5 milyon yabancı uyruklu birey bulunmaktadır. Bu ülkelere hem kendi ülkelerinin hem de gelen göçmen bireylerin sağlığını koruma ve geliştirmede daha fazla sorumluluklar düşmektedir.

Göç koşulları, yeni yerleşim yerlerine alışma süreci ve bu bölgelerdeki yaşam şartları mülteci ve göçmenlerin güvenliğini tehlikeye atmaktadır. Bu grupların sosyal hizmetlere ve sağlık politikalarına entegre edilmemiş olması, COVID-19 ile mücadelenin bu bireyleri kapsamının önüne geçmektedir. DSÖ pandemide mülteci ve göçmenler ile ilgili uyulması gereken ilkeler kapsamında;

- Ulaşılabilir en yüksek sağlık standartlarından yararlanma hakkını
- Sağlık hizmetlerine erişim hakkı ve ayrımcılıktan korunmayı,
- Mülteci ve göçmenler için insan odaklı, kapsayıcı, çocuğa ve toplumsal cinsiyete duyarlı sağlık sistemlerini,
- Bütün ülke, bütün toplum yaklaşımını ve ortaklığını
- İşyerlerinde eşit muameleyi
- Mülteci ve göçmenlerin katılımı ve sosyal olarak dahil edilmeyi ele almıştır (WHO, 2020b).

Türkiye'de Sağlık Bakanlığı'nın SIHHAT projesi ile 29 ilde toplam 180 Göçmen Sağlığı Merkezi (GSM) vardır. Bazı illerde de Toplum Sağlığı Merkezleri kapsamında Yabancı Uyruklular Polikliniği bulunmaktadır (SB, 2017). GSM'nin sayısının azlığı bireylerin birinci basamak hizmet sunan GSM'lere ve rutin hizmetlere erişimi zorlaştırmaktadır. Geçici koruma altında olan Suriyeliler ve şartlı mülteciler şehirde yaşadıkları sürece Genel Sağlık Sigortasından yararlanabilmektedir. Bu bireylerin bir kısmı GSM'de bir kısmı da Aile Hekimliğinden yararlanmaktadır. Özellikle kayıtsız/belgesiz göçmenler, sağlık hizmetlerine erişimlerinde bir mevzuat bulunmaması nedeni ile sorun yaşamaktadır (HASUDER, 2020; Bhopal, 2020; Burton-Jeangros vd., 2020). Sağlığı koruyucu, geliştirici ve rehabilite edici hizmetlere erişimi kısıtlı olan bireylerin oluşturduğu gruplara “hassas grup” denilmektedir. Hassas gruplar kapsamında göçmen kadınlar da yer almaktadır. Göçmen kadınlar; sosyoekonomik ve politik faktörlerle birlikte yaşanan yer, coğrafik konum ve sosyal çevreden kaynaklanan pek çok riskle karşılaşmaktadır (Cone, 2020). Göçmen kadınlar, eğitim yetersizliği, çalışmama ya da geliri düşük, sigortasız işlerde çalışma, sunulan hizmetlerin kadın odaklı olmaması ve ulaşım sıkıntısı gibi nedenlerle sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamamaları yaşanan sorunlar derinleşmektedir. Pandemi süreci,

bu durumu daha da kötüleştirdi ve mevcut kaynaklar doğrudan hastaların bakımına yoğunlaştı. Bu durum, COVID-19 olmayan hastalar için rutin bakımın bir kısmının durdurulmasına ve virüsten doğrudan etkilenmeyen bireylerin sağlık hizmetlerine eşit şekilde erişememesine sebep oldu (Germain ve Yong, 2020). Aile planlaması hizmetleri, doğum öncesi ve sonrası bakım ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyon hastalıkları ve üreme kanseri erken tanı ve taramaları gibi hizmetlerin verilmesinde sorunlar oluşmuştur (Desai ve Samari, 2020). Bu hizmetlerin aksamasına bağlı olarak; göçmen kadın sağlığı, cinsel ve üreme sağlığına ilişkin göstergelerde dramatik, olumsuz artışlar olabileceği öngörülmektedir.

Sağlık hizmetlerine erişimde; bilgi engelleri, damgalama korkusu, cinsiyetle ilgili kültürel engeller, göçmenlikle ilgili yasal engeller yer almaktadır (Germain ve Yong, 2020). Germain ve Yong (2020) çalışmalarında sağlık hizmetlerine erişimdeki yapısal eşitsizliklerin etnik azınlık ve göçmen kadınları daha kötü sağlık sonuçları açısından daha büyük riske soktuğunu ve bunun yalnızca COVID-19 salgını nedeniyle daha da kötüleştiğini belirtmiştir.

Ülkemizde pandemi süreninin başlarında Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği'nin 1162 birey ile yaptığı çalışmada %64,4'ünün bilgi kaynağının medya/sosyal medya olduğu, %19,28'inin bilgi kaynağının yakın çevre olduğu ve %5,66'sının Sağlık Bakanlığı olduğu belirlenmiştir. Çalışmada, pandemi sürecinde bireylerin %33,05'in fatura ödemelerinin, %31,84'ü kira ödemelerinin, %25,71'inin temel ihtiyaçlarının etkilendiği saptanmıştır. Bireylerin %52,84'ünün hijyen malzemelerine erişim azalmıştır. Bireylerin %60,6'sı pandemi sürecinde sağlık hizmetlerine başvurmadığını belirtmiştir. Hizmete başvurama nedeni olarak da sokağa çıkma yasağı (%46,94) ve hizmet alacağı kurumun kapalı olduğunu sanması (%24,49) yer almaktadır (Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği, 2020).

COVID-19 pozitif çıkan göçmen bireyler dil bariyeri nedeniyle filyasyon çalışmasında iletişim kurmada sorunlar yaşamaktadır. Göçmenler test pozitif olması halinde sınır dışı edilme korkusu ve oturma iznini kaybetme riski nedeni ile bu durumu bildirmekten çekinmektedirler (Burton-Jeangros vd., 2020; Dalexis ve Cénat, 2020). Ayrıca pek çok göçmenin yaşam koşullarının olumsuz olması, küçük alanlarda kalabalık şekilde yaşama zorunda olmaları, hijyenin sağlanması, sosyal mesafenin korunması, uygun izolasyonun yapılmasında sorun oluşturmaktadır (TNSA 2018; Bhopal, 2020).

Göçmenlik durumu, sağlığın sosyal belirleyicilerinden biridir. Göçmen nüfusta yoksulluk, gıda güvensizliği, barınma istikrarsızlığı ve daha düşük eğitim olasılığı daha yüksektir (Cholera vd., 2020). Pandemi sürecinde göçmen kadının eşi ya da diğer aile üyelerinin işsiz kalmasına bağlı olarak geçim kaynaklarına erişimde sorunlar olmuş, yaşanan ekonomik olumsuzluklar daha da ağırlaşmıştır. Özellikle; kişisel koruyucu ekipmanları temin etmede, hijyen malzemelerine, bebek bakım malzemelerine, gıda malzemelerine erişimde, bunları temin etmede sorunlar yaşamışlardır (Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği, 2020; MUDEM, 2020).

Mülteci Destek Derneği (MUDEM) COVID-19 krizi sürecinde Türkiye'deki mültecilerin durum analizini yapmak için 385 birey ile çalışma yapmışlardır. Bireylerin %90'ı yeterli gıdaya, %39'u barınma olanaklarına, %30'u gerekli enerji kaynaklarına, %28'i hijyenik materyale, %17'si minimum sağlık koşullarına ve %10'u eğitim ve giyeceğe erişimde engeller yaşadığını belirtmişlerdir (MUDEM, 2020).

Pandemi sürecinin başlarında İsviçrede Burton-Jeangros vd. (2020) yaptıkları çalışmada göçmenlerin COVID-19'a yüksek oranda maruz kalma, kötü ruh sağlığı ve sağlık hizmetlerinden sık sık kaçınma gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca, çalışma saatlerinin kaybı ve buna bağlı gelir, gıda ve barınma güvensizliği yaşamışlardır. Dört kişiden biri açlık yaşamıştır. Bireylerin karşılanmamış ihtiyaçları olmasına rağmen, yarısı yasal statülerine göre farklılık gösteren nedenlerle dışarıdan yardım istememişlerdir. Bireyler yardım aramanın bir tehdit oluşturabileceğini veya gelecekteki bir oturma izni başvurusunu zora düşüreceğini belirtmişlerdir (Burton-Jeangros vd., 2020). Pandemi sürecinde aile içi şiddette de artış olmuş, göçmenlerin kamplarda, gecekondularda zor ve sağlıksız koşullarda yaşamaları, sokağa çıkma yasağı nedeniyle bütün aile üyelerinin aynı ortamda bulunması, ekonomik sorunların artması gibi nedenler kadınların ev içi şiddete uğrama olasılığını artırmıştır (Dalexis ve Cénat, 2020). Süreç göçmen kadınları çoklu güvensizliklere maruz bırakmıştır (Burton-Jeangros vd., 2020).

Golesorkhi vd. (2020) mülteci kadınlar ile yaptıkları etnografik çalışmada COVID-19 önlemlerinde cinsiyete duyarlılığın eksikliğini belirlemiştir. Çalışmada mülteci kadınların iş ve sağlık hizmetlerini kaybetmekten, temel çalışanlar olmaya ve ek bakıcı rolleri üstlenmeye, daha önce görülmemiş sınırlı hareketlilik ve sosyal izolasyon durumlarında kendini yeniden bulmaya kadar çok çeşitli sorunlarla karşı karşıya geldiklerini belirlemişlerdir. Bu etkiler kaynaklara ve hizmetlere sınırlı erişim, kaynaklar ve hizmetler hakkında bilgi eksikliği ve sürekli değişen politikadan kaynaklandığı saptanmıştır. Aynı çalışmada dil engellerinin ötesinde, teknoloji okuryazarlığı, mevcut kaynaklar ve hizmetler hakkında bilgi eksikliğini ele almak için başka bir zorluk ortaya çıkarmıştır (Golesorkhi vd., 2020).

COVID-19 pandemisi kapsamında alınan tedbirlerden en çok etkilenen alanlardan biri de eğitim hizmetleri olmuştur. Sokağa çıkma yasakları ile birlikte aile fertlerinin hepsinin evde bulunması göçmen kadının iş yükünü artırdığı gibi okula gidemeyen çocuklarının eğitimi de aksamaktadır. MUDEM'in yaptığı çalışmada, katılımcıların %53'ünün hanelerinde okul çağında olan en az bir kişi bulunurken, bu katılımcıların %83'lük bir kısmı uzaktan eğitim programları hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim programları hakkında bilgi sahibi olma oranının oldukça yüksek olmasına rağmen, katılımcıların sadece %69'u hanelerinde uzaktan eğitim hizmetlerine erişebilmektedir. Hanesinde okul çağında birey bulunan katılımcıların %25'i, uzaktan eğitim hizmetlerine erişebilmek için gerekli olan internet bağlantısı, televizyon, bilgisayar, tablet, akıllı telefon gibi imkânları olmadığını belirtmiştir. Çalışmada pandemi sürecinde uzaktan eğitim hizmetlerine erişimin önündeki en yaygın engellerin, dil bariyeri, teknik ekipman eksikliği, ev ortamının düzenli olarak eğitim almak için elverişli olmaması ve uzaktan eğitim hizmetleri hakkında bilgi eksikliği olduğu tespit edilmiştir (MUDEM, 2020).

SONUÇ

Göçmenlerin COVID-19 salgınlarına verilecek yanıtların bir parçası olarak görülmesi ve bu amaçla yapılacak düzenlemelerin küresel mücadele hedeflerine, insan haklarına ve uluslararası standartlarına uygun olması önem taşımaktadır. Yapılan çalışmalarda da görüldüğü gibi göçmenlerin karşılaştıkları birikmiş zorluklar mevcuttur ve sınırlı yardım arayışları söz konusudur. Göçün, çözülmesi gereken sorundan ziyade iyi yönetilmesi gereken bir olgu olduğu unutulmamalıdır. Göçmen bireyler arasında kadınlar kırılgan ve hassas konumda olup, pek çok riske maruz kalmaktadır. Pandemi süreci göçmen kadınların yaşadıkları sorunları daha da ağırlaştırmıştır. Göç ve pandemi sürecine bağlı olarak pek çok sorunla yüz yüze kalan kadınların sağlığının korunması ve geliştirilmesi, sağlık koşullarının iyileştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması önem taşımaktadır. Bu bağlamda göçmen kadınların pandemi sürecinde yaşadıkları sorunlar bilinmeli ve kimseyi geride bırakmadan sürdürülebilir bir yaşam sunulmalıdır.

KAYNAKLAR

Bhopal, R. S. (2020). COVID-19: Immense necessity and challenges in meeting the needs of minorities, especially asylum seekers and undocumented migrants. *Public Health*, 182, 161–162. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2020.04.010>

Burton-Jeangros, C., Duvoisin, A., Lachat, S., Consoli, L., Fakhoury, J., & Jackson, Y. (2020). The Impact of the Covid-19 Pandemic and the Lockdown on the Health and Living Conditions of Undocumented Migrants and Migrants Undergoing Legal Status Regularization. *Frontiers in Public Health*, 8, 596887. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2020.596887>

Cholera, R., Falusi, O. O., & Linton, J. M. (2020). Sheltering in Place in a Xenophobic Climate: COVID-19 and Children in Immigrant Families. *Pediatrics*, 146(1). <https://doi.org/10.1542/peds.2020-1094>

Cone, D. (2020), "Gender matters: COVID-19's outsized impact on displaced women and girls", Retrieved February 15, 2021, from available at:

<https://www.refugeesinternational.org/reports/2020/5/4/gender-matters-covid-19s-outsized-impact-on-displaced-women-and-girls>

Dalexis, R. D., & Cénat, J. M. (2020). Asylum seekers working in Quebec (Canada) during the COVID-19 pandemic: Risk of deportation, and threats to physical and mental health. *Psychiatry Research*, 292, 113299. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113299>

Desai, S., & Samari, G. (2020). COVID-19 and Immigrants' Access to Sexual and Reproductive Health Services in the United States. *Perspectives on Sexual and Reproductive Health*. <https://doi.org/10.1363/psrh.12150>

Foley, L., & Piper, N. (2020). *COVID-19 and Women Migrant Workers: Impacts and Implications*. Geneva: International Organization for Migration.

Germain, S., & Yong, A. (2020). COVID-19 Highlighting Inequalities in Access to Healthcare in England: A Case Study of Ethnic Minority and Migrant Women. *Feminist Legal Studies*, 28(3), 301–310. <https://doi.org/10.1007/s10691-020-09437-z>

Golesorkhi, L.-Z., Fortson, G., Harder, K., & Riedmann, T. (2020). Centering community in COVID-19 responses: Refugee women's livelihoods in a global pandemic. *International Journal of Sociology and Social Policy*, ahead-of-print(ahead-of-print). <https://doi.org/10.1108/IJSSP-07-2020-0332>

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2021). Retrieved February 06, 2021, from <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>

HASUDER. (Halk Sağlığı Uzmanları Derneği) (2020). Retrieved March 01, 2021, from <https://korona.hasuder.org.tr/pandemi-surecinde-gocmenler-ve-multecilerle-ilgili-durum/>

İlhan M. N., Gözlü M., Atasever, M., Dünder, M. A., Büyükgök, D. & Barkan, O. B. (2016). *Göç ve Halk Sağlığı*. SASAM yayınları. Retrieved 6 March 2021, from <http://www.sasam.org.tr/wp-content/uploads/2016/05/gochalksagligi.pdf>

Machado, S., & Goldenberg, S. (2021). Sharpening our public health lens: Advancing im/migrant health equity during COVID-19 and beyond. *International Journal for Equity in Health*, 20(1), 57. <https://doi.org/10.1186/s12939-021-01399-1>

MUDEM. (Mülteci Destek Derneği) (2020). Covid-19 Krizi Sürecinde Türkiye'deki Mültecilerin Durum Analizi Raporu 2020. <https://www.stgm.org.tr/e-kutuphane/covid-19-krizi-surecinde-turkiyedeki-multecilerin-durum-analizi>

Nezafat Maldonado, B. M., Collins, J., Blundell, H. J., & Singh, L. (2020). Engaging the vulnerable: A rapid review of public health communication aimed at migrants during the COVID-19 pandemic in Europe. *Journal of Migration and Health*, 1, 100004. <https://doi.org/10.1016/j.jmh.2020.100004>

SB. (Sağlık Bakanlığı) (2020). Retrieved February 01, 2021, from <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/>

SB. (Sağlık Bakanlığı) (2017). Retrieved February 10, 2021, from <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/g%C3%B6%C3%A7men-sa%C4%9Fl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-merkezleri.html>

Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (2020). COVID-19 Salgınının Türkiye'de Mülteciler Üzerindeki Etkilerinin Sektörel Analizi.

TNSA. (Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması) (2018). Retrieved March 01, 2021, from http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA2018_ana_Rapor.pdf

United Nations High Commissioner (2021). UNHCR - Refugee Statistics. UNHCR. <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/>

WHO. (World Health Organization) (2020a). Retrieved February 02, 2021, from [https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-\(covid-2019\)-and-the-virus-that-causes-it](https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-(covid-2019)-and-the-virus-that-causes-it)

WHO. (World Health Organization) (2020b). Retrieved February 02, 2021, from [https://www.who.int/publications/i/item/preparedness-prevention-and-control-of-coronavirus-disease-\(covid-19\)-for-refugees-and-migrants-in-non-camp-settings](https://www.who.int/publications/i/item/preparedness-prevention-and-control-of-coronavirus-disease-(covid-19)-for-refugees-and-migrants-in-non-camp-settings)

DISCUSSIONS ON THE EFFECT OF COVID-19 PANDEMIA ON TYPES OF WORK

Res. Asst. Dr. Muhammet Enes KAYAGİL

*Istanbul University, Faculty of Economics, Department of Labor Economics and Industrial Relations,
Istanbul, Turkey*

ORCID ID: 0000-0002-5906-3968

muhammet.kayagil@istanbul.edu.tr

ABSTRACT

With the Covid-19 pandemic, a very rapid process of change has been experienced in social and economic life. One of the areas where change is experienced is working life, which affects almost everyone directly or indirectly. Developments in this field concern the employer, the employed person and their family members, in short, the whole society. As a result of the measures taken by the state during the pandemic process and the economic deterioration, many workplaces were either forced to close or employment was tried to be maintained through practices such as short work and unpaid leave. Another practice that ensures the continuity of employment has emerged as flexible working forms such as teleworking. Although flexible working methods have been in practice since the 1980s, they have never developed as rapidly as they have been in the last year. In addition to office jobs, which are defined as white-collar jobs, the fact that many public services can be performed outside the office with online facilities makes it necessary to discuss flexible working methods. Although these forms of work had to be implemented compulsorily during the pandemic process, indicators and discussions point out that they will continue to be implemented after the pandemic. It is even possible to come across claims that standard working types will disappear. The announcement of a few large companies that they will continue to work remotely after the pandemic supports these claims. Thus, the aim of this study was to analyze the flexible working practices applied in the process of the pandemic in Turkey and to discuss the future of working types. The potential of these working types, its legal basis, their effect on employment and unemployment, and the future of unionisation are among the topics discussed in the study. In addition, the positive and negative aspects of working types such as teleworking and the institutional and legal regulations that should be made in practice were also discussed.

Keywords: Covid-19, employment, working types, flexible working, teleworking

PERSPECTIVES OF YOUNG PEOPLE AND STAFF MEMBERS IN RESIDENTIAL LIVING GROUPS DURING THE COVID-19 PANDEMIC ON EVERYDAY LIFE MATTERS AND PARTICIPATION – FIRST INSIGHTS AND HYPOTHESES

Claudia EQUIT

Institute of Social Pedagogy, Faculty 12, University TU Dortmund Emil-Figge Str. 50, Dortmund, Germany.

Claudia.equit@gmx.de

Antonia FINCKH

Institute of Social Pedagogy, Faculty 12, University TU Dortmund, Emil-Figge Str. 50, Dortmund, Germany.

ABSTRACT

Objectives

The planned lecture provides first insights into everyday life matters of young people in living groups during the COVID-19 pandemic in Germany. We will further discuss our hypothesis related to the potentials of coping with changing living conditions for young people and staff members.

The aim is to examine the everyday experience of young people in these living groups, including both potentials, as well as stress factors. The findings are based on data collected in the qualitative research project “Participation in organizational cultures of residential youth care”, funded by the German Research Association (DFG). Additionally, possibilities of participation and voicing complaints are examined as well. To obtain detailed insights into the participation and complaint processes, the perspectives of young people and staff members are both examined. Besides good relationships with professionals and peers, being actively involved in decisions about their everyday life was especially emphasised as having a positive effect when coping with the pandemic.

Methods

The sample of the qualitative research project will include ten cases. Every case consists of group discussions and interviews with young people and staff members as well as expert interviews with senior managers of the facilities. All cases were collected during the COVID-19 pandemic and fully evaluated. The aim is to show how the everyday life and participation of young people and staff members have changed during the COVID-19 pandemic. It is further possible to reconstruct changes in the everyday experiences, potentials, and burdens prior to and after the COVID-19 pandemic in six cases, based on cases collected prior to the pandemic within the context of the project "Participation in organizational cultures in residential youth care". All cases were analyzed using the documentary method (Bohnsack 2014).

Results

The results reveal the potentials, burdens, and changes in the everyday life of young people in living groups during the COVID-19 pandemic. It further reveals changes concerning the participation and complaint processes during these times. The focus of this study is on coping mechanisms in everyday life, on restrictions, and determining helpful processes from the perspectives of professionals and young people.

Keywords: Residential Child and Youth Welfare, Participation, Covid-19

IMPACT OF “COVID-19” ON THE WORLD ECONOMY: DIRECTIONS AND RESULTS

Ulker IMAMALIYEVA

Doctor of Philosophy, Baku State University

imamaliyeva_ulker@mail.ru

ABSTRACT

On December 31, 2019, the World Health Organization reported cases of pneumonia of unknown etiology in Wuhan, Hubei Province, China and this fact was confirmed on January 7, 2020. The failure of global financial markets to take into account the spread of the coronavirus in China in time has led to a crisis in the world economy after the declaration of the pandemic. During the pandemic, GDP in most countries is predicted to fall by 6-15%, the world economy will lose \$ 5 trillion in two years, and the recovery period will continue until 2020. Analysts focus on the effects of the virus epidemic in three ways:

1. Decrease of business activity in China
2. Decrease of activity in local market
3. Anxiety in financial markets

The crisis in the world economy is due to a number of factors:

- The widespread of the coverage of the coronavirus. According to Johns Hopkins University, there are 11 countries unaffected by the epidemic, most of which are oceanian countries. As of February 2021, only 15 countries in the Eastern Hemisphere (4 in Asia, 11 in Oceania) did not have coronavirus. North Korea is the largest country (according to its population) among coronavirus unregistered countries. The country is closed to foreign tourists from the end of January 2020;
- Closure of labor and trade markets and increase of unemployment. 30% of Russian companies interrupted the supply of goods, 40% of enterprises were liquidated. Analysts forecast a 1% drop in industrial production in the country due to the spread of the virus;
- Violation of international production chains. The weakening of global production has led to a decline in demand for oil and falling of oil prices. The fact that OPEC countries can reach an agreement to reduce oil production, and that China, the world's largest oil importer, is a major hub for the virus, has contributed to this process. Decrease in the amount of exported oil has also threatened of many countries economy;
- The negative impact of the coronavirus on the exchange rate and public funds. During this period, the euro rose by 1.87% against the US dollar, the pound by 0.97% and the yen by 5.79%. Global stock markets fell, stock indices fell and bond yields declined;
- Difficult situation of small and medium entrepreneurs who do not have a reserve fund;
- The negative impact of the reduction of travel and flights on the tourism industry. 10% of the world's working population work in one of the largest sectors of the world economy, with revenues of \$ 5.7 trillion. The significant slowdown in the growth of global passenger traffic has dealt a devastating blow to the tourism market;
- Bans and loss of jobs. Consumer demand and the number of payment transactions have decreased due to significant changes in people's social and economic activities.

Keywords: COVID -19, coronavirus, pandemic, crisis, economy

COVID-19'UN DÜNYA EKONOMİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: YÖNLER VE SONUÇLAR

ÖZET

31 Aralık 2019'da Dünya Sağlık Örgütü, Çin'in Hubei Eyaleti, Wuhan'da etiyolojisi bilinmeyen pnömoni vakaları bildirdi ve bu gerçek 7 Ocak 2020'de doğrulandı. Küresel finans piyasalarının Çin'deki koronavirüsün zamanla yayılmasını hesaba katmaması, pandeminin ilanından sonra dünya ekonomisinde krize yol açtı. Pandemi sırasında, çoğu ülkede GSYİH'nın% 6-15 oranında düşeceği, dünya ekonomisinin iki yılda 5 trilyon dolar kaybedeceği ve iyileşme dönemi 2022'ye kadar sürecek. Analistler, virüs salgınının etkilerine üç şekilde işaret ediyor:

1. Çin'deki ticari faaliyetlerde azalma
2. Yerel pazarlarda faaliyette azalma
3. Finans piyasalarında kaygı

Dünya ekonomisindeki kriz bir dizi faktöre bağlıdır:

- koronavirüs kapsamının genişliği. Johns Hopkins Üniversitesi'ne göre, salgından etkilenmeyen çoğu okyanus adası ülkeleri olan 11 ülke var. Şubat 2021 itibarıyla Doğu Yarımküre'deki sadece 15 ülkede (Asya'da 4, Okyanusya'da 11) koronavirüs yoktu. Kore, en büyük koronavirüs popülasyonuna sahiptir. Ülke, 2020 Ocak ayının sonundan itibaren yabancı turistlere kapalıdır;
- işgücü ve ticaret piyasalarının kapanması ve artan işsizlik Rus şirketlerinin% 30'u mal arzını kesti, işletmelerin% 40'ı tasfiye edildi. Analistler, virüsün yayılması nedeniyle ülkedeki endüstriyel üretimde% 1'lik bir düşüş öngörüyorlar;
- uluslararası üretim zincirlerinin ihlali. Küresel üretimin zayıflaması, petrol talebinin azalmasına ve petrol fiyatlarının düşmesine neden oldu. OPEC ülkelerinin petrol üretimini azaltma konusunda uzlaşmaya varamamaları ve dünyanın en büyük petrol ithalatçısı Çin'in virüs için önemli bir merkez olduğu gerçeği bu sürece katkıda bulundu, devlet ekonomileri için tehdit oluşturdu;
- koronavirüsün döviz kuru ve kamu fonları üzerindeki olumsuz etkisi Bu dönemde ABD doları karşısında euro% 1,87, sterlin% 0,97 ve yen% 5,79 yükseldi Küresel borsalar düştü, borsa endeksleri düştü ve tahvil getirileri düştü;
- yedek fonu olmayan küçük ve orta ölçekli girişimcilerin zor durumu;
- seyahat ve uçuşların azalmasının turizm sektörü üzerindeki olumsuz etkisi Dünya ekonomisinin en büyük sektörlerinden birinde 5,7 trilyon dolarlık gelirle dünya çalışan nüfusunun% 10'u çalışıyor. Küresel yolcu trafiğinin büyümesindeki önemli yavaşlama, turizm pazarına yıkıcı bir darbe indirdi;
- yasaklar ve iş kaybı. İnsanların sosyal ve ekonomik faaliyetlerinde, tüketici talebinde ve ödeme işlemlerinin sayısında önemli değişiklikler yarattı.

Anahtar Kelimeler: COVID -19, koronavirüs, pandemi, kriz, ekonomi

GİRİŞ

Koronavirüsler, ciddi patolojilere ve çeşitli hastalıklara neden olan bir grup virüstür. İnsanları zoonotik enfeksiyonlar gibi hayvanlardan enfekte ederler. Şu anda koronavirüs ailesi, altısı kişiden kişiye bulaşan 30'dan fazla türü içeriyor. Koronavirüsün "İngiliz" suşuna ek olarak, Türkiye'de koronavirüsün iki "Güney Afrikalı" ve bir "Brezilya" suşuna da rastlandı.

31 Aralık 2019'da Dünya Sağlık Örgütü, Çin'in Hubei Eyaleti, Wuhan'da etiyolojisi bilinmeyen pnömoni vakaları bildirdi ve bu gerçek 7 Ocak 2020'de doğrulandı. Küresel finans piyasalarının Çin'de koronavirüsün zamanla yayılmasını hesaba katmaması, pandeminin ilanından sonra dünya ekonomisinde krize yol açtı. Pandemi sırasında, çoğu ülkede GSYİH'nın% 6-15 oranında düşeceği, dünya ekonomisinin iki yılda 5 trilyon dolar kaybedeceği ve iyileşme dönemi 2022'ye kadar sürecek. Analistler, virüs salgınının etkilerine üç şekilde işaret ediyor:

1. Çin'deki ticari faaliyetlerde azalma
2. Yerel pazarlarda faaliyette azalma
3. Finans piyasalarında kaygı

Dünya ekonomisindeki kriz bir dizi faktöre bağlıdır:

- Koronavirüs kapsamının genişliği. 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü, COVID-19 salgınının bir salgın haline geldiğini duyurdu ve 13 Mart'ta Avrupa zaten salgının merkezinde yer aldı. Virüsün merkez üssü Çin'den Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'ne yayıldı. İtalya enfeksiyonun yayılmasında Avrupa'da lider olurken, İspanya ikinci sırada yer aldı. Bu dönemde enfeksiyon diğer Avrupa ülkelerine hızla yayıldı (1). Pandemi, Rusya'nın 85 bölgesini etkiledi. 2020'nin sonunda, ülke halihazırda gezegendeki 1000 kişi başına en yüksek ölüm oranlarından birine sahipti (ABD'den iki kat daha kötü ve Almanya'dan yedi kat daha kötü).

Amerika Birleşik Devletleri enfeksiyon ve ölüm sayısında birinci, Hindistan ikinci ve Brezilya üçüncü sırada yer almaktadır. Brezilya, enfekte insanlar arasında ikinci en yüksek ölüm oranına sahip.

3 Mart 2020'de Latin Amerika'daki virüsten ilk ölüm Arjantin'de kaydedildi.

İranlı yetkililer, koronavirüsün ülkede yayılmasını ABD'nin "biyolojik saldırısı" olarak nitelendirdi.

Johns Hopkins Üniversitesi'ne göre, salgından etkilenmeyen çoğu okyanus adası ülkeleri olan 11 ülke var (2).

Şubat 2021 itibarıyla Doğu Yarımküre'deki sadece 15 ülkede (Asya'da 4, Okyanusya'da 11) koronavirüs yoktu. Kore, en büyük koronavirüs popülasyonuna sahiptir. Ülke, 2020 Ocak sonundan itibaren yabancı turistlere kapalıdır.

Çin'de koronavirüs 2020'nin ikinci yarısına kadar yayılmış olsa da, önleyici tedbirler sonucu Hubei vilayetindeki karantina 20 Mart'ta kaldırıldı, Wuhan metrosu 28 Mart'ta yeniden açıldı ve koronavirüs salgını 29 Mart'ta sona erdi (3);

- işgücü ve ticaret piyasalarının kapanması ve artan işsizlik. Çin'in ABD ekonomisi üzerindeki etkisi çok büyük ve bu ekonominin 21 trilyon dolarının 100 milyar doları Çin'e ihraç ediliyor. Çin, Amerikan mallarının en büyük üreticisi ve tüketicisidir. Amerika Birleşik Devletleri Çin'den 350 milyar dolarlık mal ithal ediyor. Amerikan şirketleri, ucuz işgücü nedeniyle Çin'de fabrikalar kurdular. Uluslararası Para Fonu, ABD ekonomisinin 2020 sonuna kadar% 6 küçüleceğini ve çalışma çağındaki nüfusun% 20'sini işsiz bırakacağını tahmin ediyor. Pandemi sırasında Rus şirketlerinin% 30'u mal arzını kesti ve işletmelerin% 40'ı tasfiye edildi. Analistler, virüsün yayılmasının ülkedeki endüstriyel üretimi% 1 oranında azaltacağını tahmin ediyor.

Pandemi Asya ekonomisini en çok etkiledi. Şubat 2020'nin sonunda Çin ekonomisi, COVID-19 salgını nedeniyle 143 milyar dolar kaybetti. Mayıs ayı itibarıyla, Avustralya ekonomisine verilen zarar 1 milyar A \$ idi;

- Uluslararası üretim zincirlerinin ihlali. Küresel üretimin zayıflaması, petrole olan talebin azalmasına ve petrol fiyatlarının düşmesine neden olmuş, bir tehdit oluşturmuştur;

- Koronavirüsün döviz kuru ve kamu fonları üzerindeki olumsuz etkisi Bu dönemde ABD doları karşısında euro% 1,87, sterlin% 0,97 ve yen% 5,79 yükseldi Küresel borsalar düştü, borsa endeksleri düştü ve tahvil getirileri düştü. Risklerin varlık fiyatları üzerindeki olumsuz etkisi göz önüne alındığında, bunları en aza indirecek önlemler alınmıştır. Bazı eyaletler salgının olumsuz ekonomik etkisini önlemek için bütçe harcamalarını artırdı ve vergi yükümlülüklerini düşürdü.

Amerika Birleşik Devletleri federal fon faiz oranlarını% 1,25'e düşürdü ve Kanada ve Birleşik Krallık'taki ulusal bankaların faiz oranlarını düşürdü. Eski ABD Başkanı Donald Trump, koronavirüsle savaşmak için 8,3 milyar dolarlık bir fatura imzaladı, Güney Kore hükümeti salgını önlemek ve kontrol etmek için bütçeye 11,7 milyon won ekledi ve İtalyan hükümeti azaltmak için mali yardımı 7,5 milyar avroya çıkardı. salgının ekonomi üzerindeki etkisi.

Uluslararası kuruluşlar, yaygın bir koronavirüs salgını tehdidi göz önüne alındığında, dünya ekonomisinin yıllık büyüme oranı tahminlerini% 2,9'dan% 2,4'e düşürdü. İyileşen bir ülke olarak Çin, mevcut duruma üretim ve tüketim açısından yaklaşmıştır. İmalat sektöründeki tıkanıklık tehdidi,

hammadelerin tükenmesi, üretim ve ulaşımın eksik toparlanması zorluklar yaratsa da, salgın yatıştıkça ve işçiler işe dönebildikçe Çin toplumu daha aktif hale geldi ve işçiler işe dönebildi. Çeşitli işletmeler, salgının yarattığı ihtiyaçları karşılamak için üretimi çeşitlendirdi;

- Yedek fonu olmayan küçük ve orta ölçekli girişimcilerin zor durumu. İstatistiklere göre, üç küçük Amerikalı girişimci de dört ay süren krize dayanabilir.

Firmaların kapanması nakit akışı ve alacaklıların ödemeleri önünde engeller yarattı ve eksik ücret veya işsizlik yol açtı. 2017'den Nisan 2020'ye kadar İspanya'da işsizlik -3,5 milyona ulaştı.

Japon hükümeti, küçük ve orta ölçekli işletmelere yardım etmek için bütçeden 270 milyar yen ayırdı.

Azerbaycan'da pandemiden etkilenen bölgelerde faaliyet gösteren 292.000 bireysel girişimciye bir mali destek programı temelinde yardım sağlanması planlanmaktadır;

- Seyahat ve uçuşların azalmasının turizm sektörü üzerindeki olumsuz etkisi Dünya ekonomisinin en büyük sektörlerinden birinde 5,7 trilyon dolarlık gelire dünya çalışan nüfusunun% 10'u çalışıyor. Küresel yolcu trafiğindeki önemli bir yavaşlamanın turizm pazarı üzerinde yıkıcı bir etkisi oldu. Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği'ne göre, küresel yolcu trafiği 2020'de Nisan 2010'dan bu yana en düşük seviyesine geriledi. Azalan turizm gelirleri hizmet üzerinde olumsuz bir etki yarattı sektör. 26 Ocak'ta Çin, yurtdışına organize gruplar göndermeyi bıraktı ve 20 Şubat'ta Rusya, Çin vatandaşlarının kendi topraklarına girmesini yasakladı. Rusya sadece Çin'den 3 milyon turist kaybetti. Çinli turistler Vietnam ve Japonya gibi Asya ülkelerinden gelen yabancı turistlerin yüzde 30'undan fazlasını oluşturuyor. Pandemi sırasında Rusya'nın turizm pazarının 27 milyar ruble kaybedeceği tahmin ediliyor. turizme ve emtia piyasalarına bağımlı, pandeminin neden olduğu ekonomik krizden daha çok zarar görecek.

100.000'den fazla kişinin uluslararası turizm pazarına katılımı için planlanan konferans ve etkinliklerin iptali de etkili oldu;

- yasaklar ve iş kaybı. Bu, insanların sosyal ve ekonomik faaliyetlerinde önemli değişikliklere, tüketici talebinin azalmasına ve ödeme işlemlerinin sayısında önemli değişikliklere yol açtı. Mevcut durum, belirli faktörlerden kaynaklanmaktadır:

- gıda ve ilaç ithalatına yönelik artan talep;
- Birçok işletme enfeksiyon, işsizlik, azalan gelir gibi olumsuz etkilere maruz kalıyor;
- çalışma dışı günlerin ve kısıtlayıcı önlemlerin uygulanması;
- Tüketici talebinin ve tutumlu yaşayan insanların azalması.

Şu anda, COVID 19'un dünyaya yayılmasını ve gelecekteki komplikasyonlarını önlemek için bazı çalışmalar yapılıyor. Azerbaycan, salgın sırasında etkilenen bölgelerde 304.000 çalışanın maaşlarını ödemek için bir mali destek programı geliştirdi. Ailelere yardım etmek için 600.000 işsize tek seferlik 190 manat tutarında ödeme yapıldı.

Devletler, koronavirüs enfeksiyonunun yayılmasını önlemek ve bunlarla mücadele etmek için bir dizi önlem alıyor:

- Operasyonel karargah düzenlendi;
- Koronavirüsle mücadeleyi desteklemek için fonlar oluşturuldu;
- Durumun dünya enerji ve hisse senedi piyasaları üzerindeki olumsuz etkisini ekonomi, makroekonomik istikrar, istihdam ve işletmeler üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik tedbirleri finanse etmek için devlet bütçesinden fon tahsis edildi;
- toplu aşılama yapıldı;

-Medikal maskeler 50-200 yıl boyunca ayrışan sentetik malzemelerden yapıldıkları için tehlikeli atık ve virüs kaynağıdır. Bu maskeler insan solunumundan salınan COVID ve diğer virüsleri toplayarak çevreyi kirletmektedir. Bunu dikkate alarak Rusya'nın Sibirya bölgesindeki bilim adamları, kullanılan koruyucu maskeleri yapı malzemesine dönüştürme kararı almış ve maskelerin plazma gazlaştırılması sonucunda inşaatta kullanılan güvenli cüruf ve sentez gazı elde edilmiştir.

Dünyanın dört bir yanındaki ülkelerde COVID-19 ile mücadele için önlemler

Tablo 1 (4;5)

№	EYALETLER	KARANTİNA ÖNLEMLERİ	ENFEKSİYON SAYISI
1	Çin	infaz, 3 yıla kadar hapis 700 dolara kadar para cezası	89 943
2	İtalya	3 ay hapis veya 206 Euro para cezası	2 976 274
3	İspanya	1,5-6 bin avro para cezası	3 136 321
4	Amerika Birleşik Devletleri	6 ay 1 yıl hapis 500-500 bin dolar para cezası	29 456 377
5	Rusya	1 yıla kadar 5 yıl hapis	4 290 135
6	Ukrayna	6 ay 5 yıl hapis 61 dolara kadar para cezası	4 194 785
7	Polonya	1.2 min avro	1 735 406
8	Çek Cumhuriyeti	130.000 \$ 'a kadar para cezası ceza davası açmak	1 284 288
9	Slovakya	1650 Euro'ya kadar para cezası	314 359
10	Romanya	ceza davası açmak 4,2 bin euro para cezası	812 318
11	Hırvatistan	1,1-15 bin avro para cezası	244 205
12	Güney Kore	1 yıla kadar hapis 8,2 bin dolar para cezası	91 240
13	İsrail	7 yıla kadar hapis 13 bin dolar para cezası	791 319
14	Malta	14 bin Euro para cezası	23 226
15	Singapur	6 ay hapis 7.000 \$ para cezası	59 998
16	Kırgızistan	5 yıla kadar hapis 4.000 \$ 'a kadar para cezası	86 410
17	Azerbaycan	3 yıla kadar hapis 60-2940 dolara kadar para cezası	235 333
18	Türkiye	2 aydan 1 yıla kadar hapis 56-452 dolara kadar para cezası	2 734 836

Not: göstergeler 4 Mart 2021 içindir

KAYNAKÇA

1. Rinaldi, G.; Paradisi, M. An empirical estimate of the infection fatality rate of COVID-19 from the first Italian outbreak.
<https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2020.04.18.20070912v1.full.pdf>
2. https://www.m24.ru/articles/obshchestvo/22042020/156636?utm_source=CopyBuf
3. OECD “Economic Surveys: China”
http://www.eworldship.com/html/2019/ship_market_observation_0207-146769.html
4. <https://www.biletik.aero/handbook/blog/kakoe-nakazanie-grozit-za-narushenie-rezhima-karantina-pri-koronaviruse-v-raznykh-stranakh>
5. <https://coronavirus-monitor.info/>

THE IMPORTANCE OF THE IMPACT OF COVID-19 PANDEMIA ON NURSES' WORK STRESS LEVEL

Mücahit KOCATAŞ

Nurse., Zonguldak Bülent Ecevit University, Institute of Health Sciences, Department of Child Health Nursing, Zonguldak, Turkey.

ORCID ID: 0000-0001-2345-6789

mmucokocatas@gmail.com

Assoc. Prof. Dr. Meltem KÜRTÜNCÜ

Zonguldak Bülent Ecevit University, Institute of Health Sciences, Department of Child and Diseases Nursing, Zonguldak, Turkey.

ORCID ID: 0000-0003-3061-5236

meltemipekkurtuncu@gmail.com

ABSTRACT

In December 2019, new coronavirus cases were identified in Wuhan, China. COVID-19, which spread in 113 countries in a very short time, was declared as a pandemic by the World Health Organization on March 11, 2020, as it caused the death of more than 4000 people and became a global health problem. Undoubtedly, healthcare professionals were the most affected by the pandemic. Normally, the high risk of infection, the burden of their work and the long and tiring working conditions of the nurses put the nurses under stress. Nurses working in risky units in the fight against COVID-19 cannot go home due to fear of infecting their families. The equipment used by nurses to protect against the virus may be insufficient. For this reason, nurses postpone their eating and drinking needs while working to reduce the loss of their equipment, they sweat very frequently and have problems in meeting their personal needs. This article was written to emphasize the importance of the impact of the COVID-19 pandemic on the job stress level of nurses.

Keywords: Nurse, Pandemic, Work Stress

**THE WHITE REVOLUTION AND THE PROCESS LEADING TO THE ISLAMIC
REVOLUTION IN IRAN (1963-1979)**

Gulzada ZHAPAROV

Lankaran State University, Lankaran, Azerbaijan

gulzaparov@mail.ru

Dilnura ABZALOV

Lankaran State University, Lankaran, Azerbaijan

dilabzalov@mail.ru

ABSTRACT

One of the distinctive aspects of 1963 was land reform, while the other side was the limitation of the powers of religious foundations and clergy over their control over land, including land reform, and the third, and perhaps most importantly, women's rights. Women's voting rights are essentially not yet entitled during this White Revolution's referendum; Parallel ballot boxes will be established first and they will try to provide a reference from below with women's movements. Then the law will come. So there together 40 years compared with the reform process in Turkey. Education in the central language has a time span of a few years or less regarding the use of measurement units, but when it comes to women's rights it will take enough time and not exactly, it will cause massive protests. Let's go into the details of these when describing 1963, because the 1963 White Revolution is an unpleasant scene. It's unlikable because of that; Nationalists, Leftists, Islamists, everyone hates the regime. But what exactly happened there goes a little fast, something has been done but not fully done. In fact, very different objections may be similar to what our former Minister of National Education said about Gezi; "There is a shah that has managed to bring together many different forces that would not normally be possible" because there are really very different tendencies and mixtures of them.

Keywords: Iranian History, Shah Pehlevi, Islamic Revolution, White Revolution

**UNTERNEHMER UND GESCHÄFTSLEBEN GLEICHGEWICHT IN DEUTSCHLAND
WÄHREND DER COVID-19-ZEIT**

Adelinda HEIDEMANN

Ren Friedrich Wilhelm University, Bonn, Germany

Adolph BERGMANN

Ren Friedrich Wilhelm University, Bonn, Germany

ABSTRAKT

Einige Frauen werden durch Faktoren, die im Gegensatz zu den meisten Männern den männlichen Kollegen ähneln, dazu ermutigt, ein unternehmerisches Geschäft aufzubauen. Viele Frauen entscheiden sich für das Unternehmertum, um sowohl die häuslichen als auch die geschäftlichen Aufgaben gleichzeitig zu erledigen und gleichzeitig die Fähigkeit zu verdienen, sich mit der Familie zu befassen. Trotz der zunehmenden Zahl von Verpflichtungen von Frauen wurde den tatsächlichen Erwartungen und dem tatsächlichen Bild des Unternehmertums sowie dem Ausmaß, in dem das Unternehmertum eine verbesserte Vereinbarkeit von Berufs- und Privatleben bietet, wenig Aufmerksamkeit geschenkt. Das vorliegende Papier bemüht sich daher um die Reise von 80 Unternehmerinnen, wie sie durch den Fragebogen ein Gleichgewicht zwischen Haushalt und unternehmerischer Arbeit aufrechterhalten können, und bietet die Realität ihrer Erfahrungen.

Von diesen unternehmerischen Frauen wurden zwingende Lehren für diejenigen gezogen, die sich selbstständig machen möchten. Es ist nicht zu leugnen, dass sich Aspekte der unternehmerischen Erfahrungen als äußerst lohnenswert erweisen, da sie dazu neigen, die Mehrheit der Fürsorge- und Haushaltsrollen und damit verbundenen Pflichten zu erfüllen. Es ist notwendig, dass die Unternehmerin die Vor- und Nachteile der Gründung und Kontrolle ihres eigenen Unternehmens versteht. Verschiedene Aspekte wie die Schuld, nicht genügend Zeit mit Familie und Verwandten zu verbringen, die Betreuung von Kindern und die gewöhnliche Herausforderung, Unternehmerin und Hausfrau zu werden, können Frauen daran hindern, in das Unternehmertum einzusteigen. Ansammlung von Geschäftsfrauen am Boden, die es bis zu einem gewissen Grad schaffen, ein funktionierendes Gleichgewicht zwischen Haushalts- und Geschäftsarbeit zu finden und über die Vor- und Nachteile des Handelns zu diskutieren unternehmerische Arbeit. Wenn solche Frauen für das System verloren gehen, geht das neue und innovative Denken verloren, das Frauen zu diesem globalen Umfeld beitragen, und die Wirtschaft wird schwere Konsequenzen daraus ziehen.

Schlüsselwörter: Schlüsselwörter: Arbeitslosigkeit von Frauen, COVID-19, Frauenrechte

IMPACT OF CORONAVIRUS ON DEMOGRAPHIC PROCESSES

Prof. Vaskhanim ORUJOVA

Political Sciences, Baku State University. Baku, Azerbaijan

vasxanimorucova.55@mail.ru

ABSTRACT

Currently, more than 30 types of coronavirus are known. Acute human infections are caused by four types of coronavirus. The SARS coronavirus (infected from cat) caused an epidemic in 2003 in 33 countries (China, Singapore, Canada, etc.). Since September 2012, a new infection (infected from camel) caused by MERS coronavirus has been registered in the Middle East (South Korea, Japan, Thailand, etc.).

On March 11, 2020, the World Health Organization declared the COVID-19 epidemic a pandemic. The infection has spread to 188 countries around the world. The pandemic had a negative impact on public life and demographic processes: the world's population has decreased and demographic differences have emerged; weakened reproduction; increased death as a result of economic difficulties; as a result of staying at home, isolation, inactivity and unemployment, the psychological tension of people, as well as the number of suicides increased; the high number of men who died as a result of coronavirus caused changes in the social structure of society and the sex composition of the population; dissolution of marriage cases have increased; postponement of weddings due to strict prohibitions affected the dynamics of family-marriage relations; the increase in the infection to and death of COVID-19 among older generation (60-80 years and older) has led to changes in the age structure of society; death risk of people who has chronic diseases was increased as a result of infection to coronavirus.

Determining the number of deaths taking into account the total number of population allows accurately assess the consequences of the epidemic. COVID-19 is not the first and last pandemic faced by mankind. Two approaches to this problem and its consequences are noteworthy:

1. Some people consider COVID-19 a great disaster for mankind and pay attention to its negative consequences.
2. Others are optimistic. According to them, it is expedient to pay attention to the positive results of the coronavirus: regular observance of the rules of isolation and hygiene to some extent protects people from infections; abortions are reduced due to limited medical services; faster infection and death of people aged 60-80 in COVID-19 accelerates the process of rejuvenation of the population; prevents the flow of migrants; as the world's population grows by 80-85 million every year, or 1 billion in 10 years, the results of the coronavirus do not make a big demographic difference.

Keywords: Coronavirus, COVID-19, pandemic, demographic process, demographic indicator

KORONAVİRÜSÜN DEMOGRAFİK SÜREÇLERE ETKİSİ

ÖZET

Şu anda 30'dan fazla koronavirüs türü bilinmektedir. İnsanlarda akut enfeksiyonlara neden olan dört tür koronavirüs vardır. SARS koronavirüsü (kedi enfeksiyonu) 2003 yılında 33 ülkede (Çin, Singapur, Kanada vb.) Salgına neden oldu. Eylül 2012'den bu yana, Orta Doğu'da (Güney Kore, Japonya, Tayland vb.) MERS koronavirüsünün neden olduğu yeni bir enfeksiyon (deve enfeksiyonu) kaydedildi.

11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü, COVID-19 salgınına bir pandemi ilan etti ve enfeksiyon dünya çapında 188 ülkeye yayıldı. Pandeminin kamusal yaşam ve demografik süreçler üzerinde olumsuz bir etkisi oldu: dünya nüfusu azaldı ve demografik farklılıklar ortaya çıktı; zayıflamış üreme; ekonomik zorlukların bir sonucu olarak artan ölümler; evde kalma, tecrit, hareketsizlik ve işsizlik sonucunda insanların psikolojik durumu arttı, intihar sayısı arttı; koronavirüsten ölen erkek sayısının yüksek olması, toplumun sosyal yapısında ve nüfusun cinsiyet kompozisyonunda değişikliklere neden oldu; evrim

vakaları arttı;düğünlerin katı kısıtlamalar nedeniyle ertelenmesi aile-evlilik ilişkilerinin dinamiklerini etkiledi;COVID-19 ile yaşlı neslin (60-80 yaş ve üstü) ölüm ve enfeksiyon sayısındaki artış, toplumun yaş yapısında bir değişikliğe yol açmıştır;koronavirüs enfeksiyonu ve kronik hastalıklardan ölüm riskinin artması.

Toplam nüfusu dikkate alarak ölüm sayısını belirlemek, salgının sonuçlarını doğru bir şekilde değerlendirmeye izin verir.COVID-19, insanlığın karşılaştığı ilk ve son salgın değil. Bu soruna ve sonuçlarına yönelik iki yaklaşım dikkate değerdir:

1. Bazıları COVID-19'u insanlık için büyük bir felaket olarak görüyor ve olumsuz sonuçlarına dikkat ediyor.

2. Diğerleri iyimser. Onlara göre koronavirüsün olumlu sonuçlarına dikkat etmek yerinde olur: kendi kendine tecrit ve hijyen kurallarına bir dereceye kadar düzenli olarak uyulması insanları enfeksiyonlardan korur;sınırlı tıbbi hizmetler nedeniyle kürtaj azaltılır; COVID-19'da 60-80 yaş arası kişilerin daha hızlı enfeksiyonu ve ölümü, nüfusun gençleşme sürecini hızlandırır; Göçmen akışını engeller; dünya nüfusu her yıl 80-85 milyon veya 10 yılda 1 milyar artarken koronavirüsün sonuçları büyük bir demografik fark yaratmıyor.

Anahtar Kelimeler: koronavirüs, COVID-19, pandemi, demografik süreç, demografik gösterge

TAM METİN

Uluslararası kurallara göre bir pandemi sırasında nüfusun en az yüzde 5'inin enfekte olması ve ölüm oranının yüzde 1 olması gerekiyor ki bu da 400 milyon insanın enfekte olacağı ve yaklaşık 80 milyon insanın öleceği anlamına geliyor. Çiçek hastalığı, kızamık ve AIDS gibi salgın hastalıklar milyonlarca can aldı. 1920'de, gezegendeki üç kişiden biri İspanyol gribine yakalandı ve 100 milyon insanı öldürdü (1).

Şu anda 30'dan fazla koronavirüs türü bilinmektedir. İnsanlarda akut enfeksiyonlara neden olan dört tür koronavirüs vardır. SARS koronavirüsü (kedi enfeksiyonu) 2003 yılında 33 ülkede (Çin, Singapur, Kanada vb.) Salgına neden oldu. Eylül 2012'den bu yana, Orta Doğu'da (Güney Kore, Japonya, Tayland vb.) MERS koronavirüsünün neden olduğu yeni bir enfeksiyon (deve enfeksiyonu) bildirildi ve enfekte olanların yüzde 40'ı öldü. Üçüncü koronavirüs, COVID-19'a neden oldu ve önceki iki virüsün aksine küresel bir salgın olarak tüm dünya ülkelerine yayıldı (2).

11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü, COVID-19 salgınını bir pandemi ilan etti ve enfeksiyon dünya çapında 188 ülkeye yayıldı. Pandemi, kamusal yaşamı ve demografik süreçleri olumsuz etkiledi:

- Dünya nüfusu azaldı ve demografik farklılıklar ortaya çıktı. Demografik durum ve nüfus artış dinamikleri dünyanın farklı bölgelerinde farklıdır. Şu anda demografik süreçler iki eğilim temelinde belirleniyor:

1. 1960'lardan itibaren Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinde nüfus artışına bağlı olarak demografik "patlamalar" bekleniyor.

2. Batı Avrupa ülkelerinde nüfusun "sıfır büyümesi" nüfus azalması sorununa yol açmıştır Nüfus artışı esas olarak gıda güvensizliği olan ülkelerde meydana gelmektedir. Tahminlere göre 2025 yılına kadar dünya nüfusunun% 83'ü Asya, Afrika ve Latin Amerika'da yaşayacak. Nüfus artışına göre ülkeler 4 gruba ayrılabilir:

I. Aile planlamasını aktif olarak organize eden veya destekleyen devletler

II. Aileyi özel kuruluşlarla düzenleyen devletler

III. Aile planlamasının devlet tarafından korunmadığı ve yasak olduğu eyaletler

IV. Aile planlaması konusunda bilgisi olmayan devletler (Eyyubov ve Orujova, 2019: 124)

COVID-19 dünya nüfusunu azaltmasına rağmen, nüfusu hızla artmaya devam ediyor.Son 220 yılda (1800-2020) dünya nüfusu 1 milyardan 7,7 milyara çıktı. Dünya çapında COVID-19 ile enfekte olan 112,3 milyondan fazla kişiden 88 milyonu öldü (Tablo 1). Amerika Birleşik Devletleri, Hindistan,

Brezilya, Rusya ve Birleşik Krallık enfeksiyon sayısı açısından ilk beşte yer almaktadır. The New Times'a göre Amerika Birleşik Devletleri'ndeki koronavirüs kurbanlarının sayısı üç savaşta (Birinci Dünya Savaşı, II.Dünya Savaşı ve Vietnam Savaşı) kayıpların sayısını aşıyor.

Şubat 2021'de Rusya (83.630), İran (59.572) ve Türkiye (23.138), Azerbaycan'a komşu ülkeler arasında en fazla koronavirüs ölümüne sahip olan ülkeler oldu. Bu dönemde Azerbaycan'da enfekte olan 233.201 kişiden 3.202'si öldü.

BM Ekonomi Komisyonu, Latin Amerika ülkelerini demografik politikalarına göre beş gruba ayırmıştır:

I. Nüfus artışını destekleyen ülkeler (Arjantin, Uruguay)

II. Nüfusu artırmak veya azaltmak için demografik önlemlere karşı çıkan ülkeler (Brezilya, Peru)

III. Programın geliştirilmesini eyalet düzeyinde destekleyen ülkeler (Kolombiya, Meksika, Kosta Rika, Nikaragua, Panama, Ekvador)

IV. Demografik politikayı ülkenin siyasi ve ekonomik çıkarlarına bağlayan ülkeler (Küba, Guatemala, Meksika)

V. Nüfus artışını azaltmak için politikalar izleyen ülkeler (El Salvador, Dominik Cumhuriyeti, Honduras). Bu ülkelerde program devlet tarafından onaylanmakla birlikte bu alanda herhangi bir çalışma yapılmamaktadır (4).

Dünyanın bazı bölgelerinde planlamaya özel önem verilmektedir. Aile planlaması 46 Asya ülkesinde uygulanmaktadır. Bazı ülkelerde (Çin, Nepal, Pakistan, Filipinler, Singapur, Sri Lanka, Tayland, Türkiye) aile planlaması programları vardır. Çin'in Şangay ve Pekin'deki yüksek nüfus artışı nedeniyle, eyalet bir ailede 3'ten fazla çocuğa izin vermiyor. Tabii ki doğum kontrolü, nüfusun yaşam standartlarında bir iyileşme anlamına gelmez.

43 Asya ülkesinin (Bahreyn, Ürdün, Laos vb.) Programları olmasa da bu alanda sosyal güvenlik kurumları bulunmaktadır. Bazı ülkelerde (İran, Afganistan vb.) Nüfus artışı politikasına dikkat edilmiyor.

Avustralya'da ilk başta aile planlaması önlemleri alınmadı. Yeni Zelanda'da bu tür etkinlikler 1971'den beri yapılmaktadır.

Afrika'da nüfusun yalnızca% 25'i bir aile planlaması programını takip ediyor. Kıtanın 13 ülkesinde (Gabon, Gana, Çad, Cibuti vb.) Program olmamasına rağmen, ailelere gönüllü planlama yardımı sağlanmaktadır. Afrika'daki 21 ülke (Benel, Cape Verde, Galivia, vb.) Aile planlamasıyla ilgilenmiyor; zayıflamış üreme; Tahminlere göre 2050 yılında Arap ülkelerinin nüfusu 652,2 milyona ulaşacak. insanlara ulaşacak. Bu bölgedeki nüfus artış hızı ortalama yüzde 2,5. Nüfus çok az sayıda ülkede azalmasına rağmen, dünya nüfusunun% 44'ünün yaşadığı 61 ülkede, evlilik oranı üreme oranından (kadın başına 2,1'den az) düşüktür. 2015 yılına kadar bu tür ülkelerin sayısı 87'ye ulaştı. Dünya nüfusunun üçte ikisinin yaşadığı Arap dünyasında, evlilik oranı 1950'de 6,2 ve 1999'un arifesinde 3'ün altındaydı ve 2045'te 2,1'e düşeceği tahmin ediliyor. Arap dünyasının en yoksul ülkeleri, Somali ve Sudan'da anne ve çocuk ölümlerindeki artış, zayıf bir sağlık sistemi ve zamansız tıbbi randevulardan kaynaklanıyor. En düşük anne ölüm oranları Kuveyt (25) ve Suudi Arabistan'da (23), bebek ölümlerinde en zengin bölge (Birleşik Arap Emirlikleri ve Kuveyt'te 11, Suudi Arabistan'da 21) kaydedildi. Bu ülkeler vatandaşlarının sağlığı ile ilgilenir. Ölümlerin azaltılması, temel olarak bulaşıcı hastalıkların (tüberküloz, sıtma vb.) Kısmen ortadan kaldırılması nedeniyle mümkün olmuştur. Suudi Arabistan Krallığı, tüm nüfus içinde en yüksek aşılama oranına sahiptir (% 93,7 tüberküloza karşı,% 93 viral hepatite karşı,% 95 kızamık ve çocuk felcine karşı). bölge. Böylece, en yüksek oranlar Somali'de (erkeklerde 47.4, kadınlarda 50.5) ve Moritanya'da (59.9 ve 54.1) kaydedildi. Artan yoksulluk, açlık, stresli yaşam ve zor yaşam koşulları, bulaşıcı hastalıklar ve sağlık sisteminin düşük seviyeleri demografik süreçleri olumsuz etkiliyor.

Arap ülkelerindeki nüfus artışındaki düşüş, iç istikrarsızlık, doğal afetler, ekonomik gerileme, göç vb. Nedenlerden kaynaklanıyor. ile ilgilidir. Mısır'daki göç, ülke nüfusunun% 8'ini kapsıyor. Bu rakam Arap dünyasının görece fakir ülkelerinde daha yüksektir. İç göçün de nüfus politikası üzerinde önemli bir

etkisi vardır. Şehirlerdeki doğal nüfus artışı ve kırsal alanlardan kentsel alanlara insan akışı, büyük şehirlerin büyümesine yol açmıştır.

Göçün ülke nüfusunun cinsiyeti ve yaş yapısı üzerinde büyük etkisi vardır. Bu nedenle, gençler göçmen akışında baskındır (Kuzey Afrika ve Batı Asya nüfusunda 25 ila 64 yaş arası insanlar). Son yıllarda doğumlar nedeniyle nüfusta görece bir gençleşme yaşanmaktadır. 15-24 yaş arası insan sayısı 1 milyardan fazla. 1985 yılında gelişmekte olan ülkelerde 14-24 yaş arası nüfusun payı maksimum yüzde 21'e ulaştı. 1995-2050'de bu rakamın yüzde 19'dan yüzde 14'e düşeceği tahmin ediliyor.

Nüfus bilimciler, salgın hastalıklar ölümleri ve doğum oranlarını artırdıkça, nüfusun Sovyet sonrası ülkelerin çoğunda azalacağını söylüyorlar. Ocak 2021'e kadar Rusya'nın nüfusu, 2005'ten bu yana en yüksek düşüş olan pandemi nedeniyle 510.000 azaldı. Aralık 2020 itibarıyla bu ülkedeki ölüm oranı bir önceki yıla göre% 13,9 arttı (bin kişi başına 14 ölüm).

Population International'a göre, gezegenin dördüncü sakini, 2050'de içme suyu sorunuyla karşı karşıya kalacak bir ülkede yaşıyor. Şu anda nüfusun% 8'i su kıtlığından muzdarip. Fırat Nehri'nin su kaynaklarının kullanımı için Irak, Suriye ve Türkiye rekabet halindedir. Tahminlere göre önümüzdeki 30 yıl içinde bu ülkelerin toplam nüfusu yüzde 50 artarsa rekabet yoğunlaşacak ve gelecekte en kötü durum Sahra altı Afrika'da ortaya çıkacaktır.

Nüfus bilimcilere göre, gelişmiş ülkelerde artan sosyo-ekonomik ve kültürel potansiyelin bir sonucu olarak doğum oranları düşmüştür;

- Ekonomik zorluklar sonucu ölümler arttı. Dünyadaki ekonomik kalkınma ve nüfus artışındaki eşitsizlik, gelişmiş "zengin Kuzey" ile gelişmekte olan "fakir Güney" arasında çatışmalar yaratmış, kıtalararası göçü tetiklemiş ve demografik durumu ağırlaştırmıştır. Düşük yaşam standartları, sosyal Durumun bozulması insan hayatını etkilemektedir. Sonuç olarak, ortalama yaşam süresi Avrupa'da 70 yıl, Asya'da 63 yıl ve Afrika'da 40 yıldır;

- Evde kalma, tecrit, hareketsizlik ve işsizlik sonucu insanların psikolojik durumu artmış ve intihar sayısı artmıştır;

- Koronavirüsten ölen erkek sayısının fazla olması, toplumun sosyal yapısında ve nüfusun cinsiyet kompozisyonunda değişikliklere yol açmıştır. Bugün endişe verici sorunlardan biri de erkek sayısındaki artış. Bunun nedeni çocukların cinsiyetinin anne karnında belirlenmesidir. Dünya nüfusunun yaklaşık üçte birine ev sahipliği yapan Çin'de, 2005'te doğan her 100 kıza karşılık 118 erkek vardı (bazı bölgelerde bu rakam 100'de 130'du). Tahminlere göre evlenme çağındaki erkeklerin sayısının kadınlara göre artması sosyal istikrarı olumsuz etkiliyor. Bazı ülkeler halihazırda bu sorunla karşı karşıya... Çin'de koronavirüs ölümlerinin% 2,8'i erkeklerde,% 1,7'si kadınlarda. BM tahminlerine göre 2050 yılına kadar depolation süreci 62 ülkeyi (Batı ve Doğu Avrupa, Japonya, Avrasya, Çin) kapsayacak. Nüfusun azalması sürecinin bir sonucu olarak, nüfusun yaşlanması ve sağlıklı insan sayısının azalması dünya nüfusunun ırksal yapısını değiştirecek ve beyazların sayısı azalacak;

- boşanma davaları arttı;

- Düğünlerin katı yasaklar nedeniyle ertelenmesi aile-evlilik ilişkilerinin dinamiklerini etkiledi;

- Yaşlı nesilde (60-80 yaş ve üstü) artan COVID-19 insidansı ve ölüm oranı, toplumun yaş yapısında değişikliklere yol açmıştır. Öte yandan dünyada 9 yaşın altındaki çocuklarda çok düşük koronavirüs enfeksiyonu ve ölüm insidansı da bu süreci etkilemektedir. Dünya nüfusu üç yaş grubuna ayrılmıştır ve 65 yaş üstü insanlar dünya nüfusunun% 8'ini oluşturmaktadır. 11 Şubat 2021 itibarıyla, Çin'deki genel ölüm oranı% 2,3 olurken, en yüksek ölüm oranı (% 14,8) 80 yaş üstü insan grubunda gözlemlendi (Tablo 3). Ancak bazı Asya ve Afrika ülkelerinde bu oran erken evlilik, çok eşlilik, toplumda ve ailede kadın hakları ihlalleri ve kadına yönelik şiddet nedeniyle değişiyor;

- Koronavirüs enfeksiyonu ve kronik hastalıklardan ölüm riskinin artması (Tablo 4).

Toplam nüfusu dikkate alarak ölüm sayısını belirlemek, salgının sonuçlarını doğru bir şekilde değerlendirmemizi sağlar. Bu soruna ve sonuçlarına iki yaklaşım dikkat çekicidir:

1. Bazı insanlar COVID-19'u insanlık için büyük bir felaket olarak görür ve olumsuz sonuçlarına dikkat eder.

2. Diğerleri iyimser. Onlara göre koronavirüsün olumlu sonuçlarına dikkat etmek yerinde olur:

- İzolasyon ve hijyen kurallarına bir dereceye kadar düzenli olarak uyulması insanları enfeksiyonlardan korur;

- Sınırlı tıbbi hizmetler nedeniyle düşüklerde azalma;

-COVID-19'da 60-80 yaş arası kişilerin daha hızlı enfeksiyonu ve ölümü, nüfusun gençleşme sürecini hızlandırır;

-Göçmen akışını engeller. Göçün bir sonucu olarak nüfusun yaşı, cinsiyeti ve etnik bileşimi değişiyor ve orta yaşlıların sayısı artıyor. Göç artışının ulusal ve dini ilişkileri, siyasi istikrarı olumsuz etkilemesi, iç gerilimi artırması (nüfus, işsizlik, suç, boşanma vb.).

Gözlemler, göçten etkilenen ülkelerde insanların yaşam koşullarının ekonomik, politik, etnik, psikolojik, manevi, coğrafi, ailevi vb. Unsurlardan etkilendiğini göstermektedir. bazı faktörler daha etkilidir.

Dünya nüfusu her yıl 80-85 milyon veya 10 yılda 1 milyar artarken, koronavirüsün sonuçları büyük bir demografik fark yaratmıyor. Bununla birlikte, nüfus sorununun küresel bir sorun haline geldiği bir zamanda, etkili bir demografik politika geliştirmek ve uygulamak önemlidir. COVID-19, insanlığın karşılaştığı ilk ve son salgın değil. Dünya şu anda Birleşik Krallık'ta ortaya çıkan mutasyona uğramış bir virüsü içeren üçüncü bir pandemi dalgasıyla karşı karşıya.

Tablo 1. Kıtalardaki koronavirüs enfeksiyonlarının sayısı

№	Kıta	Enfekte
1.	Avrupa'da	33 248 494
2.	Kuzey Amerikada	33 050 196
3.	Asya'da	24 567 447
4.	Güney Amerika	17 481 247
5.	Afrika'da	3 864 060

Tablo 2. Virüs bulaşma sayısı bakımından ilk beş ülke

№	Eyaletler	Enfekte
1.	Amerika Birleşik Devletleri	33 248 494
2.	Hindistan	33 050 196
3.	Brezilya	24 567 447
4.	Rusya	17 481 247
5.	Büyük Britanya	3 864 060

Not: Bilgiler 22 Şubat 2021 içindir.

Tablo 3. Yaş grubuna göre dünya genelinde koronavirüs ölüm oranları

№	Yaş grubu	Ölüm oranları
1.	0-9 yaş	-
2.	10-19 yaş	0.2 %
3.	20-29 yaş	0.2%
4.	30-39 yaş	0.2%
5.	40-49 yaş	0.4%
6.	50-59 yaş	1.3%
7.	60-69 yaş	3.6%
8.	70-79 yaş	8%
9.	80 ve üstü	14.8%

Tablo 4. Kronik hastalıklar nedeniyle dünyada koronavirüsten ölüm

№	Hastalıklar hastaları	Ölüm oranları
1.	Kardiyovasküler	10.5%
2.	Şeker hastalığı	7.3%
3.	Kronik solunum	6.3%
4.	Yüksek basınç	6%
5.	Kanser	5.6%

Not: Veriler 16 Nisan 2020 içindir

Kaynakça

- 1.<https://punkt-a.info/news/glavnoe/pandemii-koronavirusa-ne-bylo-stareyshiy-virusolog-rossii-obyasnil-pochemu-mnogie-uchenye-v-nee-ne-v#hcq=FJB8ens>
- 2.https://www.m24.ru/articles/obshchestvo/22042020/156636?utm_source=CopyBuf
- 3.İsmayil Eyyubov ve Vaskhanim Orujova. Demografik politika Bakü, 2019, 276 s.
- 4.Департамент ООН по экономическим и социальным вопросам/»Мировое экономическое положение и перспективы», 1 апреля.2020г.

**SOCIAL SERVICES AND SOCIAL ASSISTANCE FOR THE ELDERLY IN THE COVID-19
PERIOD IN TURKEY**

Dr. Abdullah Selim DOĞAN

Yalova University, FEAS, Labor Economics and Industrial Relations Department, Yalova, Turkey

ORCID ID: 0000-0003-3844-3280

aselim.dogan@yalova.edu.tr

ABSTRACT

The new coronavirus disease (Covid-19), which emerged in Wuhan, China in the last days of 2019, spread all over the world in a short time. The year 2020 has gone down in history as a year of multidimensional crisis for all humanity, particularly in the field of health. It is an obvious fact that all of humanity is affected by the Covid-19 pandemic. At the same time, disadvantaged groups feel the effects of the pandemic more deeply. The elderly, who are among the disadvantaged groups, have higher rates of Covid-19 disease and death than other age groups. This shows that individuals in the advanced age group are the most affected by the Covid-19 outbreak. In this sense, it is understood that elderly individuals who are currently disadvantaged are in a more fragile situation. The health problems of the elderly people caused by the pandemic are not limited to the physical dimension. In particular, curfews and travel restrictions affect the elderly heavily socially and psychologically. Measures taken to protect individual and public health may also result in elderly individuals being exposed to social exclusion. The aim of this study is to examine the coronavirus pandemic period of social policy for the elderly at the central level public institutions in Turkey. In this context, the scope and effectiveness of social services and social assistance for the elderly during the pandemic period were examined. In order to identify and examine these activities, the activity reports of institutions and organizations, press and media organs and other relevant documents were evaluated. After discussing to what extent the social services and social assistance provided for elderly people during the pandemic period are sufficient, current problems and solution suggestions are presented.

Keywords: Covid-19, Coronavirus, Pandemic, Elderly, Social Services, Social Assistance.

**THE EFFECTS OF COVID-19 ON YOUTH'S LABOR MARKET PERFORMANCE: A
“LOCKDOWN” GENERATION?**

Işıl Kurnaz-BALTACI

*Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences,
Department of Labor Economics and Industrial Relations, Ankara, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0001-5457-7321

isil.kurnaz@hbv.edu.tr

ABSTRACT

Prior to the COVID-19 pandemic, young people aged 15-24 were already disproportionately adversely affected in the labor market. COVID-19 crisis with having a wide-ranging impact on people's lives and livelihoods, have had devastating effects on young people's employment prospects. In this respect, because of COVID-19 restrictions, including direct business closures, social distancing, and stay-at-home provisions, young people not only have experienced a significant disruption to their education and also those who are in employment have lost their working hours or jobs and face an uncertain future. Like the 2008 global economic crisis, the characteristics of the youth labor market during the COVID-19 crisis shows that many young people in the world face with challenging labor market conditions with long-term socio-economic consequences. Periods of unemployment especially during recessions can have long-lasting impacts on young people's future labor market outcomes and on wider issues such as health and quality of life. These long-run effects are often referred to as 'scarring'. Young people are at 'scarring' risk because many more young people who are currently in work are likely to be laid off when the economy worsens and others that were until recently in education or training will struggle to find work as they join the labor market. Given the unprecedented magnitude of the COVID-19 economic contraction, it is more important than ever developing policies to lessen the lasting scars for youth. This study will firstly focus on young people's worsening labor market performance during COVID-19 crisis both at the global level and Turkey. Then the long-term scarring effects on the challenges experienced by the young workforce and policies that can be implemented to mitigate these impacts will be discussed.

Keywords: Youth unemployment, the Covid-19 crisis, labor market, scarring effect.

**A REVIEW OF THE WORK DONE ON NEW MEDIA IN THE PANDEMIC PROCESS IN
THE WORLD AND TURKEY**

Res. Asst. Dr. Mehtap UYAR

*Department of Public Relations and Advertising, Faculty of Communication, Niğde Ömer
Halisdemir University, Niğde, Turkey*

ORCID ID: 0000-0001-7613-883X

mehtap.gunes@ohu.edu.tr

Asst. Prof. Dr. Songül OMUR

*Department of Radio, Television and Cinema, Faculty of Communication, Niğde Ömer Halisdemir
University, Niğde, Turkey*

ORCID ID: 0000-0003-2563-2445

songul.omur@ohu.edu.tr

ABSTRACT

COVID-19 disease, declared a global epidemic by the World Health Organization (WHO) on March 11, 2020, has an important and deep meaning in many parts of the world. With the rapid spread of the COVID-19 epidemic, media has also reached an important point. As a result of the spread of COVID-19 around the world, the transformation and impact of media in general and new media in particular has also been the subject of many studies. New media plays a very effective role in providing the psychological care that people most need during and/or after a disaster such as earthquake, epidemic, etc.. In disasters such as the COVID-19 outbreak, which has affected the world for a year, the basic functions acquired by the new media were not exactly obvious. New media, in addition to being a source of entertainment, connectivity and information, is also a reflection of what's on our minds (Wiederhold, 2020:197). In this context, the study focuses on the subject of new media, which take another dimension with the epidemic process, to the work done in the pandemic process. This paper aims to classify the work done in the world and Turkey within the scope of new media in the process of the COVID-19 epidemic in the literature and to identify deficiencies in the field and shed light on the work planned to be done in the future. For this purpose, COVID-19 from the month of the start of the epidemic in the last one-year period, between March 2020 - March 2021, in Turkey and around the world, scientific studies on COVID-19 and new media have been included in the scope of the research. Studies on the subject have been examined with a systematic literature review. As a result of the research, the studies conducted in the world and in Turkey were compared and suggestions were made for the issues that can be studied in this field in Turkey.

Keywords: COVID-19, New Media, Turkey, The World, Systematic Literature Review.

**DIABETIC RETINOPATHY TREATMENT DURING THE COVID-19 PANDEMIC AND
PROBLEMS IN THE PROCESS**

Asst. Prof. Dr. Erol HAVUZ

*Department of Ophthalmology University of Health Sciences, SUAM Samsun Hospital, Samsun,
Turkey*

ORCID ID: 0000-0002-1731-8715

erol.havuz@sbu.edu.tr

ABSTRACT

Coronavirus disease (COVID-19), which started in Wuhan, China and whose factor is coronavirus 2019-nCoV, has led to the pandemic. COVID-19 has caused great difficulties in the health and economic field. COVID-19 disease was first reported to the world by Dr. Li Wenliang, an ophthalmologist which he died due to this disease. During the ophthalmic examination process, ophthalmologists naturally get very close to the patient and the physical distance. In terms of covid-19 transmission, some clinical branches, especially those working in ophthalmology, are particularly at risk. Ophthalmologists have begun to take various measures to prevent both themselves and other medical personnel from covid-19 transmission. While trying to postpone elective procedures performed on patients to future dates, the application of designated emergency procedures continued. At the beginning of the pandemic, fewer patient admissions were achieved due to reasons such as limiting patients in polyclinics, leaving intervals between appointments, and ventilation of the environment. The group of patients at risk for Covid-19 disease are patients over the age of 65, insulin dependent and non-insulin dependent diabetes, etc. Intravitreal injections were frequently applied for diabetic macular edema and diabetic retinal vascularization in retinal clinics before the Covid-19 pandemic. When intravitreal injections are not administered on time, they can be considered as the primary or even emergency treatment group, not elective, since they cause irreversible vision loss.

Ophthalmologists consider many parameters such as the general condition of the patient, ophthalmologic findings, and the course of the previous disease while, deciding when the next examination should be performed according to the result of the patient's examination.

Patients with DR often receive various treatments in eye clinics at regular intervals for years. However, due to the pandemic, both exit bans and the anxiety of getting Covid-19 disease from hospitals cause the treatment of patients to be disrupted. Necessarily spending more time at home, changed eating habits and inactivity disrupt the metabolic balance of patients, which can lead to exacerbation of DR. Patients with an initial or moderate level of DR can tolerate this situation, but the situation may cause anxiety for patients who have both eyes severely affected or have lost their vision in one eye. Such patients often may not be able to move alone and may not be able to drive. Patients' treatments are adversely affected due to many factors such as curfew restrictions and inability to make an appointment. Patients are forced to choose between their general health and vision level. Telemedicine may be an alternative follow-up method during pandemic when it is not easy for the patient to access physical healthcare service. Home monitoring of symptoms such as the patient's inability to see a place that he can always see as a reference, determination of metamorphosis with the Amsler card, and communication via tele-video conference may be simple methods that enable the patient to apply to the hospital earlier. However, thanks to the use of mobile devices, new applications and the creation of a database, it may be possible to manage the follow-up of patients with DR at times such as pandemics.

Keywords: Covid-19 Pandemic, Diabetic retinopathy, Diabetic macular edema, Treatment

OBLIGATIONS OF HEALTHCARE EMPLOYEES DURING COVID 19 PROCESS

Res. Asst. Hasan Ali GÜÇLÜ

Faculty of Law, Ufuk University, Ankara, Turkey

ORCID ID: 0000-0003-0501-7912

hasanaliquclu93@gmail.com

ABSTRACT

With the onset of the Covid 19 disease, which is considered a pandemic by the World Health Organization, in our country, healthcare professionals have started to have a lot of work in the diagnosis and treatment stages. The duties of healthcare professionals at the point of preventing the disease and preventing its spread have started to fall. Due to the Covid 19 pandemic, we have been faced with a process that we have not witnessed before. In this process, it is important to determine the obligations of healthcare professionals and the scope of these obligations. Healthcare professionals have an objective and subjective care obligation. In accordance with the subjective care obligation, the physician is obliged to act with care in all medical interventions. According to the objective care obligation, the physician should make interventions in accordance with medical standards. With this communiqué, the scope of physicians' obligations to care in the Covid 19 process will be explained. Again, with this paper, it will be examined how the medical standard should be determined during the Covid 19 pandemic process. Discussions on the determination of the medical standard will be addressed. During the Covid 19 pandemic, there are various discussions in the doctrine about what the scope of the physician's obligation to inform and what should be. With this paper, these debates will be briefly mentioned and some solution suggestions will be made. During Covid 19, the obligations to be fulfilled while conducting scientific research will be explained in detail. The conditions of compliance with the law of these scientific researches will be explained one by one. Health workers have many obligations, which means they have many rights. Health workers' rights will also be addressed as necessary.

Keywords: Healthcare professionals, Covid-19, liability, medical standard, obligation to care

DIMENSIONS OF GLOBALIZATION IN THE NEW WORLD ORDER

Yven BARTSCH¹

Richel GOUDIER¹

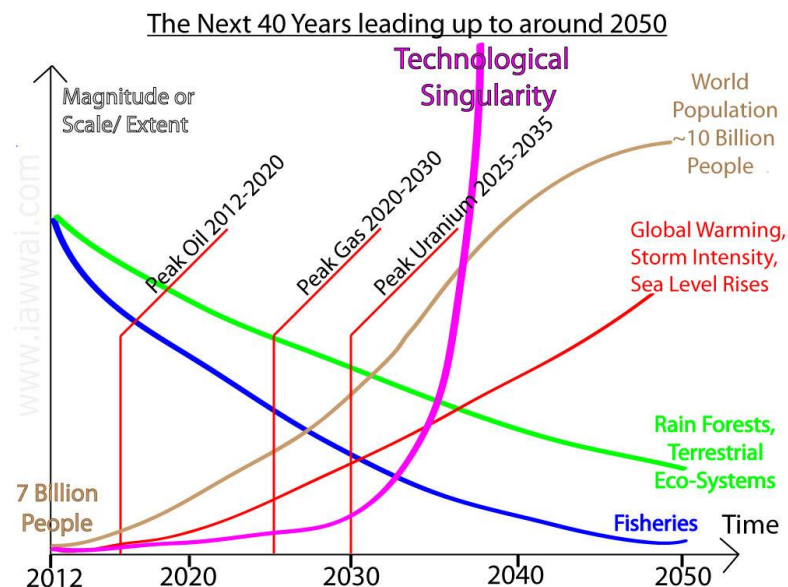
Agatha SCHENCK¹

¹Bauhaus-Universität Weimar, Weimar, Deutschland

ABSTRACT

According to Arnett, we can look at globalization from four different perspectives.

- **Environmental Globalization:** The globalization process in the world offers new possibilities to humanity. However, it leads to the emergence of new problems and the wider impact of existing problems. One of the most important of these problems is environmental problems. The globalizing world requires that environmental problems be evaluated globally. Policies that go beyond the borders of countries and aim at the solution of environmental problems that have a global character should also be designed at a global level. Global public goods, governance and the establishment of the World Environmental Organization on global environmental policies show that the way policies are handled has changed drastically (Thsang, 2009). On the other hand, climate change has affected people and flow of human populations for millions of years. Therefore, migration is a global phenomenon. However, not all effects of environmental globalism are negative. In this two context, for the solution of the problems of the environmental globalization, It would not be wrong to say that you need a global environmental authority.

According to Thsang, if don't take some measures about environmental issues, ecological problems looks like this chart (Thsang, 2015):

“It is generally acknowledged that in the World today there are potentially calamitous problems relating to environmental destruction, resource depletion, global warming and population. The natural resources of this planet, its forests, fisheries and crop lands are already being used at such a rate that is unsustainable. We are already using the planets renewable resources faster than what the planet can replenish. This trend is related to the

ongoing and accelerating process of species extinction and the destruction of natural habitats such as the tropical rainforests, whole ocean ecosystems, rivers and coastal wetlands”³¹

- **Social and Cultural Globalization:** Social and cultural globalization is technological developments in the field of transportation and communication increase the level of interaction and mutual relations between societies (Özüçetin, 2017: 327). This is movement of ideas, information, images. For example, it includes the diffusion of scientific knowledge. How it's transforming societies we are talking about. And also, social globalism involves Isomorphism. **Isomorphism is imitation of one society's practices and institutions by others.** If we talk about social and cultural globalism, we talk about especially homogenizing effect. Social globalism affecting consciousness of individuals and their attitudes toward culture, politics, and personal identity (Kaypak, 2013: 19).
- **Economic Globalization:** The foundations of economic globalization in the 20th century are based on the “Uruguay Round” in 1985. In this respect, it involves long distance flows of good services and capital. On the other side, it involves long distance flows of the information and perceptions that accompany market exchange. Perceptions can have influence in your consumption habits. It will also change your consumption habits. So this matter of perception is important. Also, economic globalization involves organization of processes. And for example, organization of low-wage production in Asia; this is important for both US and European markets such as outsourcing. Therefore, it means long distance transport of substances in the atmosphere or ocean. These are biological substances which have effect on human health and well-being. To instate, we are talking about global warming and also diseases by AIDS. On the other hand, nowadays, IMF, the World Bank and the World Trade Organization, are the three main institutions managing Economic Globalization, carry out policies far beyond their establishment goals (Göngen, 2013: 19-20).
- **Political Globalization:** Political Globalization is the fragmentation of nation-state unity, transforming the sociological basis of the political community on which the nation-state is based and the sovereignty that the community legitimates (Özüçetin, 2017: 328). On the other hands political globalization refers to ideas and information about both power and governance. And it could be measured by imitation effect like constitutional arrangements or by diffusion of government policies or we can talk about international regimes (Çelik, 2012: 63).

All in all, the main idea in defining globalization is to express the process with reference to changes in technological and economic fields. Despite different perspectives, we can say that globalization has common points in terms of internationalization of production factors, determining feature of technological developments and dynamic process. If globalization process is accepted as connections that include the economic, technological, socio-cultural and political world from this perspective, the importance of the phenomenon of globalization becomes more evident in terms of these transformation and transformation processes. In the light of the rapid developments in information and communication technologies, this new world order, which became more evident in the 1990s and started to take shape in the 2000s, affects all areas of social life.

Keywords: Globalization, Governance, New World Order.

³¹ For more information: Wai Tshang, **The Problems of This World Today**, (Ouest: New York, 2015), <http://www.iawwai.com/ProblemsOfThisWorld.htm> [01.04.2010].

REFERENCES

Habermas, Jurgen. **The Structural Transformation of the Public Sphere**, Translated Thomas Burger, Cambridge: Massachusetts MIT Press (1991).

Keohane, Robert O. ve Joseph S. Nye, “Globalization: What’s New? What’s Not? (And So What?)”, **Foreign Policy**, s. 118, (2000): 104-119.

Thsang, Wai. **The Problems of This World Today**”, (Ouest: New York, 2015), <http://www.iawwai.com/ProblemsOfThisWorld.htm> [01.04.2010].

Warkentin, Craig & Mingst, Karen. “International Institutions, the State, and Global Civil Society in the Age of the World Wide Web.” **Global Governance** s.6 c.2 (2000): 237-255.

**STUDENTS OF BATMAN UNIVERSITY SOCIOLOGY DEPARTMENT ON THE COVID-19
OUTBREAK**

Assoc. Prof. Dr. Gülreyhan ŞUTANRIKULU

Department of Sociology, Batman University, Batman, Turkey

ORCID ID: 0000-0002-1885-1132

rsutanrikulu@gmail.com

ABSTRACT

After the Covid-19 pandemic, which is a global problem, humanity has been in a curiosity and expectation about how daily life will be afterwards. As a sociological case, social life and social relations will need to be analyzed from many angles during and after the pandemic. How we actually live, how the social relations that are considered to have been weakened by the effect of secularization should be after the Pandemic, its impact on society in terms of spiritual and values, how it affects individuals' opinions about the future, etc. In order to understand the problems, opinions of prospective sociologist candidates from Batman University Faculty of Arts and Sciences Department of Sociology were consulted. Because of this process affected all areas of social life as well as the field of education. In this process, the separation of the students from their schools, teachers and friends caused some psychological problems. This situation also affected the students' future plans. Epidemic and social problems, which are a current issue, are also among the topics of sociology. The questions we prepared on this subject have been more or less introducing this problem. At the end of this study, a general evaluation was made based on the answers given to the questions asked.

Keywords: Covid-19, Pandemic Process, Social Life, Sociology Student, Social Values.

**SOCIAL WORK AND INTEGRATION OF THE INDIGENOUS POPULATION INTO
SOCIETY**

Assoc. Prof. Dr. Fahri ÖZSUNGUR

*Department of Social Work and Counseling, Vocational School of Social Sciences, Mersin University,
Mersin, Turkey*

ORCID ID: 0000-0001-6567-766X

fahriozsungur@mersin.edu.tr

ABSTRACT

Indigenous peoples, who have transferred their culture to future generations since the birth of humanity, are in danger of extinction. The indigenous peoples, which have many effects on society and people such as the protection of the ecosystem, agriculture, and the maintenance of ethnic origin, are faced with many risks regarding health, sanitation, water, climate change, and pandemic. The protection of the population under these risks through social work and its integration into society is a social problem. The chapter aims to determine the integration of the indigenous population into society and the functions of social work in this regard. In this study, the functions of social work, economic discrimination, political and property rights, social security, anthropology, technology and indigenous people, public health, sanitation, ecological risks are discussed. The results determined that indigenous peoples mainly need social work support on economic discrimination, political and property rights, social security, anthropology, technology, public health, sanitation, and prevention of ecological risks. These issues were determined as the basic functions of social work in the integration of indigenous people into society.

Keywords: Indigenous peoples, social work, pandemic, society, economic discrimination, public health

APHASIE ALS SPRACHSTÖRUNG: GRÜNDE UND ERSCHEINUNGSFORMEN

Sebastiane FELDER¹

Valesca DÖRFLINGER¹

¹Witten/Herdecke University, Witten, Germany

Aphasie ist eine erworbene Sprachstörung, die normalerweise plötzlich infolge eines Schlaganfalls oder einer Kopfverletzung auftritt und durch Schäden an Bereichen des Gehirns verursacht wird, die für die Sprache verantwortlich sind. Bei den meisten Menschen ist die Hemisphäre des Gehirns, die die Sprache dominiert, die linke Hemisphäre. Bei einer Aphasie kann die Person auf der rechten Seite eine Lähmung haben, während die Sprachbereiche in der linken Hemisphäre beschädigt sein können. Diese Störung kann nicht nur Sprache ausdrücken und verstehen, sondern auch das Lesen und Schreiben beeinträchtigen.

Aphasie ist das Ergebnis einer Schädigung eines oder mehrerer Bereiche des Gehirns, die für die Sprache verantwortlich sind. Oft ist die Ursache für Hirnschäden ein Schlaganfall. Ein Schlaganfall tritt auf, wenn ein Bereich des Gehirns anämisch wird. Wenn Gehirnzellen keine normale Blutversorgung erhalten können, die Sauerstoff und wichtige Nährstoffe enthält, sterben sie ab. Andere Ursachen für Hirnschäden sind schwere Schläge auf den Kopf, Hirntumoren, Hirninfektionen und andere Erkrankungen, die das Gehirn betreffen.

Es gibt viele Arten von Aphasie, aber die zwei häufigsten Arten von Aphasie sind;

Brocas Aphasie liegt der Schaden im Frontallappen des Gehirns. Da der Frontallappen auch für motorische Bewegungen wichtig ist, leiden Menschen mit Broca-Aphasie an Lähmungen oder Schwächen auf der rechten Körperseite. Ihr Sprachverständnis ist relativ besser als ihre Fähigkeit, sich auszudrücken. Daher sind sich diese Menschen ihrer Fehler bewusst und können leicht enttäuscht werden. Menschen mit Brocas Aphasie sprechen oft in kurzen Sätzen und bemühen sich sehr, sprechen zu können.

Mit anderen Worten, Brocas Aphasie ist eine Sprachstörung, die durch eine Schädigung des Broca-Bereichs verursacht wird, der sich normalerweise in der linken Gehirnhälfte befindet. Menschen mit dieser Störung haben Schwierigkeiten, Wörter fortzusetzen und zu vervollständigen, wenn sie versuchen zu sprechen. Es gibt auch eine Störung in der grammatikalischen Struktur der Sätze, die versucht wurden, festgestellt zu werden.

Bei **Wernickes Aphasie** werden Probleme beim Verstehen der Sprache beobachtet, während bei diesen Menschen eine fließende Sprache beobachtet wird. Ihre fließende Sprache ist jedoch häufig durch die Verwendung unnötiger Wörter, die Verwendung neu erfundener Wörter und die Nichtrückrufung des Objekts gekennzeichnet, deren Benennung aufgrund der Funktion oder Verwendung des Objekts versucht wird. Indirektes Handeln und die Verwendung einer Sprache ohne Inhalt. Daher ist es sehr schwierig, die Sprache einer Person mit Wernickes Aphasie zu verfolgen und zu verstehen. Menschen mit Wernickes Aphasie haben kein Fehlerbewusstsein. Da die Lokalisation der Hirnschädigung bei diesen Menschen nicht in der Nähe der Hirnregionen liegt, die unsere Bewegungen steuern, weisen sie im Allgemeinen keine Lähmung oder Schwäche auf.

Mit anderen Worten, wenn es im Wernicke-Bereich eine Läsion gibt, können die Bilder und Wörter, die in den visuellen und auditorischen Kortex gelangen, diesen Bereich nicht stimulieren und daher das

Sprachsystem nicht aktivieren. Der Patient kann diese Informationen nicht im Kontext der Sprache verarbeiten, daher kann er die Sprache, die er hört, nicht verstehen und den Text, den er sieht, nicht lesen.

Wernickes Aphasiepatienten sind sich ihres Zustands nicht bewusst. Ihre Gespräche sind fließend. Sie reden ununterbrochen. Die Anzahl der Wörter, die sie pro Minute sagen, ist normal oder sogar höher als normal. Patienten können nicht erkennen, dass sie Sprachstörungen haben. Normalerweise denkt der Patient, dass er ausdrückt, was er sagen möchte, und kann wütend sein, wenn er nicht verstanden wird. Es ist unverständlich, aus ihrem Mund zu kommen.

Bei der Wernicke-Aphasie kann der Patient ein Wort durch ein anderes ersetzen. Obwohl das Gesagte sehr klar verstanden wird, hat der Patient Schwierigkeiten, das zu sprechende Wort zu sprechen.

Zum Beispiel;

Frage: Kennen Sie den Cookie?

Antwort: Ich liebe dich.

Die Hauptsymptome von Aphasie

- Schwierigkeiten beim Sprechen
- Schwierigkeiten, geeignete Begriffe und Wörter zu finden
- Verwenden Sie seltsame und unangemessene Wörter in der Sprache
- Einige Patienten haben auch Schwierigkeiten, das Gesagte wahrzunehmen.
- Die Symptome können zunehmen, wenn die Person müde ist oder sich in einer überfüllten und lauten Umgebung befindet.

Als letztes Wort beeinflusst Aphasie die Denkfähigkeit nicht. Menschen können jedoch Schwierigkeiten haben, das Geschriebene zu verstehen und zu schreiben. In einigen Fällen kann es auch Probleme geben, Zahlen zu verwenden und einfache Operationen auszuführen. Aphasie kann die sprachlichen Funktionen des Gehirns schädigen. Nicht nur Unfälle oder Traumata, sondern auch Tumore und Infektionen können Aphasie verursachen.

**THE EFFECTS OF COVID-19 ON INTERNATIONAL RELATIONS AND SYSTEM
THEORIES**

Sanzhar NIYAZOVA

K. Zhubanov Aktobe State University, Aktobe, Kazakhstan

Ulykbek TAGAEV

Kazakh-Russian International University, Aktobe, Kazakhstan

ABSTRACT

In terms of international relations, it would be better to talk about some tendencies that the crisis will accelerate rather than reveal it. There is no doubt that the "new world order" debates about the course of international politics in the context of globalization have been revived with this crisis. However, it would be more correct to foresee that these discussions will contribute to the evolution that has already begun, rather than taking the clues in a completely different direction from the trends we saw before the crisis. In connection with this, it should not be overlooked that although there are those who think that the US leadership, who follows short-sighted policies in the fight against the global epidemic, has lost the global hegemony race to China, the USA and some Western countries, who survived the first surprise of the epidemic, are trying to bring the bill of the epidemic and the following crisis to China. Regardless of how successful these efforts will be, China's authoritarian structure is delayed in taking the necessary measures against the epidemic, contributing to the spread of the epidemic information by hiding the epidemic information from the world at the beginning, and its impact on structures such as WHO, which has not been taken into account until now, will harm an early-global cooperation that may occur against the epidemic. his perception has already begun to turn into a widespread conviction. There is no doubt that these discussions will increase after the epidemic is brought under control. From this point of view, the study analyzes the effects of COVID-19 on the international system

Keywords: Covid-19, International System, International Relations

THE CONCEPT OF MIGRATION IN THE 21ST CENTURY: SYRIA CIVIL WAR

Jina IHEJIRIKA¹

Iwalaye OSEI¹

Jakubu NWOSU¹

¹National University of Lesotho, Lesotho

ABSTRACT

The concept of migration According to the glossary of immigration terms, "the displacement of a person or group of persons across an international border or within a state. Regardless of its duration, structure and reason, population movements in which people are relocated. According to another definition, migration is defined as "movement of people from one geographical region to another, especially within national borders. There are many different definitions regarding migration. The common focus of these definitions is the concept of "displacement". In this context, it can be stated that the basis of the concept of immigration is "the act of going from one point to another, individually or as a group".

Considering the act of displacement emphasized in the definitions, it is seen that the concept of migration is divided into two as internal and external migrations. Leaving the country to settle down and moving to another country refers to out-migration, and moving to another place within the borders of the country of residence and to another place to settle refers to internal migration.

There can be many different reasons for migration. Reasons such as high levels of hunger and poverty due to unemployment, education, and unfair distribution of income can cause migration War and terrorist incidents are also important events that cause immigration. Even if the civilians are not a party to the wars in their country, they tend to leave their homes and go to safe areas to get rid of the massacres, physical attacks and chemical weapons used. The process that we call the Arab Spring caused the incidents to start in Syria in 2011 and as a result many people had to migrate

Keywords: Migration Concept, Syria, Asylum Seeker.

AZƏRBAYCAN MİLLİ KİMLİK FORMALAŞMASI

Dr. Nurlan AKHMEDOV*

Dr. Vuqar ƏLİYƏVA*

**Baku Business University, Baku, Azerbaijan*

MÜCƏRRƏD

Tarix bəşər cəmiyyətinin keçmişinə dair bir fikir və fikir verir, ona görə də həmişə siyasi sistemdəki hakim ideologiyaya tabe olan ideoloji bilik formalarından biri olmuşdur. Sovet cəmiyyətindəki tarix kommunist ideologiyasının bir parçası idi və onun məqsəd və ehtiyaclarına tamamilə uyğundur. Müstəqil Qazaxıstandakı tarix ideoloji plüralizm çərçivəsində inkişaf edir və keçmişə araşdırarkən heç bir ideologiya ilə məhdudlaşmır. Ancaq hakimiyyət dövründə tarix elminin tətbiqi tarixin bu və ya digər ideologiya ilə əlaqəli olduğunu göstərir. Təcrübənin göstərdiyi kimi, böyük ölçüdə tarix millətçilik ideologiyası ilə bağlıdır. Bu, yalnız Qazaxıstan üçün deyil, eyni zamanda tarixi inkişafının müxtəlif mərhələlərində olan bütün milli dövlətlər üçün də doğrudur. Bu təsadüfi deyil, çünki keçmişin öyrənilməsi, alimlər, analitiklər və siyasətçilər tərəfindən şərh edilməsi milli cəmiyyətin bu günü və gələcəyində əks olunur. Ümumiyyətlə, millət və milli kimlik anlayışları bir-biri ilə sıx əlaqəlidir.

Şəxsiyyətin millət və dövlətlə əlaqəsini gücləndirmək tarix tərəfindən çox asanlaşdırılır və bu əlaqəni olduğu kimi, "əslərin dərinliyi" mövqeyindən qoruyur, fərddə çoxəsrlik varlıq ideyası inkişaf etdirir. dövlətinin və millətinin. Bu o deməkdir ki, millət və dövlət tarixdə nə qədər yaşlı olsa, millət o qədər böyük və böyükdür. Keywords: Migration Concept, Syria, Asylum Seeker.

Açar Sözlər: Azərbaycan Tarixi, Soyuq Mühəribə, Qafqaz

THE FORMATION OF AZERBAIJAN NATIONAL IDENTITY

ABSTRACT

History gives an idea and an idea of the past of human society, so it has always been one of the forms of ideological knowledge that is subject to the dominant ideology in the political system. History in Soviet society was part of the communist ideology and was fully in line with its goals and needs. History in independent Kazakhstan develops within the framework of ideological pluralism and is not limited to any ideology when studying the past. However, the application of historical science during the period of power shows that history is connected with this or that ideology. Experience has shown that history is largely associated with the ideology of nationalism. This is true not only for Kazakhstan, but also for all nation-states at different stages of historical development. This is not accidental, because the study of the past, its interpretation by scientists, analysts and politicians is reflected in the present and future of national society. In general, the concepts of nation and national identity are closely linked.

Strengthening the connection of the individual with the nation and the state is greatly facilitated by history and, as it were, protects it from the position of "depth of centuries", develops in the individual the idea of a centuries-old existence. state and nation. This means that the older the nation and state in history, the bigger and bigger the nation.

Keywords: History of Azerbaijan, Cold War, Caucasus Crisis

WIRKUNG DER COVID 19 PANDEMIE AUF DIE DEUTSCHLAND-TEXTILINDUSTRIE

Maame Esi QUANSAH*

** Applied Social Sciences and Textile and Clothing Technology, Frankfurt am Main, Germany.*

**esiquansah_as@aschaffenburg.de*

ABSTRAKT

Abhängig vom Tempo des Wandels in der Welt haben viele Sektoren ihre Bedeutung verloren, aber auch viele neue Sektoren haben an Bedeutung gewonnen. Die Zunahme oder Abnahme der Bedeutung der Sektoren hat wichtige Auswirkungen auf die Beschäftigung von Ländern im globalen Sinne. Aus diesem Grund ist Beschäftigung zu einem Phänomen geworden, das für alle Länder unabhängig von ihrem wirtschaftlichen Entwicklungsstand berücksichtigt werden muss. Mit der passiven Beschäftigungspolitik soll eine Lösung für die durch Arbeitslosigkeit verursachten wirtschaftlichen Probleme geschaffen werden, indem den Arbeitslosen eine gewisse wirtschaftliche Sicherheit geboten wird. Mit anderen Worten, der Zweck der passiven Beschäftigungspolitik besteht nicht darin, die Beschäftigung zu erhöhen, um die Arbeitslosigkeit zu senken, sondern den individuellen und sozialen Schaden zu verringern, der durch Arbeitslosigkeit verursacht werden kann, indem die Arbeitslosen wirtschaftlich unterstützt werden.

Passive Richtlinien typen sind unterschiedlich und die Umsetzung der einzelnen Richtlinien in den Ländern ist unterschiedlich. Passive Beschäftigungspolicen, die Einkommensunterstützung bieten, können als Arbeitslosenversicherung, Lohngarantiefonds, Kurzarbeitsgeld, Abfindung, Vorruhestands- und Arbeitslosengeld oder Sozialleistungen aufgeführt werden. Im folgenden Abschnitt wird jede Richtlinienimplementierung separat erläutert.

Es wird diskutiert werden.

Schlüsselwörter: COVID-19, Deutschland, Soziale Auswirkungen

EFFECTS OF COVID-19 PROCESS ON EU ECONOMIC INTEGRATION

Firuza NAMIQLU¹

Nigar DADASHOV¹

¹*Baku Business University, Baku, Azerbaijan*

ABSTRACT

The European Union has been exposed to many crises with the 21st century. Following the constitutional crisis in 2005, the global crisis in the USA in 2008, the euro crisis in 2010, the refugee crisis and finally the Brexit crisis. From the beginning of each crisis, the rumors that "the EU's existence will end" have come to naught and the EU has risen stronger than the bottom of each crisis. But although one of the things that outbreaks such as the coronavirus have taught the international system is the greater need for supranational structures such as the EU, the EU has struggled to respond to the crisis early and effectively (Scott, 2020). Despite all the measures taken, other EU countries for Italy, where the number of cases increased to over 12 thousand after 20 days, played three monkeys and China helped Italy by sending both masks and medical personnel, and the principle of solidarity, one of the most fundamental principles of the EU. led to questioning. From this point of view, the study will address the economic integration process of the EU during the COVID-19 period.

Keywords: European Union, Economic Integration, During COVID-19 Period

EFFECTS OF COVID-19 PANDEMIC ON FAMILY MENTAL HEALTH

COVID-19 PANDEMİSİNİN AİLE RUH SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ

Teac. Asst. Fatma Betül ÖZ

Faculty of Health Sciences, Gazi University, Ankara, Turkey

ORCID ID: 0000-0001-5084-1826

fatmabetuloz@gmail.com

Res. Asst. Aysun ERDAL

Faculty of Health Sciences, Gazi University, Ankara, Turkey

ORCID ID: 0000-0002-8767-3982

aysunmutlu92@hotmail.com

Prof. Dr. Naile BİLGİLİ

Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Gazi University, Ankara, Turkey

ORCID ID: 0000-0002-7639-0303

nbilgili@gazi.edu.tr

Crisis situations such as a pandemic in the society affect family dynamics and mental health of family members, intra-family communication and the roles of individuals in the family. Changing family relationships and roles during the epidemic period can lead to various problems. These problems can be listed as family communication problems, behavioural problems, anger outbursts. If the family is in quarantine, these problems may be accompanied by mental illnesses such as acute stress disorder, depression, panic disorder, and generalized anxiety disorder. It is known that prolonging quarantine and isolation periods may be a process that can lead to suicide by affecting negative emotions such as hopelessness and exhaustion in individuals. Changes in daily routines, restriction of social life, and changes in education and working conditions increase stress factors and cause individuals to lean towards various addictions and violent behaviors. The psychological burden of the pandemic on children is different than in adults. Continuation of distance education, moving away from friendships, restricting leisure activities at home, their families' reaction to this process and their inability to make sense of the changes experienced can lead to various behavioral disorders. In this process, it is important for all family members and the mental health of the child to have high awareness of the parents and to organize activities in the house in which all family members participate. Spending time together reduces the negative feelings of family members such as anxiety, hopelessness and burnout, and contributes to family communication. During this period, it is reported that one of the most effective ways to increase psychological resilience is social support of the family. In order to cope with these negative mental effects, it is important to expand community mental health services and to offer support starting from families and addressing the individual. Increasing the number of studies on family relationships and mental health will also support this process.

Keywords: Covid-19, pandemic, mental health, family health

ÖZET

Toplumda yaşanan pandemi gibi kriz durumları aile dinamiklerini ve aile üyelerinin ruh sağlığını, aile içi iletişimi ve ailedeki bireylerin rollerini etkilemektedir. Salgın sürecinde değişen aile içi ilişkiler ve roller çeşitli sorunlara yol açabilmektedir. Bu sorunlar aile içi iletişim sorunları, davranış problemleri, öfke patlamaları olarak sıralanabilir. Eğer aile karantina sürecindeyse bu sorunlara akut stres bozukluğu, depresyon, panik bozukluk, yaygın anksiyete bozukluğu gibi ruhsal hastalıklar da eşlik edebilmektedir. Karantina ve izolasyon sürelerinin uzamasının ise bireylerde umutsuzluk, tükenme gibi olumsuz duyguları etkileyerek intihara yol açabilen bir süreç olabileceği bilinmektedir. Günlük rutinlerin

değişmesi, sosyal yaşamın kısıtlanması, eğitim ve çalışma koşullarında yaşanan değişimler stres faktörlerini arttırarak bireylerde çeşitli bağımlılıklar ve şiddet davranışlarına yönelmeye neden olabilmektedir. Çocuklar üzerinde pandeminin psikolojik yükü yetişkinlerde olduğundan daha farklıdır. Eğitimin uzaktan devam etmesi, arkadaş ortamlarından uzaklaşmaları, boş zaman aktivitelerinin ev içinde kısıtlanması, ailelerinin bu süreçte verdiği tepki ve yaşanan değişimleri anlamlandıramamaları çeşitli davranış bozukluklarına yol açabilmektedir. Bu süreçte ebeveynlerin farkındalıklarının yüksek olması ve ev içinde tüm aile bireylerinin katıldığı etkinlikler düzenlemeleri tüm aile bireyleri ve çocuğun ruh sağlığı açısından önemlidir. Birlikte zaman geçirmek aile bireylerinin huzursuzluk, umutsuzluk, tükenmişlik gibi yaşadıkları olumsuz duyguları azaltırken aile içi iletişime katkı sağlar. Bu süreçte psikolojik dayanıklılığı arttırmada en etkili yollardan birinin ailenin sosyal desteği olduğu bildirilmektedir. Bu olumsuz ruhsal etkilerle baş edebilmek için toplum ruh sağlığı hizmetlerini genişletmek ve ailelerden başlayıp bireyi ele alarak destek sunmak önemlidir. Aile içi ilişkileri ve ruh sağlığını ilgilendiren çalışma sayılarının artması da bu süreçte destek sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, pandemi, ruh sağlığı, aile sağlığı

Giriş

Dünya Sağlık Örgütü, pandemiye “birden fazla ülkede milyonlarca insanı etkileyen ve bazen de dünya geneline yayılan büyük ölçekli salgınlar” olarak tanımlamıştır (WHO,2010). Bu salgın süreci insanlarda farklı psikososyal tepkilere neden olmaktadır. Pandemi bireylerde duygu-durum bozuklukları, anksiyete, travma sonrası stres bozukluğu gibi ruhsal sorunları tetikleyebilmektedir (Brooks vd. ,2020). Salgın sürecinin ruh sağlığı üzerine çok daha uzun süreli etkileri olduğu bu hastalıklarla görülmektedir. Dünyada Covid-19 virüsünden önce görülen SARS virüsü sırasında yapılan çalışmalarda bireylerin yaşam tarzının değişmesinin ruh sağlığı ve yaşam kalitesi üzerinde olumsuz etkilerinin olduğunu göstermiştir. Bu olumsuz etkilerle mücadele de ise aile ve sosyal çevre desteğinin önemli olduğu bildirilmiştir (Mak vd,2009).

Bu süreçte yapılan çalışmalarda ailenin sosyal desteğinin bireyin yaşamında görülen kriz dönemlerinde olumlu etkileri olduğu belirlenmiştir (Li vd, 2021; Moore vd, 2021; Phillips 2021). Mısır’da salgın sürecinde yapılan çalışmada bireylerin yaklaşık yarısının kendisini çaresiz hissettiği ve %40,6’sı aile desteğinin arttığını, aileyle duygularını paylaşmanın iyi hissettirdiğini belirtmiştir (El-Zoghby, 2020). Amerika’da yapılan bir çalışmada ise ebeveynlerin %27’si bu süreçte ruh sağlıklarının kötüleştiğini belirtirken, %14’ü de çocuklarında davranışsal sorunlar oluştuğunu belirtmiştir (Patrick, 2020). Başka bir çalışmada ise pandemi sürecinde yüksek stres düzeyine sahip ailelerin çocuklarının istismara uğrama durumlarını arttırdığını göstermiştir (Humphreys, 2020).

Toplumda yaşanan kriz durumları aileyi ve aile üyelerinin ruh sağlığı, aile içi iletişimi ailedeki bireylerin rollerini de etkilemektedir. Salgın sürecinde değişen aile içi ilişkiler ve roller nedeniyle çeşitli sorunlar yaşanabilmektedir. Bu sorunlar aile içi iletişim sorunları, davranış problemleri, öfke patlamaları olarak sıralanabilir (Schlaudecker ve Goodnow, 2021; Li, Zhang vd, 2021). Eğer aile karantina sürecindeyse bu sorunlara akut stres bozukluğu, depresyon, panik bozukluk, yaygın anksiyete bozukluğu gibi ruhsal hastalıklar da eşlik etmektedir. Karantina ve izolasyon sürelerinin uzamasının ise bireylerde umutsuzluk, tükenme gibi olumsuz duyguları etkileyerek intihara yol açabilen bir süreç olabileceği literatürde belirtilmektedir (Brooks vd,2020;Tang vd,2020).

Pandemi sürecinde ev içi çatışma ve şiddet yaşayan aile üyelerinde de ek sorunlar görülebilmektedir. Günlük rutinlerin değişmesi, sosyal yaşamın kısıtlanması, eğitim ve çalışma koşullarında yaşanan değişimler stres faktörlerini arttırarak bireylerde çeşitli bağımlılıklar ve şiddet davranışlarına yönelmeye neden olmaktadır (Campbell, 2020) Gelişebilecek bu sorunlar öngörülerek

pandemi sürecinde ve bitiminde kurumlar tarafından psikolojik destek sunulmalıdır. Ailelerin ve özellikle çocukların ev ortamında sosyal açıdan destekleyecek etkinliklerin planlanması önemlidir.

Çocuklar üzerinde pandeminin psikolojik yükü yetişkinlerde olduğundan daha farklıdır. Eğitimin uzaktan devam etmesi, arkadaş ortamlarından uzaklaşmaları, boş zaman aktivitelerinin ev içinde kısıtlanması, ailelerinin bu sürece verdiği tepki ve yaşanan değişimleri anlamlandıramamaları çeşitli davranış bozukluklarına yol açabilmektedir (Fegert vd, 2020). Bu süreçte ebeveynlerin farkındalıklarının yüksek olması ve ev içinde tüm aile bireylerinin katıldığı etkinlikler düzenlemeleri çocuğun ruh sağlığı açısından önemlidir. Ayrıca ailece birlikte zaman geçirmek aile bireylerinin huzursuzluk, umutsuzluk, tükenmişlik gibi yaşadıkları olumsuz duyguları azaltırken aile içi iletişime katkı sağlar. Bu aktiviteler tüm ailenin ruh sağlığını korumasını etkilemektedir (Novins vd, 2020).

Covid-19 salgınının toplumlarda psikolojik ve sosyolojik birçok soruna yol açtığı belirlenmiştir. Bu süreçte psikolojik dayanıklılığı arttırmada en etkili yollardan birinin ailenin sosyal desteği olduğu bildirilmektedir (Brown vd, 2020). İlerleyen zamanlarda farklı ruhsal etkileri görülebilir. Bu olumsuz ruhsal etkilerle baş edebilmek için toplum ruh sağlığı hizmetlerini genişletmek gerekmektedir. Öncelik olarak ailelerden başlayıp bireyi ele alarak destek sunmak elzemdir. Aile içi ilişkileri ve ruh sağlığını ilgilendiren çalışma sayılarının artması da bu sürece destek sunacaktır.

KAYNAKLAR

Brooks SK., Webster RK., Smith LE., Woodland L., Wessely S., Greenberg N., Gideon JR. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence, *Lancet*, (395), 912-920.

Brown, S. M., Doom, J. R., Lechuga-Peña, S., Watamura, S. E., Koppels, T. (2020). Stress and parenting during the global COVID-19 pandemic. *Child abuse and neglect*, 110, 104699.

Campbell, A. M. (2020). An increasing risk of family violence during the Covid-19 pandemic: Strengthening community collaborations to save lives. *Forensic Science International: Reports*, 2, 100089.

El-Zoghby, S. M., Soltan, E. M., Salama, H. M. (2020). Impact of the COVID-19 pandemic on mental health and social support among adult Egyptians. *Journal of community health*, 45, 689-695.

Fegert, J. M., Vitiello, B., Plener, P. L., Clemens, V. (2020). Challenges and burden of the Coronavirus 2019 (COVID-19) pandemic for child and adolescent mental health: a narrative review to highlight clinical and research needs in the acute phase and the long return to normality. *Child and adolescent psychiatry and mental health*, 14, 1-11.

Humphreys, K. L., Myint, M. T., & Zeanah, C. H. (2020). Increased risk for family violence during the COVID-19 pandemic. *Pediatrics*, 146(1).

Li, F., Luo, S., Mu, W., Li, Y., Ye, L., Zheng, X., Chen, X. (2021). Effects of sources of social support and resilience on the mental health of different age groups during the COVID-19 pandemic. *BMC psychiatry*, 21(1), 1-14.

Li, W., Zhang, Y., Wang, J., Ozaki, A., Wang, Q., Chen, Y., Jiang, Q. (2021). Association of Home Quarantine and Mental Health Among Teenagers in Wuhan, China, During the COVID-19 Pandemic. *JAMA pediatrics*.

Mak IW, Chu CM, Pan PC, Yiu MG, Chan VL. (2009). Long-term psychiatric morbidities among SARS survivors. *Gen Hosp Psychiatry*, (31), 318–326.

Moore, S. E., Wierenga, K. L., Prince, D. M., Gillani, B., Mintz, L. J. (2021). Disproportionate impact of the COVID-19 pandemic on perceived social support, mental health and somatic symptoms in sexual and gender minority populations. *Journal of homosexuality*, 1-15.

Novins, D. K., Henderson, S. W., Althoff, R. R., Billingsley, M. K., Cortese, S., Drury, S. S., White, T. J. (2020). JAACAP's Role in Advancing the Science of Pediatric Mental Health and Promoting the Care of Youth and Families During the COVID-19 Pandemic. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*.

Patrick, S. W., Henkhaus, L. E., Zickafoose, J. S., Lovell, K., Halvorson, A., Loch, S., Davis, M. M. (2020). Well-being of parents and children during the COVID-19 pandemic: a national survey. *Pediatrics*, 146(4).

Phillips, J. R. (2021). The Impact of Social Support After a Disaster. *The Intersection of Trauma and Disaster Behavioral Health*, 163-185.

Schlaudecker, J. D., Goodnow, K. (2021). The Virtual Patient and Family Advisory Council in the COVID-19 Era. *The Journal of the American Board of Family Medicine*, 34(Supplement), S37-S39.

Tang, W., Hu, T., Hu, B., Jin, C., Wang, G., Xie, C., Xu, J. (2020). Prevalence and correlates of PTSD and depressive symptoms one month after the outbreak of the COVID-19 epidemic in a sample of home-quarantined Chinese university students. *Journal of affective disorders*, 274, 1-7.

World Health Organization. (2010). What is a pandemic?

https://www.who.int/csr/disease/swineflu/frequently_asked_questions/pandemic/en/

accessed :01.03.2021

INCREASED MENTAL HEALTH ISSUES IN ELDERLY: COVID-19

Teac. Asst. Sultan KAYAN

Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Bilecik Seyh Edebali University, Bilecik, Turkey.

ORCID ID: 0000-0001-8955-0292

sultan.kayan@bilecik.edu.tr

Prof. Dr. Naile BİLGİLİ

Gazi University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Ankara, Turkey.

ORCID ID: 0000-0002-7639-0303

nbilgili@gazi.edu.tr

ABSTRACT

COVID-19 has been confirmed as a pandemic and still leads to many deaths all around the world. Even though the illnesses may present at every age, cases and deaths are more common among the elderly. Rated as a vulnerable group, the elderly population has become more vulnerable during this period, in terms of physical and mental aspects, compared to other age groups. Factors such as high mortality rate of the disease, isolation procedures imposed to prevent the spread, their health problems, and their social position in society caused the seniors to be exposed to the negative mental health effects of COVID-19 more. Facts such as problems experienced in accessing health services for the elderly people during the pandemic period increased health concern, difficulties in follow-up and treatment of existing chronic diseases have led the stress and anxiety levels of the elderly to increase. However, uncertainty of the ongoing process, fear of being infected by the coronavirus and fear of death subsequently, and awareness of elderly people about their vulnerability can worsen the mental health situation. Social isolation is the safest method used to protect public health during a pandemic. This approach is first used to protect the health of vulnerable groups such as the elderly. However, the mental state of the elderly population may deteriorate or their existing mental problems may get worse, due to extended isolation. During this period, many elderly people feel anxious, alone, depressed, and suicidal more than ever. Besides, age discrimination deepening with the pandemic process, and following stigmatization increase the risk of mental health problems among elderly people. Planning the services to be provided in emergency situations such as the COVID-19 pandemic for the elderly population who represent an important part of the society with the demographic transformation, and establishment of support mechanisms are important for both elderly health and public health. It would be useful to plan initiatives to protect the mental health of the elderly, such as ensuring social interaction, increasing telemedicine and rehabilitation services.

Keywords: COVID-19, Pandemic, Mental health, Elderly

YAŞLILARDA ARTAN RUH SAĞLIĞI SORUNLARI: COVID-19

ÖZET

Covid-19 dünyada yaygın olarak görülmekte ve birçok ölüme sebep olmaktadır. Hastalık her yaşta ortaya çıkabilmekle birlikte, vaka ve ölümler daha fazla yaşlılar arasında görülmektedir. Kırılgan grup olarak sınıflandırılan yaşlılar bu dönemde fiziksel ve ruhsal açıdan diğer yaş gruplarına göre daha savunmasız hale gelmiştir. Hastalığın yüksek mortalite hızı ve yayılımın önlenmesi için uygulanan izolasyon önlemleri, sahip oldukları sağlık sorunları ve toplum içindeki sosyal konumları yaşlıların Covid-19'un olumsuz ruh sağlığı etkilerine daha fazla maruz kalmalarına sebep olmuştur.

Salgın döneminde yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine ulaşması konusunda yaşanan sıkıntılar, artan sağlık endişeleri, var olan kronik hastalıkların takip ve tedavisinin zorlaşması yaşlı bireylerin stres ve anksiyete düzeylerinin artmasına sebep olmuştur. Bununla birlikte sürecin belirsizliği, hastalığın bulaşma ve ölüm korkusu, yaşlı bireylerin savunmasızlıkları konusunda farkındalıkları ruh sağlığı konusundaki durumu daha da kötüleştirebilmektedir.

Sosyal izolasyon, bir salgın sırasında toplum sağlığını korumak için kullanılan en güvenli yöntemdir. Bu yaklaşım ilk olarak yaşlılar gibi savunmasız grupların sağlığını korumak için kullanılmaktadır. Ancak yaşlı bireylerin, uzayan izolasyon nedeniyle ruhsal durumları bozulabilmekte ya da var olan ruhsal problemleri daha da kötüleşebilmektedir. Birçok yaşlı bu dönemde kendini daha endişeli, daha yalnız, daha depresif ve intihara meyilli hissetmektedir. Ayrıca salgın süreciyle birlikte derinleşen yaş ayrımcılığı ve sebep olduğu damgalama da yaşlı bireyler arasında ruh sağlığı sorunları riskini arttırmaktadır.

Demografik dönüşümle birlikte toplumun önemli bir kesimini oluşturan yaşlılar için Covid-19 salgını gibi acil durumlarda sunulacak hizmetlerin önceden planlanması ve destek mekanizmaların oluşturulması hem yaşlı sağlığı hem de toplum sağlığı için önem arz etmektedir. Sosyal etkileşimin sağlanması, tele tıp ve rehabilitasyon hizmetlerinin artırılması gibi yaşlıların ruh sağlığını korumaya yönelik girişimlerin planlanması faydalı olacaktır.

Keyword: Covid-19, Pandemi, Ruh sağlığı, Yaşlı

Covid-19 salgını ilk olarak 2019 yılının Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde tespit edilerek tüm dünyaya yayılmış ve 30 Ocak 2020'de halk sağlığı acil durumu ve 12 Mart 2020'de pandemi olarak ilan edilmiştir (WHO, 2020). Salgın halen önemli bir küresel halk sağlığı sorunu olmaya devam etmektedir. Dünyada 20 milyon kişinin enfekte olduğu ve 2 milyondan fazla kişinin de Covid-19 sebebiyle hayatını kaybettiği bildirilmektedir (WHO, 2021). Oldukça bulaşıcı bir virüs olan SARS-CoV-2 solunum sistemi yoluyla damlacıklar, salgılar ve/veya doğrudan temas yoluyla bulaşmaktadır. Enfeksiyonun kontrol altına alınması için ana stratejiler, sosyal mesafeye, eğlence faaliyetlerinin azaltılmasına, kişisel koruyucu ekipmanın uygun kullanımına ve yüzey dezenfeksiyonuna dayanmaktadır (CDC, 2020; Waadod ve diğerleri, 2020). Hastalığın semptomları ortalama 5.2 günlük bir inkübasyon süresinden sonra (Li ve diğerleri, 2020) ortaya çıkmakta ve yüksek ateş, öksürük, tat koku duyusu kaybı, kas ve baş ağrısı olarak kendini göstermektedir (Lai ve diğerleri, 2020; Wu, Chen ve Chan, 2020).

Covid-19, risk altındaki toplumun içindeki farklı grupların özel gereksinimleri olduğu gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Bu gibi salgın durumlarında toplumda yaşayanların tümü etkilenir, ancak bazı gruplar dirençlilik konusunda kırılgan olarak nitelendirilmektedir (Davey ve Neale, 2013). Kişilerin yaşları, cinsiyetleri, etnik özellikleri, özgürlük halleri, sosyoekonomik durumları, sağlık durumları ve bakım ihtiyaçları gibi özellikleri kırılgan olarak nitelendirilmesine sebep olmaktadır (Tezel, 2015). Bu bağlamda belli bir yaşın üzerindeki bireylerin fiziksel, ruhsal, ekonomik ve toplumsal faktörlerine bağlı olarak ortaya çıkan zarar görülebilirlik özellikleri, onları özel gereksinimi olan grup olarak karşımıza çıkarmaktadır (Mltais, 2019; Okay ve İnal, 2019). Daddoust ve diğerlerinin (2018) yaptığı çalışmada yaşlı bireylerin savunmasızlığını etkileyen faktörleri kişisel ve sosyal olarak iki başlıkta belirlemiştir. Kişisel faktörler; fiziksel problemler ve hizmet alma engelleri, yardım isteme isteksizliği, yüksek yaş, kadın cinsiyeti, düşük eğitim seviyesi, kırsal/kentsel ikamet edenler ve sosyal sınıf, yalnız

yaşamak olarak belirtilirken, sosyal faktörler; kültürel tutumlar (aile üyelerinin ve devletin yardım etmesi gerektiği inancı) ve dini inanışlar (hastalıkların tanrıdan geldiği düşüncesi karşısında çaresizlik, yaşam koşulları üzerinde çok az kontrol sahibi olma) olarak belirlenmiştir.

İçinde bulunduğumuz yüzyılda yaşadığımız demografik dönüşüm ve toplam nüfus içindeki yaşlı nüfus oranları (OECD, 2018; TÜİK, 2019) göz önünde bulundurulursa bu kırılğan grubun büyüklüğü ortaya çıkmaktadır. Yüksek kronik hastalık oranları, bilişsel bozukluklar, işlevsel sınırlamalar ve fiziksel engellerin yanı sıra tedavi hizmetlerine ve sağlık ekipmanlarına bağımlılıkları (Wyte-Lake ve diğerleri, 2015) yaşlıları özellikle savunmasız hale getiren ve kırılğanlığını arttıran durumlardır. Dünyada ve ülkemizde yaygın olarak görülen ve birçok ölüme sebep olan (SB, 2021; WHO, 2021) Covid-19, her yaşta ortaya çıkabilmekle birlikte vaka ve ölümler açısından yaşlıları daha fazla etkileyerek yaşlıların var olan kırılğanlık durumlarını derinleştirmiştir (Kennelly ve diğerleri, 2020; PAHO/WHO, 2020; Sun ve diğerleri, 2020).

Hastalığın yüksek mortalite hızı ve yayılımın önlenmesi için uygulanan izolasyon önlemleri fiziksel etkilerin yanında bazı ruhsal sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu ruhsal sorunların başında anksiyete, stres, kaygı ve korku gelmektedir (Brooks ve diğerleri, 2020; Goyal ve diğerleri, 2020; Marazziti ve diğerleri, 2020; Xiong ve diğerleri, 2020; Zandifar ve Badrfam, 2020; Zhu vd, 2020). Covid-19 salgınının etkisi üzerine yapılan bir çalışmada, çalışmaya katılanların %53.8'i salgının olumsuz ruhsal etkisinin orta veya şiddetli olduğunu, %28.8'i anksiyete yaşadıklarını ve %8.1'i ise orta veya şiddetli stres düzeyine sahip olduğunu bildirmiştir (Wang ve diğerleri, 2020). Ni ve diğerlerinin (2020) Çin'de yaptıkları bir çalışmada Covid-19 ile ilişkili anksiyete ve depresyon oranları sırasıyla %23.8 ve %19.2 olarak bulunmuştur. Benzer şekilde Qiu ve arkadaşlarının (2020) yaptıkları bir çalışmada Covid-19 sebebiyle yaşanan ruhsal sıkıntı oranının %35 olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmalardan farklı olarak Yunanistan'da anksiyete ve depresyon durumunun daha yüksek olduğu; yaşlıların %81.6'sının orta veya şiddetli depresyona, %84.5'inin orta veya şiddetli anksiyeteye sahip oldukları belirlenmiştir (Parlapani ve diğerleri, 2020). Mental Health America'nın çevrimiçi yaptığı 211 bin kişinin katıldığı bir ruh sağlığı taramasında 88 binden fazla kişinin anksiyete ve depresyona sahip olduğu, anksiyete düzeyinin Covid-19 öncesi döneme göre %370 ve depresyonun %394 oranında arttığı bildirilmiştir (MHA, 2020). Ayrıca çalışmada depresyona sahip olanların yaklaşık yarısının intihar veya kendine zarar vermeyi düşündükleri belirtilmiştir. Sahip oldukları sağlık sorunları ve toplum içinde süregelen sosyal konumları düşünüldüğünde yaşlıların Covid-19'un olumsuz ruh sağlığı etkilerine daha fazla maruz kalmaları kaçınılmazdır.

İsveç'te 70 ve üzeri yaş grubunda yapılan bir çalışmada katılımcıların %60.8'inin Covid-19 salgını sırasında sağlıkları hakkında endişelendikleri, %55.4'ünün ruh sağlığı durumlarının salgın öncesi döneme göre daha kötü olduğu belirlenmiştir (Gustavsson ve Beckman, 2020). Benzer şekilde Kivi ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında yaşlıların %44.9'unun kendilerinin veya yakınlarının sağlığı hakkında, %69.5'inin salgının toplumsal sonuçları konusunda endişelendiği bildirilmiştir. Çin'de yapılan bir çalışmada salgının ilk dalgasında yaşlıların %56.9'unun, ikinci dalgasında %78.6'sının kendilerinin veya aile üyelerinin Covid-19'un komplikasyonlarına maruz kalacağından endişe duyduklarını bildirmişlerdir (Jiang ve diğerleri, 2020). Irmak, Çelikkalp ve Ekuklu'nun (2020) yaptığı bir çalışmada ise yaşlıların Covid-19 döneminde %65.9'unun sağlık kontrollerinin olumsuz etkilendiği, %32.4'ünün yoğun stres yaşadığı ve %51.9'unun depresyon riski taşıdığı saptanmıştır.

Özellikle kronik hastalığı olan yaşlıların bu dönemde daha olumsuz etkilendiği, düzenli takiplere katılamadığı, tedavi ve ilaçlarına erişimde güçlük yaşadıkları bilinmektedir. Salgın, birçok ülkede sağlık hizmetlerine erişimdeki eşitsizliği artırmakta ve sağlık hizmetlerine zaten sınırlı erişimi olan yaşlıları

daha da kırılgan hale getirmektedir (Lloyd-Sherlock ve diğerleri, 2020). 2015'teki MERS salgını sırasında yapılan bir çalışmada, fiziksel hastalık öyküsü olanların anksiyete olasılıklarının klinik olarak önemli derecede arttığı (Jeong ve diğerleri, 2016), aynı dönemde hastanede yatan kronik hastalığa sahip kişilerde anksiyete ve depresyon oranlarının sırasıyla %11 ve %15 olduğu bulunmuştur (Lee ve diğerleri, 2018). Covid-19 salgınının kronik hastalığa sahip bireylerdeki etkisini değerlendiren bir çalışmada ise kronik hastalığa sahip bireylerin sağlıklı bireylere kıyasla daha yüksek stres, anksiyete ve depresyon düzeylerine sahip olduğu bulunmuştur (Ozamiz-Etxebarria ve diğerleri, 2020). Ayrıca daha önceki salgınlar sırasında olduğu gibi Covid-19 döneminde de yaşlılara sunulan sosyal yardım hizmetlerine ve ev ziyaretlerine sağlık çalışanlarının eksikliği nedeniyle devam edilememektedir (Chiu ve diğerleri, 2003; Chudasama ve diğerleri, 2020). Bu sonuçlar kronik hastalığa sahip yaşlıların destek bakım ihtiyaçlarını göz önüne sermektedir. Covid-19 ile ilişkili depresyon ve anksiyeteyi azaltmak için, pandemi koşullarına rağmen kronik hastalığı olan yaşlıların bakım almaya devam etmesi önemlidir.

Özetle salgın döneminde yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine ulaşması konusunda yaşanan sıkıntılar, artan sağlık endişeleri, var olan kronik hastalıkların takip ve tedavisinin zorlaşması yaşlı bireylerin stres ve anksiyete düzeylerinin artmasına sebep olmuştur. Bununla birlikte sürecin belirsizliği, hastalığın bulaşma ve ölüm korkusu, yaşlı bireylerin savunmasızlıkları konusunda farkındalıkları ruh sağlığı konusundaki durumu daha da kötüleştirebilmektedir.

Covid-19'dan önce hastalık süreci ve belirsizlik konusunda yapılan çalışmalar belirsizliğin hastaların deneyimleri ve bakım sonuçları üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Bristowe ve diğerleri, 2015; Etkind ve diğerleri, 2017). Florence Nightingale'in (1860) "Kaygı ve belirsizlik, bir hastaya herhangi bir hastalıktan daha fazla zarar verir." sözü durum hakkındaki endişeyi yansıtmaktadır. Covid-19 salgını sırasında uygulanan izolasyon önlemleri ve günlük rutinin bozulması yaşlılar açısından önemli bir belirsizlik kaynağı olmuştur. Parlapani ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında yaşlıların belirsizliğe tahammülsüzlük düzeylerinin yüksek olduğu ve bu durumun yaşlıların yalnızlığını artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Korku, bireyin beklenmedik ve öngörülemeyen bir durumla karşılaşması sonucu zihnini bu yönde yoğunlaştırmasına sebep olan bir mekanizmadır. Bu duygunun ortaya çıkmasına sebep olabilecek birçok olay bulunmakta ve bireyin kişisel deneyimleriyle birlikte anlamlı hale gelmektedir (Furedi, 2001). Yaşanılan herhangi korkuya karşı uyumlu ya da uyumlu olmayan tepkiler geliştirilebilir. Birey, geçmiş deneyimleri hatırlayarak ve daha önce öğrenilmiş yöntemleri uygulayarak korkuya uyum gösterebilirken, söz konusu duruma hazır değilse endişelerini inkar eder ve anksiyete davranışları gösterebilir (Öz, 2010). Ani gelişen ve tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 sürecinde birbiri üzerinde etkisi olan korku ve anksiyete var olan durumu yaşlılar için daha da karmaşık hale getirmektedir. Hossain ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında 70 yaş ve üzerindeki bireylerin daha genç yaş grubundakilere göre Covid-19 korku düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya koyulmuştur. Başka bir çalışmada yaşlıların yarısından fazlasının hastalığın bulaşması konusunda kaygılı olduğu ve %86.4'ünün salgın döneminde kendilerini yüksek risk altında hissettiklerini bildirmiştir (Kivi ve diğerleri, 2020). Yaşlıların anksiyete, kaygı ve korku durumlarını diğer yaş gruplarına göre daha yoğun yaşamasının sebebinin ölüm korkusu olduğu daha önceki çalışmalarda bildirilmektedir (Mohammadpour ve diğerleri, 2018; Mokhtari ve diğerleri, 2020) ve salgının, yaşamın sona erme düşüncesiyle ortaya çıkan bu korkuya katkıda bulunduğu düşünülebilir. Yaşlıların salgın ile ilişkili birçok ruhsal soruna sahip olmaları, hayatlarının birçok yönünü etkileyen katı izolasyon önlemlerinin uygulanmasından da kaynaklanıyor olabilir (Qiu ve diğerleri, 2020).

Sosyal izolasyon, bir salgın sırasında toplum sağlığını korumak ve virüslerin yayılmasını azaltmak için kullanılan en güvenli yöntemdir (CDC, 2021; Lewnard ve Lo, 2020). Hastalığın havadan ve doğrudan temasla yayılması, önlenemeyen ölümcül sonuçları ve öngörülemeyen prognozu Covid-19 döneminde de sosyal izolasyon uygulamayı kaçınılmaz hale getirmiştir. Bu yaklaşım ilk olarak hastalığa karşı daha duyarlı olan yaşlılar gibi savunmasız grupların sağlığını korumak için kullanılmaktadır (Gou ve diğerleri, 2020; Soraci ve diğerleri, 2020). Ayrıca yüksek mortalite ve morbidite riski taşıyan bu grubun sosyal hareketliliğinin sınırlandırılması, hastalığın kontrol altına alınması açısından önemlidir ve bu kapsamda çeşitli yasal yaptırımlar uygulanmaktadır. Söz konusu yaptırımlar, yaşlı nüfusu evde tutarak Covid-19 salgınından korumayı hedeflemektedir ancak yaşlı bireylerin, uzayan izolasyon nedeniyle ruhsal durumları bozulabilmekte ya da var olan ruhsal problemleri daha da kötüleşebilmektedir. Bailey ve arkadaşlarının (2020) sosyal izolasyonun ruhsal sağlık üzerindeki etkilerini inceledikleri bir çalışmada izolasyondan sonra yaşlıların %40'ı ruh sağlıklarını daha kötü veya çok daha kötü olarak ifade ederken %57'si yalnızlık yaşadığını belirtmiştir. Bunun yanında birçok çalışma, Covid-19 döneminde demans hastalarının ve geropsikiyatrik hastaların semptomlarının tekrar ettiğini göstermektedir (Girdhar, Srivastava ve Sethi, 2020; Mehra ve diğerleri, 2020). Ayrıca salgın dönemlerinde sağlık personelinin sağlık kurumlarında tedavisi devam eden hastaların bakımında sorumluluk alma konusunda isteksiz olması ve sosyal teması azaltması var olan ruhsal hastalıkları şiddetlendirebilmektedir (Chiu ve diğerleri, 2003). Sosyal izolasyon önlemleri, geri çekilmelere neden olmakla birlikte yaşlıların artan duygusal duyarlılıkları düşünüldüğünde çevreleriyle yeterli iletişim kuramamaları baş etmede zorluk yaşamalarına sebep olmaktadır (Aki, 2020; Lotfi, Hamblin ve Rezaei, 2020).

Amerika'da yürütülen bir çalışmada yaşlıların %79,3'ünün Covid-19 sebebiyle sosyal yaşantılarının olumsuz yönde etkilendiği ve depresyon puanlarının salgın öncesi döneme göre önemli ölçüde arttığı saptanmıştır (Krendl ve Perry, 2020). Santini ve arkadaşlarının (2020) yaşlı yetişkinlerde yaptığı çalışma algılanan izolasyonun depresyon ve anksiyete riskini artırdığını, Armitage ve Nellums'un (2020) çalışması ise yaşlıların sosyal mesafe önerilerini büyük bir endişe haline getirdiğini göstermektedir. Başka bir çalışma yaşlıların Covid-19 sonrası genel, sosyal ve duygusal yalnızlığının Covid-19 öncesindeki puanlar ile karşılaştırıldığında daha kötü olduğunu ve anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğunu bildirmiştir (Wong ve diğerleri, 2020). Hong Kong'da 2012 yılında yapılan bir çalışmada depresyon prevalansının 65 yaş ve üstü kişilerde %9.8 olduğu, salgın sonrası aynı yaş grubunda bu oranın %25.6'ya çıktığı gösterilmiştir (Kwan ve diğerleri, 2021). Salgın döneminde yürütülen çalışmalar her ne kadar yaşlıların ruhsal sağlığı konusunda yetersiz kalsa da var olan çalışmalar yeni bir pandeminin kapıda olduğunun işaretidir. Rolandi ve arkadaşlarının (2020) yaptığı bir çalışma Covid-19 sürecinden kaynaklı olarak yaşlıların %26'sının kendilerini dışlanmış hissettiğini, Van Tilburg ve arkadaşları (2020) yaşlıların yalnızlığının salgın döneminde %34 arttığını, Cihan ve Durmaz (2020) ise yalnızlık puanlarının yaşlılarda gençlere göre daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Yaşanan yüksek yalnızlık duygusu ve sürecin sebep olduğu diğer ruhsal sorunlar yaşlı intiharlarıyla ilişkilendirilmektedir. Yakın zamanda yapılan bir çalışma yaşlıların %33.9'unun intihar düşüncesine sahip olduğunu (Parlapani ve diğerleri, 2020) ve Hindistan'da yapılan bir başka çalışma ise 80 yaşlının Covid-19 sebebiyle intihar ettiğini belirlenmiştir (Flint ve diğerleri, 2020). SARS salgını sırasında intihar eden yaşlıların bıraktığı not ve intihar mektubu gibi adli kayıtlar incelendiğinde birçoğunun hastalanma korkusu, sosyal izolasyona bağlı korku ve kaygı ile ilişkili olduğu bildirilmiştir (Yip ve diğerleri, 2010). Literatürdeki bu çalışmalar birçok yaşlının salgın döneminde kendini daha endişeli, daha depresif, daha yalnız ve intihara meyilli hissettiklerini göstermektedir.

Ayrıca salgın süreciyle birlikte derinleşen yaş ayrımcılığı ve sebep olduğu damgalama da yaşlı bireyler arasında ruh sağlığı sorunları riskini arttırmaktadır. Sosyal izolasyon önlemleri kapsamında yaşlılara getirilen dışarı çıkma yasağı, toplumda virüsün yayılma sebebinin yaşlılar olduğu yönünde bir damgalama tutumu ortaya çıkarmıştır (Yaşar ve Avcı, 2020). Bu tutumun en çok görüldüğü sosyal medyada yaşlı ayrımcılığına yönelik çeşitli paylaşımlar yer almakta ve yapılan paylaşımların alay, hakaret, aşağılanma, nefret ve tehdit söylemleri içerdiği görülmektedir. Paylaşımlarda bu tarz psikolojik şiddet söylemlerinin yanı sıra, fiziksel şiddet söylemlerinin olduğu da belirtilmektedir (Uysa ve Eren, 2020). Yaşlıların özellikle olağan üstü bir durumda toplumsal açıdan dışlanması ve toplumda var olan stigmaların Covid-19’la birlikte artması, bu süreçte yaşlı ruh sağlığı konusuna daha fazla ağırlık verilmesi gerektiğini göstermektedir.

Demografik dönüşümle birlikte toplumun önemli bir kesimini oluşturan yaşlılar için Covid-19 salgını gibi acil durumlarda sunulacak hizmetlerin önceden planlanması ve destek mekanizmaların oluşturulması hem yaşlı sağlığı hem de toplum sağlığı için önem arz etmektedir (Girdhar, Srivastava ve Sethi, 2020). Monteiro-Junior ve arkadaşlarının (2020) üç ülkede yürüttükleri çalışmada yaşlıları akrabalarına ve arkadaşlarına yaklaştırmak ve böylece kendilerini yalnız hissetmelerini önlemek, bulaşma riskinden kaçınmak ve potansiyel zihinsel acıyı en aza indirmek için teknolojilerin kullanılması gerektiği belirlenmiştir. Van Dyck ve diğerlerinin (2020) bir proje kapsamında yaşlılarla haftalık yapılan minimum 30 dakikalık görüşme sonrasında görüşülen yaşlı bireylerin yalnızlık hissinin azaldığını ifade ettikleri bildirilmiştir. Benzer bir çalışma İtalya’da Renzi ve arkadaşları (2020) tarafından hemşire ve psikolog eşliğinde video destekli yürütülmüş ve yaşlılar görüşmeler sırasında Covid-19 ile ilişkili korku ve anksiyetelerini ifade ederek bu duygularına yönelik olarak sosyal etkileşim sağlayan bu uygulamanın faydalı olduğunu ifade etmişlerdir. Salgın döneminde sosyal etkileşimin sağlanması, tele tıp ve rehabilitasyon hizmetlerinin artırılması gibi yaşlıların ruh sağlığını korumaya yönelik girişimlerin planlanması faydalı olacaktır.

KAYNAKLAR

Akı ÖE 2020. Covid-19 pandemic and the mental health of elderly. *The Turkish Journal of Geriatrics*, 23(3): 291-298.

Armitage R, Nellums LB 2020. COVID-19 and the consequences of isolating the elderly. *Lancet Public Health*, 5:256.

Bristowe K, Carey I, Hopper A, et al 2015. Patient and carer experiences of clinical uncertainty and deterioration, in the face of limited reversibility: A comparative observational study of the AMBER care bundle. *Palliat Med* 2015; 29: 797–807.

Brooks SK, Webster RK, Smith LE, Woodland L, Wessely S, Greenberg N, Rubin GJ 2020. The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *The lancet*, 395(10227): 912-920.

Centers for Disease Control and Prevention 2020. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/need-extra-precautions/older-adults.html>

Chiu HF, Lam LC, Li SW et al 2003. SARS and psychogeriatrics: perspective and lessons from Hong Kong. *Int J Geriatr Psychiatry*, 18(10):871-873.

Chudasama YV, Gillies CL, Zaccardi F, Coles B, Davies MJ, Seidu S, Khunti K 2020. Impact of COVID-19 on routine care for chronic diseases: a global survey of views from healthcare professionals. *Diabetes & Metabolic Syndrome: Clinical Research & Reviews*, 14(5): 965-967.

Cihan FG, Gökğöz Durmaz F 2021. Evaluation of COVID-19 Phobia and the Feeling of Loneliness in the Geriatric Age Group. *International Journal of Clinical Practice*, e14089.

Daoust JF 2020. Elderly people and responses to COVID-19 in 27 Countries. *PloS one*, 15(7), e0235590.

Davey JA, Neale J 2013. Earthquake Preparedness in an Ageing Society.

Etkind SN, Bristowe K, Bailey K, Selman LE and Murtagh FE 2017. How does uncertainty shape patient experience in advanced illness? A secondary analysis of qualitative data. *Palliat Med*, 31: 171–180.

Flint AJ, Bingham KS and Iaboni A 2020. Effect of COVID-19 on the mental health care of older people in Canada. *International Psychogeriatrics*.

Furedi F 2001. Korku Kültürü, (Çev. Yıldırım B.), *Ayrıntı*, İstanbul, 95.

Girdhar R, Srivastava V, Sethi S. 2020. Managing mental health issues among elderly during COVID-19 pandemic. *Journal of geriatric care and research*, 7(1), 32-5.

Guo Y, Li Y, Monroe-Wise A, et al 2020. A dynamic residential community-based quarantine strategy: China's experience in fighting COVID-19. *Infection Control & Hospital Epidemiology*. In press.

Goyal K, Chauhan P, Chhikara K, Gupta P, Singh MP 2020. Fear of COVID 2019: First suicidal case in India!. *Asian journal of psychiatry*, 49: 101989.

Gustavsson J, Beckman L 2020. Compliance to recommendations and mental health consequences among elderly in Sweden during the initial phase of the COVID-19 pandemic—a cross sectional online survey. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(15): 5380.

Hossain MA, Jahid MIK, Hossain KMA, Walton LM, Uddin Z, Haque MO, Hossain Z 2020. Knowledge, attitudes, and fear of COVID-19 during the Rapid Rise Period in Bangladesh. *PloS one*, 15(9), e0239646.

Irmak AY, Çelikkalp Ü, Ekuklu G 2020. Evaluation of the chronic disease management and depression levels of people over 65 years of age during the COVID-19 pandemic period. *Perspectives in Psychiatric Care*.

Jeong H, Yim HW, Song YJ, et al 2016. Mental health status of people isolated due to Middle East respiratory syndrome. *Epidemiology and Health* 38, e2016048.

Jiang W, Sun F, Prieto L, Fang Y, Gao Y, Yue L, Li X 2020. Worries, strategies, and confidence of older Chinese adults during the 2019 novel coronavirus outbreak. *International journal of geriatric psychiatry*, 35(12): 1458-1465.

Lai S, Ruktanonchai NW, Zhou L, Prosper O, Luo W, Floyd JR, Tatem AJ 2020. Effect of non-pharmaceutical interventions to contain COVID-19 in China. *Nature*, 585(7825): 410-413.

Lee SM, Kang WS, Cho AR, et al 2018. Psychological impact of the 2015 MERS outbreak on hospital workers and quarantined hemodialysis patients. *Comprehensive Psychiatry* 87: 123–127.
Lewnard JA and Lo NC 2020. “Scientific and ethical basis for social-distancing interventions against

Soraci P, Ferrari A, Abbiati FA, et al 2020. Validation and Psychometric Evaluation of the Italian Version of the Fear of COVID-19. *Int J Ment Health Addict*, 2020; 1-10.

Li T, Lu H, Zhang W 2020. Clinical observation and management of COVID-19 patients. *Emerging microbes & infections*, 9(1), 687-690.

Lloyd-Sherlock P, Ebrahim S, Geffen L et al 2020. Bearing the brunt of COVID-19: older people in low and middle income countries. *BMJ* 2020, 368: 1052.

Lotfi M, Hamblin MR, Rezaei N 2020. COVID-19: Transmission, prevention, and potential therapeutic opportunities. *Clin Chim Acta*, 508: 254- 266.

Kennelly B, O'Callaghan M, Coughlan D, Cullinan J, Doherty E, Glynn L, et al 2020. The COVID-19 pandemic in Ireland: an overview of the health service and economic policy response. *Health Policy Techno*, 9:419–29.

Kivi M, Hansson I, Bjälkebring P 2021. Up and about: Older adults' well-being during the COVID-19 pandemic in a Swedish Longitudinal Study. *The Journals of Gerontology: Series B*, 76(2), e4-e9.

Krendl AC, Perry BL 2021. The impact of sheltering in place during the COVID-19 pandemic on older adults' social and mental well-being. *The Journals of Gerontology: Series B*, 76(2):53-58.

Kwan RYC, Lee PH, Cheung DSK, Lam SC 2021. Face mask wearing behaviors, depressive symptoms, and health beliefs among older people during the COVID-19 pandemic. *Frontiers in medicine*, 8.

Marazziti D, Pozza A, Di Giuseppe M, Conversano C 2020. The psychosocial impact of COVID-19 pandemic in Italy: A lesson for mental health prevention in the first severely hit European country. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 12(5):531.

Mehra A, Rani S, Sahoo S, Parveen S, Singh AP, Chakrabarti S, Grover S 2020. A crisis for elderly with mental disorders: Relapse of symptoms due to heightened anxiety due to COVID-19. *Asian journal of psychiatry*, 51: 102-114.

MHA, 2020. Mental Health America Releases May 2020 Screening Data. *88,000 have anxiety or depression, and results point to a possible epidemic of suicidal ideation*; 2020.

Mohammadpour A, Sadeghmoghadam L, Shareinia H, Jahani S, Amiri F 2018. Investigating the role of perception of aging and associated factors in death anxiety among the elderly. *Clinical Interventions in Aging*, 13: 405.

Mokhtari R, Moayedi S, Golitaleb M 2020. COVID-19 pandemic and health anxiety among nurses of intensive care units. *International Journal of Mental Health Nursing*, 29(6): 1275–1277.

Monteiro-Junior R, Carneiro L, Barca M, Kristiansen K, Sampaio C, Haikal D, Deslandes A 2020. COVID-19 pandemic: A multinational report providing professional experiences in the management of mental health of elderly. *International Psychogeriatrics*, 32(10):1153-1156.

Nightingale F 1860. *Notes on Nursing: What it is and What it is Not*. Appleton-Century: Digireads.com, 2010.

Okay N, İnal E 2019. Kırılگانlıktan Kapasite Geliştirmeye, *Dirençlilik Dergisi*, 3(1): 85-99.

Ozamiz-Etxebarria N, Dosil-Santamaria M, Picaza-Gorrochategui M et al 2020. Stress, anxiety, and depression levels in the initial stage of the COVID-19 outbreak in a population sample in the northern Spain. *Cadernos de Saúde Pública* 36: e00054020.

Öz F 2010. Sağlık alanında temel kavramlar. *Mattek Yayıncılık*, Ankara, 157-179.

Pan American Health Organization (PAHO/WHO) 2020. *Policy Brief: The Impact of COVID-19 on older persons*. Pan American Health Organization. <https://www.paho.org/en/documents/policy-brief-impact-covid-19-older-persons>.

Parlapani E, Holeva V, Nikopoulou VA, Sereslis K, Athanasiadou M, Godosidis A, Diakogiannis I 2020. Intolerance of uncertainty and loneliness in older adults during the COVID-19 pandemic. *Frontiers in psychiatry*, 11: 842.

Qiu J, Shen B, Zhao M, Wang Z, Xie B, Xu Y 2020. A nationwide survey of psychological distress among Chinese people in the COVID-19 epidemic: implications and policy recommendations. *Gen Psychiatry*. 33, e100213.

Renzi A, Verrusio W, Messina M, Gaj F 2020. Psychological intervention with elderly people during the COVID-19 pandemic: the experience of a nursing home in Italy. *Psychogeriatrics*.

Rolandi E, Vaccaro R, Abbondanza S, Casanova G, Pettinato L, Colombo M, Guaita A 2020. Loneliness and Social Engagement in Older Adults Based in Lombardy during the COVID-19 Lockdown: The Long-Term Effects of a Course on Social Networking Sites Use. *International journal of environmental research and public health*, 17(21):7912.

Santini ZI, Jose PE, York Cornwell E, Koyanagi A, Nielsen L, Hinrichsen C, Meilstrup C, Madsen KR, Koushede V 2020. Social disconnectedness, perceived isolation, and symptoms of depression and anxiety among older Americans (NSHAP): A longitudinal mediation analysis. *Lancet Public Health*, 5:62-70.

Soraci P, Ferrari A, Abbiati FA, Del Fante E, De Pace R, Urso A, Griffiths MD 2020. Validation and psychometric evaluation of the Italian version of the Fear of COVID-19 Scale. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-10.

Sun P, Lu X, Xu C, Sun W, Pan B 2020. Understanding of COVID-19 based on current evidence. *Journal of medical virology*, 92(6): 548-551.

Uysa MT, Eren GT 2020. COVID-19 Salgın Sürecinde Sosyal Medyada Yaşlılara Yönelik Ayrımcılık: Twitter Örneği. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).

Tezel A 2015. <http://acikders.ankara.edu.tr/> Toplumda Risk Grupları (İncinebilir Gruplar).

TÜİK 2019. Türkiye İstatistik Kurumu Hayat Tabloları Raporu, Sayı: 30712.

Xiong J, Lipsitz O, Nasri F, Lui L M, Gill H, Phan L, McIntyre RS 2020. Impact of COVID-19 pandemic on mental health in the general population: A systematic review. *Journal of affective disorders*.

Wang C, Pan R, Wan X, Tan Y, Xu L, Ho CS, Ho RC 2020. Immediate psychological responses and associated factors during the initial stage of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic among the general population in China. *International journal of environmental research and public health*, 17(5):1729.

WHO 2020. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

WHO 2021. <https://covid19.who.int/>

Wong SYS, Zhang D, Sit RWS, Yip BHK, Chung RYN, Wong CKM, Mercer SW 2020. Impact of COVID-19 on loneliness, mental health, and health service utilisation: a prospective cohort study of older adults with multimorbidity in primary care. *British Journal of General Practice*, 70(700): 817-824.

Wu YC, Chen CS, Chan YJ 2020. The outbreak of COVID-19: an overview. *Journal of the Chinese medical association*, 83(3): 217.

Wyte-Lake T, Claver M, Dalton S, Dobalian A 2015. Disaster planning for home health patients and providers: a literature review of best practices. *Home Health Care Management & Practice*, 27(4):247-255.

Van Dyck LI, Wilkins KM, Ouellet J, Ouellet GM, Conroy ML 2020. Combating Heightened Social Isolation of Nursing Home Elders: The Telephone Outreach in the COVID-19 Outbreak Program. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*.

Van Tilburg, T. G., Steinmetz, S., Stolte, E., van der Roest, H., & de Vries, D. H. (2020). Loneliness and mental health during the COVID-19 pandemic: A study among Dutch older adults. *The Journals of Gerontology: Series B*.

Yaşar Ö, Avcı N 2020. Değişen Yaşlılık Algısı: COVID-19 ile Damgalanan Yaşlılar. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).

Yip PS, Cheung YT, Chau PH et al 2010. The impact of epidemic outbreak: the case of severe acute respiratory syndrome (SARS) and suicide among older adults in Hong Kong. *Crisis*, 31(2):86-92.

Zandifar A, Badrfam R 2020. Iranian mental health during the COVID-19 epidemic. *Asian journal of psychiatry*, 51.

Zhu Z, Liu Q, Jiang X, Manandhar U, Luo Z, Zheng X, Zhang B 2020. The psychological status of people affected by the COVID-19 outbreak in China. *Journal of psychiatric research*, 129, 1-7.

DEVELOPMENT OF COVID-19 ATTITUDE SCALE AND PSYCHOMETRIC CHARACTERISTICS

Asst. Prof. Dr. Nur Özlem KILINÇ

Public Health Nursing, Faculty of Health Sciences, Fırat University, Elazığ, Turkey.

ORCID ID: 000-0002-9890-1450

nokilinc@firat.edu.tr

Prof. Dr. Behice ERCİ

Department of Public Health Nursing, Faculty of Nursing, İnönü University, Malatya, Turkey.

ORCID ID: 0000-0002-1527-2207

behice.erci@inonu.edu.tr

ABSTRACT

Aim: The research was carried out to develop a “COVID-19 Attitude Scale (CAS)”.

Method: This research is a methodological design. The population consisted of 1794 healthcare workers of a city hospital in Eastern Anatolia, Turkey. The study was conducted on a sample of 310 healthcare workers, as determined by power analysis, who were selected by accidental sampling. Data for the study were collected during February 2021 through an online questionnaire that investigated sociodemographic characteristics (10 questions), COVID-19 Attitude Scale (8-item draft). For the draft of the scale; peer opinions, surface validity, expert evaluation, content validity, correlation between materials for internal consistency/reliability, calculation of Cronbach Alpha values, explanatory factor analysis for construct validity were performed.

Results: For reliability, item-to-total item correlations ranged from 0.23 to 0.60. The Cronbach Alpha was 0.65. For the construct validity, exploratory factor analysis was done. KMO of the scale (Kaiser-Meyer-Olkin) = 0.630, Bartlett test $\chi^2 = 415.65$; $p = 0.000$ was found. As a result of the explanatory factor analysis, it was determined that the factor loading values of the items varied between 0.329 and 0.750. The scale was composed of 8 items and 3 subscales.

Conclusion: This scale is a reliable valid measurement tool for determining the COVID-19 Attitude.

Keywords: COVID-19, coronavirus 19, attitude, healthcare professionals, scale development

HEALTH EFFECTS OF WORKING FROM HOME DURING COVID -19 PANDEMIC

Res. Asst. Aysun ERDAL

Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Gazi University, Ankara, Turkey.

ORCID ID: 0000-0002-8767-3982

aysunmutlu92@hotmail.com

Teac. Asst. Fatma Betül ÖZ

Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Gazi University, Ankara, Turkey.

ORCID ID: 0000-0001-5084-1826

fatmabetuloz@gmail.com

Prof. Dr. Naile BİLGİLİ

Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Gazi University, Ankara, Turkey.

ORCID ID: 0000-0002-7639-0303

nbilgili@gazi.edu.tr

ABSTRACT

The transmission of novel coronavirus (COVID-19) from one person to another by close contact and respiratory tract has brought about working from home within the scope of social distance precaution. Today, although there are companies that adopt a work-from-home approach, many institutions and workplaces have been caught unprepared for a long-term transition from home to work in an emergency and unexpected situation such as the COVID-19 pandemic. Therefore, this situation is thought to have important effects on health. These effects can be classified as physiological, psychological and sociological. Physiologically, the use of non-ergonomic equipment at home causes an increase in musculoskeletal system disorders, and the prolongation of working hours and the increase of time spent sitting in front of the computer together with curfews cause a decrease in physical activity. In addition, changes in work-home life balance negatively affect nutrition and sleep patterns. Psychologically, situations such as long working hours, night work, loss of boundaries between work and home life, lack of communication increase the sense of occupational stress and loneliness, but it is also seen that not traveling to work, more time flexibility and better family life reduce the feeling of stress. Considering the sociological effects on health, social distance precaution causes additional burden on families, especially in childcare. Before the pandemic, most of the grandparents took an active role in the care of their grandchildren, but this situation was significantly reduced with the mandatory implementation of social distance, and the burden on families increased as a result of the closing of schools and kindergarten. Most of the extra work caused by the COVID-19 crisis is undertaken by women, although there is shift towards a more equitable distribution of household and child care between men and women with the arrangement of home work. Especially women with children aged 0-5 and working from home have more difficulty balancing work and family during COVID-19. As a result of all these data, it is recommended that working from home should be well planned and managed, supported and motivated of employees, and strengthened them by providing the necessary training and consultancy in order to achieve the desired performance.

Keywords: COVID-19, Work from home, Health

COVID -19 PANDEMİ SÜRECİNDE EVDEN ÇALIŞMANIN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ

ÖZET

Yeni tip koronavirüsün yakın temas ve solunum yolu ile bir insandan diğerine geçmesi sosyal mesafe tedbirleri kapsamında evden çalışmayı gündeme getirmiştir. Günümüzde evden çalışma yaklaşımı uygulayan şirketler bulunmakla birlikte, birçok kurum ve iş yeri COVID-19 pandemisi gibi acil ve beklenmedik bir durumda, uzun süreli evden çalışmaya geçişe hazırlıksız yakalanmışlardır. Bu nedenle bu durumun sağlık üzerine önemli etkileri olduğu düşünülmektedir. Bu etkiler fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik olarak sınıflandırılabilir. Fizyolojik olarak evde ergonomik olmayan ekipmanların kullanılması kas-iskelet sistemi bozukluklarının artmasına neden olmakta, sokağa çıkma yasakları ile birlikte çalışma saatlerinin uzaması ve bilgisayar başında oturarak geçirilen sürenin artması fiziksel aktivitenin azalmasına neden olmaktadır. Ayrıca iş-ev yaşamı dengesindeki değişimler beslenme ve uyku düzenini olumsuz etkilemektedir. Psikolojik olarak uzun çalışma süreleri, gece çalışması, iş ve ev hayatı arasındaki sınırların kaybolması, iletişim eksikliği gibi durumlar mesleki stres ve yalnızlık duygusunu artırmakla birlikte işe gitmek için seyahat etmeme, daha fazla zaman esnekliği ve daha iyi aile hayatının stres duygusunu azalttığı da görülmektedir. Sağlığa yönelik sosyolojik etkilere bakıldığında ise sosyal mesafe önlemleri, ailelere özellikle çocuk bakımında ek yük getirmiştir. Pandemiden önce, büyükanne ve büyükbabaların büyük bir kısmı torunlarının bakımında aktif rol almakta iken sosyal mesafenin zorunlu olarak uygulanması ile bu durum önemli ölçüde azaltılmış, okul ve kreşlerin kapatılması sonucu aileler üzerindeki yük artmıştır. Evde çalışma düzenlenmesi ile birlikte hane halkı ve çocuk bakımının erkekler ve kadınlar arasında daha eşit dağılımına doğru bir kayma olmakla birlikte COVID-19 krizin neden olduğu fazladan işin yoğunluğu kadınlar tarafından üstlenilmektedir. Özellikle 0-5 yaş arası çocukları olan ve evden çalışan kadınlar COVID-19 sırasında iş ve aileyi dengelemede daha çok zorlanmaktadır. Tüm bu veriler ışığında evden çalışmanın istenen performansı sağlaması için iyi planlanıp yönetilmesi, çalışanların bu konuda desteklemesi, motive edilmesi ve gerekli eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilerek güçlendirmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Evden çalışma, Sağlık

1. Giriş

Yeni tip koronavirüs veya SARS-CoV-2'nin neden olduğu hastalık olan COVID-19, Aralık 2019'da Çin'in Wuhan şehrinde tespit edildi ve hızla pandemi haline geldi (Wu, McGoogan, 2020). Yeni tip koronavirüsün yakın temas ve solunum yolu ile bir insandan diğerine geçmesi sosyal mesafe tedbirlerinin tüm ülkelerde uygulanmasına neden oldu (Fadinger ve Schymik, 2020). Mart 2020'nin sonlarında 84 ülkede yaklaşık 3,4 milyardan fazla insanın sosyal izolasyon ve karantina önlemleri kapsamında evlerine çekildiği tahmin edilmektedir. Bu durum milyonlarca bireyin geçici olarak evden çalışmasını gündeme getirmiştir. Bu bağlamda evden çalışma hemen hemen tüm ülkelerde, kamu kuruluşları ve özel şirketler tarafından bireyler arasındaki fiziksel teması en aza indirerek COVID-19'un bulaşma riskini azaltmak için uygulanmaya konulmuştur. Pandemi sürecinde, dünya çapında işgücünün yaklaşık %81'inin bu işyeri değişikliklerinden etkilendiği tahmin edilmektedir (Moretti, Menna, Aulicino, Paoletta, Liguori, Iolascon, 2020; Barbieri, Basso, Scicchitano, 2020; Casarico, Lattanzio 2020).

Evden çalışma, çalışanların merkezi bir yerde (örneğin ofis, mağaza vb.) çalışmasının gerekmediği bir iş düzenlemesidir. Belirli bir iş yeri kısıtlaması olmadan işin yürütülmesinin bir biçimi olan evden çalışma "mobil çalışma" veya "uzaktan çalışma" gibi çeşitli şekillerde adlandırılmaktadır (Hill, Ferris, Märtinson, 2003; Spark 2017). 2000 yılından bu yana, dijital ve geniş bant internetin ortaya çıkışı, evden çalışmasının gelişimini kolaylaştırmış, hem şirketler hem de çalışanlar için birçok potansiyel faydası nedeniyle popüler bir iş düzenlemesi haline gelmiştir (Bouziri, Smith, Descatha, Dab, Jean, 2020). Dünya genelinde giderek daha fazla şirket, çalışanlarının evden çalışmasına izin vermektedir (Bao, Li,

Xia, Zhu, Li, Yang, 2020; Giovanis, Ozdamar, 2020). COVID-19 salgınından önce evden çalışmanın çalışanlar ve işverenler adına etkileri çalışmalarca incelenmiştir (Del Boca, Oggero, Profeta, Rossi, 2020). Bu çalışmalara göre evden çalışma ile yolda ya da trafikte geçen zaman ve işyerindeki ölü zamanın değerlendirilebildiği bu sayede üretkenliğin arttığı vurgulanmaktadır. Ayrıca işverenler için ulaşım, yemek, yakıt, kırtasiye, enerji kullanımı gibi çeşitli giderleri azalmaktadır. Çalışanlar için evden çalışmanın daha esnek çalışma süresi ve daha iyi iş-yaşam dengesi sağladığı saptanmış, özellikle engelli bireyler gibi dezavantajı bulunan çalışanlar için potansiyel faydaları vurgulanmıştır (Aguilera, Lethiais, Rallet, Proulhac, 2016; Felstead, Henseke 2017). Evden çalışmanın temel dezavantajları olarak ise her evde teknolojiye erişimin eşit koşullarda olmaması, çalışanların motivasyonunun ve kontrolünün yeterince sağlanamaması ve bireylerin özel yaşam ile iş yaşamının birbirinden ayrılmasının zorlaşması belirtilmektedir (Pérez, Sánchez, de Luis Carnicer, 2002; Felstead, Henseke, 2017). Ayrıca çalışanlar arasında iletişimin ve işin niteliğine göre verimliliğin olumsuz etkilenebildiği çalışma süresinin belirsizliğinin bunu etkilediğini gösteren çalışmalarda mevcuttur (Wolf, Schroter, Damian, Nguyen, 2009; Kazekami 2020).

Bununla birlikte, evden çalışma ile ilgili inceleme yapan önceki çalışmaların çoğu, anket veya görüşme yöntemi ile yapılan nitel analize dayanmaktadır. Bu çalışmalardaki katılımcılar, uzun süre evden çalışma deneyimine sahip değillerdir. Koronavirüs (COVID-19) nedeniyle, çok sayıda çalışanın evden çalışma düzenine geçmesi ve uzun süredir bu durumun büyük ölçekte devam ettirilmesi evden çalışmanın bireyler üzerine etkileri konusunda araştırma fırsatı yaratmıştır (Bao, Li, Xia, Zhu, Li, Yang, 2020). Bu nedenle bu çalışma pandemi sürecinde evden çalışmanın bireylerin sağlıkları üzerindeki etkilerini derlemek amacı ile gerçekleştirilmiştir.

2. Evden Çalışmanın Sağlık Üzerinde Etkileri

Günümüzde evden çalışma yaklaşımı uygulayan şirketler bulunmakla birlikte, birçok kurum ve iş yeri COVID-19 pandemisi gibi acil ve beklenmedik bir durumda, uzun süreli evden çalışmaya geçişe hazırlıksız yakalanmışlardır. Bu nedenle bu durumun sağlık üzerine önemli etkileri olduğu düşünülmektedir (Giovanis, Ozdamar, 2020). Bu etkiler fizyolojik ve psikolojik ve sosyolojik olarak sınıflandırılarak incelenecektir.

2.1. Fizyolojik etkileri

Ev ortamı, işyerine göre birçok açıdan farklıdır. Özellikle, ergonomik olmayan ekipmanların kullanılması (yüksekliği ayarlanamaz geleneksel dört ayaklı mutfak sandalyesi, yüksekliği ayarlanamaz monitör, ayak desteği olmaması) kas-iskelet sistemi bozukluklarının artmasına neden olmaktadır (Will, Bury, Miller, 2018). Moretti ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan çalışmada dizüstü bilgisayar kullananlarda boyun ağrısının sıklığı %23.5 olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların çoğu evden çalışma sırasında yüksekliği ayarlanamayan bir mutfak sandalyesi kullandığını ve çalışma saatleri içinde ayaklarını uzatmak için destek kullanmadığını ifade etmiştir. Ayrıca çalışmada pandemi öncesi boyun ağrısı var olan bireylerin %50'si ağrının şiddetinin arttığını bildirmiştir. Bu artışı bireylerin %21'i evde çalışma ile ilişkilendirmiştir. Verma ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan çalışmada da kas-iskelet ağrısı bilgisayar başında geçirilen daha uzun süre, uygunsuz çalışma koşulları, çalışma sırasında öne doğru fleksiyon postürü ile ilişkilendirilmiş ve kadın cinsiyette daha yüksek oranda görüldüğü tespit edilmiştir.

Diğer taraftan evden çalışma ile kent içi hareketliliğin düşmesi trafik kazası sayılarını azaltmış, ancak evde geçirilen sürenin çoğalması ev kazalarının (yangın, kayma, takılma ve düşme gibi) artmasına neden

olmuştur (Bouziri, Smith, Descatha, Dab, Jean, 2020). Sokağa çıkma yasakları da kişilerin egzersiz yapmasını sınırlandırmaktadır. Fiziksel aktivitede belirgin bir azalma ile birlikte evden çalışma sürecinde, çalışma saatlerinin uzaması ve bilgisayar başında oturularak uzun sürenin geçirilmesi fiziksel sağlığı olumsuz etkilemektedir (Lane, Mullen, Costa, 2020). Ayrıca pandemi süreci ile birlikte evden çalışmanın iş-yaşam dengesini bozduğu, bu durumun diyet ve uyku düzenini olumsuz etkilediği ve bağımlılık gibi davranışsal risk faktörlerini doğurabileceği belirtilmektedir (Kramer, Kramer, 2020).

COVID-19 sürecinde evden çalışmanın beklenen en önemli fizyolojik etkisi ise enfeksiyon oranlarında düşüşü sağlamasıdır. Tüm değişkenlerden bağımsız olarak evden çalışmanın enfeksiyon oranında yüzde 10-15, ölüm oranında ise yüzde 22-37 azalma sağlayarak pandemi sürecinde amacına ulaştığı tespit edilmiştir (Alipour, Fadinger, Schymik, 2020).

2.2. Psikolojik Etkileri

Covid-19 sebebiyle evden çalışan bireylerin bir kısmı kendilerini fiziksel olarak arkadaşlarından ve meslektaşlarından soyutlanmış hissetmektedir. Bununla birlikte, bazı durumlarda uzun çalışma, gece çalışması gibi unsurlar stres yaratmaktadır. İş ve ev hayatı arasındaki sınırların kaybolması çatışmalara zemin hazırlamaktadır (Dockery ve Bawa, 2020). Ayrıca uzun süre uzaktan çalışma, insanlar arası etkileşimin kaybolması, yalnızlık duygusu ve diğer çalışanlarla iletişim eksikliği gibi riskleri de doğurabilmektedir (Giovanis, Ozdamar, 2020; Akca, Küçüköğlü, 2020). Bu nedenle çalışanlar genellikle sosyal izolasyona, işteki sorunları paylaşamama ve meslektaşları ile olası çözümleri bulamamaya bağlı artan sinirlilik ve olumsuz duygular yaşayabilmektedirler. Özellikle yalnız yaşayan bireyler için bu durum daha büyük tehlike oluşturmaktadır (Giovanis, Ozdamar, 2020; Kotera, Correa Vione, 2020).

Moretti ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada mesleki stres ile ilgili olarak, katılımcıların %39'u stres seviyelerinin azaldığını ifade etmiştir. Stres azalmasının sebebi olarak işe gitmek için seyahat süresinden tasarruf etme, daha fazla zaman esnekliği ve daha iyi aile hayatı olarak belirtilmiştir. Mustajab ve arkadaşları tarafından (2020) yapılan çalışmada ise evden çalışma düzeninin, evde yapılması gereken birden fazla iş nedeniyle kesintiye uğramasının stres düzeyini arttığını belirtilmektedir. Rubin ve ark tarafından yapılan çalışmada ise katılımcıların %61'i eskisine göre daha az işten keyif aldığını bildirmiştir. İnsanların evden çalışırken karşılaştıkları zorluklardan biri, meslektaşlarıyla yüz yüze görüşememektir. Çalışma yüz yüze iletişimin sadece işi halletmek için değil, aynı zamanda işten zevk almak için de önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğu önceki rutinlerine geri dönmeyi istediğini ifade etmiştir. Evden çalışma ile ilgili sosyal medyada yayınlanan twitter etkinliklerini analiz eden çalışmada ise evden çalışmaya yönelik %73'ün olumlu, %26'sının olumsuz duygulara sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca, insanların %60'ından fazlası güven, beklenti ve evden çalışma kültürü için sevinç duygularıyla tweet atarken, nispeten daha küçük bir kısmı korku, üzüntü, öfke ve nefret ile ilişkili tweet atmıştır. Elde edilen sonuçlardan, evden çalışma deneyiminin dünya çapında olumlu bir algıya sahip olduğu sonucuna varılabilmektedir (Dubey, Tripathi, 2020).

2.3. Sosyolojik Etkileri

Virüsün yayılmasıyla mücadeleye yönelik sosyal mesafe önlemleri, ailelere büyük bir ek yük yüklemiştir. Pandemiden önce, büyükanne ve büyükbabaların büyük bir kısmı çocuk bakımında aktif rol almaktaydı. Sosyal mesafenin zorunlu olarak uygulanması, büyük ebeveyn bakımını önemli ölçüde azaltmış, okul ve kreşlerin kapatılması sonucu aileler üzerindeki yük artmıştır. Del Boca ve arkadaşları

tarafından yapılan çalışma kadınların %68'inin ev işlerinde, %61'inin ise çocuk bakımında erkeklere göre daha fazla zaman geçirdiğini ortaya koymuştur. Bu nedenle mevcut evden çalışma düzenlemeleri, kadınların işgücüne katılımını erkeklerden daha zor hale getirebilmektedir. Bu çalışmaya benzer sonuçlara sahip çalışmalarda evde çalışma düzenlenmesi ile birlikte hane halkı ve çocuk bakımının erkekler ve kadınlar arasında daha eşit dağılımına doğru bir kayma olduğunu, ancak COVID-19 krizin neden olduğu fazladan işin çoğunun kadınlar tarafından üstlenildiğini göstermektedir (Farré, Fawaz, González, Graves, 2020; Sevilla ve Smith 2020). Ayrıca, iş-yaşam dengesi tatmini analizi, 0-5 yaş arası çocukları olan çalışan kadınların COVID-19 sırasında iş ve aileyi dengelemede daha çok zorlandığını göstermektedir. İş-yaşam dengesini, acil durumlarda ev dışında çalışmaya devam eden eş ile sürdürmek diğer önemli bir sorun olarak belirtilmektedir (Del Boca, Oggero, Profeta, Rossi, 2020; Rubin, Nikolaeva, Nello-Deakin, te Brömmelstroet, 2020).

Evden çalışma ile gündeme gelen bir diğer konu siber güvenlidir. Siber suçlar, tüm insanlık için dünyadaki en büyük tehditlerden biridir. Bu tehdide yönelik tüm şirket ve kuruluşlar gerekli önlemleri almaktadır. Fakat evden çalışma sürecinde bu güvenlik önlemlerinin sağlanamaması, COVID-19 pandemi süreci gibi belirsizlik dönemlerinde siber suçların artmasına neden olmaktadır. Güvenlik uzmanlarının öngörülerine göre evden çalışma nedeni ile küresel siber suç oranının bu yılın sonuna kadar iki katına yükselmesi beklenmektedir. Bu nedenle siber güvenlik konusunda evden çalışan bireylere eğitim verilmesi önerilmektedir (Ahmad, 2020).

3. Sonuç ve Öneriler

COVID-19 salgını gibi bir süreçte evden çalışma, hem enfeksiyonu azaltma hem de işin sürekliliğini sağlamada önemli bir adımdır (Giovanis, Ozdamar, 2020). Fakat bu durumun acil ve beklenmedik bir şekilde meydana gelmiş olması evden çalışmaya geçişte hem kurumları hem de çalışanları hazırlıksız yakalamıştır. Bu durumun sağlık üzerinde önemli yansımaları olmuş ve gelecekte olması beklenmektedir. Bu nedenle işverenler evden çalışmanın sağlık üzerindeki yararlarını en üst düzeye çıkaracak, olumsuz etkilerini ise en aza indirecek çalışan sağlığını koruma ve geliştirme düzenlemelerini planlamalı ve sürekliliğini sağlamalıdır. Özellikle çalışanların evlerini ve yaşam tarzlarını evden çalışmaya uyarlamakta zorlanabilecekleri, beklenmedik durumlarda kaygı yaşayabileceklerini düşünerek teknik altyapının buna uygun şekilde iyileştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca evden çalışan bireylerin mesleki konularda şikayetlerini dinleme ve uygun çözümler oluşturmak için özel sistem ve mesaj kutularının oluşturulması işverenler için önerilmektedir (Bouziri, Smith, Descatha, Dab, Jean, 2020). Bu süreçte kalite standartlarının uygulanması, çalışanların performans ve görüşlerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bilgilendirme toplantıları, daha iyi performans için ücretlerde iyileştirme ve çalışanların kendilerini iyi hissetmeleri için sosyal desteğin sağlanması yapılabilecek uygulanmalardır. Çalışanlar için ise evde düzenli bir çalışma alanının oluşturulması, evden çalışmayı destekleyecek güncel uygulamaların ve e-posta kutusunun sürekli takip edilmesi, etkin zaman yönetimi yaparak çalışma saatleri ve kişisel zamanın birbirinden ayrılması, iş ile ilgili gerektiğinde destek talep edilmesi önerilen davranışlar ve uygulamalardır (Akca, Küçükoğlu, 2020). Kısacası evden çalışmanın istenen performansı sağlaması için iyi planlanıp yönetilmesi gerekir, bu da kişileri bu konuda desteklemek, gerekli eğitimleri vermek ve onları motive ederek güçlendirmek ile mümkündür (Dockery ve Bawa, 2020).

Bireylerin Covid-19 sürecinde evden çalışırken karşılaştıkları durumlara verdikleri tepkiler belirlenmeli, evden çalışma ile ilgili problem ve zorluklara çözüm önerileri sunmak amacıyla pandemi sürecinde değişimi tecrübe eden tarafların görüşlerinin araştırılması ve değerlendirilmesi önerilmektedir.

4. Kaynakça

- Aguilera, A., Lethiais, V., Rallet, A., Proulhac, L. (2016). Home-based telework in France: Characteristics, barriers and perspectives. *Transportation Research Part A: Policy and Practice*, 92, 1-11.
- Ahmad, T. (2020). Corona virus (covid-19) pandemic and work from home: Challenges of cybercrimes and cybersecurity. Available at SSRN 3568830.
- Akca, M., Küçükoğlu, M. T. (2020). Covid-19 ve iş yaşamına etkileri: Evden çalışma. *Uluslararası Yönetim Eğitim ve Ekonomik Perspektifler Dergisi*, 8(1), 71-81.
- Alipour, J. V., Fadinger, H., & Schymik, J. (2020). My home is my castle: the benefits of working from home during a pandemic crisis. Evidence from Germany (No. 329). ifo Working Paper.
- Barbieri, T., Basso, G., Scicchitano, S. (2020). Italian workers at risk during the Covid-19 epidemic. INAPP Working Paper No. 46.
- Bao, L., Li, T., Xia, X., Zhu, K., Li, H., & Yang, X. (2020). How does Working from Home Affect Developer Productivity?--A Case Study of Baidu During COVID-19 Pandemic. *arXiv preprint arXiv:2005.13167*.
- Bouziri, H., Smith, D. R., Descatha, A., Dab, W., Jean, K. (2020). Working from home in the time of covid-19: how to best preserve occupational health?. *Occupational and Environmental Medicine*, 77(7), 509-510.
- Casarico, A., Lattanzio, S. (2020). The heterogeneous effects of COVID-19 on labor market flows: Evidence from administrative data. *Covid Economics*, 52, 152-174.
- Del Boca, D., Oggero, N., Profeta, P., Rossi, M. (2020). Women's and men's work, housework and childcare, before and during COVID-19. *Review of Economics of the Household*, 18(4), 1001-1017.
- Dockery, M., Bawa, S. (2020). Working from Home in the COVID-19 Lockdown. Bentley: Bankwest Curtin Economics Centre Research Brief COVID-19, 1-5.
- Dubey, A. D., Tripathi, S. (2020). Analysing the sentiments towards work-from-home experience during covid-19 pandemic. *Journal of Innovation Management*, 8(1), 13-19.
- Fadinger, H., Schymik, J. (2020). The effects of working from home on covid-19 infections and production a macroeconomic analysis for germany. *Covid Economics*, 9(24), 107-139.
- Farré, L., Fawaz, Y., González, L., Graves, J. (2020). How the COVID-19 lockdown affected gender inequality in paid and unpaid work in Spain. IZA Discussion Paper No. 13434.
- Felstead, A., Henseke, G. (2017). Assessing the growth of remote working and its consequences for effort, well-being and work-life balance. *New Technology, Work and Employment*, 32(3), 195-212.
- Giovanis, E., Ozdamar, O. (2020). Implications of COVID-19: The Effect of Working from Home on Financial and Mental Well-Being in the UK. Available at SSRN 3752237.
- Hill, E. J., Ferris, M., Mårtinson, V. (2003). Does it matter where you work? A comparison of how three work venues (traditional office, virtual office, and home office) influence aspects of work and personal/family life. *Journal of Vocational Behavior*, 63(2), 220-241.
- Kazekami, S. (2020). Mechanisms to improve labor productivity by performing telework. *Telecommunications Policy*, 44(2), 101868.

- Kotera, Y., Correa Vione, K. (2020). Psychological impacts of the New Ways of Working (NWW): A systematic review. *International journal of environmental research and public health*, 17(14), 5080.
- Kramer, A., Kramer, K. Z. (2020). The potential impact of the Covid-19 pandemic on occupational status, work from home, and occupational mobility.
- Lane, I. A., Mullen, M. G., Costa, A. (2020). Working from home during the COVID-19 pandemic: tips and strategies to maintain productivity & connectedness. *Psychiatry Information in Brief*, 17(5), 1.
- Moretti, A., Menna, F., Aulicino, M., Paoletta, M., Liguori, S., & Iolascon, G. (2020). Characterization of Home Working Population during COVID-19 Emergency: A Cross-Sectional Analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(17), 6284.
- Mustajab, D., Bauw, A., Rasyid, A., Irawan, A., Akbar, M. A., Hamid, M. A. (2020). Working from home phenomenon as an effort to prevent COVID-19 attacks and its impacts on work productivity. *The International Journal of Applied Business*, 4(1), 13-21.
- Pérez, M. P., Sánchez, A. M., de Luis Carnicer, M. P. (2002). Benefits and barriers of telework: perception differences of human resources managers according to company's operations strategy. *Technovation*, 22(12), 775-783.
- Rubin, O., Nikolaeva, A., Nello-Deakin, S., & te Brömmelstroet, M. (2020). What can we learn from the COVID-19 pandemic about how people experience working from home and commuting. Centre for Urban Studies, University of Amsterdam Working Paper.
- Sevilla, A., Smith, S. (2020). Baby steps: the gender division of childcare during the COVID-19 pandemic. *Oxford Review of Economic Policy*, 36(Supplement_1), S169-S186.
- Spark, R. (2017). Accessibility to Work from Home for the Disabled: The Need for a Shift in Management Style. In *Proceedings of the 14th Web for All Conference on The Future of Accessible Work* (pp. 1-4).
- Verma, T., Verma, R., Bameta, D., Sharma, V., Saroha, S., & Taneja, A. (2021). Prevalence of Work from Home on Female-it Workers, on Neck Pain and its Psycho-Social Effects During Epidemic Period. *Medico Legal Update*, 21(1), 1240-1246.
- Will, J. S., Bury, D. C., Miller, J. A. (2018). Mechanical low back pain. *American family physician*, 98(7), 421-428.
- Wolf, T., Schroter, A., Damian, D., Nguyen, T. (2009). Predicting build failures using social network analysis on developer communication. In *2009 IEEE 31st International Conference on Software Engineering* (pp. 1-11).
- Wu, Z., McGoogan, J.M., (2020). Characteristics of and important lessons from the coronavirus disease 2019 (COVID-19) outbreak in China: summary of a report of 72 314 cases from the Chinese Center for Disease Control and Prevention. *Jama* 323 (13), 1239–1242.

**ECONOMIC REPERCUSSIONS OF MILITARY EXPENDITURE AFTER COVID-19: DOES
DEFENSE EXPENDITURES PREVENT ECONOMIC GROWTH?**

Səfər HAJIBEYOVA

Nakchivan Private University, Nakchivan, Azerbaijan

Ughur ORUJO

Independent Researcher, Nakchivan, Azerbaijan

ABSTRACT

Military expenditures are tools which also known as defense expenditures that the amount of financial resources allocated by a state to raise and maintain armed forces or other means of defense. A country can't give up military spending in order to provide national security, therefore military expenditures have significant share in total public expenditure in many countries. Increase of military expenditure sometimes slowdown but still high in a lot of countries in the world.

There are two main difficulties while studying defense expenditures: the definition of the defense budget and the hardship of collecting data. It's important to examine the effect of military spending on economic growth while determining ideal amount of spending. In this paper, the economic repercussions of military expenditure COVID-19 will be examined. In that regard, the effects of changing military expenditures in defense planning thus on the economy will be investigated.

Keywords: Defense Expenditures, Military Expenditures, Economic Growth, Wealth, Defense industry, free market, COVID-19 Pandemic

1. INTRODUCTION

Despite the end of the cold war and the decline in superpower controversy in the world, defense services remain important, and in many countries significant expenditures continue to be made in this area. In the period from the 1980s to 1998, when the dual polarization had replaced multiple polarizations, there were significant reductions in defense spending in many developing countries, especially in the Middle East and to a lesser extent in South Asia and North Africa. This was largely driven by fiscal constraints that forced governments to reorganize public spending priorities. However, during this period, defense expenditures have reached significant levels especially in some countries (USA, Russia, China, European Union countries, India, Pakistan, Israel, Syria, Iran and Iraq).

Defense spending started to increase again after 1998. In the three-year period between 1998 and 2001, the increase was realized as approximately 7% in real terms. In the future, increases in defense spending in the world are likely to accelerate.

All in all, the post-cold war time was known as a time of diminished military spending all over the world but its obvious that Turkey's military expenditure haven't reduced compared with other countries. In any case, Greece and Turkey kept on staying at more elevated amounts of military spending amid the post-cold war. Other than the United States and United Kingdom, Greece and Turkey are the top military spenders as a level of GDP in the NATO. Amid the most recent 44 years, United States kept up a normal of 4.7% and United Kingdom a normal of 3.7% of military use as a percent-time of GDP. Greece and Turkey kept up 3.9% and 3.5% military consumption as a level of GDP individually. From 1970 to 1990, the military use as a level of GDP for United States and United Kingdom were 5.8% and 4.8% individually. Amid a similar period, Greece and Turkey kept up a normal military consumption as a level of GDP of 4.8% and 3.8% separately. (Manamperi, 2016) As per SIPRI (Stockholm International

Peace Research Institute) information, Turkey is among the best 15 military spenders on the world in 2014. Turkey's military spending is for the most part from the imports of weapons and real security frameworks. Notwithstanding, the differing topographical area, Kurdish terrorist acts, the strife with Greece, forceful military modernization programs and the fear mongering impact from Syrian and the Middle Eastern district makes Turkey one of the top military spenders on the world. In 1970s, the Turkish intervention of Cyprus has expanded its military use by a critical sum as the turmoil created because of the responsibility for limit waters, air space and mainland rack rights in Aegean islands. What's more, the Greek militarization in certain Aegean islands has exacerbated Turkey's military consumption. The military modernization projects to redesign the old frameworks had an anticipated estimation of \$150 billion more than 30-year time frame. The anticipated esteem was additionally expanded by another \$20 billion in year 2000. As indicated by the above exchange, concentrating the elements of military use and its impact on monetary development in Greece and Turkey gives significant data in embraced essential macroeconomic strategy choices. This investigation utilizes 44-year time arrangement information test with various econometric systems that were not utilized before for Greece and Turkey in one examination to discover long run and short run impact and causality impact of military use on monetary development.

The increase in defense spending since 1998 is primarily a result of the economic, political and technological trend change³² in the Middle East and Eastern Europe, North America and East Asia (SIPRI Yearbook 2002: 10). Defense spending is often having a significant proportion of total public expenditure, with relatively more shares than education and health expenditures in many countries. Total military spending in the world is estimated to be 839 billion dollars at current prices in 2001 (SIPRI Yearbook 2002: 2). On the other hand, 1 billion people worldwide lack basic health services. One in four people are illiterate. One-fifth of the world's population is doomed to starve every day. Similarly, developing countries can ensure that 10 million people can live a healthy life with a basic health and treatment services package at a cost of less than half of military spending. The issue that economists emphasize on spending on defense services, which has both national and international influences, is the relationship between these expenditures and economic growth. Although it is generally accepted that there is a very important connection between the two, different results have been found about its nature. In this study; after determining overall defense services and expenditures, the level of defense spending and the factors of defense spending on economic growth relationship is examined, the overall level of defense spending in Turkey, the impact of defense spending on economic growth which compared with education and health will be examined.

3. WHAT ARE DEFENSE INDUSTRY AND MILITARY EXPENDITURE AFTER COVID-19

The defense industry can be defined as an indicator of the independence of the countries. On the other hand, the projects necessary for the creation of a national defense industry started in the first years of the Republic, but in the aftermath of the 1945 and then the US, these projects were blocked by the help of the USA. After the 1974 Cyprus Peace Operation, efforts were made to re-launch the projects, but this failed to achieve enough success. Nowadays, a new breakthrough is being tried with national defense tools. On the other hand, considering the studies done, it will be seen that there is no clear definition of defense expenditures. The main reason for this is that countries are free to determine the scope of defense spending. Therefore, the scope, nature and definition of defense expenditures vary from country to country. Some countries can sub-items under defense spending in other countries under another expenditure heading. If we define defense expenditures in narrow terms, military and civilian personnel involved in the defense and the production of all kinds of vehicles in the sense of defense, expenses for maintenance and repair of these tools, construction and research and development

expenditures for this purpose are included in defense expenditures. Each country shapes this definition according to its socio-economic situation. For this reason, although it is impossible to make comparisons between countries, we can make this comparison for three different international organizations. The main purpose of the definition of the UN in this way is to enable it to be used in international comparisons. While making this definition, NATO has taken into consideration the organizational objectives and has made an appropriate definition. As we have seen, the scope of defense spending in general terms has a very broad framework.

The answer to the question of what is meant by the concept of defense expenditure is not fully clear in both academic analysis and international politics. There are several reasons for this. For example, armed forces in different countries can reflect different institutions and their roles can be defined differently. In some countries, as in the case of the French Gendarmerie, the distinction between the duties of the police and the army is not clear (Dunne and Smith, 1990: 59). Therefore, it cannot be said that there is a standard definition of defense expenditures. Most of the time, governments are free to define these expenditures for their own purposes. It is seen in Table 1 that the dispute on this issue is reflected in the definitions made by NATO, IMF and United Nations (UN) (Brzoska, 1995: 46-49). (table1 below)

In these three international organizations by the United Nations the definition made is the most comprehensive definition. This definition is particularly suitable for the purpose of making international comparisons. The definition of defense spending by NATO was developed by considering the data of other international organizations, The Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), The United States Arms Control and Disarmament Agency. Differences between national and standard definitions figures are also reflected. For example, when Germany's defense budget for the year 1993 was only 49.602 million DM, when it was determined in accordance with the NATO criteria, this figure increased to 63.854 million DM. Similarly, China's official defense spending figure, which was calculated as \$ 7.3 billion in 1993, was \$ 34 billion, including production subsidies for defense industries, including military research and development spending, which amounted to nearly six times the official figure. The differences in definition also make it difficult to compare the size of defense spending across countries.

INTERNATIONAL
COVID-19 AND CURRENT ISSUES CONGRESS
MARCH 12-14, 2021

Table 1: Definitions of Military Expenditures^a

Sl. No.	Possible items of Military Expenditure	Items ^b in definitions issued by		
		NATO	IMF	UN
Expenditures for Military forces and their support				
1	Pay to soldiers, officers	X	X	X
2	Salaries to technicians, bureaucrats etc. within armed forces or connected to military organization	X	X	X
3	Medical services, tax benefits, social benefits for the above (including relatives)	X	X	X
4	Pensions	X	—	X
5	Military schools, hospitals etc.	X	X	
6	Current procurement expenditures on weapons (incl. arms imports)	X	X	X
7	Infrastructure construction, housing etc.	X	X	X
8	Operation and maintenance	X	X	X
9	Procurement of other goods	X	X	X
10	Military research and development	X	X	X
Other expenditures with military/defence/strategic purpose				
11	Stockpiling of strategic goods	X ^c	—	—
12	Mothballing of weapons, production lines, etc.	X ^c	X	—
13	Arms production subsidies/conversion subsidies	X	—	—
14	Military aid to other countries	X	X	X
15	Contributions to international organizations (military alliances UN peacekeeping, etc.)	X	X	—
16	Civil defence	—	X	X
Expenditures for post military forces/ action				
17	Veteran benefits, etc.	—	—	—
18	Services of war debts	—	—	
Expenditures on other forces				
19	Paramilitary/Gendarmerie	X ^d	X ^d	X ^d
20	Border/ Customs Guards	X ^d	X ^d	X ^d
21	Police	X ^d	—	—
Chargeable to other accounts				
22	Humanitarian/ disaster relief	X	—	—
23	UN Peacekeeping	X	X	—
Incomes from				
24	Military schools, hospitals, companies	Y	Y	Y
25	Civilian use of military infrastructure	Y	Y	Y
26	VIP transport	Y	Y	Y
27	Sale of patents, know-how	Y	Y	Y
28	Repayments of productions subsidies	Y	Y	Y
29	Military aid from other countries	—	—	X ^e
Obligations for future spending				
30	Procurement of credit	X	X	—

Source: Brzoska, Michael, *World Military Expenditures, Handbook for Defense Economics, Volume 1*, edited by K Hartley and T Sandler, Elsevier Science B.V, 1995, pp. 48-49; a Ball (1988, pp. 402-404), UN (1977, 1981), NATO DPQ (90) *FIN & ECON*, part 1(reprinted in *Deutscher Bundestag, Druckasche 11/7373*, 28); b symbols: X, should be included in military expenditures; -, should not be included in military expenditures, Y, should be budgeted as income; c If managed and financed by defense organization; d When judged to be trained, equipped and available for military operations; e Double-counting has to be considered before aggregations.

4. THE LEVEL OF DEFENSE EXPENDITURES

Input costs in the field of defense, expenditures in civil sectors can be considered an opportunity cost. In other words, defense spending is an opportunity cost in the face of productive economy. Therefore, communities must make some choices about the allocation of scarce resources between defense services and other goods and services.

More defense services can only be obtained at the expense of sacrifice from other goods and services. How much money should be spent on defense? In other words, in a country how much should

the optimal defense spending be? The answer to this question is important for all countries. Because too much resources are allocated to the defense, so excessive defense spending will delay growth. (Demir, 2011) Very little resource allocation will threaten growth by causing instability or confusion. The geopolitical situation and historical connections of countries also affect defense spending. For example, in Israel, defense spending is one of the most important public expenditure groups due to the country's geopolitical position. Advanced technologies are used in the military field in the country. The defense industry has a fundamental role in the development of the country's technological and industrial capacity. In 1997, it was composed of one hundred and fifty companies in the country and firms in the defense industry. Five of the top hundred companies operating in the defense industry in the world belong to Israel. Again in the 1980s, 65% of national research-development expenditures were related to the defense industry, while only 13% were for civilian industries. In developing its own defense industry, Israel has given importance to several elements. Among these, foreign political restrictions and potential embargoes are intended to guarantee the supply of an independent military weapon and to have a non-import defense system.

Regional elements in the country are another important factor in determining the amount and composition of defense expenditures. Richard S. Peterson and Charles M. By neglecting these elements, Karagol stated that it would be wrong to evaluate the impact of the changes in the amount and composition of defense spending. (Karagol, 2006). Due to historical, military-strategic necessity and economic policies, defense spending is distributed to regions with significant impact on the regional reconstruction of countries. For example, by the end of the 1980s, more than half of the defense contracts were concentrated in six states. In the former Soviet Union, more than half of all defense initiatives took place in five of the twenty economic regions. In the most comprehensive survey for the European Union, it was found that nineteen regions were particularly dependent on activities related to the defense industry and thirty-one regions were partially dependent on basic military activities. It is also observed that regional concentration in "electronics related" new industries is less than in traditional defense industries. The country's political regime is an important factor affecting defense spending. Military regimes are more generous than civilians in supporting defense spending. In fact, even in a country under civilian rule, the more relevant military power to civilian authority, the greater the share of defense spending in central budget and national production. (Canbay, 2014). Other factors that will make defense budgets different include the sum of the population at risk in the country, the possibility of any kind of attack and the level of national income and its distribution, the age profile of the population and the statistical life value that may depend on cultural differences.

The trend of defense spending in countries can also change over time depending on factors that vary from country to country. In Europe and North America, for example, the reasons behind the growth in defense spending after 1998 are the new understanding of military engagement, which can be expressed in the form of peacekeeping operations. The main reason for the decline in defense spending in Russia since the late 1990s is economic constraints. In East Asia, economic factors, can be seen as a fundamental determinant of the trend in defense spending. The acceleration in defense spending in Africa was primarily due to local armed conflicts and reconstruction of armed forces. It is important to assess the impact of defense spending on economic growth. Firstly, defense expenditures can be a precondition for economic growth by providing security. The importance of the link between defense spending and economic growth is based on two views. The first is the current consumption, investment or output growth, even if the optimal level of defense expenditure can be determined.

it is necessary to assess the cost of defense in terms of reductions. Second, other areas of the economy, especially infrastructure, technological development and human capital accumulation in areas of defense

spending is the positive external effects. It is necessary to investigate how the cost of the change in use by shifting scarce resources from areas that do not directly contribute to current consumption, investment and economic growth should be met with positive externalities. In many countries, the resources allocated for defense expenditures, which constitute both total public expenditures and a significant proportion of GDP, are withdrawn from alternative use areas which may be extremely important for growth. From this point of view, defense spending, the country's it can be said that the activities that will accelerate the development and economic growth are carried out at the expense of negligence (Yıldırım&Sezgin, 2003) On the other hand, defense is a service that cannot be abandoned in the preservation of the existence and independence of the country. This view is supported by Adam Smith's saying, "defense is important to wealth."

5. CONCLUSION

Today, defense services are important for all countries. It is a decisive factor in the increase of defense expenditures. One of the difficulties encountered in the analysis of defense expenditures is the problem of identification. There are different definitions of defense expenditures by various international organizations. This difference makes it difficult to compare especially at international level. The amount and demand for defense spending only with security inexplicable. Because there are several factors that determine the level and composition of defense expenditures. (Genç,2014) Several empirical studies have been conducted on the effects of defense spending on economic growth. Some of these studies have concluded that defense expenditures have a positive effect on growth (Supply Side Approach), while others have negative effects (Demand Side Approach). Approximately 5% of GNP for defense and national security allocated for defense spending in Turkey appears to be relatively high compared with the NATO countries. When defense expenditures are compared with education and health expenditures as human capital investment, it is observed that the share of defense expenditures in the consolidated budget is much higher than the share of other expenditures. This leads to questioning whether a situation will be created against the resources to be allocated to human capital expenditures, which have important contributions to economic growth. In this study, it is seen that there is a negative relationship between defense expenditures and education expenditures and between defense and health expenditures.

However, since these relationships are weak in terms of significance, they do not require expenditures to be interfering with each other in a significant way, in other words, not causing one to cause another. This ultimately has an important role in the increase of education and health expenditures along with defense expenditures.

Although the level of defense spending in our country is said to be high, this level leads to a more moderate perspective compared to its neighbors. Because the defense expenditures in COVID-19 is also high.

REFERENCES

- Brzoska, M. (1995), "World Military Expenditures", Handbook of Defense Economics I, (Ed Keith Hartley and Todd Sandler), Amsterdam: Elsevier Science B.V., 45-67.
- Canbay, Ş. (2014), Savunma Harcamalarının, Savunma Sanayiinin Ekonomik Etkileri ve Türkiye Örneği. [Erişim: 16 Şubat 2014, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, https://www.academia.edu/6088812/Savunma_Harcamalarının_Ekonomik_Etkileri]

Demir, A. (2011), Türkiye’de İl Bazında Sivil ve Askeri Savunma Harcamalarının Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: Mekansal Ekonometri Yaklaşımı. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar.

Dunne, P. and Nikolaidou, E. (2001), Military Spending and Economic Growth in The Economic of European: A Causal Analysis for Greece Spain and Portugal.

Genç, K. Y. (2014), Savunma Sanayiinde AR-GE. [Erişim: 29 Ocak 2014], Roketsan A.Ş. Balistik Sistemler Grup Başkanlığı, Sistem Mühendisliği ve Teknoloji Yönetimi Birimi, <http://www.sanayisurasi.gov.tr/pdfs/savunma-sanayiinde-ar-ge.pdf>

Giray, F.. (Şubat 2004).” Savunma Harcamaları Ve Ekonomik Büyüme”. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 5: 181–199.

Karagol, E. (2006). The relationship between external debt, defence expenditures and GNP revisited: The case of Turkey. *Defence and Peace Economics*, 17(1), 47–57.SIPRI .

Manamperi, N. (2016). Does military expenditure hinder economic growth? Evidence from Greece and Turkey. *Journal of Policy Modeling*, 38(6), 1171–1193.
<https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2016.04.003>

Middle Black Sea Development Agency (2012) OPERATIONS IN 2009-2018 retrieved from <http://www.oka.org.tr/Documents/AJANS%20BRIFING%20RAPORU.pdf>

Özmucur, S. (1995), The Economics of Defense and the Peace Dividend in Turkey, İstanbul: Boğaziçi University Presshouse.

Töngür, Ü., Hsu, S., & Yavuz, A. (2015). Military expenditures and political regimes : Evidence from global data , 1963 – 2000 . *Economic Modelling*, 44, 68–79.
<https://doi.org/10.1016/j.econmod.2014.10.004>

Yildirim, J., & Sezgin, S. (2003). Military expenditure and employment in Turkey. *Defence and Peace Economics*, 14(2), 129–139

CHANGES IN GEOPOLITICAL CONTENT WITH THE COVID-19

Tanesha OKORO

Abia State University, Abia, Nigeria

ABSTRACT

Geopolitical theories are also seen as the approaches that came to the agenda in order to create the basis for the policies of the imperialist (expansionist) powers regarding the expansion. For example, you cannot define Machinder's theory independently of Britain's ability to form a strong "sun-setting empire". Positivity also prevails in the classical geopolitical approach. In this period, it has a state-centered content that is parallel to realism. In other words, they do not say anything different from the realist approach, having a state-centered point of view in their perspective on the international system. In particular, they claim to find general truth, universal laws on the formation, development and diffusion of states. Ratzel, especially in his works, accepts as a rule that a strong state will never be content with its existing borders, will have the desire for continuous expansion and his application to the struggle to seek a safe living space for himself. One of the indispensable rules of the strong state for Ratzel is that the state constantly keeps the processes related to the living space alive. At this point, we should state that the classical geopolitical understanding also has an organism understanding. In other words, he thinks the state as an organism and says that in order for this organism to survive, it must be in constant motion and activity. The geopolitics that emerged with COVID-19 after the classical geopolitical understanding is also called "organic state geopolitics". In this context, the study will focus on the change and transformation that occurred in the concept of geopolitics with the COVID-19 outbreak.

Keywords: COVID-19, Geopolitics, Machinder, Organic State Geopolitics

**COVID-19 RISK ASSESSMENT WITH SARS-COV-2 IGG SCREENING RESULTS IN
LABORATORY HEALTHCARE WORKERS**

M.D. Melek BİLGİN

SBÜ Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi Mikrobiyoloji Bölümü

ORCID ID: 0000-0003-0025-8717

drmelekbilgin@gmail.com

ABSTRACT

From past to present, pandemics have created serious public health threats by causing many casualties and physical and mental problems. Healthcare workers are also among the groups with the highest potential to be affected by epidemics. Such that; In the SARS and MERS outbreaks between 2003 and 2015, 44-100% of the cases were associated with healthcare institutions, with about a quarter of those infected as healthcare workers. In this study, we aimed to examine the state of SARSCoV-2 IgG antibody reactivity and risk factors associated with infection of the laboratory staff of our hospital during the epidemic.

Material and Methods

In the Department of Microbiology of the SBU Samsun Training and Research Hospital, in December, before the COVID-19 vaccine application, laboratory workers were informed by ELISA (Enzyme-Linked Immuno Sorbent Assay) method, which has high sensitivity and specificity, to understand the spread of COVID-19 among laboratory workers and to evaluate seroprevalence. SARS-CoV-2 IgG (EUROIMMUN Anti-SARS-CoV-2 ELISA (IgG)) antibody screening was performed. The results were evaluated as <0.8 negative and > 1.1 positive as recommended in the kit package insert. A risk assessment was made according to the unit where the laboratory staff are worked.

Results

95 healthcare workers were included in the study, 46% (45) women, 54% (51) men, the average age was found to be 46. Employees; 12 were doctors, 7 biologists, 3 nurses, 65 laboratory technicians, 4 secretaries, 4 assistant staff. 10 doctors of the laboratory were on duty at the Covid outpatient clinic in the emergency room, 32 of the technicians (49.2%) were taking blood and swab samples from patients with suspected Covid in the emergency. In our screening, 20 (21.3%) of 95 laboratory workers were found to be SARS-CoV-2 IgG positive. Distribution of positive ones were: 4 doctors, 14 technicians, 1 nurse, 1 secretary. It was found that 5 out of 20 positive employees had asymptomatic.

Conclusion

The exposure levels of healthcare workers to SARS-CoV-2 are evaluated as "very high" and "high" according to the risk category. In known or suspected COVID-19 cases, aerosol generating interventions, sample collection and handling are considered to be "very high", risky. Health and laboratory personnel who collect samples and work with PCR are also in very high risk branches. In our study, seroprevalence was found as 21.3% in laboratory workers. All procedures in the laboratory process should be performed by competent, trained personnel based on risk assessment and always in strict adherence to relevant protocols.

Keywords: COVID-19, SARS-CoV-2 IgG, seroprevalence

**IMPACT OF MANAGERIAL DECISIONS ON ORGANIZATIONAL PRODUCTIVITY IN
KADUNA STATE FACILITIES MANAGEMENT AGENCY (KADFAMA)**

Abdulgaffar MUHAMMAD
National Open University of Nigeria
muhammadabdulgaffar306@gmail.com

Bilkisu ABDULMUMIN
Ph.D. Student Ahmadu Bello University, Zaria
bilabdulmumin@gmail.com

Usman Yusuf ATOKO
National Open University of Nigeria
usmanatoko@gmail.com

ABSTRACT

This study on the impact of managerial decisions on organizational productivity in Kaduna State Facilities Management Agency (KADFAMA) investigates extent of the impact of managerial decisions on the organizational productivity of KADFAMA with focus on the key objectives of the agency. The study therefore seeks to evaluate the impact of managerial decisions on the implementation of energy conservation plan, collection and collate of data of assets and coordination of facilities in Kaduna State. The theoretical framework upon which this research was built upon is empowerment leadership theory as the theoretical framework which sees the leadership decision prowess as a panacea to pulling the resources within the organization towards achieving productivity. The research used survey method using structured questionnaires which were administered to 50 senior members staff of the KADFAMA out of which 45 were validly returned upon which analysis were made. The data obtained were presented and analysed using inferential (simple regression) tools of statistics. The regression analysis shows $p < 0.05$ level reveals that there is significant positive impact of managerial decisions on the implementation of energy conservation plan, collection and collate of data of assets and coordination of facilities in Kaduna State. This study concludes that managerial decision prowess Kaduna State Facilities Management Agency has been the significant determinant of the productivity of the agency. The research therefore recommends that the management of the agency and other stakeholders in facilities and assets management should establish collaborations through effective communication sharing and participation via intelligences, internal memos and regular meetings.

Keywords: Managerial decisions, organizational productivity, Kaduna State Facilities Management Agency

1.0 INTRODUCTION

The essence of management is to implements plans and action to achieve efficiency and effectiveness in the organization (Ofoegbu, Akanbi & Joseph 2017). In order to do this, managers often make several decisions to bring about the needed changes. Managerial decisions are necessary tools in the operations of any organization for it to attain the organizational objectives. However, organizations whether public or private, small or large can only achieve these objectives through effective managerial decisions on how, when and with what combination of resources to achieve them (Ravenswood, 2020). And for any organization to continue to grow there is need for a continuous improvement in the productivity of the products and/or services it renders.

In the process to achieve organizational productivity, management sometimes implements maximum capacity through decision making (Nooraie, 2017). In Kaduna State Facilities Management Agency (KADFAMA), productivity is one of the most important criteria in evaluating the agency, their actions and environments. Therefore, managers and senior officers in the agency needed to make good decisions in order to achieve the desired growth and productivity. In KADFAMA, productivity is seen as the extent to which the objectives to which the agency is set to achieve is being attained.

These functions of the agency which include the implementation of energy conservation plan of the state; collection and collation of data of assets; coordination of facilities among others are the determinants of how the agency is performing. However, the extents to which these objectives are attained through decisive and effective managerial decisions predict the productivity of the agency. It is against this backdrop that this study seeks to evaluate the impact of managerial decisions since the creation of the agency on the productivity of the agency.

Statement of the Problem

Although, the managers had substantial information prior to make decisions, they may not come up with the right or perfect strategic decision making for the organizations (Elbanna & Child 2017). However, decision-making is one of the most important functions and quality of managers in any kind of organization. Since the establishment of KADFAMA as an agency of the Kaduna State with clearly stated objectives to achieve, several decisions have been made in principles and actions by the management of the agency. However, the extent to which these have impacted on the productivity of the agency has not been ascertained. It is based on above that the problem of this study is whether or not the managerial decisions have impact on the main functions of the agency which include implementation of energy conservation plan of the state, collection and collate of data of assets, coordination of facilities of Kaduna State.

Objectives of the Study

The main objective of the study is to investigate the extent of the impact of managerial decisions on the organizational productivity of KADFAMA. To this extent therefore, the specific objectives of the study are as follows:

- i. to evaluate the impact of managerial decisions on the implementation of energy conservation plan of Kaduna State Facilities Management Agency in Kaduna State
- ii. to evaluate the impact of managerial decisions on the collection and collation of data of assets by Kaduna State Facilities Management Agency in Kaduna State
- iii. to evaluate the impact of managerial decisions on the coordination of facilities by Kaduna State Facilities Management Agency in Kaduna State.

Hypotheses of the Study

The statements of hypotheses of the study are stated in null form as follow:

H₀₁: Managerial decisions have no significant positive impact on the implementation of energy conservation plan of Kaduna State Facilities Management Agency in Kaduna State.

H₀₂: Managerial decisions have no significant positive impact on the collection and collation of data of assets by Kaduna State Facilities Management Agency in Kaduna State.

H₀₃: Managerial decisions have no significant positive impact on the coordination of facilities by Kaduna State Facilities Management Agency in Kaduna State.

2.0 LITERATURE REVIEW

The literature review consists of the conceptual framework which includes the concept of managerial decisions and organizational productivity. The theoretical framework that underpins the study and review of related literatures are also presented.

Concept of Managerial Decision

Decision making is the process through which managers identify organizational problems and attempt to resolve them. In the words decision making involves an act of identifying and ably selecting among an array of alternatives based on the inclination. It includes variety of processes that are all intermediate steps between thought and action which are the precursors to behavior (Nooraie, 2017). Decisions making and decision administration in organizations are key factors because they make it possible to adopt the one best course of action among alternatives in carrying out a given task (Riel, 2014). Thus decision making is one of the managerial engagements during the operations of an organization. Decisions, especially strategic and critical decisions, are made by leaders and managers located at the top of the organizational hierarchy (Nooraie, 2017). In this study, managerial decisions has been conceptualize as all actions and inactions of the managers that are targeted at enforcing authority and sanctions that will get work done towards the attainment of the objectives of the organization.

Concept of Organizational Productivity

Productivity has been conceptualized as the output per unit of a factor of production (Huang, 2017). In other words, it is the rate at which organization achieve its objectives by combining the resources of the organization. However, amongst all other productivity measures, employees' productivity has received the maximum attention. Employees are the most basic or fundamental factor of production in organization (Mueller, Mone & Barker 2017). Therefore, organizational productivity on the other hand can be equated to employees' productivity. Organizational productivity is essential in any managerial process and organizational constructs and it is therefore considered as a critical concept in the management field (Samad & Shapour 2017). It is necessary that the managers understand and design strategies to make and select good decisions, which lead to obtain a greater productivity. In this study, the agency productivity is conceptualized as the rate at which the organization (KADFAMA) achieve its objectives which include implementation of energy conservation plan of the state, collection and collate of data of assets, coordination of facilities of Kaduna State.

Kaduna State Facilities Management Agency in Kaduna State

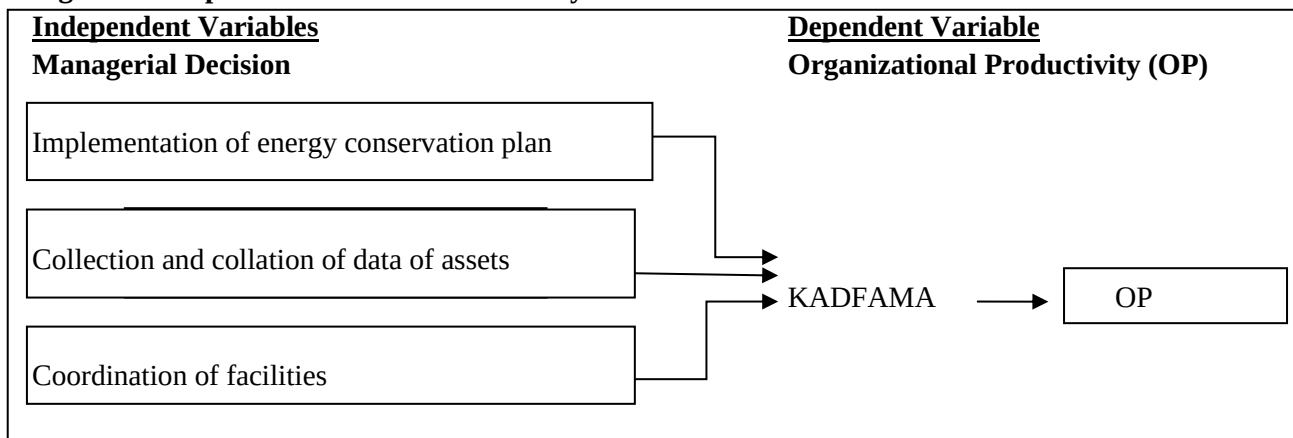
This agency is one of the agencies created by Kaduna State Government in 2016, to serve as an instrument of government that will help in achieving the realization of putting the state on the path of sustainable development by a way of managing the assets and facilities of the state. Among other reasons, Kaduna State Facilities Management Agency is established, according to KADFAMA Report (2019) to: develop a consistent approach to assets management implementation plan across all

ministries; create an asset register with an effective data base collection and collation; draw up a master plan towards management and maintenance of assets in the state; determine the state's repair/service level of all the state's assets; coordinate the performance of the facilities etc. This agency is directly under the supervision of the Governor's Office and work with collaboration with all the ministries and other agencies in the State

Conceptual Framework

The conceptual framework of the study which includes managerial decision, organizational productivity and Kaduna State Facilities Management Agency (KADFAMA) is presented in figure 1 below:

Fig. 1: Conceptual Framework of the Study

Source: Researcher's Compilation (2021)

Implementation of Energy Conservation Plan

The conceptual framework for this study includes the managerial decisions on the implementation of energy conservation plan of the Kaduna State Facilities Management Agency. The agency has one of its cardinal objectives to reduce energy consumption and improve the availability of energy to be consumed and utilize for commercial, industrial and domestic purpose (KADFAMA Report, 2019). To this effect, the agency has implementation of energy conservation plans which regularly receive managerial decisions regularly to ensure that the agency achieve its objective on this front.

Collection and Collation of Data of Assets

Kaduna State Facilities Management Agency also engages in the collection and collation of data of the State's assets as the function (KADFAMA Report, 2019). So in order to achieve this objective effectively and efficiently, the management of the agency always ensure the decisions are reviewed at all times to meet the change needs on the re-evaluation of data on the assets. In addition, these managerial decisions also allow for depreciation and replacement of old assets and acquisition of new assets.

Coordination of Facilities

Facilities of the state are abound across the entire state and beyond which requires coordination from the agency to ensure that they do not work and serve the state at cross purpose (KADFAMA Report,

2019). The need for coordination is to be able to put to use all the facilities of the State to serve the purpose to which they are created for. This coordination requires careful and thorough managerial supervisions where are usually performed through coordination.

Empirical Review

Hamza and Muhammed (2019), present and discuss the strategic decision making and organization performance, by reviewing the relevant literatures which shown that a large number of previous studies have attempted to focus on the importance of decision making on organization's performance. The study used secondary data which were analysed using content analysis. This study fronts the understanding of factors, which influence managerial decisions and performance such as leadership behavior, environment factors, decision approach, organizational justice and process. The study concludes that using of decision support systems help decision-makers in making available the required information in time, which helps improve the performance of the decision that has a direct impact on performance of the organization.

Singh (2019) in the study on the impact of employee participation in decision making on organizational productivity seeks to determine whether decision making contributions from employees affect organizational productivity. The study used primary source, that is, questionnaires as the instrument for the data collection. Descriptive Survey research design was used for this study where a total of 133 respondents were used as respondents. The data collected were presented in tables and analyzed using descriptive statistics: simple percentages and frequencies. The finding of the study reveals that decision making has positive effect on organizational productivity when employees are involved. This therefore recommends that employees should be made as part of the decision making process in organizations as they posses values that can improve performance.

Similarly, Ravenswood (2020) in his study in the residential aged care sector posits that productivity of the sector is strongly determined by the participation of the employees and their wellbeing. Also, Nooraie (2017) decision making processes in organization as the major factors influencing organizational performance and productivity. And as such, any organization that wants to be effective and productive must evolve rational decisions that will meet the need of not just the internal system of the organization but also the external environment that surround the organization.

From the foregoing and the reviews by this study, majority of the studies focused on the roles of decision making at all levels on organizational performance. Based on this, the study identified that the managerial decision which are key to organizational productivity are not explored with specific interest on a very sensitive agency like Kaduna State Facilities Management Agency in Kaduna State.

Theoretical Framework: Empowerment Leadership Theory

The theoretical framework that is used for this study is the empowerment leadership theory. This theory of leadership is used to better illustrate the variables and give a more compelling view of the variables. The concept of leadership has been widely researched due to its relevance to organizational survival and productivity which is why leadership is viewed as a social tool required for the attainment of organizational goals and objectives. This theory emphasized that leadership is required to prompt the actions and attitude of the organization with respect to its subordinates towards achieving higher productivity.

The empowerment theory of leadership simply is focused on a leadership style that inspires employees by empowering them to take decisions and actions that affect the existence and productivity of the organisation (Reil, 2014). The theory suggests that leaders should aside other human relations approach seek to empower employees to take actions that will enhance their growth and that of the organisation. Empowerment theories inspire individuals to reach and acknowledge their potential in life and society. This theory is relevant as it predict a relationship between decisions of the leaders and leadership styles with organization productivity.

3.0 METHODOLOGY

This study employed a cross-sectional survey research design. Senior managerial officers of the Kaduna State Facilities Management Agency were engaged as survey participants. The study used purposive sample techniques because the actual population of the agency could not be established due to their human resources policies which allows for forces of demand and supply to determine their staff strength at a point in time and the possibility of contract and casual staff. Only permanent employees of the Kaduna State Facilities Management Agency in Kaduna State participated in the survey.

A total of 50 respondents were selected for the survey from the Kaduna State Facilities Management Agency. Therefore, 50 copies of questionnaire were distributed out of which 42 copies representing 84% were validly returned and confirmed suitable for the analysis. The instrument of the survey sought to examine, the impact of the managerial decisions on organizational productivity. The estimation technique that is employed in this study in functional form, is expressed as:

$$OP = f(MD) \dots\dots\dots 1$$

In equation for, it is expressed as:

$$OP = \beta_0 + \beta_1 IEC + \beta_2 CDA + \beta_3 COF + \varepsilon \dots\dots\dots 2$$

(Where; *OP* = Organizational productivity *IEC* = Implementation of energy conservation plan *CDA* = Collection and collation of data of assets, *COF* = Coordination of facilities, β_0 = intercept, β_1 , β_2 and β_3 , = slopes for *IEC*, *CDA* and *COF*. ε = error of estimate)

The validity of the instrument was established through content, face and constructs validity. However, the reliability test of each of the constructs was carried out using Cronbach's Alpha. This was carried out during the pilot study conducted, and the results show that the data were normally distributed and the scale reliability was 0.85 on a scale of 1. The hypotheses of the study were tested using multiple regression analysis, this is to allow for the evaluation of the extent of the effect of diversity management on team performance. These analyses were carried out using statistical data for social scientist (SPSS).

For the purpose of research consideration, ethical issues were upheld. The study ensures that respondents stayed anonymous with confidentiality of all information provided by them. The study utilized research assistants to ensure prompt responses that were devoid of influence and none repetition of participants.

4.0 RESULTS AND ANALYSIS

Results

The results of the hypotheses testing using multiple regression analysis were presented in table 1 as presented below:

Table 1: Model Analysis for Hypotheses

Variables	Coefficient	Std. Error	t stat	p-value
Constant (OP)	4.072	2.721	0.625	0.000
IEC	0.352	1.489	2.434	0.009**
CDA	0.060	0.163	0.981	0.002**
COF	0.120	0.466	0.485	0.045*
R	0.631	Variables		Values
R-squared	0.649	S.E of regression		3.95495
Adj. R-squared	0.445	df		41
No of Obs	42	f- stat		2.794

**level of significance = 1%; *level of significance = 5%

Source: SPSS output, 2021

The result presented above reveals that all the variables; implementation of energy conservation plan of the state, collection and collate of data of assets, coordination of facilities have significant positive impact on organizational productivity at 5% significant level in both long and short-run ($p = 0.000$; $f\text{-stat} = 2.794$). It further indicates that R value of 0.649 reveals that the independent variables (i.e implementation of energy conservation plan of the state, collection and collate of data of assets, coordination of facilities), have a strong relationship with the organizational productivity. Also, the adjusted R square value of 0.445 reveals that 44.5% of the variations in the dependent variable are explained by variations in the independent variables.

Hypothesis One:

H_{01} : *Managerial decisions have no significant positive impact on the implementation of energy conservation plan of Kaduna State Facilities Management Agency in Kaduna State.*

The p-value of 0.009 (i.e $p < 0.05$) indicates that the null hypothesis should be rejected which indicates that managerial decisions have no significant positive impact on the implementation of energy conservation plan of Kaduna State Facilities Management Agency in Kaduna State. Also, a unit increase in managerial decision on implementation of energy conservation plan will lead to increase in organizational productivity by 35.2%. This finding is consistent with the expected results of the related studies reviewed (Huang, 2017; Mueller, Mone & Barker 2017; Samad & Shapour, 2017; Sagie & Aycan 2018; Hamzeh, Alhawamdeh, Mohammad, 2019; Singh, 2019).

Hypothesis Two:

H_{02} : *Managerial decisions have no significant positive impact on the collection and collation of data of assets by Kaduna State Facilities Management Agency in Kaduna State.*

The p-value of 0.002 (i.e $p < 0.05$) indicates that the null hypothesis should be rejected which indicates that managerial decisions have significant positive impact on the collection and collation of data of assets by Kaduna State Facilities Management Agency in Kaduna State. Also, a unit increase in managerial decision on collection and collate of data of assets by will lead to increase in organizational productivity by 6.0%. This finding is consistent with the expected results of the related studies reviewed (Huang, 2017; Samad & Shapour, 2017; Sagie & Aycan 2018; Singh, 2019).

Hypothesis Three:

H₀₃: Managerial decisions have no significant positive impact on the coordination of facilities by Kaduna State Facilities Management Agency in Kaduna State.

The p-value of 0.045 (i.e $p < 0.05$) indicates that the null hypothesis should be rejected which indicates that managerial decisions have significant positive impact on coordination of facilities by Kaduna State Facilities Management Agency in Kaduna State. Also, a unit increase in managerial decision on coordination of facilities will lead to increase in organizational productivity by 35.2%. This finding is consistent with the expected results of the related studies reviewed (Mueller, Mone & Barker 2017; Singh, 2019).

CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

Decision making and management are two important entities in any organization that cannot be treated in isolation or separated. Managers would always be confronted with choosing between alternative solutions to solve organizational challenges such as improving productivity. Any organization that is concerned about productivity, managerial decisions are considered crucial to attaining this height. Based on above, this study further submits that Kaduna State Facilities Management Agency has improved their agency's productivity due to the rational and effective decisions that are made by the managerial level within the agency.

This study therefore recommends more partnership and collaborations with other instruments, ministries and agencies of government to ensure that facilities and assets of government are not just better managed and conserved but also to keep accurate records of them for official uses. This can be achieved through information sharing, intelligence gathering and timely monitoring and evaluation of the facilities and the assets across the state. As this will further improve the efficiency and productivity of the agency towards achieving their stated objectives and deliver their mandate on effective service delivery to the people of

REFERENCES

- Elbanna, S. & Child, J. (2017), Influences on strategic decision effectiveness: Development and test of an integrative model. *Strategic Management Journal*, 28, 431-453.
- Hamzeh M. Alhawamdeh L., & Mohammad A. (2019). Strategic Decision Making and Organization Performance: A Literature Review. *International Review of Management and Marketing*, 9(4), 95-99
- Huang, T.C. (2017). The Effect of participative management on organizational performance: The case of Taiwan. *The International Journal of Human Resource Management*, 8(5):677-690.
- Kaduna State Facilities Management Agency (KADFAMA Report, 2019). Annual report of Kaduna State Facilities Management Agency. Available on www.kadfama.gov.ng. accessed on 22 February, 2021
- Mueller, C.G., Mone, M.A. & Barker, V.L. (2017), Formal strategic analyses and organizational performance: Decomposing the rational model. *Organization Studies*, 28, 853-883.

- Nooraie, M. (2017), Factors influencing strategic decision making processes. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 2(7), 405-429.
- Ofoegbu E.O, Akanbi, P.A and Joseph, A.T (2017). Effect of contextual factors on the performance of SMEs in Nigeria: A case study of Ilorin metropolis. *Advance in management and applied economics*. 3(1), 95-114.
- Ravenswood .K (2020). Productivity, Participation and Employee wellbeing in the Residential Aged Care sector.
- Riel, J. J. (2014). The effect of participative decision making on perceived organizational support and organizational commitment. M.A Thesis, California State University.
- Sagie, A. & Aycan, Z. (2018). A Cross-Cultural Analysis of Participative Decision-Making in Organization. *Human Relations*, 56 (4):453-474.
- Samad, R. & Shapour, A. (2017). Relationship between Participative Management and Personnel Productivity: A Survey in Gachsaran Gas and Oil Company, *World Applied Sciences Journal* 15(9):1319-1324.
- Singh, H., (2019). The impact of employee participation in decision making on organizational productivity

Appendix

Questionnaire

Questions related to the Hypotheses (Use these keys as guide to respond to the questions)

Key: 1= strongly agree; 2= agree; 3= disagree; 4= strongly disagree 5= undecided

II. Organizational Productivity

S/N	Items on Dependent Variable	1	2	3	4	5
6.	Productivity of agency has increased as a result of effective managerial decision making					
7.	Processes of productivity is more effective as a result of managerial decision making					

III. Implementation of energy conservation plan

S/N	Items on Independent Variable	1	2	3	4	5
8.	There are implementation plans for conservation of energy by the agency					
9.	The implementation plans are effective as a result of managerial inputs					
10	The implementations plans are reviewed from time to time					

IV. Collection and collation of data of assets

S/N	Items on Independent Variable	1	2	3	4	5
11.	There are continuous collection and collation of data of assets by the agency					
12.	The means of collection and collation of data of assets are effective as a result of managerial inputs					
13.	The collection and collation of data of assets methods are reviewed from time to time					

V. *Coordination of facilities*

S/N	Items on Independent Variable	1	2	3	4	5
14	There is coordination of facilities and assets by the agency					
15	The principle of coordination of facilities and assets are effective as a result of managerial inputs					
16	The coordination of facilities and assets principles are reviewed from time to time					

**ECONOMIC IMPLICATION OF EFFECTIVE RAIL TRANSPORTATION SYSTEM IN
NIGERIA: A CASE OF ABUJA-KADUNA NETWORK**

Abdulgaffar MUHAMMAD
National Open University of Nigeria
muhammadabdulgaffar306@gmail.com

Bilkisu ABDULMUMIN
Ph.D. Student Ahmadu Bello University, Zaria
bilabdulmumin@gmail.com

Usman Yusuf ATOKO
National Open University of Nigeria
usmanatoko@gmail.com

ABSTRACT

Transportation infrastructure is vital for growth of economies worldwide, especially the rail transportation infrastructure, and for developing-countries economic catch-up drive. The objective of this study is to examine the current state of rail transportation infrastructure, that is, rail transportation system with emphasis to travel choice and its impacts on the ease of doing business, safety and average travel time. The study focused on commuters using Kaduna-Abuja rail transportation network. The theoretical framework that underpins this study is the location growth theory which explains that the distribution of economic activity as it relates to the functional allocation of activities to locations. Data were sourced from commuters boarding from Kaduna train station to Abuja. The instrument of the data collection is a questionnaire where questions were structure and administered to the selected samples. However, 120 respondents returned the questionnaire validly filled upon which the analysis was carried out. The findings indicate that there is a positive significant relationship between the use of rail transportation system and the economic variables, that is, ease of doing business, safety and average travel time. The results show that the better conditions in the rail transport infrastructure affects transport choice, preference of individuals in terms of security and ease of doing business. Despite the shortcomings of the use of rail transportation between Kaduna and Abuja in terms of average travel time, it is better preferred by the commuters than the use of other means of transportation. This study therefore recommends higher prioritization for rail transportation infrastructure as this will supports the goals of the national transport policy of 2010, that 90 percent of all movement of goods and people is by road and rail transportation especially.

Keywords: rail transportation; ease of doing business; safety; average travel time; economic development

1.0 INTRODUCTION

Development is crucial and essential to the sustenance and growth of any nation. A country is classified as developed when is able to provide qualitative life for her citizenry. Also, the pride of any government is the attainment of higher value level of development in such a way that its citizens would derive natural attachment to governance (Ashipala & Haimbodi, 2018). However, for a nation to be in a phase of development there must be some pre-requisites, which include transportation infrastructure to stimulate economic development (Canning & Pedroni 2018). Effective transportation systems are closely related to socio-economic changes. The

mobility of people and freight levels of territorial accessibility are at the core of this relationship. Economic opportunities are likely to arise where transportation infrastructures are able to answer mobility needs and insure access to markets and resources (Fernald, 2019).

The development of transport system in the overall activities of a nation is the ability to deliver an improved, efficient, effective, affordable, accessible, safe, reliable and an integrated transport system which will prosper the economic, social and political segments of the nation (Canning & Pedroni 2018). All these functions makes transportation a derived demand as the sector in itself is not productive but is responsive to forces generation in the production and consumption sectors. A growing share of the wealth of any nation is thus linked to its trade and distribution. Rail transport system among other road transport system has long been recognized as an important determinant of the location of economic activity, and therefore, the policy instrument for economic development (Holtz-Eakin & Schwartz 2014).

The interface between rail transportation investment and economic development has broad ramifications that go beyond transportation's basic purpose of moving goods and people from one place to another. The development of rail transportation system and its connection with economic development has long been established in both the public and private sectors, especially in developed countries like Nigeria. Transportation also has a broader role in shaping development and the socio-economic environment especially on issues that borders around safety, convenience, effective cost utilization among others. Furthermore, it remains essentially unclear the extent of the implication of rail transportation system from Abuja – Kaduna on the economy of the environment of the area. It against this backdrop that this study seeks to establish the relationship between rail transportation system as a travel choice and ease of doing business, safety and average travel time for commuters using the rail transport as a mean of transportation between Kaduna and Abuja and vice versa.

Objectives of the Study

The main objective of this study to evaluate the relationship between rail transportation system and economic development in Nigeria, however, the specific objectives of this study are as to:

- i. determine the relationship between the use of rail transportation system and ease of doing business between Abuja and Kaduna
- ii. determine the relationship between the use of rail transportation system and the safety of commuters travelling between Abuja and Kaduna
- iii. determine the relationship between the use of rail transportation system and the average travel time of commuters travelling between Abuja and Kaduna.

Hypotheses of the study

The statements of hypotheses of this study are stated in the null form as below:

- H₀₁: There is no significant positive relationship between the use of rail transportation system and ease of doing business between Abuja and Kaduna
- H₀₂: There is no significant positive relationship between the use of rail transportation system and the safety of commuters travelling between Abuja and Kaduna

H₀₃: There is no significant positive relationship between the use of rail transportation system and the average travel time of commuters between Abuja and Kaduna.

2.0 LITERATURE REVIEW

Concept of Transportation

Transportation refers to the process of conveying or moving of goods and people from place to place (Fernald, 2019). According to Ashipala and Haimbodi, (2018) transportation is a system for carrying passengers, raw materials and goods from one place to another both internally and internationally, often through power driven machines. It is commonly said to refer to movement of people and goods from one place to another (Pradhan, 2019). Transportation service is the port of physical distribution activity which is concerned with the actual movement of goods to their various consumers (Canning & Pedroni 2018).

Due to the fact that consumers are geographically separated from production areas, transportation is the basic activity which can make it possible for those residing outside the production areas to have access to the goods. It uses power driven machines to move goods through land, seas and mountains etc, using roads, railways, ships and aircrafts within and between nations (Pradhan, 2019). Transport system made the transition from “isolated state” revealed by Von Thünen's theory, to an open economy. Necessity of developing economically space of a country is based on national and international transport system. A well developed internal transport system leads to linking economic activities by identifying locations that offer favorable conditions of production. The underlying structures that support economic activities by moving goods and people, including the delivery of inputs to places of production, goods and services to customers, and customers to marketplaces (Fernald, 2019).

Concept of Economic Development

Economic development has been defined by Bloom and Williamson (2018) as the consistent process in which the productive capacity of the country and its economy is increasing overtime to bring about rise in the levels of national income. Development always depends to a large extent on availability and functionality of resources and how they are aggregated by that country. The greater the level of the quality and quantity of the available resources, the more potentiality a country has to grow. In the perspective of neo-classical theory, economic development came about by increases in the quantity of factors of production and the efficacy of their allocations. In economics, “economic development” specifically refers to the development of potential output, that is, production at full employment which is a consequence of growth in aggregate demand. It is normally realized in arithmetic terms as inflation minus adjusted terms, in order to eliminate the negative effects of inflation (Almfraji & Almsafir, 2014).

According to Awolisi (2017) economic development is seen as the provision of input that leads to greater output and improvement in the quality of life of people. Bloom and Williamson

(2018) give their own view of concept of economic development by saying that: economic development is referred to as the quantitative and sustained increase in a country's per capita output or income which is accompanied by expansion in its labour force, consumption, capital and volume of trade and welfare.

Concept of Ease of Doing Business

Ease of doing business is an index published by the World Bank in early 21st century. It is a combine figure that includes different variables and parameters which define the ease of doing business in a nation. Ease of doing business as a concept is computed by aggregating the distance to frontier scores of different economies. The distance to frontier score uses the 'regulatory best practices' for doing business as the parameter and benchmark economies according to that parameter (AfDB, 2015).

Concept of Safety

Safety is a concept that involves all measures and practices taken to preserving the health, life, bodily integrity of individuals. In the social environment and transportation system, safety is measured through a series of metrics that track the rate of near misses, injuries, illnesses, accidents, lost, abduction and fatalities (Pradhan, 2019). In order to improve these metrics, transportation infrastructures must be provided and safety officials must also conduct investigations following any incident to ensure that all safety protocols and measures are being followed or to implement new ones if required.

Concept of Travel Time

Travel Time refers to the cost of time spent on transport, including waiting as well as actual travel. It includes costs to consumers of personal (unpaid) time spent on travel, and costs to businesses of paid employee time spent in travel. Bates, Polak and Cook (2015) defined travel time variability in terms of how travel times vary over time that is hour-to-hour, day- to-day, week-to-week. They noted that traffic-influencing events such as traffic incidents, weather, and work zones; contribute to total congestion which produces unreliable travel times.

Empirical Review

One of the pioneer studies that addressed the relationship between transportation infrastructure and economic development was conducted by Boopen (2016) who concluded that there was a positive impact on private sector productivity when public capital was invested in transportation infrastructure. The study followed selected highways to analyze the per capita income impact, and again concluded that there is a relationship between the two. Egart, Kozluk and Sutherland (2019) looked at the impact of transportation infrastructure on economic development through a productivity lens and found a positive relationship between highway spending and manufacturing investments and employment.

Nurudeen and Usman (2019) use co-integration and error correction methods to analyze the relationship between government expenditure and economic growth in Nigeria. Their results reveal that government total capital expenditure, total recurrent expenditures, and government expenditure on education have negative effect on economic growth. On the contrary, rising

government expenditure on transport and communication results to an increase in economic growth.

Queiroz and Gautam (2019) examined the relationship between economic growth in China, at both the national and regional levels, and transportation infrastructure investment, using a Granger causality framework and a panel co-integration on time series data from 1978 to 2018. Queiroz and Gautam posit that although at the national level the data showed a unidirectional Granger causality from transportation infrastructure to economic growth, at the regional level the data showed bidirectional causality for the more affluent region and a unidirectional causality for the low income western and central regions. The study concluded that improving transportation infrastructure is not enough to stimulate economic growth in the underdeveloped areas of China.

Finally, Pradhan (2019) explores the nexus between transport infrastructure (road and rail), energy consumption and economic growth in India over the period 1970-2017. He finds evidence of unidirectional causality from transport infrastructure to economic growth. Sanchez-Robles (2018) also found positive relationships between highways infrastructure and the gross state product (GSP). Others including Banister & Berechman, (2018) found positive relationships between transportation infrastructure and per capita income. Ali, Barra, Berg, Damania, Nash and Russ (2018) demonstrated links between transportation infrastructure and regional development with respect to population movements.

Theoretical Framework

Location growth theory by Peter Tesch explains the distribution of economic activity as it relates to the functional allocation of activities to locations, the locations of individual activities, the division of spatial markets among producers, and the distributions of different types of production across portions of territory. The goal of this theory is to exclude from the analysis of any geographical features that may be influencing the concentration of territorial activities, leaving the location choices to be explained by the economic factors that define location processes, such as the agglomerations of economies that cause economic activities to concentrate, and the transportation costs that distribute activities in space.

This location growth theory therefore posits that economic activities will be concentrated where there are infrastructural activities that can facilitate activities such transportation (rail transportation system) and other variables that ease economic activities such as safety, access to market and ease of mobility of goods and service. It is based on this that this theory is used to explain the variables in this study as an effective rail transportation system as an infrastructural facilitate could culminate into economic development of the area.

3.0 METHODOLOGY

The research study is a survey research study. Survey method is applicable to this research since it seeks to measure the economic implication of rail transportation system. The population of this consists of commuters that use rail as transportation from Abuja to Kaduna and/or vice versa. The study used a convenient method of sampling technique by selecting commuters

boarding the train from (Rigasa) in Kaduna State in a departure time of a particular day to avoid parallax due to repetition of respondents.

The instrument of the data collection is a primary instrument which is questionnaire. The questions were structure and administered to the selected samples. However, 120 respondents returned the questionnaire validly filled upon which the analysis was carried out. The model specification of this study is presented as:

$$\text{EDB, S, ATT} = f(\text{RTS}) \dots\dots\dots 1$$

In equations for, it is expressed as:

$$\text{EDB} = \beta_{01} + \beta_1 \text{RTS} + \varepsilon_1 \dots\dots\dots 2 \quad (\text{for Hypothesis 1})$$

$$\text{S} = \beta_{02} + \beta_2 \text{RTS} + \varepsilon_2 \dots\dots\dots 3 \quad (\text{for Hypothesis 2})$$

$$\text{ATT} = \beta_{03} + \beta_3 \text{RTS} + \varepsilon_3 \dots\dots\dots 4 \quad (\text{for Hypothesis 3})$$

Where: EDB = Ease of Doing Business, S = Safety, ATT = Average Travel Time, RTS = Rail Transportation system, β_0 = intercept, $\beta_1, \beta_2, \beta_3$, = slopes for EDB, S and ATT. ε = error of estimate

The hypotheses for the study are tested using Pearson Correlation analysis, this is because, the study seeks to measure the association between economic variables (such as ease of doing business, safety and average travel time) and the choice of means of transportation (rail transportation system). Further analysis was carried out to measure the extent of the relationship between the economic variables the choice of means of transportation. This was done using Statistical Package for Social Scientist (SPSS).

4.0 RESULTS AND DISCUSSION

The data of this study was analysed using correlation analysis and presented in table 1.

Table 1: Correlation Analysis

Variables		Rail Transportation system
Ease of Doing Business	Pearson Correlation	0.321*
	p-value	0.039
	N	120
Safety	Pearson Correlation	0.650**
	p-value	0.006
	N	120
Average Travel Time	Pearson Correlation	0.409**
	p-value	0.007
	N	120

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Source: Author's Computation, 2021

Hypothesis One

H₀₁: There is no significant positive relationship between the use of rail transportation system and ease of doing business between Abuja and Kaduna

From the table 1, the correlation between the use of rail transportation system and ease of doing business reveals that the null hypothesis which states that “There is no significant positive relationship between the use of rail transportation system and ease of doing business between Abuja and Kaduna” is rejected (i.e p-value = 0.039). The finding further indicates that there is a weak but positive significant relationship between the use of rail transportation system and ease of doing business ($r = 0.321$). This finding of this study agrees with the study Nurudeen and Usman (2019) which states that rising government expenditure on transport results to an increase in economic growth.

Hypothesis Two

H₀₂: There is no significant positive relationship between the use of rail transportation system and the safety of commuters travelling between Abuja and Kaduna

Also, from the table 1, the correlation between the use of rail transportation system and the safety of commuters reveals that the null hypothesis which states that “There is no significant positive relationship between the use of rail transportation system and the safety of commuters between Abuja and Kaduna” is rejected (i.e p-value = 0.006). The finding further indicates that there is a strong and positive significant relationship between the use of rail transportation system and the safety of commuters ($r = 0.650$). This finding of this study is supported by Ali, *et al.*, (2018) that revealed that there is a link between transportation infrastructure and regional development with respect to population movements and safety.

Hypothesis Three

H₀₃: There is no significant positive relationship between the use of rail transportation system and the average travel time of commuters between Abuja and Kaduna.

Finally, from the table 1, the correlation between the use of rail transportation system and average travel time of commuters reveals that the null hypothesis which states that “There is no significant positive relationship between the use of rail transportation system and average travel time of commuters between Abuja and Kaduna” is rejected (i.e p-value = 0.007). The finding further indicates that there is a fair and positive significant relationship between the use of rail transportation system and average travel time of commuters ($r = 0.409$). This finding of this study contracted the findings of Pradhan (2019) that posits that rail transportation is quiet slower than the road transportation and therefore discourages quick transportation of goods and services.

5.0 CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

There is no doubt that Nigeria’s infrastructure deficit remains one of the significant constraints to the development of the economy. The overall marginal change in transportation network access showed increased access due to new railway lines especially Kaduna-Abuja rail network.

However, these supposed gains cannot translate into economic gain if there is no significant economic growth. The study suggests that rail transportation has an impact in the economic development in Nigeria. From the result of economic growth in Nigeria, development depend on the level of good and accessible rail transportation system and infrastructures that will complete the business activities and facilitate trade across the region.

This study therefore concludes that: Firstly, there is a weak but positive significant relationship between the use of rail transportation system and ease of doing business. And to this extent therefore, the rail transportation has resulted in an increase in ease of doing business between Abuja and Kaduna eventhough it is not to a high extent. Secondly, that there is a strong and positive significant relationship between the use of rail transportation system and the safety of commuters. And in this regard therefore, the safety of commuters between Abuja and Kaduna has significantly improved and commuters are better secured than using other means of transportation. Lastly, there is a positive relationship between the use of rail transportation system and average travel time of commuters. This is an indication that average travel time has increased as a result of the use of rail transportation system.

Conclusively, despite the shortcomings of the use of rail transportation between Kaduna and Abuja, it is better preferred by the commuters than the use of other means of transportation. It is based on this assertion that this study recommends: Firstly, higher prioritization for rail infrastructure in the budget space as this will supports the goals of the national transport policy of 2010, that 90 percent of all movement of goods and people is by road transportation. Secondly, government should ensure that security measures are strengthened to ensure that commuters that will not directly contribute to the economic development of the country are not allowed to prevent the use of the rails. And lastly, there is need for further logistics that will ensure that train takeoff are not comprised or delayed due to natural or artificial cause by the operatives.

References

- African Development Bank (AfDB, 2015). Transport & ICT infrastructure. *Annual report presented to the Board of Directors of the African Development Bank, Abidjan Côte d'Ivoire*
- Ali, R., Barra, A. F., Berg, C. N., Damania, R., Nash, J. D., & Russ, J. (2018). Transport infrastructure and welfare: an application to Nigeria. *World Bank Policy Research Working Paper*, (7271).
- Almfraji, A. and Mohamoud, K. (2014). Foreign direct investment and economic growth, literature review from 1994-2012. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 109, 1040-1045.
- Ashipala, J. and Haimbodi, N. (2018). "The impact of public investment on economic growth In Namibia. *International Journal of Management and Commerce Innovations* ISSN 2348-7585 (Online) Vol. 3, Issue 1, pp: (673-680)

- Awolisi, O.D. (2017). Foreign Direct Investment and Economic Growth in Nigeria: A Vector Error Correction Modeling. *Journal of Research in Economic and International Finance*, 1 (3), 58-68.
- Banister, D., & Berechman, Y. (2018). Transportation investment and the promotion of economic growth. *Journal of transport geography*, 9(3), 209-218.doi:10.1016/S0966-6923(01)00013-8
- Bates, J., J.W. Polak, P. Jones and A. Cook (2015). The valuation of reliability for personal travel, *Transportation Research Part E*, 37, p.191-229.
- Bloom D. and Williamson J. (2018). “Demographic Transitions and Economic Miracles in Emerging Asia”, *World Bank Economic Review* 12, 419-56.
- Boopen, S. (2016). “Transport infrastructure and economic growth: evidence from Africa using dynamic panel estimates”. *The Empirical Economics Letters*, 5(1):37-52.
- Canning, D. and Pedroni P (2018). “Infrastructure, long-run economic growth and causality tests for co-integrated panels”. *The Manchester School*, 76(5):504-527.
- Egart, B. Kozluk, T. and Sutherland, D. (2019). “Infrastructure and growth: Empirical evidence”. OECD Economics Department Working Paper 685. [Online] Available:<http://EconPapers.repec.org/RePEc:oec:ecoaaa:685-en>.
- Fernald G. (1999). “Roads to prosperity? Assessing the link between public capital and Productivity”, *The American Economic Review*, June:619-637
- Gramlich, E. (2019). Infrastructure investment: A review essay. *Journal of Economic Literature*, 32(3):1176-1196
- Holtz-Eakin D. and Schwartz A. (2014). Infrastructure in a structural model of economic growth. NBER Working Paper No. W482K.
- Kessides, C. (2016). “A review of infrastructure’s impact on economic development”, In: Batten D, Karlsson C (Eds.), *Infrastructure and the Complexity of Economic Development*, Chapter 12:213–230.
- Lau S. & Sin C. (1997). “Public infrastructure and economic growth: Time-Series Properties and Evidence” *Economic Record*, 73(221):125–135. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1475-4932.1997.tb00986.x>
- Nurudeen A. and Usman A (2019). “Government expenditure and economic growth in Nigeria. 1970-2017: A disaggregated analysis”. *Business and Economics Journal*. 2019(4):1-11.
- Pradhan R. (2019). “Transport infrastructure, energy consumption and economic growth triangle in India: Cointegration and Causality Analysis”. *Journal of Sustainable Development*. Vol. 3(2) :167-173.
- Queiroz C. and Gautam S (2017). “Road infrastructure and economic development-some diagnostic indicators”. *The World Bank Policy Research Working Paper* no.921. [Online] Available:http://www.wds.worldbank.org/servlet/multi_page.pdf.

Sanchez-Robles B (2018). “Infrastructure investment and growth: Some empirical evidence.
Wiley Online Library, 16(1):98-108.

BALANCE SHEET OF HEPATIT B COVID 19 DRAWING

M.D. Hacer İŞLER

Samsun Eğitim Araştırma Hastanesi Mikrobiyoloji Laboratuvarı

ORCID ID: 0000-0002-0722-8425

hacerturkisler@gmail.com

ABSTRACT

Subject and purpose of the study: Although widespread alveolar damage and acute respiratory failure are key features of COVID-19, other organs are also affected. . The seroprevalence of the Hepatitis B infection agent, which was reported to be less contagious than Covit infection, was reported to be between 0.5% and 1.5% in a study conducted in 1999 (1), and 0.5% in 2018 in a study from Samsun (2). The rate has been found to be between 0.1-20% in different groups such as blood donors, hemodialysis patients, patients with malignancy or rheumatological disease receiving immunosuppressive therapy, and patients infected with HCV and HIV (3). In a case series of 5,700 patients who received COVID-19 treatment in multiple hospitals in the New York city region, HBV and HCV infections were detected in 0.1% and <0.1% of the patients, respectively (4). We aimed to determine seroprevalence of HCV and HIV, to evaluate retrospectively laboratory and clinical prognostic factors as well as sociodemographic data such as age and gender in HBV susceptible individuals.

Keywords: Covid 19, Hepatitis B, Hepatitis C, HIV

**HEPATİT B COVID 19 BERABERLİĞİNİN BİLANÇOSU/ BALANCE SHEET OF
HEPATIT B COVID 19 DRAWING**

ÖZET

Çalışmanın konusu, amacı : Yaygın alveolar hasar ve akut solunum yetmezliği COVID-19'un temel özellikleri olmasına rağmen, diğer organlar da etkilenmektedir. . Covit enfeksiyonuna göre bulaştırıcılığı daha düşük olarak bildirilen Hepatit B enfeksiyon etkeninin ülkemizdeki seroprevelansı 1999 da yapılmış bir çalışmada %0.5- % 1.5 aralığında (1), Samsundan yapılan bir çalışmada da 2018 'de %0,5 olarak bildirilmiştir (2). Kan bağışçıları, hemodiyaliz hastaları, immünsupresif tedavi alan maligniteli veya romatolojik hastalığı olan, HCV ve HIV ile enfekte hastalar gibi farklı gruplarda oran %0,1-20 arasında bulunmuştur(3). New York city bölgesindeki birden fazla hastanede COVID-19 tedavisi gören 5700 hastadan oluşan bir vaka serisinde, hastaların sırasıyla %0,1 ve <0,1'inde HBV ve HCV enfeksiyonları saptandı(4).Bu çalışmada Covid 19 tanısıyla izlenen hastalarda HBV, HCV ve HIV seroprevalansını belirlemeyi, HBV'ye karşı duyarlılarda yaş-cinsiyet gibi sosyodemografik verilerin yanısıra laboratuvar ve klinik prognostik faktörlerin retrospektif olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Covid 19, Hepatit B, Hepatit C, HIV

Araştırmanın yöntemi:

Çalışmada Haziran 2020 Aralık 2020 tarihleri arasında Sağlık Bilimleri Üniversitesi Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi Mikrobiyoloji Laboratuvarı'na Covid tanısıyla izlenen 210 hastanın serum örnekleri dahil edildi. Bu retrospektif çalışmaya 18 yaşın üzerinde Covid 19 tanısıyla hastanemizde izlenen 210 hasta dahil edildi.HBsAg, anti-HBs, anti-HBc total, anti-HCV ve anti-HIV tetkikleri yapıldı.

Bulgular: Yaptığımız retrospektif çalışmada 210 hastanın 90(%42.85)'i kadın 120(%57.15)'i erkek olduğu görülmüştür. İncelenen tüm hastalarda anti-HCV ve anti-HIV negatifti. AntiHBs-negatif ve anti-HBs-pozitif hasta sayısı sırasıyla 107 (%57.5) ve 79 (% 42.5) idi. 210 hastanın 73 'üne Anti-HBc bakılmıştı. Bu hastaların HBSAg pozitif olanların 3 (%33.3)'i pozitif idi. HBs-Ag negatif olanların 21 (%30.88)'inde anti-HBc antikorları da pozitif bulundu.

9(%4.28)'unun Hepatit B Antijenleri yönünden HBS Ag Pozitif (HBSP)olduğu görülmüştür. Bu pozitif hastaların da Anti HBcIg pozitif olan 3 hasta bulunmuştur. HBSP olan hastaların 6 (%66.7)'sının servisten , 3(%33.3)'ünün yoğun bakımdan, HBS Ag negatif (HBSN)olan 153(%81.10) 'ünün servis , 38(%18.9)'inin yoğunbakımdan 8(%3.8)'inin poliklinikten geldiği görülmüştür. Komorbid oranları ise HBSP olan hastalarda Hipertansiyon oranı 23 'de 0,Diabetes Mellitus (DM) oranı 14 'te 2,ASKH oranı 12'de 0,Astımda 22 'de 1,KOAH 14'de 2 ,KBY 2'de 0 bulunmuştur. HBSP olan 9 hastanın 8 (%88.8)'inde Tomografide Akciğer tutulumu gözlenmiştir.

Tartışma

Yaygın alveolar hasar ve akut solunum yetmezliği COVID-19'un temel özellikleri olmasına rağmen, diğer organlar da etkilenmektedir. Bununla birlikte, çok az çalışma, kronik karaciğer hastalığı olan hastalarda COVID-19'un etkilerini bildirmiştir. Covit enfeksiyonuna göre bulaştırıcılığı daha düşük olarak bildirilen bu enfeksiyon etkeninin ülkemizdeki seroprevelansı 1999 da yapılmış bir çalışmada %0.5- % 1.5 aralığında , Samsundan yapılan bir çalışmada da 2018 'de %0,5 olarak bildirilmiştir (2). Kan bağışçıları, hemodiyaliz hastaları, immünsupresif tedavi alan maligniteli veya romatolojik hastalığı olan, HCV ve HIV ile enfekte hastalar gibi farklı gruplarda oran %0,1-20 arasında bulunmuştur(3). New York city bölgesindeki birden fazla hastanede COVID-19 tedavisi gören 5700 hastadan oluşan bir vaka serisinde, hastaların sırasıyla %0,1 ve <0,1'inde HBV ve HCV enfeksiyonları saptandı(4). Çinde yapılan bir çalışmada 123 Covidli hastadan On beşi daha önce HBV ile enfekte olmuş hastaydı, Bu hastalardan da yedi (% 46,7) hasta yoğun bakımda izlendiği bildirilmiştir. HBV enfeksiyonu olan hastalarda mortalite %13.3 (2/15) iken HBV enfeksiyonu olmayan hastalarda% 2.8 (3/108) olarak bulunmuştur(5).

Sonuçlar: Çin'de, COVID-19'lu hastalar arasında bildirilen HBV enfeksiyon oranları, çeşitli makalelerde% 2.1 ila% 12.2 arasında önemli ölçüde daha yüksek olmuştur. Retrospektif bir çalışmada, komorbid HBV'li hastalar daha yüksek total bilirubin seviyeleri, daha ağır bir hastalık seyri (%46,7'ye karşı %24,1) ve daha yüksek ölüm oranları (%13,3 vs%2,8) göstermiştir(3). HBV negatif hastalarla karşılaştırıldığında Gözlemsel bir Çin çalışmasında, COVID-19'lu 31 hastanın 2'sinde kronik HBV enfeksiyonu olduğu tespit edilmiştir (4). Çinde yapılan bir çalışmada 123 Covidli hastadan On beşi daha önce HBV ile enfekte olmuş ve bu hastalardan da yedi (% 46,7) hasta yoğun bakımda izlendiği bildirilmiştir. Bizde de HBSP olan hastaların 6 (%66.7)'sının serviste , 3(%33.3)'ünün yoğun bakımdan- izlendikleri görülmüştür. HBV enfeksiyonu olan hastalarda mortalite% 13.3 (2/15) iken HBV enfeksiyonu olmayan hastalarda% 2.8 (3/108) olarak bulunmuştur(5). COVID-19'un önceden var olan hepatit B virüsü (HBV) ve/veya hepatit C virüsü (HCV) enfeksiyonu olan hastalarda daha kötü sonuçlara yol açıp açmayacağı belirsizliğini korumaktadır.Daha geniş kapsamlı çalışmalar yapılmalıdır.

SUMMARY

Subject and purpose of the study: Although widespread alveolar damage and acute respiratory failure are key features of COVID-19, other organs are also affected. . The seroprevalence of the Hepatitis B

infection agent, which was reported to be less contagious than Covid infection, was reported to be between 0.5% and 1.5% in a study conducted in 1999 (1), and 0.5% in 2018 in a study from Samsun (2). The rate has been found to be between 0.1-20% in different groups such as blood donors, hemodialysis patients, patients with malignancy or rheumatological disease receiving immunosuppressive therapy, and patients infected with HCV and HIV (3). In a case series of 5,700 patients who received COVID-19 treatment in multiple hospitals in the New York city region, HBV and HCV infections were detected in 0.1% and <0.1% of the patients, respectively (4). We aimed to determine seroprevalence of HCV and HIV, to evaluate retrospectively laboratory and clinical prognostic factors as well as sociodemographic data such as age and gender in HBV susceptible individuals.

Keywords: Covid 19, Hepatitis B, Hepatitis C, HIV

Research method:

In the study, serum samples of 210 patients with the diagnosis of Covid were included in the Microbiology Laboratory of Health Sciences University Samsun Training and Research Hospital between June 2020 and December 2020. 210 patients over the age of 18 who were followed up in our hospital with the diagnosis of Covid 19 were included in this retrospective study. HBsAg, anti-HBs, anti-HBc total, anti-HCV and anti-HIV tests were performed.

Discussion: Although widespread alveolar damage and acute respiratory failure are key features of COVID-19, other organs are also affected. However, few studies have reported the effects of COVID-19 in patients with chronic liver disease. The seroprevalence of this infectious agent, which was reported to be less contagious than Covid infection, was reported to be between 0.5% and 1.5% in a study conducted in 1999, and as 0.5% in 2018 in a study conducted in Samsun (2). The rate has been found to be between 0.1-20% in different groups such as blood donors, hemodialysis patients, patients with malignancy or rheumatological disease receiving immunosuppressive therapy, and patients infected with HCV and HIV (3). In a case series of 5,700 patients who received COVID-19 treatment in multiple hospitals in the New York city region, HBV and HCV infections were found in 0.1% and <0.1% of the patients, respectively (4). Fifteen of 123 patients with Covidia were previously infected with HBV in a study conducted in China, and seven (46.7%) of these patients were reported to be followed up in the intensive care unit. While mortality was 13.3% (2/15) in patients with HBV infection, it was found as 2.8% (3/108) in patients without HBV infection (5).

Results: In China, HBV infection rates reported among patients with COVID-19 were significantly higher, from 2.1% to 12.2% in various articles. In a retrospective study, patients with comorbid HBV showed higher levels of total bilirubin, a more severe course of the disease (46.7% vs 24.1%), and higher mortality rates (13.3% vs 2.8%). (3). In an observational Chinese study compared with HBV negative patients, 2 of 31 patients with COVID-19 were found to have chronic HBV infection (4). Fifteen of 123 patients with Covidia were previously infected with HBV in a study conducted in China, and seven (46.7%) of these patients were reported to be followed up in the intensive care unit. In our country, it was observed that 6 (66.7%) of the patients with HBSP were followed up in the service and 3 (33.3%) in the intensive care unit. While mortality was 13.3% (2/15) in patients with HBV infection, it was found

as 2.8% (3/108) in patients without HBV infection (5). It remains unclear whether COVID-19 will lead to worse outcomes in patients with pre-existing hepatitis B virus (HBV) and / or hepatitis C virus (HCV) infection. Further studies should be conducted.

KAYNAKLAR/ RESOURCES

1. Mıstık R. Türkiye'de viral hepatit epidemiyolojisi yayınlarının irdelenmesi. Tabak F, Balık İ, Tekeli E (eds), Viral hepatit 2007. 1. baskı, Viral Hepatitle Savaşım Derneği Yayını, 2007: 10-50
2. Polis Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinde Hepatit B, Hepatit C, HIV Seroprevalansı Sevil Alkan Çeviker , Özgür Günel , Süleyman Sırrı Kılıç Sağlık Bilimleri Üniversitesi Samsun Eğitim Araştırma Hastanesi , Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Samsun, Türkiye
3. Kazak E. et al. Viral Hepatit Dergisi 2012; 18(2): 71-5.
4. Richardson S, Hirsch JS, Narasimhan M, et al. Presenting characteristics, comorbidities, and outcomes among 5700 patients hospitalized with COVID-19 in the New York City area. JAMA. 2020;323(20):2052-2059.
5. Chen X, Jiang Q, Ma Z, et al. Clinical characteristics of hospitalized patients with SARS-CoV-2 and hepatitis B virus co-infection . March 30, 2020.] medRxiv. doi:10.1101/2020.03.23.20040733

**COMPARATIVE STUDY OF THE CHEMICAL TREATMENT OF PHOSPHOGYPSUM
WASTE BY SULFURIC ACID AND CERTAIN COMMERCIAL ACIDS**

Yassine ENNACIRI

*Department of Chemistry, Laboratory of Physical Chemistry of Materials (LPCM),
Faculty of Sciences, Chouaib Doukkali University, El Jadida, Morocco.*

ORCID ID: 0000-0002-2442-7397

yassinemaster@gmail.com

Mohammed BETTACH

*Department of Chemistry, Laboratory of Physical Chemistry of Materials (LPCM),
Faculty of Sciences, Chouaib Doukkali University, El Jadida, Morocco.*

ORCID ID: 0000-0003-1795-1796

bettachmohammed@yahoo.fr

ABSTRACT

In 2020, the world has known a large outbreak of the new Coronavirus (COVID-19) pandemic, which negatively affected the economic and the social activities of the most countries of the world. On the other hand, certain sectors such as the environment have benefited positively from this pandemic during this period. In the same context, the wet phosphoric acid production in Morocco has not decreased despite the outbreak of this pandemic, and consequently, the generation of the phosphogypsum (PG) waste continues. Generally, PG is mainly formed by gypsum besides numerous impurities such as phosphorus, fluorine, heavy metals and radioelements. A large quantity of this PG is disposed without any pretreatment into the environment, which poses a several environmental problems. The aim of this work is to realize a chemical process for treating PG waste by sulfuric acid for reduces the maximum content of impurities (effectively P_2O_5 and F). The treatment of this PG by other acids was also studied in the order to compare their efficiency with that of the sulfuric acid. Based on the obtained results, the PG waste purification by sulfuric acid is feasible compared to other acids. Also, this process permits neutralizing PG and decreases effectively the concentration of P_2O_5 and F. The treated PG can be utilized for the plaster production or used as an additive in place of natural gypsum in the cement manufacture.

Keywords: Phosphogypsum; Chemical treatment; Sulfuric acid, Impurities.

**AIR POLLUTION STATUS IN PARTICULATE MATTER (PM10) FRAMEWORK IN
KAHRAMANMARAŞ (TURKEY) BEFORE AND DURING COVID-19 ISSUES**

Kemal ULUSOY

*Niğde Ömer Halisdemir University, Engineering Faculty, Department of Environmental Engineering,
Niğde, Turkey.*

0000-0003-4283-142X

kulusoy88@gmail.com

Prof. Dr. Neslihan DOĞAN-SAĞLAMTİMUR

*Niğde Ömer Halisdemir University, Engineering Faculty, Department of Environmental Engineering,
Niğde, Turkey.*

0000-0001-6287-6268

neslihandogansaglamtimur@gmail.com

ABSTRACT

Coronavirus is one of the major pathogens affecting the human respiratory system, causing serious symptoms such as fever, dry cough, shortness of breath and pneumonia. It was determined that a new coronavirus strain caused the pneumonia epidemic that occurred in Wuhan, China's Hubei Province in December 2019. The World Health Organization (WHO) has defined this new disease as Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) and declared it as a pandemic in March 2020, as it poses a global threat to humanity. With the COVID-19 epidemic, measures such as closing vehicle entrances and exits to metropolitan cities, curfews, and stopping flights have once again brought the problem of air pollution to the agenda. With the curfew in the world, production has been disrupted to a great extent and pollution has decreased due to the shutdown of the industry. According to 2019 Turkey Air Pollution Report, Bursa, Adana, Ankara, İstanbul, Iğdır, Şırnak, Muş, Manisa, Kahramanmaraş, Karabük, Çanakkale, Denizli, Zonguldak, Edirne-Keşan and Şanlıurfa were declared as the cities having highest air pollution in the last 5 years. In this study, Kahramanmaraş was selected as the sampling city because it is one of the Turkey's industrial cities having high air pollution problems. PM10 are the particulate matter with a diameter of 10 µm and they are commonly used as an air pollution indicator. PM10 trends in Kahramanmaraş before COVID-19 (March 2019-March 2020) and during (March 2020-March 2021) were examined on a seasonal basis. The data belonging to the station near Afşin Elbistan Thermal Power Plant were used in the study. While the highest PM10 values emitted were in the range of 34.00-149.68, 30.31-91.09, 47.72-278.06 and 93.11-415.61 µg/m³ in the spring, summer, autumn and winter seasons, respectively, in 2019, they decreased to the range of 24.19-101.54, 26.87-64.67, 43.54-176.89 and 92.39-316.98 µg/m³, respectively, in 2020. In this study, it was revealed that COVID-19 restrictions caused a decrease in PM10 in the sample city of Kahramanmaraş, with the limiting/stopping industrial activities. The study addresses an environmentally positive aspect of the COVID-19 issues and sheds light on measures to reduce air pollution in the framework of PM10.

Keywords: Air pollution, coronavirus, COVID-19, environment, particulate matter, PM10.

**THE RELATIONSHIP BETWEEN THE FEAR OF CORONAVIRUS, PSYCHOLOGICAL
RESILIENCE AND POSITIVE FUNCTIONAL ATTITUDES IN ADULTS***

Berna Doğuş KOÇOĞLU¹

¹*Graduate School Institute, İstanbul Arel University, Psychology Department, İstanbul, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0003-2910-6821

bernadogushotmail.com

Asst. Prof. Dr. Süleyman KAHRAMAN²

²*Psychology Department, Beykent University, İstanbul, Turkey*

ORCID ID: 0000-0002-8223-4614

suleymankahraman@beykent.edu.tr

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the relationship between coronavirus fear, resilience and positive functional attitudes and also, the predictive power of coronavirus fear and positive functional attitudes on psychological resilience in adults living in Turkey. The sample of the study, conducted according to the relational screening model, consisted of 478 participants. Data were collected using the sociodemographic information form, the Coronavirus Fear Scale, the Positive Functional Attitudes Scale and the Brief Psychological Resilience Scale. The data were analyzed using the SPSS program. According to the findings obtained in the study, there is a significant negative correlation between the Brief Psychological Resilience Scale and the Coronavirus Fear Scale scores. There is a significant positive correlation between the total scores of the Brief Psychological Resilience Scale and the Positive Functional Attitudes Scale. There is a significant negative correlation between the total scores of the Coronavirus Fear Scale and the Positive Functional Attitudes Scale. The Positive Functional Attitudes Scale scores and the Coronavirus Fear Scale scores together significantly predicted the Brief Psychological Resilience Scale scores. The obtained findings were discussed within the framework of the literature and various suggestions were presented.

Keywords: Fear of Coronavirus, COVID-19, Psychological Resilience, Adults, Positive Functional Attitudes

* Produced from MS thesis entitled as the same.

**EFFECTS OF THE TERMINATION RESTRICTION IN COVID-19 PANDEMIC PROCESS
IN PRACTICE**

Ph.D. Eda KARAÇÖP

*Dokuz Eylül University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Division of Labour
Economics and Industrial Relations, Department of Labour and Social Security Law, Research
Assistant*

ORCID ID: 0000-0002-9203-2063

eda.karacop@deu.edu.tr

edakaracop@gmail.com

ABSTRACT

During the Covid-19 pandemic process many changes have been made in the labour and social security legislation which aimed to overcome the process with a healthy and less harmful way for employees and employers. One of these legal regulations is the limitation imposed on the termination of the employee's employment contract which is also known in practice as, termination prohibition or dismissal prohibition. According to the transitional article 10 added to the Labour Code numbered 4857 with the 9th article of the Law numbered 7244, the employer can terminate the employee's employment contract only for the reasons stated in the 25/II article of the Labour Code, with the other words for immoral, dishonourable or malicious conduct or other similar behaviours. The said regulation is basically a restriction rather than a prohibition. Because the employer's right to terminate the employment contract of the employee is limited and suspended for a certain period in terms of the reason for termination. There are also different opinions on the sanction of violation of the termination restriction. To examine the effects of this restriction in practice, it is possible to discuss the issue under three subtitles. The restriction has effects on the termination of the employment contract by the employer, on the termination of the employment contract by the employee and the confusion caused because of the different opinions on the sanction of violation of the termination limitation in practice. This study aims to evaluate in detail the problems caused by the termination restriction in the Covid-19 pandemic process in practice.

Keywords: Labour Law, Termination of Employment Contract, Covid-19 Pandemic, Just Cause.

JEL Codes: K31, K10, J60.

REFERENCES

- Aydın, Ufuk (2020). "Covid-19 Pandemisi; İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Alanında Yarattığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri", İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:6, Sayı:2, 181-214.
- Birben, Erhan(2020). "7244 Sayılı Kanun Uyarınca İşverenin İşçiyi Ücretsiz İzne Çıkarma Yetkisi ve Sınırları", İzmir Barosu, İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Komisyonu Bülteni, Özel Sayısı, 90-99.
- Nazlı, Seçkin (2020). "COVID-19 Salgınının Ekonomik ve Sosyal Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun'un İş Hukukuna Yönelik Hükümlerinin Değerlendirilmesi", İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:7, Sayı:1, 251-271.
- Mollamahmutoğlu, Hamdi., Astarlı, Muhittin. ve Baysal, Ulaş. (2020). İş Hukuku, Ankara:Lykeion Kitabevi.
- Savaş, Fatma Burcu. (2012). İş Sözleşmesinin İşveren Tarafından Haklı Nedenle Feshi, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Süzek, Sarper. (2020). İş Hukuku, İstanbul:Beta Yayınevi.

Yiğit, Yusuf (2020). “Bireysel İş Hukuku Açısından Zorlayıcı ve Zorunlu Sebeplere Bağlı Olarak Ortaya Çıkan Çalışma Koşullarının Yeni Koronavirüs (Covid-19) Nedeniyle Gerçekleştirilen Son Yasal Değişiklikler Bağlamında Değerlendirilmesi”, İstanbul Hukuk Mecmuası, Cilt:78, Sayı:2, 265-297.

Yürekli, Sabahattin (2020). “Çalışma Hayatında Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Etkileri”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:19, Sayı:38, 34-61.

**GLOBALIZATION IN THE FRAMEWORK OF THE COVID-19 OUTBREAK:
RADICALIZATION AND INCREASING ABRASIVITY**

Njau ONYILOGWU

Abdelmalek Essaâdi University, Tétouan, Morocco

ABSTRACT

The evolution of globalization, developments in the international system and the decline of the security perception from the state level to the individual level have led to gaining importance from some concepts within the framework of COVID-19. Since religion, extremism and terrorism, which are the leading concepts, are very wide and vary from region to region, it is very difficult to reach a common definition on them. Increasing the activities of terrorist groups with its extremist, radical and violent dimension, which has become dangerous for the whole world with the COVID-19 pandemic, has made it necessary to carry out this study. At the same time, not knowing the differences between these concepts, which are used interchangeably and with each other at certain times, makes it difficult to analyze the concepts correctly. Therefore, this study will first try to describe these concepts and explain their relations with each other in the correct framework. At the same time, this complex structure, in which these concepts include not only violent groups, but also governments and individuals, is dragging the world into a structure that is difficult to dissolve and conflict. For this reason, rather than making the definitions of these concepts, the solutions that can be suggested with dimensions up to violence are also very important. Therefore, with both a conceptual clean-up and analysis dimension with the COVID-19 outbreak, this article aims to assist studies in this direction in the literature.

Keywords: COVID-19 Pandemic, Radicalization, Extremism, Terror, Violent Extremism, Religion

SOZIALE TRANSFORMATIONEN IN DEUTSCHLAND WÄHREND DER COVID-19-ZEIT

Catherine Doonan FITZGIBBON*

**Faculty of Business Administration and Economics, Hochschule Niederrhein University of Applied Sciences, Niederrhein, Germany.*

**doonancatherine@hochschuleniederrhein.de*

ABSTRAKT

Die neue Art der Coronavirus-Epidemie (COVID-19) ist eine der stärksten Volkswirtschaften in Europa, wie es auf der ganzen Welt der Fall ist. Es hat auch Deutschland tief getroffen. Aber mit der Epidemie Im Rahmen des Kampfes die Bundesregierung, die Landesregierungen und andere lokale Akteure in Deutschland.

Es gibt auch Kritikpunkte, dass die Schritte bereits ein komplexes Bild ergeben haben. Robert Koch Institute (RKE) Federal, das täglich Aussagen zum Ausbruch des Coronavirus macht

Es ist dem Gesundheitsministerium angeschlossen und berät die Bundesregierung wissenschaftlich. RKE, die die Anzahl der Coronavirus-Fälle Tag für Tag überträgt, Endgültig verifiziert durch Tests ab dem Morgen des April 2020 Obwohl nach den Zahlen ungefähr 74.000 Menschen infiziert waren, überstieg diese Zahl tagsüber 80.000 und mehr als 1000 Menschen starben.

Schlüsselwörter: COVID-19, Deutschland, Soziale Auswirkungen

PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF THE PANDEMIC PERIOD

Prof. Shafiyeva ELNARA

Department Psychology, Baku State University, Baku, Azerbaijan.

ORCID ID: 0000-0003-0007-1821

shafiyeva@mail.ru

ABSTRACT

The article examines the impact of the pandemic on people's mental health, which is expressed in the form of anxiety, psychosomatic symptoms, sleep disturbances, depression, obsessive-compulsive disorders, panic attacks and post-traumatic stress. Possible causes of mental health disorders in a pandemic are revealed. In particular, the role of the media in shaping the mood, the lack of knowledge about the nature of the virus, and inaccuracies in the methods of prevention and treatment of this disease are emphasized. The article also discusses changes in behavior, mood, outlook, etc. in a pandemic. A description of both the negative influence of the psychological reaction on the human immune system and psycho-preventive measures to improve the functioning of the immune system are given. At the end of the article, psychological recommendations for improving the mental state of people in a pandemic are considered.

Keywords: COVID-19, pandemic, mental health, isolation, psychological counseling, psychological assistance

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ПЕРИОДА ПАНДЕМИИ

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются влияние пандемии на психическое здоровье людей, которое выражается в виде беспокойства, психосоматических симптомов, нарушения сна, депрессии, обсессивно-компульсивных нарушений, панических атак и посттравматического стресса. Раскрываются возможные причины нарушения психического здоровья в условиях пандемии. В частности, подчеркивается роль средств массовой информации в формировании настроения, дефицита знаний о характере вируса, неточности методов профилактики и лечения этой болезни. Также в статье рассматриваются изменения поведения, настроения, взгляд на будущее и т.д. в условиях пандемии. Дается описание как отрицательного влияния психологической реакции на иммунную систему человека, так и психопрофилактические меры для улучшения деятельности иммунной системы. В конце статьи рассматриваются психологические рекомендации для улучшения психического состояния людей в условиях пандемии.

Ключевые слова: COVID-19, пандемия, психическое здоровье, изоляция, психологические рекомендации, психологическая помощь.

PANDEMIYA DÖVRÜNÜN PSIXOLOJİ PROBLEMLƏRİ

Açar sözlər: COVID-19, pandemiya, psixi sağlamlıq, izolyasiya, psixoloji tövsiyyə, psixoloji yardım

Pandemiya dövrü mövcud olan izolyasiya və ya təcridetmə tədbirləri müxtəlif əhali qruplarının psixi sağlamlığına ciddi təsir göstərmişdir. Onlarda artan narahatlıq, yuxusuzluq və emosional qeyri-sabitlik, psixosomatik əlamətlər, posttravmatik stress sindromu, depressiya kimi əlamətlər müşahidə

olunur. İnsanların izolyasiya şəraitində yaşaması həyəcən səviyyəsinin, obsessiv-kompulsiv meyllərin, intiharla bağlı fikirlərin, məişət zorakılığının, eyni zamanda panik atakların və emosional qeyri-sabitliyin artmasına şərait yaradır. Covid-19-dan sağalmış insanlarda xüsusilə ciddi psixoloji fəsadlar qalır. Bu virusun bədənə qeyri-adi təsirindən tutmuş, iqtisadiyyatdakı sabitliyin pozulması və insanların planlarının çökməsi ilə bitən bir çox şeydə özünü göstərir. Baş verənlərlə bağlı qeyri-müəyyənlik və bədbin proqnozlar "beyinin xoşuna gəlməyən" bir şeydir. Belə vəziyyətdə insanlarda əvvəllər mövcud olan psixoloji problemlər daha da ağırlaşır.

Koronavirusla bağlı pandemiya iqtisadiyyat, səhiyyə və elmlə yanaşı adi insanların psixikası üçün də ciddi bir sınaqdır. Son zamanlar aparılan tədqiqatlar göstərir ki, dünyada pandemiya ilə bağlı gələn xəbərlər axını, tətbiq olunan məhdudiyyət rejimi və qeyri-müəyyənlik, xüsusilə maddi çətinliklər əhali arasında psixi pozuntuların artmasına səbəb olur. Pandemiyanın mənfi təsirləri məhdudlaşdırıcı tədbirlər ləğv edildikdən və COVID-19 xəstələrinin sayı azaldıqdan sonra da davam edəcəkdir.

COVID-19 pandemiyasının özəlliyi insanların güclü informasiya təzyiqi altında olmasıdır. Bütün xəbərlər axını koronavirus və bununla əlaqəli hadisələr haqqında mesajlarla doludur. Sosial mediada adi istifadəçilər narahatlıqlarını və qorxularını bölüşürlər və məşhurlar SARS-CoV-2 və 5G ilə əlaqəsi barədə "ekspert rəyləri" verirlər. Məlumat məkanı dəfələrlə insanı potensial təhlükəyə qaytarır.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı pandemiya zamanı psixi sağlamlığın qorunması üçün xüsusi təlimatlar da verdi. O, həyəcən və ya stress yaradan bir xəbəərə baxmaq, dinləmək və oxumaqdan çəkinməyi, ilk növbədə insanların özlərini və yaxınlarını qorumaq üçün praktik addımlar atmasına kömək edəcək məlumatlar axtarmağı, yenilənmiş məlumata gündə 1-2 dəfədən çox olmamaqla baxılmağı tövsiyyə etdi. Koronavirusla bağlı sürətli və davamlı xəbərlər, həmçinin baş verənlərin bilinməməsidir hər kəsdə narahatlıq və həyəcən yaradır. Mediada koronavirus tez-tez qriplə müqayisə olunur, baxmayaraq ki, həkimlər bu cür bənzətmələri amansızca tənqid edirlər.

Pandemiya dövrü yaşadığımız izolyasiya rejimi psixoloji problemləri yaradan yeganə səbəb deyil. Bu problemlərin ağırlıq və dərinliyinə insanın fərdi xüsusiyyətləri, pandemiya əvvəl özünü nə qədər sabit hiss etməsi də təsir edir.

İnfeksiyaya yoluxma qorxusu olan insan daima narahatlıq keçirir, işləməkdən imtina edir, uşaqlarını heç yerə buraxmır, davamlı dezinfeksiyaedici vasitələrdən istifadə edir. Bu onun vərdiş etdiyi həyatını dəyişir və yeni davranış qaydaları yaradır. Bu zaman insanın immunitet sistemində zərər verən aşağıdakı psixoloji reaksiyalar yaranır:

- xroniki stress - immunitet sistemini bloklayan daimi yüksək səviyyədə adrenalinə səbəb olur;
- depressiya - bu vəziyyətdə mərkəzi sinir sistemindəki dəyişikliklər immunitet sistemini boğur;
- problemi həll etmək əvəzinə passiv reaksiya - mərkəzi sinir sisteminin işində dəyişikliklərə və immunitet sisteminin zəifləməsinə səbəb olur.

Psixoloqlar immunitet sisteminin zəifləməsinin qarşısını almaq üçün müəyyən tədbirlər tövsiyyə edir. İmmuniteti aktivləşdirən aşağıdakı psixoloji reaksiyalar faydalıdır:

-problemlərin, o cümlədən psixoloji problemlərin vaxtında həlli - immunitet sistemini zəiflədən xroniki stresin qarşısının alınması tədbiri kimi;

-müsbət emosiyalar - bədənin müdafiə qabiliyyətinə müsbət təsir göstərən həzz hormonunun istehsalına kömək edir;

-rahat nəfəs vasitəsilə relaksasiya - xroniki stresin zərərli təsirlərini təsirsiz hala gətirmək. Bədəni işlətmək (idman, qidalanma, yuxu və s.).

Ahəngdar ruhi vəziyyət, sakitlik, tarazlıq və təmkin güclü immunitetin açarındır. Stress yaşayan insan tarazlığını itirərsə, panikaya düşərsə o, daha zəif, davamsız və həssas olur.

İnsanlar aylarla panika, qorxu və xroniki stres içindədirlər və özünü toparlayaraq düzgün qərar qəbulu üçün vacib olan diqqəti, koqnitiv və iradi funksiyaları, ümumi sağlamlığı zəifləmiş vəziyyətdədir.

İnsanın sağlam qalmasına kömək etmək üçün psixoloq immunitetin ən yaxşı köməkçiləri hesab edilən düşünülmüş hərəkətlərə və ahəngdar psixi vəziyyətə istinad etməlidir.

Pandemiya dövrü izolyasiyada olan insanlara psixoloji yardım məqsədilə bəzi tövsiyələr çox əhəmiyyətlidir.

-İnsanlar pandemiya ilə əlaqədar onlara qoyulmuş qadağalara fərqli münasibət göstərirlər: bəziləri asanlıqla izolyasiya rejimi ilə barışır, bəziləri üçünsə bu çətinidir. Evdən çıxmamaq həqiqətən çox ağır bir məhdudiyyətdir və bəzi insanların etirazlara səbəb olur və bunu azadlıqlarına təcavüz kimi qəbul edirlər. Bu hərəkətlərin mənasını anlamaq məhdudiyyətləri qəbul etməyə kömək edir. İnsanlar düşünməlidir ki, dörd divar arxasında qalmaqla onlar bütün bəşəriyyət üçün vacib bir şey edir - pandemiya ilə mübarizə aparır, xəstəliyin yayılmasının qarşısını alır, ailəsinin, dostlarının və başqalarının sağ qalmasına kömək edir.

- Qeyri-müəyyənlik əksər insanların əhval-ruhiyyəsinə pis təsir göstərir.

Ona görə də mövcud vəziyyətdə, insanlar bacardıqları şeyləri etməklə özgüvən, əminlik və sabitlik yaratmalıdırlar. Məsələn, bu onların gündəlik yaşayış rejiminə riayət etməsi ilə bağlı ola bilər, yəni, tanış olan hərəkəti hər gün eyni zamanda etmək (məsələn, gündəlik rejimə uyğun səhər durmaq və axşam yatmaq, yemək, internetdə ünsiyyət və s. kimi davranış vaxtlarına nəzarət etmək və s.).

-İndiki çətin dövrdə insanlar özlərinə qarşı diqqətli olmalıdırlar. Əmək məhsuldarlığı həmişəkindən daha aşağı olduğundan insanlar özlərinə yüksək hədəflər qoymamalıdırlar. Bu normal haldır, çünki insanlar güclərini özünənəzarətə, sakitləşməyə və gigiyena qaydalarına riayət edərək sağlamlılıqlarına diqqət etməlidirlər. Ona görə də insanlar verdiş etdikləri işləri görə bilmədikdə özlərini günahlandırmamalıdırlar. Əksinə, onlar bu dövrdə gözləmə mövqeyini seçərək sakit yaşamalıdırlar.

-Rifah halını qorumaq üçün insanlar uzun müddətli planlar qurmalıdır. İndiki vəziyyətdə bunu etmək həmişəkindən daha çətin olsa da, hazırda edilməsi xüsusilə vacibdir. Əslində pandemiya olmadan da, uzunmüddətli planlarına insanlar hər zaman düzəlişlər edir və bu normaldır. Sadəcə, daha sakit dövrlərdə insanlar belə düzəlişlərlərindən o qədər də narahat olmurlar. Pandemiya dövrü də insanlar

gələcəklərinə köklənməlidir, nəyi dəyişdirmək istədiyini, nəyi öyrənəcəyini, nə edəcəyini müəyyənləşdirməklə məşğul olmalıdır və bu istiqamətdə ilk addımları atmağa başlamalıdır.

-Pandemiya dövrü izolyasiya nəticəsində yaranan psixoloji problemlərdən biri də ünsiyyət çatışmazlığıdır. Bu problemi aradan qaldırmaq üçün yaşından və cinsindən asılı olmayaraq hər kəs dostları və ailə üzvləri ilə İnternet texnologiyalarının gücündən istifadə etməlidir. Mesajlaşma ilə söhbət təşkil etməlidir, video rəhbərlik ilə zəng etməlidir, sosial şəbəkələrdə ünsiyyət qurmaq, elektron poçtla məktub yazmalıdır. Bütün bunlar tənhalıq hissini azaldır və bir-birinə mənəvi dəstək verməyə imkan yaradır.

-Pandemiya dövrü insanlar üçün təhlükə yarandıqda ona vaxtında reaksiya verməyə davamlı hazırlıq hissi ilə yaşamaq çox çətindir. Buna görə mövcud vəziyyətdə insanlar gündəlik həyatlarını özləri üçün mümkün qədər xoş keçirməlidirlər. İnsanlar indi həyatlarında mövcud olanların onlara az da olsa sevinc və rahatlıq gətirdiyini düşünməlidirlər. Düşünməklə, sevdikləri kitabları oxumaqla, xoşladıkları və maraqlı filmlərə baxmaqla, ləzzətli çay süfrəsi və ya sevdiyiniz yeməkləri hazırlamaqla xoş əhval-ruhiyyə yaratmalıdırlar. Hər bir insan özünü dinləməlidir, çünki bir insan üçün yaxşı ola biləcək şey digəri üçün fərqli ola bilməsi tamamilə normaldır.

-Fiziki və psixi sağlamlığını qorumaq üçün insanlara yuxu çox vacibdir.

İndi çoxlarının evdən bir yerə çıxmaq imkanı olmadığı zaman yuxularını yaxşılaşdırmalıdırlar. Bunun üçün normal bir yuxu rejiminə riayət etməlidirlər, yəni, səhərə qədər oturmağa və axşama qədər yatmağa meyl göstərməməlidirlər. Günü birinci yarısında fiziki fəaliyyət (idman, məşq) təşkil etməlidirlər. Xəbərlərlə yalnız səhər tanış olmağa vərdis etməlidirlər. Axşam sakitləşdirici və rahatlaşdırıcı bir işlə məşğul olmalıdırlar.

-Uzunmüddətli planlarla yanaşı, qısamüddətli planlar da həyata əminlik və dəstək hissi verir. Ona görə də insanlar yaxın günlər üçün planlar qurmağı bacarmalıdır. Nə vaxt harasa zəng edəcəyini, nə edəcəyini düşünməlidir. Buraya bir neçə günlük menyular hazırlamaq və məşqlər etmək üçün müxtəlif mənbələrdən (internet, jurnal, tanış məşqçilərdən və s.) tapşırıqların tapılmasını da daxil etmək olar.

-Ailədə uşaqların və yaşlı insanların virusun fəsadları ilə bağlı maarifləndirilməsinə və gigiyena qaydalarına riayət etmələrinə, emosional durumlarına, əhval-ruhiyyələrinə xüsusi diqqət göstərmək lazımdır.

- Uşaqları pandemiya dövrü online rejimdə təhsilə, yaşına və cinsinə uyğun müxtəlif təlim proqramlarına qoşmaq tövsiyyə olunur ki, bu da onların ev şəraitində məşğulluğunu təmin edir.

-Valideynlər psixi inkişaf pozuntusu olan uşaq və yeniyetmələrin inkişafı, abilitasiyası və reabilitasiyası ilə bağlı müxtəlif aspektlər üzrə online-seminarlarda iştirak etməklə ev şəraitində uşaqlarına yardım göstərə bilər və karantin dövründə yaranan çətinlikləri uğurla dəf etməyə kömək edir.

-Uşaqlarla birgə gündəlik iş rejimi qurmaqla onları ev şəraitində işləməyə ruhlandırmaq vacibdir.

Psixoloqun əsas funksiyası həm insanların məntiqsiz inanclarını aradan qaldırmaqdır: “hər kəs öləcək”, “bu qiyamətdir”, “yaşamaq qeyri-realdır”, “şəxsən mən buna dözməyəcəyəm” və s., həm də onları pozitiv hərəkətlərə kökləməlidir. Psixoloqun vəzifəsi, insanın düşüncə və davranışının reallıqla ən adekvat formada qarşılıqlı əlaqəsini yaratmaq üçün ona kömək etməkdir. O, insana şəraitə uyğun düşüncə və davranış formalaşdırmağa kömək edir. Başqa sözlə, insanları dünyanı özünüə uyğun dəyişmək əvəzinə, xoşbəxt yaşamaq üçün mövcud şəraiti doğma mühit kimi qəbul etməyi öyrətmək lazımdır.

**PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF CHILDREN WITH DEVELOPMENTAL DISORDERS
AT THE PANDEMIC PERIOD**

Prof. Shafiyeva Elnara

Department of Psychology, Baku State University, Baku, Azerbaijan.
0000-0003-0007-1821
shafiyeva@mail.ru

Azayeva Zulfiyya

zulfiya.azayeva@gmail.com

ABSTRACT

The article discusses the psychological state of children with mental disabilities and their parents during the quarantine period announced due to the COVID-19 pandemic. The psychological problems associated with the development of psychocorrectional work in quarantine were considered.

Keywords: COVID-19, pandemic, quarantine regimen, psychological aspects, children in need of special care, parents, psychocorrection.

**ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ДЕТЕЙ С НАРУШЕНИЯМИ РАЗВИТИЯ В
ПЕРИОД ПАНДЕМИИ**

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются особенности психологического состояния детей с нарушениями психического развития и их родителей в период карантина, объявленного из-за пандемии COVID-19. Были рассмотрены психологические проблемы, возникающие у детей с особенностями развития, а так же проблемы проведения психокоррекционной работы в условиях карантина.

Ключевые слова: COVID-19, пандемия, режим карантина, психологические аспекты, дети нуждающиеся в особом уходе, родители, психокоррекция.

**PANDEMIYA DÖVRÜ İNKİŞAF POZUNTUSU OLAN UŞAQLARIN PSIXOLOJİ
PROBLEMLƏRİ**

Açar sözlər: COVID-19, pandemiya, karantin rejimi, psixoloji aspektlər, xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlar, valideynlər, psixokorreksiya.

Karantin rejimində həyata uyğunlaşmaq bir çoxları üçün, lakin hər kəsdən əvvəl həyatda baş verən hər bir dəyişikliyə həssas yanaşan insan qrupları üçün çətin bir sınaqdır. Buraya yaşlı insanları, psixi pozuntuları olan adamları, həmçinin inkişaf pozuntusu olan uşaq və onların ailələrini aid etmək olar.

Cəmi bir neçə ay ərzində COVID-19 dünyadakı psixi inkişaf pozuntusu olan uşaqların və onların ailələrin həyatını əsaslı şəkildə dəyişdirdi. Təhsil müəssisələrin, xüsusi məktəblərin, psixoloji

mərkəzlərin bağlanması və şəhər daxilində hərəkətin məhdudlaşdırılması kimi karantin tədbirləri zəruri hesab olunsada, bu xüsusi qayğıya ehtiyac olan uşaqların adət etdiyi həyat tərzini və bu uşaqların psixoloji dəstəyinə yönəlmiş sistemlərinin fəaliyyətini pozur. Bütün bunlar valideyn və qəyyumlar üçün yeni stres amillərini təşkil edir.

Adət edilmiş rutinin qəfil dəyişməsi ağır formalı autizmlı, autizm spektr pozuntusu, Daun sindromu və digər inkişaf pozuntusu olan uşaqların karantin şərtlərinə uyğunlaşmaqda çətinlik yaradır. Bu cür uşaqların təkəcə maddi yardıma deyil, həm də tibbi-sosial reabilitasiya, psixoloq, pedaqoq, loqoped, defektoloqun peşəkar dəstəyinə, idman, fizioterapiya və s. məşğələlərinə ehtiyacları var. Bu ehtiyaclar ödənilmədikdə xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlarda təşviş, həyacan, aqressiya artır. Belə uşaqlarda həyacan səviyyəsinin yüksək olması sensor həssaslığın (səslərə, işığa həssaslığın) artmasına gətirib çıxarır. Karantin rejimində valideynlər ailə daxilində müsbət abu-hava yaratmalı, stressin müxtəlif təzahürlərindən uşağı uzaq tutmalıdır. Bunu təmin etmək üçün uşaqların adət etdiyi rutin qorunub saxlanılmalıdır.

Pandemiya vəziyyətində bir çoxları üçün özünü təcrid etmə rejimi yeni bir təcrübə halına çevrildi. Lakin autizmlı uşaqlar karantin olmayan zaman da tez-tez sosial təcrübədən uzaq olurlar və insanlar ilə əlaqə saxlamaqda çətinlik çəkirlər. Autizm spektr pozuntusu olan uşaqlar mimika, intonasiya, bədən dili və digər qeyri-verbal məlumatları başa düşməkdə çətinlik çəkirlər. Belə xüsusiyyətlər başqaları ilə əlaqələrin qurulmasını çətinləşdirir. Cəmiyyət autizmlı uşaqları, bu uşaqlar isə cəmiyyəti başa düşümlər. Bu hal onların təcrid vəziyyətində olmasına gətirib çıxarır.

Autizmlı insanın ünsiyyət dairəsi yalnız onunla eyni mənzildə yaşayan yaxın qohumlarından ibarətdir və asudə vaxtları evdə hər hansısa fəaliyyətlərlə məhdudlaşa bilər. Bununla yanaşı erkən uşaq autizmi haqqında olan stereotiplər onlara cəmiyyət ilə sıx ünsiyyət qurmağa maneə yaradır. Nəticə olaraq autizm spektr pozuntusu olan uşaqlar pandemiya zamanı ikiqat təcrid olunma riski altındadır. Karantin dövründə həyat başqa cür qurulmağa başlayır, məktəbdə dərslər və inklüziv emalatxanalar ləğv edilir. Adi rutinin yox olması özü-özlüyündə autizmlı insanlar üçün stressdir, onlar dəyişiklikləri qəbul etməkdə çətinlik çəkirlər. Eyni zamanda, onlar yeni vərdişlər öyrənməlidirlər: əllərini tez-tez yumaq, profilaktikaya daha çox diqqət yetirmək.

Digər bir təhlükə sabit bacarıqların itirilməsi ilə bağlıdır. Məktəblərin bağlanması nəticəsində normativ uşaqlar distant formada təhsil almağa asanlıqla davam edə bilərlər. Lakin psixi inkişaf pozuntusu olan uşaqlar üçün nəzərdə tutulmuş psixokorreksiya proqramının online-platfordada həyata keçirilməsi müəyyən çətinliklər yaradır. Psixoloji məşğələlərin təxirə düşməsi nəticəsində psixokorreksiyanın əhatə etdiyi təbii mühitdə işləyərək psixi inkişaf pozuntusu olan uşaqlara qazandırılmış sosial bacarıqlar unudula bilər. Mütəxəssislərin xüsusi qayğıya ehtiyac olan uşaqlar ilə məktəb, uşaq oyun-əyləncə mərkəzlərində, parklarda apardığı uşağın sosiallaşmasına yönəlmiş məşğələlər nəticəsində əldə olunmuş bacarıqlar karantin rejimində unudulması gələcəkdəki korreksiya prosesini daha uzadır və çətinləşdirir.

Tipik uşaqların hər gün asanlıqla yerinə yetirdiyi bir çox hərəkətləri — yolu keçmək, ictimai nəqliyyatdan istifadə etmək və ya mağazada alış-veriş etmək — öyrənmək üçün autizimli uşaqlar bir çox təkrarlar etməli olurlar. Autizm spektr pozuntusu olan uşaqlar üçün eyni anda bir neçə şeyi düşünmək çətin olduğundan, təlim kiçik mərhələlərə bölünür: məsələn, işıqforda yaşıl işığın yanmasını gözləmək, hər iki tərəfə baxmaq və yalnız bundan sonra yolu keçmək. Karantin səbəbindən bu cür çətinliklə mənimsənilən bacarıqlar itirilə bilər.

Autizimli uşaqlar üçün real dünya dərs vəsaitinə bənzəyir. İndi pandemiya zamanı hər kəs bu dünyadan təcrid olunmuş vəziyyətdədir. Lakin karantin rejimi bitəndən autizm spektr pozuntusu olan uşaqlar istisna olmaqla əhalinin əksəriyyəti sosial bacarıqlarını unutmayacaq. Autizimli spektr pozuntusu olan uşaqların əldə etdikləri bacarıqları bərpa etmək üçün çox uzun müddət lazımdır: məktəbə getmək, ictimai nəqliyyatdan istifadə etmək, çoxlu sayda insanın əhatəsində öz davranışını nizamlamaq bacarığı və s.

Artıq böyüklərlə işləyən psixoloqlardan və uşaq mütəxəssislərindən bu çətin dövrdə özünü və ailəsini necə dəstəkləməyə dair çoxlu tövsiyələr verilmişdir. Xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlara və yeniyetmələrə dəstək olmağın yolları barədə ayrıca danışmaq istərdim, çünki burada bir sıra xüsusi nüanslar var.

Uşağın yaşı çox az olsa da, ünvanlanmış nitqi kifayət qədər yaxşı başa düşməyə də, mövcud vəziyyəti sadə və anlaşıqlı dildə onunla müzakirə etmək lazımdır. Autizm spektr pozuntusu olan uşaqlar yaxınlarının emosional vəziyyətinə inanılmaz dərəcədə həssasdırlar. Onlar ailədə həyəcan səviyyəsinin artdığını mütləq hiss edəcəklər. Baş verən vəziyyəti və valideyn narahatlığının nə ilə əlaqəli olduğunu qeyd etmək vacibdir ki, uşaqlar üçün bu məsələ qeyri-müəyyən qalmasın.

Baş verənləri mümkün qədər sakit və tarazlaşdırılmış vəziyyətdə təsvir etmək, yanlış və ya həqiqətə uyğun olmayan izahat verməmək tövsiyə olunur. Valideynlər vəziyyətlə bağlı uşağa məlumat verdikdə başa düşülən faktlara əsaslanmalıdırlar. Bundan əlavə, qeyd etmək istəyirəm ki, uşaqları tərbiyə məqsədi ilə yaranmış vəziyyətlə qorxutmaq lazım deyil. Uşaq onsuz da gündəlik həyat tərzində əhəmiyyətli dəyişikliklərə görə narahat olacaqdır.

Xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlarla karantin dövründə də psixokorreksiya məşğələlərini davam etdirmək vacibdir. Bunu həyata keçirtmək üçün psixoloqlara valideynlər üçün online-dəstək proqramları təşkil etmək tövsiyə olunur. Beləliklə, valideynlər psixi inkişaf pozuntusu olan uşaq və yeniyetmələrin inkişafı, abilitasiyası və reabilitasiyası ilə bağlı müxtəlif aspektlər üzrə seminarlarda iştirak etmək imkanı əldə edəcəklər. Belə layihələr xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqların ailələrində karantin dövründə yaranan çətinlikləri uğurla dəf etməyə kömək edəcək.

Valideynlərin online-platformada psixokorreksiya proqramı ilə bağlı dəstək və maarifləndirilməsinin effektivliyini göstərən tədqiqatlar aparılmışdır. Online-konsultasiyalar və təlimatdan sonra valideynlərin uşaq ilə qarşılıqlı əlaqənin keyfiyyəti artır, bu da uşağın sürətli irəliləməsinə səbəb olur. Xüsusi uşaqlara gəldikdə isə, onlar ilə online məşğələlərin keçirilməsi uşağın

vəziyyətindən, motivasiyasından, kompyuter işləmək bacarığından, diqqətin xüsusiyyətlərindən asılıdır. Lakin funksional inkişafı aşağı olan uşaqlar üçün online-məşğələlər əlçatmazdır.

Uşaqların gündəlik rejimində dəyişiklik etməyin nə qədər çətin olduğu yaxşı məlumdur. Autizmlı uşaqlar məktəb və ya uşaq bağçasının karantinə bağlanması, sevdiyi psixokorreksiya məşğələlərin ləğv olunmasını çətinliklə qəbul edir. Bu, onun davranışına mənfi təsir göstərə bilər, çünki uşaq həmişə onu narahat edən şeyləri səsləndirə bilmir. Baş verən dəyişikliklərin nə ilə əlaqəli olduğunu və bu müvəqqəti bir fenomen olduğunu səsləndirməyə davam edərək, uşağın vərdiş etdiyi gün rejimini maksimum dərəcədə dəstəkləməyə çalışın.

Gündəlik rejimindəki dəyişikliklər yeni müvəqqəti vizual cədvəldə aydın şəkildə əks olunmalıdır. Ayrıca, virusun əlamətlərini, ehtiyat tədbirlərini və karantin davranış xüsusiyyətlərini vizual şəkildə ifadə edə bilərsiniz.

Uşaq əlavə korreksiyaedici-inkişaf məşğələlərinin, fərdi və ya qrup psixoterapevtik görüşlərin ləğv edilməsinə görə məyus ola, öz pedaqoqu, psixoloqu və ya qrupu üçün dərxiyə bilər. Belə bir vəziyyətdə uşaq ilə psixokorreksiya işini aparən mütəxəssislə telefonla və ya sosial şəbəkələr vasitəsi ilə əlaqə qurmaq məsləhət görülür.

Bu çətin dövrdə inkişaf pozuntusu olan uşağın valideynləri özləri əlavə tövsiyələrə və dəstək sözlərinə ehtiyac duya bilərlər. Xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqların ailələri karantin dövrünü necə keçirdiyi yaşadıqları ölkədən, karantindən öncəki dəstək sisteminin nə cür olmasından, hal-hazırda ölkə sosial təcridin hansı səviyyəsində olmasından (karantinin neçənci günü və ya həftəsi) və s. kimi amillərdən asılıdır. “Xüsusi” valideynlər qeyd edir ki, həmişə sosial təcrid vəziyyətində yaşayıblar - onlar üçün çox şey dəyişmədi. Həm tipik, həm də anomal inkişafı olan uşaqların valideynlərinə verilən tövsiyələr eynidir. İlk öncə gündəlik rutini qurmaq vacibdir. Uşaq və valideynlər hər gün nə və hansı ardıcılıqda edəcəklərini öncədən planlaşdırmalıdırlar. Bu məqsəd ilə gündəlik cədvəl qurula bilər. Cədvəli uşaqla birlikdə qurmaq tövsiyə olunur. Burada həm uşağın inkişafı üçün nəzərdə tutulmuş məşğələlər, həm uşağın sevdiyi oyunlar, həm də valideynlər üçün vaxt ayrılmalıdır. Valideynlərin emosional sferası diqqət mərkəzində olmalıdır. Sevdiyi iş ilə məşğul olmaq valideynin emosional vəziyyətini yaxşılaşdırma bilər. Gündəlik rutin stabilliyi hiss etməyə kömək edir və nəticə olaraq ailədə yaranan narahatlıq səviyyəsi azalır. Əgər valideyn uşağın davranışı ilə bağlı narahatlıq keçirdirsə psixoloji məsləhət almaq üçün uşağın mütəxəssisi ilə onlayn rejimində konsultasiya barədə razılığa gələ bilər.

Toxunduğumuz məsələ bilavasitə xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlar ilə karantin dövründə psixokorreksiya işinin təşkili və aparılması ilə bağlıdır. Lakin qeyd etmək lazımdır ki, ümumi təhsil müəssisələrində tədris alan uşaq və yeniyetmələrin gün rejimi tamamilə fərqlənir və onların həyat rejimi karantindən əvvəlkinə nisbətən yaxındır. Bu onunla əlaqələndirilir ki, onlar online dərslərə cəlb olunub və tədris proqramına uyğun olaraq yeni mövzuları müəllimlər ilə əlaqə saxlayaraq öyrənir, ev tapşırıqlarını yerinə yetirirlər. Online-dərslər Azərdaycanda karantin dövründə tədris alanların

təhsilindən geri qalmamaları üçün yaradılmış ən müsbət imkanlardan biridir. Lakin xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlar daha çox təcrid olunub, çünki onların online sistemi ilə təlimi müəyyən məhdudiyyətlər ilə qarşılaşır. Bu baxımdan, biz psixoloqlar valideynlərə psixoloji dəstək göstərməli, onların uşaqlar ilə korreksiya işini aparması üçün yardım etməliyik.

Həm xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaq üçün, həm də onun valideyni üçün karantin rejimində olmaq nə qədər çətin olduğunu çox yaxşı başa düşürük. Əminik ki, valideynlərin və reabilitasiya sahəsində mütəxəssislərin birgə səyləri belə uşaqları böyüdən bütün ailələrə karantin dövrünü yalnız uşaqlar üçün deyil, valideynlər üçün də həm asanlıqla, həm də xeyir ilə keçirtməyə kömək edəcəkdir.

**THE ADVANTAGES AND RISKS OF DIGITALIZATION ATTEMPTS IN JUDICIARY,
THAT FASTENED WITH THE COVID-19 PANDEMIC, BROUGHT TO CIVIL
LITIGATION AREA**

Asst. Prof. Dr. Hilal Ünal KAYA

*Department of Law, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Turkish-German University,
Istanbul, Turkey*

ORCID ID: 0000-0001-6065-0919

hilal.kaya@tau.edu.tr

ABSTRACT

The COVID-19 pandemic, which emerged at the end of 2019 and affected the whole world, had significant effects in the field of law, as in many areas of life. One of the areas in which the effects are experienced intensively is judiciary. Measures that can be taken to minimize physical contact in trials occupy the agenda of many countries today. One of these measures, perhaps the most important one, is the generalization of the use of modern technical tools in trials. In this way, it will be possible to conduct hearings and procedures without the participants and court personnel physically coming together. Considering the developments in the use of digital facilities in legal systems, it is seen that there are great differences between countries. While some countries have been more or less abstaining about the use of digital tools in hearings, some countries have already implemented a completely digital trial procedure for certain types of disputes. So much so that, there is no longer a real judge in the judgments regarding certain disputes in the aforementioned countries, instead the disputes are resolved with digital judge applications (robot judge). While discussing the advantages and disadvantages of digitalization in the judiciary, the issue should not be considered limited to the pandemic period. Undoubtedly, the pandemic has intensified the discussions and steps to be taken in this area. However, the use of modern technology in trials is one of the issues that need to be addressed in any case. Thanks to the integration of modern communication tools into the proceedings, it is possible to save considerable time and expense. Citizens' access to justice from where they are located without having to go to a specific place such as the courthouse is an important opportunity that makes it easier to seek rights and thus, to prevent unlawful acts more easily. Considering the gained speed and practicality, it is expected that the workload of the courts will be reduced, the use of paper will be reduced, the physical files will be replaced by electronic files, thus facilitating their storage and access, and therefore the need for places that do not have hygienic conditions such as courthouse warehouses will be unnecessary. If judges and court personnel can also be given the opportunity to attend hearings from where they are located under certain conditions, this will also have a positive impact on countries with a shortage of personnel in their legal systems. In addition to these benefits, it is not true that there are no risks that digitalization in judiciary may bring. The most important of these risks are the problems regarding the provision of some basic principles that guide the judgment such as publicity, directness and equality of arms on digital platforms. Another sensitive issue is the vulnerabilities that may emerge in protection of personal rights and personal data of those participating in the trial. In our presentation, after giving examples of the practices in countries that have successfully integrated digitalization into their civil judicial systems, we will try to include our evaluations on the advantages and risks as mentioned above. In terms of addressing the issue from the perspective of our country, the regulation on "conducting hearings through audio and video transmission" stipulated in Article 149 of our Code of Civil Procedure will be a guide.

Keywords: COVID-19, Pandemic, civil jurisdiction law, digitization of the judiciary, online trial, use of modern technical tools.

THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON MARITIME INDUSTRY AND TRADE

Assoc. Prof. Dr. Nur Jale ECE

*Faculty of Maritime, The Department of Maritime Business Administration, Mersin University,
Mersin, Turkey*

ORCID ID: 0000-0003-2048-5458

jalenur@mersin.edu.tr

ABSTRACT

The International Monetary Fund (IMF) forecasts the world economic growth declined 3.4% in 2020 and will have a negative impact on seaborne trade in 2022-2024. More than 80 percent of global trade by volume and over 70 by value are carried by maritime transport. Maritime industry is one of the locomotive sectors for international trade, the global economy and the supply chains. The shipping sector also holds a special position within international relations. World maritime trade volumes decrease has reached 11.08 billion tons in 2019. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) estimates maritime trade will fall by 4.1% in 2020 due to Covid-19 and expand by 4.8% in 2021. The Covid-19 pandemic negatively affects the global economy, international trade, the sectors such as transport, maritime, shipbuilding, logistic, health, tourism, finance, manufacturing, gastronomy, money and shipping markets and etc. The aim of the study is to conduct a literature review on the impact of Covid-19 pandemic on maritime industry and international maritime trade and to put forth the measures taken to cope with the Covid-19. In the study, the impact of Covid-19 on maritime industry, maritime transport and trade, ports, global container operators, measures taken against Covid-19 have been examined. A general evaluation was conducted and some recommendations have been proposed to fight Covid-19 pandemic in the sector. As a result of literature review, the impact of the covid-19 pandemic on maritime industry and international maritime trade are given as follows;

The container shipping especially between Asia-North America and Asia-Europe and the cargo handling of container ports have been decreased in this period. Some of the measures have caused port congestion and delay of handling of cargo in the ports. The shockwaves of the Covid -19 pandemic has created the largest disruption of supply chain, trade contraction, reduction of maritime traffic and handling of cargo in ports. The reduced demand for container freight causes oversupply of container ships. Therefore, The debt of major container carriers reached large quantities. UNCTAD indicates that over 300 .000 seafarers were stranded at sea for months exceeding the contract in the pandemic period. The investing on technological advances such as digitalization, automation, robot and freight technology gained speed to facilitate trade in this period.

The global container shipping alliances have been stopped services on main routes or cancelled their sailings. Covid-19 has also severely impacted the global cruise tourism industry. The growing number of cruise ships have to stayed at ports or anchorages. Covid-19 also causes ship building delays, reduced demand for container and dry bulk ships and tankers. The quarantine and health controls have been increased workload and delays in the ports. The Baltic Dry Index (BDI) which is a leading indicator of economic activity felt in the pandemic period. However, the BDI has recently on the rise. It was estimated about 3.5 million tonnes of pharmaceuticals moved by maritime transport in pre-Covid-19 period. Some container lines invest in the establishment of cold supply chain infrastructure to carry high-value pharmaceuticals such as Covid-19 vaccines by sea. Therefore, some marine cargo insurance policies and legislation requires revision on this matter. The piracy attacks have increased especially in Asia Region in Covid-19 period.

Several measures have taken by World Health Organization, International Maritime Organization (IMO,) related institutions and ports in order to prevent the spread the Covid-19. The preparation and implementation of Risk Management System, Covid-19 Prevention and Control Program, Emergency Preparedness and Response Plan, investing in the transportation of cold supply chains especially containing Covid-10 vaccines and medicines by sea and a close cooperation between countries and adequate supervision are proposed to combat with Covid-19.

Keywords: Covid-19, Maritime industry, maritime trade, container shipping, ports.

**SOCIAL MEDIA USAGE SITUATIONS OF UNIVERSITY STUDENTS IN THE COVID-19
PANDEMIC PROCESS**

Asst. Prof. Dr. Önder BALTACI

*Ahi Evran University, Faculty of Education, Guidance and Psychological Counseling, Kırşehir,
Turkey.*

ORCID ID: 0000-0002-9974-8507

baltacionder@gmail.com

ABSTRACT

In this study, the distribution of the social media use of university students during the covid-19 pandemic process, the number of social media accounts they have, the average number of visits per day, the time spent, the number of posts and the purpose of use was examined. In the research, scanning model was used. The sample of the study consists of 558 university students aged 18-24, 363 women and 195 men. In the study, as a data collection tool, a questionnaire developed by the researcher and consisting of questions to determine the social media usage of university students was used. Data obtained as a result of the survey application, Percentage and frequency operations, which are among the descriptive statistical techniques, and the Crosstabs analysis method covering them were analyzed. It was reported that 37 (6.6%) students participating in the study did not have a social media account. It was determined that there were 96 students with one social media account, 154 with two social media accounts, 132 students with three social media accounts, and 139 students with four or more social media accounts. The number of students reporting that they visit their social media accounts seven or more a day is 332 (63.7%). When the average number of shares on social media accounts per day is examined, there are 244 students who stated that they did not share, while 253 students stated that they did not share at all. The prominent options in the purposes of use were reported as interacting with friends, showing what they did and wanting to get away from other tasks, respectively.

Keywords: Social media, covid-19, pandemic.

COVID-19 AND STRESS MANAGEMENT

Miralda ALBERT

Department of Psychology, Université de Liège, Liège, Belgium
mirandalbert@gmail.com

ABSTRACT

This research investigates ways to cope with the effects and adverse effects of the COVID-19 pandemic. The COVID-19 pandemic era has brought extraordinary conditions, such as the extraordinary conditions it created, closure at home, less social cohesion, and more time indoors. In addition, the increase in digitalization, the increase in working hours and the disappearance of the concept of overtime are among the negative effects.

Various guidelines have been published to deal with these adverse effects. The research examines ways to cope with stress and to offer solutions with a holistic approach by evaluating expert opinions, reports and guidelines. The target group targeted by the reports and guides, what solutions they suggest and which paths they follow were evaluated. It was also investigated how these suggestions changed over the months, and which subjects and methods were emphasized.

Keywords: stress management, Covid, psychology

COMPARISON OF ENGLAND AND ITALY IN THE FIGHT AGAINST COVID

Nicol VAN DAELE

Université de Mons, Mons, Belgium

ABSTRACT

The Covid era has shaken every country deeply. It caused social, psychological, economic and political damages. States have taken and implemented various measures since the beginning of the process. In addition, the statements and directions of leaders and political figures have also had a significant impact on people. Whether people take the virus seriously has affected how far they follow the rules.

This research compares the policies implemented by states in Italy and the UK, and also analyzes the discourses of prominent political leaders.

The periods when the number of cases increased and decreased were compared. The health policies they chose, the policies of informing the public, the measures taken in the economic and social fields were evaluated in a holistic manner. The reasons for the increase or decrease in the number of cases, the effects of political figures on this issue and the current situation of the countries are compared.

Keywords: COVID-19, UK, Italy, Policy

THE EFFECT OF CLOSING HOME ON ALCOHOL CONSUMPTION

Romuś MYSZKA

Collegium Medicum of the University of Zielona Góra, Zielona Góra, Poland

Urszula KALKOWSKI

Collegium Medicum of the University of Zielona Góra, Zielona Góra, Poland

ABSTRACT

This research analyzes alcohol consumption experiences of alcohol consumers during their home closure periods in European countries. The measures taken due to COVID have radically changed people's daily lifestyles. More time has begun to be spent at home. One consequence of this is increased boredom.

Increasing such problems may inevitably increase the use of elements that will distract or make individuals feel enjoyable. This research examines whether alcohol consumption is increasing in European countries. The data between March 1, 2020 and January 31, 2021 were obtained from the reports, databases or statistical institutions of the respective countries.

Relevant data are being analyzed and have not been fully reached yet. However, preliminary analysis shows that alcohol consumption tends to increase, especially during the second closure period. Factors such as increased family problems, job loss, and future anxiety have also been found to have an important role in the increase of alcohol consumption.

Keywords: Covid, alcohol consumption, Europe

GOOD PRACTICE EXAMPLES OF PANDEMIC

Talina KRÜGER

Universität Duisburg-Essen, Duisburg, Germany

ktalina@outlook.com

ABSTRACT

This research focuses on Germany, Canada and Israel, which have been relatively successful in combating covid. Especially after the second peak period, the policies they implemented and the way they followed in the field of vaccination led these countries to come to the fore in the fight against COVID. In addition, the policies these countries followed in the process are an indicator of this.

In this research, data on COVID of three countries were examined. Daily cases, monthly cases, daily deaths, and the number of patients recovered were analyzed. In addition, the number of hospitals, the number of doctors, and the number of beds and intensive care units were also included in the analysis. Not only the state health practices, but also the support and place of civil society on this issue are within the scope of the study and are evaluated as secondary.

Keywords: Good practice, covid, pandemic

THE EFFECTS OF COVID-19 PANDEMIC ON THE MICRO-ECONOMY

Caimile ADESINA

Faculty of Economic and Commercial Sciences, University of Boumerdès, Boumerdès, Algeria
caledesina@gmail.com

ABSTRACT

With the sudden rise in Covid-19 disease from Wuhan, Hubei province of China since December 2019, the whole world is facing the plight of massive transmission and loss of lives. To fight the perils of the disease the Indian government called for a complete lockdown in the country since March 24, 2020. The economic, political and cultural effects of COVID-19 were felt intensely. All the sectors were highly impacted due to the pandemic and lockdown, and microfinance sector is no exception to that. This study focuses on the impact of the pandemic and lockdown on the income, expenditure, savings, and loan repayment of the microfinance beneficiaries with a before and after approach.

Keywords: Covid-19, Lockdown, Microfinance.

**INVESTIGATION OF ARTIFICIAL NERVOUS NETWORK IN COVID19 PROCESS FOR
PEOPLE OVER 60 YEARS OLD**

Zahra BABANGIDA

University of Al Quaraouiyine, Morocco

ABSTRACT

Artificial neural network (ANN), real neural network A calculation based on its structure, functions model. Data carried over ANN It affects the operation of ANN. However artificial neural network with inputs, outputs and hidden layers foundation is being established. On ANN to be designed with the mathematical model to be determined data management is provided. Inputs are raw data. This data in ANN learning of ANN by processing with weights provided. Activation functions inputs and weights will determine the output of the ANN. It is the equation. Net to enter the cell on ANN mathematical input given on ANN. It is calculated with definitions and formulas. From here incoming information by weight defined on itself by the activation function defined by multiplying is being processed.

Keywords: Artificial neural network (ANN), Mathematical Model, Nervous

EIN VERGLEICH ZWISCHEN PERFORMATIVEN UND KONSTATIVEN SPRECHAKTE SPRECHAKTTHEORIE

Nico LISCHKE*

Tilmann BRAUNE*

**University of Koblenz-Landau, Koblenz and Landau, Renanya-Palatina, Germany*

ZUSAMMENFASSUNG

Die Sprache ermöglicht direkte oder indirekte Kommunikation. Ob freiwillig oder nicht, wir verwenden viele sprachliche Elemente im täglichen Leben. Manchmal merken wir gar nicht, ob wir diese Sprachelemente verwenden oder nicht.

Die Sprache dient dem Ausdruck von Gedanken. Daneben sind die Grundeinheiten der menschlichen Kommunikation nicht nur Wörter oder Sätze, sondern bestimmte Sprechhandlungen, die durch Äußerung von Wörtern und Sätzen des Sprechers vollzogen werden. Sie werden illokutionäre Akte bzw. Sprechakte genannt (vgl. Bußmann 2002: 643).

Sprachliche Ausdrücke sind ziemlich umfangreich. Es ist möglich, viele Dinge mit Sprache zu tun. Wir können Befehle erteilen, drohen, Dinge direkt oder indirekt erzählen und sogar können wir versprechen.

Die Sprache dient dem Ausdruck von Gedanken. Daneben sind die Grundeinheiten der menschlichen Kommunikation nicht nur Wörter oder Sätze, sondern bestimmte Sprechhandlungen, die durch Äußerung von Wörtern und Sätzen des Sprechers vollzogen werden. Sie werden illokutionäre Akte bzw. Sprechakte genannt (vgl. Bußmann 2002: 643).

Als Geburtsjahr der Sprechakttheorie kann das Jahr 1955 betrachtet werden, in dem John L. Austin an der Harvard-Universität eine Vorlesungsreihe mit dem Titel 'How to Do Things with Words' hielt. Sie wurde postum im Jahre 1962 veröffentlicht; eine deutsche Übersetzung erschien 1972 unter dem Titel Zur Theorie der Sprechakte. Wesentlich verantwortlich für die Verbreitung sprechakttheoretischer Ideen ist das von John Searle, einem Schüler Austins.

Das heißt, obwohl J.L. Austin und Searle die beiden wichtigsten Vertreter dieser Theorie sind, dachte Searle nach einer Weile etwas anders.

DIE SPRECHAKT-THEORIE VON AUSTIN

Austin (1962) eine Vorlesungsreihe von 1955 an der Harvard University ist der Beginn der Sprechakt-Forschung. Austin hat sich nicht nur mit performativen Sprechakten beschäftigt, sondern von diesen ausgehend, Sprechakte allgemein untersucht. Wichtige Unterscheidungen:

DER LOKUTIONÄRE AKT BESTEHEN AUS DREI TEILAKTEN:

a) **Phonetischer Akt** (phonetic act): das Hervorbringen von sprachlichen Lauten und Lautketten, die in phonetischer Schrift einer bestimmten Sprache aufgezeichnet werden können.

b) **Phatischer Akt**: das Hervorbringen von Äußerungen, die nach den Regeln der Grammatik einer bestimmten Sprache unter Verwendung der Wörter (Lexeme) und syntaktischer Strukturen gebildet sind.

c) **Rhetischer Akt**: das Hervorbringen von Äußerungen, die sowohl einen sinnvollen Bezug zu Gegenständen und Ereignissen der Welt (reference) als auch Bedeutung (sense) haben, indem sie Aussagen über die Referenzobjekte machen.

Der illokutionäre Akt: der Akktyp, der durch die Äußerung durchgeführt wird (z.B. Behauptung, Angebot, Befehl, Warnung usw.), kann durch ein performatives Verb bezeichnet werden.

Der perlokutionäre Akt: das Hervorbringen des beabsichtigten Effekts beim Adressaten, (z.B. Glauben an eine Behauptung, Annahme eines Angebots, Ausführen eines Befehls.)

Ein Beispiel;

Es regnet.

Lokutionärer Akt: Die Äußerung selbst. Illokutionärer Akt: Assertion, oder Ausdruck einer Meinung.

Perlokutionärer Akt: A glaubt dass die Proposition 'Es regnet' wahr ist; möglicherweise mehr: A nimmt einen Schirm mit; A nimmt nicht an, dass S die Wäsche aufhängt, usw.

Performative Sprechakte

Austin bemerkt, dass es viele Satztypen gibt, mit denen nicht etwas Wahres oder Falsches ausgedrückt wird, keine Fragen gestellt oder Befehle erteilt werden, sondern mit denen andere, oft sehr spezifische Handlungen ausgeführt werden. Beispiele:

Ich erkläre hiermit Sansibar den Krieg.

Ich taufe dieses Baby auf den Namen Markus.

Ich entschuldige mich.

Ich gebe Ihnen mein Wort, dass ich schweigen werde.

Ich wette fünf Mark, dass es morgen regnen wird.

Ich verurteile Sie zu fünf Jahren Gefängnis.

Ich beglückwünsche Sie.

Ich erkläre diese Person hiermit für tot.

Sie sind entlassen.

Performative Sprechakt enthält eindeutige und klare Urteile und stellt keine Fragen wie wahr oder falsch und antwortet nicht darauf.

Austin identifiziert drei Erfolgsbedingungen für performative Sprechakte:

♦ Es muss eine konventionelle Prozedur geben, die ein konventionelles Resultat hat; die Umstände müssen so sein, wie es die konventionelle Prozedur verlangt

♦ Die Prozedur muss vollständig und korrekt ausgeführt werden.

♦ In vielen Fällen müssen die beteiligten Personen die erforderlichen Gedanken, Gefühle und Absichten haben (Ausschluss unernster Akte).

Performative Sprechakt wird generell mit hiermit und erklären usw. benutzt aber nicht immer. Dieses Verb gibt Sicherheit. Er hat keine Frage und wahr oder falsch Sätze.

Subjekt häufig in der ersten Person, aber nicht immer:

a. Ich warne Sie hiermit. / Wir warnen Sie hiermit.

b. Sie sind hiermit gewarnt.

Performative Sprechakte werden mit bestimmten Verben gebildet; nicht jedes Verb, das einen Äußerungstyp ausdrückt, kann für einen performativen Sprechakt verwendet werden.

Der Angestellte hat den Personalchef beschimpft.

*Ich beschimpfe Sie hiermit.

Performative Sprechakte müssen aber nicht mit solchen Verben gebildet werden (implizite

Performative):

- a. Ich befehle Ihnen hiermit, das Fenster zu schließen. / Schließen Sie das Fenster!
- b. Ich erlaube Ihnen hiermit, nach Hause zu gehen. / Sie können nach Hause gehen.
- c. Ich verspreche, dass ich da sein werde. / Ich werde da sein.

Implizite Sprechakte können immer explizit gemacht werden

Searle (1969), Principle of Expressibility: Alles, was gemeint werden kann, kann auch ausgedrückt werden. Folglich gilt: Es kann keinen Sprechakt geben, den man nicht ausdrücken kann.

Konstative Sprechakte

Drücken etwas aus, das wahr oder falsch sein kann.

A: Ich taufe diesen Hafen auf den Namen Kristi.

B: Nein, das ist nicht wahr.

Wenn ein Satz keine endgültige Entscheidung enthält und der Satz angefochten werden kann, ist dieser Satz ein konstativer Satz. Denn am Ende dieses Satzes werden die Wörter "wahr oder falsch" beantwortet.

EIN VERGLEICH ZWISCHEN KONSTATIVEN UND PERFORMATIVEN SPRECHAKTE

Austin unterscheidet:

♦ **Konstative Sprechakte:** Drücken etwas aus, das wahr oder falsch sein kann.

♦ **Performative Sprechakte,** für die das nicht der Fall ist.

Während diskutiert wird, ob der Satz in konstitutiven Sätzen wahr oder falsch ist, gibt es in performativen Sätzen eine unbestreitbare und eindeutige und unbestreitbare Entscheidung. Dies ist das semantisch charakteristischste Merkmal. Tatsächlich sind die Imperativsätze performativ. Weil es bestimmte Urteile gibt. Es ist nicht möglich, Einwände gegen den Ausdruck

Der Ausdruck "ich taufe auf den Namen Markus", der gesprochen wird, während der Papst ein Baby in der Kirche tauft, ist performativ. denn in diesem Satz gibt es einen religiösen Autoritäten, der nicht als richtig oder falsch in Frage gestellt wird. In konstativen Sätzen wird immer diskutiert, ob das Gesagte wahr oder falsch ist.

TESTING FOR CORONAVIRUS SARS-COV-2 IN RUSSIA

Mahirə NABIYEVA

Azerbaijan Technical University, Baku, Azerbaijan

manabiyeve@gmail.com

ABSTRACT

Individuals with a normal temperature, without clinical manifestations of acute respiratory infections, who have not visited countries and regions affected by coronavirus infection in the last 14 days, have not been in contact with persons who have visited countries and regions affected by coronavirus infection, have not been in contact with patients with coronavirus infection who are not on self-isolation, quarantine or home treatment for coronavirus infection.

Keywords: Coronavirus, Russia, Civic Problems

**REVIEW OF KAZAKHSTAN HEALTH MINISTER MIKHAIL
OKHLOPKOV COVID-19 REPORTS**

Nadirbek KARIMOVA

Kazakhstansko-Nemetskiy Universitet, Almaty, Kazakhstan
nadirkarimova@gmail.com

ABSTRACT

According to unconfirmed information, the patient is a deputy of the Legislative Assembly of the Republic of Kazakhstan. "There is such a thing as personal information protection," said Mikhail Okhlopkov. - It doesn't matter for us who he is: a deputy or not. First of all, he is sick. I don't want to start a witch hunt - not one or the other. The data in the information system "ProMed" is impersonal, we focus only on the history of the disease. "

As the head of the department added, the ministry clearly understands the epidemiology and norms of the incubation period of a particular disease. According to Okhlopkov, the patient did indeed cross the border in early January, but fell ill only at the end of March. Therefore, the trip could not lead to infection. As for the movements within the country, they are not limited, the minister summed up.

Keywords: Kazakhstan, Covid-19, Health Minister Reports.

EVALUATION OF UKRAINE-RUSSIA RELATIONS BETWEEN (2010-2020)

Şəhla HÜSEYNQULULI

Kazakhstansko-Nemetskiy Universitet, Almaty, Kazakhstan

ABSTRACT

The annexation of Crimea has affected Russian and Ukrainian relations in many ways, regionally and even globally. Historically, Ukraine was a member of the Union of Soviet Socialist Republics. During the Cold War, Ukraine consistently followed pro-Soviet policies. After the collapse of the Soviet Union in 1991, Ukraine continued to pursue pro-Russian policies. As the world politics shifted from the bipolar order to the multipolar order, it was seen that Ukraine began not to follow more pro-Russian policies. In this context, some regional disputes arose between Ukraine and Russia, for example the Crimean Crisis. After this crisis, the relations between Russia and Ukraine have become very strained. Even though Russia and Ukraine are former allies, it is obvious that they have become adversaries after the Crimean Crisis and a number of political and social events before. The aim of this study will be on the evaluation of relations between Russia and Ukraine in the context of the Annexation of Crimea.

Keywords: Crimea, Annexation, Russia, Ukraine.

**THE EVOLUTION OF POST-COLD WAR EPIDEMICS IN TURKIC REPUBLIC AND
TURKEY**

Eloiza MIRGASIMOVA

Nakchivan Private University, Nakchivan, Azerbaijan

mirgasimovaeloiza@mail.ru

Yeganə BABAYEV

ybabayev@mail.ru

Nakchivan Private University, Nakchivan, Azerbaijan

ABSTRACT

With the end of the Cold War, important changes have occurred in the international system. As a result of the changing dynamics, it has also led to new searches in Turkish Foreign Policy. One of the most important factor in Turkey-Central Asia Relations, is the Turkey's changing foreign policy preferences. Various studies have been carried out on these changes. In his article discussing Turkey's orientation, evaluates the negative situations and new opportunities arising as a result of changing balances. During this period, Turkish decision-makers developed a policy with political, strategic, economic and cultural dimensions. Central Asia directly affects Turkey's national interests and national security. Therefore, the strengthening of relations between Turkey and the Turkish Republics, political, economic, cultural, and security issues are emerging as a necessity to go to the multi-faceted cooperation, including. Underway between the Central Asian Turkish Republics and Turkey political, economic and cultural relations; It should be tried to be developed in a way that will prepare the ground for political and economic integration.

Keywords: Turkic Republic, Turkey, COVID-19

HISTORICAL BACKGROUND OF RUSSIA WITH COVID-19

Atabek NABIYEV

Ganja State University, Ganja, Azerbaijan

ABSTRACT

The Soviet Union is one of the old political forces that coerced or voluntarily held together ethnic or religious origins. It is a power that has left a very deep history in its past. The bipolar system in the world came to an end after the Cold War. After this situation, ethnic conflicts increased and spread to the Soviet Union in the 1980s and caused great repercussions in the world. Conflicts occurring in the world have been a threat to security. These conflicts resulted in disintegration and in the early 1990s, the USSR was replaced by 15 new independent republics at the end of 1991. When the Soviet Union began to collapse after the Cold War, changes occurred in the system. The Caucasus region is important. Especially the North Caucasus region posed an important problems, as a result of the independence of Azerbaijan, Georgia and Armenia in 1991, instability occurred in the region. This article describes the historical relations between Armenia and Azerbaijan in the Caucasus region and the effects of foreign powers on these relations.

Keywords: Covid-19, Russia, Historical Background.

CYPRUS IN COMBATING COVID-19

Mahigul IBRAGIMOV

Azerbaijan Cooperation University, Baku, Azerbaijan

ABSTRACT

In our world, which is constantly updated and renewed and where countries always keep their interests at the highest level, our country and the countries of the region have different national interests, the initiatives in which countries have taken to procure these interests have also been different. However, our country has tried to improve its relations with many countries in the developing process, and these relations have been interrupted at times; some times it was completely broken for different reasons. In the world of international relations, many actors have followed different policies for the economic and political interests of their own country. Considering that countries always keep their economic interests at the highest level; As it is known, Eastern Mediterranean is located on the trade route connecting east and west due to its geographical location. Due to its richness in natural resources, it has attracted the attention of regional and global actors and there have been many powers that want to claim rights on it. Turkey in this process, didn't remain unresponsive to the events developing, it has produced various Eastern Mediterranean policy has created and implemented in line with their own interests. When we look at the Eastern Mediterranean crisis, it is obvious that Cyprus is a strategic point. This research thesis aims to examine how the Cyprus issue affects the Eastern Mediterranean policies of the countries, what kind of plans the powers that want to establish sovereignty over the Eastern Mediterranean are involved in the events and their results. In addition, in the context of the Cyprus conflict, it aims to examine the power struggle in the Eastern Mediterranean, the policies followed by the countries, from an economic and legal perspective.

Keywords: Cyprus, Eastern Mediterranean, COVID-19.

EASTERN MEDITERRANEAN ISSUE: THE STRUGGLE IN THE MIDDLE EAST REGION

Ojore BUHLE

Université Abdou Moumouni de Niamey, Niamey, Nijer

Bron ZADZISAI

Université Abdou Moumouni de Niamey, Niamey, Nijer

ABSTRACT

The Eastern Mediterranean has attracted the attention of many states throughout history. Eastern Mediterranean, which was mainly on the political agenda in the past, became the focus of states economically with the beginning of the 2000s. As a result of the researches made by scientists, the existence of rich natural resources such as oil and natural gas has been determined in the Eastern Mediterranean. The existing energy potential in the region has prepared the political competition environment for the states. Tensions have risen between coastal countries because states that want to maximize their own economic interests reject the rights of other states. In particular, the failure to reach a consensus between Greece on the continental shelf and exclusive economic zone borders is the main cause of political tension. On the island of Cyprus, Greeks constitute the majority of the population. The Greek administration alone claims rights on Cyprus. Greek Government's granting drilling permits to European companies and unilateral economic agreements were found by Turkey to be contrary to international law has been ignored in the region.

Keywords: Eastern Mediterranean, Middle East, Greek.

KALININGRAD IN EU – RUSSIA RELATIONS AFTER 2010

Nazira YELDOSEV

Kainar University, Almaty, Kazakhstan
nayeldosev@mail.ru

ABSTRACT

Kaliningrad, the land part of Russian Federation in Europe. The geopolitical location of the region affect Russia and EU relations. Kaliningrad oblast is also defined as pilot region. This definition means controlling or examining EU-Russia relationships. Historical development of the Kaliningrad different. Thus the region or location was under German control. After Second World War Soviet Union took control of the region. Russian Federation used advantage of land in Europe. It developed security policy by the way. The Kaliningrad oblast of Russia is currently an important focal point of disputes between the European Union and Russia. Although small in terms of geography and population, Kaliningrad has grown in importance due to the EU enlargement process. Since the break-up of the Soviet Union, the oblast has become an exclave of Russia, and it is now set to also become an enclave within the EU. European Union enlargement exposed the Kaliningrad problem. Baltic Sea countries became EU and NATO membersip so this situation annoyed Russia. EU had concerns on some issues. such as the border problem, transportation and trade. It was tried to designate how the interdependence of Russia and EU on various issues affected relations with the Kaliningrad region. EU and Russia regional cooperation and decisions shape process. The Kaliningrad oblast due to its exclavity has to pay attention to the interests of the neighboring countries as well. Attempts to find a reasonable balance between the three groups of interests are reflected in all regional development strategies.

Keywords: Russia, European Union, Relations

US-CHINA VACCINE RIVALRY AND RUSSIA'S COVID-19 STRATEGY

Zarema ERKINEV

Narxoz University, Almaty, Kazakhstan

ABSTRACT

The Trump administration is looking for ways to give Russia a role in its strategy to contain and isolate China. If Russia follows a policy in line with Trump's strategy, China, surrounded by its south and east, will also be surrounded by its north. In this context, Russia's attitude has an important place in the global policy of China, which is trying to resist this, as in the global policy of the USA. In other words, in the struggle of the two rival powers, the United States and China, Russia will have an advantage on whichever side it takes. In this context, both the USA and China are looking for ways to establish a special bond in order to keep Russia on their side. The need of both sides for Russia allows Russia to increase its geopolitical importance and bargaining power.

Keywords: USA, China, Vaccine War

MIDDLE ASIA COVID-19 VACCINE POLICIES

Zhannur ABDULAYEV

Kainar University, Almaty, Kazakhstan

Safar ABDULOV

Kainar University, Almaty, Kazakhstan

ABSTRACT

Middle Asia had been witnessed power struggles between Chinese and Turks in a wide area for centuries. Specifically the struggle which started between Han Dynasty and Huns in 2nd century BC continues today between People's Republic of China and Uyghurs who live intensively in the west of the region in East Turkistan or Xinjiang Uyghur Autonomous Region. Uyghurs attempted to establish a sovereign state two times (1933 and 1944) but they failed. The region occupies an important role in international agenda with extremely human rights abuses and bloody terrorist actions by some structures which are structured inside of Uyghur people. In this context Amnesty International, Human Rights Watch and various non governmental organizations broadcasted a lot of reports about these human rights abuses which are performed by China against Uyghurs. There are no disincentive sanctions against China because of China's economic power, military power and location in United Nations Security Council up to now. This academic study aimed to scrutinize experienced problems, international reactions and solutions offers by objectively mentioning historical development of area in a struggle for keeping aloof of sensuality and in view of the fact that principle of 'Be steadfast witnesses for Allah in equity, and let not hatred of any people seduce you that ye deal not justly.' (Maidah/8). The study tried to reach the facts with an objective angle by examining studies which written by scholars who are from different geographies. Finally, the reactions of the international community toward the events in the region were given.

Keywords: Uyghurs, Assimilation, Terror, Sanction, Human Rights

**FOREIGN POLICY ANALYSIS OF INTERNATIONAL RELATIONS AND SOFT POWER
PRACTICE IN COVID-19 TERM**

Yazid CHIZIMU

Adekunle Ajasin University, Akungba, Nigeria

Jana CHEDJOU

Adekunle Ajasin University, Akungba, Nigeria

ABSTRACT

This study aims to present how states shape their decision-making mechanisms by being influenced by their soft power in Foreign Policy Analysis. Foreign policy analysis, which has a multi-disciplinary and interdisciplinary structure, assumes that decision-making processes are at least as important as foreign policy output. Foreign policy analysis, which strives to be analytical, is considered a sub-discipline of International Relations. Although there is no clear definition of the concept of Foreign Policy, debates on its position continue. For this reason, in the study, first of all, its place in International Relations Theories and soft power applications in a conceptual framework will be examined. The focus of the study will be "The Concept of Foreign Policy", "International Relations and Factors Determining Foreign Policy", "Foreign Policy Tools and Methods", "Theoretical Approaches", "Decision Making Approaches", "Soft Power, Non-State Actors".

While dealing with these issues, prominent studies in the field were taken into consideration and criticisms were used. Based on these studies, it has been observed that Foreign Policy analysis has an evaluative and analytical structure as well as a share of states in shaping their economies as a result of the decisions and outputs taken.

Keywords: Foreign Policy, Foreign Policy Analysis, Soft Power, Decision Making Models

US-CHINA VACCINE RIVALRY AND RUSSIA'S COVID-19 STRATEGY

Gadi AHADOV

Baku Eurasia University, Baku, Azerbaijan

ABSTRACT

The Trump administration is looking for ways to give Russia a role in its strategy to contain and isolate China. If Russia follows a policy in line with Trump's strategy, China, surrounded by its south and east, will also be surrounded by its north. In this context, Russia's attitude has an important place in the global policy of China, which is trying to resist this, as in the global policy of the USA. In other words, in the struggle of the two rival powers, the United States and China, Russia will have an advantage on whichever side it takes. In this context, both the USA and China are looking for ways to establish a special bond in order to keep Russia on their side. The need of both sides for Russia allows Russia to increase its geopolitical importance and bargaining power.

Keywords: USA, China, Vaccine War

VERGLEICH VON DEUTSCHLAND UND UKRAINE IM BEDINGUNGEN VON COVID-19

Joshua KRIEGER

Zeppelin Universität, Friedrichshafen, Germany

Roman KREHL

Zeppelin Universität, Friedrichshafen, Germany

ZUSAMMENFASSUNG

Ich werde mich für den Direktor des Instituts für Kybernetik bewerben. Ein spezielles Blatt mit einem Rahmen von Rahmen, das mit einem Siegel bescheinigt ist, legt fest, in welchem Bereich ein Einführer vor dem Abitur mit abo pratsyu beginnen wird. Eine Liste veröffentlichter wissenschaftlicher Projekte und Weinfahrten; Widgets veröffentlichter Artikel / Abstracts (aus Gründen der Offensichtlichkeit); eine Zusammenfassung anderer Fachgebiete (für die Dauer wissenschaftlicher Arbeiten und Weinfahrten); eine Kopie des Diploms über das Ende der vorzeitigen Hypothek. eine Kopie der Bestätigung über die Vergabe der Identifikationsnummer; Kopie des Reisepasses; Bestätigung durch den Nachbearbeitungsprozess (gleichzeitig enthält der Pass keine Meldungen über die Wiederherstellung); internationales Erdbewegungszertifikat, das das Niveau von C1 - C2 (aus Gründen der Offensichtlichkeit) bescheinigt; Personen, die einen Einblick hinter die Absperrung erhalten haben, erhalten die Gleichwertigkeit des eingereichten Diploms gemäß der "Anordnung zur Anerkennung der Schritte der großen Bildung in der Ukraine in anderen irdischen Primärhypotheken", die von der Anordnung des Bildungsministeriums und des Bildungsministeriums genehmigt wurde Wissenschaft der Ukraine.

UKRAINE COVID-19 VACCINE POLICY

Dilshat ALMASOV

Karagandy State University, Karagandy, Kazakhstan

ABSTRACT

Within the framework of the implementation of a grant from the Institute of Public Policy No. 30RG91-06491, for the Ukrainian Fund, an additional meeting was held for the The project is being implemented by the consortium of the Institute at the warehouse: University of King Danil; GO "Gromadsky Center" Etalon "spilno with the Directorates of the International Sports, European Integration, Tourism and Investment of the Ivano-Frankivsk ODA. Doslidzhennya "Portrait of a tourist ochim vlasniks in silsky green gardens in the period of the pandemic" was formed in 2 parts, and itself:

With an analytical sound, the results of the follow-up can be followed by the results of VIDKRITI ZVIT. By the project "Portrait of a tourist ochim vlasnikiv silskih green gardens in the period of pandemic" e development of domestic tourism and promotion of social and cultural activity of the population of Ukraine. As part of the implementation of the project, an interactive online course has been broken up, which consists of 3 modules, and aims to help the owners of the sadibs at such feedings:"Finances and supply of vitality for the owners of green gardens".

Keywords: Ukrain, COVID-19, Vaccine.

ZEITLICHER ZUSAMMENBRUCH DER DEUTSCHEN COVID-19-MAßNAHMEN

Zoe SCHLAMME

University of Giessen, Giessen, Hesse, Germany

ZUSAMMENFASSUNG

Das neue Coronavirus (nCoV) ist ein neuer Stamm, der beim Menschen bisher nicht identifiziert wurde. Coronaviren sind zoonotisch, dh sie werden zwischen Tieren und Menschen übertragen. Als Ergebnis detaillierter Untersuchungen wurde festgestellt, dass SARS-CoV von Zibetkatzen auf Menschen übertragen wurde, MERS-CoV von Dromedarkamelen auf Menschen. Einige bekannte Coronaviren zirkulieren in Tieren, die den Menschen noch nicht infiziert haben. Anzeichen einer Infektion sind Atembeschwerden, Fieber, Husten, Atemnot und Atembeschwerden. In schwereren Fällen kann eine Infektion zu Lungenentzündung, schwerem akutem (schnell fortschreitendem) respiratorischen Syndrom (aggregierte Manifestation), Nierenversagen, Herz-Kreislauf-Erkrankungen und letztendlich zum Tod führen.

**THE EVOLUTION OF OUTSTANDING DISEASES FROM THE INDUSTRIAL
REVOLUTION TO THE COLD WAR: COMPARISON WITH COVID-19**

Juané FURAH

A. Baitursynov Kostanay State University, Kostanay, Kazakhstan

Chuma NWADIKE

A. Baitursynov Kostanay State University, Kostanay, Kazakhstan

ABSTRACT

The industrial revolution, which emerged with the effect of new inventions on production in Europe in the 18th and 19th centuries and the birth of the mechanized industry by steam-powered machines, and these developments increased the capital accumulation in Europe, is a development that changed the course of the whole world. In this study, we first discussed the changes in the social dynamics brought about by industrialization in industrialized societies and how and from where this change is involved in conflict processes. We tried to explain the evolutionary process of the war that emerged as a result of this drag, within the framework of theoretical approaches, that this transformation process, which was involved in war issues, also led to a transformation in the nature and functioning of wars. In the most general terms, what are the effects of changing world order, social transformation and technological development on relations between states; We sought answers to questions such as how it brought about changes in areas such as conflict and war.

Keywords: Social Transformation, Industrial Society, Traditional Society, Evolution of War, Liberalism, Realism

THE RELATIONSHIP BETWEEN DEMOCRACY AND COVID-19 IN NEW ERA AMERICA

Veronka GÉZA*

Méri BENJÁMIN*

Óbuda University, Budapest, Hungary

ABSTRACT

In the United States of America, which claims to be the most liberal country in the world, liberalism, freedom, equality, private property, etc. all principles are applied. However, although America is not legally, it is not actually pluralistic. Because there is a consensus in American society on political issues. There is a consensus in the United States, much stronger than in European countries. Liberalism in Europe has developed against the settled aristocratic kingdom. In the United States, however, when the British rule collapsed, neither the aristocrat nor the conservative ideology that supported the aristocracy remained. Thus, the liberal ideology developed alone in the United States, with the participation of almost all sections. Since the social situation in America is democratic, the dominant feature of the political situation is also democratic. The main purpose of this study is to examine the exact content and basic paradigms of the word democracy and how it works, and to determine the instrumentality of institutions by addressing the relationship between non-governmental organizations and democracy. For this, an in-depth analysis of non-governmental organizations will be made.

Keywords: Democracy, liberalism, non-governmental organizations

NEWCASTLE XƏSTƏLİYİ VİRUSU

Qəhrəman HAZIYEVA

Azerbaijan Medical University, Baku, Azerbaijan

MÜCƏRRƏD

Nyukasl xəstəliyi virusu quşçuluq sənayesində əhəmiyyətli bir virusdur. Öldürülmüş və ya zəifləmiş peyvəndin xəstəliyə qarşı istifadəsi immunoloji qorunmanı artırır. F geni, virusun virulentliyini təyin edən əsas amildir. Buna görə də, bu işdə Razi LaSota-dan alınan və lövhədən təmizlənmiş NDV suşu IR12-nin F genini ardıcılılaşdırmağı və təhlil etməyi hədəflədik. Virus 10 günlük SPF embriyonlu toyuq yumurtalarına aşılandı və daha sonra allantoik maye ultra santrifüj istifadə edərək saxaroza qradient təmizlənməsinə məruz qaldı. Təmizlənmiş virus zolağı daha sonra genə xüsusi astarlardan istifadə edərək RNT ekstraktı və cDNA sintezinə məruz qaldı. PCR, F genini gücləndirmək üçün xüsusi primerlərdən istifadə edildi və daha sonra band jeldən çıxarıldı və 3 ilə 1 nisbətində pJet1.2 plazmidlərinə klonlandı və uyğun bir hüceyrəyə çevrildi. Çıxarılan plazmid daha sonra BglII məhdudlaşdırma fermenti ilə həzm edildi və əlavə plazmid Sanger se oldu Nəticədə, gen ardıcılığı F tamamilə sıralanmış və gen bankında tapılan lentogen suşlarla müqayisə edilmişdir. Ardından MEGA6 istifadə edilərək ardıcılıqla yığılmış, 112G-R-Q-G-R-L117-nin bölünmə yeri ardıcılığı alınmış və sonra filogenetik ağac çəkilmişdir. Nəticədə F gen ardıcılığı tamamilə sıralanmış və gen bankında tapılan lentogen suşlarla müqayisə edilmişdir.

Açar sözlər: Nyukasl xəstəliyi virusu, LaSota suşu, Klonlama, Sıralama

YERLİ TOYUQ XƏSTƏLİYİ

Zahirə JALILOVA

Azerbaijan Medical University, Baku, Azerbaijan

MÜCƏRRƏD

Yerli quşların ND və AI vəziyyətini öyrənmək üçün isti quru bir iqlimdə (Borxar və Nəcəf Abad şəhərləri) və soyuq-yaş bir iqlimdə (Xansar və Semirom şəhərləri) İsfahanın 60 kənd ailəsində 8-66 həftəlik 900 yerli civciv vilayət paylandı və saxlanıldı, 8, 20, 32, 44 və 56 həftələrdə quşların% 15-i qanad damarından götürüldü və Newcastle və qrip xəstəliklərinə qarşı antikorları təyin etmək üçün HI üsulu ilə test edildi, bu vaxt kloakal və faringeal təmin edildi. çubuqlar, yüksək patogen qrip virusları H5 və H7 RT-PCR istifadə edilərək test edildi, Borkhar və Nəcəf Abad şəhərlərində anti-Newcastle antikorunun ortalaması sırasıyla 4.2 və 6.5, ortalamı CV nisbəti% 63.7 və% 31.9; Xansar və Semiromdakı ortalamı Newcastle antikor 4,5, 5,8 və ortalamı CV% 52,1 və 33,5% idi. Borkhar və Nəcəf Abaddakı Qrip əleyhinə antikorun ortalaması sırasıyla 5.21 və 0.6, ortalamı CV% sırasıyla% 63.7 və% 33.0 idi. Xansar və Semiromda qrip əleyhinə antikorun ortalaması sırasıyla 5.5, 6.2 və ortalamı CV% 29.8 və 19.3% idi. H5 və H7'nin molekulyar test nəticələri də mənfi idi. Ümumilikdə isti və quru iqlimdə quşların yayılma nisbəti daha çox olmuşdur. İnfeksiya agentlər və fiziki qəzalar / heyvan hücumları səbəbindən ölüm nisbəti sırasıyla% 9 və% 11 idi. Nəticədə, yerli toyuqlar üçün kombinə edilmiş nəzarət və profilaktik idarəetmənin tətbiq edilməsi tövsiyə olunur.

Açar sözlər: Yerli Toyuq, Newcastle, Qrip, İqlim, İsfahan, Bərəkət

THE BASIS OF SPATIAL PLANNING

Adah ACHEAMPONG*

Feechi OLOWE*

** Universidade Católica de Angola, Luanda, Angola*

ABSTRACT

The basis of spatial planning, territory, boundaries and demarcation in the seas is based on geographical factors (especially geography among the various factors of natural geography, tides in demarcation and maritime territory play a very natural role). The tide is used and the line has a definite basis for determining it. Nevertheless, the countries of the world have had their determinants. In this context, climate change, which has led to an increase in Harmahra in the maritime realm, addresses the issues and challenges of the current research method used. However, this phenomenon leads to changes in the sea level. To draw mathematical maps of the Raster calculator. Mathematical map of the map called the vessel and calculation of GIS software. Descriptive-analytical study of the role and importance of tides in delimiting the sea. The effects of increasing the symbol are that the head uses the need to analyze and analyze the sea level rise by two meters on it and the process of sea-building. The results of the study show that coastal resemblance takes place in it, in the areas that are retreating, the tides of the headwaters that were considered in this study, therefore, considering the drawing of normal starting lines based on this geographical factor, should be It was expected that in these decades the effect would be reduced for the direct starting lines due to the above effect; However, as the base points of the regions were considered, the mentioned lines retreated. To a large extent, this also led to the retreat to the base level of these lines, where the sea level rose by two meters, especially in the head-drawing maps. It is worth mentioning that in order to draw the baseline, the dependence of the head on the actual tide can be cited, and thus in the future, the map will be more in the zonal area where the maritime boundaries have been delimited.

Keywords: maritime territory, spatial planning, geographical factor

NEGATIVE EFFECT OF FROST ON AGRICULTURE

Sthenjwa GOWON*

Isaaq IGWE*

**Gretsa University, Thika, Kenya*

ABSTRACT

Frost is one of the phenomena that causes a lot of damage to the agricultural sector every year. From a meteorological / climatic point of view, the frost phenomenon occurs when the temperature of the air is below the threshold of vegetation. This study predicts frost risk areas using the NEAT3 method in the US state of Georgia. The NEAT method was used to estimate the temperature near the surface. For this purpose, Madis sensor data based on ortho-aqua platforms and meteorological station data of AEMN4 network have been used. To implement the model, two time periods of 3 to 9 December 2006 and 3 to 11 April 2007 were selected. In both cases, the frost has severely damaged crops in South America. First, using AEMN network data, the coefficients of the NEAT model were calculated and evaluated to estimate the temperature of the air in the next hours. Then, the temperature near the surface was measured using Madis products for the moment of night passage of two Madis sensors located on aqua and orthostatic platforms. Finally, the NEAT model is applied to the nonsense temperature extracted from satellite images, and the night temperature is predicted to be from about 10:30 pm to 7:30 pm in 15-minute intervals. For evaluation, data from 68 AEMN network stations were used in these two time periods. Finally, RMSE values and changes in the parameters of overall accuracy and user accuracy in predicting frost in Lutashb were examined. The total RMSE value for 13840 data was 5.2 degrees. The RMSE parameter has an increasing trend from the moment of transition to 6 hours after that and changes from 0.1 to 2.5 degrees Celsius as it moves away from the moment of transition.

Keywords: Frost, agriculture, NEAT model

**ОЦЕНКА ПЛАНА РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ И БАЗОВОГО
ОБРАЗОВАНИЯ ПЛАН ТРАНСФОРМАЦИИ НА ОСНОВЕ ПРЕДПОЛОЖЕНИЙ
СИСТЕМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ С АКЦЕНТ НА ОБРАЗОВАНИЕ**

Zauresh JEANEV

Shymkent University, Shymkent, Kazakhstan

АННОТАЦИЯ

Предпосылки и цель: санитарное просвещение и укрепление здоровья считаются важным источником экономического, социального и индивидуального развития. Важная роль правительств заключается в том, чтобы рассматривать это как серьезную проблему, и все люди нуждаются в обучении для достижения этой достойной цели, а именно здоровья.

Методы: исследование проводилось с использованием контент-анализа «Shannon Entropy». В этом методе обработка данных осуществляется по-новому, а также проводится количественный и качественный контент-анализ. Энтропия - это индекс для измерения неопределенности и распределения вероятностей. Были изучены содержание адаптивного дизайна (макет текста и план развития базового образования по реформе здравоохранения), а также двенадцать основных измерений и 58 подкомпонентов санитарного просвещения и укрепления здоровья.

Результаты: Анализ данных энтропийного анализа Шеннона показал, что профилактика заболеваний (32 случая) является наиболее частым фактором, а наименьшее количество приходится на физическую активность, психическое здоровье, профилактику рискованного поведения и инвалидности с частотой из 0. Изучая весь документ о фундаментальных преобразованиях, компонент психического здоровья (97 случаев) является наиболее частым, а наименее частым компонентом была инвалидность (0 случаев).

Заключение: результаты частотности компонентов показали, что компоненты системы здравоохранения не имеют нормального распределения. К сожалению, в этом документе очень мало обсуждается санитарное просвещение и укрепление здоровья.

Ключевые слова: санитарное просвещение и укрепление здоровья, план развития системы здравоохранения, план развития базового образования, предположение о системе здравоохранения, образование.

STALIN POLICIES IN THE CENTRAL ASIA (1928-1952)

Abulfaz NAMIQLU*

Mənsur QULAMZADƏ*

**Azerbaijan State University of Culture and Arts, Baku, Azerbaijan*

ABSTRACT

This study focuses on the ideologies adopted in the Stalin Period and the Russification policy of Stalin, as well as the policies Stalin applied to the Central Asian states and other states. Stalin, a Georgian, unexpectedly turned to the nationalism of the "Great Russian" to strengthen the Soviet regime. He championed many aspects of Russian culture, some Russian national and cultural icons, and the Russian language during the 1930s and '40s, and he kept the Russians up as an older brother to mimic the non-Slavs. Yosif Visaryoniç Çugashvili, who started to use the pseudonym Stalin (Man of Steel) in 1913, He was promoted to general secretary of the Communist Party of the Soviet Union in 1922. Lenin in 1924 Stalin, who became head of the Soviet Union after his death, for 29 years until 1953. Became the leader of the Soviet Union. During the Stalin era, the Soviet Union, its bureaucratic functioning, and party formed its mechanism, shaped its ideology, industrialized, II. Winning the World War output. Stalin period: A Soviet identity is created, experienced, and institutionalized. Period. The Stalin government, the deterioration of the economic balance and the hunger of the people, rich farmer called the ear who demands high prices and does not send their products to the cities he held his class responsible. The government is starving towards its supporters, the urban population resorted to urgent and drastic measures against the threat. Is reluctant to implement them civil servant class was liquidated and cadres that obey orders were brought to work. Another curtain of the annihilation movement was opened under the name of "collectivization". Famine in cities caught between the pulling workers' section and the peasant demanding more material opportunities, Stalin decided to eliminate the ear layer with pressure. In 1928-1929 Tatar economic "bourgeois elements and kulaks" in his life were mercilessly purged. Soviet in 1929 When collectivization began on Russian soil, all the peasants who resisted this practice were the same. Was included and purged together with the kulaks from the 1930s. The details of the ideology of Marxism-Leninism and the politics of the Stalin era will be expressed by comparing them with the ideologies that took place before and after. The pressures, policies and exiles that the Central Asian states and especially the Caucasus have been subjected to will also be discussed.

Keywords: Joseph Stalin, Marxism-Leninism, nationalism, Union of Soviet Socialist Republics (USSR)

VACCINE PROBLEMS IN THE CONTEXT OF RUSSIA AND CHINA

Nariman KENESOV

Jambyl of Humanities and Technique, Taraz, Kazakhstan

ABSTRACT

Turks established great states in the Eurasian geography and this situation brought two different nations into the same political order and brought the states closer. However, after the collapse of the Golden Army (Mongolian-Turkish) State, the administration passed from the Turks to the Russians and the region gained a new political form. The Ottoman Empire, which grew rapidly and gained strength from the beginning of the 14th century, established relations with the Russians through the Crimean Khans in the early 16th century. The basis of the political relations between Russia and the Ottoman Empire in the historical process has been on war and superiority. Especially when we look at the last hundred years of the Ottoman Empire, Russia has been the state with which the Ottoman Empire has been the most involved and struggled. The biggest reason for this is Russia's ambitions on the Ottoman lands and especially the policy of landing on warm seas (Mediterranean).

Relations between Ottoman and Tsarist Russia can be considered in three periods. The Beginning of Turkish-Russian Relations and Geopolitical Principles. As the Ottomans began to lose their power after the first period that walked in favor of the Ottomans due to the strongness of the Ottomans and did not have much contact, the increase in relations will end with the 18th century and the collapse of both the Ottoman and Tsarist Russia "19. Century". Turkish-Russian relations will be discussed in this article on the basis of Ottoman-Tsarist Russia historical process.

Keywords: Ottoman Empire, Tsarist Russia, International Relations

THE ROLE OF COVID-19 IN THE WORLD REVOLUTIONS

Qasim MANZUROV*

Sulaymon YARMATOV*

** Akfa University, Tashkent, Uzbekistan*

ABSTRACT

The word revolution refers to movements against any established order. The word riot is often used as a synonym for the word revolution. The word revolution is defined in Turkish as actions against the existing order. Movements that have emerged against the current order throughout history have caused drastic changes. Revolutionary movements, which have been shown as a turning point in many nations, have had important results. The French Revolution comes to mind first when it comes to movements against the current order. It has undoubtedly been a turning point not only for France but also for the whole world. The French Revolution led to economic, political, and social developments around the world. Another revolution that has great repercussions internationally is the Bolshevik Revolution. The Bolshevik Revolution caused the Russians to withdraw from the war during the First World War. This situation had a major impact on the outcome of the war. After this revolution, the socialist system is now operational in Russia. After the revolution, grouping between countries began, and this situation became even more pronounced after the Second World War. This has prepared the ground for the formation of a bipolar system. As a result, the formation of a bipolar system as an international result of the Bolshevik Revolution can be shown as an example. If the resulting revolution in Russia had not been successful, different systems could have emerged instead of the bipolar system. The Bolshevik Revolution, which caused a radical change in Russian society, was a turning point for Russia. After this revolution, Russia became one of the world's two superpowers. The Bolshevik Revolution led to the emergence of a new state. Thus, the USSR was able to win the Second World War and produce more weapons, and developed militarily and economically. The USSR has adopted its regime in a significant part of the world. If the Bolshevik Revolution of 1917 had not taken place, the international arena would have been in a very different position now. This work, which talks about the importance of the Bolshevik Revolution for Russia, will also address the effects of the Bolshevik Revolution internationally. Historical and descriptive research methods in research used, books, articles, internet resources, magazines, etc. written sources have been used.

Keywords: Revolution COVID-19, Russia, Bolshevik Revolution, international consequences

ART-POLITICS AND COVID-19 RELATIONS

Angeliqua CHIDUBEM

University of Sankoré, Timbuktu, Mali

Nakeeya YEBOAH

University of Sankoré, Timbuktu, Mali

ABSTRACT

The relationship between art and politics has existed in every period of human history. Sometimes this relationship increased and sometimes decreased according to the sociological structure of the period. Especially during the troubled times of societies, artists could not remain indifferent to the situation and frequently included political issues in their works. The painful political processes have left the same effects on the memory of art as they have an important effect on the social memory. For this reason, many works containing political images have remained from the past to the present, and these works have made the political crisis of the period indelible with the original and aesthetic expression of art. It is an inevitable fact that politics is among the factors affecting art, to the extent of its effect on society. Politics is an institution arising from the differentiation of governing and governed and is called the science of power. It is concerned with the emergence and formation of power. Politics has become a field of activity that closely concerns people's lives and lifestyles. People thought that this political action should have a purpose and that this aim was to bring their lives to better conditions. Art, on the other hand, is an autonomous activity affected by the material conditions of existence, like all our activities. It has its own truth and its own effect as a form of knowledge. It has necessary relations with politics, religion, and all other forms that have an impact in our lives. But it splits as a form of challenge and contributes to the integration process of what we call culture. Although art and politics show a great interaction and parallelism in the process of human history, the essence of art has a more unifying and constructive side than politics. Politics and art constitute proofs of general social consciousness in two different categories and therefore in two different ways. Although both of them have different functions in the general sociological functioning, they also have a situation that articulates and complements each other in one way or another through the whole, as they mutually feed each other and are different parts of a whole.

Keywords: Art, COVID-19 Lifestyle, Politics, Marx, Hegel, States

**MEASURES TO BE TAKEN IN FOOD TRANSPORT AND DISTRIBUTION AGAINST
COVID-19**

Océlia CALLEWAERT
Hogeschool West-Vlaanderen, Kortrijk, Belgium

ABSTRACT

Prerequisite Programs supporting the Food Safety Management System of a food business, food. The staff on their premises should include guidelines for the management of disease. Personnel in these guides includes instructions for reporting illnesses and return-to-work policies when staff recover from illness. Personnel use and adherence to these guidelines and report COVID-19 to other employees. It should be trained to report the disease at the earliest opportunity to prevent transmission. Staff management (e.g., notification of illness and exclusion of sick workers) with symptoms of COVID-19. It can reduce the likelihood of the food worker being disturbed in the workplace. However, such an incident action plan needs to be established to manage. A return to work policy should also be established for staff infected and recovered from COVID-19. WHO, confirmed one subject to undergo at least two negative PCR tests at 24-hour intervals when symptoms improve. proposes. If testing is not possible, a confirmed patient should be removal from insulation is recommended.

Keywords: Food Safety Management System, COVID-19, Transportation.